Yaşar Ersoy, 1940'lı yılların sonlarından anlatmaya başlayarak 2017'ye gelir. Bir nehir gibi akarak, şehvetle konuşarak, hatırladıklarını ve hatırlatmak istediklerini anlatarak gelir... Onun biyografisini yazmak bir yerde İngiliz Sömürge yönetiminin son yıllarından başlayarak, bu kitabın yayımlandığı tarihe kadar yakın tarihimizin sosyal, kültürel, sanatsal, siyasal tarihini yazmaktır.

Hakan Çakmak

Sevgili okurlar, elinizdeki kitap, büyük ve soylu bir maceranın izdüşümleridir... önce gözlerimize sonra yüreğimize ve en önemlisi bilincimize...

Feriha Altıok

Hakan Çakmak'a "Kıbrıslıtürk sanatının derin belleğidir" yakıştırması söz ola yapılmamıştır. Onun sanata ısınma ve sığınma serüveninin Yaşar Ersoy'la ve tiyatroyla başladığını biliyoruz. (...)Yaşar Ersoy biyografisi bir Hakan Çakmak ve sanatçı dayanışmasının öyküsüdür de aynı zamanda... Bu öyküden çıkıp gelecek olan sadece anılar ve bilgiler değil elbette ama saf bir özveri ve sevgi imgesi... kocaman...

Ümit İnatçı

Yaşar Ersoy, kavgasıyla sevdasını harmanlamış yüksek sesle okunması gereken bir şiirdir.

Faize Özdemirciler

Yaşar Ersoy'a öykünmemek elde değil... Adam her attığı adamı bir yere not ediyor. Sonra yüzümüze vuruyor adeta, "siz ne yaptınız diye"...

Cenk Mutluyakalı

Tiyatroya gönlünü, kafasını ve yaşamını veren Yaşar Ersoy gibi bir hocaya çok teşekkür ediyorum.

Yıldızı Kenter

Mücadeleci, yaratıcı, doğru bildiğinden şaşmaz, aşık bir tiyatro adamı... benim şöyle diyesim var: Yaşar Ersoy Kıbrıs Türk Tiyatrosu'nun Muhsin Ertuğrul'udur.

Yücel Erten

Kıbrıs'ta tiyatro dendiği zaman aklıma ilk gelen isim Yaşar Ersoy. Lefkoşa Türk Belediye Tiyatrosu'nun kurucusu, bir tarih, bir çınar... bana göre çok önemli bir tiyatrocu kendisi.

Genco Erkal

Yaşar Ersoy, iflah olmaz rejim karşıtı bir sanatçıdır.

Hasan Kahvecioğlu

ISBN: 978-9963-733-44-6

düşte umut yürekte sızı • hakan çakmak

KHORA

YAŞAR ERSOY'UN ANLATIMIYLA
YAZAN **HAKAN ÇAKMAK**

düşte umut yürekte sızı

KHORA

Düşte Umut Yürekte Sızı

Anlatan **Yaşar Ersoy**
Yazan **Hakan Çakmak**
Editör **Feriha Altıok**

Khora Kitaplığı **61**
Anı-Biyografi **9**

Kapak Tasarım **Emin Çizenel**
Kitap Tasarım **Umut Ersoy**
Yayına Hazırlayan **Yaşar Ersoy**
Dizgi **Hakan Çakmak, Ruhan Güvenir**

KHORA YAYINLARI
KHORA KİTAP CAFE LTD.
Muzaffer Paşa Cad., Hacı Ali Apt.
(Ledra Palace Işıkları yanı)
Köşklüçiftlik-Lefkoşa KIBRIS

Telefon: 0392 22 89 557
E-mail: info@khorakitapcafe.net
Web: www.khorakitapcafe.net

Bu kitap Ceylan Matbaasında basılmıştır.
Ahmet Uçar - Maltepe Davud Paşa Cad. Güven İş Merkezi
No:83 D:317-318-319 *Zeytinburnu İstanbul*
Tel: 0 212 613 10 79
Fax: 0 212 613 10 79

ISBN: **978-9963-733-44-6**
Birinci Basım: **Ocak 2018**
Copyright© KHORA Yayınları 2018

Düşte Umut Yürekte Sızı

Yaşar Ersoy'un anlatımıyla

Yazan Hakan Çakmak

Editör Feriha Altıok

KHORA

"Hayat, insanın yaşadığı değildir; aslolan, hatırladığı
ve anlatmak için nasıl hatırladığıdır."

Gabriel García Márquez

İçindekiler

14 • *Önsöz – Feriha Altıok*

18 • *Kelebek Kozası – Yaşar Ersoy*

22 • **Sanatla Kesişen Yollar/Bir Dayanışma Öyküsü - Prof. Dr. Ümit İnatçı**

25 • *Ziya Mustafa Aş ve İş Derdiyle Leymosun'da*

27 • *Şeytan'ın Çaldığı Çocuk*

30 • *Hayat Hamamı*

32 • *Hayal Dünyasını Çoğaltan Masallarla Oyunlar*

34 • *EOKA ile TMT'nin Ortaya Çıkışı ve İlk Çatışmalar*

36 • *Cümbez Ağacı*

38 • *Ziya Bey'in Bisikleti ve Yaşar'ın Bisiklet Tutkusu*

40 • *Okusun Adam Olsun*

44 • *Eli Ekmek Tutsun Diye*

47 • *Lefkoşa'yla Kurulan Sıkı Bağlar*

48 • *Silahların Gölgesindeki Gergin Yıllar ve Reddedilen "Yeşil Hat"*

53 • *Bütün İpler Remziye Hanım'ın Elinde ve Bohçacılık Zinciri*

56 • *Hastalık Yılları, Sanatla İlk Buluşma ve Hastalığa Direnç*

59 • *Sahne Limasol*

62 • **Umudun ve Direnişin Simgesi - Musa Kayra**

66 • *Hak Edilen Ama Alınamayan Diplomalar*

68 • *Leymosun'da Sosyal Yaşam*

71 • *Leymosun'un Efsane Takımları*

74 • *Deniz Panayırı ve Şarap Festivali*

76 • *Katılımcı ve Demokratik Eğitim Hayatı*

83 • *Eğitimde Metalaşmanın Yaşanmadığı Yıllar*

87 • *Mücahit Tiyatrosu Deneyimi*

90 • *Şiir Merakının Ettikleri*

94 • *Mücahitliğin Son Demleri ve Leymosun'dan Bozdağ'a Sürgün*

96 • *Oğlum Avukat Olsun*
98 • *“Kıprıs’tan Geldim Hocam!”*
100 • *Sınav Jüri’sinin Karşısında Dizlerinin Bağı Gevşeyen Genç Adam*
102 • *Konservatuvarda İhzari Dönemde Bir Kıbrıslı Mücahit*
104 • *"Konserveci Olacan Oğlum?"*
106 • *Sol Hareketin Yükselişi ve Konservatuvar Eğitimine Yansımaları*
108 • *Konservatuvarın Üstüne Abanan Ülkücü Heyula*
110 • *Cahil Çalgıcılar Olmamak İçin*
114 • *Solfej Çilesi*
116 • *En Sıcak Yaz*
118 • *İnsan Avı ve Gergin Bekleyiş*
119 • *"Çıkarma, İndirme ve Bindirme"*
121 • *Panik ve Kaçışma*
123 • *Beyaz Önlük Kavgası*
125 • *Stavro’nun Fellini Filmi Mizansenindeki Esir Kampı*
128 • *Ayşe’nin Tatili Başlıyor*
129 • *En Sıcak Yolculuk*
130 • *Mutlu Vadi'den Londra'ya Kaçış*
133 • *Taksim ve Ganimetçiliğin Başlangıcı*
136 • *“Anayasa’ya Hayır!” ve Boykot*
140 • *Sakıncalı Sözleşmeli*
144 • **“Amîral Battı” Oynarken O Geldî - Erol Refîkoğlu**
148 • *Sosyal, Kültürel Kimlik Sorgulamaları ve “Rumcu” Suçlamaları*
152 • *Toplumcu Gerçekçi Tiyatronun İlk Adımları ve ÇAĞDER’in Kuruluşu*
154 • *Sanatçılardan Meclis Üyelerine Muhtıra Niteliğinde Bildiri ve TC Büyükelçiliği'nden Yenilen Fırça*
157 • *Devlet Tiyatrosu’nda Soruşturmalar ve Süregiden Çıkmazın Son Noktası*
160 • *Evlilik ve Zor Yıllar*
162 • *“Dünya Çocuk Yılı” ve Çocuk Hakları Mücadelesi*
164 • *Erol Refikoğlu’nun Turizmcilik Macerası ve Özel Tiyatro Kurma Çabaları*

167 • **Bitmez Tükenmez Enerjî, Mücadele Azmî ve Ödünsüz Sanat Anlayışı - Perîhan Toygan**
170 • *Aydın Hanım'ın Gözyaşları Arasında Verilen Karar ve "Devletin Sanatçısını Devlete Karşı Kullanmak!"*
173 • *12 Eylül'e 1 Kala, Olmak ya da Olmamak*
177 • *Darbeye Uyanmak*
179 • *Baskılara, Tehditlere Karşın Yeni Bir Tiyatronun Doğuşu*
182 • *Biletli Soruşturma Memurları*
184 • *Kültür Sanat Alanındaki İvme Artışı*
186 • *Toplumsal Muhalefetin Sanat Kalesi*
193 • *Bedel Ödemeden Özgürlük Olmaz*
196 • *Filistin Halkı ile Dayanışma ve Yaşar Ersoy'un Sorgulanması*
198 • *Kortizon Krizi ve Yarım Kalan Oyun*
200 • *Protokol Gecesinde Salon Kararırsa*
203 • *London Palladium'da Alaaddin'in Sihirli Lambası*
206 • *"Eyi Bişeydir Bu Komonizim Be Yaşar!.."*
210 • *"Denktaş Darbesi"*
213 • *Yeni Salon Arayışları ve Ölü Kent Maraş*
217 • *Türk Ulusu'nun Çıkarları ve "Abdülhamid Kültür Merkezi"*
220 • *Bitmeyen Sağlık Sorunları ve "Tatlı Çarşamba"*
221 • *LBT Salonu'nun Açılışı, LBT Logosu ve "Karagözcü Mehmet Hoca"*
226 • **Sanatçı Kimliği - Nilgün Güney**
228 • *Kültür Sanat Konseyi ve "Sakallı Vasfiler"*
230 • *Özalist Dayatmalar ve Kıbrıslı Türkler'in Üretimden Kopartılması*
235 • *"Umut İnsanda" Derken Dostlardan ve Soldan Gelen Saldırılar*
242 • **"Umut İnsanda" - Emîn Çizenel**
244 • *Fikret Demirağ'la Fikir ve Sanat Yoldaşlığı*
248 • *"Belediye Partisi"nin Yendiği Tiyatro Yıkıcısı*
253 • *Kıbrıslı Aristophanes'le Kurulan Barış Köprüsü*
256 • *Korkuyla Terk Ettiği Evini Yeniden Görünce*

261 • *Yasaklar ve Sanatın Sınır İhlali*
268 • **Kısa Boylu Şapkalı Adamla İlk Tanışma - Hrîstos Zanos**
270 • **Arkadaşım ve Kardeşîm Yaşar Ersoy - Kostas Kafkarîdîs**
272 • *Devlet Tiyarosu'ndan Gelen Teklif*
275 • *Bürokrasinin Aczi ve Yönetmen Yücel Erten'in Protestosu*
279 • *Kültürel Asimilasyon Hamleleri ve Yasakçı Yaklaşımlar*
285 • *KKTC'de Cüneyt Gökçer'e Sansür*
286 • *Soyak Konutlarında Gönül Bağının Evi*
288 • *Çalışma Mekânı Aslında Bir Sığınak*
291 • *Babadan Oğula Süregiden Tiyatro Geleneği*
303 • *Tiyatro Tarihimize Işık Tutan Çalışmalar*
308 • *Sevgi ve Dostlukla Mayalanmış Bir Ekip*
311 • *"Bu Adanın İtlerini Tanır Mısınız?"*
319 • **Topluma ve Tîyatroya Adanmış Bîr Ömür - Osman Alkaş**
323 • *Muhalifsen Yaşama Hakkın Yoktur*
327 • *Irkçı Helmut ve Çelik Korseli Bir Tiyatro Şövalyesi*
329 • *Türkiye'den Gelen Müdaheleler ve Mühalefetin Boykot Eylemi*
334 • *Görkemli Kenti İnşa Edebilmek İçin Gereken "Ateşli Sabır"*
339 • *Aziz Nesin Kıbrıs'ta ve Yakılacak Kitaplar*
345 • *Masraflı ve Zahmetli Görülen Okullararası Tiyatro Şenliği*
350 • **Bendekî O - Derman Atîk**
352 • *Koordinasyon Kurulu ve Her Bölgeye Tiyatro Kazandırma Çabaları*
354 • *Buğday Camii Üzerinden Sürdürülen Gerici-Dinci Kampanya*
357 • **Bîzler Onun Sayesînde Çok Şanslıyız - Sevcan Çerkez**
359 • *Tiyatroya Eğitimli İnsan Kazandırmak ve LBT'nin Geleceğini İnşa Etmek*
363 • *Ekin Merkezi Deneyimi ve Gençlerin Tiyatroya Kazandırılması*
366 • *Yaşamak İçin Ne Yaptık? Dur Durak Bilmeden Üretmek*
370 • **Bîz Tesadüfen Değîl Bîr Amaç İçîn Karşılaştık - Işın Cem**
375 • *Siyasetin ve Bürokrasinin Batağında Boğulan Özerklik*
380 • *Kızıl Bayrak Yeşile Boyanırken Neoliberal Rüzgârlarda Savrulan Sol*

382 • *Özerklik Mücadelesinde Son Perde: Denktaş Engeli*
386 • *Dinci Politikaların Yarattığı Tehlikeye Dikkat Çeken Oyunlar*
392 • **Kıbrıs Türk Tiyatrosu'nun Muhsin Ertuğrul'u - Yücel Erten**
395 • *Cumhurbaşkanlığı'nda Sümen Altı Edilen Davet Yazısı*
398 • *Prof. Dr. Özdemir Nutku'nun Söndürülen Umutları ve Ticari Eğitim Girdabı*
403 • *Bölünen Ülkenin Trajikomik Durumu*
407 • *"Gelin Tanış Olalım, Sevelim Sevilelim" ve "Düşmanı Kardeş Yapalım..."*
411 • *Dostlar Alışverişte Görsün Diye Yapılan Kurultaylar ve Denktaş'ın Tahammülsüzlüğü*
416 • **Yaşar Ersoy ve Kıbrıs'ta İcazetsiz Tiyatro - Şener Levent**
420 • *Sanatçıların Barış Yürüyüşüne Ülkücü ve Polis Engeli*
426 • *"Alın Kavuğunuzu S.keyim Tavuğunuzu" ve BRT*
431 • *BRT'de "Merhaba Yaşam"a Yasak*
438 • *"Bu Şehre Bir Tiyatro Lâzım!"*
441 • *Siyasetin Bataklığında Yazılan Bir Yılan Hikâyesi*
449 • *Tamamlanamayan Tiyatro Binasına Karşı Cami ve İlahiyat Talebi*
460 • **Hiç Düşünmeden "Yaşar Ersoy" Derim - Kanî Kanol**
462 • *"Tiyatronun Eylülü" İçin Atılan İlk Adımlar*
464 • *Düşten Gerçeğe: Kıbrıs Tiyatro Festivali*
466 • *Hüseyin Köroğlu Festival Komitesinden Siyaset Eliyle Dışlanır*
469 • **Yangına Umutla Su Atmaya Devam - Hüseyin Köroğlu**
472 • *Mağusa ve Girne Belediyeleri Festivalden Çekilir*
478 • *"Antilaik, İslamcı, Totaliter Bir Zorbanın" Lefkoşa'ya Düşen Gölgesi*
484 • *Yeni Festivallere Doğru*
485 • *Şeher'deki Çöp Dağları Arasında LBT*
489 • *Atanmış Kayyumun Yok Saydığı Sanat ve Sanatçıların Direnişi*
501 • *Çamur At İzi Kalır Anlayışı ve Kurum'un Sürekliliği*
504 • *Morgta Yakınlarını Teşhis Etmek*
508 • **"Umut en son ölür" ve Yaşar Ersoy - Heidi Trautman**

511 • *İade Edilen Ödüller ve Sanatçılara Yönelik Hakaretler*
515 • *Türkiye Sanat Çevrelerinde Yaşar Ersoy ve Ona Adanan Kitap*
520 • *Büyük Bir Bahtiyarlıkla Gençlere Devredilen LBT*
526 • *Tiyatroda Yaşanan Kırılmalar ve Kopuşlar*
535 • *Yaralar Sarılırken*
537 • *Toplum "Not To Be" Noktasına Doğru Giderken, Tiyartoda Direniş Çığlığı*
540 • *"Türkiye'nin Kıbrıs İli" ve Reddedilen Ödüller*
543 • *Tiyatroda Yönetmenin Yeri*
548 • **İflah Olmaz Rejîm Karşıtı Bîr Sanatçı - Hasan Kahvecîoğlu**
552 • *Hatalardan Ders Almak*
556 • *Çözüme Dair Yeşeren ve Sararan Umutlar*
560 • *30 Yıllık "Tiyatronun Sınır İhlali" Kitaplaşırken*
562 • *"Ustamız, Hocamız Yaşar Ersoy'a Teşekkür Ederiz"*
565 • *"Temeli, Harcı Sağlam Bir Tiyatro Geleneği Emanet Aldık"*
567 • *Sahne Tozunun Tiryakisi*
571 • *Bozuk Düzeni Bozmak İçin "Bozan Oratoryosu"*
578 • *Ve "Bitti" Dedi*
584 • **Kavgasıyla Sevdasını Harmanlamış Yüksek Sesle Okunması Gereken Bîr Şîîr - Faîze Özdemîrcîler**
588 *Yaşar Ersoy İçin Kimler Ne Dedi?*

Önsöz

Feriha Altıok

Bir çarşambaydı... Zaman adları yaşattıkları ile önemlidirler... Mutluluk veya acı vericidir anılmaları... Hangi ayın hangi çarşambasıydı... Sayıları oldum olası sevmem... Bir beklemeyi hatırlatırlar bana hep... Hiç gelmeyecek bir Cumayı hatırlattıkları gibi...

Günlerden çarşambaydı ve çalan telefondan bir dost sesi geliyordu... Sevgili Yaşar Ersoy "*Cuma gün Hakan'la sana geleceğiz... Hakan, kitabını basımdan önce görmeni istiyor*" dedi...

Ertesi gün, sabah haberlerinde "Hakan Çakmak'ı kaybettik" diye bir haber geçti ekranda... Durdum, ya sonsuzca tekrarladım o uğursuz cümleyi veya donup kaldı dilimde... Hep orda kaldı ve hep acıttı...

Yarın Cumaydı ve Hakan bunca emek vererek ve derin sevgisiyle yoğurarak, bir büyük yaşamı, bir sanat tarihini, bilmin de süzgecinden geçirerek ortaya koyduğu eserini ki bir bakıma tarihimizi, coğrafyamızı, sosyolojimizi, psikolojimizi sayfalarında -Yaşar Ersoy'un kendi dilinden- bulabileceğimiz eserini, en çok da hep muhalif ve hep gerçek bir demokrat kalmış, bu uğurda herşeyden geçmiş, ağır bedeller ödemiş bir Kıbrıslıtürkü Yaşar Ersoy'u ve sanatını merkezine almış eserini "*Oku, sonra basalım*" diyecek bir büyüklükle gelecekti...

Bu benim için ciddi bir onurdu; bunun için sana içten bir teşekkür borçluyum Sevgili Hakan...

Kitabını derin bir dikkatle okudum... o sana özgü, özgün uslubu incitmekten çekinerek, bana güvendiğin için, bazı noktalara küçük dokunuşlarla, güvenine layık olmaya çalıştım...

Sevgili okurlar, elinizdeki kitap, büyük ve soylu bir maceranın izdüşümleridir... önce gözlerimize sonra yüreğimize ve en önemlisi bilincimize...

Her haksızlığın nereden gelirse gelsin, karşısında durmuş ve ne pahasına olursa olsun bu karşı duruşun bedelini, yaşamının her alanıyla, tüm değerleri ve değerlileriyle peşinen ödemiş bir demokrat aydın muhalifin, bir tiyatro aşığının ve her oyunun usta yönetmeninin ve oyuncusunun yaşam macerasıdır.

Yukarıda da söylediğim gibi bu macera bireysel olarak yalnız onun değil -*asla değil*- yalnız bizim yaralanmış yarımadamızın değil -*asla değil*- ortasından kanatarak, derin derin acıtarak, bölünmüş adamızın tüm Kıbrıslılara onurlu, sıcacık bir yurt olması yolundaki soylu mücadelesinin, sanatın ışığının yol göstericiliğinde yaşanan onurlu bir maceradır.

Hakan Çakmak

Kelebek Kozası

Yaşar Ersoy

Üç kelimeden oluşan, tek cümlelik, açık seçik, yalın, keskin, iç acıtan, yakan, kahreden ve isyan ettiren bir haber geldi, 22 Haziran 2017'de;

"*Hakan Çakmak öldü*" diye...

Bu üç sözcükle geldi haber... İnsan inanamıyor. Sanki bir köşeden, gülen yüzüyle, elinde kamerasıyla çıkıverecek, seslenecek bizlere...

Bazı kişiler yaşarken o kadar canlıdırlar ki, ölmezler, öldüklerine de inanmayız.

Öldü mü Hakan Çakmak?

Evet demek zor bu soruya...

Çünkü Yunus Emre'nin ifade ettiği gibi "*Ölürse ten ölür, canlar ölesi değil*"

Hakan candır...Kıbrıs Türk kültür, sanat ve edebiyatının belleğidir... aydınlık gülen yüzüdür, sesidir, her etkinliği duyurandır, tanıtandır, sanatın izleyicisi ile buluşmasını sağlayandır... Kısacası sanatın emekçisidir...

Hakan "*ölesi değil*"dir!..

Kelebeğin aslı tırtıldır. Tırtıl yaşamı boyunca koza örer. Ne var ki bir yandan bitkilerle beslenerek öte yandan salgısıyla kozasını ören tırtıllar arasında ipekböceğinin ayrı bir yeri var. Çünkü ipekböceği, adı üstünde ipekten örer kozasını...

Sonra günü gelince ipeğini insanlara bırakarak kozasını deler, kelebek olur, uçar gider.

İnsan da tüm yaşamında bir tırtıldır; bir yandan beslenir; öte yandan kozasını örer; ama, bir insan ipekböceği değildir. Ancak ipekböceğine benzeyen insanlar vardır ki, uygarlık, onların ördüğü kozanın ipeğinden dokunur. Bu tür insanlar uçup gittiklerinde geriye değerli birikimler, anılar, ürünler bırakırlar. İşte sevgili Hakan onlardandır... Uçup gitti ama kozasını geride bırakarak...

20 yılı aşkın emekle, çalışarak, üreterek, dokuyarak oluşturduğu Kıbrıs Türk kültür sanatının belleğini bizlere bırakarak uçup gitti...

Hakan, neredeyse 24 saat, kültür sanatın tüm alanlarına aşkla koşarak, çalışarak ördü kozasını.

Yaşar Ersoy ve Hakan Çakmak "Kıbrıs Türk Tiyatro Hareketi Tarihi" belgesel filmi için çalışırken, 2005

LBT'nin perde dediği oyunlarının gecesindedir Hakan; Salamis Antik Tiyatro'da Mağusa Kültür Sanat Festivali'nde kamerası omuzunda ya bir konseri, ya da bir oyunu kaydetmekdir; Lefkoşa'da , Girne'de , Güzelyurt'ta, Lefke'de sanatçıların toplantısındadır şevkle; bir sergi açılışında röportaj yapmaktadır; HAS-DER'e , GIBETSU'ya, GÜSAD'a , Tiyatro Su'ya koşarak yetişmektedir; Kıbrıs Tiyatro Festivali'nin tanıtım filmini yapmakla yetinmez, hasta da olsa bir ay boyunca şaşmaz bir disiplinle her gece ordadır; Bellapais Manastırı'nda bir konserde, Othello kalesi'nde bir gösteride, Büyük Han'da bir dinletide, kemarsını kurmaktadır; kitap fuarında kitap tanıtımında, bir yayınevinin yeni kitabının tanıtım söyleşisinde herkesten önce hazırdır... Mercek ayarı yapmaktadır; üniversitelerin sanat faaliyetlerine yetişmek için hazırlanmaktadır; sanatçıların atölyelerinde boyaların, fırçaların, tuvallerin içindedir; şiirin peşinde yüreği atmaktadır, sahne tozunu yutmaktadır, müzikle çoşmaktadır; söyleşilerde, panellerde bilgeleşmektedir... Kısacası Hakan sadece "*Sanat Güncesi*" ve "*artı Sanat*"la BRT stüdyolarında değildir... Nasıl Shaskerpeare için "*Bütün dünya oyun sahnesidir*" Hakan için de "*her yer stüdyodur.*"

Onun toplumsal sorumluluğu ve kültür sanata tutkusu bunların ötesinde işler yapmaya yönlendirir Hakan'ı... DAÜ Sanat ve Tasrım Merkezi'nde Yönetim Kurulu'nda çalışır; Passatempo Dergisi'nde, Yenidüzen Gazetesi'nde, Benim Kıbrıs'ım Dergisi'nde yazılarıyla toplumun kültür sanatına katkıda bulunur.

Adasına sevdalı, ülkesinin kültür sanatına tutkuludur Hakan... bu nedenle o, hafızamız olur.

Sevgili Hakan'la birlikte çok iş yaptık. Üniversiteden mezun olup LBT'ye geldiği ve "*Hocam, bir çekirge olarak yanında çalışmak isterim*" diyerek Gençlik Tiyatrosu'na katıldığı ilk günden beri, Hakan'la kafa ve yürek birlikteliğiyle çalıştık. O yıl sahnelediğim "*Gözlerimi Kaparım Vazifemi Yaparım*" oyunuyla sahnenin tozunu yuttu... Heycanlıydı, istekliydi, enerji doluydu... öğrenmek için sürekli soruyordu... Yeni, farklı birşey yapmanın peşindeydi. Kültür sanat üzerine hep konuşuyor, tartışıyorduk. Ve aşkla, iştahla BRT'de kültür sanat programlarına başladı. O aşk ve iştahladır ki, 20 yılı aşkın dur durak bilmeden çalıştı... Ama sol memenin altındaki cevahirin duracağını hiç düşünmedi, düşünmedik.

Neler yapmadım ki Hakan'la; tiyatro kuramcısı ve yönetmen Erwin Piscator'dan esinlenerek "*İnsan Olan İnsan*" oyununda epizod aralarını filmle kurgularken, Kıbrıs Türk Tiyatro Hareketi'nde bir ilki gerçekleştirdik.

Hemen hemen her sahnelediğim oyunda ve tiyatro festivallerinde birlikte çalıştık, birlikte işler yaptık. Onunla yaptıklarımı, saymaya başlasam bu satırlara sığdıramam... Ancak bir yılı aşkın yoğun çalışmayla "Kıbrıs Türk Tiyatro Hareketi" tarihini 6 bölümden oluşan, toplam 242 dakikalık bir belgesel filmi birlikte yapmamız yine bir ilkti...

Sengili Hakan'ın 2015 Aralık ayında "*Hocam yeni bir projem var... seninle başlamak isterim*" deyişini unutamam... Hep yeni bir işin, yeni bir projenin peşindeydi. O kısa hayatına birçok iş sığdırdı; günlerini aylara, aylarını yıllara dönüştürerek dopdolu bir yürekle çalışırdı. "Bu kadar yaptığı iş yetmez mi?" diyecek oldum... beni durdurdu. "*Peki, nedir benimle çalışmaya başlamak istediğin yeni projen?*" diye sorduğumda, o heyecanla; "*sanatçıların biyografilerini yazacağım... ve bu işe seninle başlamak isterim Hocam... kültürel, sanatsal, sosyal siyasal çok yaşanmışlığın ve tanıklığın var. Kıbrıs'ın yakın tarihiyle iç içe biyografini yazalım.*"

Birlikte heyecanla çalışmaya başladık. Ben, Hakan'ın tanımıyla "*konuşmayı şehvetle severek*" anlatım... O, sevgiyle, sabırla yazdı, ben düzelttim... Ve Hakan 12 Haziran 2017'de sevinçle, heyecanla, gülen yüzüyle "*Hocam nihayet sonuna geldik... son düzeltmeleri yapması için Feriha Altıok'a verebiliriz*" dedi. 24 Haziran 2017 Cuma günü için randevulaştık... Hakan hep sözünde dururdu. Ama bu sefer kalleş ölüm onu engelledi... "*O iyi insanlar gibi, o güzel atlara binip çekip gitti.*"

Sevgili Hakan, toplumun tarihiyle biyografimi iç içe konu alan kitabını yazdı, ama basılıp yayımlandığını göremeden, onu kalleş ölüm alıp gitti... tıpkı bir ipekböceği gibi kozasını örerek ve ipeğini bizlere bırakarak uçup gitti... Teşekkür ederim sevgili Hakan... Seni unutmayacağız.

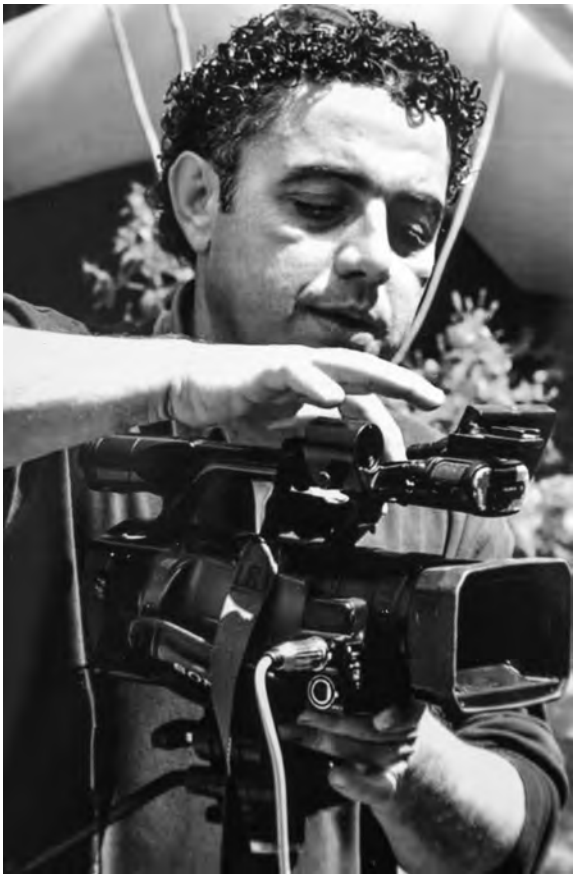

Hakan Çakmak

Sanatla Kesişen Yollar

Bir Dayanışma Öyküsü

Prof. Dr. Ümit İnatçı

Kendi bile hatırlamaz belki ama Yaşar Ersoy'la ilk buluştuğumuz yer Mağusa'da bir resmi daireydi. Galiba 1983-84 falandı; Brecht'ten bahsettik. Herhalde beni yoklamaktı amacı, bu çocuk tiyatroyla ilgili ne bilir diye. Halbuki sanat felsefesi hocamız Miccolis beynimizi becermişti Brecht Brecht diye. Çok sonra, 88 gibi tekrar kesiştî yollarımız sanatçı toplantıları sayesinde. Derken, tiyatro oyunları üzerine eleştirel metinleri yazmaya başlayınca daha da sıkılaştı dostluk. Sanatla kesişen yolumuz daha sonraları ideolojik düzlemde bir dayanışma öyküsüne dönüşür.

Yaşar Ersoy'un Kıbrıslıtürk tiyatrosunun profesyonel anlamda kurumsallaşması için ortaya koyduğu girişimci çabayı bilmeyen yok. Tiyatroyu özümseyememiş bir toplumda dar kitlelere yönelik sahne almalardan oldukça çaplı tiyatro festivallerinin düzenlenmesine kadar gelen yolun mimarıdır diyebilirsiz. Tiyatroyu sadece geleneksel bir sahne sanatı olarak değil toplumu vicdani yönden eğiten, ona eleştirel yapma becerilerini kazandıran bir üst kültür aracı olarak görmüş ve bu yönde zorlu yollardan geçmiş, yüzü aşkın oyun sahnelemiş, oynamış, kitaplar yazmış, belgesel film yapmış bir tiyatro sanatçısı olan Ersoy'un yeri mutlaka ayrı olacaktır.

O, Kıbrıslıtürk tiyatrosunu, gerçek anlamıyla rejî ve dramaturjî kavramlarıyla da tanıştırır. Sahnelediği oyunlarda gerçekliği asla gözden kaçırmadan yaratıcılığın yüceltilmesini sağlar. Hatta yazdığım bazı eleştirel metinlerinde de belirttiğim gibi Ersoy, bunu, oyun yazarını aşarak yapar... güncel sorunların, tarihsel perspektifle ele alınmasını, yaşamla tiyatro arasındaki o çok hassas dengeyi de iyi kurarak yapar.

İşte tüm bu niteliklerin ve özverili uğraşların belki de bir küllîyesi sayılacak olan elinizdeki şu biyografik çalışmanın aslında bir sanatsal mücadele arkeolojisi olarak değerlendirilmesi daha verili olacaktır.

Sanat, üretim alanı ne olursa olsun, belgelendiği sürece sadece sözel değil aynı zamanda görsel bir kültürün belleğini de inşa eden entelektüel bir evrendir. Toplumsal belleğin bir yaşam kılavuzu olabilmesi için sanatın yetkin düzeyde katkısı kaçınılmazdır. Bu yüzden, sadece sanatı yapanların değil onu tartışılır, algılanır ve paylaşılır kılan iletişim enstrümanlarına da ihtiyaç vardır ve elbette ki bu enstrümanları iyi ve verimli kullanan duyarlı bireylere. Bunu da buraya kaydetmişken, çok yakın, hala hafızamızda taze olan bir zamanda kaybettiğimiz Hakan'a gelebilirız artık.

Hakan Çakmak'a "Kıbrıslıtürk sanatının derin belleğidir" yakıştırması söz ola yapılmamıştır. Onun sanata ısınma ve sığınma serüvenının Yaşar Ersoy'la ve tiyatroyla başladığını bilıyoruz. Sanat odaklı habercilik ve programcılık üzerine inatla yumulmuş ve kapsamını gelişterek bu alanda kendini vazgeçilmez kılmıştır Hakan. Onun ikincı ünıversıtesı sanat ortamları olmuştur mutlaka hem de hakkını fazlasıyla vererek.

Dayanışma öyküsünden bahsetmiştim ya, işte asıl dayanışma öyküsü burada başlıyor. Hakan sanatçılardan beslenıyor sanatçılar da Hakan sayesınde seslerını duyurabılıyorlar. Yaşar Ersoy'dan başlayarak daha bırçok sanatçıyla aynı çalışmayı sürdüreceği planları yaparken bu ılk çalışmasının vücut bulduğunu görmeden aramızdan ayrıldı Hakan... O, bıze bırçok hedıye sunarken elbette kı bızım de ona olan vıcdan borcumuzu ödeme yükümlülüğümüzü her zaman hatırlamamız lazım. Evet yıne oraya getıreceğim lafı: Yaşar Ersoy bıyografısı bır Hakan Çakmak ve sanatçı dayanışmasının öyküsüdür de aynı zamanda... Bu öyküden çıkıp gelecek olan sadece anılar ve bılgıler değil elbette ama saf bır özverı ve sevgı ımgesı... kocaman...

Leymosun, 1950

Ziya Mustafa Aş ve İş Derdiyle Leymosun'da

Dionysos... Yunan Panteonu'nun 12 büyük tanrısından biri. Tiyatro sanatına da kaynaklık eden bu tanrıya adanan üzüm bağlarıyla taçlanmış, halk ağzındaki yaygın adıyla Leymosun (*Rumcası Lemesos*), resmi kayıtlarda İngilizce adıyla anılan Limasol, Kıbrıs'ın ikinci büyük kentidir. Limasol ve Leymosun adları ekseninde hangi ismin kullanılmasının daha doğru olacağı yönündeki tartışmalar şimdilerde dahi süredursun, Ada'nın güneyinde önemli bir limana sahip olması nedeniyle günümüzün en modern ve en gelişmiş kentlerinden biri olan Leymosun, 170 bin civarındaki nüfusuyla turistlerin en önemli uğrak yerlerindendir.

Leymosun, 1878 yılından beri süregelen İngiliz Sömürge Yönetimi altında, sanayileşme ve işgücü açısından en önemli yerleşim yerlerinden biriydi. İkinci Dünya Savaşı'nın yarattığı yıkımı tam anlamıyla yaşamamış olsa da, Ada'nın diğer tüm kentleri gibi, bu dönemi Alman bombardıman uçaklarının zaman zaman gerçekleştirdiği saldırılar ve zorlu ekonomik koşulların baskısı altında geçirmiştir. 1950'li yılların başlarında, ekonomik ve sosyal kalkınmanın ilk adımları sayabileceğimiz bir kiremit fabrikasıyla birlikte, Coca Cola ve Keo marka alkollü içki üretiminin yapıldığı önemli fabrikalar kurulur.

Kent, o yıllarda güneyli Akdeniz esintilerinin okşadığı, masmavi enginlere açılan körfeziyle, insan ilişkilerinin daha insancıl ve daha samimi koşullarda sürdürüldüğü şirin bir liman kasabasıdır. İngiliz yönetiminin en önemli askeri üslerinden biri olan Ağrotur'un yanıbaşındaki Leymosun, bu özelliğinden dolayı halkın gündelik hayatına sunduğu sosyal ve ekonomik olanaklar açısından, Ada'nın diğer kentlerindeki yaşam koşullarına göre daha elverişlidir. Nitekim çatışmaların yaşandığı ilerleyen yıllarda da diğer yerleşim yerlerine göre; sosyal, siyasal ve kültürel anlamda daha farklı ve daha yumuşak tavırlı bir yaşam ortamına sahip olmuştur.

1940'lı yılların sonlarında iş yapıp para kazanmanın ve kendi ailesini kurup hayatını sürdürmenin hayalleriyle, batıdaki Baf kasabasından yola çıkan Ziya Mustafa adındaki genç adam, Leymosun'a gelir. Ziya'nın ilk işi Coca Cola fabrikasındadır. El emeği, kol gücü ve alınteriyle kazandığı ilk parasıyla, o yıllarda emeğiyle yaşayan bir insan için en önemli ulaşım araçlarından sayılan bir bisiklete sahip olur. "*Triling-triling*" sesleriyle geldiğini haber veren meka-

Remziye Osman ve Ziya Mustafa, 1949

nik zili, iki adet dikiz aynası ve üstündeki kırmızı kurdeleleriyle, işçi Ziya'nın gözü gibi baktığı, kendi naif ve küçük dünyası içinde neredeyse son model bir Mercedes araba gibi algıladığı bisikleti, her zaman pırıl pırıldır.

İş saatleri dışında tertemiz ütülü pantolonu, gömleği ve sırtındaki fiyakalı ceketiyle, her genç gibi sokaklarda piyasa yapan genç adam, bu gezinti saatlerinde mutlaka Arnavut Mahallesi'ndeki bir sokaktan geçmektedir. Bisikletinin zilini "*Triling-triling*" diye çaldırır ve gönlünü düşürdüğü güzel kız Remziye'nin kapıya çıkması için işaret verir. Çok naif duygular ve buna bağlı davranış kalıpları içinde yapılan uzaktan uzağa o ilk bakışmalar, yakın gelecekteki izdivacın ilk adımlarıdır. Annesini küçük yaşta kaybeden ve kendisini sevmeyen bir üvey anne elinde büyüyen Ziya, kız istemeye yalnız başına gitmek zorunda kalır. Dönemin zorlu ekonomik koşulları içindeki Osman aile-

sinin, genç bir kızın yükünden kurtulma isteği, genç adamın izdivaç talebini kolaylaştırmıştır. Dünürcülük evinde yudumlanan kahvelerin ardından söz kesilir ve 1949 yılında, Baf sakinlerinden Mustafa Bey'in oğlu Ziya ile Leymosun sakinlerinden Osman Bey'in kızı Remziye dünya evine girerler.

Ziya Mustafa ile Remziye Osman evlendikleri zaman, Remziye Hanım'ın babası Osman Bey'in, Arnavut mahallesinde 70-80 metre derinliğe sahip bir çıkmaz sokağın en dibindeki tek göz evine yerleşirler. Bu evin yanıbaşındaki diğer tek göz odada ise Remziye Hanım'ın abisi Ali Osman, yengesi ve onların çocukları kalmaktadır. Fakirlik ve yokluğun hüküm sürdüğü İkinci Dünya Savaşı sonrasının ekonomik koşullarında, yan yana konumlanmış tek göz odalarda yaşayan iki ailenin acıları, sevinçleri, hüzünleri ve umutları iç içe olmakla birlikte, çoğu zaman çatışma halindedirler. Nitekim ekonomik, sosyal ve mekân açısından sıkışmışlık içinde yaşamaya çalışan bu iki ailenin çatışmaları, giderek kavgalara dönüşmekte ve halen süregelen bir küslük durumuna yol açmaktadır.

Şeytan'ın Çaldığı Çocuk

Kapalı ve sıkışmışlığın hakim olduğu bir ortamda kendi aile hayatlarını sürdürmeye çalışan kola fabrikası işçisi Ziya ile ev hanımı Remziye Mustafa çiftinin ilk çocukları henüz yaşamı tanıyamadan ölür. Yüreği yaralı genç annenin, 9 Kasım 1951 günü dünyaya getirdiği ikinci çocuğunun yaşaması için yeşerttiği umudun göstergesi olarak oğluna *'Yaşar'* adı verilir. Al basmasın diye kırmızı, sarılık olmasın diye sarı örtüler altındaki beşiğinde hayata tutunmaya çalışan Yaşar Ziya adlı bebeği, Şeytan çalmasın diye bekleyen kişi de çok yakın komşuları Seniha Hanım'ın oğlu ve yıllar sonra ilkokulda öğretmenliğini de yapacak olan 9 yaşındaki Önder abisidir. Kundaktaki bebek, Kıbrıs Türk Tiyatro Hareketi'nde önemli bir yere sahip olan ve hayatını bu sanata adayan oyuncu ve yönetmen Yaşar Ersoy, Önder Ali ise işçi haklarının öncü savunucularından, uzun yıllar Türk-Sen Genel başkanlığı yapmış olan Önder Konuloğlu'ndan başkası değildir. 1940'lı yıllarda Hintli İngiliz askerleri Gurkalar tarafından, bir meyhane kavgası sonucunda öldürülen ve Kıbrıs'ın en önemli ağıtlarından birine konu olan Arap Ali'nin oğlu Önder Ali...

Yaşar Ziya Ersoy, 1952

Yıllar sonra, toplumsal mücadeleler ve muhalif hareketler içinde kol kola ve omuz omuza mücadele veren, Radyo Mayıs'ta "10. Köy" adında birlikte program yapan iki Leymosunlu'dan biri olan Önder, Yaşar'a "*Şeytan çalmasın diye senin başına beni dikmişlerdi ama galiba şeytanı içine ben soktum*" demekten kendini alamaz. Yaşar da ona "*yok be abi galiba sen beni beklerken uyuya kaldın ve beni Şeytan'a çaldırdın*" diyerek şakalaşırlar.

Yaşar'ın babası Ziya Bey, bir süre sonra kola fabrikasındaki işinden ayrılır ve bir Rum müteaahhidin yanında kum ve çakıl taşımacılığı işine geçer. Ada'da Türk-Rum gerilimi-nin ve ilk çatışmaların başladığı 1958 yılına kadar bu işi sürdüren Ziya Bey, deniz kenarında yapılan bu işe zaman zaman çocuklarını da götürür. Çocukluk yıllarından başlayarak her Adalı'nın sevdası ve en önemli eğlence kaynaklarından biri olan Akdeniz'in parlak güneşi altındaki laciverdî atlasın kenarında oyunlar oynamak, kumlarda yuvarlanıp denizde taş sektirmek, küçük Yaşar ve kendisinden bir buçuk yıl sonra dünyaya gelen kızkardeşi Melek için vazgeçilmez eğlencelerden biri olur. Öyle ki her gün babalarıyla onun çalıştığı yere gitmek isterler. İş koşulları nedeniyle ancak zaman zaman gidilebilen deniz kenarı, onların çocukluğunu süsleyen en heyecanlı oyunlara ev sahipliği yapmaktadır. Annelerinin de deniz kenarına geldiği günlerde, tencerede kurufasulye kaynatılır; zeytinyağı, limon ve aynı Akdeniz güneşinin yeşerttiği maydanoz yapraklarıyla hazırlanmış fasulye salatası (*piyaz*) her seferinde büyük bir iştah ve arzuyla yenir. Şen şakrak gülüşmeler içinde kumsala kurulmuş sofralarda, aile boyu yenen bu öğle yemeklerinin tadı, bugün artık yitirdiğimiz yemek kültürümüzü arattıracak ölçüde lezzetler sunmaktadır.

Radyonun ve televizyonun olmadığı, gazete ve kitap gibi iletişim ve kültür kaynağı hiçbir yayının giremediği tek göz işçi evi... Değil dünyada ve Avrupa'da, o yıllarda Lefkoşa'da dahi ne olduğundan haberi olmayan, kendi geçiminin derdindeki küçük ama yüreği büyük insanların yuvası...

Böylesi bir ev ortamında büyüyen Yaşar'ın anne ve babası, dönemin koşullarında ilkokul eğitimini ancak tamamlayabilmiş, buna rağmen hayat konusunda engin deneyimler biriktirmiş insanlardır. Anne, gündelik ev işlerinin arasında küçük kızı Melek'le ilgilenirken, abisi Yaşar'ın gözden uzaklaşmaması için, onu evin koridor kısmında bulunan zeytin ağacına bağlar. Remziye Hanım, ailenin geçimine yardımcı olmak için, bazı günlerde Mahser Hanım'ın evine giderken çocuklarını da yanında götürür. Varlıklı bir aileye mensup olduğu halde, gündelik için evine gelen Remziye Hanım'ı ve çocuklarını hiçbir zaman hakir görmeyen iyi yürekli Mahser Hanım'ın evinde, küçük Yaşar'ın çocukluk anılarına, yabancılık hissi yaşanmadan, sevginin her ortamda yaşanıp yaşatılabileceğini kanıtlayan günler eklenmektedir. Özellikler Yaşar'ın, Mahser Hanım'ın oğlu Süleyman ile arkadaşlıkları bu duyguların yaşanmasına zemin hazırlayan ilişkiler olur.

Yaşar Ziya'nın ilkokula başladığı yıllarda aile, üç-beş kuruşluk birikimleri ve borçlanmayla aldıkları bir başka tek göz eve taşınır. Yeni evleri, Leymosun'un o yıllardaki sayılı zenginlerinden olan ve Muhtar Bakkal olarak bilinen, Arnavut Mahallesi'nin muhtarı Mehmet Bey'in gösterişli evinin yanı başındadır. Önünden, sağından ve solundan modern apartmanlarla çevrelenmiş Arnavut Mahallesi'nin Emir Sokağı'ndaki tek göz evleri, çocukluk anılarında renkli hayalleriyle yer bulan Hayat Hamamı'yla da komşudur. Eski evlerinin bulunduğu çıkmaz sokakta, kendi fakir ve küçük dünyalarından başka bir şeyleri olmayan insanlardan oluşan sosyal çevrelerinden farklı, refah düzeyi daha yüksek bir sosyal çevrenin içine giren ailenin, ilkokul çağındaki büyük çocuğu Yaşar, Muhtar Bakkal'ın torunu Mehmet'le arkadaşlık kurar.

Ekmek ve yaşam mücadelesinden başka yapabilecek bir şeyi olmayan Ziya Mustafa'nın kazancı, oğluna değil oyuncak, zaman zaman elbise ya da ayakkabı almaya bile yeter düzeyde değildir. O güne kadar atıl tahta, teneke ve demir parçaları, gazoz kapakları ve annesinin çamaşır mandallarından başka oyuncağı olmayan küçük Yaşar'ın, en sevdiği oyuncakları düğmelerdir. Düğmeleri biriktirir, renklerine göre ayırarak onlara çeşitli anlamlar yükler. Aile ve sosyal çevrenin verdiği ilk eğitimin koşullanmasıyla mavi düğmeleri Rum düğmesi, kırmızı düğmeleri de Türk düğmesi diye birbirinden ayırır. Muhtar bakkalın torununun zengin ve gösterişli oyuncaklarıyla zaman geçirirken, zengin-fakir ayrımını bilinç düzeyinde olmasa da somut olarak yaşar.

Çocuk aklıyla, adını koyamadığı ilk çelişkilerini yaşarken, toplumsal bilinçlenmenin bu ilk toy adımları, onu ilk düşünce bilenmelerine, kıskançlıklara ve kızgınlıklara sevkeder. Bir yanda ailesini geçindirmek için bin dereden su getiren bir baba ile annenin onca çabasına rağmen yaşanan parasızlık ve fakirlik, diğer yanda görkemli ve neredeyse süpermarket büyüklüğünde bakkal dükkânları, daha zengin yaşam koşullarının yer aldığı evler ve her türlü oyuncağa şıp diye sahip olabilen çocuklar... Bunları gözlemleyen ve anlamlandırmaya çalışan küçük Yaşar için tek çözüm yolu, gizlice kırılan oyuncaklar ve zaman zaman köteğe maruz bıraktığı bir muhtar torunu olacaktır. Bir seferinde de çocuk yüreğinde biriken öfkeyle eline aldığı taşı Muhtar Bakkalın camına fırlatır. Bunun üzerine polisle korkutulan küçük Yaşar, ailesi tarafından ciddi şekilde cezalandırılır.

Hayat Hamamı

Romalılar'dan Osmanlı yaşam kültürüne, Osmanlıdan günümüze süregelen hamam geleneği ve kamusal hamamlar, temizlik amacının yanı sıra, geçmiş yaşamlarda en çok iz bırakmış anıların da ev sahibidir. Hamam buluşmaları özellikle kadınlar saatinde bir tür toplu ritüel gibi yaşanmaktadır. Zeytinyağlı dolmalar, börekler, çörekler gibi zengin yiyecekler eşliğinde eğlenceli anlara dönüştürülen hamam buluşmalarına, erkek ya da kız olsun çocuklar da götürülür. Bir yandan gözleri yakan köpürtülmüş arap sabunlarıyla keselenilip, tas tas kaynar sularla yıkanılırken, bir yandan yemekler yenilir, sohbetler yapılır, şarkılar ve türküler söylenir.

Sahavet Abla'nın Hayat Hamamı, o yıllarda adeta Leymosun'un merkezi konumundadır. Her haber ve dedikodu oradan yayılmaktadır. O kadar çok insan gelir gider ki Leymosun'un kalbi sanki orada atıyordur. Güçlü kuvvetli bir kadın olan Sahavet Abla, sabahtan akşama kadar kadınları keseler, kadınlarla birlikte onların yanında gelen çocuklarını pir-ü pak edene kadar yıkar. Hemen her Leymosunluyu keseleyip yıkayan Sahavet Abla "*Leymosunluların çoğunu yıkadım ben! Hepsi bir bir elimden geçti, kimin nesi var nesi yok hepsini bilirim*" diye övünür, buna rağmen hiç kimsenin özel sırlarını da açık edip, dillendirmez.

Kadın ve çocuklar için hamam sefası, gündüz saatlerinde yaşanırken, Leymosunluların Hayat Hamamı geceden sabaha kadar sadece erkekler için çalışır. Küçük Yaşar da ilkokul yıllarına kadar, annesiyle birlikte Önder Ali'nin halası Sahavet Ablası'nın sahibi olduğu Hayat Hamamı'na gider ve orada yıkanır. 2-3 yaşlarından itibaren hatırladığı hamam ziyaretleri, cinsiyetinin ayrımına varmaya başladığı 6-7 yaşlarına kadar sürer. Peştemallara sarılı, yanakları sıcaktan al al olmuş yarı çıplak kadınlar arasında dolanan ve libidal enerjisi açığa çıkmaya başlayan küçük Yaşar'ın bakışlarındaki değişiklik, mahallenin Seher Abla'sı tarafından farkedilir. Yaşar'ın annesine dönerek:

"*Be Remziye senin bu oğlun bize fena fena bakar!..*" der.

"*Yok be Seher*" der Remziye Hanım, "*o daha küçük bir çocuk, ne anlar*" diye yanıt verir. "*Ne küçüğü be Remziye, kazık kadar adam oldu. Belki da şeyi de kazık oldu bize bakmaktan!*" der ve küçük Yaşar'ın kadınlarla olan hamam maceraları, o gün hamamdan kovulmasıyla birlikte son bulur. Çocuk belleğinden süzülen hamam anıları, genç Yaşar'ın bilinçaltında uzun yıllar boyunca Freud'yen bir sorun olarak, libidal enerjisinin beslenme kaynağı olur.

Hayat Hamamı, Leymosun kentinin iki önemli futbol takımı olan Doğan Türk Birliği ve Türk Ocağı Limasol'un, bu takımların yanı sıra konuk takım futbolcularının da maçlardan sonra toplanıp terlerinden ve kirlerinden arındıkları bir mekândır. Önder Natık, Sevim Ebeoğlu, Ermiya, Özkân, Önder Ali, Naşit Arap, Osman Gurra, Hasan Ruso, Galliga, Enver, Fevzi ve Alpay Adanır ile Hasan ve Hüseyin Tanışık kardeşler gibi idol olmuş oyunculara yakın olmak her çocuğun hayalini süslemektedir. Küçük Yaşar için de hamama gelen bu futbolcuları karşılamak, onlara peştemal ve takunyalarıyla birlikte suyunu ya da kolalarını vermek en çok zevk aldığı teşrik-i mesailerindendir. Hayat Hamamı, 1974 yılına kadar Yaşar Ziya'nın hayatında temizlik ve arınmanın yanı sıra sosyal açıdan da önemli bir yer tutmaya devam edecektir.

Hayal Dünyasını Çoğaltan Masallarla Oyunlar

Remziye Hanım'ın babası Osman Bey, yıllar önce Millet Bahçesi'nde çalışırken gözüne adeta çivi gibi çakılan gül dikeni nedeniyle önce bir gözünü kaybetmiştir. Dönemin sosyo-ekonomik koşullarının yanı sıra bilinçsizlik ve ihmalden kaynaklanan iltihaplanmanın diğer gözüne de sirayet etmesiyle ışığını tamamen kaybeden Osman Dede, Yaşar'ın çocukluğundaki en önemli figürlerdendir. Çocukları etrafına toplayarak onların gelecekteki anılarını süsleyecek ve hayal dünyalarını geliştirecek masallar anlatmak, Osman Dede'nin ışığa muhtaç dünyasında, küçük Yaşar'ın yüreğini aydınlatan en önemli uğraşı olmaktadır.

Akdeniz güneşinin sokakları kavurduğu bir günün ardından, yaz akşamlarının görece ferah esintisinde kızkardeşi Melek ve mahallenin diğer çocuklarıyla kapı önündeki sekiye dizilerek ya da soğuk kış gecelerinde yakılan sobanın etrafında gözlerini, hayallerin çoğaldığı boşluğa dikerek dinledikleri, "*bir dudağı yeri, bir dudağı göğü süpüren*" devlerin masalları, küçük Yaşar'ın sonraki yıllardaki tiyatro yaşamında, ilk eğitim harcı olarak, en önemli yardımcı kaynaklarından biri olur. Düşlerin hazır sunulmadığı televizyonsuz yıllarda, saatler boyu anlatılan masalların dünyasında, merak ve heyecan yüklü bakışlarıyla kendi hayallerindeki görüntülere dalan çocuklar, sözlü kültür geleneğinin en önemli malzemesi olan masallarla beslenirlerdi. Geleceğin tiyatro oyuncusu ve yönetmeni küçük Yaşar ile arkadaşları, Osman Dede'nin masallarındaki olayları ve imge dünyalarını zenginleştiren olguları, ertesi gün sokakta canlandırır ve çok eğlendikleri oyunlarına malzeme yaparlardı.

Osman Dede gül bahçesinde, Leymosun, 1956

Televizyonlar yaygınlaşıp her eve, hatta yatak odalarına girerken, bilgisayar oyunları cep telefonlarına kadar indirgenip genç kuşakları kıskıvrak bağlar ve yalnızlaştırırken, yüzyüze, el ele ve gönül gönüle oynanan oyunların önemi bir kez daha ortaya çıkıyor. Televizyon ya da bilgisayar oyunlarının başından ayrılmadan tek başına oynayan ya da eğlenen günümüz çocuklarının tersine, küçük Yaşar'ın Leymosun'daki çocukluk yıllarında, boş bir alanda birlikte oynayan, katılımcılığı, sorumluluğu, dayanışmayı, disiplini ve bunlara bağlı olarak var oluşun tadını çıkaran çocuklar vardır.

Yaşar Ziya Ersoy ve Melek Ziya Ersoy, 1955

Gölge oyunu ustası ve geleneksel Türk Tiyatrosu'nun Ada'daki tek temsilcisi Mehmet Ertuğ'un, KKTC Milli Eğitim Bakanlığı yayınları arasında basılan Geleneksel Kıbrıs Türk Tiyatrosu kitabında da sözünü ettiği Kömürcü Mehmet Efendi'nin kahvehanesi, Yaşar Ersoy'un çocukluk anılarında önemli bir yer tutan mekânlardan biridir. Yaz-kış ve gece-gündüz Osman Dede'den dinlediği ve canlandırma yaparak oyunlaştırdığı masallar, özellikle Ramazan akşamlarında en önemli eğlence kaynağı olurken; Müslümanların bu en kutsal ayında, kahvehaneler gibi kamusal alanlarda kurulan Karagöz perdeleri de çocukların dünyalarına farklı renkler ve doyumsuz zamanlar eklemektedir. Leymosun'un Arnavut Mahallesi'nde, kendisi de bir Karagöz ustası olan Kömürcü Mehmet Efendi tarafından, perdenin arkasından yansıtılan Karagöz, Hacivat, Zenne, Pekri vb. tiplemelerin hikâyelerini izlemek, küçük Yaşar'ın çocuk dünyasında en keyifli ve en eğlenceli zamanlardır.

EOKA ile TMT'nin Ortaya Çıkışı ve İlk Çatışmalar

II. Dünya Savaşı'nın ardından gelen iki kutuplu dünya ve onun yeni düzeninin adı olan Soğuk Savaş'ın ilk dönemlerine denk gelen Yaşar Ersoy'un çocukluk yılları, hayal dünyasını zenginleştiren masallar, oyunlar ve seyirlikler arasında geçip giderken; Ada, Türk ve Rum milliyetçi akımlarının yarattığı kaos ve karmaşa ortamında kan gölü olmaya hazırlanmaktadır. 1944-1948 yılları arasında sağ-sol çatışması şeklinde cereyan eden Yunan İç Savaşı'nda, kralcı cephede komünistlere karşı savaşan General Grivas, İngiliz sömürge yönetimine karşı bir gerilla hareketini örgütlemek için Ada'ya gelir. Aşırı milliyetçi Rum örgütü EOKA'nın ilk eylemini gerçekleştirerek tarih sahnesine çıktığı 1955 yılının 1 Nisan'ında, küçük Yaşar henüz 4 yaşındadır. İngiliz yönetmine karşı silahlanan ve o güne kadar İngiliz askerleri ve polisleriyle çatışan EOKA'yı, Ada'daki varlıkları açısından tehlike olarak görmeye başlayan Ada Türkleri'nin ilk kalkışması da "*Ya Taksim Ya Ölüm*!" sloganıyla 27-28 Ocak 1958 tarihlerinde olur. Kıbrıslı Rumların Enosis istemini geriletmek için, Kıbrıslı Türklerin Taksim politikalarını kışkırtan İngiltere'nin bu politikasını o günlerede askıya alması üzerine ayaklanan Kıbrıslı Türkler, İngiliz polisi ve askerleriyle çatışırlar. Bu tarihte, Taksim politikaları adına ilk kayıplarını veren Kıbrıslı Türkler'in, Ada Rumları'yla ilk karşı karşıya gelişleri ise Prof. Dr. Niyazi Kızılyürek'in Şiddet Mevsimi'nin Saklı Tarihi (*Heterotopia Yayınları, Limasol - Haziran 2015*) adlı kitabında da vurguladığı gibi aynı yılın Haziran ayında olacaktır.

İki halk arasında bir tür iç savaşa neden olan ve Türklerle Rumların birbirlerinin kanını ilk kez dökmeye başladıkları olaylar, 7 Haziran 1958 tarihinde Lefkoşa'daki Türk Haberler Bürosu'na atılan bombayı takip eden günlerde patlak verir. Rauf Denktaş, ilerleyen yıllarda, 1984'de İngiliz televizyonu ITV'ye verdiği bir mülâkatta 7 Haziran 1958'de bombayı Türk Haberler Ajansı'na Türklerin koyduğunu itiraf eder. Bu ve benzeri karşılıklı provakasyonlarla 1956 yılında İstanbul'da yaşanan ve tarihe 6-7 Eylül olayları olarak geçen sürecin benzeri olarak gelişen patlamaların olduğu ve yankılarının sürdüğü günlerde Ada, yoğun bir şiddet ortamına sürüklenir. Ölü sayısı birden bire artar, evler ve dükkânlar yakılıp yıkılır. Okun yaydan çıkışı gibi durdurulamaz bir hal alan şiddetin önlenemez dalgaları ülke tarihinde görülmedik ölçü-

de yaygınlaşır ve Ada'nın her yanını sarar. 1958 yılının yaz mevsimi, EOKA ile Türkler'in karşı örgütü TMT tarafından, iki toplumdan masum insanların karşılıklı olarak ve neredeyse kısasa kısas denilebilecek ölçüde öldürülmelerine sahne olur. Bu karşılıklı öldürmelerin yanı sıra iki toplumun kışkırtmalara itibar etmemelerini ve barış içinde yaşamalarını savunan her iki toplumun sol görüşlü barış savunucuları da EOKA ve TMT'nin namlularından çıkan kurşunlara hedef olurlar ya da tehdit edilerek susturulurlar.

1958 yılının yaz mevsiminde başkent Lefkoşa ve çevresinde yaşanan silahlı çatışmalar ve ölümlerin yarattığı gerginliğin etkisi, Ada'nın her yanında olduğu gibi Leymosun'da da hissedilir. Bu olayları takip eden günlerde,Kıbrıs Türk Cemaati lideri Dr. Fazıl Küçük, Leymosun'daki Kıbrıslı Türkler'e hitaben bir konuşma yapmak üzere kente gelir. Ana-baba, çoluk-çocuk, yaşlı ve genç neredeyse Kıbrıslı Türk cemaatine mensup olan tüm kent sakinleri konuşmanın yapılacağı okullar yolunda toplanırlar. Ada'daki siyasi ortam, gerginlikler ve toplumlar arası çatışmalarla ilgili ilk anısına sahne olacak olayın ortasındaki küçük Yaşar da, annesinin elinden tutarak alana gelen çocuklar arasındadır. Konuşmanın yapıldığı sırada, hiç beklenmedik bir anda miting alanına gelen İngiliz Ordu'su mensubu askerlerle polislerin attığı göz yaşartıcı bombanın yarattığı etkiyle koşuşmaya ve adeta çil yavrusu gibi dağılmaya başlayan halk kitlesinin arasındaki küçük çocuğun, annesiyle birlikte kimin olduğunu bilmedikleri bir eve sığınmaktan başka çareleri yoktur. Gözlerinden boşalan yaşlar ve genzi yakan gazın etkisiyle kaçışan anne ve küçük çocuk eve sığınmakla kalmaz, can havliyle evin tuvaletini açıp oraya saklanırlar. Küçük Yaşar'ın bu ilk büyük travması, yıllar boyu peşini bırakmaz ve klostrofobik bir hal alarak kapalı yerde kalmaktan korkar hale gelir.

Kıbrıslı Türkler'in toplumsal olaylarda, devlet otoritesi tarafından kullanılan göz yaşartıcı bombayla bir diğer buluşması da 2001 yılında yaşanan ekonomik kriz ve bankaların batmasıyla gelişen süreçte olmuştur. Bankalardaki birikimleri bir anda havaya uçan mudilerin kitlesel eylemleri, KKTC Meclisi önünde özel birlik ekiplerinin biber gazı kullanmasıyla durdurulmaya çalışılırken, Yaşar Ersoy da bir sanatçı, bir aktivist ve mağdurlardan biri olarak yine oradadır. Kıbrıs'ta ilk şiddet olayıyla 1958 yılında 7 yaşındayken tanışan Yaşar Ersoy, ilerideki bölümlerde de sözünü edeceğimiz 63 çatışmaları ve 74 savaşındaki esirlik dönemleri dışında, 43 yıl sonra polisin sıktığı biber

gazıyla bir kez daha aynı çocukluk travmasını yaşamak zorunda kalacaktır. 1958 yılının yaz mevsiminde yaşanan toplumlar arası gerginlik, çatışmalar ve öldürme olayları, Yaşar'ın babası Ziya Bey'in de iş değiştirmesine neden olur. İlk işi olan Coca Cola fabrikasından ayrıldıktan sonra Andreas adlı Rum müteahhidin yanında kum ve çakıl taşımacılığı işine başlayan Ziya Mustafa'nın, yaşanan olaylardan sonra ortaya çıkan gergin ve gerilimli günlerde bir Rum patronun yanında çalışıyor olması sorun haline gelir. Patron Andreas, iyi niyetli bir yaklaşımla "*Giriye Ziya, bugünlerde istersen işe gelme!*" dese de; evine ve çocuklarına ekmek götürebilmek için başka işe sahip olmayan Ziya Bey'in bu düşünceyle ortaya koyduğu karşı çıkışına "*Yevmiyeni kesmeyeceğim!*" diye karşılık verir. Gündelikçi olarak çalışan ve işe gitmeden yevmiye almaktan sıkıntı duyan Ziya Bey, bu duruma bir kaç gün dayanır. İşe gitmediği bu günlerden birinde Polemityalı Osman Efendi'nin Ateş Fırını'ndan gelen teklifi hemen kabul ederek fırıncılık işine başlayan Ziya Bey, 1974 yılına kadar çalıştığı bu fırında ustabaşı mertebesine kadar yükselir.

Cümbez Ağacı

Leymosun'dur dedikleri
Cümbezdir yedikleri
Çok hoşuma gidiyor
Napan be yeğen dedikleri

Kökleri Doğu Afrika'ya ulaştığı bilinen ve yıl içinde birçok kez verdiği güzel bir meyveye sahip olan Cümbez ağacı, Leymosun'un sosyal yaşamında ve çocukluğu orada geçmiş her bireyin anılarında önemli bir yere sahiptir. Cümbez, sıcak yerler için yarı kapalı gölge bir mekân oluşturma özelliği ve mobilya yapımında değerli bulunan kerestesi nedeniyle eski Mısır uygarlığında da önem verilen bir ağaç türüydü. Ada'ya Latin döneminde ekildikleri tahmin edilen ve 700-800 yıla yaklaşan ömürleriyle zamanın en önemli tanıkları olan cümbez ağaçları, Leymosun kökenli Kıbrıslı Türkler'in sosyal yaşamında da önemli bir yer tutmaktadır.

Türk Mahallesi'ndeki Emir Sokağında, çocukların top oynadıkları, lingiri, pirilli, saklambaç ve tutmaca oyunlarıyla vakit geçirdikleri boş bir arsanın ucunda ve Şahin Sineması'nın hemen arkasında yer alan cümbez ağacı, Yaşar Ersoy'un çocukluk anılarında, Salvador Dali'nin tablolarından fırlamış gibi devasa ve deforme gövdesiyle yer almaktadır. En az 700 yaşında olan cümbez, Leymosun çocuklarının dallarına tırmanıp tünedikleri, oyunlarını ve tadına doyulmaz sohbetlerini sürdürdükleri koruyucu bir evdir. Yılda yedi kez verdiği tropikal meyveleriyle ağızları ballandıran, ballanan ağızlardan en tatlı sohbetleri çoğaltan cümbez ağacının derin kovuklarına saklanan çocuklar, bir yandan üstüne salıncaklar kurup sallanırlarken bir yandan da mukavalar yardımıyla üstüne evler kurar, onun koruyucu kolları arasında kaybolmaktan derin ve tarifsiz bir haz duyarlardı.

Cümbez ağacının incir büyüklüğündeki meyvesi bıçakla yarılmazsa ham olarak kalır, yeşil rengi pembeye dönüşmez ve bal gibi tatlanmaz. Bu nedenle olgunlaşıp pembe renkli bir meyve olabilmesi için illa ki yarılması gerekir. Cümbezin meyvesini yarmak ve olgunlaşmasını sağlamak, küçük Yaşar ve mahalle arkadaşları için en keyifli oyunlardan biriydi. Mahalle çocuklarının yazılı olmayan kanununa göre, cümbez yarma oyununa katılmayan çocukların olgunlaşıp pişen cümbezlerden yemeleri yasaktı. Kuş lastiği ya da sapan olarak bilinen basit silahlarla yapılan çocuk savaşlarının da çevresinde geliştiği cümbez ağacının hemen ötesinde, babutsa ağaçlarının bulunduğu yer, Türk mahallesinin sınırını belirliyordu.

Ziya Bey'in Bisikleti ve Yaşar'ın Bisiklet Tutkusu

Yaşar'ın babası Ziya Mustafa, ilk yevmiyesiyle edindiği ve gözü gibi baktığı bisikletini çok önemsemekteydi. Bakımını aksatmayan, pas tutmasın diye onu sürekli yağlayan, her zaman pırıl pırıl ve süslü olmasına özen gösterdiği bisikleti onun için en önemli araçtı. Ziya Bey aynı bisikleti uzun süre kullanmaz, birkaç yılda bir yenilerdi. 8-9 yaşlarına gelen Yaşar, babasının bisikletini kullanmak için can atar ama bisikletine oldukça düşkün biri olan Ziya Bey, ona dokunulmasına asla izin vermezdi. Bu nedenle Yaşar, ortaokulu bitirdiği zaman alınan bisikletine sahip olana kadar, o zamanlar babasından gizli olarak bisiklete biner ve bu kaçamak sürüşlerle yetinirdi. Bir de Trahonlu Mehmet adıyla anılan dayısının kızı Günay'ın evlerine geldiği zamanlarda, onun daha kibar yapılı kız bisikletiyle mahallede tur atmaktan başka şansı olmazdı.

Bu dönemde Ateş Fırını'nda çalışmaya devam eden babası Ziya Bey, bir gün öğlen, fırındaki işinden çıkar ve eve gelir. Yıkanıp yemeğini yedikten sonra kahveye gidecek olan babayı can sıkıcı bir sürpriz beklemektedir. Anne evde ekmeğin eksik olduğunu farkeder ve oğlu Yaşar'ı bakkal Dündar'dan ekmek almaya gönderir. Annesinden parayı alıp kapıdan fırlayan Yaşar'ın gözleri parlar. Babasının kapının önüne park ettiği bisiklet onu beklemektedir. Yaşı gereği boyu yetmediği için, selesine oturmadan demirlerin arasından ayakçalara asılarak, kaykıla kaykıla sürdüğü bisiklete atlayarak bakkala gider. Bakkaldan ekmekleri alan Yaşar, önceki alışkanlığıyla bisikleti bakkalın önünde unutur ve eve yaya döner. Babası yıkanmış, tertemiz giyinmiş, saçını başını taramış, ailenin öğlen sofrası kurulmuş yemekler afiyetle yenmiştir. Yemeğini bitiren Ziya Bey kapıdan çıkar ve bisikletinin orada olmadığını görünce kan beynine sıçrar. Eve geldiğinde parkettiği bisikletin yerinde yeller esmektedir. Ne çare, bisikletle bakkala gittiğini ve orada bırakıp geldiğini Yaşar da unutmuştur!

Sosyal ve kültürel yapının o yıllardaki düzeyine uygun olarak gelişen ötekileştirme ve önyargılarla, bisikleti önce sokağın ucunda oturan "*Çingene*"lerin aldığı düşünülür. Sorulur soruşturulur ama nafile!... Bisikletine gözü gibi bakan ve sakınan babanın cinleri tepesindedir!... Bu aramalar esnasında küçük Yaşar, yemekten önce bakkala bisikletle gittiğini ama yaya döndüğünü hatırlar. Tabii ki bunu babasına söylemeye cesaret edemez.

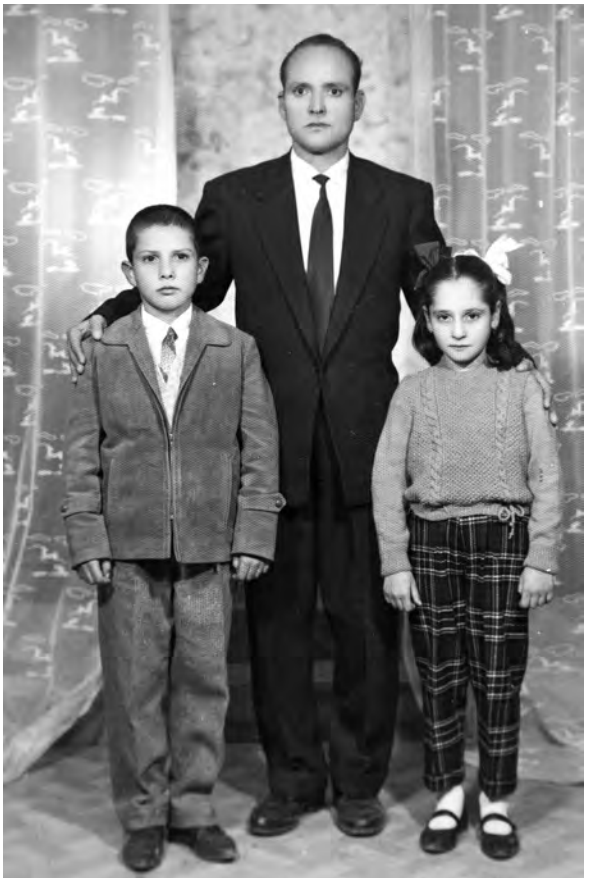

Yaşar Ziya Ersoy,
Ziya Ersoy
ve Melek Ziya Ersoy, 1960

Aklına kendince dahiyane bir fikir gelir ve zaman kazanmak için babasını öbür tarafa baksın diye ters yöne göndererek koşa koşa bisikleti alır. Bakkalın önündeki bisikleti alır ve alelacele tarladaki ısırgan otlarının arasına atar. Geri döner ve kavşakta buluştukları babasına bir de bu tarafa gidelim diye öneride bulunur. Birkaç adım yürüyünce;

"*Baba bak, ileride otların arasında bir bisiklet var, dümenini görürüm...*" demeye kalmadan bir adım gerisinde yürüyen babası ensesine okkalı bir tokat indirir ve Yaşar otların içine yuvarlanırken;

"*Sıçtığım boka bak, beni zefler!*" der.

Yaşar Ziya'nın bisiklet tutkusu, babasından geri kalmaz, yaşadığı bu olaya rağmen kaçamaklar yaparak yine babasının bisikletine biner ve kimi kaçamağında yakalanıp ceza alır ve her seferinde fiskeyi yer.

Okusun Adam Olsun

Yoksul ve dar gelirli olmalarına rağmen, Ziya Mustafa ve eşi Remziye Hanım'ın sahip oldukları iki evlâdın da kendilerinden daha iyi yaşam koşullarına sahip olmaları en büyük özlemleriyle beklentileridir. Geleneksel aile yapısının amentüsü olan erkek evlâdın okuması yönündeki ısrar, kız çocuğu için o kadar da önem arzetmez. Ziya Bey'in tek oğlu Yaşar'dan en büyük beklentisi okuyup adam olması, bunun için de çok çalışmasıdır.

Kum ve çakıl işinden ayrıldıktan sonra Polemityalı Osman Efendi'nin Ateş Fırını'nda çalışmaya başlayan ve buradaki işine 1974 yılında yaşanan göçe kadar devam eden Ziya Mustafa, 10-12 yaşlarındaki oğlu Yaşar'ı da işe götürmektedir. Amacı, fırında ekmek satışı yapması ve hesap-kitap öğrenmesidir. Ziya Bey bununla da yetinmez matematik hesaplamalarını evde de yaptırır. Anne babanın daha genişçe yatağıyla birlikte, mutfağın ve çocukların kenarlara yerleştirilmiş yataklarının bulunduğu tek göz evde, küçük kızkardeşi Melek kendi oyunları ve hayalleriyle belki de uykusundaki düşleriyle, annesi Remziye Hanım ise sökük dökükle veya ortalığı toparlayıp ertesi günün yemeği için hazırlık yapmakla meşgulken, Ziya Bey, küçük Yaşar'a matematik hesaplar yaptırmak için canını dişine takmaktadır. Bir gece, okuldaki dersler, gün boyu süren oyunlar ve fırındaki uğraşların ardından, yorgunluğun ve dikkat dağılmasının da etkisiyle babasının sorduğu matematik problemini bir türlü çözemeyen Yaşar, önündeki probleme uykuyu arayan yorgun gözlerle bakmaktadır. Oğlunun okuyup adam olmasını isteyen baba, problemi çözemeyen oğluna öfkelenir ve onu azarlar.

Remziye Hanım araya girer;

"*Bırak be Ziya artık çocuğu! Yoruldu da kafası almaz artık, uyusun da yarın çözer*" der.

Kurtulmuş olmanın sevinciyle yatağa giren Yaşar'la birlikte herkes gergin bir ruh haliyle yatağına çekilir. Yaşar tam uykuya dalacakken, iki üç dakika sonra tek odalı evin ışığı yeniden yanar. İnadı üstünde olan babası;

"*Kalk be kerata yukarı da bu hesabı çözmeden bu akşam sana uyumak yok!*" diyerek onu dürter ve kaldırır. Nitekim, o akşamki o problem çözülmeden tatlı uykunun kollarındaki huzura kavuşulamaz. İlerleyen yıllarda da bu ısrarını sürdüren baba, gerekirse bunu döve döve yaptırmaktan beis görmez.

Remziye Ersoy ve Ziya Ersoy, 1970

Oğlan çocuğunun okuyup adam olması konusundaki bir diğer anekdot da sinema salonunda yaşanır. Yaşar, kızkardeşi Melek, annesi Remziye Hanım ve babası Ziya Bey, isim sıralamasında olduğu gibi koltuklara hep aynı sırayla otururlar, filmin başlamasını heyecanla beklerlerdi. Taksim Sineması'nda gazeteci Ahmet Dayı ön taraftaki yerini alır, dönemin Ses ve Hayat Mecmuaları'yla birlikte günlük ya da haftalık gazeteleri ve bunların yanı sıra, diğer yanında duran yemiş ya da salkımından kopardığı muzları satardı. Ahmet Dayı'nın, bir elinde gazete ve mecmualar diğer elinde muz salkımıyla dolaştığı bir gün, Yaşar'ın gözleriyle sürekli onu takip ettiği annesinin gözünden kaçmaz. Eşine dönerek;

"*Be Ziya, ver çocuğa yarım şilin de, deminden beri bakar, canı çekti gitsin iki muz alsın da Melek'le beraber yesinler*" der. Ziya Bey, oğlunun okuyup adam olacağından emin bir edayla ve övünçle;

"*Yok be Remziye, muzlara değil, gazete ve mecmualara bakar*" diyerek göğsünü kabartır.

Bu sırada annesiyle babasının konuşmalarından habersiz olan küçük Yaşar'ın gözleri Ahmet Dayı'yı takibe devam etmektedir. Ziya Bey, eskiden erkek pantolonlarında tercih edilen ve kemerin altında astar kumaşıyla iç kısma monte edilen bozuk cebinden yarım şilin çıkarır ve hiç bir yorum yapmadan;

"*Git oğlum al!*" diyerek parayı Yaşar'a uzatır. Parayı alan Yaşar, yerinden fırlar ve Ahmet Dayı'nın yanına giderek iki muz alır.

Ziya Bey'in, eşiyle girdiği iddiadaki yenilmişliğin hışmı ve öfkesiyle; "*Bok olacan sen, yok okuyup da adam olacan!*" diye söylenmekten başka diyecek sözü yoktur. Bu sözler karşısında Yaşar, elindeki muzla kala kalır. Yüreği sıkışır, boğazı düğümlenir. Ne muzu yiyebilir, ne seyrettiği filmden keyif alır. Yanında oturup muzunu sakince yiyen Melek'in bu tavrından dolayı gıcık kapar. Babası niye sadece onun okumasında ısrar etmektedir, niye Melek kadar rahat değildir ki diye düşünür. Onun yerinde olmaya can atmaktadır.

Buna rağmen Yaşar Ziya için okula gitmek sevgiyle yapılan bir uğraştır. 1950'li yılların sonları ile 1960'ların başlarında, bir yandan Osmanlı geleneğinin etkilerini taşıyan bir sosyal yapı, diğer yandan da disiplinle otoriteyi ön plana alan İngiliz eğitim sistemi göz önünde bulundurulduğunda, dönemin çocukları herhangi bir öğretmeni gördükleri zaman ödleri kopar, başka yola saparlardı. Buna rağmen Yaşar'ın ilk öğretmeni Gülbahar Osman Hanımefendi, onunla birlikte tüm öğrencileri için büyük bir şanstır. İsmiyle müsemma denilebilecek niteliklere haiz, bir ilkokul öğretmeninde olması gereken sevgi, sıcaklık, sürekli ilgi ve öğrencisine cesaret ve özgüven telkin etme özelliklerinin hepsini taşıyan Gülbahar Hanım, Yaşar'ın sonraki hayatında her zaman yön gösterici olur ve örnek teşkil eder. Küçük Yaşar için, çocuklara her zaman anne şefkatiyle yaklaşan ve ikinci anne olarak gördüğü Gülbahar Hanım, eğitimine başladığı Sedat Simavi İlkokulu'na sevgiyle ve koşarak gitmesinin en büyük nedeni olur. Yaşar Ersoy'un Leymosun'daki ilkokulu, adını Türk basınının köklü yayın organlarından Hürriyet Gazetesi'nin kurucusu, sahibi ve o yıllardaki genel yayın yönetmeninden almaktadır. Nitekim halen Lefkoşa'da mesleki eğitim alanında faal olan bir lisemize de adı verilen Sedat Simavi ve yayın organı Hürriyet, Kıbrıslı Türkler'in o yıllarda "*Ya Taksim Ya Ölüm*" sloganı çerçevesinde sürdürdükleri mücadeleyle yakından ilgilenir ve ona destek verir.

Yaşar'ın ilkokula gittiği yıllarda çocukların fiziksel gelişimine katkısı olsun diye süt saati uygulaması yapılırdı. İçinde suyun kaynatıldığı kazana konsantre süt tozu atılır, iyice karıştırılarak içilecek kıvama getirilir ve bu sütler, İngiliz egemenliğinin sembolü olan aslanlı kraliyet armasıyla damgalanmış kupalar içinde çocuklara içirilirdi. Her çocuğun kendi kupası vardı ve süt saatinde sıraya girerek içeceği miktarda sütünü alırdı. Kıbrıs'ın kekik kokulu dağlarında ve ovalarında, Akdeniz bitki örtüsünün sunduğu binbir çeşit otla beslenen

keçilerle koyunların, taze sağılmış ve kaynatılmış sütüyle beslenen çocuklar için konsantre tozla hazırlanan bu süt, kelimenin tam anlamıyla iğrençti. Nitekim bu satırların yazarı olarak ben de bu dönemi ucundan yakalamış ve çubuk biçiminde dağıtılan konsantre süt ürününden tiksindiğimi, yermiş gibi yaparak bir kenara bıraktığımı dün gibi anımsarım. Yaşar ve arkadaşlarına süt saatinde dağıtılan bu sütler de genellikle, sütün dağıtıldığı yerdeki tekneye boca edilir, o tekne adeta bir süt havuzu haline gelirdi.

Yıllar sonra Şair Fikret Demirağ'ın "*Kim var imiş biz burada yoooğiken*" dizesiyle de vurguladığı gibi Kıbrıslı Türk kimliğinin sorgulanmadığı; İngiliz yönetiminin "*İslam Cemaati*", Türkiye Devleti'nin "*soydaşlarımız*", Ada'daki Rum halkının ise öteki dine ve milliyete mensup azınlık olarak algılayıp tanımladığı Kıbrıslı Türkler'in de 1974 yılına kadar böyle bir sorgulaması zaten yoktu. Eğitim sisteminde özgün kimlik algısına yönelik herhangi bir uygulamaya yer verilmezdi. Bu çerçeveden bakıldığında, yaklaşık 400 yıldır Ada'da yaşayagelmiş atalarından ve bu coğrafyadan kaynaklanan herhangi bir mirası olmadığı varsayılan, yönünü "*Anavatan*"a çevirmesi telkin edilen bir halkın eğitiminde de "*Anavatan*"a, yani Türkiye'ye ait unsurlar temel oluşturur.

Yaşar Ziya'nın ilkokul yıllarındaki ilk kültürel faaliyeti de o dönemin hemen tüm çocuklarının yaşadığı gibi bu yönde olur ve okulun halk dansları eğitmenliği de yapan öğretmenleri Mehmet Manavoğlu'yla yaptıkları çalışmalar sonucunda, ekip arkadaşlarıyla birlikte Silifke yöresine özgü halk oyunlarını sunarlar. Nitekim, 1970'li yılların sonlarında Kıbrıs Türk Halk Dansları konusunda HAS-DER öncülüğünde başlatılan bilimsel araştırmalar ve çalışmalara kadar, Kıbrıslı Türk öğrencilerin eğitim sistemi çerçevesinde düzenledikleri gösterilerinde daha çok Silifke, Anamur, Aydın, Antep vb. Anadolu yörelerinin halk oyunlarına yer verilir.

Eli Ekmek Tutsun Diye

Kıbrıs'ta ilkokul eğitiminde 1990'lı yıllara kadar 6 yıllık müfredat uygulanır; ilk üç sınıf küçükler, son üç sınıf ise büyükler olarak tabir edilirdi. Yaşar Ziya, Leymosun'daki Sedat Simavi İlkokulu'nun büyükler kısmına geçtikten bir yıl sonra, 5. Sınıf öğrencisiyken, babası tarafından tatil döneminde terzi yanına çırak verilir. Tatil zamanlarındaki çıraklık, aileler adına o dönemin çocuklarının yaşam deneyiminin artması, her ihtimale karşı bir meslek sahibi olabilmesi, kısacası elinin ekmek tutup hayata tutunabilmeyi öğrenmesi için genel geçer bir uygulamaydı.

Hazır giyim teknolojisinin hayatlarımıza egemen olmadığı o yıllarda takım elbiseler, pantolonlar ve kadın elbiseleri mahir terzi ustalarının ellerine teslim edilirdi. Beden ölçüleri alınıp, bütçeye göre tercih edilen cins ve kalitedeki kumaşlar ölçüye göre kesilir, teyeller atılır ve enaz bir iki kez yapılan provalarla giyime hazır hale getirilirdi. Terzilik mesleğinde yıllar süren çıraklık ve kalfalık dönemlerinin ardından ustalaşanlar kendi terzihanesini açar ve çalıştırırdı. Günümüzde bir elin parmaklarını aşmayan kadın ve erkek terzilerin diktiği elbiseler genellikle kişiye özel ve özgün işler olurdu.

10-11 yaşlarındaki çırak Yaşar'ın, ilk ustası Ayhan Terzi'nin yanında masuralar, kumaş parçaları, patron kalıpları arasında geçen ilk hafta sonundaki ilk yevmiyesi, ön yüzünde İngiliz Kraliçesi II. Elizabeth'in kabartma desenli portresinin bulunduğu bir çifte şilindir. 20 Şilin'in 1 Sterlin'e denk geldiği bu para, günlük harçlığı 1-2 kuruşu bile bulmayan o yaşlardaki bir çocuk için oldukça büyük bir rakamdır. İlk haftalığını almanın verdiği mutluluk ve özgüven çocuk gururunu okşar. Ailesinin yoksulluğunu düşünen Yaşar, ilk yevmiyesiyle Muhtar Bakkal'dan iki okka ekmek alır ve eve ekmek götürmenin sevinciyle gururunu yaşar. Eve vardığında oldukça bahtiyar, keyifli ve özgüven sahibi bir insan olarak yaşadığı mutluluğu, yaşamı boyunca unutmaz; bu bilinç, ilerleyen yıllarda gelişen kimliğinde de egemen olur.

Çocukluk ve ilk gençlik yıllarında, o kuşağa mensup hemen her çocuk gibi, Yaşar da yaz tatillerini hep çalışarak geçirir. Özellikle 1974 sonrasında egemen olan ganimet zihniyetiyle olgunlaşan, bedel ödemeden ve adeta hazıra konarcasına her şeyin edinildiği kuşağın çocuklarıyla karşılaştırıldığında, geçmişte yaz tatillerinde çalışmayı özendiren bu anlayışın, kaybettiğimiz

güzel değerlerimizden biri olduğunu vurgulamak gerekir. Yaşar Ziya, sonraki yıllarda yaz tatilleriyle okuldan arta kalan zamanlarında babasının çalıştığı Ateş Fırını'nda da çalışır. Rum patronunun tüm iyi niyetli çabalarına rağmen çakıl ve kum taşımacılığı işinden ayrıldıktan sonra fırıncılık mesleğine geçen Ziya Bey ve ailesi için fırın, sadece Leymosunluların değil, tüm ailenin ekmek teknesidir. Ziya Bey'le birlikte ailenin tüm fertleri, zaman zaman bu fırında çalışırlar ve aile bütçesine karınca kararınca katkı koyarlar. O yıllarda daha fakir hanelere giren ve daha ucuz undan üretilen esmer ekmek ile zengin sofralarında boy gösteren beyaz ekmeklerin, mis kokulu çöreklerle peksimetlerin ve pidelerin, fırında pişerken ve dağıtılırken yaydığı kokular arasında, Ziya Mustafa'nın ailesi için daha çok kazanç elde edebilmek adına koşuşturmasıyla geçen günlerdir bunlar.

Ekonomik ve sosyal refahın tüm toplum katmanlarına nüfuz etmediği o yıllarda yemekler islim vb. küçük ocaklarda pişirilir, fırınlı ocaklar bulunmazdı. Köylerde evlerin bahçelerine yapılan ve içinde ekmek, çörek, zeytinli, hellimli börekler ile fırın kebaplarının pişirildiği toprak fırınları, kent yaşamında hayata geçirmek pek mümkün değildi. Bu nedenle kentlerde yaşayanlar, özellikle hafta sonları, kuzu etli ya da tavuklu patates kebapları ve fırın makarnalarını siniler içinde hazırlarlar ve yarım şilin ya da bir şilin karşılığında fırınlarda pişirtirlerdi. Fırın sahibi Osman Efendi'nin pişirilip dağıtılan yemek başına verdiği yüzdelikler, Ziya Bey ve ailesi için ek gelir kaynağıdır. Babaları ve anneleriyle fırın işinde çalışan çocuklar da bu ek kazançtan paylarını alırlar, daha çok harçlık alma hakkını kazanırlardı.

Ateş Fırını'nda Kıbrıs'ın en önemli kebap restoranı işletmecilerinden olan Leymosunlu Niyazi'nin (*Aydeniz*) o yıllarda açtığı Niyazi's adlı kebapçı dükkânı ile İsmet Hamza Bey, Arif Macit (*Little Arif*), Kavurma ve Moonlight gibi kebapçı dükkânlarına her gün yüzlerce pide yetiştirilmeye çalışılırdı. Restoranların fırında pişirilmesi gereken et yemekleri de siniler içinde Ateş Fırını'na taşınırdı. Bir karamizah gibi, restoranlardan gelen her bir siniden alınan parça etlerle tavuk parçaları, o yıllarda o kazançla elde edilemeyecek et ürünlerinin Ziya ailesinin sofrasına girmesine vesile olurdu. Artık bluğ çağına gelmiş olan Yaşar da ailesiyle birlikte Ateş Fırını'nda çalışır, evin bütçesine katkı koyar ve kendi harçlığını kazanır. Çocukken çok istediği ve özlediği bisiklet, bu iş sayesinde onun bir parçası halini alır. Ön demirine tutturulmuş

özel bir yüklüğü olan bisiklete yüklediği küfelerle Muhtar, Lütfi, Dündar, Cemal ve Ömer gibi bakkallara ekmek dağıtır.

Büyük bir heyecan ve azimle fırında çalışmaya devam eden Yaşar, başta babasından olmak üzere, etraftaki insanlardan zaman zaman daha fazla yevmiye için talepler olduğunu duymaktadır.

"*E babam ya da ötekiler ister de ben de isteyemez miyim*?" diye düşünen 14 yaşın baharındaki genç adam, bir gün babasıyla konuşmak istediğini söyler, aldığı paranın yaptığı işe göre az olduğundan yakınır ve artış ister.

Babası, alaycı bir ifadeyle; "*E, başka nesten*?" diye sorar.

"*Başka bişey istemem, artış isterim ya da gider başka işte çalışırım*" diye diklenir. Başka işte çalışırım derken kastettiği de o yıllarda 19 Mayıs Lisesi okullar futbol sahasına yapılan tribün inşaatıdır. Kabalcılık usulüne göre dökülen beton basamaklar için çalışan işçilerin iyi para aldıklarını duymuştur.

"*Siktir, nere istersen git!*" diye çıkışan baba Ziya Mustafa, "*burada bana yardım ediyordun*" zaten der. Bunun üzerine fırındaki işi bırakan Yaşar, betona gider. Şimdiki gibi teknolojilerin olmadığı, küreklerle makineye atılan kumlarla çakıllar, kol gücüyle taşınan 50 kiloluk çimento torbaları, kovalarla makineye dökülen sular ve el arabalarına doldurularak taşınan beton karışımlarıyla geçen bir günün ardından, bu işe gittiğine ve gideceğine bin pişmandır. Su toplamış ellerinde kandillerin kabardığı, bedeninde mecal kalmamacasına çalıştığı beton işindeki macerası, üçüncü günün sonunda biter ve tekrar fırına döner.

Bunun üzerine Ziya Bey oğluna takılır:

"*Haaa!... Geldin babanın köyüne*?"

Lefkoşa'yla Kurulan Sıkı Bağlar

Yaşar'ın yaşam biçiminde çok önemli etkiler oluşturan en önemli unsurlardan biri de Leymosun'la Lefkoşa arasındaki sürekli gidiş-gelişleridir. Kişinin doğup büyüdüğü kente bağlı kalmadan, farklı bir kentin havasını soluyarak, insanlarına ve sokaklarına dokunarak yaşanan anlar ve anılar, kuşkusuz ki yaşam deneyimleri açısından ona daha zengin olanaklar sunmaktadır. Yaşar'ın bu konudaki şansı, ailenin bir yarısı olarak tabir ettiği teyzesinin Lefkoşa'da oturuyor olmasıdır. Çok sıkı aile bağlarıyla kenetlendikleri Seyide Teyze'nin oğlu Yılmaz, kızları Günay ve Seval ile Sami Enişte, Lefkoşa'nın surlar içi bölgesindeki Gölek Mahallesi'nde Minnoş Fırını'nın hemen yanında oturmaktaydılar.

Gölek Mahallesi'nden sapıldığı zaman sinemaları, restoranları ve sur dibindeki çocuk ve aile parkının varlığıyla, sosyal ve kültürel açıdan Lefkoşa'nın kalbinin attığı yer olarak tabir edilen Çağlayan bölgesine geçilirdi. Sinema salonları ve yakın geçmişte adı Ankara Çağlayan Parkı olarak değiştirilen ve bu nedenle siyasi ve kültürel boyutta tartışmalara neden olan o yılların Çağlayan Parkı ile diğer eğlence mekânları genellikle bu bölgedeydi. Kendisinden beş altı yaş büyük olan teyze oğlu Yılmaz abisinin, elinden tutup gezdirdiği, Zafer ya da Şahin Sineması'na, langırt-bilardo salonlarına, parkın hemen karşısındaki Londra Pastanesi'ne götürdüğü Yaşar için buraları, tadına doyulmaz zamanlar geçireceği ve pek çok şeyi anı belleğine kaydedeceği mekânlardır. Bu mekânlarla birlikte, o yılların Lefkoşa'sının renkli simaları da bir resmi geçidin tüm gösterişliliğiyle Yaşar'ın belleğine kazınırlar. Aynalı Mustafa dellal ve destan okuyucusu, hikâyeleri Kıbrıslılar ve özellikle Lefkoşalılar arasında fıkra düzeyinde anlatılagelen Osman Gezer, Çoronik ve Dubara gibi isimler, ilk gençlik yıllarının önemli insan ve yaşam renkleri arasındaki yerlerini alırlar.

Ada'nın silahlı çatışmalar ve toplumlar arası şiddetle örülmüş o olaylı yıllarında, herhangi bir gerginlik ve çatışma anında yollar kapanır, kentler arasındaki bağlantı ve iletişim kopardı. Bağlantının kopuk olmadığı dönemlerde, sonraları sıkı bir gönül bağının oluşacağı Lefkoşa'ya ilk yolculuklar, Rum otobüs şirketi KEM ile yapılırdı. Leymosun'dan Lefkoşa'ya ya da diğer kentler arasındaki bu yolculuklar, 1960 yılında kurulan Kıbrıs Cumhuriyeti'nin, Lond-

ra ve Zürih gibi kuruluş antlaşmalarına ev sahipliği yapan İsviçre'nin bir diğer kenti "*Lausanne*"a atfen, sonraki yıllarda alternatif bir Türk girişimi olarak kurulan Lozan Otobüs Şirketi'nin araçlarıyla yapılır.

Çocukluk yıllarında Lefkoşa'yla tanışan ve gençlik yıllarına kadar yapılan ziyaretlerle, bu kente dönük gönül bağlarını pekiştiren Yaşar'ın Leymosunlu yanı, her zaman için çok daha ağır basmaktadır.

Silahların Gölgesindeki Gergin Yıllar ve Reddedilen "Yeşil Hat"

1959 Londra ve Zürih Antlaşmaları ile sömürge yönetiminden bağımsızlığını elde eden Kıbrıs'ta, 1960 yılında hayata geçirilen Kıbrıs Cumhuriyeti kurulurken, Yaşar henüz ilkokulun üçüncü sınıfına devam eden 9 yaşında bir çocuktur. Yeni umutlara yelken açılan ve iki halkın nüfusları oranında temsiliyet hakkına sahip oldukları Cumhuriyet'in başına, Kıbrıslı Rumların dini lideri Başpiskopos Makarios, başkan yardımcılığına ise Kıbrıslı Türklerin ulusal mücadelesine uzun yıllar önderlik yapan Dr. Fazıl Küçük getirilir.

İki toplum arasındaki temel çelişkilerin özüne inilip çözüm bulunmadan, yakın zamanda yaşanan silahlı çatışmaların zeminini oluşturan farklılıklarının üzerine gidilip, giderilmesi için çaba harcanmadan, kuruluş görüşmelerine taraf olan dış devletlerin çıkarlarını garanti altına alarak, alelacele kotarılan devletin yapısı, temelden çürüktür. İki halkın anavatan olarak belledikleri ve kuruluş antlaşmalarında imzası bulunan Yunanistan 850, Türkiye ise 650 kişiden oluşan askeri birliklerini adada konuşlandırırken, eski sömürgeci Britanya Krallığı ise biri Ağrotur diğeri Dikelya bölgelerinde iki egemen üs bulundurma hakkını kazanır. Ayrıca yapılan garantörlük antlaşması ile bu üç devlet, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin garantörü olarak belirlenir. Kıbrıslı Türkler ile Kıbrıslı Rumların çatışmalarında garantör olan bu üç devletin sicili oldukça kirlidir.

Taksimci Kıbrıslı Türkler ile Enosisci Kıbrıslı Rumlar kurulan ortak devlet "*Kıbrıs Cumhuriyeti*"nden memnun olmazlar. Onların amacı, idealleri olan "*Enosis*"i ve "*Taksim*"i gerçeklerştirmektir. Bu nedenle yer altında örğütlene-

rek her fırsatta iki toplumu biribirine kırdırmak ve ortak devleti ortadan kadımak için çalışırlar... Silahlı, bombalı provokasyonlar yaparlar, ortak devleti -*Kıbrıs Cumhuriyeti'ni*- ve Kıbrıslı Türklerle Kıbrıslı Rumlar'ın dostluğunu savunanları tehdit ederler ya da öldürürler.

Halkın Sesi
Rum sivillerin halkı yoklamasının doğurduğu acı netice
Otomobillerdeki ne olduğu belirsiz Rumlar mesuldur
2 Türk öldü 5 Türk de yaralandı

Kıbrıs Cumhuriyeti'ni savunan "*Cumhuriyet*" gazetesi yazarları Ahmet Muzaffer Gürkan ile Ayhan Hikmet'e yapılan tehditlerden sonra, 1962 yılının 23 Nisan akşamı ile 24 Nisan sabahı yer altı örgütü TMT'nin eli kanlı katilleri tarafından öldürülerek susturulurlar. Yer altı örgütü EOKA ve TMT eliyle iki toplumda da gerginlik, şiddet ve korku egemen olur. İki toplumda milliyetçi, şöven, ırkçı propagandayla zehirlenip biribirinin boğazını kesmeye hazır duruma getirilirler.

Kıbrıs Cumhuriyeti'nin daha ikinci yılında, Kıbrıslı Türkler'in azınlık olduğu ve buna rağmen fazla haklar aldığı düşüncesini taşıyan Makarios ve Rum yöneticileri, 1960 Anayasası'nda başta ayrı belediyeler oluşumunu bertaraf etmeyi hedefleyen 13 maddelik değişiklik talep ederler. Bu düşünce, Kıbrıslı Türk yöneticiler tarafından sert bir siyasi direnişle karşılaşır. 1963 yılının son günlerinde, Cumhuriyet henüz üçüncü yaşını doldurmuşken, 21 Aralığı 22'sine bağlayan gecede Lefkoşa'nın Tahtakale Mahallesi'nde karşılıklı olarak ateşlenen ilk silahlar, ayrılığın yapı taşlarını hemen örmeye başlar.Olayların başlamasıyla birlikte Ada Türkleri, % 30 temsiliyet hakkına sahip oldukları devlet örgütündeki kurumlardan, toplum liderlerinin emriyle hemen ertesi gün ayrılırlar.

Görece barış ve sükûnun hüküm sürdüğü 3 yılın ardından başlayan silahlı çatışmalar, Lefkoşa'dan sonra Baf ve Leymosun gibi kentleri de etkisi altına alarak 64 yılının ikinci yarısına kadar devam eder. Ada'nın iki halkı kan ve gözyaşlarıyla yoğrulmaktadır. Bu çatışmalar ve savaş hali en çok Kıbrıslı Türkleri etkiler, 1974 yılına kadar kaç-göçle geçen 11 yıl boyunca, askeri ve polisiye barikatların baskısı, çadırlarda geçen hayatların sosyal sefaleti ve gettolarda yaşamaya mahkûm hayatların sıkışmışlığını iliklerine kadar hissederler.

Fabrikada ve tarlada, limanda ve sokakta hayatları ortak olan, el emeği ve alın teriyle aynı işyerlerinde yaşam kavgalarını sürdüren, kısacası pek çok ortak buluşma noktaları bulunan Leymosun Rumları ile Leymosun Türkleri için, Lefkoşa'da başlayan ve her yana sirayet eden çatışmaların ardından, hayat artık eskisi gibi değildir. Lefkoşa'daki çatışmaları uzaktan izleyen ve giderek gerginleşen ortamda yarın ne olacağını kestiremeyen Leymosun'da, ilk kurşunların atılması fazla gecikmez. 1964 yılı Şubat ayının 11'inden 14'üne kadar, kentin havasına barut kokusu karışır ve anne toprak bir kez daha kardeş kanıyla sulanır.

1963 yılının Kasım ayında 12. yaşını tamamlayan Yaşar Ziya, çatışmaların başladığı gün, ilkokulun son sınıfına devam etmektedir. 7 yaşındayken, çocuk ruhunda travmalara yol açan 1958 olaylarının şokunu yaşayan Yaşar için, 1964 Şubatı'nda yaşananlar, çocuk zihninde yine aynı sorunları gündeme getirir. Ailesiyle yakın çevresinin yaşadığı tedirginlikler onun ruhunu da daraltırken, her an bir Rum saldırısıyla ölebilecekleri endişesini bir türlü beyninden çıkartamaz. O günlerde, inşaat ve kazı amacıyla kullanılan buldozerleri bir savaş aygıtı, bir tank gibi kullanan Kıbrıslı Rumların istikameti, Yaşar'ın ailesiyle birlikte Leymosun'daki Türklerin büyük çoğunluğunun ikamet ettikleri Türk mahallesidir.

HALKIN SESİ

epeden tırnağa silâhlı binlerce EOKA'cıya karşı

ürk Mücahitleri Limasol'u

Kahramanca Müdafaa Ettiler

ki şehit ve sekiz yaralı verdik

Arnavut Mahallesi'ndeki Emir Sokağı'nın ucunda, evlerinin kapısının 10 metre ilerisinde, kum torbaları ve içi doldurulan varillerle bir savunma barikatı kurulur. Yaşar, annesinin onu eve sokup saklama çabalarına aldırmadan, barikatın kuruluşunu adeta bir savaş filmini izler gibi meraklı ve heyecan dolu çocuk gözleriyle takip etmektedir. Doğan Türk Birliği Kulübü'nün ve TMT'nin Limasol'daki ileri gelenlerinden Önder ve Şinasi Konuloğlu kardeşler, barikat kurulurken herkese çağrı yapmaktadırlar. Daha güvenli olacağı düşüncesiyle derhal Arnavut Camii'nde toplanmalarını bildirirler. Bu çağrı, Yaşar'ın, savaş filmi seyreder gibi girdiği hayal dünyasından çıkıp, gerçekle yüzleşmesini sağlar.

Arnavut Mahallesi Emir sokakta kurulan savunma barikatı, Leymosun, 1964

Annesi Remziye Hanım'ın alelacele sepetine doldurduğu yiyecekler ve yanına aldığı üç beş kuruş parası ve kızkardeşi Melek'le birlikte Arnavut Camii'ne giderler. Arnavut Mahallesi'nin tüm sakinlerinin doluştukları cami odası, adım atılamayacak denli dolmuştur. Dışarıda çatışmalar devam ederken, iğne atsan yere düşmeyecek denli üst üste yığılmış, ölüm endişesi taşıyan insanlar, en güvenli yer olarak düşündükleri caminin içinde gergin ve korkulu bir bekleyiş içindedirler. Bu sırada onlar, fırında çalışmakta olan babaları Ziya Beyi, Ziya Bey de onları merak etmektedir. Akşam olunca üstü başı unla beyaza kesmiş biçimde camiye gelen babaları ve Arnavut Mahallesi'nin diğer bireyleriyle birlikte bütün bir geceyi gergin bir bekleyişle, orada sabahlayarak geçirmek zorunda kalırlar. Arnavut Camii'nde sabah ezanı okunamamış, sabah namazı kılınamamıştır. Cami imamının yakınmaları arasında gün ağarır, güneş yükselirken, gece boyunca süren çatışmalarda yaralanan ve ölenlerle ilgili henüz kimse bir şey bilmemektedir. Sabah alınan ilk bilgi, iki tarafın da ateşkes ilan ettikleri ve herkesin evlerine dönebilecekleri yönündedir. Camiye toplanan insanlar, evlerine döndükten sonra şehit ve yaralı

haberleriyle daha da gerginleşirler. 13-14 Şubat tarihlerindeki yaşanan çatışmalar ve ateşkes kararının ardından yaşam, her şeye rağmen, her geçen gün normalleşerek kendi seyrinde akıp gitmektedir. Bir yandan yaralar sarılmaya çalışılırken, yaşam kendi koşullarını bildiği şekilde dayatır. Hayata bir şekilde tutunmak zorunda olan insanlar, Keo ve Coca Cola fabrikalarında, limanda ve İngiliz üs bölgesi Ağrotur'da Rumlarla birlikte çalıştıkları işlerinin başına dönerler.

Yaşar ve tüm diğer çocuklar için bu çatışmalar, Mart ayına kadar uzayan bir yarıyıl tatili demektir. Leymosun'daki Türk öğrencilerin eğitim gördüğü Sedat Simavi İlkokulu ile 19 Mayıs Lisesi, Rum bölgesi sınırındadır. Çatışmaların ardından, daha güvenli olacağı düşüncesiyle, eğitim binaları Ankara Caddesi üzerinde, öğrenci yurdu olarak kullanılan binalara taşınır. Hayat normale dönmeye başladığı halde, bu durum, çocuk yaştaki öğrencilerin zihninlerinde çelişkiler oluşmasına neden olur. Bir yanda babaları ve abileriyle hısım akrabaları, Rumlarla aynı işyerlerinde çalışmaya kaldıkları yerden devam ederlerken, diğer yanda kendileri korkunun egemenliği altında, okul binalarından uzaktaki daha güvenli bir binada eğitim görmektedirler. Ancak eğitim hayatı da birkaç ay içinde normal seyrine döner, öğrenciler de yeniden asıl okul binalarına geçerler.

1963-64 yılındaki çatışmaların ardından Lefkoşa ve Baf kentlerinde, iki toplumu birbirinden ayıran "*Yeşil Hat*" ilan edilir ve uygulanırken, bu uygulama Leymosun'da hayata geçirilemez. Halbuki, Lefkoşa'daki Türk Bayraktarlığı'ndan Limasol Sancağı'na verilen emir, böyle bir yeşil hattın oluşturulması yönündedir. Başta Ramadan Cemil olmak üzere Limasol Sancağı'nın ileri gelenleri, kaza idare amiri ve diğer yöneticiler bu kararı uygulamayı reddederler. Gerekçeleri ise kentin tam orta yerinde konumlanmış olan Türk Mahallesi'nin yeşil hatla ayrılması durumunda, Türkler için tam bir tecrit halinin yaşanacağı ve hayatın duracağıdır. Nitekim bu karar uygulanmış olsaydı; kentin Türk sakinleri, başta liman ve fabrikalar olmak üzere Rumlarla birlikte çalıştıkları işyerlerine gidemeyecek, yaşamak için gereken kazancı sağlamaktan mahrum kalacaklar ve hayatları korkunun egemenliği altında solup gidecekti. Karl Marx'ın da vurguladığı gibi üretim ilişkileri yani ekonomi, belirleyici gücüyle her zamanki gibi sosyal, kültürel ve siyasal üst yapının belirleyicisi olur.

Leymosun'da da yeşil hattın çizilmemesinde ekonomi belirleyici olur. Leymosun'un Türkleri ile Rumları, sokaklarını ve işlerini ayırmadan, 1974 yılındaki Türk göçüne kadar, yaşamlarını eskiden olduğu gibi sürdürmeye devam ederler. Öyle ki, Leymosun'un sonraki satırlarda değineceğimiz ünlü Deniz Panayırı ve Şarap Festivali gibi sosyal etkinliklerinde, liman bölgesine sıralanmış eğlence yerleri ile diskoteklerde, düğünlerde ve derneklerde birarada barış ve huzur içinde eğlenmekten de geri durmazlar. Her şeye rağmen, Lefkoşa'daki daha muhafazakâr ve militer havanın tersine, Leymosun'da etnik çelişkilerden azade nispeten daha yumuşak bir hava hakimdir. Bunu sağlayan da yaşamın en temel unsuru olan iş alanlarının ortaklığıdır.

Bütün İpler Remziye Hanım'ın Elinde ve Bohçacılık Zinciri

1960'lı yıllarda erkek egemen aile yapısı, sosyal yaşamın başat unsurlarından olsa bile Ziya Mustafa ailesinin evinde durum hiç de böyle değildir. Ziya Bey'in, kazancıyla ailesini geçindirebilmek adına işe gidiş gelişleri ve özel zevkine ayırdığı vakit dışında ev içindeki kararlara müdahil olduğu pek görülmez. Eve çeki düzen verilmesi, evde neyin yapılıp neyin yapılmayacağı ve başta çocuklar olmak üzere aile bireylerinin geleceğiyle ilgili kararlarda tek otorite Remziye Hanım'dır. Bütün kararlar, onun ağzından çıkan sözlerle hayata geçirilmektedir. Bu anlamda, eşler arasında tam bir iş bölümü söz konusudur. Bir yanda, yeterli olsun ya da olmasın, işçi yevmiyesiyle evine para getirmeye çalışan bir erkek, diğer yanda ise evi idare eden kadın otoritesi. Ziya Bey kendisine ayırdığı cep harçlığı dışındaki bütün yevmiyesini Remziye Hanım'a verir ve gerisine karışmaz. Çok tutumlu bir insan olan Remziye Hanım kişisel iradesi ve otoritesiyle bu kıt bütçeyi evin ihtiyaçlarına yetiştirmeye çalışır. Baba günü kurtarma telaşındayken, anne geleceği de düşünerek sürekli planlar yapmakta, hatta bu kısıtlı bütçeden bir kenara ayırdıklarıyla para dahi biriktirebilmektedir.

Ziya Bey, ailesine ayırdığı paraya hiç dokunmamakla birlikte, cep harçlığının neredeyse tamamını en büyük zevki olan kumara harcamaktadır. Ziya Bey ve arkadaşları, Leymosun'da Park Gazinosu'nun hemen karşısında Ali Garip'in Kahvehanesi olarak bilinen ve şimdilerde Rum yönetimi tarafından göçmen

merkezi olarak kullanılan mekânda, kesif sigara dumanı altında, neredeyse her akşam, poker ve pokerize oynamaktadırlar. Kumarbazlar ellerindeki kartları düzenler ve yapacakları hamleleri hesaplarken, kaçamak bakışlarıyla, rakiplerin gözlerinde ve tavırlarında nafile bir zaaf beklentisi içindedirler. Son nefesine kadar bu alışkanlığından hiç vazgeçmeyen, hatta yaşamının son yıllarında, Mücahitler Derneği lokalindeki arkadaşlarıyla lokumuna ya da bir bardak gül şurubuna kumar oynayan Ziya Bey ile Remziye Hanım'ın en büyük tartışmaları, bu kötü alışkanlığın ekseninde yaşanır. Remziye Hanım hep rest çeker, Ziya Bey ise resti görür ve eşinin restine hep restle karşılık verir. Kendine ayırdığı cep harçlığını daha iyi ve daha doğru kullanması yönünde eşiyle sürekli didişen Remziye Hanım, buna rağmen kumar partilerinden zaman zaman kazanılan parayı kabul etme zaafını gösterir. Kaybettiği akşamlarda eve sessizce gelip hemen yatıveren Ziya Bey, kazandığı partilerin ardından büyük bir iştah ve memnuniyetle eve gelir, yüzündeki gurur ve övünç nişaneleriyle kazandığının bir kısmını Remziye Hanım'ın ellerine teslim eder. Bu parayı almazsa yine kumara harcanacağını düşünen Remziye Hanım ise parayı kabul etmekte tereddüt dahi göstermez.

Evin iki çocuğu olan Yaşar Ziya ile kendisinden bir yaş küçük kızkardeşi Melek, artık ortaokul yıllarına gelmişlerdir. Gelişme çağındaki çocukların ihtiyaçlarının da büyümekte olduğunun bilincinde olan Remziye Hanım, eve gelen işçi yevmiyesinin yetersizliğinin farkındadır. Bu nedenle daha fazla kazanç elde etmenin yollarını düşünmektedir. O yıllarda Lefkoşa'da yaşayan ve bohçacılık mesleğinde büyük bir iş ağı kurmuş olan ailenin Münevver Genablası'yla yapılacak işler, bu soruna çözüm bulmak için en büyük çıkış yolu olarak düşünülür. Münevver Genabla, Remziye Hanım'ın Lefkoşa'daki ablası Seyide Hanım'ın eşi Sami Bey'in akrabasıdır. Genabla sıfatı Kıbrıs Türk ağzında yenge anlamında da kullanılmakla birlikte, enişte ve yenge gibi aileye sonradan katılan akrabaların akrabası olan daha yaşlı kadınlar için de kullanılan bir saygı ifadesidir.

Bohçacılık mesleği, dünya markalarını dahi ayağımıza kadar getiren mağazaların henüz açılmadığı o yıllarda çok önemli ve oldukça kazançlı bir iştir. Müşterilerden alınan sipariş listesiyle Leymosun'dan gemiye binilir ve Ortadoğu'dan Anadolu'ya, oradan da İstanbul'a kadar uzanan bir ticari tura çıkılır. Leymosun'dan sonraki ilk durak, henüz ateş ve barutla tanışmamış, kan

ve gözyaşlarıyla boğulmamış Ortadoğu'nun Paris'i olarak da nitelendirilen Lübnan'ın başkenti Beyrut'tur. Leymosun, Beyrut, Şam, Halep, İskenderun, Mersin, Adana, Ankara, İstanbul ve İzmir güzergâhında devam eden bu ticari yolculuk, İzmir'den Leymosun'a kalkan gemiyle son bulur. Yol boyunca bir yerden alınan ürünler bir başka duraktaki müşterilere teslim edilir, oradan temin edilen ürünler bir başka durakta satılır ve bu ticari zincir, küçümsenemeyecek düzeydeki kazançları da beraberinde getirerek sürer gider. 15 günü bulan ticari turlar boyunca; incik-boncuk, kolye-bilezik, yatak takımları, pamuklu, yünlü ya da ipekli kumaşlar, çay-kahve takımları, tabak, çatal, kaşık ve bıçak setleri ile daha birçok ürünler sipariş listesindeki isimler için temin edilir, o yıllarda evlenme yaşına gelmiş kızların çeyizleri de genellikle bohçacılara verilen siparişlerle hazırlanır.

Evine daha fazla kazanç getirmek ve çocuklarının geleceğine yatırım yapmak düşüncesiyle Münevver Genabla'nın oluşturduğu bohçacılık zincirine katılan Remziye Hanım, bu sayede eşinden daha büyük bir ekonomik kazanç elde etmeye başlamıştır. Bakkal defterlerine benzeyen defterlerde, aldığı siparişlerin yanı sıra, alacak-verecek listelerini oluşturan Remziye Hanım, ekonomik kazancın verdiği özgüvenin etkisiyle, evdeki güç ve otoritesini daha da artırır. O yıllarda blûğ çağında olan Yaşar'ın, ilerde sözünü edeceğimiz eklem ağrılarıyla ortaya çıkan "*Ankilozan Spondilit*" hastalığı da, annesinin bu işe başladığı yıllara denk gelir. Annesinin çıktığı ticari turların ikisine Yaşar da katılır ve Beyrut, Ankara ve İstanbul gibi önemli merkezlerdeki doktorlara gösterilir. Annesinin, Münevver Genabla'nın ticari zinciri içinde bohçacılık mesleğine atılması neticesinde, 15 yaşın baharında bu yolculuklara katılan Yaşar'ın dünyası için, geçilen yerler, bu yerlerde yaşayan insanlar ve farklı kültürler yeni bir zenginlik kaynağı yaratır.

Hastalık Yılları, Sanatla İlk Buluşma ve Hastalığa Direnç

Eli ekmek tutsun diye; 13-14 yaşın deli kanı ve enerjisiyle, kan ter içinde fırında üretilen ürünlerin dağıtımını sağlamak için, bakkalları ve restoranları dolaşan, iş yapmanın ve üreterek kazanmanın heyecanıyla koşuşturan Yaşar Ziya, bu dönemde, tüm yaşamında belirleyici bir etken haline gelecek acı bir sürprizle karşılaşır. 15 yaşın baharında şiddetli ateş ve ağrılarla gelen bir hastalığa yakalanır. Romatizma türlerinden kalıtsal bir hastalık olduğu sonradan anlaşılan ve tüm yaşamı boyunca onu etkisi altına alan "*Ankilozan Spondilit*" denilen bir hastalıktır bu. Hastalığın bilincinde olmayan ebeveyni, fırında çalıştığından dolayı sıcaktan soğuğa, soğuktan sıcağa ani giriş çıkışların hastalığına sebep olduğunu düşünerek önceleri vicdan azabı duyar. Günümüz tıp bilminin verilerine göre 20'li yaşlarda ortaya çıkan bu hastalığın, Yaşar için erken olması belki fırında çalışıyor olmasından kaynaklanıyor olabilirdi ama bu durum hastalığın sebebi değil bahanesiydi sadece! Ailenin ekonomik koşullarındaki yetersizliklere rağmen; Türk olsun, Rum ya da İngiliz olsun Ada'daki pek çok doktora başvurulur. Onların çare bulamadığı noktada ise İstanbul'a kadar gidilir. Annesiyle doktordan doktora dolaştığı, hastalığına bir türlü çare bulamadığı ve ağrılarının giderek arttığı o günlerde Yaşar, yaşamaya küser.

Eklemlerde başlayıp gelişen bu hastalık nedeniyle oturduğu zaman kalkamayan, dizleri çözülmeyen, yattığı zaman sırt ve bel ağrıları altında inleyen, bilekleriyle eklemlerinde şiddetli ağrılar hisseden genç adam, doğal olarak büyük bir ruhsal çöküntü yaşar. Bu durum içe kapanmasına ve sonradan aşacağı kompleks sahibi bir kişilik yapısının oluşmasına neden olur. Hastalığından kaynaklanan sorunlar, kendi yaşıtlarıyla aynı hareket serbestisine sahip olmasına engeldir. Örneğin sinemaya gittiği zamanlarda, uzun süre oturduğu için eklemleri sertleştiği, bundan dolayı eğilerek kalkmak ve topallayarak yürümek zorunda olduğu için; arkadaşlarının, özellikle de yaşıtı olan genç kızların bu durumunu görmesini istemez, bu yüzden herkes salondan çıkmadan yerinden kıpırdamaz, yavaş yavaş hareket ederek çevresine belli etmemeye gayret eder. Bu eziklik duygusu ve kompleksli kişilik yapısı insan kişiliğinin yerleşmeye başladığı bu yıllarda, 19 Mayıs Lisesi'ndeki öğretmeleri Tuncay Çağatay, Erdinç Gürçağ, Vecihe Özkan, Yücel Köseoğlu, Neriman Şener ve

Sami Alhun'un teşvikleri ve önerileriyle karşılaşana kadar, hastalığı hayatı ona zehir eder. O yıl lisenin 1. sınıfındadır. Öğretmenleri onu karşısına alıp, "*Yaşar!... Senin okuma yeteneğin ve ses tonun çok iyi, bu yüzden seni edebiyat koluna almak istiyoruz*" derler. Önceleri çekinse de öğretmenlerinin ona açtığı bu kapı, zaman içinde özgüvenini yeniden kazanmasına neden olur ve bu işe dört elle sarılır.

O yıllarda okullarda düzenlenen şiir okuma yarışmaları, eğitimin yanı sıra edebiyat ve sanat sevgisini genç dimağlara aşılamak ve yaygınlaştırmak adına büyük önem arzediyordu. Tuncay Çağatay, Erdinç Gürçağ, Kubilay Çaydamlı ve Neriman Şener gibi öğretmenlerinin teşvikiyle şiir okuma yarışmalarına katılarak, bu alandaki yeteneğiyle sivrilmeye başlayan genç lise öğrencisi Yaşar Ziya, lisenin ikinci yılında tiyatro kolundaki yerini de alır. O yıl Erdinç Gürçağ yönteminde Robert Thomas'ın "*Tuzak*" adlı oyununda komiser rölüyle tiyatro yaşamına başlar. Rol arkadaşları ise Salih Miroğlu, Özruhan (*Halit*) Aygın, Özal Gürçınar, Recep Şehitoğlu, Emine (*Halit*) Kayra ve Mehmet Kani olur. Sümer Aygın da sahne gerisi işlere katkı koyar. 1968 yılında tiyatro ile ilk buluşmasını yaşarken, bu sanatın onun sonraki yıllardaki hayatının biricik uğraşı olacağından habersiz, ilk görüşte yaşanan aşkı hissedercesine tiyatroya tutkuyla bağlanır. Halikarnas Balıkçısı'nın, "*denizaltı alemini görünce tokat yemiş gibi sarsıldım*" ifadesinde somutlaşan ve Balıkçı'nın denizin dibini görünce ona vuruluduğu gibi vurulur tiyatroya! Bugün, 66 yılı bulan ömrünün 49 yıllık sürecinde; emeği ve çabasıyla, kavgası ve sevdasıyla tiyatro, onun en temel gailesi olmaya devam ediyor.

İlk gençlik yıllarında ortaya çıkan "*Ankilozan Spondilit*" hastalığı, tiyatronun yaşamına girmesiyle birlikte geriye itilir, tiyatro sanatının verdiği enerji ve güç, hastalığına ket vurur ve önüne set çeker. Sahne üstünde hep daha iyisini yapmak ve başarmak azmiyle hırsı bilenir, hastalık hayatın ön planındaki yerini kaybeder. Bu hırs ve enerjiyle hastalığını, onun yarattığı eziklik duygusu ve buna bağlı komplekslerini yenme dürtüsünü kazanan Yaşar için hastalığı, artık yaşam savaşında bir engel değil itici güç haline gelir. Var oluşunda ve yaşamını sürdürmesinde, tiyatro ile hastalığı diyalektik olarak bir yandan çatışırken, bir yandan da birbirlerini beslerler. Toplumsal, siyasal ve kültürel bilinç düzeyi parladıkça, Bertolt Brecht'in "*Kaleminle yazarak savaş!/ Sen yalnız bir savaşçı değilsin/ Okurun da senin yanın sıra/ Savaşa girecektir*"

Robert Thomas'ın yazdığı, Erdinç Gürçağ'ın yönettiği "Tuzak" oyununun ekibi, Leymosun, 1968
Ayaktakiler: (...), Sümer Aygın, Yaşar Ersoy, Özruhan (Halit) Aygın,
Erdinç Gürçağ, Mehmet Kani, Özal Gürçınar
Oturanlar: Salih Miroğlu, Emine (Halit) Kayra, Recep Şehitoğlu

dizelerinde vurguladığı gibi tiyatroyu bir savaşım aracı olarak görür. Hayatı boyunca ürettiği tiyatro eserlerini de "*Anlatmak istediklerimi tiyatro vasıtasıyla anlatırım, anlamak istemeyenleri de yine tiyatro vasıtasıyla protesto eder, eleştiririm*" düşüncesinden hareket ederek hayata geçirir.

Leymosun'un görece demokratik ve hoşgörülü sosyal ve siyasal ortamı, okul tiyatrolarındaki repertuvar seçimine de yansıyordu. Okuldaki tiyatro çalışmaları Robert Thomas'ın "*Tuzak*" oyunuyla başlar. Her yanda militer ve baskıcı koşullar hüküm sürüyor olmasına rağmen, 19 Mayıs Lisesi'ndeki okul yıllarında, Yücel Köseoğlu, Erdinç Gürçağ, Günay Ali ve Özkan Sayılı gibi ileri görüşlü öğretmenlerinin öncülüğünde Orhan Kemal'in "*72. Koğuş*", Turgut Özakman'ın "*Duvarların Ötesi*", Albert Camus'nün "*Yanlışlık*", Anton Çehov'un "*Teklif*", Arthur Miller'in "*Bütün Oğullarım*" gibi sosyal içerikli ve toplumcu anlayışı ön plana alan oyunlarını sahnelerler. Bu oyunların tümü, o yıllarda tüm etkinliklerin yükünü taşıyan Okullar Tiyatro Salonu'nda izleyiciyle buluşturulur. Leymosun'da eskiye dayanan bir tiyatro geleneği vardır. Leymosun'da batılı anlamda tiyatro hareketinin, 1900'lü yılların başında

yardım cemiyetlerinin düzenlediği müsamere geceleri ile başladığı, dönemin gazetelerinde ve yapılan araştırma çalışmalarında yazılmaktadır. 1938'de Leymosun Türk Spor Kulübü'nün (*LTSK*) kurulmasıyla bu alanda büyük bir canlanma yaşanır. 1930'lu yılların sonlarından 1950'li yılların ortalarına kadar LTSK, günümüzün spor kulüpleri gibi sadece sportif faaliyetleri değil, başta tiyatro çalışmaları olmak üzere, kültürel ve sanatsal faaliyetleri de esas görevleri arasında sayar ve toplumsal gelişmenin sağlanmasında önemli bir misyon üstlenir.

Yaşar Ersoy, Özruhan (Halit) Aygın, Özal Gürçınar "Tuzak" oyununda, Leymosun, 1968

Sahne Limasol

1970'li yıllara gelinirken, 60 yılı aşan bir tiyatro geleneğine sahip olan Leymosunlular, 19 Mayıs Lisesi Tiyatro Kolu'nun ortaya koyduğu performans ve sahneledikleri oyunların verdiği motivasyonla, toplumsal aydınlanma hareketinde tiyatroyu ön plana koyarlar. Bu amaca hizmet etmek üzere 1965 yılında Limasol Türk Kültür Derneği kurulur. Aynı heyecan, aynı isteklilik ve moral güçle, peşi sıra bu kez sadece tiyatro sanatını icra edecek olan yarı

profesyonel bir oluşum olan Sahne Limasol kurulur. Bütün bu oluşumlarda özverili çabalarıyla; Ziya Rızkı, Ziya Gök Alp, İsmet Vehit Güney, Hasan Asova, Yücel Köseoğlu, Kubilay Çaydamlı, Günay Ali, Ayten Berkalp, Kıymet Berkalp, Metin Eriş, Nagehan Halit, Sözal Gürçınar, Mustafa Akıncı, Perihan Halit, Memduh Yalçın ve Ayhan Salih Berkalp vardır.

Yaşar Ziya için, 19 Mayıs Lisesi yıllarında ilk olarak edebiyat kolunda başlayan sanatla buluşma serüveni, bunun paralelinde devam eden tiyatro kolundaki çalışmalarla pekişmiş durumdadır. Tiyatro sanatı ve sahne, onu adeta büyülemiş gibidir. Sahne Limasol'u kuran ekibin ardından gelen kuşağın temsilcilerinden olan Yaşar Ziya ve arkadaşları, eğitim çerçevesinde başlayan ve gelişen ilk tiyatro çalışmalarına, okuldan sonra amatör olarak bu oluşumun bünyesinde devam ederler. 1970'li yılların başına denk gelen bu dönemde, daha önce okul tiyatrosunda sahneleyip çok etkilendikleri Orhan Kemal'in "72. *Koğuş*" oyununu Sahne Limasol'da ikinci kez sahneye taşırlar. Bu oyunda Yaşar Ziya'nın yanı sıra Salih Miroğlu, Halit Özbek, Nurhan Sabri, Şevket Abdullah ve Özal Gürçınar gibi isimler rol alır. Sahne Limasol ekibi, kent sınırlarıyla yetinmeyip ilk oyunlarını bir turne program çerçevesinde, köylere

Orhan Kemal'in yazdığı, Yaşar Ersoy'un yönettiği "72. Koğuş" oyunu, Sahne Limasol, 1971

de taşırlar. O yıllarda Leymosun'nun birçok köyünde sinema salonu vardır. Hatta Leymosun'un kent merkezinde Türk sinemaları açılmamışken, Leymosun Türkleri sinema izlemek için Polemitya köyüne giderlerdi. Sahne Limasol ekibinin, Polemitya, Kandu, Piskobu, Malya, Evdim gibi Leymosun civarındaki köylere düzenlediği bu ilk turneler, seyircilerin onlara göstermiş olduğu yoğun ilgi ve coşkulu destekleriyle oldukça keyifli ve eğlenceli geçer. 18-20'li yaşlar arasındaki amatör genç tiyatrocuların olağanüstü zengin deneyimler yaşamalarına vesile olan bu turneler sayesinde, gençlerin dayanışma duygusu bir o kadar daha güçlenir. Sahne Limasol'un genç ekibi, tiyatro sanatıyla birlikte toplumsal bir işlevi yerine getiriyor olmanın erincini de yaşamaktadır.

Halit Özbek ve Yaşar Ersoy"72. Koğuş" Sahne Limasol, 1971

Sahne Limasol ekibi 72. Koğuş oyununa seyircinin verdiği desteğin yarattığı şevk ve heyecanla, "*Brecht Tiyatrosu*" geleneğinin Türkçe versiyonuna örnek gösterilebilecek oyunlardan biri olan Atilla Alpöge'nin "*Çürük Elma*" oyununu sahneler. Aile, okul, sokak ekseninde yetişen gençlerin, hayatın içinde nasıl bir eğitim ve gelişim seyri izledikleri, başta işsizlik ve hayat güvencesinden yoksunluklar olmak üzere yaşadıkları sorunları anlatan oyun, sahnelendikten kısa bir süre sonra dönemin yöneticilerini rahatsız eder. İçeriği ve söylemiyle sol muhalif bir duruşu yansıtan, hatta sosyalist yaşam biçimini öneren "*Çürük Elma*"yı izleyen seyirciler, hem beğenir hem şaşırırlar. Dönemin militer havası içinde, oyunun türü ve içeriğinin yanı sıra alışılagelmiş dramatik tiyatronun dışında birtakım soyutlamaları, epizotik, öncü ve avantgard bir yapıyı yansıtan bir sahneleniş biçimi vardır. Çürük Elma'yı sahneleyenlerin cesareti, yarattığı şaşkınlıkla birlikte kısa süreli bir tedirginliğe de sebep olur.

Umudun ve Dirençin Simgesi

Musa Kayra

Sevgili arkadaşım Yaşar ile aynı kentte doğduk. İlkokul, ortaokul ve liseyi aynı okullarda okuduk. Aynı havayı soluduk, aynı denizde yüzdük. Ayandon'da, Arnavut Mahallesi'nde, Bango'da, Dere Mahallesi'nde, Soğuksu'da, Çiftlikler'de birlikte oyun kurmasak da, ilk sahne tozunu birlikte soluduk. O lise mezunu (ya da son sınıf) bir tiyatro sevdalısı, bense İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'nin Sahne ve Görüntü Sanatları Bölümü ikinci sınıfında okuyan bir sahne tasarımcısı adayı... Yaşar'ın, Sahne Limasol adına yöneteceği "Çürük Elma" oyununun dekor tasarımını benim üstlenmemi istemesi üzerine, ilk dekor tasarımımı da gerçekleştirmiş oldum, 1971 yazında... Ben İstanbul'da, o ise Ankara'da geçirdik yüksek öğrenim yıllarımızı. Arkasından 1974 savaşı hepimizi bir yerlere savurdu...

Sanat adına, kültür adına, dayanışma adına, demokrasi adına; barış, dostluk ve kardeşlik adına Çağdaş Sanatçılar Derneği çatısı altında yine yollarımız kesişti Yaşar'la... Çağdaş Sanatçılar Derneği (Çağ-Der) 1978 yılında faaliyete geçti. Hemen hemen tüm sanat dallarını içeren bir yapısı vardı. Yaşar derneğin yönetim kurulunda Genel Sekreter, ben faal üye idim. Aynı yıl Dernek Yönetim Kurulu, "Sanat- Yazın" ismiyle bir yayın organı çıkarmaya karar verdi. İlk sayının birinci sayfasında benim de bir karikatürüm yayımlandı. İlk karikatür denememdi bu. Yaşar'ın teşvikiyle ilk karikatürümü çizmiştim. Yaşar sanatçı kimliğinin yanı sıra, sendikacı kişiliğiyle de tanınıyordu, o yıllarda... İlerici sendikalar ve partilerle de yakın ilişkisi vardı. Bir nevi toplumsal muhalefetin sanat sözcüsüydü. O, tiyatronun ve sanatın yaygınlaşması, toplumda kabul görmesi amacıyla bir çok örgütte çalışmalar yaptı. Muhalif gazetelerde ise farklı isimlerde kültür sanat üzerine yazdı. Yaşar, o yıllarda haftada bir yayımlanan Söz, Kurtuluş ve Yenidüzen gazetelerinde "Barış" imzasıyla karikatür çizmeye beni yüreklendirdi ve karikatür serüvenim

böylece başladı. 38 yıldır çizîyorum. Benî karîkatür çizmeye teşvîk eden Yaşar, o yıllarda kîmî arkadaşlarımızı da öykü yazmaya, resîm yapmaya, tîyatroya teşvîk ettî. Amacı bîr kültür sanat heraketî yaratmaktı. Yaşar, her zaman enerjîk, kararlı ve hızlı hareket eden bîr kîmlîğe sahîptî. 1980 yılı yaz aylarıydı. Ben BRT-TV'de Dekoratör ve Grafîker olarak çalışıyordum, Yaşar da K. T. Devlet Tîyatroları'nda sözleşmelî sanatçı... Yaşar bîr gün Televîzyon'da benî zîyarete geldî. Lefkoşa Beledîye'sî eylülde ''Kültür- Sanat Şenlîğî'' düzenleme kararı aldı ve Dernek (Çağ-Der) olarak şenlîğe tam destek vereceğîmîzî, dolayısıyla önümüzde çok kısa bîr zaman var, hemen Şenlîk Afîşî'nî hazırlamamız gerektîğînî söyledî. Tamam, dedîm... Bîrkaç gün îçînde afîşî çîzîp teslîm ettîm.

Şenlîk, UBP îktîdarı tarafından gelen tüm antîdemokratîk saldırılara rağmen çok başarılı geçtî. Toplum hemen Şenlîk'e sahîp çıktı. Şenlîk'te, ''Vatandaş Oyunu''nda oynadılar dîye Yaşar'la Osman'ın Devlet Tîyatroları'ndan atılması, hem bîzî hem de tüm toplumu çok üzmüş, bîr o kadar da hırslandırmıştı. İşte, toplumun ayakta alkışladığı Lefkoşa Beledîye Tîyatrosu, Yaşar'ın ve Osman'ın îşten atılmaları sonucu, Erol ve Işın'nın da katılımlarıyla, bu dört sanatçının ve dönemîn Beledîye Başkanı Mustafa Akıncı'nın dayanışması île kuruldu. Baskılara rağmen şenlîk îyî geçmîş, Lefkoşa Beledîye Tîyatrosu bu şenlîkten doğmuş, sanatçılar kolektîf bîr ruhla dayanışma îçîne gîrmîşlerdî...

İkîncî şenlîk îçîn adeta gün sayıyorduk. 2.Lefkoşa Kültür Sanat Şenlîğînî, 7-14 Ağustos 1981 tarîhlerî arasında yapmaya karar vermîştî Beledîye... Hazırlıklara 2-3 ay önceden başladık... Yaşar, îkîncî yıl da benî zîyarete geldî ve 2. Şenlîk'în de afîşînî çizmemî îstedî. Çizmem, deyînce afalladı ve nîye çizmîyorsun dedî. Başka sanatçılara da fırsat vermemîz gerekîr, dedîm... Önerîn nedîr dedî... Bîr afîş yarışması düzenleyelîm, dedîm... Yaşar, bu önerî ''çok güzel '' dîyerek heyecanla kabul

ettī. Hemen yarışmayı açtık ve kısa sürede, çok sayıda katılım oldu. O yıl bīrīncī gelen afīş ''Şenlīk Afīşī '' olarak basıldı, ayrıca plaket olarak da hazırlanıp ödül alanlara ve katılımcılara verīldī. Yarışma geleneksel olarak her yıl devam ettī. Afīş yarışmasının başarılı olması, īlerīkī şenlīklerde karīkatür, fotoğraf, şīīr-öykü- oyun yazma- roman yarışmalarının da yapılmasını teşvīk ettī. Şenlīk 1980-85 yılları arasında 6 kez düzenlenebīldī... Şenlīk çalışmalarının yanı sıra, o yıllarda Lefkoşa Belediye Tīyatrosu'nun sahneledīğī ''Oku Adam Ol'', ''Kuzeyname'', ''Özgürlüğün Bedelī '', ''Bīraz Gelīr Mīsīnīz? '', ''Sevgīlī Doktor'', ''Teneke'' ve ''Doktor Cīvanım'' oyunlarının afīşlerīnī de yaptım. Lefkoşa Belediye Tīyatrosu'yla çok güzel bīr īşbīrlīğīmīz ve dayanışmamız vardı.

Lefkoşa Kültür-Sanat Şenlīğī, savaşın īnsanımız üzerīnde bıraktığı travmaya bīr nebze īlaç olmasının yan ısıra, Kıbrıs Türk sanatına ve sanatçısına değer verīp desteklemekle de üretīmīn artmasına ve bīrçok değerīn ortaya çıkmasına vesīle olmuştu...

1980'de kurulan Lefkoşa Belediye Tīyatrosu, toplumcu muhalīf tīyatronun ateşīnī yakarken ''Kültür Sanat Şenlīğī''nīn de ītīcī gücünü oluşturdu. Sanat Yönetmenī olarak Yaşar Ersoy'un, hem ''Lefkoşa Kültür Sanat Şenlīğī' nīn hem ''Lefkoşa Belediye Tīyatrosu''nun īzleyīcī īle buluşmasında her zaman payı büyük oldu. Ayrıca o, kolektīf çalışmaya īnanarak Şenlīğī de, Belediye Tīyatrosu'nu da topluma mal ederek bīr çok sanatçının üretīmīne īmkan yarattı.

Lefkoşa Kültür-Sanat Şenlīklerī'ne ve Lefkoşa Belediye Tīyatrosu'na emek veren tüm dostlara sevgī ve saygılar sunar, aramızdan ayrılanlara da tanrıdan rahmet dīlerīm.

Şīmdīlerde Yaşar'la ayrı kentlerde yaşıyor olmasak da, yüreklerīmīz aynı ateşle atmaya devam edīyor... Yaşar, umudun ve dīrenīşīn sīmgesī, gerçek bīr sanat emekçīsīdīr. Bol üretīmlī ve sağlıklı nīce yıllar dīlerīm sevgīlī dostum, sevgīlī kardeşīm...

Hak Edilen Ama Alınamayan Diplomalar

Yaşar'ın erkek çocuk olması bir yana, hastalığının başgöstermesinin de verdiği ön planda olma durumu, kızkardeşi Melek için, her zaman ikinci plana itilen ve hakkının yenildiğini düşündüren sonuçlara neden olmaktadır. Bu durumun müsebbibi, yıllar sonra bunu dile getirdiğinde dahi içi sızlayan Yaşar değildir tabii ki. Toplumsal cinsiyet eşitliği algısının, Kıbrıs Türk toplumunda henüz çok cılız, hatta hiç olmadığının bile söylenebileceği o yıllarda, kız olması nedeniyle okumasına gerek görülmeyen, ortaokulu bitirdiği halde diplomasını alamayan, henüz çok küçük yaşta olmasına rağmen bir an önce evlendirilerek baş-göz edilen Melek, ailenin mağdur durumda olan neredeyse tek bireyidir. Bembeyaz teni, ışıklar saçan utangaç bakışlı yüzü ve sevgi yüklü yüreğinde kıskançlığın zerresini dahi taşımayan, adeta adına yakışır gencecik Melek, dönemin ekonomik koşulları ile sosyal ve kültürel anlayışının kurbanlarından sadece biridir.

Melek, ortaokuldan sonra okumasına gerek görülmediği için, okulun son gününde karnesini ve diplomasını almak üzere okula gönderilmez. Onun yerine annesi gider. O yıllarda karne ve diploma almak için okula "*duhuliye*" adı altında belli bir meblâğ ödenmektedir. Okul müdürü Kubliay Çaydamlı'ya, kızının geçip geçmediğini soran anneye verilen yanıt, "*karneyi alıp görecek-siniz*" şeklindedir. Ancak karneyi almak isteyen anneye, duhuliye parasının ödenmesi gerektiği söylenir. Remziye Hanım, para verip alacak değilim der ve çıkar gider, kızını da okula göndermekten vazgeçer. Bu kararı veren, tabii ki evin tek otoritesi konumunda olan Remziye Hanım'dır. Ziya Bey bu kararı değil tartışmak, itiraz dahi etmez. Yaşar ve Melek'in zaten söz hakkı bile yoktur. Melek için verilen karar, elinde altın bilezik olsun diye terzi yanına gidip meslek öğrenmesidir. Ortaokulu tamamladığı halde, diplomasını almasına gerek görülmeyen 14 yaşındaki genç kız, kısa bir süre sonra terzi ustalarından Mübeccel Hanım'ın yanına çırak olarak verilir.

Terzi çıraklık belgesini alabilmek amacıyla üç yıl çalışması gereken Melek için, ortaokulu bitirirken yaşadığı olayın benzeri, kader ağlarını sanki yeniden örermiş gibi çıraklığının son yılında bir kez daha yaşanır. Mübeccel Terzi'nin terzihanesine iki yılı aşkın bir süredir devam eden Melek, güzelliğiyle dikkat çeker ve eve dünürcüler gelir.

Ziya Ersoy, Melek Öztürkler, Yaşar Ersoy, Türkay Öztürkler, Remziye Ersoy, 1969

Bir kez daha diplomasını alamayacaktır. Bu duruma hiç hazırlıklı olmayan Melek, şaşkınlıkla ne yapacağını bilemez durumdayken, annesi Remziye Hanım dünürcülüğe gelenlerin talebini, onun görüşünü dahi almaya gerek duymadan ikiletmez ve Melek'ten oldukça büyük yaşta olan Türkay Bey ile söz kesilir. Evin kızı evlendirilince, hem sosyal hem ekonomik açıdan ailenin sırtından büyük bir yükün kalkmış olacağı düşünülmektedir. O yıl, lisenin henüz 2. sınıfında olan Yaşar bu duruma itiraz etse de, onun düşüncesi dikkate dahi alınmaz. Hiç bilmediği, tanımaya dahi fırsat bulamadığı bir adamla, çocuk denecek yaşta izdivaç yapacak olmasının yarattığı endişe ve korkunun verdiği heyecanla daha da içine kapalı bir ruh haline bürünen Melek, bu dönemde beden ve ruh sağlığı açısından oldukça ciddi sorunlar yaşar.

Henüz 15 buçuk yaşında olduğu için yasalar evlenmesine cevaz vermemektedir. Dönemin kurallarına göre babası Ziya Bey, rızasının olduğunu belgeleyen vekaletnameyi imzalar ve Melek, 1969 yılında nişanlanır. Nişanı takip eden bir ay içinde nikâh kıyılır. Evlenme törenleri ise 18 yaşını doldurmasının ardından, 1972 yılında yapılır. Nişanlandığı günlerde terzilik diplomasını almaya hazırlanan Melek için çıraklığa devam edip etmemesi için karar bu

kez, eşi Türkay Bey ve anne tarafından ortak olarak verilir ve iki buçuk yıl devam eden çıraklık dönemi, diplomasını almaya ramak kalmışken sona erdirilir. Altın bileziği olsun diye ortaokul diplomasını almasına fırsat verilmeyen Melek, bu kez de evlensin diye çıraklık diplomasından mahrum bırakılır. Tüm bu süreçlerde Ziya Bey hiç bir karar mekanizmasında sorumluluk almaz. Onun çalışıp çabalamak ve ailesini geçindirmek dışındaki tek derdi oğlunun okuyup adam olmasıdır. Çalışmayıp haytalık ettiğini düşündüğü zamanlarda, Yaşar'ın ensesine şaplağı indirmek, otoritesinin en önemli göstergesidir.

Her şeye rağmen hayat devam etmektedir ve Melek süreç içinde yeni yaşamına adapte olmak zorundadır. Bu evlilikte en büyük pay sahibi olan anne Remziye Hanım, hiçbir huzursuzluğun yaşanmaması ve mutlu bir şekilde devam etmesi için de canla başla çalışmaktadır. Melek'in eşi Türkay Bey askerlik mesleğini seçmiştir. Mücahit olarak başladığı askerlik görevini muvazzaf asker olarak sürdürür ve sonraki yıllarda yarbaylığa kadar yükselir. Melek Hanım'la Türkay Bey'in ilk çocukları, evlenme töreninin ardından bir yıl sonra dünyaya gelir. 1973 yılında doğan ilk çocuğu bir kız evladıdır. Kendi yaşadıklarını yüreğinin derinliklerinde her zaman ince bir sızı halinde hisseden Melek Hanım, ilk çocuğu olan kızının okuması için hayatı boyunca elinden geleni yapar. Nitekim kızı Çiler, Hacettepe Üniversitesi'nin matematik öğretmenliği bölümünden, sonraki yıllarda dünyaya gelen oğlu Ziya da YDÜ Türk Dili ve Edebiyatı bölümünden mezun olur. Melek Hanım'ın eşi Türkay Bey ise, talihsiz bir şekilde, çok genç yaşta kalp krizinden hayatını kaybeder.

Leymosun'da Sosyal Yaşam

Daha çok Türk filmlerinin gösterildiği sinemalar, dönemin en önemli sosyalleşme alanlarından biri, hatta en önemlisiydi. Çoluk-çocuk dahil olmak üzere tüm aile bireyleri her hafta sinemaya gider, koltuklarına kurulur ve iki filmi ard arda izlemenin keyfini yaşarlardı. Matinelerde ve suarelerde, perdeye ya iki Yeşilçam filmi ya da önce Türk, ardından da bir yabancı film yansıtılırdı. Ayhan Işık, Türkan Şoray, Belgin Doruk, Göksel Arsoy, Neriman Köksal, Orhan Günşiray, Cüneyt Arkın, Filiz Akın, Kartal Tibet, Sadri Alışık , Hülya Koçyiğit ve Ediz Hun gibi yıldızların, beyaz perdeden akıp geçtiği filmler ve

karakterler hafta boyunca konu komşu, eş dost buluşmalarında sohbetlere konu olur, tartışılır, hayalleri süslerdi. Leymosunlu Türklerin iki sineması vardı. Bir hafta Taksim Sineması'na gidilirse, sonraki hafta Şahin Sineması'na gidilir ya da aynı haftada birine matinede gidilirse, suarede diğerine gidilirdi.

Sinemaların o yıllardaki baş eğlencelerinden biri de, hafta sonları iki film arasında yapılan tombala çekilişleriydi. Birinci film bitince önceden alınan tombala kuponları ve kalemler çıkarılır, anons edilen sayılar işaretlenir, kalemi olmayanlar ise kibrit çöpüyle şanslı sayının bulunduğu kolonu delerlerdi. Leymosun sinemalarının tombala çekilişlerini, sivrilik yapmayı seven zıpçıktı tiplerin "*Karıştıuuur!... Çalkalaaaa!... Sallaaaa!...*" nidaları arasında, daha çok Ahmet Topçu adlı kişi yapardı.

Leymosunlu'ların en önemli buluşma mekânlarından biri de Park Gazinosu idi. Burası önceleri eski bir mezarlıktı. Mücahitler tarafından temizlenip düzenlenerek, içine yerleştirilen kapalı alanıyla gazino ve park haline getirilen mekânda düğün-dernek, toplantı ve balo etkinlikleri düzenlenirdi. O yıllarda Leymosun'da, derneklerin ya da külüplerin neredeyse her hafta sonu baloları olurdu. O kadar ki, bu kent balosuz düşünülemezdi. Baloların en popüler müzik grubu ise Fikret Özgün hocanın yönetiminde Taner, Mustafa Akıncı, Japon'dan oluşan Kareler Topluluğu idi. Park Gazinosu'nun en önemli özelliklerinden biri, sosyal sınıf farkı gözetmeksizin zengini, fakiri, işçisi ve memuruyla herkesin gittiği ortak bir mekân olmasıydı. Park Gazinosu, sosyal ve ekonomik anlamda herkesin bütçesine uygun ve ihtiyaçlarına yanıt verecek nitelikteydi. Leymosunluların en temel özelliklerinden biri de ötekilerden daha üst sınıfa mensup olsalar bile kibirlilik hali taşımamalarıydı.

Mücahitler Park Gazinosu, okuldan kaytaran öğrencilerin de en önemli kaçamak ve uğrak yeriydi. Burası, genç erkeklerin ve genç kızların okul dışında birbirlerini görme şansı buldukları, ailelerinden gizli ilk flörtlerini yaşadıkları önemli bir buluşma noktasıydı. Park Gazinosu'na gelen gençler, Juke Box olarak adlandırılan müzik kutularına yarım şilin ya da bir şilin atarlar; Tom Jones, Elvis Presley, Clif Richard, The Beatles ve Animals gibi dönemin en sevilen seslerinin ve gruplarının parçalarını seçerlerdi. Ailesiyle oraya gelen genç kızların yanına yaklaşmaları söz konusu olmadığından, sevdiği ya da beğendiği kıza kur yapmak isteyenler, Park Gazinosu'ndaki Juke Box'tan onlar için seçtikleri şarkıyla mesaj gönderirlerdi. Kızın sevdiğini bildiği parçayı

dinlerken, kaçamak bakışlar ve toy duyguların heyecanıyla kendilerinden geçerlerdi. Yaşar Ersoy'un anılarında yer alan, birlikte amatör tiyatro yaptıkları, çok iyi arkadaş, can dost oldukları ve genç yaşta kaybettikleri bir arkadaşları olan Özal Gürçınar'ın en çok dinlediği parça ise Yıldırım Gürses'in "*Sonbahar Rüzgârları*" dır. Özal bu parçayı okadar çok ve sık dinliyormuş ki, Park Gazinosu'nun işletmecisini bıktırmış, adam bir gün isyan edercesine, "*Bu parçayı Juke Box'tan çıkaracağım. Siz de rahat edin, ben de!... Yeter be!*" demiş. Yaşar Ersoy ne zaman ve nerede olursa olsun "*Sonbahar Rüzgarları*" şarkısını dinlese ya da duysa Özal Gürçınar'la birlikte Leymosun'daki gençlik yıllarını, aşklarını, o yıllardaki dostluklarını, arkadaşlıklarını ve yaptıklarını buruk bir özlemle hatırlar.

"*Aşkın Yüzyılı*" olarak tanımlanan 19. ve 20. yüzyılın son romantikleri sayılabilecek olan o yılların gençleri, göğüs kafesinde kelebekler uçuşurcasına heyecan uyandıran yürek çırpınışlarının müsebbibi olan kız ya da erkek arkadaşlarıyla Park Gazinosu'nun yanı sıra sinemalar, düğünler, dernekler, okul partileri ve doğumgünü partilerinde buluşurlardı. Birlikte ders çalışılacağı, en geçerli buluşma bahanesiydi. Hiçbir bayağılaşmaya meydan vermeyen ve oldukça romantik duyguları, naif heyecanları içeren, siyah beyaz Yeşilçam filmlerindekine benzer aşklardı bunlar. Söze döküldüğü anda kulaklarına varıncaya kadar yüzün her yanını ateşlerin bastığı duygular, gizli buluşmalarda verilen kitapların arasındaki mektuplara nakşedilirdi. Büyük bir duygu yoğunluğuyla en güzel sözcükler ve en güzel cümlelerle örülmeye çalışılan mektuplar, aşklar adına en önemli iletişim araçlarındandı. Aşkın dili, o kitapların arasına bırakılan kızıl alev rengi güllerin taç yaprakları ve Akdeniz'in sevda kokulu yasemin çiçekleriyle anlamlandırılırdı.

Maddiyatın ve cinselliğin ön plana çıktığı, adeta yürekten iki bacak arasına indirgenen günümüzün aşklarına nazaran, cep telefonlarının ve internetle sosyal ağların olmadığı "*Aşkın Yüzyılı*"nın bu son romantikleri ilk heyecanlarını oldukça naif ve içten duygularla yaşıyorlardı. Örneğin Çiftlikler Yolu'ndan Baf yoluna yürüyüşe çıkan Leymosunlu genç erkekler, sevdikleri kız, evinin balkonunda oturuyorsa, göğün ve denizin kızıla kestiği akşam saatlerini kollarlardı. Sevdiği kızın o gün çarşıya çıkacağını bilen delikanlılar, çarşı yolunda kızın yolunu gözlerler ve bilinçli tesadüfler yaratırlardı. Edebiyat, resim, tiyatro, izcilik, fotoğrafçılık gibi kol faaliyetlerinde de sürekli bir

arada olan genç kızlarla genç erkekler için en önemli buluşma ve görüşme yeri kuşkusuz ki okuldu. Egonun tatmin olması beklentisi içinde olmadan, yardımlaşma ve dayanışmayı içinde barındıran aşklardı bunlar. Sevdaya dair şiirlerin okunduğu; Nazım Hikmet, Attila İlhan ve Ümit Yaşar Oğuzcan'ın sevgiliye söylenmiş duygu yüklü dizeleriyle beslenen aşklardı... Bu naif duyguları yansıtan ve ders yılı sonunda hazırlanan albümlerden de söz etmek gerekir. Yıl boyunca biriken anıların yansıdığı kişiye ait fotoğraflar bir albümde toplanır ve ders yılı bitiminde albümü hazırlayan için özel olan kişiye verilirdi.

Leymosun'un Efsane Takımları

Leymosun kentinde 1938 yılında, Limsasol Spor Kulübü adıyla kurulan, 1952 yılında Doğan Güneş Kulübü'yle birleşerek Doğan Türk Birliği adını alan kulüp, ilk kuruluş yıllarında sporun yanı sıra ulusal şuura da öncülük etme amacını taşıyordu. İrfan Demirel, Dt. Hüseyin Şefik, Ziya Rızkı, Dr. Münip Çaylak ve Ferit Hakkı gibi Limasol Türk toplumunun önde gelen isimleri tarafından kurulan ve "*Kravatlılar*" lakabıyla da anılan bu kulübün en büyük rakibi, liman işçilerinin takımı olmasına atfen "*Maunacılar*" olarak anılan Türk Ocağı Limasol takımıdır. 1974 yılındaki göçün ardından sportif faaliyetlerini Girne bölgesinde sürdüren bu iki kulübün tatlı ve eğlenceli rekabeti, Leymosun'dan başlayarak günümüze dek süregelmiştir. Sosyal sınıf farkının pek ön plana çıkmadığı Leymosun'da, yine de her iki takıma takılan lakaplar, sınıf farkını ön plana çıkartıyordu. Bir yanda doktor, öğretmen, memur vb. mesleklere mensup küçük burjuvadan sarı lacivert renkli formalarıyla "*Kravatlılar*"ın takımı Doğan, diğer tarafta ise el emeği ve alın teriyle, üstü başı kir pas içinde çalışan sarı-siyah formalı fabrika ve liman işçileri "*Maunacılar*"ın takımı Ocak...

Leymosun'da, özellikle 1960'lı yıllarda oynanan müsabakaları çoluk-çocuk, yaşlı-genç, kadın-erkek herkes izlerdi. Lefkoşa'da Çetinkaya, Yenicami, Gençlik Gücü, Larnaka'da İskele Gençler Birliği, Baf'ta Baf Ülkü Yurdu, Mağusa'da Mağusa Türk Gücü ve Dumlupınar ile diğer köylerdeki takımlarla yapılacak maçlara otobüslerle gidilir, aile boyu gidilen bu maç yolculuklarının arasında mola verilir ve piknikler yapılırdı. Maçların Leymosun'da olduğu

Doğan Türk Birliği Leymosun, 1961

Türk Ocağı, Leymosun, 1959

hafta sonları kentte adeta bayram havası estirilir, her yer sarı-lacivert ya da sarı-siyah bayraklarla süslenirdi. Hele ki, o haftada Doğan-Ocak maçı varsa, şehrin nabzı bir başka atar, olağanüstü bir heyecan dalgası caddelerden sokak aralarına, günlük kahve sohbetlerinden evlerin odalarına kadar her yanı sarardı. Maç günü iki takımın kulüp binalarında davullarla zurnalar çalınır, kulüp önünde toplanan her iki takımın taraftarları maçın oynanacağı Okullar Stadyumu'na kortej halinde, karnaval ve bayram havası içinde yürüyerek giderlerdi. Kalede Ahmet'in görev aldığı Özkan Kapten, Osman Yak, Ayhan Nazım, Naşit Arap, Kafa Orbay ve Remzi Minci gibi oyuncularıyla Türk Ocağı Limasol ile diğer yanda Osman Gurra, Üner Berkalp, Önder Natık, Önder Ali (*Konuloğlu*), Özel Aygın, Fevzi Adanır, Hüseyin Ruso'nun top koşturduğu Doğan Türk Birliği'nin her bir müsabakası ağıza gelen yürekler ve ağızlardan boşalan küfürlerle izlenirdi. Maçları takip eden kadınlar da bu küfürlere ve maçın yarattığı heyecan dalgasına kapılmaktan geri durmazlardı. Nitekim o yılların birinde Lefkoşa'nın hisar altındaki Yusuf Kaptan Stadı'nda oynanan Çetinkaya-DTB maçlarından birinin son dakikasında, hakem tarafından Leymosun takımı aleyhine verilen penaltının haksız olduğu kanaatini taşıyan kadın taraftarlar sahaya inerler. Ayten Berkalp'in anılarını yansıtan Dr. Ayten'in Romanı adlı kitapta da aktarıldığı gibi, o kadınlar o gün ellerindeki şemsiyelerle dakikalarca hakem kovalamışlardı.

Derbi müsabakasında galip gelen takımın taraftarları coşkun gösteriler düzenler, bununla da yetinmeyip rakip takımın oyuncusundan antrenörüne, yöneticisinden taraftarına hemen her bireyinin evinin kapısına, pis kokulu yaprakları ve dikenleri olan "*Gurtinya*" adlı bir ağacın dallarını asarlardı. Yenenlerin, yenilenlerin kapısına gurtinya asma geleneğinden ayrı olarak; yenilen takımın renkleriyle boyanmış bir tabut yaptırılır, bu tabut aynı renklere boyanmış bir eşeğin sırtına konulur ve caddelerle sokaklarda dolaştırılarak halka helva dağıtılırdı. Sembolik tabut eşeğin sırtında dolaştırıldıktan sonra, Orta Camii yakınlarındaki dere yatağında yakılarak, yenenlerin eğlenceli ritüeli tamamlanmış olurdu.

Yenilenler kaderlerine razı olsa da, bu tip durumlarda zaman zaman tartışmalar da yaşanırdı. Bir gün, Doğan'ın amigosu Çapaklı, kazandıkları bir maçın ardından elindeki davulu gümbür gümbür çalarken, Ocak'ın iri yapılı, güçlü kuvvetli ve şişman bir adam olan Özdemir Abisi tarafından uyarılır. İri

gövdesinden dolayı rahat olsun diye pantalon yerine genellike entari tarzı giysiler giyen Özdemir Abi, uyarılarına kulak asmayıp, sağır edercesine davulunu gümbürdetmeye devam eden Çapaklı'nın elindeki davulu kaptığı gibi başına geçirir. Davulu başında parçalanan Çapaklı şaşkındır!.. Buna rağmen hiçbir zaman kin ve düşmanlık olmamış, Doğan-Ocak derbileri hep tatlı bir rekabet halinde süregelmiştir.

Doğan Türk Birliği'nin 1950'li ve 60'lı yıllara damgasını vuran en önemli ailelerden biri Berkalp ailesidir. İlk kadın kulüp başkanlığı unvanını elinde bulunduran Dr. Ayten Berkalp, İstanbul'da tıp eğitimi gördüğü yıllarda Fenerbahçe kadın voleybol takımının kuruluşuna öncülük etmiş isimlerden olmasının yanı sıra "*Kravatlılar*"ın da önde gelen isimlerindendir. Nitekim önceleri kırmızı-beyaz renklere sahip olan Doğan Türk Birliği kulübü, 1950'li yılların ikinci yarısında Fernerbahçe Kulübü'nün başarılı voleybol ve atletizm sporcuları arasında görev alan Dr. Ayten Berkalp'in getirdiği sarı-lacivert renkli yeni forma seti sayesinde, renklerini sarı-lacivert olarak kalıcılaştırmıştır. DTB takımının o yıllardaki en önemli futbolcularından olan Üner Arap (*Berkalp*) da Türkiye'de eğitim gördüğü yıllarda hafta sonu maçlarına gelir ve takımdaki yerini alırdı. Kıymet Berkalp ve diğer kızkardeşleri de kulübün faaliyetleriyle maçlarında hep etkin durumdaydılar.

İlk gençlik yıllarına denk gelen 1960'larda, bu maçların heyecanına tanık olan Yaşar Ersoy da sıkı bir Doğan Türk Birliği taraftarı olup, Doğan maçlarının hemen tüm serüvenlerinde yer alır ve aynı renk aşkıyla Fenerbahçe taraftarlığı titrini de taşır.

Deniz Panayırı ve Şarap Festivali

Sonradan taş ve beton dolgularla daha geniş bir alana yayılan Leymosun kent sahilleri ve liman bölgesi, güneşin Ada toprağını dik açıyla ısıtmaya başladığı Haziran ayıyla birlikte, eski limandan başlayarak boylu boyunca yayılan Deniz Panayırı etkinliklerine sahne olurdu. Her yıl geleneksel olarak düzenlenen ve Türklerle Rumların ortak olarak katıldıkları Deniz Panayırı, kentin en önemli yaz eğlenceleri arasındaydı. Yaz mevsiminin son günlerinde bağbozumuyla birlikte başlayan, eski sakinleri olan Türkler'in olmadığı 1974

sonrasında da düzenlenmeye devam eden Şarap Festivali ise Antik Dönem'de tiyatro sanatının doğuşuna da beşiklik etmiş Dionysos Şenlikleri geleneğinin Leymosun'daki devamıdır. Leymosun yakınlarında başta Malya ve Gambu olmak üzerek, Trodos Dağı eteklerinde kurulmuş köylerde yetişen kara üzüm, verigo, sultani türündeki üzümlerin şarap olmaya hazırlandığı Eylül ayında başlayan bu festival de kentin en önemli ekonomik, sosyal ve kültürel etkinlikleri arasında yer almaktadır.

Yaşar Ersoy'un ilk gençlik yıllarından anımsadığı Deniz Panayırı ile Şarap Festivali etkinliklerinde çeşitli standlar kurulur; bu standlarda köylüler tarafından evlerde üretilen pilavuna, çörek, hellimli ve zeytinli börek, bulgur köftesi, çitlembikli bitta gibi yiyecekler; ceviz, karpuz ve turunç macunu ile tahın helvası gibi tatlılar, üzüm suyundan üretilmiş köfter ve paluze ile cevizli ve bademli sucuklar satılırdı. Bu standların yanı sıra çeşitli yarışmalar ve eğlenceler düzenlenirdi. Yağlı direk yarışmaları en eğlenceli olanlarındandı. Denizcilik literatüründe civatra olarak adlandırılan ve denize doğru belli bir eğimle yükselerek uzanan geminin ön direği yağlanır, bu yağlı direğin üstünde yürüyen yarışmacılardan, direğin ucuna en yakın mesafeye yürümeyi başaranlar yarışmanın galibi sayılırlardı. Mayolu genç yarışmacılar, direğin üstünde yürümeye çalışırlar, az sonra kayarak sulara düşerlerken, kahkahalar göklere yükselirdi.

Sandallarla yapılan gezintiler de Leymosunlular'a Deniz Panayırı'nın en keyifli anlarını yaşatırdı. Akşam saatlerinde restoranlarda ve parklarda süren eğlencelerde müzik grupları sahne alırdı. Bir yanda "*Gipriyaga*" dediğimiz geleneksel Kıbrıs müzikleriyle coşup geleneksel danslar oynanırken, diğer tarafta dönemin popüler şarkılarını icra eden müzik grupları, katılanlara keyifli anlar yaşatırdı. Gerek Deniz Panayırı'nda gerekse Şarap Festivali'nde zaman zaman tatsız durumların yaşandığı da olurdu. İki farklı etnik unsurun gençleri arasında, Türk erkeği Rum kızına, Rum erkeği Türk kızına baktı ya da laf attı diye kovalamaca ve kavgalar yaşanırdı.

Şarap Festivali'ne gidenler, içeri girerken 1 Şilin ödeyerek bir şarap kabağı alırlar ve orada kaldıkları süre boyunca diledikleri kadar şarap içerlerdi. Kapıdan girişte, elindeki kocaman üzüm salkımıyla bir şarap tanrısı edasıyla yükselen; dizlik, yelek, gömlek ve kara çizmelerden oluşan geleneksel Kıbrıs köy kıyafetleri giydirilmiş 4-5 metre boyundaki heykel göze çarpardı.

Bu heykelin elindeki çeşmeden akan şaraplar, kabaklara doldurulurdu. İçi şarapla doldurulmuş devasa havuz ise bir başka eğlence kaynağıydı. Şarabın etkisiyle damarlarındaki kan daha delicesine akmaya başlayan gençler, aralarından birini yaka paça-altı okka havuza atarlar, kızlı erkekli mayolarıyla şarap havuzuna girerler, esrik gülüşleriyle kahkahaları Dionysos'u kutsarcasına her yanda çınlardı. Leymosun'un panayırları denize kıyısı olmayan Lefkoşa'da yaşayanlar için gıpta edilecek cinstendi. Toplumlar arası çatışma ve gerginliklerin azaldığı, barikatlardan geçişin kolaylaşıp yolların açıldığı zamanlara denk gelirse, Deniz Panayırı ile Şarap Festivali'ne başkentin sakinleri de akın ederlerdi.

Katılımcı ve Demokratik Eğitim Hayatı

Leymosun'un kültürel ve sosyal yaşamı, denizi, limanı, fabirkaları ve İngiliz Üs Bölgesi'yle birlikte civarda sürdürülen üzüm yetiştiriciliği ve şarap üretiminin, kısacası ekonomik altyapının sunduğu olanaklar sayesinde daha dışa açık, daha gevşek ve daha hoşgörülü bir ortam sunmaktadır. Kadın-erkek ilişkileri seviyeden ödün vermeyecek şekilde daha esnektir. Bu durum eğitim yaşamına da yansır. Nitekim o yıllarda daha tutucu bir ortam olan başkent Lefkoşa'daki ortaokul ve liseler kız ve erkek lisesi olarak ayrılırlarken, Limasol 19 Mayıs Lisesi kızlarla erkeklerin aynı sıraları paylaştıkları bir eğitim kurumudur. 1964 Şubatı'ndaki Leymosun çarpışmalarının ardından yeşil hattın çizilmemesi ve bundan dolayı kapalı bir toplum yapısının önüne geçilmesi, bu durumun oluşmasındaki en büyük etkenlerden biri olur.

Yaşanan koşullar, Leymosun bölgesi insanının görece demokratik bir siyasi anlayışa sahip olmasında da somutlaşır. Nitekim Lefkoşa okullarında okul yönetimine karşı, öğrenci temsilcisi sıfatını taşıması amacıyla okul kaptanları seçilirken, Leymosun'da öğrenci birliği seçilirdi. Bu birlikler için 7 ya da 9 kişilik gruplar halinde listeler oluşturulur ve bu listeler yarışırdı. 1968 Kuşağı'nın dünyayı saran özgürlük rüzgârları Leymosunlu gençlerin yüreklerinde de esmekteydi. İşte o rüzgârların son deminde, 19 Mayıs Lisesi öğrenci birliği seçimleri için "*Devrimciler*" ile "*Gardaşlar*" grupları karşı karşıyadır. O yıl, Yaşar Ziya ve arkadaşarının dönemin idol şarkıcısı Cem Karaca'nın gru-

Özeç Kemal, Raşit Kayra, Haluk Özdevrim, Aydın Ömer, Yaşar Ersoy, Özruhan (Halit) Aygın, Firdevs Kemal, Filiz Naldöven, Leymosun 19 Mayıs Lisesi, 1969

bundan adını alan "*Gardaşlar*", sonraki yılların başarılı politik simalarından olan merhum Salih Miroğlu'nun liderliğini üstlendiği "Devrimciler" grubuna karşı yarışır. Salih Miroğlu grubunun daha atak davranarak, "*Devrimciler*" adını onlardan önce almalarına içerleyen Yaşar Ziya'nın da içinde bulunduğu grup, ikinci seçenek olarak "*Gardaşlar*" adını almak zorunda kalır. "*Devrimciler*" grubunda Miroğlu ile birlikte Mustafa Oğuz, Halit Özbek, Raşit Salih, Mehmet Pars ve Erkan Emekçi; "*Gardaşlar*" grubunda ise Mehmet Asova, Yaşar Ziya, Mehmet Kartal, Haluk Talat ve Yıltan Mustafa gibi isimler vardır. Okul yönetimiyle öğrenciler arasındaki mutabakata göre 15 gün süreli propaganda dönemi oluşturulur ve gruplar her sınıfın kapısını çalarak onar dakikalık sürede neler yapacaklarını dile getirirler.

Grupların vaatleri, öğrenci haklarını okul idaresine karşı savunmak, okulun disiplin kurulunda temsilcilik elde etmek gibi okuldaki idari konular yanında okul dışına da taşar. Örneğin berberler ya da sinemacılarla yarı fiyatına antlaşmalar yaparlar ve öğrencilerin bunu kabul eden işletmelere yönlendirileceğini vaat ederler. Öğrencilere ders saatlerinde yapılan 10 dakikalık propagandalarda elde ettikleri kazanımlar duyurulurken, seçim öncesinde her iki grup, okul bahçesinde miting düzenlerler. 1968 yılındaki bu seçimi, "*Gardaşlar*" grubu kazanır. Mehmet Asova öğrenci birliği başkanı seçilirken, Yaşar Ziya da yardımcısı olur. Seçimden sonraki ilk iş, öğrencilerin bir arada eğlendikleri balo olurken, sonraki günlerde hakların takibine geçilir. Örneğin dönemin en sevilen oyuncularından Ayhan Işık'ın filmi oynasa bile, antlaşma yapılmamış sinemaya giden öğrenciler takip edilir ve onlardan hesap sorulur!

Yaşar Ziya'nın, lisenin son sınıfında olduğu 1970 yılı, Ada'nın her yanında olduğu gibi Leymosun Türkleri'nin yaşamında da önemli bir dönüm noktasıdır. O yıl Temsilciler Meclisi için seçimler yapılacak ve Kıbrıslı Türkler vekillerini seçeceklerdir. Limasol'da iki grup vardır. Rauf Raif Denktaş'ın etkin siyasal kişiliğinde somutlaşan Lefkoşa'daki yönetime bağlı Kırmızılar grubuna karşı, Yeşiller adıyla örgütlenen muhalif siyasetin adayları, kamu yönetiminden gelen Ziya Rızkı, avukatlar Mustafa Çağatay ve Ekrem Avcıoğlu ile diş doktoru Ayhan Halit Acarkan'dır. Lisede Devrimciler ve Gardaşlar adlı gruplarla öğrenci birliği seçimlerine katılan gençler de doğal olarak muhalif grubun genç militanları olarak bu seçimler vesilesiyle bir kez daha örgütlenirler. Nitekim o yıllarda Türkiye'de okuyan ve sol muhalif hareket içinde yer

alan Fadıl Çağda ve Mehmet Civa gibi Kıbrıslı öğrenciler, tatil dönüşlerinde manifesto niteliğindeki sol yayınları getirirler ve liseli öğrencilerin okumalarını sağlarlardı. Yeşiller'in sokak gösterilerinde ön planda olan, caddelerde sokaklarda bildiriler dağıtan militan gençler, ilk siyasal heyecanlarını yaşamaktadırlar. Bu çabaları boşa çıkmaz ve Leymosun'daki seçimleri, Denktaş ve yönetim ekibinden güç alan Kırmızılar'a karşı Yeşiller grubu kazanır.

Dünya'da ve Türkiye'de sol düşüncenin yükselen trendi ve 68 Kuşağı'nın radikal tonlarının etkisiyle Leymosunlu gençler de bu düşüncelerle hareket etmektedirler. Her fırsatta kim daha solcu olduğunu gerek düşünceleri, gerek hareketleri, gerekse giyim kuşamı ve aksesuarlarıyla kanıtlamaya çalışırlar. İşte o günlerden birinde, Türk solunun idol isimlerinden, sonradan "*Anadolu Rock*" olarak müzik tarihindeki yerini alacak olan geleneğin güçlü sesi ve yorumcusu Cem Karaca, konser vermek üzere Leymosun'dadır. Başta merhum Salih Miroğlu olmak üzere birçok genç, o yıllarda ne kadar iyi bir solcu olduklarını kanıtlamak istercesine konsere kıpkırmızı bir gömlek ve Cem Karaca'ya takdim edecekleri bir demet kırmızı karanfille katılırlar. Devrim adına sunulan bu karanfillerin ardından, sinema salonunda "*Bize burda hayat yok, oy gülüm oy... sol gülüm sol...*" dizelerini içeren şarkıyla birlikte seyircilerin coşkulu sesleri yankılanır.

İlk gençliğinde ortaya çıkan "*Ankilozan Spondilit*" hastalığı sebebiyle bunalımlı ve içe kapanık bir kişilik yapısına bürünen ve katıldığı sanatsal ve kütürel etkinliklerle bu ruh halinden yavaş yavaş sıyrılmaya başlayan Yaşar Ziya, öğrenci birliği seçimleri ve 68 Kuşağı'nın yarattığı rüzgârla birlikte, işte böylesi aktif, siyasal bir ortamın içinde yer alır. Yaşadığı süreçler, özgüvenini daha yukarılara taşımasına yardımcı olmaktadır. Sosyal ve siyasal bilinçle birlikte mücadele azminin oluşmasında, gençlik yıllarında yaşananların önemi büyüktür. Gençliğin baharı, sevdaların kavgaya, kavgaların sevdaya karışıp kişilik yapısının oluşmaya başladığı dönemdir. İşte tam da böyle bir dönemde, liselerarasında düzenlenen bir şiir yarışmasında okulunu temsil etmek görevi de ona düşer. Daha tutucu olan merkezde, daha çok aşk şiirleri ve ulusal nitelikli şiirler tercih edilirken, genç Yaşar'ın siyasal bilinci nedeniyle okumaya karar verdiği şiir Nazım Hikmet'in "*Yalınayak*" adlı şiiridir. 1968 yılında lisenin 2. sınıf öğrencisi olarak Nazım'ın şiiri üzerinde çalışmalarını sürdürürken, gazetelerde şairi belli olmayan bir şiir olarak yayımlanan Şem-

si Belli'nin "*Anayaso*" şiiriyle karşılaşır. Güneydoğu Anadolu'daki Zap Suyu üzerinde köprü olmadığı için, suyun üzerine gerilen ipe asılarak geçmek ve okula gitmek zorunda olan çocuklardan yedisinin suya düşüp boğulmalarını konu alan olayın dizelere yansıdığı bu şiir oldukça çarpıcıdır. Devlet elinin uzanmadığı, yoksulluk, terkedilmişlik ve çaresizlik içindeki Güneydoğulu Kürt insanlarının dramını ve isyanını anlatan dizeler, yüreği ve aklı sosyal adaletsizliklere karşı duyarlı olan genç adamı sarsacaktır...

Bu şiiri liselerarası şiir yarışmasında okumaya karar veren Yaşar'ın öğretmenleri de onun bu kararına itiraz etmez, tam tersine onu teşvik ederler. 19 Mayıs Lisesi'nde düzenlenen okul içi yarışmada birinci gelen Yaşar Ziya, okulunu temsil etmek üzere, öğretmenleri ve bir otobüs dolusu öğrenci arkadaşlarıyla birlikte Lefkoşa'ya gider. Lefkoşa ve Girne'den, İskele veMağusa'dan, Leymosun ve Baf'tan katılan liselilerin şiir yarışması Bayrak Radyosu'ndan da canlı olarak yayınlanmaktadır. Maarif Dairesi'nin belirlediği jüride Ozan Zeki Fikretoğlu, Hasan Şefik Altay gibi eğitimcilerle Özker Yaşın gibi edebiyatçı ve şairler vardır. Yaşar Ziya, Belli'nin "*Anayaso*" şiirini coşkun bir edayla ve siyasal bilincin verdiği bilenme duygusuyla okur, ardından dinleyicilerin aynı coşkuyla karşılık verdikleri bir alkış tufanı kopar. Bir ara 19 Mayıs Lisesi öğretmenleri Tuncay Çağatay, Neriman Şener ve Ayhan Salih Berkalp'in yanına gelen Özker Yaşın, şiirin jüri tarafından komünizm ve Kürt propagandası içerdiğini ve bu yüzden politik açıdan sakıncalı bulunduğunu, bu nedenle birincilikten alınarak ikincilik derecesinin verileceğini fısıldar. Öğretmenlerin tüm itirazlarına rağmen, Attila İlhan'ın "*Ben Sana Mecburum*" şiiriyle yarışmaya katılan Lefkoşa Erkek Lisesi öğrencisi Yılmaz Salper'in birinciliği ilan edilir.

Yarışma sonucunu merakla bekleyen ve öğretmenlerinin itirazının nedenini öğrenen Yaşar Ziya için bu durum, kabul edilebilir gibi değildir ve jürinin bu davranışı onun hırsının daha da bilenmesine neden olacaktır. Sonuçlar açıklanır ve Yaşar ikincilik ödülüne değer görülür. İlk üç dereceyi alan öğrenciler, geriden sırayla şiirlerini bir kez daha okuyacaklardır. Üçüncü gelen öğrenci şiirini okuduktan sonra sahneye gelen Yaşar, uğradığı haksızlığın ve siyasal tavrın kurbanı olmanın verdiği hırsla ve öfkeyle "*Gara dağlar gar altında galanda, ben gülmezem, dil bilmezem...*" diyerek bir kez daha "*Anayaso*" şiirini okumaya başlar. O kadar hırs yükü taşımaktadır ki, şiirin sonuna geldiğinde, dizeleri duruma uyarlayarak, "*Bu ne biçim jüridir hooy babooooov!...*"

Anayaso

Gara dağlar gar altında galanda
Ben gülmezem
Dil bilmezem
Şavata'dan Hakkari'ye yol bilmezem
Gurban olam, çaresi ne, hooy babooov?
Bebek yanir, bebek hasda, bebek ataş içinde
Ben fakiro,
Ben hakiro
Dohdor ilaç, çarşı bazar tam – takiro
Gurban olam bu ne işdir hooy babooov!
Çoçiğ ağliir, çoçiğ öliir, geçit vermiy Zap suyu
Parasizo,
Çaresizo
Ben halsizo, ben dilsizo, şeher uzah, yolsizo
Bu ne haldır, bu ne iştir hooy babooov!
Gara dağda, gar altında ufağ ufağ mezerler
Yeddi ceset hetim hetim Zap Suyunda yüzerler
Hökümata arz eylesem azarlar
Ben ketimo
Ben hetimo
Ben ne biçim vatandaşım hooy babooov?
Şavata'tan Angara'ya ses getmiir
Biz getmeğe guvvatımız hiç yetmiir
Malımız yoh
Yolumuz yoh
Angara'ya ses verecek dilimiz yoh
Ganadımız, golumuz yoh
Bu ne biçim memlekettir hooy babooov?
Yerin, yurdun adresesin bilmirem
Angara'da: Anayasso!
Ellerinden öpiy Hasso
Yap bize de iltimaso
Bu işin mümkini yoh mi hooy baboov?

ANAYASO GÜN IŞIĞINDA Ahmet Kabaklı
LAYLAR ve İNSANLAR
HATAN POLİS
ANAYASO„ ŞİİRİNİN ŞAİRİNİ ARIYORUZ
"Anayaso, şairi bulundu
anayaso
Anayaso

diye haykırarak tepkisini ortaya koyduğunda, salon adeta yıkılacak gibidir. Lefkoşa'dan, Mağusa'dan, Baf'tan, Leymosun'dan, İskele'den ve Girne'den gelen öğrencilerin alkışları, ıslıkları ve bağırışları, "*19 Mayıs!...*" tezahüratları dinecek gibi değildir. Çıkan karmaşa nedeniyle birincilik ödülüne değer görülen Yılmaz Salper, yarışmanın sonunda okuması gereken şiirini tekrarlarken, sesi tüm bir salonun "*Anayaso!*" bağırışları arasında söner. Salon çıkışında tezahüratlar eşliğinde omuzlara alınan Yaşar Ziya, o gün Lefkoşa ve diğer bölge liselerindeki yaşıtları arasından, sonraki yıllarda da kader birliği yapacağı birçok dostlar edinir. Öğretmenleri de aradan onca yıl geçmiş olmasına rağmen, Yaşar'ı her gördüklerinde o günü hep heyecanla yadederler.

Yarışma bir pazar günü düzenlenmiştir. Yaşar, ertesi gün ders başı yapmak üzere okuluna giderken kendisini bekleyen acı sürprizden habersizdir. Sami Alhun Hoca'nın kimya dersini dinlediği sırada kapı çalınır "*145 Yaşar Ziya*" idareye çağrılır. O gün okula Lefkoşa'dan üç maarif müfettişi gelmiştir. Müdür muavininin odasına giden lise öğrencisi Yaşar Ziya'nın, komünizm ve Kürt propagandası yaptığı ve jüriye hakaret ettiği iddia edilerek onun okuldan atılması talebiyle disipline verildiği bildirilir. Genç Yaşar, bir anda geleceğinden endişe duyar. "*Ya okuldan atılırsa*" diye korkuya kapılır. Leymosun'daki demokratik ve hoşgörülü yaşam ortamının farkı, bu noktada bir kez daha ortaya çıkar ve başta okul müdürü Kubilay Çaydamlı olmak üzere, edebiyat öğretmenleri Tuncay Çağatay, Neriman Şener ve Vecihe Özkan, tarih öğretmeni Ayhan Salih Berkalp ile Tiyatro Kolu öğretmeni Erdinç Gürçağ bu talebe itiraz ederler. Bu şiirin önce okullarındaki yarışmada, öğretmenlerin bilgisi ve görüşü dahilinde okunduğu ve birinci geldiği ifade edilerek, ona sahip çıkılır. Bu yürekli öğretmenlerin çıkışı olmasa, o üç maarif müfettişi o gün geldikleri gibi geri dönmeyecek, Bayraktarlık Yönetimi'nin katı ve baskıcı koşullarında, nicesinin harcandığı gibi bir değerimiz daha heba olup gidecekti. Yönetimi rahatsız edecek benzer sorunlar yaşanmasının önünü almak isteyen Maarif Dairesi yöneticileri, bu olayın ardından önlemlerini almakta gecikmezler ve ertesi yıl yapılan liselerarası şiir yarışmasına konu sınırlaması getirerek, yarışmayı "*Ulusal Şiir Okuma Yarışması*" olarak düzenlerler.

Eğitimde Metalaşmanın Yaşanmadığı Yıllar

1960'ların Leymosun'unda öğretmenlerle öğrenciler arasındaki ilişkiler, ast üst ilişkilerinden çok, sıradanlığa ve laubaliliğe sapmadan, sevgi ve saygının ana eksenini oluşturduğu bir dostluk ilişkisi içinde seyreder. Gerek derslerde, gerekse okul içindeki faaliyetlerdeki yardımlaşma ve dayanışmanın, fikir alışverişlerinin, sadece öğretmenler ya da sadece öğrenciler arasında değil, iç içe geçmiş ilişkiler ağı sayesinde öğretmenlerle öğrenciler arasında da yaşandığını söyleyebiliriz. Müfredatın, tam gün eğitim sistemi içinde uygulandığı o yıllarda, şimdilerde olduğu gibi parayla alınır ve satılır bir sistemden söz edilemez. Öğretmenler öğrencileriyle gün boyu birliktedirler. Sabah saatlerine denk gelen zaman dilimlerinde ders müfredatı uygulanır, öğleden sonraları ise tiyatro, edebiyat, resim, müzik, fotoğrafçılık, izcilik ve spor gibi çeşitli kol faaliyetleri yapılır. Kuşkusuz ki; matematik, fen bilimleri, sosyal bilimler ve dil bilimlerini içeren temel eğitimin yanı sıra, bu kol faaliyetleri de çocuklarla gençlerin zihinsel ve ruhsal gelişimlerinde, aklı ve zihniyle birlikte beden eğitiminde de belirleyici unsurların başında gelmektedir. Sosyalleşme ve kolektif dayanışma ile kolektif üretimin öğrenilmesi, yaratıcı hayal gücünün geliştirilmesi, sorumluluk ve toplumsal kişilik sahibi bireyler haline gelebilmeleri açısından önemli olan kol faaliyetleri, öğrenciler kadar öğretmenler tarafından da sevgi ve özveriyle yapılır. Eğitim sistemi çerçevesindeki bu ek faaliyetler için ek bir ödenek talep edilmez. Kol faaliyetleri, özünde öğrencilerle öğretmenler arasında "*yöneten/yönetilen*" ilişkisinden çok, dostane ilişkilerin geliştirilmesine katkı sağlayan bir alandır.

O dönemin öğrencileri şimdilerde olduğu gibi yarış atı misali sınavlara endeksli bir eğitim yarışı içinde değildirler. Koleje girecek diye okuldan özel derse, ardından bir başka özel derse ya da sınavdan sınava koşuşturup durmazlar. Fen, edebiyat, matematik ve ticaret gibi, öğrencilerin kendi ilgi ve beceri alanlarına uygun olarak seçtikleri alanlarda eğitimleri devam eder. O yıllarda ailelerin ekonomik gücü özel dersleri karşılayacak düzeyde olmamakla birlikte, bunu gerektirecek bir sistem de yoktur. Ders saatlerinde öğrenilen öğrenilir, öğrencilerin aklına takılan konular öğretmenlerine sorulur, sorulan sorular sevgi ve sabırla yanıtlanır, ek olarak evlerde çalışılır ve eğitim-öğretim adına bunlarla yetinilirdi. Özveriye, sevgiye, saygıya dayalı, hiç-

Öğretmen Şerife Gürçağ ile birlikte, 19 Mayıs Lisesi, 1969

bir ticari kaygı taşımayan, eğitimin kirletilmediği ve doğru bilgiye ulaşmaya odaklanmış bir sistemdi bu. Özel ders almak kimsenin aklına gelmez, özel ders alanlara yetersizliklerinden dolayı sorgulayan, ayıplayan ve küçümseyen gözlerle bakılır. Böyle olan öğrenciler kıt zekâlı muamelesi görür.

Sadece özel ders almak değil, özel ders vermek de ayıplanır, böyle bir durumda öğretmenin görevini tam anlamıyla yerine getirmediği anlamı çıkarılır. Bu nedenlerden dolayı, öğretmenle öğrenci arasına paranın girmediği bir dönemdir bu. Günümüzde, maalesef eğitim sistemindeki aksaklıklar ve sistemin dayatmalarının yanı sıra ailelerin de ısrarlarından dolayı eğitimde metalaşma dönemini iliklerimize kadar hissediyor ve yaşıyoruz. Şu bir gerçektir ki paranın girdiği her yerde insani değerler ortadan kalkmakta, özellikle eğitim ve sağlık gibi alanlarda ticarileşme başlayıp, tüm bunlar satın alınabilir hale getirildiğinde de sosyal devlet anlayışı kâğıt üstünde kalmaktan öteye geçememektedir. 21. Yüzyılın ilk çeyreğinde eğitim düzeyi daha yüksek, bilimsel ve teknolojik gelişmelerden daha çok nasibini almış, ekonomik anlamda görece daha iyi bir toplumsal yapı mevcut. Ancak tüm bunlarla ters orantılı olarak, sosyal ve insani değerler açısından her türlü yoksunluğun ve yoksul-

luğun yaşandığı yarım asır önceki zamanlara göre çok daha iyi bir durumda olduğumuzu söyleyemiyor olmak düşündürücüdür.

Yaşar Ziya'nın genç bir lise öğrencisi olarak Limasol 19 Mayıs Lisesi'nde eğitim gördüğü yıllar, tiyatro kolu ile birlikte edebiyat kolunda da etkin ve aktif olduğu yıllardır. Edebiyat öğretmeni Tuncay Çağatay Hanım, tüm öğrencilerini her ay bir kitap okumaları konusunda teşvik eder. O güne kadar evlerine değil bir kitabın, gazetenin dahi girmediği Yaşar Ziya'nın, ders kitapları dışında okuduğu bu kitaplar, tüm hayatının anlamını değiştirecek, onun için yepyeni dünyaların kapısını aralayacaktır. Kitaplar kendini, hayatı ve dünyayı tanımak adına en önemli yol göstericileridir artık. Yaşar Ziya'nın ilk okuduğu kitap, edebiyat otoritelerince 20. yüzyılın en önemli romanlarından biri olarak seçilen, Alman yazar Eric Maria Remarque'ın "*Batı Cephesinde Yeni Bir Şey Yok*" adlı romanıdır. Birinci Dünya Savaşı'na katılan gençlerin, cephede ölümle yaşam arasında geçen bir çizgide yaşadıklarını ve bu durumun yol açtığı düşüncelerle duyguları yansıtan Remarque'ın başyapıtı, okul yıllarında mücahitlik görevini de yapan genç adam için oldukça çarpıcı ve etkileyicidir.

Dönemin ekonomik koşullarında bir ailenin kısıtlı bütçesiyle kitap satın almak oldukça güçtür. Bu nedenle kitaplar ya kütüphanelerden ödünç alınır ya da okurlar arasında değiş tokuş yapılarak farklı eserleri okuyabilme olanağı sağlanır. O yıllarda, adanın her köşesinde olduğu gibi Leymosun'da da Öğretmenler Kitabevi açılır ve Tajlan Hanım'ın çalıştırdığı bu kitabevi, öğrencilerin buluşma noktası, bir tür kültür merkezi haline gelir. Yaşar Ziya ile birlikte Şevket Abdullah, Mustafa Oğuz, Salih Miroğlu, Mehmet Asova, Özal Gürçınar, Raşit Salih, Musa Kayra, Filiz Naldöven, Özruhan Halit, Mustafa Aziz, Haluk Talat, Yıltan Mustafa ve Aşık Mene gibi gençler bu kitabevinde buluşurlar, edebiyat ve sanat üzerine fikir alış verişleri ve tartışmalar yaparlar. Öğretmenler Kitabevi, sadece öğrencilerin değil öğretmenlerin de uğrak yeridir.

Leymosun'un sosyal ve kültürel açıdan oldukça verimli ve elverişli ortamında, öğretmenlerle birlikte öğrencilerin de katıldıkları bir kültür sanat derneği kurulur. Bu derneğin kuruluşunda Bener Hakkı Hakeri, Yılmaz Hakeri, Özden Selenge, Tuncay Çağatay ve Vecihe Özkan gibi eğitimci ve sanatçılar başı çekerler. Öğrencilerin de katıldığı ve demokratik seçimlerle yönetim

Öğretmen Zeki Tanyeli ile birlikte, 19 Mayıs Lisesi, 1969

kurullarının seçildiği bu dernek çatısı altında "*Kemeraltı*" adlı bir edebiyat ve sanat dergisi yayımlanır. Bu dergi, adını, Leymosun'un simge görüntülerinden birini oluşturan ve bir çıkmaz sokağa açılan kemerli sokağından alır. "*Kemeraltı*" dergisinde, öğretmenlerle birlikte öğrencilerin de makaleleri, denemeleri, şiirleri, öyküleri yayımlanır. Eğitim okul dışına taşarken, bu türden paylaşımlarla sadece öğretim anlamında değil, hayatın her alanında gerçek anlamını hissettirecek düzeyde yaşanır ve yaşatılır. Bu oluşuma katkı koyan, sanatla ve edebiyatla haşır neşir olanlar arasında doktor, mühendis vd. mesleklerle hayatlarını sürdüren Halit Özbek, Özruhan Halit, Sümer Aygın, Raşit Kayra, Mehmet Asova ve Haluk Talat gibi gençler de yer alırlar.

1960'lı yılların Leymosun'unda, okuldaki temel eğitim, kol faaliyetleri ve okul dışındaki bu tür kültürel buluşmalarla üretimlerden ayrı olarak, Berber Turan'ın Ankara Caddesi üstündeki dükkânı da ayrı bir yer tutmaktadır. Amiyane tabiriyle, bir tür hayat okulu olarak nitelendirilebilecek bir yer olan ve Turan Bey'in çırağı Yahya Süt'le beraber çalıştırdığı berber dükkânında buluşan gençler, gündelik hayata ve gençlik heyecanlarına dair ilk deneyimlerini burada paylaşırlar. "*Süt*" kelimesi Leymosunluların dilinden düşmeyen ve bir

tür sıfat ya da isim gibi herkese yakıştırılabilen, içinde sevgiyi ve saygıyı da barındıran bir takılma ya da seslenme ifadesidir. Nitekim, "*Leymosun dedikleri / cümbezdir yedikleri / çok hoşuma gidiyor / napan be yeğen dedikleri*" biçiminde söylenen anonim bir Kıbrıs tekerlemesinde, "*napan be yeğen*" yerine "*napan be süt*" ifadesini kullananlar da vardır. Yahya Süt'ün ustası Berber Turan'ın pikabında, 45 devirle dönen plağın üstüne iğnenin her inişinde, sırayla o yılların en popüler şarkıları çalınmakta, hoparlörden yansıyan cızırtılı melodilere gençlerin gülüşmeleri, şakalaşmaları ve kahkahaları eşlik etmektedir.

Berber Turan ve Yahya Süt'ün tedrisatından geçen gençler, okulda ve evde öğrenme şansı bulamadıkları, başta kız erkek ilişkileri olmak üzere, herhangi bir durum karşısında alınması gereken tavırları ve tutumları içeren bin bir çeşit hayat bilgisine vakıf olmaktadırlar. Berber dükkânı, ilk cinsel deneyimlerini yaşamaya hazır, blûğ çağındaki Leymosunlu gençler için bir tür olgunlaşma enstitüsü işlevi görür. Akşamüstü oldu mu, sandalyeler berber dükkânının önündeki kaldırıma dizilir, burada toplanan gençler piyasa yaparlar. Karşıdan karşıya laf yarıştırılır, gelen geçen tanıdık ve dostlarla şakalaşılır, şen şakrak gülüşmeler cadde boyunca yayılır gider. Sinemaya ya da tiyatroya, şarap festivaline ya da deniz panayırına, diskoteğe ya da Park Gazinosu'na ya da geneleve gidileceği zamanlarda, berber Turan'ın dükkânı bu tür organizasyonların en önemli buluşma noktasıdır.

Mücahit Tiyatrosu Deneyimi

Dönemin siyasal koşulları gereği, genç erkeklerin henüz lise yıllarında silah altına alınmaları söz konusudur. Okul yıllarındaki gençlerin mücahitlik görevi, bir gün kışlada bir gün dışarıda olacak şekilde düzenlenmiştir. Görev günü, okuldaki derslerini tamamlayan genç mücahitler, okuldan sonra birliğine katılır, askerlik eğitimine tabi tutulur, varsa nöbetini tutar ve buradaki görevini tamamladıktan sonra yine evine ya da okuluna dönerler. Henüz okul yıllarında olan bu genç bireyler de üniformanın verdiği özgüvenle daha bir havalıdırlar. Nitekim nöbetten ya da askeri eğitimden dönen gençlerin, öğretmenlerinin ve okul yönetiminin uyarılarına rağmen, okula zaman zaman askeri üniformalarla geldikleri de olmaktadır. Yaşar'ın tüm yaşamı boyunca

devam eden Ankilozan Spondilit hastalığından dolayı, mücahitlik görevine başlayıp başlamayacağına karar verilmeden önce aile meclisinde toplantılar yapılır. Hastalığından kaynaklanan sıkıntılarına rağmen Yaşar'ın eğilimi arkadaşlarıyla birlikte mücahitlik yapma yönündedir. Ancak gidip gitmeyeceği yönündeki karar kendi elinde olmadığından, sağlık koşulları elvermeyecekse rapor alınması gerekmektedir. Bu durum da onun "*çürük*" damgasını yemesine neden olacağı için dönemin Sağlık Kurulu'na başvurmaz. Bu noktada anne ağırlığını koyar ve oğlu Yaşar'ın mücahitlik yapabileceği kararına varılır. Yaşar Ziya o yıl lisenin son sınıfındadır.

Bütçesi ve kurumsal yapılarıyla bir devlet örgütü olmadığı için, mücahitler, birliğin ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla bahçelerinde meyve ve sebze, kümeslerinde tavuk yetiştirirler; ihtiyaç kadarını tüketirler, geriye kalanını da satarak gelir elde ederler. Sancaktarlık tarafından teşvik edilen bu üretim faaliyetleri, Yaşar Ziya'nın da katıldığı mücahit birliğinde gündem oluşturduğunda, komutanları Raşit Bey askerlerini toplar ve kendilerinin de üretime katkı anlamında ne yapabilecekleri konusunda fikir alışverişinde bulunmak ister. Yaşar, "*tiyatro yapalım komutanım*" diye öneride bulunur. Raşit Komutan kükrercesine ve şakayla karışık küfürler savurarak, "*biz askeriz, işimiz maskaralık yapmak değil!*" diye ona çıkışır. İki gün sonra sinirleri yatışan komutan, Yaşar'ı yanına çağırır ve nasıl tiyatro yapacaklarını sorar.

Tiyatro yapmak için öncelikle bir oyun seçmek, ardından bir çalışma alanı belirlemek ve seçilecek ekiple birlikte çalışma saatleri için izin almak gerekmektedir. Olurdu-olmazdı derken, Rıfat Ilgaz'ın Hababam Sınıfı oyunu seçilir ve çalışmalara başlanır. Sahne Limasol'un genç ekibi tümden mücahit olduğu için, sahnelenecek oyunun kemik kadrosunu oluşturur. Bu tiyatronun kuruluşunda Yaşar Ziya ile birlikte; dönem arkadaşları arasından Salih Miroğlu, Mustafa Oğuz Alp, Raşit Salih Kayra, Halit Özbek, Özal Gürçınar, Ahmet Bayraktar ve Mehmet Asova gibi isimler vardır. Yanaşık düzen ve silah eğitiminden kaytarmak isteyen koca koca adamlar da çalışmalar süresince izinli sayılacaklarından, tiyatro ekibine katılmak için can atmaktadırlar.

Mücahit Tiyatrosu'na dışarıdan da kız oyuncu olarak Emine Halit Kayra katılır. O yıl konservatuvarı bitiren Perihan (*Halit*) Toygan'a, Yaşar Ersoy ve mücahit arkadaşları, oyunu yönetmesi için teklif yaparlar. Konservatuvar Tiyatro Bölümü'nden başaralı bir şeklide mezun olan ama dönemin yöneti-

Rıfat Ilgaz'ın yazdığı, Perihan Halit Toygan'ın yönettiği "Hababam Sınıfı", Mücahit Tiyatrosu, 1971

cileri tarafından bencilce engellenmesi üzerine "*Kıbrıs Türk Tiyatroları İlk Sahne*"de çalışmaya başlayamayan Perihan Toygan, bu teklifi memnuyiyetle kabul eder. Oyunun müziklerini de yine konservatuvarda eğitim gören Tüner Galip yapar.

Günler ve haftalar boyunca devam eden çalışmaların ardından, Mücahit Tiyatrosu'nun "*Hababam Sınıfı*" oyunu, 1971 yılında Şahin Sineması'nı tıklım tıklım dolduran seyircinin huzurunda perdelerini açar. Oyun büyük beğeniyle karşılanır, Leymosun'dan sonra civar köylerde de sahnelenir. Bir süre sonra, dönemin militer koşullarından dolayı sancaktarın emriyle oyun durdurulur ve Mücahit Tiyatrosu ilk oyununun ardından dağıtılır. Bu durumun gerekçesi, sol görüşlü bir yazar olan Rıfat Ilgaz adının yarattığı rahatsızlıktır. Oyunun yönetmenliğini yapan Perihan Halit, 1972 yılında atandığı Kıbrıs Türk Tiyatroları İlk Sahne'de, ilk oyun olarak Mücahit Tiyatrosu ekibinin gönderdiği metinlerle Hababam Sınıfı'nı sahneler ve oyun kapalı gişe oynar.

Şiir Merakının Ettikleri

Okulun tiyatro ve edebiyat kollarında sivrilen, okuduğu şiirlerle dikkat çeken Yaşar, Limasol Sancaktarlığı tarafından ulusal günlerde düzenlenen törenlerde ve yine sancaktarlığın organize ettiği bazı sosyal etkinliklerde konuşmalar yapmak, şiirler okumakla görevlendirilir. Yaptığı her konuşmanın sonrasında, Sancaktar ya da diğer komutanlar tarafından kutlanarak taltif edilir ve 1 lira ya da 10 şilinlik moral ödülleri alır. Bu durum diğer arkadaşlarının kıskançlıklar yaşamasına neden olmaktadır. Örneğin bölüğün Cemal Çavuş'u, "*biz bütün gün eğitim yapıyoruz, ölüyor öldürünüyoruz ama sen bir şiir okuyorsun bir lirayı kapıyorsun, bu nasıl iştir*" diye yakınır durur. Sancaktarlığın düzenlediği bu etkinliklerde Yaşar'ın yanı sıra hem okul arkadaşı hem de dayısının oğlu olan Salih (*Miroğlu*) de şiirler okumakta konuşmalar yapmaktadır.

Şiirler okuyarak taltif edilen, ödüller alan Yaşar, şiir okuma merakı yüzünden, hayatının farklı kesitlerinde anekdot özelliği taşıyan ve bugün için bizleri gülümseten sorunlar da yaşar. Bir gece arkadaşı Özal Gürçınar ile sancak nöbetindedirler. Sancak nöbetçileri üç kişi olup, biri nizamiyede diğer iki nöbetçi de sancaktarlığın arka bölümündeki geniş araziyi gözetlemektedir. Bitmek bilmeyen nöbet saatlerinin tamamlanmasını iple çeken genç mücahitler, zamanı sohbet ederek değerlendirmektedirler. Konu, Yaşar'ın okuduğu şiirlerle aldığı ödüllerden açılır. Özal, arkadaşına gıpta etmektedir. Sancak nöbetindeki Yaşar'ın aklına parlak bir fikir gelir. Limasol Sancaktarı şiiri çok seven birisidir. Yaşar, şafak zamanına denk gelen o nöbet saatinde gür sesleriyle birlikte şiir okumalarını arkadaşına önerir.

Okuyacakları şiir, "*Yaradan hey Yaradan / Dört yıl değil bin yıl geçse aradan / Sensin ateş diye kanımızdaki / Sensin ışık diye önümüzdeki...*" dizeleriyle başlayıp, "*...Bu millet: / Bu, vaktiyle ayaklarını ummanlar yalayan / Bu, üç kıtayı atının nallarıyla damgalayan / Bu, Timur'u, Atilla'yı, Oğuz'u / Bu, Yıldırım'ı, Fatih'i, Yavuz'u / Bu, seni yetiştiren ulu millet / Vakar ve haysiyetle dimdik / Uyanık, tetik / Tutuyor Anıtkabrinde nöbet...*" dizeleriyle devam eden, Behçet Kemal Çağlar'ın Atatürk için yazdığı "*Nöbetçi Millet*" şiiridir. Arkadaşı Özal ile 05:00-07:00 nöbetini tutmakta olan Yaşar'ın fikrince, şiiri duyan Sancaktar uyanacak, onlara "*Bravo arslanlarım!*" diyecek ve moral ödülü

alacaklardır. Dizeler, Yaşar'ın bıraktığı yerden Özal'ın, Özal'ın bıraktığı yerden Yaşar'ın, gittikçe daha da yüksek perdeden çıkan gür sesleriyle, sancaktarlığın bahçesinde yankılanmaya başlar. Anıtkabir'in bahçesindeki nöbetçiler gibi rap rap yürüyerek şiir okuyan genç mücahitlerin gözleri ise panjurun açılmasını bekledikleri balkondadır. Balkonda kendilerine övgüler yağdırmasını bekledikleri sancaktarın yerine arkadan gelen askeri landroverin sesiyle şiir okuyan sesler susar, gözler telaşla oraya bakar. Gelenler inzibatlardır ve nöbetin sonu, sabahın kör saatinde çevreye rahatsızlık verdikleri için Yaşar ve Özal için kısa süreli hapisliktir.

Yaşar Ersoy, Leymosun, 1971

Leymosun'un en önemli sosyal buluşma alanı olan Park Gazinosu'nun, gençlerin de piyasa yaptıkları önemli bir yer olduğunu, kentin sosyal yaşamını anlattığımız bölümümüzde belirtmiştik. Park Gazinosu'nda bir masa vardır ki, Limasol Sancaktarı dışında oraya kimsenin oturmasına izin verilmemektedir. O masanın üstünde her zaman tazelenen bir çiçek vardır ve sahibini beklemektedir. Berrak bir gökyüzünün altında, kuş cıvıltılarının her yandan duyulduğu, denizin güney sahillerini severek okşadığı ve mis kokulu çiçeklerden güzel rayihaların havaya savrulduğu, bahar sevincinin yüreklerde hissedildiği günlerden biridir o gün. Üstelik izin gününe denk gelen, her türlü sorumluluktan azade bir hafta sonu günüdür. Yaşar da arkadaşlarıyla eğlenmek ve keyifli vakit geçirmek için Park Gazinosu'ndadır. Aileler, genç kızlar, yeni evliler, nişanlılar, bekârlar, etrafta neşeli şarkılar ve sohbetler eşliğinde hafta sonu keyfini yaşamaktadırlar. Yaşar, sevdiği şarkıları dinleyebilmek için Juke Box'a para atmaya çalıştığı sırada, o çiçekli ve nev-i şahsına münhasır masasında oturmakta olan sancaktar tarafından farkedilir; "*Aslanım, gel buraya!*" diyen gür sesiyle onu yanına çağırır. "*Bak bakalım etrafına!*" der. Esas duruş pozisyonunda beklemekte olan Yaşar, "*Buyrun komutanım!*" diyen yarı mahçup bir ifadeyle karşılık verir. Sancaktar "*sen şairsin, her zaman şiirler okuyorsun*"

diye konuşmasını sürdürür ve "*şair bu güzellikleri görünce ne demişti?*" diye sorar. Sancaktarın hangi şairden söz ettiğini anlayamayan Yaşar'ın bakışları kaçamak ve ürkektir. Titrek bir sesle, "*hangi şair olduğunu hatırlayamadım komutanım*" der. "*Nef'i!*" diye karşılık verir komutan. Cumhuriyet Dönemi kuşağıyla o dönemin önemli şairlerini bilen genç adam, henüz 17. yüzyılın kaside üstadı Nef-i'nin şiirlerini bilecek yetkinlikte değildir.

Komutanın ağzından aruz kalıbının üstün yapıtlarından biri olan şu dizeler dökülür.

"*Esti nesim-i nev-bahar, açıldı güller subh-dem / Açsın bizim de gönlümüz, saki medet, sun câm-ı cem...*" demedi mi? der komutan.

Bu şiiri tabii ki bilmeyen Yaşar "*Evet efendim, şimdi hatırladım*" diye geçiştirmeye çalışır. Sancaktar ısrarlıdır. "*Madem hatırladın, devam et o zaman*" der. "*Erdi yine ürdibehîşt, oldu havâ anber-sirişt / Âlem behîşt ender behîşt, her gûşe bir bâğ-ı irem*" diye devam eden Nef'i'nin bahar şiirini Yaşar nereden bilecektir. Bu arada etraftaki bütün gözler onların üstündedir. Yaşar mahçup ve eziktir. Kendini, sahibine şiir okumak için yanına çağrılmış soytarı gibi hissetmektedir. Bu durum arkadaşları arasında alay konusu olur. Arkadaşları onunla "*Yaşar! Oku bakalım bize bir şiir... Yaşar! At bakalım bize bir takla...*" diye dalga geçerler.

Mücahitlik görevinin de devam ettiği lise yıllarında, Kıbrıs'ın yetiştirdiği en önemli şairlerden biri olan Filiz Naldöven, Yaşar'ın sınıf arkadaşları arasındadır. Yabancı dil dersleriyle bir türlü barışık olmayan Yaşar, özellikle İngilizce derslerinde, önündeki sırada oturan Filiz'in yazıp yazıp arka sıraya uzattığı şiirleri okumaktadır. İngilizce derslerine bir türlü ısınamamış olmasının sıkıntısını ve ağırlığını hayatı boyunca hissedecektir. Nitekim tiyatro mesleğinde önemli bir kariyer yapan Yaşar Ersoy, toplumlararası ve uluslararası buluşmalarda hep tercüman kullanmak zorunda kalmaktadır. İngilizce derslerini Filiz'in yazdığı şiirleri okuyarak kaynatan Yaşar, onun şiir yazmadığı günleri de dikkate alarak yanında bulundurduğu şiir kitabını açar ve ders süresince sürekli şiir okur. Bu durum İngilizce öğretmeni Nidai Bey'in dikkatinden kaçmaz ve öğretmeni tarafından sürekli uyarılır.

Şiir okuma merakının yarattığı daha ciddi bir sorunu, bir grup arkadaşıyla birlikte sürgün olarak gittikleri Beşparmak Dağları'ndaki Bozdağ Tepe-

si'nde bir şafak nöbetindeyken yaşar. Beşparmak Dağları'nın Girne kentine hakim bir noktasında yer alan Bozdağ'dan doğuya, Karpaz Burnu'na doğru bakıldığında yeşilin türlü tonlarında göz alabildiğine uzanan ve kuzeyde Akdeniz'in masmavi sularıyla kucaklaşan topraklar ve yerleşim yerleri oldukça güzel bir manzara sunmaktadır. Hele gün doğumunun kızıl ve sarı renkleriyle yeryüzünün mavi ve yeşil tonların buluştuğu sabah saatlerinde Karpaz yönüne doğru bakmak, ister istemez şairane duyguların kabarmasına vesile olmaktadır. Gençliğin baharındaki genç mücahit, yine bir şafak nöbetindeyken, manzaraya baktıkça coşmakta, coştukça en iyi yaptığı iş olan şiir okuma duygusu yüreğinden taşıp durmaktadır. Nazım Hikmet, Attila İlhan, Ümit Yaşar, Ahmed Arif, Şemsi Belli gibi şairlerden aklına gelen şiirleri, doruklardaki tepelerden yansıyan gür sesiyle okumaya başlar. Okudukça daha da coşmakta, sesi daha bir gür çıkmaktadır.

Yaşar Ziya şiirler okumaktayken, bu sırada Bozdağ'ın altındaki karşı vadide konuşlanmış Rum mevzileriyle nöbet yerlerinde hareketlilik yaşanmaya başlar. Durumu farkeden Yaşar, Türk mücahitlerinin bulunduğu yöne baktığında aynı hareketlilik ve telaşlı koşuşma halinin orada da yaşandığını görür. Bu sırada nöbet yerindeki manyetolu telefon acı acı çalmaya başlar. Telefonun ucunda Beylerbeyi Çavuş vardır. "*Aslanım!... Rumlar bağıra bağıra üstümüze geliyorlar!*" diye onu uyarır. "*Ben şiir okuyordum komutanım*" der Yaşar, "*sesimin yankısı hoşuma gittiği için de daha gür sesle okuyordum*". 1970 yılında yaşanan bu olay, neredeyse iki birlik arasında silahlı çatışma yaşanmasına belki de savaş çıkmasına vesile oluyordu. Bu olayın ardından Yaşar'ın bir daha tepede nöbet tutmaması, aşağıda birliğin olduğu bölümde bu görevini yerine getirmesi için emir verilir.

Mücahitliğin Son Demleri ve Leymosun'dan Bozdağ'a Sürgün

Lise yıllarında silah altına alınan ve mücahitlik görevini ifa eden gençlerden, ailelerinin ekonomik durumu uygun olmayanlar bir yıl daha mücahitlik görevine devam ederler. Parasal durumu daha iyi olan ailelerin çocukları da yüksek öğrenim için Türkiye yollarına düşerler ve mücahitlik görevlerini üniversiteyi bitirdikten sonra tamamlarlar. Yaşar Ziya, ailesi yüksek öğrenim giderlerini karşılayabilecek düzeyde olmadığı için, liseyi tamamladıktan sonra bir yıl daha mücahitlik görevine devam eder. Bu arada, mücahitlik görevine devam edenlere burslu eğitim olanağı sağlanır ve Yaşar Ziya bu olanaktan yararlananlar arasında yer alır. Şiir okuma merakı yüzünden neredeyse silahlı çatışmaya sebep olacağı Bozdağ'a da bu dönemde gönderilir. 1971 yılının Mayıs ayıdır, Temmuz ayında terhis edilecek Eylül ayında da üniversite sınavlarına katılacaktır.

Öğrenci oldukları için, Limasol Sancağı'ndaki gece nöbetlerinin gece değil akşamüstü ya da sabaha karşı tutulması için imza toplayan Yaşar ve arkadaşları Salih Miroğlu, Raşit Kayra ve Özal Gürçınar, isyana teşvik olarak nitelendirilen suçlarından dolayı ceza alırlar. Tabur Komutanı Mehmet Rıza'nın da karar merciinde olduğu komutanların, kendilerine kestiği ceza, Limasol Sancağı'ndaki görevlerini Ada'nın kuzey kısmında, Girne Dağları'nın Bozdağ mevkiinde sürdürmeleri yönündedir. O yılların ulaşım olanaklarının kısıtlılığı bir yana, Leymosun'dan çıkıp giden biri için Bozdağ oldukça uzak bir yerdedir. St. Hilarion tepesi ile birlikte mücahitlerin kontrolünde olan Bozdağ tepesi, Girne ile Lefkoşa arasındaki irtibatın kopmaması ve Lefkoşa'nın düşmemesi için Türk yönetiminin büyük önem verdiği, Kıbrıslı Türk mücahitlerin en önemli askeri noktalardan birini temsil etmektedir.

Yaşar ve arkadaşları, bahar mevsiminin yürekleri okşayan yumuşacık havası, dağ otlarıyla binbir çiçeğin insanı mest eden kokuları ve kuş cıvıltılarının kulaklarda tatlı bir melodi gibi akıp gittiği bir günde vardıkları Bozdağ'ı, adeta bir tatil ortamı gibi algılarlar. Akşam olup gün batarken, çöken karanlığın yarattığı kasvet, tatil neşesinin yerini tedirginliğin almasına neden olur. Koyu karanlığın hakimiyetine teslim olmuş dağın tepelerinde, her yandan gelen seslerin yarattığı yankı, Alfred Hitchcock filmlerinin mizansenini arat-

mayacak denli ürkünçtür. Gece karavanası bitmiş, yemekler yenmiş, gözler kara tahtaya yazılmış nöbet listesindeki isimler üzerinde dolaşmaktadır. Yıldız Tepesi'nde Salih, Kartal Tepesi'nde Yaşar, Şahin Tepesi'nde Özal'ın, bir başka tepede ise Raşit'in adları yazılıdır. Bölgeyi tanımayan 18 yaşın baharındaki gençlerin yüreklerini korku sarmıştır. Erkekliklerine zeval gelmesin diye korktuklarını da belli etmek istemezler.

Leymosun'dan Bozdağ birliğine katılan dört genç mücahit, Halil Komutan ile görüşmek isterler. Daha önceki birliklerinde yazıcı olduklarını söyleyecekler ve nöbetten muafiyet isteyeceklerdir. Komutanın kapısını çalarlar ve huzuruna çıkarlar. İlk olarak Yaşar, Leymosun'daki bölüğün yazıcısı olduğunu, uzun süredir mekanik ve silah eğitimi almadığını öne sürerek affını ister. Komutan diğerlerine döner; biri taburda, diğeri sancakta yazıcı olduğunu söylerler. En son söz Özal'ındır. "*Ben de bando şefiydim komutanım*" der. Bunun üzerine komutan o gece onları nöbetten muaf tutar ama ertesi gün, mekanik eğitimine tabi tutulmalarını ve araziyi tanımaları için gerekenin yapılmasını emreder. Ertesi gün, hem mekanik eğitimine tabi tutulan hem de bir tepeden öbür tepeye ine çıka yapılan eğitimin ardından mecalsiz ve yorgun düşen gençleri gece nöbeti de beklemektedir. Bu sefer de aynı saatte nöbet noktalarında olmak için komutanın kapısını çalarlar. Niyetleri de manyetolu telefonla sürekli birbirlerini arayarak birbirlerine cesaret vermek ve nöbeti geçiştirmektir.

Günler günleri kovalarken, tümü de tiyatro kolundan olan Leymosunlu gençler Bozdağ tepelerinde edindikleri yeni mücahit arkadaşlarının da desteğiyle uyum sorununu aşarlar. Savaşın kapıda beklediği o sıkıntılı ve gergin günlerde, okudukları şiirler, zaman zaman sahneledikleri küçük skeçler ve parodilerle, Bozdağ'daki mücahitler için eğlence kaynağı olabilecek çabalar ortaya koyarlar. 16 yaşından başlayarak silah altına alınan bu gençler için, boylarına büyük gelen piyade tüfekleriyle çıktıkları bu yolculuk acımasızdır. Dönemin Kıbrıslı Türk ve Kıbrıslı Rum gençlerinin üzerinde, silahlarla yaşadıkları bu dönem, kalıcı izler bırakmıştır. Her iki toplumda da yaşadıkları travmalar, kiminde öfke ve kinin galebe çalmasıyla düşmanlığı körüklerken, kiminde ise barışsever duygu ve düşüncelerin daha güçlü olmasına neden olmuştur. Ertesi yıl konservatuvarın tiyatro bölümünde öğrenci olarak sıralardaki yerini alan Yaşar Ziya, hayatının her döneminde olduğu gibi her

zaman barışın ve kardeşliğin savunusunda ön saftadır. Konservatuvar bünyesinde yayımlanan "*Dostça*" adlı öğrenci bülteninde o yılları anlatan şiiri de şu dizelerle kayda geçer.

"Ekmek tutmadan
silah tutan eller.
Benim ellerim,
ve benim gibi
18 yaşın elleri...
Eller silah tutarken
kendi davası için değil,
ellerin davası içindi."

Oğlum Avukat Olsun

Lise öğrencisi iken başlayan mücahitlik yıllarına, diplomasını aldıktan sonra bir yıl daha devam eden Yaşar Ziya, tam burslu olarak yüksek öğrenim hakkını kazanır. Canlarını dişlerine takarak çalışıp didinen, buna rağmen kazançları ancak geçimlerini sürdürebilecek düzeyde olan ailenin kıt olanakları, yüksek öğrenimin getireceği ekonomik yükü zaten taşıyabilecek düzeyde değildir. O yıllarda ailelerin itibarının, ancak ve ancak hekim, avukat, mühendis ya da öğretmen bir evlâda sahip olmakla artacağı düşünülürdü. Ziya Bey ile Remziye Hanım'ın hayalleri de siyah cübbesi içinde mahkeme koridorları ile salonlarında dolaşan avukat bir oğuldan başkası değildir. Ziya Mustafa, daha ilkokul yıllarından itibaren "*okusun adam olsun*" dediği oğlu Yaşar'ın, başta avukatlık olmak üzere, sözünü ettiğimiz diğer meslekler haricinde bir mesleğe yönelmesine, hele ki sanat eğitimi almasına asla razı değildir.

20'li yaşların baharındaki Yaşar, ebeveyninin beklentisinin tersine, lise yıllarından itibaren tozunu yutmaya başladığı sahneden kopamayacak denli tutku ve istekleri tiyatroya bağlanmıştır. Tiyatronun ışığıyla aklı ve yüreği aydınlanan genç adamı, anne babasının hayalleriyle kendi hayallerinin çatıştığı sıkıntılı bir dönem beklemektedir. 19 Mayıs Lisesi salonunda, önceleri lisenin tiyatro kolunun, ardından Sahne Limasol ile Mücahit Tiyatrosu'nun sahnele-

diği oyunlarda, oğullarını izlemekten büyük bir keyif alan babası, herşeye rağmen oğlunun avukatlıktan başka bir meslek dalında olmasını, kendi deyimiyle ve küçümser bir vurguyla "*artist*" ya da "*şantöz*" olmasını kabullenecek bir yapıda değildir. Öyle ki, hayatı boyunca zaman zaman rakı sofralarının dost sohbetleri haricinde sigara içme alışkanlığı edinmeyen, hatta mücahitlik yıllarında kartonlarla verilen asker sigaralarını satmayı tercih eden Yaşar, Sahne Limasol'da oynadıkları "72. *Koğuş*" adlı oyunun bir sahnesinde rolünün gereği olarak sigara yaktığı zaman, salonda oturan babası da sigarasını yakıp keyifle tüttürmüş ve tabii salondaki görevliler tarafından uyarılmıştı. Sözü açılmışken belirtelim, 80'li yılların sonlarına kadar sinema salonları ve her türlü kapalı mekânda hatta uçaklarda dahi sigara içilebiliyorken, tiyatro salonları bunun istisnasıydı. Nitekim 1930'lu yıllarda tiyatro kültürünü ve disiplinini geliştirmek için dönemin gazetelerinde yayınlar yapılır ve bu yayınlarda; tiyatroda nasıl davranılacağı hatta nasıl öksürüleceği ve nasıl aksırılacağı yer alırdı. Tiyatro geleneği 30'lu yıllardan beri süregelen Leymosun'da da bu tiyatro disiplini ve kültürü yerleşmiş durumdaydı.

Yaşar Ersoy, Leymosun, 1971

Yaşar'ın babası ve annesi de çocukları gitar, piyano, keman gibi enstrümanlar çalsın; şiirler, öyküler yazsın, oyunlarda rol alsın ama bunu sadece hobi düzeyinde sürdürsün düşüncesindeki o dönemin genel anlayışını yansıtan her ebeveyni gibiydiler. Rol aldığı oyunları gururla izleseler ve ona övgüler yağdırsalar bile, hayallerinde tiyatro sanatçısı bir evlât yoktur. Yüreği ve aklı büyük bir ikilemin içinde dövünüp duran Yaşar için, böyle bir düşünce ikliminde, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ne kaydını yaptırmaktan başka bir seçenek yok gibidir. 1971 yılının Ağustos ayında bindiği Yeşilada Feribotu ile önce Mersin'e, ardından karayoluyla Ankara'ya doğru çıkılan yolculuğun sonunda hukuk fakültesine kaydolur, ama aklı ile yüreği illa ki tiyatrodadır.

Sahne Limasol'daki tiyatro çalışmalarında tanıştığı ve birlikte çalışma olanağı bulduğu konservatuvar mezunu Perihan Halit (*Toygan*) onun hayal ettiği gelecek adına önemli bir referanstır. Perihan Hanım'ın ablası Nagehan Halit ve Yücel Köseoğlu gibi Limasol'daki tiyatro camiasının önemli isimlerinden aldığı övgüler de tiyatroya yönelmesi için onu yüreklendirmektedir. Tiyatro mesleğini seçerse iş sahibi olup olamayacağından emin değildir. Nitekim, Sahne Limasol'da "*Hababam Sınıfı*" oyununu birlikte çalıştıkları Perihan Hanım da konservatuvarı bitirip döndüğü yıl işsizdi. Ailesinin dayatmalarına dayanamayarak Ankara Hukuk Fakültesi'ne kaydını yaptırdıktan sonra, içindeki dürtü onu o yıllarda, başkentin Cebeci semtindeki konservatuvar binasına yönlendirir.

"*Kıprıs'tan Geldim Hocam!*"

Türk modernleşmesinin en önemli merkezlerinden biri olarak, Atatürk ve Cumhuriyet döneminin kültürel ve sanatsal alandaki atılımlarına, insan kaynağı yaratmak amacıyla 1936 yılında Türkiye'ye davet edilen ünlü Alman besteci Prof. Paul Hindemith tarafından kurulan ve tiyatro ile opera bölümleri Prof. Carl Ebert tarafından oluşturulan devlet konservatuvarının ilk binası o yıllarda Cebeci'deydi. Cumhuriyet tarihinin çok önemli tiyatro, bale, opera ve müzik sanatçılarının yetiştiği, Devlet Opera ve Balesi ile Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası ve TC Devlet Tiyatroları'nın temellerinin atıldığı Devlet Konservatuvarı, o yılların biricik eğitim merkeziydi. İstanbul, İzmir, Adana gibi diğer kentlerdeki konservatuvarlar henüz kurulmamıştı. Ankara'nın Çankaya ilçesine bağlı Cebeci semtinde, mimarisi piyano şeklinde estetize edilen bu bina, 12 Eylül 1980 askeri darbesini gerçekleştiren gerici ve faşist zihniyetin temsilcileri tarafından, 1985 yılında konservatuvarın elinden alınarak Mamak Belediyesi'ne verilmişti. Yatılı olsun ya da olmasın tüm öğrencilerin eğitim hayatlarını tam bir dayanışma ve kardeşlik ortamı içinde geçirdikleri konservatuvar binası, ortak paylaşım alanları olan koğuşları, aşlarına kaşık salladıkları yemekhaneleri, zihinlerini ve düşlerini besledikleri kütüphaneleri ile sahne çalışmalarını yaptıkları odaları ve salonlarını aynı çatı altında bulunduruyordu.

Ankara Hukuk Fakültesi'ne kaydını yaptıran Yaşar Ersoy, içinde dizginlenemez boyutlara ulaşmış tiyatro arzusu ve tutkusuyla işte bu konservatuvarın yolunu tutar. Kendisi gibi Leymosunlu olan ve konservatuvarın müzik bölümünde eğitim gören Tüner Galip'le buluşur. Ona, konservatuvara girmek istediğini, sınavın nasıl ve ne şekilde yapıldığını bilmediğini, en azından bunu denemek istediğini söyler. Tüner Galip, öğrencilere her zaman yardımcı olan Altındağ Tiyatrosu'ndaki İlyas Avcı ile görüşmesini önerir.

Kıbrıs ağzıyla ilgili bilgi sahibi olan İlyas Hoca, karşısına çıkan genç adama, alaycı bir ifadeyle; "*Kıprıs'tan mı geldin*?" diye sorar.

"*Evet hocam*, *Kıprıs'tan geldim*" der Yaşar.

İlyas Avcı "*p*" değil evlâdım, "*b*" diyeceksin diye uyarır.

Yaşar'ın ilk dersi budur. Kıbrıslı olduğu için ağız özellikleri, diksiyon, fonetik ve artikülasyon gibi gereklilikleri yerine getirmekte oldukça zorlanacağı hatta belki de bunu başaramayacağı endişesini yaşar. Ancak çıkılan yoldan geri dönmek yoktur. İlyas Avcı yeniden sorar:

"*Niçin tiyatro istiyorsun*?"

"*Çok seviyorum hocam*."

"*Niçin seviyorsun*, *bunu anlatabilir misin*?"

"*Tiyatro aracılığıyla insanlarla iletişime giriyorum*."

"*Niçin iletişime giriyorsun*?"

Okul yıllarında ve Sahne Limasol'da tiyatroyla içli dışlı olan ve bu sanat hakkında zaten az çok bilgi edinmiş olan genç adam, "*İyiyle kötüyü*, *doğru ile yanlışı ayırdetmelerine yardımcı olmak istiyorum hocam*" diye yanıt verir.

"*Şiir okuyabilir misin*?"

Tiyatroya giden yolda ilk adımlarını edebiyat kolunda okuduğu şiirlerle atan ve gerek yarışmalar gerekse askerlik yıllarında şiir okuma merakı yüzünden hem taltif edilen hem de büyük sıkıntılar yaşayan Yaşar Ziya'nın gözleri parlar. İlk aklına gelen şiir ise Şemsi Belli'nin "*Anayaso*"su ve Nazım Hikmet şiirleri olur. Fakat, o yılların Türkiye'sinde bu şiirleri okumak daha büyük sorunlar yaşamasına, hatta hapse atılmasına sebep olabilecek denli tehlikelidir. 1961 Anayasası'nın getirdiği demokratik açılımlar ve genişletilmiş haklar, 12 Mart 1971 tarihinde verilen askeri muhtıra ile rafa kaldırılmış, Türkiye'nin demokratik hayatı kesintiye uğratılmıştır. Kırık dökük ve kör kütük demokrasi koşullarında aydınlarla yazarlar hapislerde, kitaplar ve yayınlar

ise yasaklı listelerde gözaltına alınmıştır. Zincirbozan işkencehaneleri ile ün salmış olan geçici cunta rejiminin en önemli çabası, devrimci sol hareketin temsilcisi olan gençlerle, düşünceleri ezmektir. Nitekim bu rejimin başrol oyuncuları, en büyük hedefleri "*Marksist ve Leninist ilkeler ışığında, tam bağımsız bir Türkiye ve Türkiye halklarının kardeşliği*" olan Deniz Gezmiş ve arkadaşlarını darağacına göndermekte, bir an olsun sakınca duymamışlardır. Yaşar'ın şiir okuma merakını bilen arkadaşları, sakıncalı sayılan şairleri okumaması konusunda zaten onu önceden uyarmışlardı. Hele ki 20. yüzyılın son çeyreğinde dahi feodal koşulların hüküm sürdüğü Güneydoğu'da yaşayan Kürt kökenli insanların sorunlarına yönelik eleştirel yaklaşımı olan "*Anayaso*"yu okumak, belaların en tehlikelisini üstüne çekmekle eş anlamlıdır. Bunun üzerine Yaşar, Ümit Yaşar Oğuzcan'dan hiçbir tehlikesi olmayan bir aşk şiirini okur. İlyas Avcı, fonetiğini ve artikülasyonunu beğendiğini, ancak diksiyonunu düzeltmek için şive konusunda çok çalışması gerektiğini söyler ve çalışması için ona iki parça verir. Tragedya için verilen parça William Shakespeare'in "*Atinalı Timon*" (*The Life of Timon of Athens*), komedya için verilen parça ise Moliére'in Cimri (*L'Avare ou l'École du mensonge*) adlı oyunundan "*Harpagon*"dur. Büyük bir heyecanla bu iki parçaya ilaveten bir de şiirle konservatuvar sınavına hazırlanan Yaşar, İlyas Avcı'dan sınavın nasıl yapılacağı hakkında bilgi alır.

Sınav Jüri'sinin Karşısında Dizlerinin Bağı Gevşeyen Genç Adam

1971 yılının Eylül ayında gerçekleştirilen Ankara Devlet Konservatuvarı'na giriş için aday listesinde 500 kadar isim vardır. Üniversitelerin bütün eğitim alanlarında kontenjan ve burs hakkı olan Kıbrıslılar'a, yeteneğin ve kişisel özelliklerin değerlendirildiği konservatuvara giriş için böyle bir hak tanınmamıştır. Sınava katılanlar arasında, Kıbrıs'ta o yıllarda Kıbrıs Türk Tiyatrosu - İlk Sahne adıyla faaliyet gösteren devlet tiyatrosunun müdürü Hilmi Özen'in kardeşi, sonraki yıllarda K. T. Devlet Tiyatroları'nın müdürlüğünü vekaleten sürdürmüş olan Çetin Özen de vardır. İlk Sahne'nin temel taşları olan Üner Ulutuğ ve Kemal Tunç'un uzaklaştırıldıkları tiyatronun başına,

dönemin Cumhurbaşkanı Muavini Rauf R. Denktaş'a yakınlığıyla bilinen Hilmi Özen getirilmiştir. Yaşar Ziya, aynı sınav için kardeşini Ankara'ya getiren Hilmi Özen'le karşılaşıp tanıştığı konservatuvar koridorlarında acaba benim önümü keserler mi endişesini yaşar. Hilmi Bey, tanıştığı genç oyuncu adayına başarılar diler.

Sınav için salona alındığında dizlerinin bağı çözülmek üzeredir. Karşısındaki jüri koltuklarında Cüneyt Gökçer, Mahir Canova, Nüzhet Şenbay, Can Gürzap, Ahmet Levendoğlu ve Muammer Çıpa gibi Türk Tiyatrosu'nun duayen isimleri tüm heybetleriyle oturmaktadır. Mahir Canova, diksiyon kontrolü için adını sorar. Adını, artikülasyon kurallarına uygun olarak tane tane söylemek zorundadır. Kıbrıs Türk Federe Devleti kurulduğu zaman çıkartılan Soyadı Kanunu'ndan çok daha önce soyadı aldıkları için Ersoy'u da kullanan Yaşar Ziya'nın, Ada yönetiminden aldığı pasaportundaki isim hanesinde, İngiliz döneminden gelen eski uygulamaya göre baba ve dede adı da yer aldığından "*Yaşar Ziya Ersoy Mustafa*" yazılıdır. Yaşar, dört isim barındıran adını tane tane söylerken Mahir Canova;

"*Devam çocuğum devam... Kıbrıslısın ama maşallah İspanyollar gibi adın var!*" diyerek büyük bir ciddiyetle ona takılır. Bu girişin ve sorulan sorulara verilen yanıtların ardından Yaşar Ersoy, "*Atinalı Timon*" ile "*Harpagon*"un parçalarını, ardından da kulağının test edildiği ve kendisinin seçtiği bir şiir, okur. Hazırlık sürecinde ve sınav esnasında büyük heyecanlar yaşamasına karşın konservatuvar giriş sınavını büyük bir başarıyla tamamlayan Yaşar, yatılı ve burslu eğitim hakkı kazanır. Tiyatro okumanın heyecanı bir yana, bu eğitimi yatılı-burslu kazanmış olması coşkusunu bir kat daha artırmaktadır. Yatılı-burslu öğrencilerin her türlü iaşe-ibate giderleri devlet tarafından karşılanır, altı ayda bir kıyafet katkısının yanı sıra cep harçlığı olarak kullandıkları burs paraları da ödenirdi. Aynı sınavı kazanarak lise bölümünden itibaren konservatuvara katılan Çetin Özen, oyunculuk derslerine ek olarak lise müfredatını da görürken, Yaşar Ersoy babasının hilafına rağmen doğrudan oyunculuk eğitimi alacağı konservatuvardadır artık. Yaşar Ersoy'un Ankara Devlet Konservatuvarı tiyatro bölümündeki sınıf arkadaşları arasında Haluk Bilginer, Müge Gürman, Cüneyt Çalışkur, Tamer Levent, Tomris Çetinel, Rahmi Dilligil, Nihat İleri, Derya Baykal ve Zuhal Olcay gibi isimlerle birlikte, Ümit Yaşar Oğuzcan'ın oğlu Lütfi Oğuzcan gibi günümüz Türk Tiyatrosu'nun

önde gelen isimleri vardır. Yaşar Ersoy için, adı henüz konmamış olsa bile, her şey artık tiyatro ile anlam bulmakta, tiyatro ile adlandırılmaktadır. Sahne Limasol'dan başlayarak derdini ve düşüncesini tiyatroyla anlatan, tiyatro yaparken amacın yanı sıra tiyatro sanatını topluma bilinç vermek adına bir araç olarak gören genç adamın düşünceleri, 68 Kuşağı'nın sol tandanslı özgürlükçü ve eşitlikçi düşünceleriyle yoğrulmakta, bu düşüncelerle toplumcu gerçekçi çizgiyi temsil eden sanat akımından etkilenmektedir.

Konservatuvarda İhzari Dönemde Bir Kıbrıslı Mücahit

Yaşar Ersoy'un hayatında, tiyatro eğitiminin başlangıcı en önemli dönüm noktasıdır. Ailesiyle karşı karşıya gelme riskine rağmen, ders yılının başlamasını takip eden ikinci haftada Ankara Hukuk Fakültesi'nden kaydını sildirir. İçi içine sığmayan genç sanatçı adayı, büyük bir coşku ve heyecanla bavullarını alarak konservatuvarın yatakhanesine yerleşir. Sanatçı kimliğinin oluşması ve olgunlaşmasında oldukça zengin olanaklar sunan konservatuvardaki ortak çalışma alanları, ortak kütüphane olanakları ve ortak yatakhane ile yemekhane ortamı genç sanatçı adayları için dayanışma ve kardeşlik duyuları adına büyük önem arzetmektedir.

Kıbrıslı bir genç olarak, mükemmel diksiyon ve artikülasyon gerektiren konservatuvarın tiyatro bölümünde, Türkiyeli genç insanlarla yarışmak durumundadır. Özellikle Kıbrıs şivesini aşıp, istenilen düzeye gelebilmesi için onlardan daha fazla çaba sarfetmesi gerekmektedir. Bu konuda gösterdiği olağanüstü çabaların yanı sıra, ilk gençliğinden beri sırtına yapışmış olan Ankilozan Spondilit hastalığı da ayrı bir sorun olarak önünde durmaktadır. Zaman zaman ortaya çıkan atak dönemleri, bir oyuncunun en önemli enstrümanı olan bedenini kullanması açısından büyük sıkıntılar yaşamasına neden olmaktadır. Bu sıkıntıyı aşmak ve ağrılarından bir nebze olsun kurtulabilmek için herhangi bir doktora danışmadan kortizon hapı kullanmaya başlar. Belli ki, başvuracağı doktorun, sağlığının bu mesleğe uygun olmadığını söyleyeceği ve onu bu büyük tutkusundan vazgeçmeye zorlayabileceği endişesini yaşamaktadır. Her şeyi göze alarak girdiği konservatuvarı bırakmaya asla tahammülü yoktur. Kullandığı haplar ağrılarını çok azaltıp hareket yeteneğini

Nüzhet Şenbay ile derste, Ankara Devlet Konservatuvarı, Cebeci, 1972

artırsa da ilerleyen yıllarda, hayati tehlikelerin yaşanmasına kadar varan büyük sağlık sorunlarına sebep olacaktır.

O yıllarda üniversitede okuyan gençler, şimdilerde olduğu gibi değil her bayram tatiliyle yılbaşı dönemlerinde, yarıyıl tatillerinde bile ailelerinin yanına gidip gelme lüksüne sahip değillerdi. Eğitim yılı başlarken evden okula doğru yapılan uzun ve meşakkatli yolculuğun dönüşü, Haziran ayındaki yaz tatilinin başlangıcında olurdu. Bu süre zarfında ailelerle haberleşme ancak mektuplar ve belki ancak telefon bulunabilen kahvehane, kulüp lokali vb. ortamlardan yapılan kısıtlı görüşmelerle olurdu. Ailesinden habersiz hukuk fakültesindeki kaydını sildiren ve konservatuvara geçen Yaşar Ersoy'u yeni riskler beklemektedir. Birincisi yarıyıl tatilinden hemen önce yapılan eleme sınavıdır. Konservatuvar öğrencilerinin, bu sınavı veremediği taktirde okulla ilişkileri kesilmektedir. Bu sınavı geçen öğrenciler için ikinci sınav Haziran ayındadır ve bu sınav için de aynı koşullar geçerlidir. Konservatuvarın sıkı disiplin ve katı sınav sistemi içinde geçen bu ilk yıl, öğrenciler için hazırlık dönemidir ve o yıllarda "*İhzari Dönem*" olarak adlandırılmaktadır.

İhzari dönemdeki öğrenciler, üst sınıflardaki öğrenciler için küçümsenen ve kişisel işlerini gördürdükleri çaylaklardır. İhzari demek, zaten bir tür eğ-

retilik anlamını içermektedir. Bu öğrenciler, "*İhzari ayakkabılarımı boya!... Hey ihzari çoraplarımı yıka!... Hey ihzari koş git şunu getir!... Sen çekil ihzari, önce ben gireceğim!...*" biçiminde söylemler ve tavırlarla hor görülür ve kullanılırlardı. Yaşar Ersoy'un konservatuvara girdiği yıl bir üst sınıfta öğrenim gören ünlü tiyatro sanatçısı ve gösteri dünyasının önde gelen isimlerinden olan Mehmet Ali Erbil de ihzari muhabbetlerinde ön sırada yer alan isimlerdendi. Amiyane tabiriyle fırlama bir kişiliğe sahip olan, zekâsı ve espiri yeteneğiyle sivrilen Erbil, Mücahitlik geçmişi nedeniyle koğuş hayatının her türlü inceliğini bilen ve yaşça diğerlerinden büyük olan Yaşar Ersoy'a bir gün "*Hey ihzari!...*" diye seslendiğinde, "*Dur bakalım, ben mücahitlik yapmış adamım, bana böyle davranamazsın*" yanıtını alır ve o günden sonra adı "*Kıbrıslı Mücahit*"e çıkar. Bu söylem, bir süre sonra konservatuvar öğretmenlerinin dahi diline dolanır. Yaşından ve mücahitlik yapmış olmasından dolayı artık koğuşun kıdemlileri arasında görülen Yaşar, bu sayede ihzari aşağılanmalarından da sıyrılmış olur.

"Konserveci Olacan Oğlum?"

Ankara Devlet Konservatuvarı'nda Ocak sonunda ve Haziran ayında yapılan sınavları başarıyla geçen ve aktörlük sanatına adım atmak için en önemli aşamalardan birini tamamlayan Yaşar'ı, ailesine bu durumu nasıl açıklayacağıyla ilgili atlatması gereken önemli bir sorun daha beklemektedir. İlk eğitim yılını tamamlayıp Kıbrıs'a döndüğü zaman, içinde annesiyle babasına ne diyeceğinin endişesiyle depremleri andıran çalkantılar hissetmektedir. Ok yaydan çıkmış ve ne olursa olsun istediği mesleğin okuluna girmiştir. Üstelik girmekle kalmamış, zorlu sınav süreçlerini atlatarak ihzarilikten asil öğrenciliğe terfi etmiştir. Babasının fevri yanını bildiğinden ve hemen köpürerek bağırıp çağıracağını düşündüğünden, konuyu önce annesine açar. Ailedeki bütün kararlarda bugüne kadar son sözü hep o söylememiş miydi? Bu konuda da babasını yatıştırıp ikna edeceğini ve ona sahip çıkacağını düşünür. Kıbrıs'a dönüşünden birkaç gün sonra annesinin karşısına geçer ve okulunu bitirdiği zaman avukat olmayacağını, konservatuvarda okuduğunu söyler. O yıllarda konservatuvar kelimesinden haberi olmayan pek çok insan vardır.

Remziye Hanım, adını dahi telaffuz etmekte zorlandığı konservatuvarı bitirince ne olacağını sorar.

"*Tiyatrocu olacağım anne...*" diye çekine çekine yanıt veren Yaşar'ın aldığı yanıt kestirmedir.

"*Baban seni gebertecek!*"

21 yaşıyla birlikte mücahitlik görevini de tamamlamış ve hayatıyla ilgili kararları kendi başına verebilecek durumdaki genç adam için bu sözler oldukça düşündürücü ve endişe uyandırıcıdır. Evde alınan her kararda son sözü söyleyen anne, oğlunun beklediği desteğe yanaşmaz ve "*ben karışmam*" diyerek onu babasıyla karşı karşıya bırakır.

Aynı akşam, yemekten sonra babası Ziya Bey'in karşısında oturan Yaşar'ın, annesine açtığı konuyu babasıyla da paylaşmak durumu artık kaçınılmazdır. Bu kez annesinin karşısında olduğundan daha tedirgindir. "*Baba!..*" der, titrek bir sesle. "*Bir şey konuşmamız gerek*"... "*Söyle oğlum*" der babası...

"*Ben hukuk fakültesinde değil konservatuvarda okuyorum*"

Ziya Bey'in gözleri, oğlunun üstüne dikilir, sinirden rengi atar.

"*Konserveci olacan oğlum?*" diye kükrercesine sorar.

"*Yok baba*" der Yaşar, "*tiyatrocu olacağım.*"

Bunun üzerine sinirlerinden boşalan Ziya Bey bağırıp çağırmaya ağzına geleni sıralamaya başlar.

"*Tiyatrocu olacakmış!... Artist olacan?... Şantöz olacan?... Adam olmayacağın zaten en başından belliydi... Bu fikirleri senin kafana kimler soktu acaba?*" der ve en sonunda "*Siktir git!*" der. Bu tartışmanın ardından Ziya Bey oğluyla bir süre hiç konuşmaz ve küs kalırlar.

Bu arada yaz tatili için Kıbrıs'a dönen Sahne Limasol'daki diğer arkadaşlarıyla, tatil döneminde tiyatro yapmak için harekete geçen Yaşar'ın bu halleri babasının daha çok sinirine dokunur. Aradan geçen 5-10 günün ardından annesi devreye girer ve Ziya Bey'in oğluna anlayış göstermesini, oğlunun kendi hayatıyla ilgili kararları verebilecek yaşta olduğunu söyleyerek aralarını yumuşatır.

1972 yılı yaz mevsimini Sahne Limasol ekibindeki arkadaşlarıyla "*Çürük Elma*" oyununu sahneleyerek geçiren Yaşar Ersoy, konservatuvar eğitiminin ikinci yılına başlamak için Ankara'ya döner.

Sol Hareketin Yükselişi ve Konservatuvar Eğitimine Yansımaları

1972-73 yılları, Türkiye'de özgürlükleri budayan, aydınları, sanatçıları, üniversiteli gençleri, ilerici sendikacıları ve devrimcileri zindanlara atarak işkencelerden geçiren, kitapları yasaklayarak kendilerinin savundukları dışındaki her türlü düşünceyi mahkûm eden zihniyetin izlerinin temizlenmeye başlandığı döneme denk gelmektedir. Umudun adı, genel sekreterliği devraldığı 1965 yılından itibaren CHP içinde "*Ortanın Solu*" sloganını geliştirmeye başlayan ve Milli Şef İsmet İnönü'yü ekarte ederek partinin yönetimini 1972 yılında ele geçiren genç siyasetçi Bülent Ecevit'tir. Adını dağlara taşlara "*Karaoğlan*" diye yazdıran Ecevit'in geliştirdiği Türkiye tipi "*Demokratik Sol*" düşünce hareketi, Cumhuriyet'in kurucu partisinin yeni çizgisini oluşturuyordu. 12 Mart'ın yarattığı kırık demokrasiden kurtulmanın sancılarının yaşandığı bu dönemde özgürlükler kademeli olarak yeniden hayata geçmeye başlar, dernekler yeniden faal hale gelir ve askeri darbenin sekteye uğrattığı gençlik hareketi yeniden örgütlenme şansı bulur.

Türkiye'de demokratik yaşamın yeniden filizlenmeye başlamasıyla birlikte Kıbrıslı yüksek öğrenim gençliği de İstanbul, Ankara, İzmir ve diğer illerde AKÖD (*Ankara Kıbrıslı Öğrenciler Derneği*) ve İKÖK (*İstanbul Kıbrıslılar Öğrenim ve Kültür Derneği*) gibi kendi örgütleri etrafında bütünleşmeye başlarlar. Bülent Ecevit yönetimindeki CHP'yle birlikte sol düşüncenin yakaladığı toplumsal ivme, DEV-GENÇ (*Devrimci Gençlik Derneği*) ve İGD (*İlerici Gençlik Derneği*) gibi örgütlenmelere zemin hazırlar. Sol düşünce ekseninde biçimlenen Kıbrıslı öğrenci örgütleri de özellikle bu iki gençlik örgütüyle sıkı temas halindedirler.

İstanbul'daki Güzel Sanatlar Akademisi'yle birlikte sanatın biricik eğitim kurumu olan konservatuvar da Türkiye'deki siyasal dönüşüme koşut olarak, kendi içinde geçiş döneminin sancılarını yaşamaktadır. Cüneyt Gökçer ve Mahir Canova gibi 1930'lu yıllardan gelen klasik eğitim geleneğinin temsilcileriyle; Yücel Erten, Can Gürzap, Ergin Orbey, Ahmet Levendoğlu ve Edvina Levendoğlu gibi yeniliği savunan eğitimci kadrosu arasında gerilim yaşanmaktadır. Konservatuvar eğitiminin yönetim kadrosunda sürtüşme ve tartışmalara neden olan hususların başında, geleneği temsil eden hocaların,

Yenilikçi öğretim kadrosundan Ergin Orbey ile birlikte, Ankara Devlet Konservatuvarı, Cebeci, 1973

eğitimde klasiğin dışına çıkılmaması yönündeki katı tutumları gelmektedir. Modern tiyatronun da eğitimde yer bulmasını savunan yenilikçilere karşı, konservatuvar repertuvarında antik ve klasik dönem dışında oyunların yer almasına karşı dururlar.

Bu arada içlerinde Yaşar Ersoy, Nesrin Kazankaya, Mahmut Gökgöz, Haluk Bilginer, Selçuk Yöntem, Bülent Arın, Nihat İleri, Cüneyt Çalışkur, Tamer Levent ve Cemal Ünlü gibi konservatuvar öğrencilerinin yer aldığı grup, "*Dostça*" adını verdikleri bir dergi yayımlamaya başlarlar. Bu derginin öncelikli hedefi tiyatronun toplumsal yanını vurgulamaktır. Bunun yanı sıra genç konservatuvar öğrencileri, birtakım düşünce üretimleriyle Türkiye'de yeniden gelişen sol harekette kendilerine zemin bulmaya çalışırlar. Öğrencilerin bu hareketleri ve çıkardıkları dergiyle ortaya koydukları düşünceler de geleneği temsil eden hocalar tarafından doğal olarak hoş karşılanmaz.

Konservatuvarın Üstüne Abanan Ülkücü Heyula

Türk-İslam Ülküsü ile Türk milliyetçiliği ekseninde gelişen ve Nihal Atsız'ın düşünceleri çerçevesinde 1940'lı yıllardan itibaren Türkiye'de sesini duyurmaya başlayan Ülkücü Hareket, 1970'li yıllarda Milliyetçi Hareket Partisi ve onun önderi Alparslan Türkeş ile "*Dokuz Işık*" başlıklı ilkeler bütünü etrafında örgütlenmiştir. Türk milliyetçiliğinin yanı sıra İslami geleneklere bağlılığı ve modernleşme adını taşıyan Batılı anlamdaki tüm düzenlemelere karşı duran Ülkücü Hareket, konservatuvar eğitimiyle de ters düşüyordu. Kız-erkek ilişkilerindeki yakınlaşmalara dahi tahammülsüz olan ülkücü gençler için konservatuvar salonlarında Türk töreleriyle geleneklerine ters buldukları özel kıyafetlerle bale yapan, Batılı dillerde opera şarkıları okuyan, tiyatro sahnesinde evrensel değerlere vurgu yapan oyunlar sahneleyen konservatuvar öğrencileriyle hocaları doğal olarak hedef tahtasındaki yerlerini alacaklardı.

Ülkücü öğrencilerin kontrolündeki Site Yurdu, Cebeci'deki Devlet Konservatuvarı binasının hemen arkasında, sayıca zaten çok az olan konservatuvar öğrencilerinin üstüne adeta bir heyula gibi abanmış gibiydi. Ankara'daki Ülkücü Hareketin bir tür örgütlenme merkezi konumunda olan bu yurtta, öğrencilerin silah eğitimi yaptıkları atış poligonları da vardı. Eli sopalı Ülkücü öğrenciler, zaman zaman konservatuvarın bahçesine dalarlar ve kızlı erkekli çimlerde oturan sanatçı adaylarına sataşırlar, geçerli bir bahane bulamasalar bile niye çimlere oturuyorlar diye onları sorgularlardı. Sol görüşlü olduğundan kuşku duymadıkları konservatuvar öğrencilerini tek yakaladıkları zaman bayıltıncaya kadar döverler ve Cebeci'deki tren yolunun altına bırakırlardı. Sonraki yıllarda TC Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü görevine kadar yükselen Tamer Levent de o günlerde arkadaşları tarafından tren yolunun altında bulunmuştu.

Yaşar Ersoy ve sınıf arkadaşları yine bu günlerde, konservatuvarın Site Yurdu'na bakan arka kısmındaki büyük pencereli salonlarından birinde ses çalışması yapmaktadırlar. Ses çalışması yapan grubun içinde Tamer Levent, Haluk Bilginer, Cüneyt Çalışkur, Nihat İleri, Mahmut Gökgöz ve Tomris Çetinel vardır. Pencere açık olduğu için sesleri Site Yurdu'na kadar ulaşabilmektedir. Deli kanın verdiği heyecanla Ülkücülerle dalga geçmek için ses çalış-

ması yaparmış gibi, kurt ulumalarına benzer sesler çıkarırlar. Bu duruma çok sinirlenen Ülkücü gençler ellerinde demirler ve sopalarla konservatuvara saldırırlar. O gün polis zamanında yetişmiş olmasa, belki de sıkı bir dayaktan geçirilecekler hatta henüz sanatçı olamadan yaşamlarından olacaklardı.

Devrimcilerle Ülkücüler arasındaki gerginlikler, 1973 yılından başlayarak her yıl giderek artan dozlarda tırmanır. 1980 yılında yapılan gerici ve faşist askeri darbeye kadar devam eden, silahların karşılıklı olarak acımasızca konuşturulduğu ve neredeyse her gün birkaçı olmak üzere, binlerce genç fidanın toprağa düştüğü yıllardır bunlar. Bu yıllarda Türkiye'de öğrenim gören bazı Kıbrıslı öğrenciler de bu cinayetlerin kurbanları arasında yer alırlar. Özer Elmas, Mehmet Ömer, Muharrem Özdemir, Mustafa Ertan, Ercan Turgut ve Sadık Cemil adlı gencecik fidanlar, faşist kurşunlara hedef olurlar. Sosyalist devrimi savunan ve bu uğurda canlarını kaybeden her gencin cenaze töreni, birer mitinge ve dayanışma eylemine dönüşür. Özellikle konservatuvara yakın mesafedeki Siyasal Bilgiler Fakültesi ile Ankara Hukuk Fakültesi'ndeki bu cenaze törenlerine konservatuvar öğrencileri de katılır. Yaşar Ersoy, bu törenlerde genellikle Nazım Hikmet'in *"Güneşi İçenlerin Türküsü"* şiirini okur, her dizesini eylemde yer alan kitleye tekrarlatır. Bir ya da iki gün süren bu törenler, çoğu zaman polis tarafından basılır, kovalamacalar ve çatışmalar yaşanır. Türk siyasi hayatına hakim konumdaki siyasi figürlerle onların yönetimindeki partilerin, söylemlerindeki yetersizlikleri bir yana, birbirlerini suçlamaktan başka bir şey yapmadıkları yıllardır bunlar. Bir sizden - bir bizden zihniyetinin hakim olduğu böylesi bir siyasal iklimde, ne yazık ki "*Bana Ülkücüler adam öldürüyor dedirtemezsiniz*" diyen bir başbakan bile çıkacaktı...

Cahil Çalgıcılar Olmamak İçin

Günümüzde tiyatro oyunu sahnelemenin en önemli bileşenlerinden sayılan ve dramatik kompozisyon ile dramanın temel elemanlarının sahnede sunumunu ele alan dramaturgi, klasik gelenek içinde sürdürülen o yılların konservatuvar eğitiminde, henüz kabul görmüyordu. Kabul görmemesi bir yana şiddetle reddediliyordu. Felsefesini ve buna bağlı olarak öz ve biçim ilişkisini çözümlemeden yapılan sanat eksik kalır. Bundan dolayı, tekniği geliştiren pratiğin yanı sıra, sanat eğitimi alanların teorik bilgiyle beslenmeleri de önem arzetmektedir. Türkiye'nin müzik politikasında 60'lı ve 70'li yıllara damgasını vuran, Ankara Radyosu Çok Sesli Korosu'nun yanı sıra Türkiye çapında 166 çocuk ve gençlik korosu ile TRT Müzik Dairesinin de kurucusu olan ünlü müzik adamı ve besteci Muammer Sun, konservatuvarda da ders vermektedir. Devlet Konservatuvarı Kompozisyon bölümü öğretim üyeliğini 1999 yılına kadar sürdüren Muammer Sun, öğrencilerine her zaman şu öğüdü verirdi:

> *"Cahil çalgıcılar olmayınız! Tchaikovsky ya da Mozart'ın yapıtlarını çalıyor olabilirsiniz, Shakespeare ya da Moliére oyunlarını sahneleyebilirsiniz. Bunları yaparken tekniğe çok iyi hakim olabilirsiniz, bedeninizi ve sesinizi çok iyi kullanıyor olabilirsiniz; ama bunlar yetmez. Bu sanatçıların hayatlarını, yaşadıkları çağın özelliklerini ve beslendikleri felsefi yapıları okuyarak öğreniniz. Sadece iyi artikülasyon, sadece iyi bir solfej bilgisi, sadece iyi bir kulak ve sadece estetik değerlere sahip olmak yetmez. Tüm bunları bilgiyle, felsefeyle besleyiniz!"*

Konservatuvar daha çok uygulamaya yönelik bir eğitim yöntemini içerdiği için, Muammer Sun'un öğüdünü dikkate alan, içlerinde Yaşar Ersoy'un da yer aldığı öğrencilerin bazıları, pratikte edindiklerini kuramsal boyutta da destekleyebilmek için Ankara Üniversitesi Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesi'nin Tiyatro Kürsüsü'ne gidip gelmeye başlarlar. Konservatuvar yönetimiyle, DTCF'nin Tiyatro Kürsüsü arasında bu anlayış farkından dolayı o yıllarda, zaman zaman çatışmalara neden olan büyük gerilimler yaşanmaktadır. Öğrencilerin bu yönelimi hoşgörülecek bir durum değildir ve konservatuvar yönetiminin

Can Gürzap ile birlikte,
Ankara Devlet Konservatuvarı,
Cebeci, 1973

hışmından çekinmeden, tiyatronun felsefesiyle kuramsal boyutlarını daha iyi kavrayabilmek ve cahil oyuncular olmamak için, zaman zaman DTCF'deki Tiyatro Kürsüsü'nün derslerini de takip ederler, bu müfredatta yer alan kitapları hatmedercesine okurlar. Zaten, hemen o yıllarda bu tartışmalara son verilir. Pratiğin yanı sıra bilimsel, felsefi ve kuramsal incelemelere açık bir tiyatro eğitimi konservatuvar yönetimi tarafından kabul edilerek, dramaturgi dersi 1973-74 ders yılında müfredata alınır. DTCF kürsüsünde dersler veren Prof. Dr. Özdemir Nutku ve Prof. Dr. Sevda Şener ile Yaşar Ersoy'un tanışmaları o yıllarda olur. Sevgiye ve saygıya dayalı, çeşitli zamanlarda işbirliğiyle ortaya konan ortak çalışmaları da içeren ilişkileri, uzun yıllar boyunca sürer.

Yaşar Ersoy ve konservatuvardan diğer arkadaşlarının, okul yönetiminden gizli olarak gittikleri bir diğer eğitim yuvası ise Türkiye'nin en eski ve en köklü özel tiyatrolarından biri olan ve devrimci-ilerici kimliğiyle ön plana çıkan Ankara Sanat Tiyatrosu'dur. 1963 yılında Asaf Çiyiltepe tarafından kurulan ve 1960'lardan bu yana Türk Tiyatro Tarihi'ne bir mihenk taşı olarak yerleşen AST'ın o yıllardaki sanat yönetmeni Rutkay Aziz'dir. Samuel Beckett, Brendan Behan, Max Frisch, Armand Salacrou ve August Strindberg gibi çağdaş dünya klasiklerine repertuvarında yer veren AST'ın sanat anlayışı Sosyalist

Yaşar Ersoy, Mehmet Gökçer, Tarık Ünlüoğlu, Tamer Levent, (...), Haluk Bilginer, Çetin Özen, Osman Alkaş, Cebeci, 1975

Gerçekçi çizgide gelişir. Özellikle Brecht-Gorki tiyatrosu kimliğini kazanan bu tiyatro, yabancı yazarların yanı sıra Nazım Hikmet, Orhan Kemal, Cahit Atay ve Turgut Özakman gibi çağdaş Türk yazarlarını da sahnelemektedir. Sermet Çağan, İsmet Küntay, Güner Sümer, Bilgesu Erenus, Vasıf Öngören ve Oktay Arayıcı gibi yeni yazarlar kuşağının yetişmesinde de öncü olan AST'ın yönetmenleri Asaf Çiyiltepe, Güner Sümer, Genco Erkal, Ergin Orbey, Çetin Öner, Rutkay Aziz ve Yılmaz Onay gibi isimlerdir. Tiyatronun müziklerini ise Timur Selçuk bestelemektedir.

1974-75 sezonunda Maksim Gorki'nin aynı adlı romanından Bertolt Brecht'in oyunlaştırdığı Ana oyunu Rutkay Aziz'in rejisiyle sahnelenir. Bu oyundan çıkan seyircilerle birlikte Türkiye yeni bir marş kazanmıştır. Timur Selçuk'un bestelediği *"1 Mayıs Marşı"*nı oyun çıkışından sonra hep bir ağızdan söyleyen seyirciler, toplumsal bilincin tiyatro sahnesinde de kazanılabileceğini gösterirler. Özellikle ara rejim dönemlerinde süregelen şiddeti de barındıran baskılara ve sansüre rağmen çizgisinden ödün vermeyen ve sosyalist gerçekçi sanatın öğretildiği ve bir ışık halinde yayıldığı bir merkez olan AST gibi özgürlük, barış ve demokrasi mücadelesi veren bir diğer tiyatro da, 1969 yılında İstanbul'da Genco Erkal tarafından kurulan Dostlar Tiyatrosu'dur. Her iki tiyatro da epik-politik tiyatroyu devrimci ve ilerici çizgide sürdürürler. Konservatuvar eğitimiyle birlikte AST'ın oyunlarını da takip eden Yaşar Ersoy ve dönem arkadaşları işte böylesi bir tedrisattan da geçerler.

Yücel Erten ve "Duruşma" oyunun ekibi, Ankara Devlet Konservatuvarı, Cebeci, 1975

Yaşar Ersoy'un tiyatro anlayışının biçimlenmesinde konservatuvardaki tüm hocalarının önemli payları olmakla birlikte, Yücel Erten'in ayrı bir yere sahip olduğunu söylemek gerekir. Özellikle konservatuvarın son sınıfındayken, Yücel Erten'in yönetiminde çalıştıkları Franz Kafka'nın "*Dava*" romanından uyarlanmış, André Gide ve Jean-Louis Barrault'un oyunlaştırdıkları "*Duruşma*" oyunu, Yaşar Ersoy'un tiyatroya bakışında yeni ufuklar açar. Konservatuvar yıllarında başlayan hoca-öğrenci ilişkisi sonraki yıllarda dostane bir dayanışma içinde gelişerek, sevgi ve saygıya dayalı meslektaş-dost ilişkisiyle 40 yılı aşarak sürer.

Solfej Çilesi

Yaşar Ersoy'un 1971 yılında başlayan konservatuvar yılları akıp gitmekte, okulda sahnelenen oyunların yanı sıra dışarıda gelişen siyasi hareketlere duyarlı her öğrenci gibi o da algı antenlerini sonuna kadar açık tutmaktadır. Eğitimini okulda ortaya koyduğu azami gayretleriyle başarıyla sürdürürken, bir yandan da sosyalist gerçekçi tiyatro hareketini izlemeye devam eder. Eğitim yıllarında en çok sıkıntısını çektiği konu, müzik kulağının zayıflığından kaynaklanmaktadır. Rol, sahne ve mimik gibi derslerden oldukça başarılı notlar alırken solfej konusunda büyük sıkıntılar yaşamaktadır.

O yıllardan birinde konservatuvar öğrencileri tarafından, Mahir Canova'nın rejisiyle Müsahipzade Celâl'in "*İstanbul Efendisi*" oyunu sahnelenecektir. Türk tiyatrosu klasikleri arasında içerdiği etnik unsurlarla da öne çıkan seyirlik oyunun koro seçmeleri, müziklerini de besteleyen besteci ve kompozitör Nevit Kodallı tarafından yapılmaktadır. Kulağı çok gelişmiş olan Nevit Hoca aday öğrencileri bir salona toplar ve piyanonun başına oturur. Piyanoyla birlikte koro da söylemeye başlar. Nevit Kodallı, arada "*sen ayrıl*" diye bazı öğrencileri işaret ederek eleme yapmaktadır. Kulağı Yaşar Ersoy'dan çok daha iyi olan öğrenciler teker teker elenirken o halen salondadır. Onun bu özelliğini bilen ve korodan elenen arkadaşları şaşkındır. Nevit Hoca, nasıl olur da onu hâlâ elememiştir! Aslında yanıtı çok basittir. Bu oyunda ve koroda rol almak için can atan Yaşar, kimsenin farkında olmadığı küçük bir hileye başvurmuştur. Hiç sesini çıkarmamakla birlikte, play-back yapar gibi sadece ağzını oynatmaktadır. Koro seçmelerinde elenen sınıf arkadaşı Tamer Levent, o eğitim yılı boyunca sürekli olarak "*Yahu, bu kulaksız Kıbrıslı Mücahit seçildi de Nevit Hoca bizi eledi*" diyerek ona takılır.

Olan olmuş, Yaşar koroya seçilmiştir. Yapılacak tek şey onu koroya hazır hale getirmektir. Bunun için okulun opera, koro ve müzik bölümleri onu çalıştırmak amacıyla seferber olurlar. Bu badire atlatılır atlatılmasına da yıl sonunda solfej dersiyle başı yine derttedir. Can Gürzap, Ergin Orbey, Yücel Erten ve Ahmet Levendoğlu gibi modern tiyatro kuşağını temsil eden hocalar artık konservatuvar yönetiminde de etkin olmuşlardır. Tiyatro bölüm başkanı Ergin Orbey'dir. Bir önceki sınavda solfejden 4 puan almış olan Yaşar, sırf bu ders yüzünden sınıfta kalacağı endişesiyle Ergin Orbey'in karşısına çıkar

ve yardım ister. 4 yerine 5 verilse olmaz mı diye sorar ve kesinlik içeren bir "*Hayır*!"la birlikte, "*Yapacak bir şey yok Yaşar, çalışacaksın*!" yanıtını alır.

İş başa düşmüş, solfej için çok çalışmaktan başka seçenek kalmamıştır. O yıllarda konservatuvarda şan eğitimini sürdüren ve 12 Eylül rejimiyle birlikte Avusturalya'ya göç eden Dilek Güney, yine şan bölümünde eğitim gören Kıbrıslı arkadaşı Sevil Ali Paşa ve müzik bölümündeki daha bir çok arkadaşıyla bir ay boyunca geceyi gündüze katarak solfej çalışır. Bugün hâlâ "*do si do si do si la sol*" seslerinin kulaklarında yankılandığını söyleyen Yaşar Ersoy, bu çalışmaların ardından girdiği sınavda ihtiyacı olan 5 yerine 7 almayı başarır. Ergin Orbey hoca "*Gördün mü Yaşar, isteyince oluyormuş*" der.

Bir ders yılı daha tamamlanmış ve Yaşar, yaz tatili ile gelecek adına büyük umutlarla Ada'ya dönmüştür. Fakat, uluslararası güçlerin siyaset kazanı Akdeniz'in batmayan uçak gemisi olarak tabir edilen Kıbrıs üzerinde kaynamaya başlamıştır. Konservatuvardaki son yılına girmeye hazırlanan genç oyuncu adayını acı bir sürpriz beklemektedir!

Haluk Bozgeyikli, Tamer Levent, Yaşar Ersoy ve Haluk Bilgiler Gençlik Parkı'nda mezuniyetlerini kutlarken, Ankara, 1975

En Sıcak Yaz

1974 yılının yaz mevsiminde Kıbrıs Cumhuriyeti'nin Devlet Başkanı Makarios'a karşı, Yunanistan'daki Albaylar Cuntası tarafından Ada'daki EOKA-B örgütü işbirliğiyle düzenlenen 15 Temmuz Faşist Darbesi'nin öncesinde yaşananlar oldukça anlamlıdır. 1950'li yılların başında Kıbrıs kökenli Yunan generali Grivas'la birlikte çıktıkları Enosis yolculuğu ve hayalleri, 1960 yılında kurulan cumhuriyetin ortaklık temeline dayalı bir devlet olmasıyla kesintiye uğrar. 1963-64 yıllarında iki toplum arasında yaşanan silahlı çatışmaların ardından Rumlar'ın hakim konuma geçtiği devletin başındaki Makarios, yeni süreçte artık bambaşka bir çizgiye kaymaya başlamıştır. 1967 yılındaki askeri darbeden sonra rafa kaldırılan demokrasinin ardından, Yunanistan'daki iktidarın yeni sahibi Albaylar Cuntası'dır. En başından itibaren Cunta yönetimiyle gerginlikler yaşayan ve askeri yönetimle siyaseten çatışma halinde olan Makarios, bu dönemde, başını Hint lider Ghandi ile Mısır Devlet Başkanı Nasır ve Yugoslavya Komünist Partisi Genel Sekreteri Tito'nun çektikleri Bağlantısızlar Hareketi'ne meyleder.

Milliyet
Halk Gazetesi
Yunan subaylarının yönetimindeki Ulusal Muhafız Gücü, beklenen komplayı yaptı
KIBRIS'TA DARBE OLDU
MAKARİOS'un AKİBETİ MEÇHUL
Darbeciler, «EOKA»cı Sampson'u C. Başkanı ilân ettiler
ANKARA'DA DURUM
ECEVİT: BU BİR YUNAN müdahalesidir
DIŞTAKİ TEPKİLER
LONDRA'nın YORUMU
İNGİLİZ DIŞ BAKANI: ANKARA ve ATİNA SOĞUKKANLI OLMALI
WASHINGTON'un YORUMU
Kissinger, Türk ve Yunan bakanlarıyla bu konuyu görüşüyor
MOSKOVA'nın YORUMU
ATİNA'nın YORUMU
RADYO ve TV SUSUYOR HALK YABANCI RADYOLARDAN HABER ALMAYA ÇALIŞIYOR
NATO'nun YORUMU

Makarios'un, Soğuk Savaş'la şekillenen dünya konjonktüründeki bu yönelimi, sadece Enosis beklentisi içinde olan Albaylar Cuntası ile Ada'daki EOKA-B örgütünü değil, dünya düzeninin baş aktörleri ABD ile Birleşik Krallığı da rahatsız etmektedir. Özellikle Ada üzerinde iki egemen üsse sahip olan İngiltere için, Makarios'un, attığı her adımda Kıbrıs'ı Sovyet rejimine yaklaştıran Bağlantısızlar Hareketi ile ilgili tutumu kabul edilebilir değildir. Makarios, her ne pahasına olursa olsun bertaraf edilmelidir! Zamanın tik-takları hızlanmış durumdadır. Yıllar sonra yayımlanan belgelerin de ortaya koyduğu gibi, ABD yönetimi, Merkezi

Haberalma Örgütü CIA eliyle düğmeye basmış ve Ada'daki büyükelçilerine "*Tedavi edin!*" biçiminde şifrelenen komutunu göndermiştir. Tedavi araçları ise Albaylar Cuntası ile EOKA-B örgütüdür.

Hedef bir taşla iki kuş vurmaktır. Dönemin Amerikan Dışişleri Bakanı Henry Kissinger'in, yıllar sonra anılarında da ifade ettiği gibi 1950'li yıllarda, İngiltere ile birlikte planladıkları Ada'nın taksimi yönündeki politikanın hayata geçirilmesinin zamanıdır. Bir yandan ABD ve İngiltere güdümündeki NATO'nun çıkarlarına ters düşen Makarios devrilecek, diğer yandan aynı örgüte üye olan Türkiye'nin Ada'ya göndereceği askeri güçleri eliyle Kıbrıs'ın ikiye bölünmesi süreci tamamlanmış olacaktır. Bu durum, 1950'li yıllardan beri Ada'daki Kıbrıslı Türk silahlı güçlerini yönetmiş olan Özel Harp Dairesi ile Ada'daki Türk liderliğinin *"ayrı yönetim"* anlayışını içeren *"Taksim"* politikalarıyla da örtüşmektedir. Türk yönetiminin arzusu, kantonal sistemde ya da kuzey ve güney olarak sınırları çizilecek iki ayrı bölgede, Ada'daki Türk ve Rum halklarının ayrı yönetim modelleri altında örgütlenmesidir.

15 Temmuz 1974, Pazartesi sabahı başkent Lefkoşa tank ve silah sesleriyle uyanır. Darbecilerin hedefinde cumhurbaşkanlığı sarayı vardır. Sarayın gizli geçitleri kullanılarak bir İngiliz helikopterine bindirilen Cumhurbaşkanı Makarios, önce Baf'a, ardından da Malta'ya kaçırılır. Kıbrıs Cumhuriyeti yönetimi ise Yunanistan'daki Albaylar Cuntası'nın desteklediği ve finanse ettiği EOKA-B örgütü tarafından ele geçirilir. Bu faşist örgütünün lideri Nikos Samson, Cumhurbaşkanı sıfatıyla koltuğa oturtulmuştur. İngiltere ve Yunanistan'la birlikte Ada'nın garantörü olan Türkiye için bu durum kabul edilebilir değildir. Dönemin Başbakanı Bülent Ecevit'in ve Dışişleri Bakanı Turan Güneş'in, İngiltere ve ABD başkentleriyle Birleşmiş Milletler nezdinde yaptıkları diplomatik girişimler sonuç vermez. Darbeyi takip eden 5. gün sabahında, Adana ve Anamur'dan harekete geçirilen Türk birlikleri, havadan ve denizden Ada'ya yönelik askeri harekâta başlar.

Takvim yaprakları 20 Temmuz 1974'ü göstermektedir. Faşist cunta darbesi ve Türkiye'nin askeri harekâtı, Yaşar Ersoy gibi yaz tatilini yaşayan öğrenciler, turistler ve Ada'da yaşayan herkesin hayatında alt-üst oluşların yaşanmasına sebep olacaktır. 1963'te başlayan olayların ardından, Yeşil Hat ile ayrılan farklı bölgelerde ve kantonlarda sıkışmış halde yaşayan Ada Türkleri, Türk askerinin gelişiyle birlikte kurtuluş adına bir yandan sevinci yaşarken, diğer

yandan da kuşatılmış hayatları içinde varolabilmek adına büyük sıkıntılar yaşamaktadırlar. Leymosunlu Türkler ve Rumlar Yeşil Hat ile ayrılmamışlardı. Darbe ve savaşla gelişen yeni durum, azınlıkta olan kentin Türk sakinleri için neredeyse bir yıla varan esaretin de başlangıcı olacaktır.

İnsan Avı ve Gergin Bekleyiş

Konservatuvar eğitimi devam ederken son yaz tatili için Leymosun'a dönen Yaşar Ersoy, eğitim süreciyle çoğalttığı tiyatro deneyimini ve bilgilerini hayata geçirmek için arkadaşlarıyla yeni oyun çalışmaları planlamaktadır. Onu siyah cübbesi içinde avukat görme hayalinden vazgeçen ebeveyni de bir tiyatro sanatçısı olacağını yavaş yavaş kabul etmiştir. Darbe ile gelişen yeni durum, birçok insanın hayallerini erteletmek durumunda kaldığı gibi, onun da yine yaz tatilinde oyun sahnelemek için kurduğu hayallerini bir bir suya düşürecektir. 23 yaşındaki Yaşar Ersoy, henüz lise yıllarında Mücahitlik eğitimini de tamamladığı için, eli silah tutan herkes gibi, 15 Temmuz günü silah altına çağrılır. Görev yeri, Forti Kubilay yönetimindeki Destek Bölüğü'dür.

Makarios'un kaçması ve ekibinin saf dışı bırakılmasıyla başlayan Faşist EOKA B örgütü ile Albaylar Cuntası'nın askeri darbesinin etkileri Ada'nın her yanına yayılmıştır. Samson başkanlığındaki yeni yönetim, ilk etapta Türklerle bir sorunları olmadığını, herhangi bir Türk unsuruna dokunmayacaklarını ilan eder. Ada'nın dört bir yanında insan avı başlamıştır. Hedefte Makarios yanlıları, Komünist AKEL Partisi üyeleri ve sempatizanları vardır. Silahlı darbeci güçlerin ve onların güdümündeki faşist milislerin önünden kaçan Makariosçular ve bazı AKEL üyeleri, Leymosun'daki Türk Mahallesi'ne sığınırlar.

Kubbeli Çeşme yakınlarında kurulan Birleşmiş Milletler Ofisi'nde, darbecilerin talebi ile BM görevlileri ve Limasol Sancağı ileri gelenleri arasında kaçanların iadesi için müzakereler yapılır. Yaşar Ersoy gibi 68 Kuşağı'nın yarattığı özgürlük dalgası ve anti-emperyalist bilinçle yetişen gençler, yaşanan darbenin emperyalist güçlerin stratejik çıkarları adına ve yine bu güçler tarafından tetiklendiğinin farkındadırlar. Bu düşüncede olan bazı gençler, Türk Mahallesi'ne kaçan Rumların iade edilmemesi yönünde sancaktarlık yönetimine telkinde bulunurlar. Buna rağmen, eğer iade edilmezlerse Türk Mahal-

lesi'ne yönelik saldırı olacağı endişesiyle BM aracılığıyla darbecilere teslim edilirler. Şüphesiz, Ada'nın belki de kayıp listelerine geçen bu insanlar faşist darbeciler tarafından infaz edilimişlerdir.

Kavurucu Yaz mevsiminin tam ortasında olan Ada'da, mevsimden de sıcak gelişmeler yaşanırken, diplomasi trafiği de hızlanmıştır. Dönemin Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı Bülent Ecevit'in, Dışişleri Bakanı Turan Güneş eliyle sürdürdüğü diplomasi girişimlerinin temel çıkış noktası, garantör ülke olarak *"bozulan anayasal düzeni yeniden tesis etmek"* için Ada'ya müdahale etmektir. Gelişmeler üzerine apar topar Londra'ya giden Ecevit tarafından, ilk etapta diğer garantör olan İngiltere'ye, ortak müdahale teklif edilir. Ada'nın ikiye bölünmesi konusunda uzun vadeli politikalar üretmiş olan NATO ittifakı adına, arzu edilen ve beklenen koşullar oluştuğu için Ecevit'in bu teklifi, İngiltere tarafından kabul görmez. Türkiye Hükümeti Ada'ya müdahale kararı alır.

"Çıkarma, İndirme ve Bindirme"

20 Temmuz 1974, Cumartesi sabahı Türk ordusu, sabah 06:05'ten itibaren havadan indirme ve denizden çıkarma yapmaya başlar. Türk paraşütçüleri Lefkoşa'nın kuzeyine, Hamitköy - Gönyeli ve Pınarbaşı bölgelerine inerken; denizden çıkarma, Deniz Piyade Tugayı'na bağlı askerlerce Girne'nin 5 mil batısındaki Beşinci Mil (*Ayorgi*) plajına yapılır. Başbakan Bülent Ecevit, harekât başladıktan kısa bir süre sonra yaptığı açıklamada;

> *"Biz aslında savaş için değil, barış için, yalnız Türkler'e değil, Rumlar'a da barış getirmek için Ada'ya gidiyoruz. Türkiye'nin Kıbrıs'ta barış, kardeşlik ve özgürlük için giriştiği harekât, bu sabah erken saatlerde başlamıştır..."* ifadelerini kullanır.

Nitekim, hava birlikleri de iki halk için barışı getirdiklerini yansıtan bildiriler atarlar. Türk askeri harekâtı, Kıbrıslı Türkler'in tek yayın kuruluşu olan Bayrak Radyosu'ndan yayınlanmakta olan milli marşlar arasında, dönemin Kıbrıs Cumhurbaşkanı Muavini Rauf Raif Denktaş'ın ateşli ve heyecanlı konuşmasıyla halka duyurulur. Uzun yıllardan beri düşlediği *"Taksim"*

Milliyet
Halk Gazetesi
KIBRIS, TÜRK ORDUSUNUN DENETİMİNDE
YUNANISTAN'da SEFERBERLİK İLAN EDİLDİ
DİPLOMATİK ÇALIŞMALAR
KİSSİNGER VE SİSCO:
«Ateş-kes olanağı artıyor»

hayalinin gerçekleşmeye başladığını gören milliyetçi lider Denktaş, yapmış olduğu açıklamada, Türk askerinin Ada'nın dört bir yanından çıkarma, indirme ve 'bindirme'(!) harekâtının başladığını söyler. Milliyetçi duyguların verdiği coşku ve heyecanla dili argoya kayacak kadar sürçen Denktaş'ın bu açıklaması, oldukça tehlikeli bir durumdur. Nitekim Girne ve Beşparmak Dağları bölgesinden yapılan çıkarma ve indirme harekâtının, Ada'nın her yanından yapıldığını düşünen Leymosunlu Türkler'in gözleri, nafile bir bekleyişle gökyüzündeki Türk savaş uçaklarıyla paraşütçülerini, güney sahillerinin ufkundaki Türk deniz birliklerini aramaktadır.

Rauf Raif Denktaş'ın açıklamasının tersine, Türk askeri birliklerinin Ada'nın dört bir yanından değil sadece kuzeyden çıktığı gün gibi ortadadır. Çıkarma ve indirme harekâtının sadece kuzeyden yapıldığını bilmeyen Limasol Sancağı'ndaki yöneticiler ve görevliler, Türk ve Rum mahalleleri iç içe olduğundan, gelmesi beklenen Türk askerlerinin yanlış yerleri hedef almaması için, halkın evlerinin damlarıyla kapılarına Türk bayrağı asması çağrısı yaparlar. Gergin bekleyiş hali sürmektedir. Yaşanan gelişmelerin, emperyalist planın bir parçası olduğu konusundaki tüm bilinçliliklerine rağmen; ailelerini, evlerini ve yurtlarını savunmaktan başka bir çaresi olmayan, aralarında Yaşar Ersoy'un da bulunduğu üniversiteli gençlerle mücahitler, ölüm sessizliğinin hakim olduğu mevzilerde ve mazgallarda, eller tetikte, tedirgin ve gergin bekleyişlerini sürdürürler.

Sessizlik, saatler 08:00'i gösterdiğinde dehşetli bir top ateşi ve makineli tüfeklerin seri atışlarıyla bozulur. Rum birliklerinin Türk Mahallesi'ne yönelik saldırıları, sadece sivil halkı değil, eli silahlı Mücahitleri de nefessiz bırakacak derecede yoğundur. Arnavut Mahallesi etrafında, Leymosun Türkleri'nin savunma hattı olarak düzenlenen ve bu yoğun ateşe dayanacak gücü olmayan mevziler, birer birer düşmeye başlar. Halk panik halinde kaçışır. Yaşar

Ersoy'un da bağlı bulunduğu destek bölüğünün görevi, düşen mevzilere takviye yapmaktır. Ertuğrul Şahin Apartmanı'nda, A-4 makineli tüfek nişancısı olarak görev yapan Nurhan Sabri, birlikte tiyatro sahneledikleri bir arkadaşıydı. Nurhan'ın yanına vardıklarında bir Rum keskin nişancısı tarafından iki kaşının ortasından vurulmuş olduğunu görürler. Bu görüntü karşısında dehşete kapılan Yaşar ve arkadaşları geri dönerler. Kubbeli Çeşme bölgesinde toplanmaya çalışan sivil halk ve mücahitler, mahşeri andıran ateş ve yıkım çemberindeki kan ve barut kokuları arasında kaçışmaktadırlar. Sabah saatlerinde başlayan Rum saldırılarının 3'ncü saatinde Türk mevzilerinin tamamına yakını düşmüştür. Limasol Sancaktarlığı, mücahitlerin dayanacak gücü olmadığından ateşkes halini kabul ettiği halde, başta Ayandon mahallesindeki savunma hattı olmak üzere anlaşmadan haberi olmayan mevzilerden savunma atışları devam etmektedir. Türk Mahallesi ile Rum mahallelerinin iç içe geçtiği bölgedeki çarpışmalar sokak çatışması şeklindedir. Leymosunlu Türkler, Kubbeli Çeşme civarıyla, Taksim Sineması ve Arnavut Mahallesi'ndeki homojen Türk bölgelerinde toplanmışlardır.

Panik ve Kaçışma

Limasol Sancağı'nın Türkiyeli komutanı, ateşkes açıklamasının ardından, harekâtın başladığı saatlerde yaptığı evlere bayrak asılması yönündeki çağrısının tersine bu kez kapılarına ya da damlarına, "*teslim*" olunduğunun göstergesi olarak beyaz çarşaflar asılması çağrısı yapar. Bu açıklamanın ardından, kurmaylarıyla birlikte bir Barış Gücü jipine binerek, önce İngiliz yönetimindeki Ağrotur üssüne, oradan da Türkiye'ye kaçar. Bu haber, Leymosunlu Türkler arasında tam bir yıkım nişanesidir. Albaylar Cuntası'na bağlı Yunan askerleri ile EOKA-B'ye bağlı silahlı milisler ve darbecilerin kontrolü altına giren Rum Milli Muhafız Ordusu askerleri, Türk mahallesine girmeye başlarlar. Kadınlar, çocuklar ve yaşlıların çığlıkları arasında, silahlarından ve postallarından kurtulup üniformalarını çıkararak sivil kıyafetler giyen mücahitler de kaçışmakta; Taksim Sineması'ndan, Halk Evi olarak da bilinen geniş bir avluya sahip Hastahane binasına geçmeye çalışmaktadırlar. Panik içinde

ve ne yapacağını bilemez halde koşuşturan halkı sevk ve idare etmeye çalışan kişi, elinde Rus yapımı Takarof tabancası ve başında 1. Dünya Savaşı'ndan kalma geniş miğferiyle, dönemin Leymosun mebuslarından, merhum Başbakan Mustafa Çağatay'dır. Çağatay, bu olağanüstü koşullarda dahi, bembeyaz ve tiril tiril gömleği, muntazam takım elbisesi ve kravatıyla beyefendi tavrından ödün vermeyen bir görüntü çizmektedir.

Ertuğrul Şahin Apartmanı'ndan geri dönen Yaşar Ersoy ve arkadaşları, başlarının üzerinden vızıldayarak uçuşan mermiler ve patlayan bombaların dehşetli gürültüleri arasında bu kez Kiremit Fabrikası'ndaki Rum mevzilerine karşı savunma yapan arkadaşlarına yardıma koşarlar. Ana caddeler görünür olduğu için ara sokaklardan, kimi zaman da deldikleri duvarlar arasından evden eve, sokaktan sokağa kaçarak güvenli bölgeye sığınmaya çalışırlar. Önlerinde koşmakta olan genç bir yedek mücahit, oraya düşen havan mermisiyle şehit olur. Bu ikinci dehşet anı Yaşar'ın dizlerinin bağının çözülmesine neden olur. Korku, panik ve şaşkınlıktan donakalan Yaşar'ı, arkadaşı Mustafa Oğuz (*Alp*) tokatlayarak kendine getirir. Diğer mücahitler gibi kıyafetlerinden kurtulmak için gelişigüzel girdikleri evlerde ve kapısını kırdıkları kuru temizleme dükkânlarında buldukları sivil erkek kıyafetlerini üstlerine geçirirler. Kimi mücahitler de bir yandan telaşla sakal traşı olmaktadırlar. Kıyafetlerini değiştiren Yaşar Ersoy, her daim önem verdiği sakallarını kesmek istemez.

Mücahit üniformalarıyla postallarından kurtulmak için kıyafetlerini değiştirmeye geldiği yerde, sonraki yıllarda Kıbrıs Türk Güvenlik Kuvvetleri Komutanlığı'nın bir subayı olarak görev yapan, o yılların Kara Harp Okulu öğrencisi Haluk Özdevrim'le buluşur. Taksim Sineması'nın yanına gelirler. Her ikisi de hedefe çok yakındırlar. Oradaki bir noktada çukurlaşan yolun yeniden yükseldiği yerde, çocukluk hayallerini süsleyen Karagöz oyunlarının oynatıldığı Kömürcü Mehmet'in kahvehanesi vardır. Kahvehanenin karşısında da hastane. O sırada acıktığını düşünür. Sabahın ilk saatlerinden beri teyakkuz halindeki bekleyişin ardından savaş ortamındadırlar. Dün geceden beri kursaklarından bir lokma geçmemiştir. Haluk'a, "*teslim olmaya gidiyoruz ama açız*" der. Teslim olduklarında öldürüleceklerse sorun olmayabilir ama esirlik koşullarında, esir alanların onlara ne zaman yemek vereceklerini bilemeyeceklerini söyler. Bu sırada evlerinden kaçışan kadınlar ellerinde yükte hafif, pahada ağır eşyalarla birlikte sepetlerine koyabildikleri yiyeceklerle koşuş-

turmaktadırlar. Az sonra yanlarından geçen yaşlı bir kadının verdiği ekmek, hellim, zeytin ve domatesle, sinemanın kuytu bir köşesine sığınarak, Fellini filmlerindeki mizanseni andıran bir ortamda karınlarını doyururlar. Sularını da içtikten sonra teslim olmaya giderler.

Leymosunlu Türklerin toplandığı alana vardıklarında ailesini aramaya koyulur. Kısa bir süre sonra, annesini ve babasını, elinden tutarak yanlarında yürüttükleri görmeyen Osman Dede'sini ve kucağındaki 7 aylık bebeğiyle kızkardeşi Melek'i görür. Türkay eniştesi asker olduğu için halen mevzidedir. Mebus Mustafa Çağatay, halen Takarof tabancası ve başındaki miğferiyle, toplanan halkı Hastahane avlusuna yönlendirmeye çalışmaktadır. Bu sırada elinde havan mermisiyle Nejat Komutan ve ekibi gelir. Hastahane ve cami arasındaki yol Rum mahallesi ile mevzilerinin görüş alanında olduğu için dehşete kapılan Çağatay, telaşlı bir şekilde ve keskin bir emirle "*Herkes silahlarını bıraksın*!" diye komut verir. Nejat Komutan'ın emrinde olan mücahitler de aynı telaşla mermileri yere bırakır. Dibi yere çarpsa patlama riski olan havan mermilerinin düştüğünü gören herkesle birlikte Yaşar da "*Eyvah*!" diyerek yere kapanır. Neyse ki korkulan olmamıştır. Mustafa Çağatay'ın kontrolündeki Leymosunlu Türkler, yavaş yavaş Hastahane bahçesinde toplanırlar.

Beyaz Önlük Kavgası

Sancaktarın teslim kararı ve kaçışının ardından, Leymosun sancağının yetkileri Dr. Ayten Berkalp'e kalmıştır. Gayriresmi de olsa ilk kadın sancaktar olarak tarihe geçen Dr. Ayten'in işi gerçekten çok zordur. Bir yanda hastalar ve yaralılar, bir yanda kadın-erkek, çocuk-yaşlı hastanede toplanan binlerce insan. Hastahane avlusundaki mahşeri kalabalıkla birlikte, odalarda ölülerle yaralılar ve hastalar iç içe geçmiş durumdadırlar. Savaş koşulları için herhangi bir hazırlığı olmayan hastanenin morgu dolup taşmıştır. Morga yerleştirilemeyen cesetler, yaralı ve hastaların yattığı yatakların altında muhafaza edilmektedirler. İnsanlar, hastane odalarına adeta balık istifi halinde yığılmışlardır.

Hastaneye sığınanlar arasında bulunan bazı uyanıklar, kendilerine hastane görevlisi süsü vermek için ellerine geçirdikleri beyaz önlükleri giymeye

başlarlar. Doğal olarak beyaz önlük sayısı sınırlıdır. Beyaz önlüğü kim alacak diye çekiştirip duran insanlar vardır. Hatta sonradan esir kampına giden bazı kişilerin Yunan subayı Stavro'ya şikâyette bulundukları öğrenilir. Beyaz önlük bulamayanlar, hastane görevlisi olarak görülmeyi başarabilmiş kişilerin hayatlarını riske ederek, Yunan subayına onları ispiyonlarlar. Komutan Stavro, bu ihbarları dikkatte alarak Dr. Ayten'i sorgular. Yaşadıklarından zaten yorgun ve bitap düşmüş olan Yaşar Ersoy, kızgın Akdeniz güneşinin altında annesinin kucağında ağlayıp duran 7 aylık yeğeni Çiler'i kucağına alarak kalabalıktan uzaklaştırır. Niyeti, hem o boğucu kalabalıktan biraz olsun uzaklaşmak hem de Çiler bebeğin sakinleşmesini sağlamaktır.

Saatler 16:00 sularında seyrederken, Yaz mevsiminin en boğucu en sıcak zamanları yaşanmaktadır. Ölüm korkusunun yarattığı panik ortamında, kan ter içindeki annelerin, kollarından çekiştirip eteklerinin altına nafile bir çabayla saklamaya çalıştıkları yüzlerce çocuk ve bebeğin ağlamalarıyla çığlıkları duyulmaktadır. Etrafları silahlı Rum-Yunan askerleriyle çevrilmiştir. Yaşar, kucağındaki Çiler bebekle hastanenin arka kısmındaki sakin bir köşeye gider. Aşırı sıcağın ve karmaşa ortamının verdiği rahatsızlık nedeniyle bebek susmayacakmış gibi ağlamakta, kan ter içindeki Yaşar ise onu sakinleştirmeye çalışmaktadır. Arkaya geçtiğinde, Rum mu Yunan mı olduğunu kestiremediği silahlı bir kişiyle göz göze gelirler. Böyle bir ortamda korkmamak elde değildir. Asker anlayamadığı kelimeler söyler. Sesinin tonu ve el işaretlerinden, rahat olması ve korkmaması gerektiğini anlar. Karşılıklı tebessüm ederler. Silahlı kişinin bu tavrında, savaş koşullarının bazı insanları insanlığından uzaklaştıramadığını yaşayarak görür. Sigara içmediği halde Rum askerinin göğüs cebinden çıkarıp uzattığı Craven-A marka sigarayı, "*Efharisto bolla!*" (*Çok teşekkür ederim*) diyerek nezaketen alır. Asker çakmağını uzatarak onun sigarasını yakmak ister. Yaşar çok az bildiği İngilizcesi'yle, bebeğin temiz havaya ihtiyacı olduğunu söyleyerek, sigarayı yakamayacağını söyler. Adam, "*Endaksi re!*" (*Tamam be*) der ve durur. Yaşar, onunla hafifçe selamlaşarak kalabalığa dönmek için yerinden kalkar ve gider. Bu sırada adam, ardından bir şeyler söyler ama zaten Rumca bilmediği için, Yaşar onun söylediklerini anlamaz.

Yaşar ve Çiler bebek kalabalığın arasına döndükleri zaman, deli dolu ve gözünü kan bürümüş bir faşist olarak tabir edilebilecek, Cunta subayı Stavro çıkagelir. Askerlerine emirler yağdırmaya başlar. Niyeti, Türk esirlerini yak-

laşık 2 km mesafedeki Yosefides'in kliniğine taşımaktır. Darbenin ardından askeri karargâh olarak kullanılan kliniğin etrafı tel örgülerle çevrilmiştir. Hastane bahçesinde toplanan Leymosunlu Türkler, kliniğin bahçesine sığamayacak kadar kalabalıktırlar. Bu nedenle esirlerin büyük bir kısmı hastane bahçesinde kalırlar. Kliniğin bahçesine sığdırabilecekleri kadarını, yol boyunca sağlı sollu silahlı askerler nezaretinde yürütürler. Esirler, 20 Temmuz'u 21 Temmuz'a bağlayan gece boyunca Yosefides'in kliniğinin bahçesinde ve hastane avlusunda bekleşirler. Sabah olunca kamyonlar gelir ve erkeklerin üstlerini soyunarak binmesi emredilir. Analar, eşler ve kızkardeşler; oğulları, kocaları, abileri ve babalarının ölüme götürüldüğü endişesiyle çığlık çığlığa bağırışmaya başlarlar.

Stavro'nun Fellini Filmi Mizansenindeki Esir Kampı

Yunan subayı Stavro'nun emriyle, bağırış çağırışlar arasında kamyonlara bindirilen esir erkekler, 11 gün boyunca kalacakları, Millet Bahçesi'ne giden yol üstündeki toprak zeminli futbol sahasına götürülürler. Erkekler kamyonlarla götürülürken; kadınlar, yaşlılar ve çocukların evlerine dönmeleri için emir verilir. Bölgenin sancaktarı konumuna geçen Dr. Ayten Berkalp, evlerine dönmeleri ve beklemeleri için onları ikna eder. Herkesin BM kayıtlarına geçeceğini ve endişeye gerek olmadığını söyler.

Esirlerin ihtiyacı için ekmek üretilmesi gerekmektedir ve Osman Efendi'nin Ateş Fırını'nda çalışan Yaşar Ersoy'un babası Ziya Usta da yıllardır ekmek ürettiği fırındaki görevliler arasındadır. Yaşar, babasının yanına yaklaşarak kendisini de fırına almasını söyler ve babasıyla birlikte ekmek üretimi için fırın ekibine katılır. Gündüz fırında çalışan erkekler, gece esir kampı olarak kullanılan stadyuma götürülmektedirler. Stadyumdaki esir erkekler, 11 gün sonra okullara aktarılırlar. Dersliklerde, ellerine tutuşturulan battaniyelerle yerlerde yatıp kalkmaktadırlar. Yaşar Ersoy'un, babası ve diğerleriyle birlikte esirler ve İngiliz üs bölgesindeki Happy Valley'e (*Mutlu Vadi*) sığınan Türkler için ekmek ürettikleri fırında, sürekli olarak silahlı iki nöbetçi vardır.

Erkekler esir kamplarında tutulurlarken, kadınlar evlerde hazırladıkları yiyecek ve ihtiyaç sepetlerini, BM Barış Gücü görevlileri aracılığıyla esir

Esir kampı, Leymosun, 1974

kamplarına gönderirler. Bu sepetlerde Kıbrıslı'ların en popüler yemekleri olan "*Magarına-Bulli*", "*Badadez Kebabı*", "*Etli Molehiya*" ile çeşitli hamur işi böreklerle, fırınlarda pişirilmiş zeytinli ve hellimli bittalar taşınır. Bunların yanı sıra mevsim meyvelerinden kavunlarla karpuzlar.

Fellini filmlerinin eşsiz mizansenlerini andıran bu esir kampında, kapitalist piyasa kuralları da kesintisiz olarak işletilmeye devam eder. Rumlar tarafından kurulan kamp kantininde, esirlerin her istediklerini bulabilecekleri ürünler satışa sunulurken, parasal ihtiyaçları gerek aileleri gerekse BM aracılığıyla Türk Bankası ve Kıbrıs Türk Kooperatif Merkez Bankası tarafından aktarılan yardımlarla sağlanır. Para karşılığında, askerler tarafından gecenin bir vaktinde jiplere bindirilerek kaçırılan esir erkekler, evlerine götürülerek aileleriyle görüştürülürler. Kazara komutan Stavro'ya yakalanan olursa hem kaçan hem de kaçıran sıkı bir dayaktan geçirilir. Mektuplaşmak da yasaktır. Savaşın ayırdığı ve engel koyduğu genç aşıklar, evlenme hazırlığında olanlar ya da yeni evliler arasında yazılan mektuplardan birini eline geçirmeye görsün, mektubun sahibini herkese rezil etmek için, kalabalığın önünde yüksek sesle okutur.

Esir kampında sıkıntıdan patlayan erkekler, bir süre sonra sigara paketlerinden dönüştürdükleri iskambil kâğıtlarıyla, barış zamanındaki en büyük eğlencelerinden olan poker ve pokerize oyunlarını oynamaya başlarlar. Ortaya para sürerek kumar oynadıkları günlerden bir gün Stavro baskın yapar. Herkes suskun, ürkek ve panik halindedir. Stavro korkmayın diye işaret eder ve bir sandalye isteyerek o da masaya oturur. Bütün gücü elinde tuttuğu için, kendinden emin bir şekilde elinde iki "*Yedili*" olsa dahi "*Rest*" diyen Stavro çok rahattır. Silahların gölgesinde, esirlerle oynadığı trajikomik kumarı kaybeden Stavro silahını çeker ve "*Biene!*" (*Geri verin*) der. Bu sahne, Stavro bu eğlenceden sıkılana dek daha pek çok kez tekrarlanır.

Esir kampındaki günler zor ve sıkıntı yüklüdür. Ne yapacağını bilemeyen çaresiz erkekler, zeytin ve kayısı çekirdeklerinden gerdanlıklar, tespihler ve yüzükler yaparlar. Herkesin kendi derdiyle meşgul olduğu günlerden birinde Stavro yine gelir ve sizlere bir şarkı öğreteceğim diye tutturur. Şarkının sözleri "*Ben bir kelebeğim / Daldan dala gezerim*" şeklindedir ve tabii ki Rumcadır. Rumca bilenler rahat, bilmeyenler ise gergindir. Türk esirleriyle her koşulda dalga geçmeyi ve onları küçük düşürmeyi kendine iş edinen Stavro, bu iş için özellikle toplumsal statüsü yüksek, kelli felli ve göbekli erkekleri gözüne kestirir. Şarkıyı söyletmekle yetinmez, söylerken kelebek gibi kanatlarını çırparak koşuşmalarını da ister. Avludaki diğer esirler ağlasınlar mı gülsünler mi bilememektedirler.

Ayşe'nin Tatili Başlıyor

20 Temmuz sabahı başlayan harekâtın ardından, 22 Temmuz gününe kadar Girne-Lefkoşa hattını birleştirerek Gönyeli ovasında konuşlanan Türk birlikleri bekleyiş içindedirler. Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin 353 sayılı kararının 5. maddesi gereği, 22 Temmuz 1974 tarihinde ateşkes ilan edilir. Cenevre'de iki kez toplanan barış konferanslarından bir sonuç çıkmaz ve ipler kopar. Anlaşma olamayacağı kesinleşince, Türk Dışişleri Bakanı Turan Güneş, kızının adına atfen "*Ayşe tatile çıksın*!" şifresiyle 2. Harekât'ın başlatılabileceğini Başbakan Bülent Ecevit'e iletir. Ada'nın taksim edilmesi için düğmeye basılmıştır. Doğuya ve batıya doğru ilerleyen Türk birlikleri 14 Ağustos'ta Lefkoşa'ya, 15 Ağustos'ta Lefke'ye, 16 Ağustos'ta da Mağusa'ya girerler. Bu harekâtla birlikte Türk bölgesinin sınırları çizilir ve halen devam eden Ada'nın bölünmüşlüğü başlamış olur. Kıbrıs Türk halkının can güvenliği, Ada'nın ikiye bölünmesi ve iki halkı da ilgilendiren göçmenlik trajedisinin yaşanması pahasına sağlanmıştır.

Yaşar Ersoy ile babası Ziya Usta'nın esirler ve sığınmacılar için ekmek ürettikleri Ayandon Kilisesi'nin yanındaki Ateş Fırını'ndan, fabrikalar ve liman bölgesinin de yer aldığı Limasol-Baf yolu görülebilmektedir. Yoldan geçen araç konvoyu, Türk ordusunun önünden can havliyle kaçan Rum ailelerinden oluşmaktadır. Trodos'a doğru ilerlemektedirler. Ne yazık ki, Kıbrıslı Türkler ve Rumlar ortak vatanlarında birlikte barış içinde yaşamayı becerememenin bedelini acıyla ödemektedirler. Yaşar Ersoy olup bitenlerin bilincindedir. İngiltere ve ABD emperyalizminin çıkarları doğrultusunda Kıbrıslıların etnik farklılıkları kışkırtılarak çatıştırılmakta, Ada'nın bölünmesi planları 1950'li yıllardan beri adım adım uygulanmaktadır. Fırında ekmek üretimine devam eden Yaşar ve diğerleri, gelişmeleri un torbalarının arasına gizledikleri küçük pilli radyolarıyla Bayrak Radyosu'nun haberlerinden takip ederler. Heyecanla ve gergin bir şekilde haber takibine devam eden Yaşar,

Halkın Sesi

HAT ÇİZİLDİ

Türk Ordusu Magosa'ya Girdi

Lefkoşa da iki yönden kuşatıldı

SON DAKİKA

sırtı dönük olduğu için kapıdaki Rum nöbetçilerini unutmuştur. Daha iyi duyabilmek için radyonun sesini biraz daha açar. Haberler arasında marşlar çalınmaktadır. Silahlı Rum nöbetçiler sesleri duyunca bakınmaya başlarlar. Tüm bunların farkında olmayan Yaşar, hamuru kesip tartmakta ve yaltızlaması *(şekillendirmesi)* için babasının önündeki bankoya atmaktadır. Rum nöbetçilerin bakındığını gören Ziya Usta, yüz göz işaretiyle radyoyu kapatması için oğlunu uyarır. Yaşar, yaşanan trajedinin sarmalındaki duygularla gelen askerin farkında değildir. Bir an, bankoya fırlattığı hamurun gerisin geri şap diye yüzüne yapışmasıyla irkilir ve radyoyu susturarak un torbalarının arasına saklar.

En Sıcak Yolculuk

Ada'yı ikiye bölen Türk askeri birliklerinin 2. harekâtıyla birlikte katliamlar da başlar. Türk askerinin önünden kaçan faşist milislerle aynı zihniyetin temsilcisi olan Yunan askerleri, önlerinde buldukları Muratağa, Atlılar, Sandallar ve Taşkent gibi köyleri yerle bir ederek, kadın-erkek, çocuk-yaşlı ayrımı yapmaksızın masum insanları, sırf Türk oldukları için topluca katlederler. Benzer uygulamaları bazı Türk birliklerinin ve mücahitlerin de Rumlara yaptıkları haberleri gelir. Her gün ve her an kaybolan insanlar vardır.

Leymosun'daki esir kampında, hastane aracılığıyla kaçarak İngiliz üslerine sığınanlarla ilgili haberler duyulmaktadır. Nitekim, hastanede ölen hastalar, yaşlılar ve yaralılar, Ağrotur Üs Bölgesi topraklarındaki mezarlığa defnedilmektedirler. Cenaze defin işlemlerini yapmak için görevlendirilenlerin hiçbiri geri dönmemekte, İngilizlerin kontrolündeki mülteci kampına sığınmaktadırlar. Bu fırsatı kollayanlar, trajikomik bir şekilde, bir yaşlının ölümünü kendi özgürlüğünün anahtarı olarak görmektedirler. Tüm bunlardan haberdar olan Yaşar Ersoy da Nazım Hikmet'in "*Karayılan Hikâyesi*"ndeki gibi, korkunun verdiği cesaretle, kaçma planlarından babasına söz eder. Kaçış konusunu öğrenmek üzere gittiği hastanede karşılaştığı Sadi Çelebi *(Avukat)*, Turhan Beydağlı *(Turizmci)* ve Ali Cahit Özenç *(Doktor)* adlı öğrenci arkadaşlarının da kaçmak için planları olduğunu öğrenir. Yaşar Ersoy'un aklında ise ekmek kamyonetine saklanarak kaçmak vardır. Yakalanırsa kesinlikle öldürüleceği korkusuyla, babası önceleri bu düşünceye karşı çıkar.

Hedefi, İngiliz üs bölgesinde Happy Valley'de kurulan mülteci kampına sığınmaktır. Leymosun'dan 10-15 km uzaklıktaki Ağrotur Üssü'ne giden yol üzerindeki köyler ve barikatlar, kaçak yolculuk yapacak birinin can güvenliği için oldukça büyük riskler barındırmaktadır. Kamyonetin şoförüyle konuşur. Şoför, herhangi bir sorumluluk alamayacağını, eğer yakalanırlarsa görevlilere Yaşar'ın kamyonette olduğundan haberinin olmadığını belirtmek zorunda kalacağını söyler. Yaşar, kaçmak için can atmaktadır ve zaten böyle bir sorumluluğu bir başkasına yüklemek istemediği için şöförün teklifini kabul ederek gerekli hazırlıklarını yapar. 14 Ağustos günü başlayan 2. Harekâtın 9'ncu gününde, kendisini, bir bir sayarak kamyonete yüklediği sıcak ekmeklerin arasına yüzükoyun bırakır. Babası, kamuflajı tamamlamak için Yaşar'ın üstüne biraz daha ekmek atar.

Cehennem misali yakan Ağustos sıcağı bir yana, sıcak ekmekler arasında başlayan yolculuk, aracın her vites düşüşünde "*acaba kontrol mü ediliyoruz*" endişesinin de yarattığı gerilim yüklü heyecanla sürmektedir. 20-30 dakikalık mesafe, neredeyse günlerce sürmüş gibidir. Yaşar, nihayet bir noktada duran kamyonetin kaportasını yumruklayarak geldiklerini haber veren şoförün sesiyle ekmeklerin arasından doğrulur. Araçtan inip derin bir nefes aldığında, karşısındaki emperyal İngiliz bayrağı, ironik bir şekilde özgürlüğünün sembolüymüşçesine dalgalanmaktadır. Adalıların başına açılan bunca belanın en büyük müsebbiblerinden biri olan Büyük Britanya Krallığı'nın bayrağına bakan gözler, özgürlüğe ulaşmış olmanın verdiği coşkuyla parıldamaktadır.

Mutlu Vadi'den Londra'ya Kaçış

Birleşik Krallık'ın, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin bağımsızlığını tanımasından sonra Ada'nın güney sahillerinde, Larnaka bölgesindeki Dikelya Üssü ile birlikte elinde bulundurmaya devam ettiği iki askeri üsten biri olan Ağrotur Üssü, Leymosun kent merkezinin güneybatısındaki Kedi Burnu ile birlikte, burunun kuzeybatısındaki dar bir kara şeridini de içine alarak 254 km karelik bir alana yayılmaktadır. İngiliz Krallığı'nın egemen olduğu bu topraklar, günümüzde Adalılar arasında, yerinde kalsın mı kalmasın mı diye halen tartışma konusu olmaya devam ediyor. Buna rağmen, İngilizler'in bırakmaya

herhangi bir niyet göstermediği üsler, özellikle Ortadoğu'ya yönelik NATO harekâtlarında önemli bir misyona sahiptirler. Ağrotur Üssü'ndeki Happy Valley (*Mutlu Vadi*), Türkiye'nin müdahalesi sırasında kentte ve civar köylerde yaşayan Türkler arasından kaçabilenler için bir sığınak haline gelmiştir.

Harekâtın ilk günlerinde sefalet koşullarının hüküm sürdüğü Happy Valley'de, çadırlar ve prefabrik evlerden müteşekkil küçük bir kasaba kurulmuştur. Bir tür klan örgütlenmesi biçiminde oluşturulan mülteci kampına sığınanları yöneten ekibin başında, Ziya Buba (*Rızkı*) vardır. Ziya Rızkı'nın kurmayları, 19 Mayıs Lisesi Müdürü Kubilay Çaydamlı, Yaşar Ersoy'un bölük komutanlığını yapan Raşit Arpalıklı ve Leymosun bölgesinin diğer ileri gelenlerinden oluşmaktadır. Stavro'nun esaret cehenneminden, ekmek kamyonetine saklanarak kaçmayı başaran Yaşar'ı, Raşit komutanın çadırına yerleştirirler. Geçici olarak kurulan mülteci yerleşim bölgesinde hayat devam etmektedir. Savaş çıkmadan önce sünnet ya da düğün hazırlığı olanlar vardır. BM aracılığıyla yolculuk yapabilen yaşlı erkeklerin ve kadınların yardımlarıyla evlerden getirtilen gelinlikler, takım elbiseler, sünnet kıyafetleri ve fesler giyilerek düğünler yapılır, yemeli içmeli düğün sofraları kurulur.

Happy Valley'e zaman zaman dört motorlu İngiliz nakliye uçakları iniş yapmaktadır. Gıda ve diğer ihtiyaçları taşıyan nakliye uçaklarında, Gurkalar olarak da bilinen Hint kökenli İngiliz askerleri görevlidir. Bu uçakların geri dönüşlerinde, bedelini ödeyen paralı Rum aileleri İngiltere'ye kaçarlar. Bu durumu gören Yaşar Ersoy ve diğer öğrenci arkadaşları, okullarının açılacağını gerekçe göstererek, kendilerinin de bu uçaklardan biriyle gitmeleri için Ziya Buba'dan yardım isterler. Ziya Rızkı, öğrencilerin isteklerini makul karşılar ve konuya duyarlılık gösterir. Görüştüğü İngiliz kamp komutanı, öğrenci olduklarını kanıtlayan belgeleriyle pasaportlarını getirmeleri ve İngiltere'de kalmayacaklarına dair "*deruhte belgesini*" imzaladıkları takdirde, öğrencilerin Londra'ya götürülebileceğini belirtir.

Yaşlılar, barikatlara takılmadan üsse gidip gelebildikleri için, anneleriyle babaları evlatlarının ihtiyaç duyduğu belgeleri kampa ulaştırırlar. Londra'dan İstanbul'a geçiş için de, o yıllarda oldukça ciddi bir meblâğ olan 70 İngiliz Sterlini gereklidir. Büyüklerin, özellikle de annelerin ölümlü-kalımlı dünyada ihtiyaç olabilir kabilinden bir kenara koydukları küçük birikimlerinden oluşturdukları bu para da yeni bir yolculuğa hazırlanan öğrencilere ulaştırılır.

İngiliz ordusunun dört motorlu nakliye uçağının o günkü yolculuğunda, Kıbrıslı Rum ailelerle birlikte ilk kez 4 Türk vardır. Uçağa binenler Yaşar Ersoy, Turhan Beydağlı, Sadi Çelebi ve Ali Cahit Özenç adlı üniversite öğrencileridir.

Kıbrıslı Türk öğrencilerin uçağa bindiklerini Londra'dan haber alan Hürriyet Gazetesi muhabiri, onları havaalanında karşılar. Leymosun Sancağı, 20 Temmuz günü teslim olduğundan beri Leymosun'dan hiçbir haber alınamadığından, kent, Türk basın-yayın organlarında "*Kara Şehir*" olarak anılmaktadır. Hürriyet'in Londra baskısında, havaalanında yan yana duran dört öğrencinin fotoğraflarının üstündeki manşet, "*Kara Şehir'den Çıkan İlk Türkler*" şeklindedir. Haberde, Leymosun'da nasıl bir muameleye maruz kaldıklarına dair ayrıntılar yer alır. Rum ve Yunan askerleriyle yaşadıkları süreci, çatışmaları ve esaret günlerini anlatan gençlere, İngiliz yönetiminden nasıl bir muamele gördükleri de sorulur. Kampa her gün ekmek gelmekle birlikte, İngiliz üretimi olan kalın bisküviler şeklindeki köpek mamaları, lezzetinden dolayı sığınmacı Türkler tarafından adeta kapışılmakta ve ekmeğe tercih edilmektedir. Bunu bildikleri halde, anti emperyalist duygular taşıyan öğrenciler, sırf İngiliz Devleti'ni kötülemek için, muhabirin sorduğu soruya, *"İngilizler bize köpek maması yediriyordu"* diye trajikomik ve doğru olmayan bir yanıt verirler.

Yaşar Ersoy ile arkadaşları, Londra'da yaşayan Kıbrıslı işadamı Hasan Bodur tarafından misafir edilirler. Hasan Bey onları evinde konuk eder ve adeta krallara layık sofralarda ağırlar. Daha sonra, Londra'da yaşayan arkadaşları Zarif'in evinde kısa bir süre kalırlar. Yaşar Ersoy, kısa bir süre kaldığı Londra'dan sonra İstanbul'a, oradan Mersin'e, Mersin'den de Girne'ye döner. Geride bıraktığpı ailesi ve ülkesinin durumunu merak etmektedir. Bundan sonra ne olacağı ve nasıl bir yaşam süreceği sorularının yanıtları belirsizdir. Ada yeniden şekillendirilirken insanlar köklerinden kopartılmaktadırlar.

Taksim ve Ganimetçiliğin Başlangıcı

Kıbrıs'ta 2. Harekât bitmiş, Türk tarafı ile Kıbrıs Cumhuriyeti yönetimi arasında esirlerin iadesi ve mübadele anlaşmaları yapılmaya çalışılmaktadır. Türkler ve Rumlar, Ada'nın kuzeyi ile güneyinde ayrışarak toplanmaya başlamışlardır. 1950'li yıllardan itibaren hayal edilen ve uygulamaya konulan *"Taksim"* tamamlanmıştır. Bir yanda yasal yollardan ve askeri gözetim altında güneyden kuzeye ve kuzeyden güneye geçmeye çalışan insanlar, diğer yanda dağlarla ovaları aşarak, aynı dili ve aynı dini paylaştığı insanların yanına koşmaya çalışan kaçaklar.

Londra'dan Ada'ya dönen Yaşar Ersoy, ailesinden haber alabilmek için Lefkoşa'ya geçer. Surlar içinde yer alan Silihtar'daki yönetim binasında, günün belli saatlerinde güneyde kalan ailelerle telefon görüşmesi yapılabilmektedir. Yaşar Ersoy da buradaki telefon hatları aracılığıyla ailesiyle bağlantı kurar. Bir süre sonra imzalanacak Mübadele Antlaşması'nı beklemeden Yaşar Ersoy, ailesini gizlice kuzeye gelmeye ikna eder. O günlerde Kıbrıslı Rum taksicileri, Kıbrıslı Türkleri gizli yollardan kuzeye kaçırmayı ticari bir işe dönüştürmüşlerdir. Bu yolla birçok Kıbrıslı Türk tüm tehlikeleri göze alarak kuzeye geçer. Ne yazık ki bu kaçış yollarında öldürülen ve kaybedilen Kıbrıslı Türkler vardır. Yaşar Ersoy, her türlü riske rağmen bir an önce ailesine kavuşmak istemektedir. Herşeyin belirsiz olduğu, kaosun yaşandığı, katliam haberlerinin geldiği günlerde vicdanına ve sezgisel aklına güvenen Yaşar, ailesini güvende tutmak için kuzeye getirmeyi başarır. Yaşar'ın ailesi, kaos ve korku günlerinin biteceği, herşeyin düzene gireceği ve tekrar evlerine dönecekleri günleri umut ederek, Lefkoşa'nın Gölek Mahallesi'ndeki teyze evine konuk olur. Kısa süre sonra ise, Leymosun göçmenlerinin Girne Bölgesi'ndeki terk edilen Rum evlerine yerleştirildiklerini öğrenirler. Artık geriye dönüşün olmayacağı bir bölünmeye doğru, iki toplum, planlı bir şekilde itilmektedir. Yaşar'ın ailesini, İskân Komitesi, Girne'nin batı bölümünde, Rumlardan boşalan Ayorgi (*Karaoğlanoğlu*) köyüne yerleştirir. Rumlardan boşalan evler, araziler ve mallar, yönetim eliyle ihtiyacı olsun ya da olmasın pek çok insana dağıtılmaya başlanmıştır. Yönetim tarafından ganimetçi, haksız, adaletsiz bir anlayışla uygulanan iskân ve rehabilitasyon politikaları yüzünden birçok insanın canı yanarken, pek çok fırsatçı kişiler de savaş ve ganimet zengini olurlar.

Bu durum toplum vicdanında derin yaralar açar ve ahlâki çöküntülerin en büyük nedenlerinden biri olur. Güneyden yerini, yurdunu, işini bırakarak gelen insanlar ne yapacaklarını bilememekte, yeni hayatın kendilerine neler getirip neler götüreceğini kestirememektedirler.

Fırsatçı zihniyet taşıyan uyanıklar, boş buldukları evlerin kapısına "*Dutulmuştur*" ya da "*Bu Türk Evidir*" gibi yazılar yazmakta, Rumların can havliyle terk etmek zorunda kaldıkları evlerine girerek yükte ve pahada ağır ne bulurlarsa alıp götürmektedirler. Yaşar Ersoy'un ailesinin yerleştirildiği Ayorgi köyündeki Rum Evi, Ziya Usta'ya her geçen gün dar gelmektedir. 1972 yılında evlendirdiği ve kendisine bir torun veren kızı Melek'in oturması için, evinin üst katına yaptığı yeni haneyle birlikte yıllar boyu anılarını biriktirdikleri evleri, sokakları ve kentleri, hayat kavgası adına terini akıttığı ekmek fırını artık bir daha dönülemeyecek bir diyarda kalmıştır. Uzak ve mutlu ülkede!...

Ziya Ersoy ve ailesi, yerleştirildikleri evin eski sahipleriyle, kendi evlerine yerleşecek olan diğerleriyle aynı yazgıya mahkûm edilmiş ve birbirlerini hiç tanıyamayacak kader ortakları olmuşlardır!... Ada'nın iki halkından göçmenlerin, halen süregelen ve kişilik yarılmalarına neden olan en büyük travmalarıdır bu. İnsani duygulara sahip olan herkes, yerleştirildikleri "*öteki*"nin evinde buldukları fotoğraflarla bazı özel eşyaları, günü geldiğinde sahibine vermek için uzun yıllar boyunca saklarlar. Yaşar Ersoy, 2003 yılında kapılar açılıp güney ve kuzey bölgeleri arasında serbest geçişler başlamadan önce, tiyatro sanatı vasıtasıyla iki toplumun yakınlaşması ve barış kültürünün oluşması amacıyla Aristophanes'in "*Barış*" oyunuyla tüm barikatları aşarak 1987 yılında Güney Lefkoşa'ya geçer. Kıbrıslı Rum meslektaşları onu Leymosun'daki sokağına ve evine götürürler. Annesinin yemek pişirdiği mutfakta, ders çalıştığı, okuduğu kitaplarla gençlik hayallerini beslediği odalarda başka insanlar, başka hayatlar vardır. Bu tür geriye dönüşler, onun gibi her insanı zangır zangır titretecek, duygu boşalmaları yaşatacak anları barındırmaktadır. Nereye bakılsa, mekânla ilgili anılar capcanlı ve dipdiridir. Geçmiş yaşantıların ruhu duvarlar, kapı eşikleri ve pencere pervazlarından, eski sahiplerinin yolunu gözler. İster Türk olsun isterse Rum, Ada'da yaşanan yazgı ortaktır.

Savaşın talan ettiği hayatlara rağmen, soluk alıp veren her canlı gibi insanların yaşam mücadelesi de devam etmek zorundadır. Leymosun'daki Ateş Fırını'nda uzun yıllar boyunca ter akıtan ve aynı sofraya kaşık çalan fırın sahibi Osman Usta ile Ziya Usta, mesleklerini sürdürebilmek arzusunu taşırlar. "*Bir umut*" diyerek, Girne'deki bir ekmek fırınının kendilerine tahsis edilmesi talebinde bulunurlar. Gelin görün ki, savaş sonrasında aynı akıbete maruz bırakılan pek çok güney göçmeninin yaşadığı gibi, Osman Usta ile Ziya Usta'nın talep ettiği bu fırın haksızca ve adaletsizce, fırıncılık işiyle hiç alakası olmayan birilerine tahsis edilir. Osman ve Ziya Ustalar, ömürlerinin son demine kadar uğradıkları bu haksızlığa içlenirler ve kahrederler. Girne'de tutunamayacağını anlayan Ziya Ersoy'un Baflı damarı kabarır, *"ben bu evin duvarlarını mı yeycem!"* diyerek, eşiyle kızını yanına alır ve Lefkoşa'ya geçer. Kızılbaş bölgesinde buldukları boş bir Rum evine yerleşirler ve eşi Remziye Hanım'la birlikte hayatının sonuna kadar burada yaşarlar. Bu arada iş arayışına başlayan Ziya Usta, Polis Müdürlüğü'nde müstahdem olarak çalışmaya başlar.

Ailesi Ayorgi'ye yerleştirildiği günlerde, Yaşar Ersoy konservatuvar eğitiminin son yılını tamamlamak için yeniden Ankara'dadır... Eğitim yılı eylül ayında başladığı halde, onun dönüş tarihi ekim sonunu bulmuştur. Bedenindeki zayıflık ve ruhundaki çalkantılar, arkadaşlarının gözünden kaçmaz. Haziran'da yaz tatili başlarken ayrıldıkları arkadaşları, Yaşar'ın gözlerindeki ifadenin değiştiğini hissederler. İlk sıcak çatışmaların yaşandığı saatlerde yanıbaşında toprağa düşen arkadaşlarının, gözünün önünden bir türlü gitmeyen görüntüleri ile bir ayı aşkın süreyle devam eden esaret günlerinin çilesini yaşadıktan sonra başka türlü bakabilmek, zaten mümkün değildir... Bu sırada savaşın yaşandığı Ada'dan benzer duygularla dönen Osman Alkaş ile şanslı bir şekilde yaz tatilini ailesiyle Londra'da geçirdiği için, yaşanan gerilimli savaş günlerinden uzak kalan Çetin Özen de ders başı yapmışlardır. O yıl, Yaşar Ersoy'un konservatuvar eğitiminin son yılıdır.

"Anayasa'ya Hayır!" ve Boykot

1975 yılı, özellikle Türkiye'nin büyük kentlerinde eğitim gören Kıbrıslı öğrencilerin oluşturduğu örgütlerin, Kıbrıs'ta yeni gelişen siyasal düzene karşı ortaya koydukları eylemlilikleriyle ön plana çıkan bir yıldır. 2005 yılında KKTC'nin 2. Cumhurbaşkanı seçilecek olan ODTÜ Elektrik Mühendisliği Bölümü öğrencisi Mehmet Ali Talat, Ankara Kıbrıslı Öğrenciler Derneği AKÖD'ün başkanıdır. 1994 yılında, KKTC Milli Eğitim Bakanı oluncaya kadar, o yıllarda devrimci sol çizgideki öğrenci hareketinin sembolü sayılan parkası ve postalıyla dolaşan Mehmet Ali Talat, arkadaşlarıyla konuşurken onlara şaka niyetine tos vururcasına kafa atarmış. Ankilozan Spondilit rahatsızlığına rağmen bu kafa vuruşlarından nasibini alan Yaşar Ersoy'un da aktif olarak içinde yer aldığı AKÖD; burs, kontenjan ve yurt gibi gündelik öğrenci sorunlarının yanı sıra, ülke sorunlarına dair düşünce üretimleriyle de meşgul olmaktadır. Sol siyaseti benimseyen öğrenci örgütleri, "*Bağımsız Kıbrıs*" ve "*Kıbrıs Nato Üssü Olamaz!*" gibi anti-emperyalist sol söylemler etrafında politikalar ortaya koyarlar.

Savaşın hemen ardından ikiye bölünen, Cumhurbaşkanı Muavini sıfatını taşıyan Denktaş liderliğindeki yönetim tarafından, "*Nüfus Mübadelesi Antlaşması*"yla kuzeyine Türklerin yerleştirildikleri Ada'daki siyasal durum değişmiştir. Ülkenin yarısını, Türk askerinin kontrolü altındaki yeni yeni oluşmaya başlayan yönetime kaptırmış olan Makarios yönetimindeki Kıbrıs Cumhuriyeti, kendi yaralarını sarmaya çalışmaktadır. Buna rağmen, kuzeyde gelişmekte olan "*de-facto*" yönetimde hakim konumdaki Türk halkı ve yönetimi, ilk kez kendi kendini yönetebileceği bir devlet olabilme olanağını eline geçirmenin heyecanını yaşamaktadır. Bu amaçla hazırlanan anayasa halkoyuna sunulacaktır. Kurulacak yeni devletin adı "*Kıbrıs Türk Federe Devleti*" olarak belirlenmiştir. Adından da anlaşılacağı üzere, ileride sağlanabileceği düşünülen antlaşmalarla, Ada'daki iki toplumun federal bir çatı altında buluşmalarının murat edildiği söylenmektedir.

Üniter yapısı, uluslararası antlaşmalar ve Garanti Antlaşması'yla güvence altına alınan Kıbrıs Cumhuriyeti'nin hilafına, Ada'nın kuzeyinde oluşturulmaya çalışılan yeni devlet örgütlenmesi, ilk başlarda Ada'da sol siyaset adına politika üreten partilerin yanı sıra üniversite gençliği tarafından da destek bul-

KÖGEF (Kıbrıslı Öğrenci Gençlik Federasyonu), İstanbul, 1975

maz. Başta AKÖD olmak üzere, üniversite gençlik örgütleri, Federe Devlet'in ilanını, taksime gidilecek yolda atılan bir adım olarak değerlendirirler. Bu düşünceden hareketle bir bildiri hazırlanır ve İstanbul ile İzmir'deki öğrenci örgütlerine gönderilir. İstanbul'daki örgüt ve öğrenciler, Federe Devlet'in kuruluşuna karşı çıkılmasının yanlış olduğu konusunda Ankara'daki örgütle ters düşer. Bunun üzerine yaşanan tartışmaların ardından orta yol bulunur ve Federe Devlet oluşumuna karşı çıkılmadan, hazırlanan anayasayı boykot etme kararı üretilir.

Rauf R. Denktaş'ın başını çektiği Ada'daki Türk yönetimi, Türkiye'de üniversite eğitimini sürdüren öğrencilerin, elçiliklerle konsolosluklarda kullanacakları oy pusulalarını, neredeyse seçmenin üzerinde fotoğrafı eksik olacak şekilde düzenlemiştir. Antidemokratik bir yaklaşım içeren oy pusulalarında, isimleriyle birlikte kimlik veya pasaport numaralarının yazılmasının istendiği bölümler vardır. Kimin "*Evet*" kimin "*Hayır*" diyeceğinin kolay anlaşılabileceği şeffaf pusulalar, anayasayı boykot kararı alan öğrenci örgütlerinin tezleri için sağlam bir gerekçe oluşturmaktadır. Bunun üzerine "*Anayasaya Hayır ve Boykot*" eylemi başlatılır. Öğrenciler çok iyi bir örgütlenmeyle Ankara sokak-

larını tutarlar. Yükseköğrenimdeki Kıbrıslı öğrencilerin hareketleri Denktaş yönetimi tarafından hassasiyetle izlenmektedir. Türkiye basını aracılığıyla seslerini dünyaya duyuran öğrencilerin bu çıkışlarıyla, yönetim sıkışmış durumdadır. Bunun üzerine Ada'daki bazı politikacılar ikna turları için Türkiye'ye giderler. Ankara'daki öğrencilerin karşısında Kıbrıslıların Ziya Buba diye andıkları Leymosunlu politikacı Ziya Rızkı'dır. Ziya Rızkı, karşısına aldığı Ankara'daki öğrencilere; "*Yapmayın be çocuklar, yapmayın evlatlarım!... Biz dünyaya karşı bir mesaj veriyoruz. Federe Devlet'i kurarken ayrılıkçı düşünceler taşımıyoruz. Niahi amacımız Rumlarla federasyon kurmaktır. Devlet sahibi olabilmek için bunca yıl mücadele ettik ve ilk kez böyle bir olanağa kavuştuk. Anayasaya 'Evet' deyin, boykotu kaldırın!*" diye telkinlerde bulunur. Ziya Rızkı, çok iyi tanıdığı ve İngiliz Ağrotur Üssü'nden kaçmasına yardımcı olduğu Yaşar Ersoy'la da özel olarak görüşür ve arkadaşlarını boykot eyleminden vazgeçirmesi için ısrar eder; ancak Ziya Buba'nın bu talepleri de karşılık bulmaz. Öğrenciler kararlarından dönmezler ve verdikleri mücadele sonucunda, % 90'ı referandumu boykot eder. Sol siyaseti en başından itibaren mahkûm etmekten çekinmeyen ve her seferinde bu siyaseti güdenleri dışlayan, antidemokratik bir yönetim anlayışına sahip olan milliyetçi sağ çizgideki Denktaş ve onun yönetimi, öğrenci hareketlerinde başı çekenleri tescillemekten de imtina etmezler.

Lise yıllarında okuduğu ve "*Kürtçülük ile Komünizm*" propagandası yaptığı gerekçesiyle suçlandığı "*Anayaso*" şiiriyle zaten önceden sabıkalı sayılan Yaşar Ersoy, o yılların devrimci-sol çizgideki öğrenci hareketi içindeki konumuyla da yönetimin dikkatini çekecektir. Bunun yanı sıra 70'lerdeki sol hareketin kendi içinde yaşadığı; Stalinist, Maoist, Goşist, Revizyonist gibi fraksiyoner bölünmelerden de söz etmek gerekir. Nazım Hikmet'in şiirleriyle yola çıkan dönemin sol görüşlü öğrencileri, sol siyasal literatür adına ellerine geçen Engels, Marks, Lenin, Mao, Che ve Hikmet Kıvılcımlı gibi yazar, eylem ve düşün adamlarının kitaplarını büyük bir iştahla okurlar. İşçi hareketiyle dayanışma halinde, gösteriler ve toplumsal eylemlerde güç birliği yapan gençlik hareketi, kitapların ve yayınların yanı sıra hiçbir tartışma platformunu kaçırmamaya gayret etmekte paneller, forumlar ve konferanslar arasında gidip gelmektedir.

Yaşar Ersoy, Ankara, 1975

Devrimci-sol çizgideki gençlik hareketinin karşısında, sağ siyasetin en güçlü gençlik örgütü olarak Alparslan Türkeş yönetimindeki "*Milliyetçi Hareket Partisi*" kadrolarının örgütlediği "*Ülkücü Hareket*" vardır. Necmettin Erbakan'ın, önceleri "*Milli Nizam Partisi*", ardından "*Milli Selamet Partisi*" adıyla sağ politik çizginin dinci kanadını temsil eden örgütlenmesi içinde, günümüzde Türkiye Cumhuriyeti'nin neredeyse tüm kademelerine hakim olan dinci gençlik hareketinin, o yıllarda henüz adı bile duyulmamaktadır. Solcularla kovalamacalar yaşayan, sırasında birbirlerine karşı silahlarını konuşturan karşı örgüt Ülkücü Hareket'tir. Her ikisinin ama daha çok da devrimci-sol çizgideki öğrencilerin peşinde, şapkalarından dolayı gazoza benzetilen ve "*Fruko*" lakabıyla anılan toplum polisleri koşuşmakta, yakaladıklarını sıkı bir dayaktan ve işkencelerden geçirmektedirler.

Sakıncalı Sözleşmeli

Konservatuvardaki son yılı, öğrenci hareketlerinin siyasi cinayetlere evrildiği karmaşa ortamında geçen Yaşar Ersoy, 1975 yılının Haziran ayında mezun olur ve Ada'ya döner. Ada'nın kuzeyinde 13 Şubat 1975 tarihinde kurulan "*Kıbrıs Türk Federe Devleti*"yle birlikte, Kıbrıslı Türkler, ilk kez devlet olabilmenin keyfini yaşamaktadırlar. Kıbrıs Cumhuriyeti'nin son Cumhurbaşkanı Muavini Rauf Raif Denktaş, Devlet Başkanı olmuş, Otonom Türk Yönetimi döneminde hizmetleri sürdüren bütün resmi dairelerin başına "*Devlet*" ibaresi konmuştur. 1965 yılında "*Kıbrıs Türk Tiyatrosu - İlk Sahne*" adıyla kurulan tiyatro kurumu da "*Kıbrıs Türk Devlet Tiyatroları*" adını almıştır. Yıllar önce konservatuvar sınavına katılacağı gün tanıştığı Hilmi Özen, Devlet Tiyatroları'nın başındaki görevini bu kez müdür olarak sürdürmektedir. Yeni devletin tiyatrosu, konservatuvardan mezun olacak yeni kanlar beklemektedir. O yıl, Yaşar Ersoy ile birlikte konservatuvar eğitimini sürdüren Çetin Özen ve onlardan bir sınıf küçük Osman Alkaş vardır. Eğitim yılı sonunda mezun olan tek kişi Yaşar Ersoy'dur. Konservatuvar yıllarından itibaren çok iyi iki arkadaş olan ve birbirlerini sürekli besleyerek çoğaltan Yaşar Ersoy ile Osman Alkaş, sonraki yıllarda önce Devlet Tiyatroları, ardından Lefkoşa Belediye Tiyatrosu'nda kader birliği yapacaklardır.

Ankara Devlet Konservatuvarı'ndan "*Pek-İyi*" derece ile mezun olan ve diplomasının yanı sıra aldığı sertifikalarla Kıbrıs Türk Devlet Tiyatroları'nın mülâkat sınavına katılan Yaşar Ersoy'un karşısındaki sınav komitesinde, TMT kökenli eski kuşak eğitimciler vardır. Komitenin başındaki isim ise 70'lerin başında Ada'daki Ülkücü gençlik hareketinin örgütlenmesinde ve bu düşünce mensuplarına olanaklar yaratılmasında öncü olan, eski Cumhurbaşkanı Muavini Rauf Denktaş'a doğrudan bağlı Gençlik, Spor ve Kültür İşleri Dairesi'nin eski Müdürü Fikret Kürşat'tır. Devlet Tiyatroları da yeni devletin yasalarıyla bu daireye bağlı bir kuruluş olarak düzenlenmiştir. Sınav komitesiyle ilk selamlaşmanın ardından diplomasını veren Yaşar'a, konservatuvarda neler okuduğunu sorarlar. Okuduğu dersleri ve aldığı eğitimin boyutlarını anlatan genç tiyatro sanatçı adayına, "*Seni bir süre deneyeceğiz*" denir. Oldukça tuhaf bir durum yaşanmaktadır. Tiyatroya yıllarca verdikleri emekler ve kanıtladıkları yetenekleriyle kadroya girmeyi hak eden Erol Refikoğlu, Işın Cem (*Refi-*

koğlu) ve Doğan Erçağ gibi alaylı oyuncuların yanı sıra sınava giren tek okullu aday Yaşar Ersoy'dur. Diğer adaylar hak ettikleri kadrolara yerleştirilirken, bu hak, konservatuvar mezunu Yaşar Ersoy'a verilmez. Neden böyle olduğunu sorduğunda ise, sınav komitesindekiler, hiçbir çekinme hissi yaşamadan ve açıkça, öğrenci hareketleri içindeki rolü ile "*anayasaya hayır ve boykot*" eylemlerindeki etkinliklerini anımsatırlar.

Bu anlayış, o dönemlerde eğitim gören ve sol hareket içinde adı duyulan tüm gençlere devlet kapılarını kapatır niteliktedir. Yeni bir devlet kurulduğu ve bu devletin yaşaması için dikkatli olmak zorunda olduklarını sürekli olarak anımsatan rejimin bekçileri, düşünmek ve düşündüklerini dile getirerek savunmak, evrensel bildirgelere kadar girmiş en doğal insan hakkı iken, kendi düşünce yapılarına sadakat göstermeyen herkesi uzun yıllar boyunca dışlamışlardır. Tiyatronun giriş sınavını yapan komite üyeleri, konservatuvar mezunu olduğu için kestirip atamadıkları Yaşar Ersoy'a, belki rejimin içine çekeriz düşüncesiyle yine de bir şans(!) vermek isterler. Asgari ücretin altında kalan bir maaşla, "*Geçici-Sözleşmeli*" statüde KTDT'na alınan Yaşar Ersoy'un yanına gelen tiyatro müdürü Hilmi Özen, "*Hiç merak etme, kendini göster; sözleşme yapıyoruz ama kendini kanıtlarsan ileriki yıllarda seni kadroya alırız...*" diyerek telkinlerde bulunur.

Siyasi eylemlerinden dolayı bir tür "*Sakıncalı Sözleşmeli*" muamelesine tabi tutulan Yaşar Ersoy'un, KTDT'nda görev aldığı ilk oyun, "*Alman Romantizmi'nin Fırtına ve Atılım*" döneminin en önemli oyunlarından olan Heinrich von Kleist'ın "*Kırık Desti*" oyunundan Haldun Marlalı tarafından uyarlanan "*Adem'in Kavuğu*"dur. Oyunun yönetmeni Ayla Haşmet (*Kutlu*), yönetmen yardımcısı ise oyunda bir de rolü olan Yaşar Ersoy'dur. Adem'in Kavuğu'nda ayrıca Erol Refikoğlu, Işın Cem, Perihan Toygan, Doğan Erçağ ve Nevzat Şehitcan rol almıştır. Sahne çalışmalarının başladığı günlerde, Hilmi Özen Londra'daki tiyatro hareketini izlemek ve bilgisiyle görgüsünü artırmak için Federe Devlet'in verdiği eğitim amaçlı bursla İngiltere'ye gider. Ayla Haşmet yönetimindeki ekip, oldukça uyumlu bir çalışma içindedir. Kleist'ın bir mahkeme salonunda geçen oyunu, Marlalı tarafından Osmanlı yargı sistemine uyarlanmıştır. Yaşar Ersoy, yeni mezun olmanın heyecanı ile konservatuvarda öğrendiklerinin yanı sıra, epik-politik tiyatro geleneğinden edindiği bilgileri uygulamak istemektedir. Sahneyi, ortada kadı ile iki yanda iddia ve sa-

vunma makamlarının yer alacakları bir boks ringi olarak düzenlemeyi önerir. Ayla Haşmet de bu fikre heyecanla sarılır. Aynı heyecan oyunculara da yansır.

Adem'in Kavuğu oyunuyla ilgili çalışmalar büyük bir keyif ve heyecanla devam ederken, Hilmi Özen Londra'daki kurs programını tamamlayarak döner ve neler yaptıklarını sorarak, çalışmaları izlemek istediğini söyler. Sahnede boks ringiyle karşılaşan Hilmi Özen sinir küpü olur. Politik arenaya çevrilen bir sahne istemediğini ve derhal değiştirilmesi komutunu verir. Konservatuvardan yeni mezun olan Yaşar Ersoy'un, Devlet Tiyatroları'nda yaşadığı bu ilk deneyim tam bir hayal kırıklığıdır. Bu ortamda tiyatro yapamayacağına kanaat getirmiştir. Nitekim, yıllar sonra bir yazısında "*Yaşar Ersoy geldi, bizi uyandırdı...*" diye yazan Erol Refikoğlu, o güne kadar sadece milli içerikli ve tarihi oyunların yanında suya sabuna dokunmayan oyunlar oynadıklarını, boş zamanlarında ise ya "*Amiral Battı*" oynadıklarını ya da bulmaca doldurduklarını kayda geçer.

Devlet Tiyatroları'nda Yaşar Ersoy'un başını çektiği ve onun ardından gelen Osman Alkaş'la birlikte, Perihan Toygan (*Pir*), Erol Refikoğlu ve Işın Cem, tiyatro içinde yeni ve muhalif bir sanat hareketinin başlatıcısı olurlar. "*Kamu Görevlileri Yasası*" çerçevesinde yürütülen tiyatronun tiyatro olamayacağını, bu anlayışla tiyatro yapılamayacağını ve bir sanat kurumunun böyle olmaması; özerk, özgür ve sanatın evrensel normları ile disiplinleri çerçevesinde yapılanması gerektiğini savunan muhalif hareket, 1980 yılında Lefkoşa Belediye Tiyatrosu'nun kuruluşuna kadar devam eder. Nitekim KTDT'ye hakim olan gerici tek adam zihniyeti, 1969 yılında İlk Sahne'nin kurucuları Üner Ulutuğ ve Kemal Tunç'u tiyatrodan uzaklaştırmış, Maarif Dairesi Müdürlüğü'nün emriyle Bayrak Radyosu'na sürgün göndermişti.

Konservatuvardaki öğrenim yılları Türkiye'deki sol tandanslı gençlik hareketinin yükselişiyle paralel seyreden; toplumcu gerçekçi edebiyat ve sanatla tanışan; bu doğrultuda onlarca kitap okuyan, birçok panel, konferans ve atölye çalışmasına katılan; Deniz Gezmiş, Yusuf Arslan ve Hüseyin İnan'ın idam edildikleri gün, Ankara'daki ölüm sessizliğini iliklerine kadar hisseden; Kızıldere'de öldürülen Mahir Çayan ve arkadaşlarının acısını, isyanını yüreğinin derinliklerinde yaşayan; 12 Mart Darbesi'nin ardından yeniden örgütlenen öğrenci hareketi içinde, Kıbrıslı öğrenci örgütlerinde aktif olan; konservatuvar yıllarında klasik gelenekten çağdaş tiyatroya geçişin sancılarına tanıklık

Yaşar Ersoy ve Erol Refikoğlu, Müsahipzade Celal'in yazdığı Hilmi Özen'in yönettiği "Yedekçi" oyununda, KTDT, 1976

eden; AST, Dostlar Tiyatrosu, Ankara Halk Tiyatrosu gibi toplumcu gerçekçi–politik tiyatrolara girip çıkan ve tüm bunları yaşayarak sanat anlayışını şekillendiren Yaşar Ersoy, Kıbrıs Türk Tiyatro Hareketi'nin de bu anlayışla ve Kıbrıs'ın tarihiyle, kültürüyle, toplumsal değerleriyle mayalanması amacıyla tiyatronun her cephesinde çalışmaya, üretmeye ve mücadele etmeye koyulur. Amacı, toplumcu gerçekçi sanat anlayışıyla biçimlenen bir tiyatro hareketi yaratmak; toplumun ve hayatın içinde pozisyon alan, toplumsal dayanışma içine giren bir tiyatro ya da daha geniş anlamda demokratik kültür hareketine katkıda bulunmaktır.

"Amīral Battı" Oynarken O Geldī!..

Erol Refīkoğu

O yıllar, Kıbrıs Türk Devlet Tīyatrosu'nda çalışırız...

Çalışmak ne kelīme... her zaman yaptığımız gībī bīr uzun masanın ertafında oturur... gelsīn kahveler, çaylar, sandüvīç, kola, bīsküvīt, çīkolata... derken yeme īçme faslı bīttī... sırada ne var? Oyun, ama tīyatro oyunu değīl, tīyatro oyunu ancak senede bīr defa, bazen hīç.

Bahsettīğīm oyun, mesaī vaktīnī doldurmak, can sıkıntısını gīdermek īçīn, oynadığımız 'Amrīal Battı'! kīprīt çöplerī īle Mīkado... daha sonra tīyatro mu... boşversene... īşīn yok da!..

Derken kapıdan īçerī bīr genç gīrdī, kendīnī tanıttı.. ''Ben Yaşar Ersoy''

Sayın Müdürümüz söyleyīp duruyordu; ''Konservatuvarı çok īyī derece īle bītīrdī'' dīye . İşte o Leymosunlu genç adam Yaşar Ersoy, artık bīzīmle çalışacak. ''İyī, güzel hoş geldīn arkadaş... gel sen de katıl aramıza...hangī oyun hoşuna gīder?'' dīye sorduk. O, gözlerīnde ''yanlış yere mī geldīm'' sorusuyla kapının gīrīşīnde durur. Neyse Yaşar'la bu īlk tanışma bīrazda şaka īle karışık bīr gerçek!

Kısa sürede Yaşar'la kaynaşır, īdeal bīrlīğīmīz oluşur... Onun gelīşī īle K.T. Devlet Tīyatrosu'nda herşey sorgulanmaya başlanır; vakīt öldürmek īçīn oturduğumuz o uzun masaya artık, devletīn sanat polītīkası, sanatçıların özgürlüğü, sanatçıların verīmlīlīğī, sanatın īşlevī, sanatçıların hakları, repertuvar, kolektīfīzīm, rejī anlayışı ve sanatta öz-bīçīm īlīşkīsī gībī konular yatırılır... Sanatçıların kendīlerīnī gelīştīrmesī īçīn, sahnede eğītīm çalışmaları başlatılır. Deyīm yerīnde īse bīr ''aydınlanma'' ve ''mücadele'' dönemīne gīrīlīr. Yaşar, o yıllarda sīyasetīn ve bürokrasīnīn söndürmeye çalıştığı īçīmīzdekī "Prometheus'un ateşīnī'', harlayarak tutuşturur. Bu süreçten, başta yönetīcīler olmak üzere bazı arkadaşlar rahatsız olur. Kısa süre sonra tartışmalar kavgaya dönüşür. Hakkımızda, ''gīzlī toplantılar yaptığımız '', ''Türk Ulus'unun ve Kıbrıs Türk toplumunun çıkarlarına ters hera-

ketler içinde olduğumuz'', ''Sanata politika karıştırtığımız'' suçlamlarıyla soruşturmalar açılır. Başta Yaşar olmak üzere ben, Işın, Osman, Perihan hedef tahtasına konulur. Özellikle yönetici takımı, Yaşar'ı elebaşı gördüğü için onu kardoya almazlar, hep geçici statüde çalıştırırlar. Onu engellerler, ona sansür uygularlar... o ise tiyatro yapmak için direnir...O da, biz de tiyatro yapmak için direniriz... o uzun masada boş boş oturmak istemeyiz... tiyatro yapmak isteriz... tiyatro sanatı vasıtasıyla insanımıza hizmet etmek isteriz, yenilenmek, gelişmek ve çağdaş tiyatronun değerlerini yakalamak isteriz... Sonunda ipler kopar... kimimiz emekliye ayrılır, kimimizi işten atılır. Biz de istediğimiz tiyatroyu yapmak için Çağdaş Sanatçılar Derneği bünyesinde, Yaşar Ersoy'un yönetiminde, "Vatandaş Oyunu"nu sahneleriz. Kıyamet kopar. Bu kez iktidar çevreleri "vatan haini" ve "komünizm propagandası" suçlamasıyla bize karşı linç kampanyası başlatırlar.

Neyse dört silahşör olarak; Yaşar, Osman, Erol, Işın, Belediye Başkanı Mustafa Akıncı'nın desteğiyle Lefkoşa Belediye Tiyatrosu'nu kurarız. Aman dünya varmış, bir cendereden kurtulur ve Yaşar'ın söylemiyle "düşlediğimiz hayatın yasalarıyla" tiyatro yaparız. Hem de Karpaz'dan Yeşilırmak'a kadar oyunlarımızı taşıyarak...

Sevgimizin, özverimizin, tutkumuzun ve mücadele azmimizin yanısıra sanşlıyız da... her birimiz, oyunculuk dışında ayrı yeteneklere sahipiz. Bu yeteneklerimiz birleşince Lefkoşa Belediye Tiyatrosu, Kıbrıs Türk Tiyatro Hareketine, Fikret Demirağ'ın vurguladığı gibi bir "milat" ve bir "ekol" olarak yazılır. Yaşar'ın yönetmen kimliği, bu alandaki yeteneği onu tanıdığım ilk günden beri ön plana çıkar.

Genelde Kıbrıs Türk Tiyatro Hareketi'nde özelde Lefkoşa Belediye Tiyatrosu'nda ve Güney Kıbrıs'ta sahnelediği oyunlarla Yaşar, ülkemizde yönetmen anlayışına çağdaş, yenilikçi, analizci, toplumcu ve enerjik bir kim-

lik kazandırır. Neredeyse "Yönetmen"in tiyatrodaki yerini, işlevini, onunla öğrendik diyebilirim. Onun örgütcü, yaratıcı, düşünür ve enerjik kimliği ile toplumcu gerçekçi sanat anlayışı, bizlerin bilgi ve yeteneğiyle birleşince, LBT , Kıbrıs Türk Tiyatro Hareketi'nde bir çok ilke imza atmayı başarır.

Yaşar'la birlikteliğimiz neredeyse elli yıla varacak... Birbirimizi besleyerek, çoğaltarak... bir ekip olarak yaratarak sanatımızı gerçekleştirirız. O gençlik enerjimiz belki biraz azalır ama hala üretmeye, yaratmaya, devam ederiz...hem de sevgiyle, dayanışmayla, özveriyle... değil mi ki, halâ çarpıyor yürek ve halâ durabiliyoruz ayaklarımızın üzerinde... hem de eğilip, bükülmeden...

Yaşar'ın yaratıcı enerjisi ise hiç bitmez... o bir sevda ve kavga insanı... o, yönettiği ve oynadığı yüzü aşkın oyunun yanında, her biri tuğla kalınlığındaki kitaplarıyla, Kıbrıs Türk tiyatro kültürünü zenginleştirir. Tiyatro, sanat, kültür ve politika üzerine çeşitli gazete ve dergilerde yüzlerce köşe yazısı yayımlar; her hafta tiyatro, kültür sanat ve hayata dair, radyo – televizyon söyleşileri yapar; iki toplumun yakınlaşması ve barış kültürünün oluşması için sanatsal mücadele verir, iki toplumlu ortak , oyunlar sahneler, etkinlikler düzenler; gençlerin yetişmesi ve istihdam edilmeleri amacıyla uğraş verir; turneler, organizasyonlar, festivaller... ve sayısız sanatsal çabalar, sivil toplum örgütlerinin yönetim kurullarında görev alır, çalışır... yani onu kıskanmıyorum değil, ama daha da artsın ve devam etsin bu üretken, yaratıcı enerji, derim. Çünkü toplum ve tiyatro kazanıyor.

...Ve Yaşar, Hakan Çakmak ile biyografisini konu alan bir kitap üzerine çalışmaya koyulur. Hakan, yaptığı programlarla ülkemiz kültür sanatının belleğini oluşturur. Bunu da büyük bir sevgi ile yapar. (Hiç onun tercihi değil ya) acelesi mi vardı ne, yoksa ömrü mü vefa etmedi genç yaşta göçer, gider. Hem de kitabın yazımını tamamlayarak... Ama kitabın basılıp yayınlanmasını beklemeden. Oysa bu onun ilk kitabı olacaktı... oldu. Ve çok sevdiği Yaşar Hoca'sının biyografisini, bir yerde bizim, toplumun biyografisini topluma sunacaktı... sundu. Çünkü Yaşar'ın biyoğrafisi toplumdan, toplumsallıktan soyutlanamaz. Sevgili Hakan, teşekkür ederiz sana... Seni unutmayacağız.

Yaşar Ersoy ve Erol Refikoğlu, Yılmaz Onay'ın yazdığı, Osman Alkaş'ın yönettiği "Sanatçının Ölümü" oyununda, 1989

Sosyal, Kültürel Kimlik Sorgulamaları ve "Rumcu" Suçlamaları

1960 yılında kurulan Kıbrıs Cumhuriyeti'nden 3 yıl gibi kısa bir süre sonra çatışmalar nedeniyle dışlanan Kıbrıslı Türkler, 11 yıl boyunca Ada'nın farklı bölgelerinde izole edilmiş bir yaşam sürerler. 1974 yılındaki Türk askeri harekâtının ardından, kuzeyde toplanan Kıbrıslı Türkler, bölünmüş Ada'da ilk kez kendi yönetim modellerini oluşturarak toplumsallaşmanın ilk adımlarını atarlar. Türk ordusunun çizdiği ve batıda Yeşilırmak'tan başlayarak doğuda Mağusa kentinin güneyinde son bulan sınırın güney kısmına göç etmek zorunda kalan Kıbrıslı Rumların terk ettikleri tarımsal, turistik ve endüstriyel altyapı, Kıbrıs Türk yönetiminin kontrolüne geçer. Nihai amacını iki bölgeli bir federasyon çerçevesinde Kıbrıslı Rum toplumuyla ortak bir federal devlet olarak teyit eden ve 13 Şubat 1975 tarihinde kurulan Kıbrıs Türk Federe Devleti'nin başında Rauf Raif Denktaş, bu devletin kadrolarında da TMT kökenli isimler vardır. Ulusalcı bir çizgide yeni yeni filizlenmeye başlayan devlet ve devletin temel dayanak noktası olan halkı, eski sahiplerinin geride bıraktığı ekonomik altyapı üzerinden kendi üretim ilişkilerini hayata geçirmeye çalışmaktadır.

Leymosun'dan, Baf'tan, Larnaka'dan ve bölünmüş tek kent olan Lefkoşa'nın güney bölgelerinden kuzeye geçen Kıbrıslı Türkler, Türkiye Cumhuriyeti dışında uluslararası toplum tarafından tanınmayan federe devlet eliyle, geride bıraktıkları evleriyle işyerlerine karşılık, uygulanan iskân politikası çerçevesinde Rum mallarında iskân edilirler. Uzun yıllar boyunca adaletsizliğiyle tartışma konusu olan ve toplumsal bellekte derin bir yara olarak yer eden "*İTEM Yasası*" ile güneydeki kentlerle kasabalardan gelenler farklı bölgelere yerleştirilirler. Önceleri geçimini denizden sağlayan insanlar, toprak ve hayvancılıkla uğraşmaya mahkûm edilirler. Güneyde daha geniş iş olanakları ve arazileri olanlar, kuzeyde daha küçük alanlarda iş yapmak zorunda bırakılırlar. Önceleri bir elin parmaklarını geçmeyen Kıbrıslı Türk burjuvazisine savaş zenginleri ile yenileri katılır.

Baflıların bir kısmı Mağusa'ya bir kısmı adı Güzelyurt olarak değiştirilen Omorfo'ya, Leymosunlular ise başta Girne olmak üzere Mağusa, Güzelyurt ve Lefkoşa'daki farklı bölgelere yerleştirilirler. Aileler bölünür, komşular birbirlerinden farklı bölgelere taşınırlarken, Kıbrıslı Türkler yeni komşularıyla yeni

hayatlarına uyum sağlamaya çalışırlar. Omorfo'nun geniş narenciye tarlaları, özellikle Girne bölgesinde yoğunlaşan Ada'nın zengin zeytinlikleri ve tahıl ambarı olarak nitelendirilen Mesarya Ovası tarımsal üretime, Rumlardan kalan otellerle sahil tesisleri turizme ve yine eski Rum malları olan fabrikalar ise kamu iktisadi teşekkülü Sanayi Holding'e zemin oluşturur. Ganimetçi zihniyet tüm değerleri altüst etmiş olsa da, diyalektik süreç işlemeye devam eder ve yeni üretim dinamikleri ortaya çıkar. Üretim ilişkilerinin belirleyiciliğinde de toplumsallaşmanın yapı taşları örülmeye başlar. Üretenlerin siyasallaşması kaçınılmaz olarak sendikalaşma ve siyasallaşma sürecine hız kazandırır.

Adından da anlaşılacağı gibi, temel kuruluş felsefesi ortak cumhuriyetin değerlerine sahip çıkmak olan ve 1974'ten önce kurulan siyasal partilerinden Cumhuriyetçi Türk Partisi (CTP), politik çizgisini güneydeki komünist AKEL partisi ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'ne paralel olarak sosyalist sol kulvarda belirler. 1976 yılında kurulan Toplumcu Kurtuluş Partisi (TKP) ise Türkiye'de Bülent Ecevit önderliğindeki CHP'nin demokratik sol rüzgarlarına koşut, Batı tipi sosyal demokrasi çizgisinde saf tutar. Rauf Raif Denktaş tarafından 1976 yılında kurulan ve milliyetçi çizgideki TMT kadrolarının başını çektiği Ulusal Birlik Partisi (UBP) de siyasetin sağ kulvarına konuşlanır. 13 Şubat 1975 tarihinde ilan edilen "*Kıbrıs Türk Federe Devleti*" ile "*Federe Meclis*"in geçici başkanlığını sürdüren Rauf Denktaş, 20 Haziran 1976 tarihinde yapılan ilk seçimlerden, partisiyle birlikte büyük bir zafer kazanarak çıkar. Kendisi devlet başkanı olurken, UBP de tek parti olarak hükümeti kurar. Devletin üst yönetim kadroları TMT kökenli kişilerle oluşturulurken, mecliste küçük bir azınlığı temsil eden TKP ve CTP'nin muhalefeti fazla ses getirememektedir. Rauf Denktaş ve UBP iktidarı Ankara'nın da desteğini arkasına alarak ganimete, partizanlığa dayalı anti-demokratik bir rejim oluşturur.

Diğer yandan toplum, "*kendi kendime yetmeliyim, kendim üretip kendimi yeniden var etmeliyim*" düşüncesi etrafında şekillenir. Ekonomi, dönemin konjonktürüne uygun olarak Keynesyen bir yaklaşımla kamu iktisadi teşekküllerinin belirleyici olduğu, serbest piyasa koşullarını da içeren bir yapıda oluşturulur. Üretmeye başlayan toplum, bir değerler manzumesi de oluşturmaya başlar. Ekonomik, sosyal ve kültürel bağlamlarda kendi kimlik sorgulamalarını yapar. Kimlik sorununun deşilmeye başlanmasıyla birlikte özellikle kültürel ve folklorik değerler öne çıkar. Kıbrıslı Türk folklorü başta Mustafa

Serdengeçti, Aytaç Çağın ve Erbil Çinkayalar gibi araştırmacılar tarafından bireysel düzeyde yapılan araştırmaların konusu olur. Bu yıllarda kurulan Halk Sanatları Derneği (*HAS-DER*) de bu alanda önemli bir külliyatın oluşturulması için bilimsel düzeydeki araştırmalara örgüt olarak öncülük eder. Geleneksel müzikler ve halk oyunları kayıt altına alınır. Kıbrıs'ın kuzeyindeki köylerde halk dansları araştırmaları yapan Kani Kanol başkanlığındaki HAS-DER araştırma ekipleri, pek çok Kıbrıs halk dansını derleyerek toplumda yaygınlaşmasına hizmet eder. HAS-DER Başkanı Kani Kanol'un, Kıbrıs Türk Halk Dansları en etkin şekilde gün ışığına çıkartılana ve yaygınlaştırılana kadar Türkiye halk oyunlarını oynamayacaklarını, sadecec Kıbrıs Türk oyunlarını oynayacaklarını açıklaması üzerine milliyetçi çevrelerden, derneğe ve Kani Kanol'a saldırılar gelir. Denktaş-UBP iktidarı ve bu iktidarın yandaşları HAS-DER'in bu çalışmalarından rahatsız olurlar. Çünkü onlara göre Kıbrıs kültürü ve Kıbrıs halk dansları diye bir şey yoktur. Bu nedenle Türkiye halk dansları geliştirilmeli ve Kıbrıs Türk toplumuna sunulmalıdır. Sadece Türk kimliğine vurgu yapan ve Türkiye'ye entegrasyonu hatta ilhakı hedefleyen Denktaş UPB iktidarı ve taraftarları, HAS-DER'in bu çalışmalarını "*Rumcu*", "*hain*" suçlamalarıyla geriletmeye çalışırlar. Ancak HAS-DER üyeleri bu suçlamalardan yılmaz ve çalışmalarını sürdürürler. Her zaman ve her alanda Kıbrıs kimliğinden bahsedilmesinden çok rahatsız olan ve sinirlenen Rauf Denktaş, "*Kıbrıslı diye bir şey yoktur... Kıbrıslı sadece eşek vardır*" diyerek tepkisini ortaya koymaktan da sakınmaz.

HAS-DER'in Kıbrıs kimliği üzerine yaptığı çalışmaları durdurmak ve bu kimliğe dair bulguları topluma sunmasını engellemek amacıyla bu kez Denktaş-UBP yanlıları, planlı bir şekilde HAS-DER'e üye olurlar. Amaç derneğin yönetim kurulunu ele geçirmektir. Bunun üzerine organize ve birlik olan ilerici, demokrat kültür sanat insanları verdikleri mücadele ile HAS-DER'i milliyetci, ırkçı kesimlere kaptırmazlar. Bu süreçte Yaşar Ersoy da aktif bir şekilde çalışarak HAS-DER yönetim kuruluna seçilir ve bir dönem görev yapar. Denktaş-UBP iktidarının ve yanlılarının, HAS-DER'e suçlama ve saldırıları 1980'li yıllarda da sürer ama pek etkili olmaz. Bu süreçte HAS-DER özellikle LBT ile işbirliği ve dayanışma içinde ektinlikler yapar ve bu etkinlikleri toplumla buluşturur. HAS-DER, süreç içinde örgütlülüğünü ve çalışmalarını geliştirerek Kıbrıs Türk kültürüne değerli katkılar sağlar.

Aynı şekilde, o güne kadar daha çok milliyetçi çizgide, öteki olarak addedilen Rumlarla yaşanan çatışmalar ve çelişkiler üzerine biçimlenen edebiyat alanında da farklı sesler çıkmaya başlar. 1950'li yılların ikinci yarısından itibaren şiirler yazan ama hiçbir zaman milliyetçi yazın hareketinin içinde yer almayan, daha 1960'li yılların sonlarında toplumcu gerçekçi şiirin ipuçlarını vermeye başlayan Fikret Demirağ, poetik çizgisini, kendilerini 1974 kuşağı olarak adlandıran ve toplumcu gerçekçi şiirler yazan Mehmet Yaşın, Neşe Yaşın ve Hakkı Yücel gibi genç şairlerle aynı kulvarda sürdürür.

Kültürel ve sanatsal alandaki tüm bu oluşumların belirleyici gücü, kuşkusuz ki toplumsallaşan halkın girdiği yeni üretim ilişkilerinden kaynaklanmakta ve demokrasi kültürü Ada'nın kuzeyinde yeşererek boy atmaya başlamaktadır. Kültürel kimliğe ilişkin sorgulamalarını folklorik araştırmalar ve sanatsal üretimler bağlamında yukarıda değindiğimiz çerçevede sürdüren sanatçılar ve kültür insanları, yeni toplumsal yapı içinde kendi örgütlerini oluşturmanın sancılarını çekmektedirler. Daha çok bireysel düzeyde yürütülen kültürel çalışmaları ortaya koyanlarla, evrensel kavramlar peşinde ve çağdaş düşünce yapıları çerçevesinde değerler üretmeye, eserler yaratmaya koyulan sanatçıların örgütlenmeleri, sürecin kaçınılmaz sonucu olacaktır. Sol siyasal değerlerle biçimlenen toplumcu gerçekçi sanat anlayışını yaygınlaştırmaya çalışan sanatçılar, milliyetçi sağ çizgideki egemen yapının hoşgörüsüzlüğüyle birlikte saldırılara ve baskılara maruz kalırlar. Bu durum, toplumun üretimden gelen güçle gelişen demokratikleşme taleplerinin engellenmesi anlamına gelmektedir. O dönemde sendikalarda ve demokratik kitle örgütlerinde tiyatro ve sanat çalışmalarına yönelen Ersoy, katılımcı, yaratıcı ve özgürlükçü bir kültür sanat alanı yaratmaya çalışır. Belirtmek gerekir ki, çalışanların, sendikanın, derneğin, birliğin tiyatrosu bağlamında yaşanan deneyim, nicelik ve nitelik açısından yeni bir seyirci profilinin de ortaya çıkmasına katkı sağlar. Sendikalar her ne kadar ekonomik mücadele örgütleri olarak tanımlansalar da, bu dömende kültür sanat çalışmalarını da programlarına alırlar.

Toplumcu Gerçekçi Tiyatronun İlk Adımları ve ÇAĞDER'in Kuruluşu

Edebiyatta ve plastik sanatlar alanlarında toplumcu gerçekçi sanat çizgisinde gelişen hareketlenmenin o dönemde tek tiyatro kurumu olan Kıbrıs Türk Devlet Tiyatrosu'nda yankı bulması da gecikmez. 1975 yılında konservatuvar eğitimini tamamlayıp, geçici-sözleşmeli statüde bu tiyatro bünyesinde görev alan Yaşar Ersoy, toplumcu gerçekçi tiyatronun Kıbrıs Türk Tiyatro Hareketi içindeki ilk temsilcisi olur. Konservatuvar eğitimi aldığı yıllarda, Ankara Sanat Tiyatrosu'nun tedrisinden de geçen ve toplumcu gerçekçi tiyatroyla tanışan genç tiyatro sanatçısı, yönetmen yardımcısı olarak görev aldığı ve Ayla Haşmet'in yönettiği *"Adem'in Kavuğu"* adlı oyunda, toplumcu gerçekçi sanat anlayışını sahneye taşımak isterken müdür Hilmi Özen tarafından engellenmiş ve bu ilk işinden itibaren, Devlet Tiyatrosu çatısı altında benimsediği sanat anlayışını uygulayamayacağını yaşayarak öğrenmiştir. Bu süreçte Yaşar Ersoy, Ahmet Okan'ın başkanlığını yaptığı Devrimci Gençlik Derneği'nde *(DGD)*, Hasan Sarıca'nın başkanlığını yaptığı Devrimci İşçi Sendikaları Federasyonu'nda *(DEV-İŞ)* ve Erdal Süreç'in başkanlığını yaptığı Kıbrıs Türk Amme Memurları Sendikası'nda *(KTAMS)* tiyatronun yanı sıra çeşitli sanat faaliyetlerini de gerçekleştirir. 1977 yılında ise şair Fikret Demirağ ile bir araya gelen Ersoy, sanatın her alanını kapsayacak örgütlenmenin gerekliliği üzerinde fikir birliğine varırlar. Aynı gereklilik doğrultusunda diğer sanatçı dostlarıyla yaptıkları görüşmeler sonrasında, birlikte bir toplantı yapmayı kararlaştırırlar.

Demirağ'ın, Lefkoşa'nın Kumsal bölgesindeki Nurullah Ataç Sokak'ta, Dr. Fazıl Küçük'ün saray yavrusu köşkünün yanında yardımcı bir ev olarak konumlanmış fakir şair hanesinde toplanırlar. Toplantıya ressam Emin Çizenel, şair ve besteci Ahmet Okan, şair Orbay Deliceırmak ile heykeltıraş şair kardeşi, Cumhur Deliceırmak karikatür sanatçısı Musa Kayra, mimar Necdet Turgay , grafik santçısı Hikmet Uluçam ve Cemal Bektaş katılırlar. Fikret Demirağ'ın ilkokul ve anaokul çağındaki iki oğlu, kundaktaki minik kızı ve eşi Emine Hanım'la birlikte oturdukları kutu gibi evciklerinde yapılan toplantıların sonucunda, aynı yıl Çağdaş Sanatçılar Derneği *(ÇAĞDER)* kurulur. Sanatın farklı disiplinlerini bünyesinde toplayan ÇAĞDER'in hedefi, toplumsal

dinamizme yanıt verebilecek bir sanat hareketinin oluşturulmasıdır. Adı geçen sanatçılarla birlikte, entelektüel kesimden Bekir Azgın ve Cemal Bektaş da ÇAĞDER üyesi olurlar. Dernek kurulduktan sonra toplanacak bir yerleri olmadığı için, toplantılarını Fikret Demirağ'ın küçük evinde, eşi Emine Hanım'ın çay, kahve ikramlarıyla sürdürürler. Nurullah Ataç Sokak'taki o küçük ev, büyük sanat ve kültür tartışmalarının, kızgınlıkların, heyecanların ve üretimlerin mekânı olur. ÇAĞDER'in başkanlığına Fikret Demirağ, genel sekreterlik görevine de Yaşar Ersoy seçilir. Dernek ilk olarak kendi adını taşıyan bir dergi yayımlamaya başlar.

Memur zihniyeti ile suya sabuna dokunmayan oyunlar sahneleyen Kıbrıs Türk Devlet Tiyatroları'nda toplumcu gerçekçi sanat anlayışıyla sanat yapamayacaklarının bilincinde olan Yaşar Ersoy ve arkadaşları, bunu ÇAĞDER aracılığıyla yapabilmenin yollarını ararlar. Derneğin yayımladığı bildirilerde, toplumsal ihtiyaçlara yanıt veremediğini düşündükleri Devlet Tiyatrosu'nu eleştirirler. Gelişen süreç içinde tiyatronun genç sanatçılarından Osman Alkaş'la birlikte, kadrolu statüde çalışan Erol Refikoğlu ve Işın Cem (*Refikoğlu*) de ÇAĞDER üyesi olurlar. Sanatçıların hedefi, toplumsal muhalefetin ve insan haklarının sesi olmak, bunun yanı sıra Adalı insanlar olarak ayaklarını bu topraklara basarken, yüzünü dünyaya dönerek ve buna uygun bir kimlik arayışının izinden yürüyerek, ortaya çıkan kimlik üzerinden sanatsal üretim yapmaktır. Temel anlayışları, ancak ve ancak kimlik saptanabilirse var olunabileceği düşüncesiyle şekillenir. Bu nedenle edebiyatta, müzikte ve tiyatroda, kısacası hayatın her alanında kimlik üzerine tartışmalar, paneller, konferanslar düzenlenir. Kimlik tartışmaları Londra'ya da taşınır. Orada Aydın Mehmet Ali yönetiminde "*Edebiyatta Kıbrıslı Türk Kimliği*" başlığı altında 21 haziran 1987'de panel düzenlenir. Bu panelde Mehmet Yaşın, Hakkı Yücel, Neşe Yaşın, Niyazi Kızılyürek, Filiz Naldöven bildirileri ile yer alır. Panelde sunulan bildiriler ise aynı adla bir kitapta toplanarak, 1988'de, Varlık Yayınları'nda basılıp yayımlanır.

Denktaş yönetimi ve UBP iktidarının sahibi konumunda olan TMT kadrolarının, milliyetçilik ekseninde biçim bulan temel felsefeleriyle oluşturulan kültür politikaları, devletin tiyatrosundaki yönetim anlayışında da somut-

laşmaktadır. Tiyatronun başında, 1969 yılında Kemal Tunç ile birlikte kurucusu oldukları "*Kıbrıs Türk Tiyatroları İlk Sahne*"den uzaklaştırılarak Bayrak Radyosu'nda görevlendirilen Üner Ulutuğ'un yerine, Maarif Dairesi tarafından atanan konservatuvar mezunu Hilmi Özen vardır. Özen, Federe Devlet Başkanlığı Bünyesi'nde aşırı milliyetçi çizgide faaliyet gösteren Gençlik, Spor ve Kültür İşleri'ne bağlı Kıbrıs Türk Devlet Tiyatrosu'nun müdürüdür artık. Memur anlayışının hakim olduğu, birçok sanatçının asgari ücret ve hatta altındaki çalışma koşullarına mahkûm edildiği, siyasi iktidarın kontrolünün tam ve keskin bir biçimde sağlandığı tiyatro, bir süre sonra verimsizliğin girdabına kapılmaktan kurtulamaz. Nitekim İlk Sahne yıllarından itibaren tiyatroyu sürekli takip eden, ulusal nitelikli oyunlar kaleme alan gazeteci-yazar Ahmet Tolgay, 1979 yılında Bozkurt gazetesindeki köşesinden; devlet yapısı içinde statüsünü bulup kurumlaşan tiyatronun, bu süreçle birlikte sürekli bir yozlaşma içine girdiğini ve bu yozlaşmanın boyutlarının en acıklı sınırlara dayandığını vurgular.

Sanatçılardan Meclis Üyelerine Muhtıra Niteliğinde Bildiri ve TC Büyükelçiliği'nden Yenilen Fırça

Kıbrıs Türk Devlet Tiyatrosu'nun, siyasal sistemi yönetenlerin güdümündeki kültür sanat politikaları ve Tolgay'ın da vurguladığı yozlaşmanın sonucu olan verimsizlikle birlikte, aldıkları ücret karınlarını bile doyurmayacak düzeyde olan sanatçılar, çıkış yolu aramaktadırlar. Yaşar Ersoy, tiyatrodaki arkadaşları Perihan Pir *(Toygan)*, Osman Alkaş, Erol Refikoğlu, Işın Cem *(Refikoğlu)*, Nevzat Şehitcan ve Doğan Erçağ ile konuşarak, sanatsal ve ekonomik mücadelelerinin örgütlü olması gerekliliği üzerinde durur. Bunun yolu ise sendikalı olmaktan geçer. Bir sanatçı örgütü olarak ÇAĞDER'in, olaylar ve olgular üzerindeki etkisinin bir sendikanın ortaya koyabileceği eylemlilikle aynı etkide olamayacağı gün gibi ortadadır. Bu ortak düşünce etrafında fikir birliği olan sanatçılar, Kıbrıs Türk Amme Memurları Sendikası (KTAMS) başkanı Erdal Süreç ile görüşürler. Adı geçen sanatçılar sendika üyesi olurlar. Ekonomik, sosyal, sanatsal ve yönetsel sorunları sendikal bağlama taşıyarak mücadeleye başlarlar. Tiyatro sanatçısı ve KTAMS üyesi Yaşar Ersoy, 1978 yı-

lının sonunda, sendikanın en üst karar organı olan Yürütme Kurulu'na seçilir. Devlet Tiyatroları'ndaki hakları için giriştikleri mücadelenin adresi artık sendikadır. Sendikalılaşan sanatçılara yönelik yönetim baskısı gecikmez. Yöneticilerin, Atatürk ilke ve inkılâplarına aykırı, devleti bölmeye yönelik dönemin genel geçer beylik suçlamalarıyla sanatçılar üzerinde baskı kurma girişimleri olur. Gaileleri daha iyi ve verimli bir sanat ortamının oluşabilmesi, tiyatronun evrensel değerleriyle güncel sanat anlayışlarının da tiyatro içinde yer bulabilmesi ve bunun yanı sıra sosyal ve ekonomik hakların kazanılması olan sanatçıların, sendikal toplantıları, gizli örgüt toplantıları oldukları gerekçesiyle soruşturma konusu olur. Sanatçıların sendikalı olmasından ve verdikleri mücadeleden tedirgin olan yönetim kadrosu, tepkileri yumuşatır düşüncesiyle geçici statüde olanların kadrolanacağını açıklar. Bakanlar Kurulu'nun 9 Kasım 1977 tarihinde aldığı karara göre, bu uygulama 1978 mali yılından itibaren hayata geçirilecektir. Lâkin kararın altına "*Resmi Gazete'de yayımlanmayacağı*" notu düşülür.

Aldatmaca açıktır. Aldıkları bu kararla sanatçıların mücadele azmini kırmayı hedefleyen Denktaş-UBP iktidarının, sanatçılara yönelik göz boyama taktiği, 1978 yılı bütçesi mecliste görüşülürken ortaya çıkar. Tartışılan bütçede, Bakanlar Kurulu'nun kasım ayında aldığı karara göre oluşturulacak kadrolarla ilgili herhangi bir kalem öngörülmemektedir. Yöneticiler, sendikal mücadeleye karşı günü kurtarma telaşındadırlar. Bunun üzerine sanatçılar herşeyi göze alarak "*Kıbrıs Türk Devlet Tiyatrosu Çalışanları*" imzasıyla bir bildiri hazırlarlar ve mecliste dağıtma kararı alırlar. Sanatçıların sabrı o kadar taşmıştır ki, halka açık olan seyirci locaları ya da meclis koridorları yerine, bildirilerini doğrudan genel kurul salonunda, vekillerin şaşkın bakışları arasında dolaşarak teker teker dağıtırlar. Sanatçıları tanıyan bazı vekiller, "*tiyatrocular bizi bastı*" diye şakalaşırlar. Yaşar Ersoy ile bildiriyi dağıtanlar arasında Osman Alkaş, Perihan Pir *(Toygan)*, Erol Refikoğlu, Işın Refikoğlu *(Cem)*, Doğan Erçağ ve Nevzat Şehitcan yer alır.

Devlet Tiyatrosunda çalışanların Milletvekillerine verdiği muhtıra

TOPLUMUMUZUN SANAT VE KÜLTÜR SORUNLARINA ÇÖZÜM GETİRİLMESİ İSTENDİ

Sanatçıların, her şeyi göze alarak genel kurul salonunda dağıttıkları bildiri ve dağıtım yöntemi ertesi günkü gazetelerin manşetindedir. Tiyatrocular mecliste vekillere muhtıra vermişlerdir. Dağıtılan bildiride sadece tiyatroda yaşanan ekonomik, sosyal, sanatsal ve yönetsel sorunlar değil, devletin kültür politikaları ekseninde Denktaş-UBP iktidarı ve büyük harcamalarla Türkiye'den getirtilen opera ve tiyatro etkinlikleriyle, Kıbrıslı Türkler üzerindeki kültürel asimilasyonun zeminini oluşturan TC Lefkoşa Büyükelçiliği'ne yönelik eleştiriler de yer alır. Büyükelçiliğin yaptığı çalışmaları ve düzenlediği organizasyonları kültürel asimilasyon olarak değerlendiren sanatçıların bildirileri, oldukça sert paragraflar içermektedir. Tiyatronun müdürü Hilmi Özen, hemen bir açıklama yaparak sanatçıların bu bildirileriyle kendilerinin herhangi bir ilgilerinin olmadığını söyler ve sanatçılara da elçilik mensuplarının kendileriyle görüşmek istediklerini iletir.

Türkiye Cumhuriyeti Lefkoşa Büyükelçiliği'ne görüşmeye çağrılan sanatçılar, eleştirilerinin dikkate alındığını düşünerek heyecanlanırlar. Yaşar Ersoy, Perihan Toygan ve Erol Refikoğlu'nu temsilci olarak seçerler. Ertesi gün üç sanatçı, dikkate alınmanın verdiği özgüvenle Büyükelçilik binasına giderler. Görevliler tarafından bekleme odasına alınırlar. Büyükelçinin karşısına çıkmak için bekleyen sanatçılar, karşılarında 1. Müsteşarı bulurlar. Selamlaşırlarken müsteşarın yüzündeki ifadenin oldukça sert bakışlar içerdiğini gözlemlerler. Bu gergin ve hırçın bakışlara bir anlam yüklemeye çalışan sanatçılar birbirlerinin yüzlerine bakarak yerlerine otururlar.

Müsteşarın ilk sözleri; "*Siz kim oluyorsunuz da Türkiye Cumhuriyeti ile onun büyükelçiliğini eleştirme hakkını kendinizde buluyorsunuz*?" diye oldukça sert tonla vurgulanan bir soru cümlesi olur.

Her konuda sözcü olan Yaşar Ersoy; "*Rica ederim, konuya böyle mi gireceğiz*?" diye sorar ve "*Biz bir eleştiri sunduk. Birtakım sorunlarımız var ve kendi yönetimimizi eleştirirken Türkiye Cumhuriyeti ile yapılan Kültür Protokolü'ndeki yanlışlıkları da dile getirmek istedik*" demeye çalışır.

Müsteşar daha da hiddetlenmiştir ve Yaşar'ın sözünü tamamlamasına fırsat vermeden, sanki bir çocuğu azarlayan bir edayla; "*Sus!... Burada öyle çok konuşma!*" diyerek sözünü keser.

Düşüncelerini ifade etmesine fırsat verilmeyen Yaşar Ersoy'un yerine Perihan Hanım söz almak ister. Büyükelçilik müsteşarı, karşısındakinin bir

kadın olduğunu hiç düşünmeden aynı sert ifadelerle onu da susturur. Bütün bu diyalogları şaşkınlıkla izleyen sanatçı heyetindeki üçüncü kişi olan Erol Refikoğlu'nun diyecek sözü kalmamıştır. Yaşar Ersoy'a, "*Buradan bir şey çıkacağı yok*!" der.

Büyükelçilik müsteşarı azarlayan bir tonda bu durumun bir daha tekrarlanmaması konusunda onları uyarır. Kendi yönetimlerini istedikleri şekilde eleştirebileceklerini, Türkiye Cumhuriyeti'ni hiçbir şekilde eleştirme haklarının bulunmadığını ve kültür sanat adına istedikleri programı uygulama haklarının olduğunu söyler. Yaşar Ersoy ise "*biz sanatçılar, ülkemiz kültür sanatı adına düşüncelerimizi ifade ettik, ve etmeye de devam edeceğiz*" der. Der ama ortam daha da gerilir ve sert tartışmalar yaşanır. Sanatçılar, "*bir çay bile ikram edilmeden, üstelik fırça yiyerek buradan ayrılıyoruz*" diyerek espiri yaparlar ve büyükelçilik binasından çıkarlar.

Devlet Tiyatrosu'nda Soruşturmalar ve Süregiden Çıkmazın Son Noktası

Kıbrıs Türk Devlet Tiyatrosu'nda yaşanan sanatsal, sosyal, ekonomik ve yönetsel sorunlara dikkat çekmek amacıyla, meclis genel kurul salonunda sanatçılar tarafından dağıtılan bildiri kamuoyunda geniş yankı uyandırmıştır. Repertuvarını saptayamaz hale gelen tiyatro, 1979 yılına girildiğinde oyun oynayamaz durumdadır. Sanatçıların örgütlü bulundukları sendika, başkan Erdal Süreç imzasıyla bu konuda çok uzun bir rapor hazırlar. KTAMS'ın raporunda, K. T. Devlet Tiyatrosu'nun sorunları ele alınırken, sanatın evrensel disiplinleri ve normlarıyla çalışması gereken, özerk ve özgür bir tiyatro kurumunun oluşturulması gerekliliği üzerinde durulur. Sendikanın raporu ilgili bakanlığa sunulur. Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı, sendikanın raporu doğrultusunda çalışmalar başlatıyor olduklarını dile getirir. Sanatçılar adına beklenmedik bir gelişme yaşanır ve tiyatronun verimsizliği ile yaşanan kaosun nedenlerini araştırmak üzere bir soruşturma açılır.

Bakanlık müsteşarı Mustafa Raif Birman ile bakanlık müdürü Muammer Yağcıoğlu soruşturmanın başında görev alırlar. Dönemin gazetecilerinden Erten Kasımoğlu, Özer Hatay, Ahmet Tolgay ve Akay Cemal gibi yazarlar,

Devlet Tiyatrosu'nun neden bu halde olduğunu sorgulayan yazılar kaleme alırlar. Köşe yazarlarına göre tiyatroda yaşanan sorunlar keyfi yönetim anlayışından kaynaklanmaktadır. Gazete yazıları da bakanlığın başlattığı soruşturmaya zemin oluşturan belgeler arasına alınır. Sendikanın raporu ve gazete yazılarının yanı sıra ÇAĞDER'in yayımladığı bildirileriyle yarattığı demokratik baskı da soruşturmanın başlatılmasında önemli bir etkendir. Tüm bu gelişmelere rağmen, tiyatrodaki verimsizliğin araştırılması için açılan soruşturma, yönetimin başındakilerin baskılarıyla yavaş yavaş hasır altı edilir.

Devlet Tiyatrosu'ndaki verimsizliği sorgulamak için ifadeleri alınmak üzere olan sanatçılar baskı altına alınır. Bir anda, K. T. Devlet Tiyatrosu yönetimi aleyhine açılan soruşturma, yukarıdan gelen bir emirle sanatçılar aleyhine döndürülür. Yaşar Ersoy, Erol Refikoğlu, Işın Cem (*Refikoğlu*), Osman Alkaş, Perihan Toygan (*Pir*) dışındaki sanatçılar ifadelerini değiştirirler ve yönetimden memnun olduklarını söylerler. Vatan hainliğinden tutun da komünizm propagandası yapmak, Türk Ulus'una hakaret etmek gibi suçlamalar getirilen sanatçılar yaşananlar karşısında şaşkındırlar. Yönetim ve tiyatronun verimsizliği sorgulanmak üzereyken soruşturma ters döner. Sanatçıların dinlenme odasına, dinleme cihazları yerleştirilir. Her konuşma yönetimin gözetim ve denetimine açık hale gelmiştir. Sanatçılar baskı altına alınmıştır. Yaşanan kaosun sonucu olarak, K. T. Devlet Tiyatrosu 1979 yılındaki 27 Mart Dünya Tiyatro Günü'nde perdelerini açamaz. Açamadığı gibi, Kıbrıs Türk tiyatro tarihine geçecek bir karar alınır ve sahne üzerine kurulan perdeden, projeksiyonla "*Seçme Oscar Filmleri*" gösterilir.

K. T. Devlet Tiyatrosu, ilerleyen yıllarda da bu sorunlardan kurtulamaz ve giderek daha da kötüleşen bir sürece doğru sürüklenir. Devlet yönetimini elinde bulunduran siyasilerin kontrolündeki tiyatroda üçlü kararnamelerle o kadar çok müdür değiştirilir ki, toplumun hâlâ kanayan yaralarından biri olan müşavirler, yani işe gitmeden maaş alan eski müdürler ordusuna sürekli yenileri eklenir. Fizik ve Türkçe öğretmeni olan ilgisiz kişiler müdür olarak atanır, bürokrasinin ve siyasetin çarkları arasında erimeye devam eden Devlet Tiyatrosu, süreç içinde sanatçılarını da kaybeder. 2004 yılında tiyatroya müdür olarak atanan Mehmet Ulubatlı, bir enkaz devraldığını vurgularken, 2011 yılına gelindiğinde Yakın Doğu Üniversitesi Sahne Sanatları Fakültesi öğretim üyelerinden Doç. Dr. Zerrin Akdenizli de K. T. Devlet Tiyatroları'na

daha ne kadar zarar verileceğinin sorgulamasını yapar. Kıbrıs Türk basınında da aynı sorgulamaları yapan onlarca köşe yazısı ve haber yayımlanır. Tiyatronun, Yenişehir bölgesinde, Rumlardan kalan bir sinema salonundan dönüştürülen sahnesi ve salonu 1999 yılında bir yangınla yok olduktan sonra, gelen giden siyasilerin "*-ceğiz*"li, "*-cağız*"lı söylemlerine rağmen, bir daha telafi edilebilmiş değildir. Tiyatro binasının yanmasının ardından basın, olayı; "*Devlet Tiyatrosu'nun Sorununa Çözüm Kökten Bulundu*", "*İhanete Uğrayan Bina Kendini Yaktı*", "*Kötü Yönetim Nedeniyle Devlet Tiyatrosu İntihar Etti*" gibi başlıklarla duyurur. Basında yer alan ifadelerde, esas yangının kötü yönetim nedeniyle yıllar önce başladığı, tüm sanatsal değerlerin yakılıp yok edildiği ve son olarak da binanın yandığı yazılır.

Yaşar Ersoy ve Aydın Orçan, Lefkoşa, 1977

Evlilik ve Zor Yıllar

Denktaş ve UBP iktidarının hüküm sürdüğü Ada'nın kuzeyindeki Kıbrıs Türk Federe Devleti'nde, iktidar ile muhalefet arasındaki çelişkiler had safhaya ulaşmıştır. Siyasi partiler olarak TKP ve CTP ile en büyük sanayi kuruluşu olan Sanayi Holding'de örgütlü işçi sendikası DEV-İŞ, öğretmenlerin sendikal örgütü KTÖS ve memur sendikası KTAMS'ta somutlaşan sol muhalefet ile iktidar erkini elinde tutanlar arasında siyasi gerginlikler yaşanmaktadır. Grevlere katılan, hak ve özgürlük mücadelesinde sendikalarının ön saflarında yürüyen işçiler, diğerlerine gözdağı vermek amacıyla işlerinden atılmakta, Lefkoşa'nın göbeğindeki Sarayönü Meydanı'nda açlık grevi çadırları kurulmaktadır. Dünyada Thatcherizm olarak anılan ve en üst gelir grubuyla en alt gelir grubundakiler arasındaki uçurumun daha da derinleşmesine, orta sınıf kavramının neredeyse yok edilmesine neden olan neo-liberal ekonomi

rüzgârlarının estiği 80'li yıllara doğru yol alınırken, Kıbrıs'ın kuzeyinde de işçi ile işverenler ve en büyük işveren konumundaki devlet arasındaki çelişkiler keskinleşmektedir.

Devlet kadroları parti ve yönetim yandaşlarıyla doldurulurken, muhalefet partilerine destek verenler değil kadrolara alınmak, devlet dairelerindeki elzem işlerinde bile büyük zorluklara maruz bırakılmaktadırlar. Ekonomik ve sosyal anlamda her türlü sıkışmışlığın yaşandığı bir ortamda, geçici-sözleşmeli statüde, her türlü sosyal haktan yoksun ve asgari ücretin altında çalışmak zorunda bırakılan sanatçılar, örgütlü bulundukları KTAMS çatısı altında sendikal, ÇAĞDER çatısı altında da sanatsal mücadelelerini sürdürürler. 26 yaşın baharındaki Yaşar Ersoy, 1977 yılında ailesinin de iskân edildiği Kızılbaş bölgesindeki bir başka sokakta oturan Baf göçmeni bir ailenin kızı olan Aydın Orçan'la tanışır. Gençler görüşüp anlaşırlar ve geleneğe uygun olarak, dünürcülük usulüyle söz kesilerek nişan yüzüklerini takarlar. Evlilik törenleri, nişanlanmalarından bir yıl sonra, o yılların Lefkoşa'daki tek düğün salonu olan Musalla Burcu üzerindeki Mücahitler Sitesi'nde yapılır.

En başından itibaren eşine, öncelikli tutkusunun ve sevdasının tiyatro olduğunu bu yüzden tiyatro ile evli olduğunu söyleyen ve yeni hayatında eşinden bu konuda destek ve anlayış bekleyen Yaşar Ersoy, bu konuda hayatı boyunca hiçbir sıkıntı yaşamaz. Toplumsal kavgadaki en önemli aracı olarak gördüğü tiyatro konusunda bugüne kadarki tüm üretim süreçlerinde ve mücadelesindeki en önemli yol arkadaşı Aydın Ersoy olur. Gecesi, gündüzü ve hiçbir mesai mefhumu olmayan mesleğini sürdürebilmesi için Aydın Hanım büyük bir sevgi ve anlayışla, maddi ve manevi anlamda en yakın destekçisi ve en samimi, naif eleştirmeni olur. KTAMS ve ÇAĞDER'de başlayan örgütlü mücadele çalışmaları, sonraki yıllarda Kıbrıs Türk Barış Derneği, İlerici Sendikalar Federasyonu, Belediye Emekçileri Sendikası, ÇAĞDER'in yerini alan Kıbrıs Türk Sanatçı ve Yazarlar Birliği ve Kültür Sanat Konseyi gibi demokratik kitle örgütlerinde aktif rol alan ve görevler üstlenen Yaşar Ersoy için, tüm bu süreçte en yakınındaki kişi hep Aydın Hanım'dır. Nazım'ın dediği gibi hem sevgilisi, hem anası, hem bacısı, hem de yoldaşıdır.

Yeni evli çift, ev arayışına girerler. Aydın Ersoy İskân Dairesi'nde memur statüsünde çalışmaktadır. Asgari ücretin altındaki geçici-sözleşmeli sanatçı eşi Yaşar Ersoy'la ikisinin aldığı maaş bir ev kirasına ancak yetmektedir.

Kendilerine uygun, küçük de olsa başlarını sokabilecekleri bir yuvanın arayışı içindedirler. Değil ev tutmak, aldıkları maaşla nasıl geçinebileceklerinin hesabını tutmakta zorlanan Yaşar-Aydın çifti, günler ve haftalar boyunca, nafile bir çabayla uygun bir ev bulabilmenin umuduyla gezmedik sokak, çalmadık kapı bırakmazlar. İçinde bulundukları bu durum, bütün taraflara acı ve sıkıntı veren bir karar almalarına neden olur. Evlenirken aldıkları tüm eşyalarını bir odaya yığarak, Aydın Hanım'ın annesiyle babasının evine yerleşirler. Hayattan beklentileri ve zevkleri farklı olan iki ailenin hayatları birbirine karışır. Bu durum 10 yıl boyunca iki tarafın hayatına da adeta bir kâbus gibi çöker. Yaşar Ersoy'un ideolojik tavrı ve siyasal duruşu nedeniyle, Aydın Hanım da UBP iktidarı tarafından mağdur edilir. Yasal hakkı olan terfisi, bütün uğraşlarına rağmen bir türlü verilmez. Hatta bir seferinde, çalıştığı dairenin müdürü Halil Fikret Bey ona, *"boşuna uğraşma, sen Yaşar'ın karısısın, sana terfi vermezler"* der.

Yaşar ve Aydın Ersoy çiftinin, ekonomik zorunluluklarla Aydın Hanım'ın baba evinde devam ettirmek zorunda kaldıkları evlilik hayatlarının birinci yılında, 4 Kasım 1979 tarihinde ilk oğulları dünyaya gelir. Yaşar Ersoy, Ankara'daki öğrencilik yıllarında bir platformda buluştukları devrimci öğrenci hareketinin sembol isimlerinden Ulaş Bardakçı'nın devrimci-ilerici tavrı ve sorunlar üzerindeki konuşma yeteneğinden etkilendiği için oğlunun adını Ulaş koyar. Ulaş, aynı zamanda düşlenen ve özlenen hedefe ulaşmak için, içinde taşıdığı umudun adıdır.

"Dünya Çocuk Yılı" ve Çocuk Hakları Mücadelesi

1979 yılı aynı zamanda "*Dünya Çocuk Yılı*" dır. Dünyada açlıktan, yoksulluktan, savaştan ölen, sömürülen, kötü muamele gören çocuklara dikkat çekmek ve çocukların haklarının verilmesi, korunması için, Çocuk Hakları Bildirgesi'nin yayınlanmasının yirminci yılı olan 1979 yılı, Birleşmiş Milletler tarafından "*Dünya Çocuk Yılı*" olarak kabul ve ilan edilir. Bu doğrultuda duyarlılık ve sorumluluk ortaya koyan Yaşar Ersoy, Ahmet Okan, Fikret Demirağ, Cumhur Deliceırmak, Emin Çizenel, Kuzey Kıbrıs'ta da "*Çocuk Hakları Mücadele Komitesi*" kurulması amacıyla demokratik kitle örgütleri ile görüşürler.

Bu görüşmelerin ve çalışmaların sonunda DEV-İŞ, KTAMS, KTÖS, KTOEÖS, İSEF, BES, Hukukçular Birliği, Mülkiyeliler Birliği, Çağ-Der, YKB, DGD, TKP, CTP, Mimarlar Mühendisler Odalar Birliği, K.T.İktisatçılar Birliği, K.T Kadınlar Birliği'nden temsilcilerin katılımıyla "*Çocuk Hakları Mücadele Komitesi*" oluşturulur. Bu Komitede Yaşar Ersoy çok etkin görev alır.

KTÖS lokalinde Ahmet Okan'la onlarca çocuktan oluşan bir de "*Çocuk Komitesi*" oluştururlar. Bu komitenin dilinden bildiriler yayınlarlar. Ayrıca Çocuk Şenliği düzenlerler. Çocuklardan oluşan tiyatro ekibini, çocuk korosunu, çocuk halk dansları ekibini hayata geçirirler. Emin Çizenel'in çocuk konusunu içeren eserlerinden "*Çocukça 79*" adında bir sergiyi Saray Otel salonunda açarlar. Ayrıca Emin Çizenel'in bir eserinden ve Nazım Hikmet'in "*Teyze, amca/ bir imza ver/ çocuklar öldürülmesin/ şeker de yiyebilsinler*" dizelerinden oluşan bir de 1979 yıl duvar takvimi hazırlarlar. O yıl onlarca sanatsal etkinlik düzenlemenin yanında "*Çocuk Hakları Bildirgesi*"nin Federe Meclis'te kabul edilmesi ve çocukları koruyucu yasaların hayata geçirilmesi amacıyla da mücadele verirler.

Çocuk Hakları Mücadele Komitesi etkinliği, Lefkoşa, 1979

Bu mücadele sonunda "*Çocuk Hakları Bildirgesi*" Meclis'te oybirliği ile kabul edilir. Ancak çocuklarla ilgili yasalar ne yazık ki gündeme bile alınmaz. "*Çocuk Hakları Mücadele Komitesi*" 16 demokratik kitle örgütünden oluşmasına rağmen, gereken etkili ve sonuç alıcı mücadeleyi yapamaz. Komitenin

kuruluş bildirisinde "*Çocuklarımızın sorunlarına çözüm bulmak, kağıt üzerinde kalmış hakların yaşama geçirilmesini, aynı zamanda, çocuk haklarını koruyucu yasaların çıkarılmasını sağlamak yönünde savaşım*" vereceğini belirtmesine rağmen pek etkili bir savaşım veremez. Örgütlerin ben merkezci yapıları, dağınıklığı ve çocuk konusunu hafife almaları, bu etkisizliğin sebepleri olarak sayılabilir.

"*Çocuk Hakları Mücadele Komitesi*" isimleri geçen sanatçıların çalışmalarıyla ve düzenledikleri etkinliklerle ön plana çıkar.

Yaşar Ersoy bütün uğraşlarının yanı sıra; uzun yıllar çocuk oyunu sahnelemeyen Kıbrıs Türk Devlet Tiyatrosu'nda "*Dans Eden Eşşek*" adlı çocuk oyununu sahneleyerek çocuk izleyicilere armağan eder.

1979 "*Dünya Çocuk Yılı*"nın, Yaşar Ersoy'a en güzel armağanı oğlu Ulaş'ın, daha önce belirttiğimiz gibi dünyaya gelmesidir.

Erol Refikoğlu'nun Turizmcilik Macerası ve Özel Tiyatro Kurma Çabaları

Kıbrıs Türk Devlet Tiyatrosu çatısı altında, sanatın temel disiplinleri ve evrensel normları içinde tiyatro sanatını icra edebilecek koşullardan yoksun olan sanatçıların, bu koşulların sağlanabilmesi ve kendi ülkelerinin kimliği ile evrensel kimliğin sentezini içeren sanatsal üretim perspektifinin geliştirilebilmesi için verdikleri mücadele devam etmektedir. Yaşar Ersoy'un meslek hayatının en başından itibaren en yakın yol arkadaşlarından olan Erol Refikoğlu, hem tiyatroda yaşanan sıkıntılardan kurtulmak hem de ekonomik olarak rahatlamak için Denktaş-UBP iktidarı tarafından, 1979 yılı başlarında çıkartılan 10 yıl üzerinden emeklilik hakkını kullanarak emekliliğini ister. Mücahitlik yıllarının her birini ikiyle çarparak katlanan emekliliğinden aldığı ikramiyesiyle, Türkiyeli eniştesiyle ortak bir turizm şirketi açar. Altur Turizm Şirketi, Erol Refikoğlu'nun ilk özel girişimcilik denemesi olur. Yeni işinin verdiği heyecan ve tiyatroda yaşanan sıkıntılardan kurtulmuş olmanın verdiği moral güçle turizmciliğe dört elle sarılan Erol Refikoğlu, sahne arkadaşları Yaşar Ersoy ile Osman Alkaş'a da tiyatroyu bırakıp kendisiyle çalışmalarını

teklif eder. Yaşar Ersoy'u idari müdürlük, Osman Alkaş'ı da pazarlama müdürlüğü görevleri beklemektedir. Bu işte çok iyi para olduğunu, kazandıkları taktirde kendi tiyatrolarını kurabileceklerini söyler. Tek gaileleri tiyatro yapmak ve tiyatro aracılığıyla toplumsal mücadelelerini sürdürmek olan Ersoy ve Alkaş, Refikoğlu'nun bu teklifini kibarca reddederler. Nitekim Erol Refikoğlu'nun turizm şirketi macerası bir süre sonra dolandırılma ve iflas ile son bulur. Verdiği paranın hesabını tutmayan ve ipleri enişteşinin eline bırakan Refikoğlu, emeklilik ikramiyesini bu uğurda kaybeder.

Erol Refikoğlu, turizm şirketindeki işlerine devam ettiği dönemde, tiyatrodan uzaklaştırılmasının üzerinden 10 yılı aşkın bir zaman geçen ve kendi özel şirketi olan Altun Reklam'ı çalıştıran Kemal Tunç'la bir araya gelir. Tiyatronun tozunu yuttukları için sahnenin müptelası olan iki ahbap çavuşun yüreklerinde, yeniden tiyatro yapmak tutkusu depreşmektedir. Tunç ve Refikoğlu kendi özel tiyatrolarını kurmaya karar verirler ve ilk olarak Refik Erduran'ın "*Ayı Masalı*" adlı oyununu sahnelemek isterler. Bu düşüncelerini Yaşar Ersoy ile paylaşırlar ve Ayı Masalı'nı onun yönetmesini talep ederler. Yaşar Ersoy, onlara yardımcı olabileceğini ancak kalabalık bir oyuncu kadrosu gerektiren bu oyunu sahnelemelerinin mevcut koşullarda imkânsız olduğunu ve projelerinin reel olmadığını söyler. Tunç ve Refikoğlu büyük bir heyecanla sarıldıkları projeleri için oyuncu bulacaklarını söylerler. Eş dost ve tanıdıkları arasından topladıkları birkaç kişiyle birlikte Erol Refikoğlu'nun bulabildiği oyunculardan biri kayınpederi Ahmet Şevki, Kemal Tunç'un getirdiği oyuncu ise Lefkoşalılar arasında "*Bok Osman*" olarak bilinen kendi reklam şirketinin tabelacısıdır.

Yaşar Ersoy, "*Ayı Masalı*" oyunu için Tunç ve Refikoğlu tarafından getirilen oyuncu kadrosu karşısında şaşkındır. Bu kadroyla hiçbir şey yapılamayacağını düşünse de en azından denemekten imtina etmez. Birkaç provadan sonra oyun adına istediklerini alamayacağını anlayan Ersoy, arkadaşlarına bu yöntemi bırakmalarını, tiyatro konusunda bu kadar istekli iseler Devlet Tiyatrosu'nu evrensel disiplinler içinde düzeltmek için birlikte mücadele etmeleri gerektiğini söyler. Hedefleri özgür, özerk ve siyaset ile bürokrasinin müdahalelerinden uzak, çalışabilir bir tiyatro kurumu olmalıdır.

Turizm şirketi işinde başarısız olan ve emeklilik ikramiyesini de dolandırıcı enişteye kaptıran Erol Refikoğlu, kuru bir emekli maaşına talim etmek zo-

runda kalır. Yeni bir kazanç kapısı edinebilirim umuduyla aslında en iyi yapabildiği iş olan tiyatroya yeniden tutunabilme çabası içindedir. Bu amaçla bir araya geldikleri ÇAĞDER başkanı Fikret Demirağ ile Lefkoşa Türk Belediyesi bünyesinde bir tiyatro kurulması için bir fizibilite raporu hazırlarlar. Yaşar Ersoy'a göre bu rapor ayakları yere basmayan, gerçeklikten uzak bir hayaldir sadece. Biri şiirin diğeri aktörlük sanatının ustaları arasına katılmış olan Demirağ ve Refikoğlu'nun organizasyon oluşturmakla ilgili sıkıntıları olduğunu düşünen Ersoy, bir gün belediye başkanı Mustafa Akıncı tarafından aranır ve iki sanatçının sunduğu rapor hakkında kendisinden görüş istenir. Akıncı, fizibilite raporunda tiyatro kurulursa elde edilecek olan gişe gelirleriyle hem oyuncuların hem oyun görevlilerinin ödeneklerinin çıkarılabileceğini ve bu ödemelerin ardından belediyeye para bile kalabileceğini okuduğunu; eğer böyle ise değil bir, beş on tane tiyatro kurabileceğini söyler!...

Bitmez Tükenmez Enerjî, Mücadele Azmî ve Ödünsüz Sanat Anlayışı

Perîhan Toygan

Kıbrıs'ta tîyatro denînce, îlk akla gelen îsîmlerden bîrîdîr Yaşar Ersoy. Belkî de en başta gelenlerden.

Sanata, tîyatroya ve toplum sorunlarına adanmış bîr ömür, onun ömrü...

O, kızkardeşîm Özruhan'ın, Lîmasol 19 Mayıs Lîsesîn'nden sınıf arkadaşı. Okul tîyatrosunda, bîr grup arkadaşlarıyla bîrlîkte sahne alırlar, sahnenîn tozunu yutarlar. Yutulan bu sahne tozu, o tarîhten başlayarak, Yaşar'ın tüm yaşamını şekîllendîrîr. Ta o zamanlardan tanırım Yaşar'ı.

Ben 1970'de Ankara Devlet Konservatuvar'ından mezun olup Leymosun'a geldîğîm zaman, Yaşar'la yollarımız bîr sahne oyununda kesîşîr. O heyecanlı, umut dolu, tîyatro yapmak îsteğîyle dolu genç bîr mücahît, ben yenî mezun olmuş, "İlk Sahne"ye gîrebîlme mücadelesî îçînde bîr oyuncu adayı. Lîmasol Sancağı adına, mücahît ardaşaşlarıyla bîrlîkte benden, Rıfat Ilgaz'ın "Hababam Sınıfı" adlı oyununu yönetmemî îstedîler. Kabul ettîm, oyunu bîrlîkte sahneledîk. Kıbrıslı Türklerîn tarîhînde îlk kez mücahîtler, tîyatro sahneleyîp, seyîrcîye sunarlar.

Oyun öylesîne îlgî gördü kî, ben daha sonra bu oyunu "Kıbrıs Türk Tîyatroları-İlk Sahne" repertuvarına aldırdım, ben yönettîm ve bîr yıl süreyle kapalı gîşe oynadı.

Yaşar Ersoy, 1975'de Ankara Devlet Konservatuvarı'ndan mezun olup gelîr, Devlet Tîyatrosu'nda yönetmen ve oyuncu olarak çalışmaya başlar. Yaşar'ın gelîşî, kurumlaşamayan, yönetsel, sanatsal sorunlarla boğuşan ve memur anlayışıyla verîmsîzlîğîn sarmalında debelenen Kıbrıs Türk Devlet Tîyatrosu'na, yenî bîr ruh ve dînamîzm getîrîr. Tîyatronun özgür, özerk olması gerektîğîne; memur anlayışından uzaklaşılmasının şart olduğuna; tîyatronun, sanatın evrensel dîsîplînlerî ve değerlerîyle yapılmasına ve bunların yaşamsal önemîne vurgu yapan Yaşar, Devlet Tîyatrosu'nda, sendîkal hareket başlatır. Bîzî cesaretlendîrîp örgütleyerek sorunlarla yüzleşme-

Perihan Toygan ve Yaşar Ersoy, E. Ionesco'nun yazdığı Perihan Toygan'ın yönettiği "Sandalyeler" oyununda, 1979

mize yardımcı ve destek olur. Yaşar'la birlikte, aynı amaç ve ideal için, dönemin yönetícilerine karşı mücadeleye başlarız. Hakkımızda soruşturmalar açılır, tehditlere ve baskılara maruz kalırız. Bizim amacımız, daha iyi koşullarda, daha iyi tiyatro yapıp seyircíye sunmak olurken, yönetícíler, bencíl çıkarları ve kifayetsízlíklerí ortaya çıkacak endişesíyle ve daha üst makamlara yaranmak dürtüleríyle, bízlerí engellemeye çalışırlar.

Ama herşeye rağmen üretmeye devam ederíz. Benim sahneleyeceğim "Haydan Gelen Huya Gíder" adlı kısa oyunu, Yaşar, yenídən yazıp uyarlayarak, yaptığı dramaturgí íle tiyatroya yení bír bakış açısı getírírken, rejí anlayışıyla da tiyatromuza çağdaş açılımlar kazandırır. Beraber çalışıp sahneledíğimíz Eugene lonesco'nun, "Sandelyeler" oyunu íse, Kıbrıs Türk Tiyatrosu'nda sahnelenen ílk absürd oyun olup basında yer alan krítíklerde büyük bír aşama olarak değerlendírílír... Bence de alkışlanması gereken bír başarı... Ama ne yazık kí, Yaşar Ersoy'un da Devlet Tiyatrosu'nda oynadığı son oyun olur. Yaşar, bízlerle bírlíkte yaklaşık altı yıl boyunca Devlet Tiyatrosu'nun çalışanlarının daha iyi koşullarda sanat yapabílmelerí, üretímleríní artırabílmelerí íçín uğraşır. Bu uğraşların yanı sıra oyunlar yönetír, oynar...

Ancak tiyatroya getírmek istedíğímíz yenílíkler, çağdaş anlayış ve sanatsal, yönetsel, ekonomík taleplerímíz, íktídarı rahatsız eder. Bízlerí yıldırmak íçín hakkımızda soruşturmalar, baskılar, sansür gírişímlerí artar.

Sonunda Yaşar Ersoy ve Osman Alkaş'ın, Çağ-Der adına sahneledikleri ve oynadıkları "Vatandaş Oyunu" gerekçe gösterilerek, müdür Hilmi Özen'in, Bakanlığa yazdığı bir ihbar yazısıyla "komünizm, anarşi propagandası" yaptıkları iddası ile Devlet Tiyatrosu'ndaki işlerine son verilir. Bu olay beni derinden etkiler. Çünkü tiyatroya sevdalı insanları, Kıbrıs Türk Tiyatrosu'na aşkla hizmet etmek isteyen sanatçıları işten attılar. Bu kararın iptal edilmesi için birçok girişimimiz, ne yazık ki sonuç vermez. Ve ben bir süre sonra, artan baskılara dayanamayıp tiyatrodan ayrılmak ve Kültür Dairesi'ne, naklimi istemek zorunda kalırım.

Yaşar Ersoy , bitip tükenmez bir enerjiye, mücadele azmine ve ödünsüz toplumcu gerçekçi bir sanat anlayışına sahiptir. Bu nitelikleriyle Yaşar, arkadaşlarıyla (Osman, Erol, Işın) birlikte Lefkoşa Belediye Tiyatrosu'nun kuruluşunu gerçekleştirir. Uzun yıllar bu tiyatronun sanat yönetmenliğini yapar. Bugüne dek 100'ün üstünde oyun yönetir ve oynar. Kıbrıs Türk Tiyatrosu'na çağdaş yönetmen anlayışını kazandırır. Kitaplar yazıp, tiyatromuzu kayıt altına alır. Yine tiyartroyla ilgili 6 bölümden oluşan belgesel film yapar. Onlarca genç tiyatro sanatçısının eğitim alıp, profesyonel çalışmasına olanak yaratır. 100'lerce gencin amatör tiyatro yapması için Lefkoşa'da, Mağusa'da, Girne'de, Güzelyurt'ta "Gençlik Tiyatroları" çalışmaları düzenler. Kıbrıslı Türk ve Kıbrıslı Rum toplumunun yakınlaşması ve barış kültürünün yaratılması amacıyla sahneledigi ve oynadığı oyunlarla iki toplum arasında, "Barış Köprüsü" oluşturur.

Yaşar, bütün bunları yaparken, ona engel olmak isteyen siyasilere ve bürokratlara karşı amansız bir mücadele de verir. Bütün bu yaptıklarından dolayı, ona, sonsuz teşekkür ederiz.

Bence Yaşar, şimdiden ölümsüzler listesine adını yazdırdı. Dilerim onun güzel yüreğindeki sevdanın gücü ve ateşi, yaşam yolunu hep aydınlatsın.

Bir şey değil, bu toplum için çok şey yapan Yaşar'la yolumun kesişmesinden, onu tanımaktan, birlikte çalışmaktan, üretmekten mutluyum... Seninle gurur duyuyoruz, Yaşar.

Aydın Hanım'ın Gözyaşları Arasında Verilen Karar ve "Devletin Sanatçısını Devlete Karşı Kullanmak!"

1980 yılına gelindiğinde K. T. Devlet Tİyatrosu halen oyun sahneleyemez durumdadır. Bu günlerden birinde, tiyatronun müdürü Hilmi Özen sanatçıları toplar ve alın size oyun diyerek "*Davetsiz Misafir*" ile "*Haydan Gelen Huya Gider*" adlı iki kısa oyun verir. "*Davetsiz Misafir*" iki kişilik bir oyundur ve Hilmi Özen ile Deniz Çakır'ın birlikte oynamaları kararlaştırılır. Radyofonik bir skeç olarak yazılan "*Haydan Gelen Huya Gider*"in yönetmeni ise Perihan Toygan'dır. Yönetimle zaten sorunları olan Yaşar Ersoy, arkadaşlarına radyofonik bir oyun olsa bile kabul etmelerini, görevi reddederlerse Kamu Görevlileri Yasası'na göre suçlanacaklarını söyleyerek, oyunun dramaturjisini yapıp sahneye uygun hale getirebileceğini söyler. Yaşar Ersoy, radyo tiyatrosu olarak kaleme alınan "*Haydan Gelen Huya Gider*" oyununu, 4 kişilik bir oyun olarak yeniden yazar. Piyangodan kazandıkları büyük ikramiyeyi eve giren hırsıza kaptıran dar gelirli bir memur ailesinin traji-komik öyküsünün anlatıldığı oyunda Erol Refikoğlu, Işın Cem (*Refikoğlu*), Doğan Erçağ, Nevzat Şehitcan rol alırlar ve sahne çalışmalarına başlarlar.

Yaşar Ersoy'un dramaturjisiyle düzenin çelişkilerini irdeleyen ve eve giren hırsızın, hırsızlık nedeninin yoksulluk olduğunu vurgulayan oyun, açık biçim özellikleri ve Brechtyen bir üslup içermektedir. Oyunun son genel provasını izlemeye gelen Hilmi Özen, kendisinin verdiği oyunun böyle olmadığını Devlet Tiyatrosu çatısı altında politik tiyatro yapamayacaklarını ve hırsızı haklı gösteren bir oyunu sahnelemenin sorumluluğunu alamayacağını söyler. Tiyatronun bağlı bulunduğu Eğitim ve Kültür Bakanlığı'ndan müfettişler çağrılarak oyunu izlettirir. Bakanlık müfettişleri oyunu sansürlerler ve bazı bölümler çıkartılarak seyirciye o şekliyle sunulur. Bu olayın ardından sanatçılarla yönetim arasında sert tartışmalar yaşanır. Hilmi Özen, daha sonra rastgele bir seçimle Ionesco'nun "*Sandalyeler*" oyununu getirir. Yaşar Ersoy'un anlatımına göre, oyunu rastgele seçtiği her halinden belli olan Hilmi Özen, absürd tiyatronun en önemli örneklerinden biri olan "*Sandalyeler*" oyununu kamuoyuna dram olarak açıklar. Amacı, oyunu sahneleyecek olan sanatçıları meşgul ederek başından savmaktır. Oyunu Yaşar Ersoy, Perihan Toygan (*Pir*) ve Osman Alkaş sahneleyeceklerdir. Yaşar Ersoy, Hilmi Bey'in hiçbir provaya

gelmemesi şartıyla bu oyunu sahneleyebileceklerini söyler. Oyun sahneleyemez durumda olan tiyatro yönetiminin bu şartı kabul etmekten başka çaresi yoktur. "*Sandalyeler*" oyunu, Kıbrıs Türk tiyatro hareketinde sahnelenen ilk absürd oyun olarak tarihe yazılır.

Her konuyu eşi Aydın Hanım'la paylaşan Yaşar Ersoy, Devlet Tiyatrosu'nda bir yol ayırımına geldiklerini ve kendi iradeleriyle kendi yollarını belirleyeceklerini söyler. Başarılı olmak için var güçleriyle çalışacaklarını, mücadele edeceklerini anlatırken Aydın Hanım endişeli bakışlarla onu dinlemektedir. Gözleri dolar ve "*Ya başarılı olamazsanız, ya işten atılırsanız nasıl geçineceğiz*?" diye sorar. Aldıkları düşük maaşla geçinemediklerini ve bir yaşını doldurmak üzere olan çocukları Ulaş'ın ve kendilerinin geleceklerini, sığındıkları baba ocağında hayatlarını daha ne kadar sürdürebileceklerini düşünürken, kocasının işten atılma riski, korkularıyla endişelerini bir o kadar daha artırır. Öte yandan, dayanışma ve destek duygusuyla kocasının yanında durmak ve onunla birlikte hareket etmek istencinin yarattığı çelişkiyi ruhunun derinliklerinde yaşamaktadır.

Siyasetin ve bürokrasinin girdabında Devlet Tiyatrosu'nun bir geleceği olmadığını, alternatif yaratmazlarsa onların da eriyip yok olacaklarını hatta özsaygılarıyla onurlarını yitireceklerini söyleyen Yaşar Ersoy, eşinin ona inanmasını ve üzülmemesi gerektiğini söyler. Bütün korku ve endişelerine rağmen Aydın Hanım gözyaşları içinde eşine destek olacağını belirtir. Eşinin desteğini alan Yaşar Ersoy, arkadaşları Osman Alkaş, Erol Refikoğlu ve Işın Cem ile birlikte, düşledikleri hayatın yasalarıyla tiyatro yapabilmek için "*yüreklerini yumruklarının içine koyup*" yola çıkmaya karar verirler. Fikret Demirağ'ın daha sonra yazdığı gibi bu karar, Kıbrıs Türk Tiyatro Hareketi'nde bir milat oluşturur.

Tam da bu günlerde Lefkoşa Belediye Başkanı Mustafa Akıncı, belediye meclisinden çıkarttırdığı bir kararla Lefkoşa'da bir kültür sanat şenliği düzenlemeyi hedeflediklerini kamuoyu, sanatçılar ve sanat örgütleriyle paylaşır. Başta ÇAĞDER olmak üzere müzik derneklerine ve ilgili örgütlere çağrı yapar. Ülkedeki tek tiyatro kuruluşu olan K. T. Devlet Tiyatrosu da Lefkoşa Kültür Sanat Şenliği kapsamında bir oyun sahnelemesi için davet edilir. Mustafa Akıncı'nın muhalif TKP'nin seçilmiş belediye başkanı olmasından kaynaklanan siyasi nedenlerden dolayı şenliğe katılmaktan imtina eden tiyatro

yönetimi, sezonun yaz aylarında kapalı olduğunu ve yeni oyun hazırlanamayacağını gerekçe göstererek teklife olumlu yanıt vermez. Baskılar ve sansürlemelerle iyice bunalmış durumda olan sanatçılar, yönetimin şenliğe katılmama kararından hoşnut değillerdir. Yaşar Ersoy, Osman Alkaş ve Işın Cem ile tiyatrodan emekli olan Erol Refikoğlu, ÇAĞDER bünyesinde sahnelemeyi planladıkları bir oyunla şenliğe katılma kararı alırlar.

Dört kişilik bağımsız tiyatro ekibi, bağlı bulundukları tiyatro yönetiminin ortaya koyması muhtemel engelleyici ve sert tavrından dolayı çıktıkları yoldan geri dönüş olmayacağı konusunda sözleşirler. Sonu büyük kavgalara gebe olan bu yolda, sıkılmış bir yumruk gibi sağlam ve dirençli durmak zorunda olduklarının bilinciyle çalışmalarına başlarlar. Türkiye'de toplumcu gerçekçi tiyatro geleneğini filizlendiren ve içinden Genco Erkal, Mehmet Ulusoy ve Erkan Yücel gibi tiyatro çınarlarının çıktığı "*Genç Oyuncular Tiyatro Topluluğu*" tarafından, kolektif bir oyun olarak kaleme alınan "*Vatandaş Oyunu*"nu seçerler. Yaşar Ersoy'un yaptığı dramaturji çalışmasıyla, açık biçim özelliklerini içeren Brechtyen bir tavır ortaya konarak, toplumcu gerçekçi anlayışla oyun Kıbrıs realitesine taşınır. Geleneksel Türk tiyatrosunun motifleriyle de zenginleştirilen oyunu çalışacak yerleri yoktur. O günlerde atıl durumda olan İbrahim Davulcu'nun tahsisinde bulunan Emek Sineması'nda çalışmak için ondan izin isterler. İbrahim Bey, sonradan Lefkoşa Belediye Tiyatrosu salonuna dönüşecek olan bu yıkık dökük mekânda çalışmalarına izin verir.

Nazım Hikmet ve Orhan Veli gibi şairlerin şiirlerini de içeren müzikli bir komedi olarak kurgulanan oyun için özgün müzikler gerekmektedir. O yıllarda CTP ile paralel bir politik çizgide faaliyetlerini sürdüren Devrimci Gençlik Derneği'nin kurucu başkanı; gazeteci, besteci ve söz yazarı Ahmet Okan oyunun müziklerini bestelemeyi kabul eder. "*Vatandaş Oyunu*" için özgün eserler üretir. Yaz aylarında yapılacak olan Lefkoşa 1. Kültür Sanat Şenliği'ne ÇAĞDER çatısı altında katılacak olan tiyatro ekibi, 1980 yılının Temmuz ve Ağustos aylarında iki ay süreyle çalışmalarını sürdürür. ÇAĞDER üyesi sanatçıların sahneleyeceği "*Vatandaş Oyunu*"nun, 5 Eylül'de Lefkoşa Türk Belediyesi'nin ambardan dönüştürülen ve sonraki yıllarda "*Sinema Nostalji*" adı altında bar olarak faaliyet gösteren salonda basın ve sanatçılar için oynanacağı, halka açık gösterinin ise 11 Eylül akşamı Mısırlızade Sineması'nda yapılacağı kamuoyuna duyurulur.

Tüm bu gelişmeler yaşanırken Devlet Tiyatrosu yönetiminde sessizlik hakimdir. Oyunculara ne yapıp ne ettikleriyle ilgili herhangi bir soru sorulmamıştır. 5 Eylül akşamı izleyiciye sunulan "*Vatandaş Oyunu*" ile ilgili haberler, ertesi gün yayımlanan iktidar yanlısı gazetelerin baş sayfalarında; vatan hainliği, komünizm propagandası, anarşist ve devleti yıkmaya yönelik bölücü bir faaliyet suçlamalarıyla yer alır. TKP'li belediye başkanı Mustafa Akıncı'ya da sanat adına devlet personelini devlete karşı kışkırtma suçlamaları yapılır. Bu yayın organlarında günlerce süren bir linç kampanyası başlatılır. Muhalefetin yayın organları Yenidüzen, Söz ve Öncü gazetelerinde sanatçıları destekleyen ve onlara sahip çıkan yazılar yer alır. Tiyatro sanatı ve belediye üzerinden karşılıklı salvolar atılır.

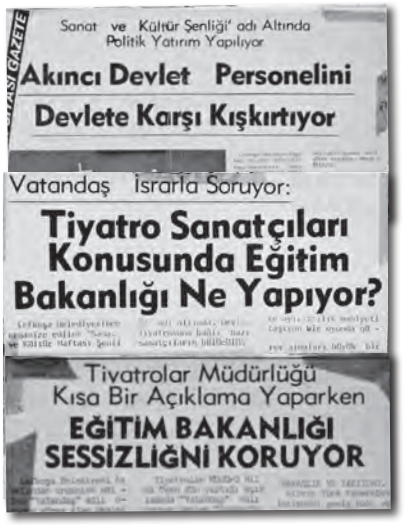
Sanat ve Kültür Şenliği' adı Altında
Politik Yatırım Yapılıyor
Akıncı Devlet Personelini
Devlete Karşı Kışkırtıyor
Vatandaş Israrla Soruyor:
Tiyatro Sanatçıları
Konusunda Eğitim
Bakanlığı Ne Yapıyor?
Tiyatrolar Müdürlüğü
Kısa Bir Açıklama Yaparken
EĞİTİM BAKANLIĞI
SESSİZLİĞİNİ KORUYOR

12 Eylül'e 1 Kala, Olmak ya da Olmamak

1980 yılı Eylül ayında yapılan 1. Lefkoşa Kültür Sanat Şenliği'nde toplumcu gerçekçi sanat anlayışıyla sahnelenen "*Vatandaş Oyunu*", egemenlerin söylemlerini iyice çığırından çıkarmıştır. Rauf Denktaş, onun temsil ettiği milliyetçi sağ düşünce yapısı ve TMT kadroları, Kıbrıs Türk Federe Devleti'nin her kurumunda baskın konumdadır. Militarist koşulların hüküm sürdüğü 1969 yılında tiyatronun başına getirilen Hilmi Özen, K.T. Devlet Tiyatrosu Müdürü olarak, "*Vatandaş Oyunu*" ve oyunu sahneleyenlerin soruşturulması için Bakanlık, Savcılık ve Kamu Hizmeti Komisyonu'na ihbar yazısı yazar. İktidar yanlılarının, sol görüşlülere "*anarşist, komünist, bölücü ve vatan haini*" gibi suçlamalar yapmayı alışkanlık edindikleri günlerden geçilmektedir.

Hilmi Özen'in kaleme aldığı ihbar yazısı, Türkiye'deki politik tiyatrolara göre yazılan ve Yaşar Ersoy tarafından uyarlanıp yönetilen oyunun birçok bölümlerinde, devlet başkanına, hükümete, Türk-Sen'e; UBP milletvekillerin-

den Enver Emin'e ve Vedat Çelik'e isim vermeden taş atıldığı; hükümetin işsiz ve hak arayanlara komünist damgasını vurduğunun söylendiği; komünizm savunuculuğunu yapan oyunun Türkiye'deki aşırı solun bölücü ve kışkırtıcı sloganları ve türküleriyle sürdürüldüğü gibi ithamları içermektedir. Önceden duyurulduğu gibi 11 Eylül akşamı Mısırlızade Sineması'nda sahnelenecek olan oyunun kanıt olarak izlenmesi gerektiğini ve oyunda görev alanların soruşturulmasını talep eder.

1. Lefkoşa Kültür Sanat Şenliği'ne katıldıkları gün, çıktıkları yoldan dönüş olmadığı konusunda birbirlerine söz veren sanatçılar, bedel ödemeye daha o günden hazırdırlar. Hem kendileri hem toplum hem de sanat adına mücadele etmekten başka çareleri yoktur. Bakanlık yetkilileri ve K. T. Devlet Tiyatrosu yönetimi tarafından, sanatçılara 11 Eylül'de halka açık olarak sahnelemeyi planladıkları oyundan vazgeçmeleri yönünde çağrı yapılır. Yapılan çağrıya, baskı ve tehditlere rağmen, sanatçılar halka verdikleri sözden vazgeçmeyeceklerini açıklarlar. Bunun üzerine tiyatro yönetimi çeşitli taktiklerle böl-yönet politikası uygulamaya çalışır. Erol Refikoğlu emekli olduğu için devletle hiçbir bağı kalmadığından ona diyecek sözleri yoktur. Bu nedenle özellikle Osman Alkaş ve Işın Cem'i vazgeçmeleri konusunda uyarırlar. Işın Cem kadrolu olduğu ve herhangi bir suç unsuru içermediği halde, yöneticiler tarafından suç olarak addedilen böyle bir olaydan dolayı işten atılamayacağı için Osman Alkaş, işten atılmakla tehdit edilir. Beklenmedik bir şekilde K. T. Devlet Tiyatrosu Müdürlüğü'ne çağrılan Osman Alkaş'a, esas hedefin Yaşar Ersoy olduğu, kurunun yanında yaşın da yanmaması ve istikbalini düşünerek oyuna çıkmaması konusunda telkinlerde bulunulur. Alkaş, arkadaşlarını yarı yolda bırakmayacağını, aksi durumun ihanet olduğunu ve böyle bir teklifi hakaret saydığını söyleyerek oradan ayrılır.

Osman Alkaş'ın kendisine yapılan tehdidi hiçe saymasıyla sanatçılar bir o kadar daha kenetlenirken, Devlet Tiyatrosu yönetimi umudunu keser ve halka açık gösterinin yapılacağı 11 Eylül akşamını beklemeye başlar. UBP'nin o yıllardaki yayın organı Birlik gazetesi, sanatçılara ve Lefkoşa Belediyesi'ne karşı linç kampanyasını sürdürürken; Türkiye'deki bölücü terör örgütleriyle ilişki içinde olduğunu savundukları "*anarşist*" ve "*vatan haini*" sanatçıların sahnelediğini iddia ettiği oyuna, seyircilerin gitmemesi için açıktan çağrı yapar. 11 Eylül Perşembe akşamüstü kuliste toplanan sanatçılar, oyuna gösteri-

Osman Alkaş, Yaşar Ersoy, Işın Cem ve Erol Refikoğlu, Genç Oyuncular'ın yazdığı Yaşar Ersoy'un yönettiği "Vatandaş 95" oyununda, 1995

lecek seyirci ilgisinin hangi boyutta olacağı ve ardından gelecek tepkiler konusunda heyecanlı bir bekleyiş içindedirler. Buna rağmen, Türk tiyatrosunun babası sayılan Muhsin Ertuğrul'un öğrettiği gibi, bir kişi bile gelse salonda bin kişi varmış gibi oynamaya kararlıdırlar. O akşam ya tarih yazacaklardır ya da tarih onları yazıp gömecektir. Shakespeare'in Hamlet'i gibi *"olmak ya da olmamak"* çizgisindedirler.

6-11 Eylül tarihlerinde iktidar yanlısı yayın organlarının karalama kampanyaları ve propagandaları ile K. T. Devlet Tiyatrosu Müdürlüğü'nün ihbar yazısı ve sanatçıları tehdide kadar varan çabalarına rağmen, oyunun başlamasına çok az bir süre kala Mısırlızade Sineması'nın salonundaki 700 koltuk tamamen dolmuştur. Salona sığamayan seyirciler koridor basamaklarına da oturmak zorunda kalırlar. Salonun hıncahınç dolu olmasıyla moral bulan sanatçılar, oyun başlamadan önce kuliste birbirlerine sarılıp öpüşürler. Oldukça heyecan yüklü ve duygusal anlardır bunlar. Erol Refikoğlu ağzıyla zurna sesi çıkararak, Osman Alkaş elinde *"güm be de güm güm"* diye vurduğu davuluyla sahneye çıkarlarken, Yaşar Ersoy ve elindeki tefiyle Işın Cem ise Kıbrıs Karşılaması olarak bilinen dans ezgisine oynayarak eşlik etmektedirler. Emektar sinema salonunun duvarlarıyla tavanı, tiyatro izlemeye aç olan 700'ü aşkın

seyircinin alkış tufanıyla sarsılır. İktidar tarafından dayatılan antidemokratik baskılar ve saldırılar, davul, zurna, tef sesleri ve izleyicilerin çoşkulu alkışları arasında kaybolup gitmiş gibidir. Henüz oyun başlamışken yaşadıkları heyecandan dizlerinin bağı çözülen sanatçıların yanaklarından sevinç gözyaşları süzülmektedir. Oyunun aynı zamanda yönetmeni de olan Yaşar Ersoy, fısıltıyla *"Arkadaşlar yırttık!... Var gücünüzle oyuna asılın"* diye telkinde bulunur.

*"Vatandaş Oyunu"*nun epizotik yapısından dolayı sahne aralarında kopan seyircilerin alkış tufanı, dinmek bilmemektedir. Müzikal özellikleri ve kişinin beynine kazınan ritmik şarkılarıyla, oyunun etkisi altında kalan Kıbrıslı seyirciler o akşam Mısırlızade Sineması'ndan çıkarlarken, yüz yıl önce Namık Kemal'in Vatan Yahut Silistre oyunundan çıkan İstanbul seyircisi gibi heyecan ve coşku yüklüdürler. İnsanla bire bir iletişimi olan ve insanı, insana, insanla anlatan tiyatro sanatı bir kez daha kendi yapısına uygun bir sonuca vesile olur. Lefkoşa sokaklarında yürüyen seyirciler adeta bir devrimin coşkusunu yaşamaktadırlar. *"Vatandaş Oyunu"* toplumsal muhalefete olağanüstü bir moral gücü verir. Sanatçılar 12 Eylül tarihli gazetelerin manşetlerinde yer alacaklarının umudu ve heyecanıyla evlerine dönerler. Ertesi sabah herkes bir sürprize uyanacaktır.

Genç Oyuncular'ın yazdığı Yaşar Ersoy'un yönettiği "Vatandaş Oyunu"dan enstantaneler, 1980

Darbeye Uyanmak

Hürriyet

YILDIRIM BASKI

BÜTÜN YURTTA SIKIYÖNETİM İLAN EDİLDİ

Ordu yönetime el koydu

Hükümet ve Parlamento feshedildi, Siyasal partilerin faaliyetleri durduruldu. Parlamenterlerin dokunulmazlıkları kaldırıldı. Saat 05.00'ten itibaren sokağa çıkma yasağı başladı

İlk bildiriler:

12 Eylül sabahı, Türkiye'de dönemin tek yayın kuruluşu olan TRT radyolarıyla televizyonunu açanlar, Genelkurmay Başkanı Orgeneral Kenan Evren komutasında oluşturulan Milli Güvenlik Konseyi'nin yönetime el koyduğunu, birinci ağızdan izlemekte ve dinlemektedirler. Ekrana yansıyan görüntülerden, başkent Ankara'daki sokakların tanklarla kuşatıldığı görülmektedir. Kenan Evren, sağına ve soluna aldığı 4 kuvvet komutanıyla Genelkurmay karargâhından okuduğu ilk bildiride; "*İç Hizmet Kanununun kendilerine verdiği Türkiye Cumhuriyeti'ni kollama ve koruma görevini, yüce Türk Milleti adına emir ve komuta zinciri içinde ve emirle yerine getirme kararını aldıklarını ve ülke yönetimine bütünüyle el koduklarını*" açıklar. ABD'nin merkezi haberalma örgütü CIA, kendi iç görüşmelerinde darbeyi, "*Bizim çocuklar başardı!*" diye açıklar. Amaç, Türkiye'yi hizaya sokmak ve neoliberal politikaların uygulanabileceği koşulların yaratılmasıdır. ABD ve CIA tarafından tetiklenen darbe ile demokrasi rafa kaldırılır ve faşizm devreye girer.

Darbe öncesindeki süreçte; Türkiye'de yaşanan siyasi ve ekonomik istikrarsızlığın yarattığı enflasyonist baskılar, kıtlıklar ve yokluklar ve her gün manşetlere taşınan siyasal içerikli cinayet haberleri sokaktaki halkı bunaltmış durumda olduğu görülmektedir. Silah ve uyuşturucu kaçakçılığının boyutlarından da anlaşılacağı gibi derin devlet tarafından yönlendirilerek körüklenen sağ-sol çatışmalarında her gün ya bir solcu ya bir ülkücü öldürülmektedir. Sendikacılar, aydınlar, gazeteciler ve akademisyenler ülkücülerin, ülkücü örgütlenmenin lider kadrolarından bazı isimler de solcuların kurşunlarına hedef olmaktadır. Yükseköğrenimini Türkiye'de sürdüren Özer Elmas, Muharrem Özdemir, Sadık Cemil, Mehmet Ömer, Ercan Turgut ve Mustafa Ertan adlı Kıbrıslı öğrenciler de ülkücüler tarafından öldürülüp, Kıbrıs Türk Siyasal Tarihin'de "*Demokrasi Şehitleri*" olarak anılan isimler arasına katılmışlardır.

Gazeteci Abdi İpekçi, sendikacı Kemal Türkler, akademisyen Cavit Orhan Tütengil, 12 Mart dönemi başbakanı Nihat Erim ve MHP Genel Başkan Yardımcısı Gün Sazak gibi öne çıkan suikastler, toplumsal gerilimin şiddetini iyice artırmış durumdadır. 1978 yılında yaşanan ve Alevileri hedef alan Kahramanmaraş katliamı, Çorum olayları, Hopa direnişi ve dincilerin Konya mitinginde İstiklal Marşı'nı yuhalamaları gibi olaylar ile giderek şiddetlenen silahlı çatışmalar, askeri darbeye gerekçe gösterilmiştir. Kenan Evren başkanlığında Tahsin Şahinkaya, Sedat Cilasun, Nurettin Ersin ve Nejat Tümer adlı kuvvet komutanları komutasında oluşturulan Milli Güvenlik Konseyi, 114 tur oylamada Cumhurbaşkanı'nı seçemeyen TBMM'yi feshederek yönetime el koyduğunu açıkladıktan sonraki bildirisinde, ülke çapında sıkıyönetim ilan eder ve insan avıyla birlikte tutuklamalar başlar. Siyasi partilerin faaliyetleri yasaklanır ve kapatılırlarken, parti başkanları Süleyman Demirel, Bülent Ecevit, Necmettin Erbakan ve Alparslan Türkeş tutuklanarak hapse atılırlar. Sol görüşlü akademisyenler üniversitelerden uzaklaştırılır ve zorunlu sürgünlükler başlar. Yurtdışına kaçmak zorunda kalan pek çok aydın, MGK tarafından vatandaşlıktan çıkartılır. Tutuklamaları işkenceler, işkenceleri idamlar takip eder.

Türkiye Cumhuriyeti tarihinin en özgürlükçü ve demokratik anayasası olarak tabir edilen 1960 Anayasası'nı ortadan kaldıran darbeciler, siyasi örgüt mensuplarını, yaşının reşit olup olmadığına bakmaksızın Türk Ceza Kanunu'nun ünlü 146. Maddesi'yle düzenlenen "*Anayasa'yı tağyir, tebdil ve ilgaya teşebbüs*" suçlamaları *ve* "*Asmayalım da besleyelim mi*?" gibi faşist söylemlerle idam sehpalarına gönderir. Atatürk ilke ve inkılâplarına sarıldığını ilan edip, tüm diğer siyasi eğilimleri "*kökü dışarda*" diyerek dışlayan askeri rejim; Atatürçü söylemlerine rağmen Atatürk'ün kurduğu partiyle birlikte, halkevleri, dil ve tarih kurumları gibi önemli aydınlanma merkezlerini solcu yuvası diye kapattırır. Bugün devletin her alanında kökleşmiş kadrolara sahip olan dinci-gerici örgütlenmelere zemin oluşturan kararlara imza atar.

Önceki anayasanın özgürlükçü ve demokratik unsurlarını ayıklayarak, darbecilerin darbe nedeniyle ömürboyu yargılanamayacakları maddeler ekleyerek oluşturdukları 1982 Anayasası'nı yapan askeri rejim, kendisinin izin verdiği yeni siyasi partilerle 1983 yılında tedrici demokrasinin yolunu açan ilk seçimlerini yaptırır. Bu seçimi, darbeden 9 ay önce, dönemin başbakanı

Süleyman Demirel tarafından Devlet Planlama müsteşarı olarak atanan ve 24 Ocak 1980 tarihinde açıkladığı kararlarla, Türk ekonomisini Uluslararası Para Fonu (*IMF*) ile Dünya Bankası güdümünde neo-liberal ekonomi politikalarına teslim eden, Turgut Özal'ın Anavatan Partisi kazanır. Türk siyasi tarihine Takunyalılar olarak geçen Özal ve ekibi, Türkiye Cumhuriyeti devlet kurumlarında ilk dinci örgütlenmenin mimarı olurlar.

Baskılara, Tehditlere Karşın Yeni Bir Tiyatronun Doğuşu

Darbenin yarattığı koşulların ağırlığı, Kıbrıs'ın kuzeyinde de hissedilmektedir. Darbecilerle sağ siyasal çizgide politika üretenlerin ortaya koyduğu "*anarşist, bölücü, komünist ve vatan haini*" gibi suçlayıcı söylemlerin, siyasal konjonktüre uygun olarak Federe Devlet yöneticileriyle destekçilerinin ağzında da sakız gibi çiğnendiği günlerden geçilmektedir. K. T. Devlet Tiyatrosu Müdürü Hilmi Özen'in, "*Vatandaş Oyunu*" için hazırladığı suç duyurusu niteliğindeki raporunda da vurgulanan; anarşist nitelikli ve komünizm propagandası içeren oyun, Denktaş ve UBP yönetimi ile destekçileri tarafından zaten tu kaka ilan edilmiştir.

12 Eylül Darbesi'nin faşizan kara bulutlarının gezindiği Ada'da, bu bulutları getiren siyasal rüzgârı da arkasına alan iktidar, "*Vatandaş Oyunu*"nu sahneye koyan oyuncuları, savunmalarını dahi almadan derhal işten çıkarır. Karar, toplantıda bulunan bir şahsın sonradan verdiği bilgiye göre önce UBP Parti Meclisi toplantısında alınmıştır. Yaşar Ersoy ve Osman Alkaş'ın tiyatrodan derhal atılmalarının ardından, kadrolu sanatçı Işın Cem (*Refikoğlu*) hakkında soruşturma açılır. İşten çıkarma kararı o kadar aceleye getirilmiştir ki, Osman Alkaş'a verilen işten çıkarıldığını gösteren belgedeki tarih, 39 Eylül 1980 olarak kayda geçer. İşten çıkarıldıklarına dair ihbar belgeleri, sanatçılara bir ay önceden verilmiştir. Sanatçılar, çıkarılma tarihine kadar zaman zaman tiyatroya uğrayarak yönetimle bir tür psikolojik savaş yaparlar. Hilmi Özen, onları orada gördüğü zaman, işten çıkarılma kararları henüz yürürlüğe girmediği halde "*Niye geldiniz*?" diye sorar. Sanatçıların tiyatrodan atılmalarına yurt içinden ve yurtdışından gelen bir çok tepkiler olmasına rağmen, yönetim bu seslere kulaklarını tıkamayı, yazılanlara gözlerini kapamayı tercih eder.

Yaşar Ersoy ve Osman Alkaş, 1980

11 Eylül akşamı, Mısırlızade Sineması'nda büyük bir gişe başarısı ve coşkun seyirci desteğiyle sahnelenen "*Vatandaş Oyunu*", önceden planlandığı gibi 14 Eylül akşamı Pergama *(Beyarmudu)* köyünde sahnelenecektir. Lefkoşa Türk Belediyesi'nin kendilerine tahsis ettiği Datsun marka van tip araca dekor, kostüm ve aksesuarlarını yükleyen sanatçılar yola çıkmak için tüm hazırlıklarını tamamlamış durumdadırlar. Yaşar Ersoy ve Osman Alkaş van araçla, o yıllarda evli olan Erol Refikoğlu ve Işın Cem *(Refikoğlu)* de kendi özel araçlarıyla gideceklerdir. Erol, yola çıkmadan önce Yaşar ve Osman'ın yanına gelir. Elinde uzun bir tornavida ile bir ingiliz anahtarı vardır. O gergin koşullarda çıkacakları yolculukta, önlerine çıkıp engel olmaya çalışanlar olabileceği ve kendilerini savunmak zorunda kalabilecekleri düşüncesindedir. Osman'a ingiliz anahtarını Yaşar'a da tornavidayı uzatır, kendisi için de şoför koltuğunun kenarında bir keser vardır. "*Hiç olmazsa dövüşe dövüşe gidelim!*" der. Yaşar, "*Elimizde bu aletler olsa da etimiz ne budumuz ne, kendimizi savunamayız bile!*" der ve el aletini almayı reddederek yola çıkarlar. Erol'un korktuğu başlarına gelmemiş olsa da seyircinin, korkunun esiri olduğu gerçeği kendilerini beklemektedir. Pergama köyündeki gösteri çok az bir seyirciye sunulur.

Lefkoşa Türk Belediyesi'nin 1. Kültür Sanat Şenliği'nde, "*Vatandaş Oyunu*"nun iki gece sonrasında Kıbrıslı Türklerin müzik tarihinde önemli bir yeri olan ve şarkılarıyla dillerde dolaşan Sıla-4 grubunun konseri planlanmıştır. O dönemde Lefkoşa Belediye Meclisi üyesi olan grubun gitarist ve vokal seslerinden Aydın Kalfaoğlu ile solist-giatrist Erdinç Gündüz ve davul ile perküsyonda Ferahzat Gürsoy, 13 Eylül akşamı Mısırlızade Sineması'nda sahne alırlar. Siyasi gerginliklerin yaşandığı o günlerde, yönetimin başındaki Rauf Denktaş'ın oğlu ve UBP üyesi olması hasebiyle, grubun diğer üyesi Raif Denktaş'ın, muhalif bir belediye tarafından düzenlenen şenlikte sahne almayacağını düşündüklerinden kendisini çağırmaktan imtina ederler. Raif Denktaş, konser yapıldıktan sonra bulunduğu dost meclislerinde de ifade ettiği gibi, diğer arkadaşlarıyla arasında geçici ve haklı bir kırgınlığa neden olan kendisinin gıyabındaki bu konsere çağrılı olsaydı, hiçbir siyasi kaygı taşımaksızın seve seve gideceğini ifade eder.

K. T. Devlet Tiyatrosu'ndaki geçici-sözleşmeli statüleri, yönetim tarafından iptal edilen ve işsiz kalan Yaşar Ersoy ile Osman Alkaş'a Lefkoşa Belediye Başkanı Mustafa Akıncı sahip çıkar. UBP'li üyelerinin red oyuna rağmen, 1 Ekim 1980 tarihinde Lefkoşa Belediye Meclisi'nden geçirilen bir kararla, Lefkoşa Belediye Tiyatrosu'nun kurulması için görevlendirilmek üzere sözleşmeli olarak işe alınırlar. Kuşkusuz ki, henüz yeni olan toplumsal yapı ile emekleme aşamasındaki devlet oluşumu içindeki bir belediyenin maddi olanakları, kendi bünyesinde bir tiyatro oluşumu için gerekli bütçe kaynaklarına sahip değildir. "*Vatandaş Oyunu*"nun ilk kez perde açtığı, Belediye yönetim binasının yaklaşık 200 metre ilerisindeki ambar, kurulacak yeni tiyatro için salon olarak seçilir. Oyunlarının pek çoğunu izleyen Yaşar Ersoy'un hocası ve yol arkadaşı Yücel Erten'in de vurguladığı gibi "*4 duvar 1 tabut*"tan ibaret derme çatma bir salondur ellerindeki. Seyirciler için sandalyeler, her oyun öncesinde Küçük Kaymaklı kulübünden, sanatçıların bizzat kendileri tarafından taşınır ve ertesi sabah kamyonete yüklenerek iade edilir.

Perdelerini 3 Kasım 1980 tarihinde açan Lefkoşa Belediye Tiyatrosu (*LBT*), bu tarihte yayımlanan kuruluş manifestosunda, insana verilen değerin azalmaya yüz tuttuğu toplumumuzda, hammaddesi insan olan sanatın, umut yolunu göstermek için var olacağını duyurur. İlerici ve toplumcu sanat ilkeleri çerçevesinde tiyatro sanatının tüm gerekliliklerini hiç savsaklamadan,

topluma ve insana en zor koşullarda bile her şeyi duyurmayı, duymak istemeyenlere de protestosunu iletmeyi ilke edinen LBT oyuncuları, atsalar da yasaklasalar da izin vermeseler de bir yolunu bulup tiyatro yapacaklarını, geleceğe bir tiyatro mirası ve geleneği bırakmak için çalışacaklarını, Kıbrıslı Türk seyircilerin hiç tanımadığı, ülkeye girme şansı bulamamış oyunlar sahneleyeceklerini, dünya tiyatrosunun çıraklığını iyi bir biçimde yaparak adalı insan kimliğiyle evrensel kimliğin peşinde olacaklarını, Geleneksel Türk Tiyatrosu'nun öğeleriyle, Kıbrıs insanının yaşam biçimi ve karakterini birleştiren denemeler yapacaklarını; sevgi, barış ve dostluk yolundaki bu çabalarının güç kaynağının seyirci olacağını ilan ederler.

Biletli Soruşturma Memurları

Brechtyen tiyatro anlayışı ekseninde, toplumcu gerçekçi çizgide, açık biçim özellikleriyle Geleneksel Türk Tiyatrosu'nun unsurlarını temel sanat politikası olarak belirleyen LBT'nin ilk oyununda rol alan Işın Cem, hâlâ K. T. Devlet Tiyatrosu'nda kadrolu bir sanatçıdır. Tiyatro yönetimi tarafından Bakanlık, Başsavcılık ve Kamu Hizmeti Komisyonu'ndan talep edilen Işın Cem hakkındaki soruşturma devam etmektedir. Yaşar Ersoy ve Osman Alkaş işten atılmışlar, geriye Işın Cem kalmıştır. Başsavcılıktan verilen görüşe göre, Kamu Görevlileri Yasası'nda, ne böyle bir disiplin suçu ne de tiyatro yaptı diye işten atılmayı gerektiren bir suç tarifi vardır. 1980 yılının Eylül ayında açılan soruşturma 1981 yılının Şubat ayına kadar devam eder. Başsavcılığın en son mütalaasında, bundan böyle bu konuda cezai yaptırım uygulanması isteniyorsa, ilgili yasanın Cumhuriyet Meclis'nde değiştirilerek yeniden düzenlenmesi görüşü yer alır.

"*Vatandaş Oyunu*" ve oyunu sahneye taşıyan sanatçılar, hiçbir suçlama kategorisine girmedikleri halde, kurdukları düzen ve yönetim anlayışı için tehdit unsuru olarak gördükleri bu oyundan rahatsız olan yönetimin, demokrasi kültüründen uzak, tahammülsüz tavrı gün gibi aşikârdır. Soruşturma devam ederken, soruşturma memurları ile sanatçılar arasında ilginç olaylar yaşanır. Soruşturma için görevlendirilen savcılar ya da bakanlık müfettişleri, incele-

me yapmak için oyunun metnini talep ederler. Yaşar Ersoy, bu noktada tiyatroya dair tüm incelikli silahlarını kullanmaya kararlıdır. Tiyatronun sadece metinden ibaret olmadığını söyler. Örneğin "*Evet!*" derken, basit bir anlamı olduğu düşünülen bu sözün, tiyatro sahnesinde "*Defol!*", "*Buyur otur...*", "*Seni seviyorum*" gibi binlerce anlama gelebilecek şekilde söylenebileceğini ifade eder.

Oyun metnini Yaşar Ersoy'dan alamayacaklarını anlayan soruşturma memurları, Lefkoşa Belediye Başkanı Mustafa Akıncı'ya giderler. Akıncı, oyunun ÇAĞDER adına sahnelendiğini, bu yüzden oyunun metnini kendilerine veremeyeceğini söyler. Yeni adres, o yıllarda Milli Eğitim Bakanlığı kadrolarında ortaokul öğretmeni olan ÇAĞDER Başkanı Fikret Demirağ'dır. Bakanlık müsteşarı ve müdürünün, arayarak baskı yapma çabalarına rağmen, Demirağ da metni vermeyi reddeder. Yaşar Ersoy, eğer soruşturma için bilgi toplamak isterlerse buyurup oyunu izlesinler, hem seyircimiz de artar diyerek ironik bir çağrı yapar.

Değil gişe memuru ve teşrifatçısı, dekorcusu, efekt ve ışıkçısı dahi olmayan tiyatro salonuna giriş biletlerini, kapıda duran Osman Alkaş kesmektedir. Bir ara kuliste oyun için hazırlık yapan Yaşar Ersoy'un yanına gelir ve soruşturma görevlilerinin oyunu izlemek için geldiklerini söyler. Ersoy, "*Biletlerini kes, girsinler*" der. Eğitim Bakanlığı'ndan gelen Hüseyin Şenol, Ata Samioğlu ve Mahmut İslamoğlu'ndan oluşan müfettişler ve savcı Mustafa Arıkan, oyunu izlemek için görevlendirildiklerini, görevlendirilmiş oldukları için de bilet kesilmemesi gerektiğini söylerler. Yaşar Ersoy, biletsiz seyirci alamayacaklarını söyler. Bunun üzerine, ilgili dairelere ibraz edilmek üzere bilet paralarını ödediklerine dair kendilerine imzalı ve kaşeli belge verilir.

Savcının mütalaasıyla hiçbir suç kapsamına girmediği için rafa kaldırılan soruşturmanın ardından, sanatçılar arkadaşları Işın Cem'den (*Refikoğlu*), K. T. Devlet Tiyatrosu'ndan emekli olmasını ve yoluna kendileriyle devam etmesini isterler. Işın Hanım, 15 Şubat 1981 tarihinde emeklilik talebini sunar ve bu talebi derhal onaylanır. Mustafa Akıncı yönetimindeki Lefkoşa Türk Belediyesi, belediye meclisinden geçirilen bir kararla Işın Cem'i de sözleşmeli olarak LBT'nin sanatçı kadrosuna alır.

Kültür Sanat Alanındaki İvme Artışı

1980 yılının yaz mevsiminde, Lefkoşa Belediye Başkanı Mustafa Akıncı'nın öncülüğünde başlatılan ''Lefkoşa Kültür Sanat Şenliği", toplumun üretim ilişkilerinin gelişip çeşitlenmesiyle ortaya çıkan demokratikleşme taleplerinin, kültür sanat alanındaki yansımalarından biri olarak kolektif bir çabayla hayata geçirilmişti. Başta Çağdaş Sanatçılar Derneği (*ÇAĞDER*) ve Halk Sanatları Derneği (*HASDER*) gibi örgütler olmak üzere, onlarca yazarla sanatçının katılım ve işbirlikleriyle gerçekleştirilen ''Lefkoşa Kültür Sanat Şenliği", kültür sanat alanında ileri ve yeni adımların atılmasına neden olur. Bu şenlik sayesinde yakalanan ivme, yeni bir tiyatro kuruluşunun oluşmasına zemin hazırlamakla kalmaz, kültür sanat alanında üretim artışına ve bu alanda yeni isimlerin ortaya çıkmasına zemin hazırlar. LBT, yepyeni bir toplumsal proje olarak hayata geçirilirken; yazın, plastik sanatlar, fotoğrafçılık, karikatür ve müzik sanatları alanlarında da örgütlenme ve üretim yoğunlaşmasının itici gücü olur.

Hüseyin Çakmak ve Musa Kayra gibi Kıbrıs Türk karikatür sanatının motor gücünü oluşturan isimlerle birlikte, Kıbrıs Türk fotoğrafçılığının duayen isimlerinden Kadir Kaba'nın da vurguladığı gibi, bu şenliğin düzenlenmeye başlanmasıyla birlikte, kendi üretim alanlarında hareketlenme ve üretim artışı gözlemlenir. İlerici ve aydın fikirleriyle öne çıkan belediye başkanı Mustafa Akıncı'nın destekleyip motive ettiği kültürel ve sanatsal çalışmalar, yeni yayınların hayata geçirilmesine de vesile olur. Lefkoşa Kültür Sanat Şenliği kapsamında düzenlenen öykü yazma yarışmasında, "Dulun Oğlu" adlı öyküsüyle birincilik ödülüne değer görülen Mustafa Gökçeoğlu, Kıbrıs Türk yazınına katılan yeni isimler arasındaki yerini alır. Gökçeoğlu'nun ilk öyküsü, "Öyküler 83" başlığıyla Lefkoşa Türk Belediyesi Yayınları arasında basılır. Matematik ve fen bilgisi dersleri öğretmeniyken, aldığı ödül ve yayımlanan ilk öyküsüyle motive olan Gökçeoğlu, ilerleyen yıllarda halkbilimi araştırmalarına yönelir. Mustafa Gökçeoğlu, bugün bu alanda oldukça büyük bir külliyatın sahibi, üretken bir yazar ve araştırmacı kimliğiyle öne çıkmaktadır. Roman ve oyun yazma yarışmalarına da öncülük eden Lefkoşa Türk Belediyesi ile onun kültüre ve sanata tutkun genç başkanı Mustafa Akıncı, o dönemde ortaya koyduğu bu çabalarla Kıbrıs Türk belediyecilik tarihinde öncü bir kimliğe sa-

hip olurken, bugün Cumhurbaşkanı sıfatıyla da aynı duyarlılık ve kararlılıkla sanata ve kültürel çalışmalara destek olmayı sürdürüyor.

Kültürün ve sanatın demokratikleşmesi ve üretim verimliliğinin artmasını sağlayan "*Lefkoşa Kültür Sanat Şenliği*" için oluşturulan komitenin yönetim kadrosunda, LBT'nin kurucu kadrosundan sanat yönetmeni Yaşar Ersoy, Osman Alkaş ve Erol Refikoğlu ile Belediye Meclisi Üyesi Mahide Ergün görev alırlar. Komite üyeleri, bu şenliğin düzenlenebilmesi için insanüstü çabalar ortaya koymak zorundadırlar. Kısıtlı bütçe ve kadro olanaklarıyla oyunlar sahneleme çabası içindedirler. Oyun hazırlıkları devam ederken, şenlikler için, Kuzey Kıbrıs'ın dört bir yanındaki sanatçılara ulaşırlar. Fikirsel çabalarla birlikte bizzat kol gücünü de kullanarak; resim, heykel, seramik, fotoğraf ve karikatür gibi farklı disiplinlerden eserleri Lefkoşa'ya taşıyarak sergiler oluştururlar.

Kuzey Kıbrıs'ın yakın tarihinde kültürel ve sanatsal alanda yeni bir ivme yaratan "*Lefkoşa Kültür Sanat Şenlikleri*", bir yandan kimlik sorgulamalarına yanıt veren bir kimlikle ortaya çıkarken, diğer yandan bu alanda demokrasi kültürünün yeşermesine zemin hazırlamaktadır. Plastik sanatlar, yazın ve sahne sanatları alanlarında yeni eserler sunulurken, farklı sanat disiplinlerinden gelen sanatçılar, örgütlenme çabalarına bu dönemde girişirler. Sanat derneklerinin kurulmasına öncülük eden kültür sanat şenlikleri, devam eden yıllarda, çok daha iyi örgütlenmeler ve geniş katılımlarla sürerken, iktidar yanlısı sağ basının eleştiri okları da yağmaya ara vermez. Muhalif partiden seçilen Belediye Başkanı Mustafa Akıncı'nın, Lefkoşa'nın çok önemli altyapı sorunlarından biri olan kanalizasyon çalışmalarını, uluslararası ortak bir proje kapsamında Güney Lefkoşa Belediyesi ile işbirliği halinde çözümle-

Mustafa Akıncı ve Yaşar Ersoy 3. Lefkoşa Kültür Sanat Şenliği'nde, 1982

meye çalıştığı bu yıllarda, Lefkoşa sokaklarında kazılar yapılmaktadır. İktidar yanlılarının, kazı çalışmalarının yarattığı sıkıntılardan dolayı "*Çukur Mustafa*" diye iğneledikleri Akıncı, düzenlenen kültür sanat şenlikleriyle de eleştiri oklarının hedefi olur. Belediyeciliği salt çöp toplamakla eş tutan bu zihniyet, "*Çukur Mustafa çöp işini bıraktı, kültür-sanatla vakit ve para harcar*" gibi haksız eleştirilerde bulunur.

Toplumsal Muhalefetin Sanat Kalesi

Lefkoşa Türk Belediyesi tarafından 1980 yılında ilk kez düzenlenen "*Kültür Sanat Şenliği*" ile hayat bulan LBT, Yaşar Ersoy'un sanat yönetmenliğinde yaydan fırlayan bir ok gibi toplumcu gerçekçi sanat çerçevesinde, hedefine doğru ilerlemeye başlar. LBT sanatçıları, bu yıllarda kelle koltukta, bir daha geri dönmemek üzere yola çıkmışlardır. Bertold Brecht'in, "*Kaleminle yazarak savaş, okurun da senin yanın sıra savaşa katılacaktır*" sözünü kendilerine ilke edinen sanatçılar, kendi sanat anlayışları çerçevesinde tiyatro aracılığıyla iktidarla savaşa tutuşurlar.

Devlet Tiyatrosu'ndan atılmalarına neden olan çatışmaların temelindeki toplumcu gerçekçi sanat anlayışıyla, 1980-81 sezonunda sahnelenen "*Vatandaş Oyunu*"nun ardından, yine kolektif bir çalışmanın ürünü olan, evde, sokakta ve okulda eğitimi konu alan "*Oku Adam Ol*" oyununu sahnelerler. LBT oyuncularının kaleme aldıkları "*Oku Adam Ol*" oyunu, depolitik ve pasif bireyler yaratmaya endeksli ezberci eğitim sistemini eleştirirken; sorgulayan, araştıran, yorumlayan ve yaratıcı bireylerin yetiştirileceği bir sistemi önermektedir. Oyuna, devletin resmi yayın kuruluşu BRT yasak koyar.

Özel radyo ve televizyonların olmadığı yıllarda yayın tekelini elinde bulunduran ve daha çok askeri otoritenin emrinde çalışan BRT yönetimi, LBT'nin oyununa, haber bültenlerinde ve programlarında yer vermemekle kalmaz; paralı duyuru taleplerine dahi engel koyar. LBT'nin, "*Oku Adam Ol*" oyununu halka duyurmak için, belediyeden izin alarak çeşitli yerlere astığı afiş ve pankartlar polis tarafından toplatılır. Yaşar Ersoy, Lefkoşa Polis Müdürlüğü'ne giderek belediyeden alınan izinle asılan afiş ve pankartları niye topladıklarını sorar ve pankartları geri ister. Yapılan sert tartışmaların ardından konu, LBT

sanatçıları tarafından Lefkoşa Türk Belediye Başkanı Mustafa Akıncı'ya iletilir. Akıncı, polisten, izinle asılan afişlerin ve pankartların iadesini ve yeniden yerlerine asılmasını talep eder. Sanatçıların dirençli ve kararlı tutumları ile Akıncı'nın demokrat yaklaşımı sayesinde, LBT'ye yönelik bir engelleme girişiminin daha üstesinden gelinir.

Sanatçılar devletin radyo ve televizyon kanalı BRT'nin koyduğu yasağı ise ısrarlı mücadelelerine rağmen aşamazlar. BRT yetkililerinin, *"haklısınız, sizi anlıyoruz ama konu bizi aşıyor. Emir yüksek yerdendir"* açıklamalarıyla karşılaşan Yaşar Ersoy ve Mustafa Akıncı, yayımladıkları bildiriyle, LBT'nin sesinin kısılamayacağını vurgulayarak BRT'yi protesto ederler.

"*Oku Adam Ol*" oyunun sahnelendiği günlerde, Kıbrıs Türk Federe Devleti'nde seçim atmosferi yaşanmaya başlanmıştır. 1974 yılında yaşanan savaş, göç ve bölünme ile ortaya çıkan ayrı devlet örgütlenmesinde yaşanan sıkıntılar, ayyuka çıkmış, Alpay Durduran yönetimindeki TKP ile Özker Özgür başkanlığındaki CTP'nin başını çektiği sol muhalefet, yaşanan sıkıntılardan bunalan halk tabanından gelen destekle sağlam bir zemine oturmaya başlamıştır. Denktaş-UBP iktidarının yarattığı ganimet ekonomisine yaslanan yeni düzenin acı meyveleri olan partizanlıklar, usulsüzlükler, iskan politikalarındaki çarpıklıklar ve kaçakçılık olayları toplumsal gerilimi her geçen gün artırmış durumdadır. Daha ilk oyunundan başlayarak bugüne kadarki sanat çizgisinde toplumsal yürek atışına göre hareket eden ve oyunlarını bu düşünceyle oluşturan LBT, gelinen toplumsal ve siyasal süreci, kendi sanat anlayışıyla yorumlayıp sunmakta gecikmez.

Ülkemizdeki ilk ve tek gazete tiyatrosu olan "*Kuzeyname*" oyunu, 1981 seçimlerine doğru gidilirken Yaşar Ersoy tarafından sahnelenir. LBT oyuncularının ekip çalışmasıyla yazdıkları "*Kuzeyname*", 1974 yılından sonra yaşanan toplumsal ve siyasal süreci yansıtan gazete manşetlerinden yola çıkılarak kurgulanır. Gazete küpür ve manşetlerinin kostüm olarak tasarlandığı, manşetlerin slayt olarak fonda yansıtıldığı ve manşetlere uygun epizotlar halinde sahnelenen oyun, seçim sürecinde toplumsal muhalefete hizmet eder niteliktedir. Bir yıl zarfında üçüncü oyununa imza atan genç ekip, diğer iki oyununda olduğu gibi, her türlü engele rağmen yeni oyunlarını da turne programı kapsamında Kaleburnu'ndan Yeşilırmak'a, Kuzey Kıbrıs boyunca 18 yerleşim birimine taşır.

Afiş: Musa Kayra, 1981

Toplumsal muhalefete hizmet eder nitelikteki içeriği ve biçimi nedeniyle, sanatçılar, ikitdar sahipleri ve iktidar yanlıları tarafından yazılı, sözlü ve fiili saldırılara uğrarlar. Denktaş-UBP iktidarının yayın organı Birlik gazetesi, her zaman olduğu gibi mesnetsiz saldırılar ve iftiralarla LBT'yi karalama ve engelleme çabalarına girişir. Kurulduğu ilk yıllarda, Denktaş-UBP iktidarı ve yandaşları tarafından birçok baskı ve engellemeye maruz kalan LBT ekibi, her oyunuyla turneye çıkarken bazı köylere sokulmaz. Önceden anlaşma yapılan köy sinemalarının sahipleri, ikitdar mensuplarının ve köy örgütlerinin baskı, tehdit ve telkinleriyle, LBT'ye salonlarını açmaktan vazgeçerler. Sahneleme şansı buldukları köylerden biri olan Kaleburnu'nda, oyun sahnelenirken seyirci koltuklarından laflar atılır ve bazı seyirciler sahneye çıkıp biz oynayacağız diyerek oyunu provoke ederler. Tüm bu provokasyonlarla engelleme çabaları, Denktaş-UBP iktidarının kışkırtmalarıyla yaşanırken, seyircinin alkışları, daha çok bu engellemeleri protesto eder niteliktedir.

Her türlü engelleme ve baskılara rağmen 18 yerleşim birimine taşınan oyunda; Yaşar Ersoy, Osman Alkaş, Erol Refikoğlu ve Işın Cem'le *(Refikoğlu)* birlikte BELÇA çalışanı Gülgün Sakallı da görev alır. LBT sanatçılarının, Lefkoşa Türk Belediyesi, KTAMS, KTÖS ve BES ortak kuruluşu olarak hayata geçirilen BELÇA Süpermarket'te kasiyer olarak çalışan ve yeteneğiyle öne çıkan Gülgün Sakallı'yı da sözleşme ile kadroya alma çabalarına rağmen, belediyenin kısıtlı bütçe olanakları nedeniyle bu konuda bir sonuca varılamaz. Nitekim LBT ekibinin 4 kişilik kurucu kadrosunda yer alan isimler de ancak 3 yıl boyunca sözleşmeli olarak çalıştıktan sonra muvazzaf kadroya geçerler. LBT, ekonomik yetersizliklerden kaynaklanan kadro sıkıntısının dayattığı zor koşullar ve iktidarın baskıcı tutumuna rağmen toplumsal bir proje olarak yaşama tutunmaya çalışır. LBT'nin muhalefetin sanat kalesi olabilmesi için en büyük destek, muhalif çizgideki siyasal partiler ile başta sendikalar olmak üzere demokratik kitle örgütlerinin ortaya koyduğu dayanışma çabaları sayesinde sağlanır. Sahne amiri, ışıkçısı, efektörü, dekorcusu olmayan tiyatro-

ya, örneğin Akın Elektronik ya da Ahmet Okan'dan ışık ve ses donanımları; Emin Çizenel, Feridun Işıman, Musa Kayra, Aşık Mene, Ruzen Atakan gibi sanatçılardan dekor tasarımları; Acar Akalın, Ahmet Okan, Deniz Çakır, Oskay Hoca ve Kâmran Aziz gibi sanatçılardan özgün müzik çalışmaları; sahne gerisinde yürütülecek işlerde de demokratik kitle örğütü üyelerinden gönüllü katkılar sağlanır.

İktidar ve iktidar yanlılarının baskı ve engellemelerine karşı, muhalefet partileri ve demokratik kitle örgütleriyle işbirliği yapan LBT, turne programlarını da bu işbirliği ve dayanışmayla sürdürür. Yaşar Ersoy, sanat yönetmeni sıfatıyla hemen tüm demokratik kitle örgütleriyle temasa geçer ve her örgütle eşit ve sağlıklı bir işbirliği zemininin oluşmasına öncülük eder. Turne hazırlıkları başladığı zaman gösterilerin yapılacağı yerlerde satışa sunulacak olan biletler, TKP ve CTP örgütlerine eşit şekilde gönderilir. Turneye gidilen her yerde akın akın izleyici gelir, tiyatronun sahneleneceği salon ya da alan, adeta bayram yerine döner. Bunu gören siyasi parti yöneticileri arasında, LBT'yi nasıl daha çok sahipleniriz babında ilginç bir rekabet yaşanır. LBT ekibinden kendi partileri adına daha çok bilet talep etmeye başlarlar.

Oyun öncesinde fuayede toplanan siyasi parti temsilcileri ile bölge örgütlerinin önde gelenleri, düğün ve bayramlardaki gibi takım-kravat dizilirler, gelen herkesle el sıkışırlar. Hatta günlerden bir gün Yaşar Ersoy, CTP parti binasına davet edilir. Oraya gittiğinde parti yöneticilerinden Dr. Turhan Korun ile karşılaşır. Turhan Bey kendisinden, biletler konusunda partilerine daha çok imtiyaz tanınmasını talep eder. Hiçbir siyasi partiye angaje olmadan, her parti ve demokratik kitle örgütüyle eşit düzeyde ilişkiler içinde olma kararlılığındaki LBT'nin öncü isimlerinden Yaşar Ersoy, daha yakın ilişki içinde olduğu parti genel sekreteri Naci Talat ile bu sorunu konuşur. Talat ve parti başkanı Özker Özgür'ün devreye girmesiyle, her örgüte tiyatro biletlerinde eşit kontenjan tanınması konusu çözümlenir.

Yaşar Ersoy, sanatı adına yola çıktığı ilk günden itibaren örgütlenmeye büyük önem verir. Bunun için de hiçbir siyasi partiye angaje olmadan, başta sendikalar olmak üzere demokratik, devrimci ve ilerici dernek örgütlenmeleri içinde görev almayı ilke edinir. Bunu yaparken en büyük hedefi, yol arkadaşlarıyla birlikte toplumsal dinamizmden güç alarak başlattıkları tiyatro hareketini yaygınlaştırmak, sevdirmek ve topluma kabul ettirmektir. Bu ne-

denle siyasi partiler, dernekler ve sendikalarla doğrudan bağlar kurar. Kiminin yönetim, kiminin yürütme kurulunda görev alan Yaşar Ersoy, kiminin üyesi kiminin sempatizanı ve destekçisi olur. İnternetin, sosyal medyanın (*Facebook*, *Tweeter*, *İnstagram v.s.*) olmadığı bir dönemde sanal değil organik kurulan bağlar sayesinde tiyatro hareketi, siyasi partilerle demokratik kitle örgütlerinin ve toplumun gündemine taşınır. Bunların yanı sıra Yenidüzen, Öncü, Söz, Kıbrıs Postası ve Yarın gibi muhalif gazetelerde; zaman zaman da Halkın Sesi gibi ulusalcı çizgide hareket eden bir gazetede, sanat adına muhalif sesler verilir. Bu çabalar, süreç içinde meyvelerini vermeye başlar. Yaşar Ersoy, bu dönemde muhtelif gazetelerde Orhan Ar, Tamer Ak ve YEZ imzalarıyla, daha sonraları ise açık isimle tiyatro sanatı ve kültür üzerine yazılar yayımlar. Bu yazılarıyla kamuoyu oluşturmaya çalışan Yaşar Ersoy'un biricik amacı, toplumcu gerçekçi sanatın yaygınlaşması ve toplumda kabul görmesini sağlamaktır. İlerleyen yıllarda bu yazılarından yaptığı seçkiden oluşan "*Umut En Son Ölür*" adında bir de kitabı yayımlanır.

Basın organları tiyatroyu gündemlerine almaya ve sayfalarında ona daha fazla yer vermeye başlarken, sendikalar ve demokratik kitle örgütleri bünyelerindeki gençlerle, amatör tiyatro çalışmalarına başlarlar. DEV-İŞ'in örgütlediği 1 Mayıs İşçi Bayramı ve 1 Eylül Dünya Barış Günü mitinglerinde, önceleri LBT oyuncuları tarafından hazırlanan skeçler, bu örgütler içinden yine onların eğiterek hazırladıkları amatör oyuncular tarafından da sahnelenmeye başlanır. DEV-İŞ ve Devrimci Gençlik Derneği (DGD) ile sol siyasal partilerin gençlik örgütleri, özel günler dışında da amatör tiyatro oyunları sahnelemek için kolları sıvarlar. Demokratik kitle örgütlerinin tiyatro çalışmalarında, fiili ve etkin bir şekilde görevler üstlenen Yaşar Ersoy, Güzelyurt Sanat Derneği (GÜSAD), Güzelyurt Amatör Sanat Derneği (GASAD), Halk Sanatları Derneği (HASDER) ve Mağusa Gençlik Tiyatrosu gibi örgütlerle de bağ kurar. Bu örgütlerin çatısı altında tiyatro eğitim çalışmaları yapar, amatör tiyatroların kurulmasına destek verir, onlara öncülük eder, amatör ve gençlik tiyatrolarını çalıştırarak oyunlar hazırlar. Tüm bu çalışmalar, LBT'nin profesyonel oyunlarına katkı yapacak genç yeteneklerin de ortaya çıkmasına zemin oluşturur.

1980'li yıllarda toplumsal direnişin sanatsal platformdaki odak noktası haline gelen LBT, kuruluş yılları oyunları "*Vatandaş Oyunu*", "*Oku Adam Ol*", "*Kuzeyname*" ve "*Doktor Civanım*" oyunlarında geleneksel Türk Tiyatrosu ile Kıbrıs Türk insanının yaşam biçimini Brechtyen bir yaklaşımla bağdaştırırken, "*Özgürlüğün Bedeli – Montserrat*", "*Biraz Gelir Misiniz*", "*Teneke*", "*Sevgili Doktor*" ve "*Köşede Durmak*" adlı diğer oyunları biçim olarak farklı yaklaşımlarla sahnelenmelerine rağmen, tümünün ortak noktasında toplumsal yürek atışına göre, toplumcu gerçekçi sanat çizgisinde hareket edildiği gözlemlenmektedir. Yaşar Ersoy'un temel sanat anlayışı doğrultusunda, neden ve niçin seçildiklerinin, nasıl sahneleneceklerinin yanıtlarını da beraberinde taşıyan bu oyunlar, Kıbrıs Türk seyircisinin öz ve biçim olarak bugüne kadar alışık olmadığı tarzda sahnelenen oyunları temsil ederler.

Toplumu temsil eden bireylerden oluşan izleyiciler oyunlara yanıt verirken, karşılıklı buluşmaların yaşanması gerçekleşir. Bu durum, LBT'nin dört kişilik bir kadrodan ibaret olmadığını gösterir. Başta muhalefet partileri ve sendikalar olmak üzere, demokratik kitle örgütlerinin de topyekûn benimseyip sahip çıktıkları LBT, bir toplumsal proje olarak gelişmesini sağlar. LBT aynı zamanda Musa Kayra, Emin Çizenel, Ahmet Aziz Üstad, Feridun Işıman, Aşık Mene, , Özden Selenge, Nilgün Güney, Salih Bayraktar, Hikmet Uluçam ve Ruzen Atakan gibi plastik sanatlar alanında üretimleri olan sanatçılarla, yazın dünyasından Fikret Demirağ, Hikmet Afif Mapolar, Özker Yaşın, Bekir Azgın, Neriman Cahit, Feriha Altıok, Filiz Naldöven, Şener Levent, Kutlu Adalı, Sevgül Uludağ, Hasan Kahvecioğlu, Hasan Hastürer, Fatma Azgın, İsmail Bozkurt ve Haşmet Muzaffer Gürkan gibi önemli düşün ve sanat insanlarının da desteğini alarak, toplumsal muhalefetin sanatsal platformdaki sesi olmak amacıyla çıktığı yola devam eder.

Yine kuruluşundan itibaren yüzlerce gencin de ilk sanat deneyimlerini yaşadıkları bir yuva haline gelen LBT, sadece tiyatro yapmakla kalmaz, sergiler, konserler, atölye çalışmaları, gençlik günleri, yarışmalar ve yazın alanında ortaya konan yayınlara da öncülük eder. Yaşar Ersoy'un sanat yönetmenliğinde yapılan bu çalışmalar, ülkemiz sanatçıları tarafından heyecanla karşılanır. Yaşar Erosy'un yönettiği birçok oyun için sahne tasarımı yapan ülkemizin tanınmış ressamlarından Emin Çizenel, bu konuda, Yaşar Ersoy hakkında düşüncelerini şöyle ifade eder:

"Sen, pençelerini çıkarmış bir kartal gibi, öfkeli, özgüvenin dağları delmiş geliyordun. Ama yüzün çok güzel ve paktı. Aslında halâ çocukça olmaya en doğal bir biçimde programlanmış gibi.

'Umut İnsanda' dedirten o çok çoşkulu, sorumlu ve enerji dolu yanında 'insana' inanırken, toz duman bir ortamda onurluydun. (...) Sen, tiyatro gibi çok farklı disiplinleri bir arada tutup bağırmak istiyordun. Bu nasıl bir harmandı anlatamam. Savrulup, sonra durulan, aklın yolu ile yoğrularak, sonra da koca bir yürekle buluşturan tarihimiz, toplumsal bir tarih oluşturuyordu.

Birlikte olabilmenin derin lezzetini, senin sistemine girerek deneyimlerken, artık özgürlük fışkıran üretim alanlarına dönüşmekteydik."

Ülkemizin bir başka tanınmış ressamlarından Aşık Mene, bir dönem tepegöz adlı aletle yaptığı canlı resim performanslarını, Yaşar Ersoy'un önerisi ve reji konsepti çercevesinde Ruzen Atakan'la birlikte *"Ateşli Sabır"* oyununda LBT sahnesine taşır. Mene ve Atakan, oyun için hazırlanan broşürde, Yaşar Ersoy hakkında şöyle yazarlar:

"İtiraf etmek gerekir ki, tiyatromuzda Yaşar Ersoy gibi karizmatik kişilikli bir yönetmenle çalışmak, plastik birikimimizin tiyatro gibi eylem sanatlarının dünyasına açılması açısından bizlere paha biçilmez birikimler kazandırdı. Yönetmen Yaşar Ersoy tasarımımızda en küçük detayı bile oyunun kurgusu açısından gözden geçirdi."

Yaşar Ersoy, sadece plastik sanatçıların değil, yazın ve müzik sanatçılarının da birikimlerini tiyatro dünyasına açmalarına ve sanatlarını kolektif anlayışla zenginleştirerek izleyiciyle buluşturmalarına olanak yaratır. Yaşar Ersoy, yönettiği kimi oyunları yazar olarak Fikret Demirağ, Filiz Naldöven, Neriman Cahit, Feriha Altıok, Özden Selenge ve Faize Özdemirciler ile çalışırken, kimi oyunların müziklerini de Ahmet Okan, Acar Akalın, Oskay Hoca, Deniz Çakır, Kâmran Aziz, Tanju Hoca, İlkay İdris, Eran Raman, Aslı Giray ve Ersen Sururi gibi müzik sanatçılarıyla çalışır. Bu çabalar sayesinde kolektif bir sanat üretim merkezi olan LBT, hem sanat alanında hem de demokrasi kültürünün gelişmesinde, Kıbrıslı Türkler arasında önemli bir misyon üstle-

nir. Sanat açısından toplumsal muhalefetin direnç merkezi konumuna gelir. Neredeyse LBT 'nin kuruluşuna kadar Kuzey Kıbrıs'ta açıkca depolitik ve sistemle barışık bir yol izleyen tiyatro sanatı, ilk kez LBT ile alternatif ve özgürlükçü bir anlayışa yönelir. Alternatif ve muhalif itkilerle LBT 'de bir araya gelen sanatçılar, daha özgürlükçü, demokratik, çağdaş bir kültür yaratmaya calışırlar.

Bedel Ödemeden Özgürlük Olmaz

1974'te yaşanan savaş ve bölünmenin ardından 7 yıl geçmiştir. 1981 yılı, Kıbrıs'ın kuzeyine yerleşen ve Kıbrıs Türk Federe Devleti çatısı altında kendi kurumlarını oluşturan Kıbrıslı Türkler için yeni bir dönemeci işaret etmektedir. 1976 yılında kurulan devletin bireyleri, kendi oylarıyla oluşturdukları Federe Meclis'in, 5 yıllık dönem için seçilecek yeni üyelerini seçmek amacıyla sandık başına gitmeye hazırlanmaktadırlar. Geçen süre zarfında tek başına ve baskın konumda bir iktidar olmanın verdiği olanaklarla, ganimet ekonomisinin nimetlerinden sadece yandaşlarını yararlandıran, muhaliflere göz açtırmayan Denktaş-UBP yönetimini zor bir seçim beklemektedir. UBP içinden ayrılan ve başını İsmet Kotak ile Nejat Konuk'un çektikleri grup, Demokratik Halk Partisi (*DHP*) adı altında yeni bir parti kurarak seçimlere katılmışlardır. Henüz 5 yıllık bir geçmişi olan Kuzey Kıbrıs'taki siyasal yapının içinden, Denktaş-UBP iktidarına karşı oldukça sağlam bir muhalefet cephesi oluşmuştur.

Türkiye'de, 9 ay önce yapılan askeri darbe ve sıkıyönetim koşulları hakimdir. Kenan Evren başkanlığındaki faşist generallerin kurdurduğu hükümetin başbakanı emekli oramiral Bülent Ulusu, dışişleri bakanlığında İlter Türkmen, Lefkoşa Büyükelçisi olarak da İnal Batu görev başındadırlar. 28 Haziran 1981 tarihinde sandık başına giden Kıbrıslı Türkler, verdikleri oylarla Denktaş-UBP iktidarına geçit vermezler. 28 Haziran akşamı sandıklardan çıkan sonucu gören toplumsal muhalefet güçleri, Denktaş-UBP iktidarını devirmenin coşkusuyla ve "*UPB Tumba*" sloganıyla sokaklara dökülürler. Sokaklarda ve meydanlarda bayram havası esmektedir. Başkent Lefkoşa'ya tüm bölgelerden seller halinde insanlar akar. Oluşturulan uzun konvoylarla Lefkoşa

sokaklarında şenlik havası içinde dolaşan kitleler, 1981 seçimlerinde önemli bir rol üstlenen ve muhalefetin en önemli kalelerinden olan Kıbrıs Türk Öğretmenler Sendikası (KTÖS) önünde toplanırlar. KTÖS binası önünde toplanan halka yönelik coşkun konuşmalarda, Denktaş-UBP iktidarının "*TUMBA*" olduğu vurgulanarak, demokrasinin zaferi kutlanır. Halk, Denktaş-UBP iktidarına geçit vermemiş olsa da, yönetimin başında olanlar verilen oyları hiçe sayarak bildiklerini okurlar. TKP, CTP ve DHP'nin oluşturdukları muhalefet cephesi meclis çoğunluğunu ele geçirmiş olsa da Devlet Başkanı Denktaş, halkın ortaya koyduğu iradeye rağmen hükümet kurma görevini Mustafa Çağatay başkanlığındaki UBP'ye verir. Bununla da yetinmeyen Denktaş, Türkiye'deki askeri yönetime açıktan çağrı yaparak solun güçlendiğini, bunun için önlem alınması gerektiğini söyler ve Çağatay başkanlığında bir azınlık hükümeti kurdurur.

Denktaş'ın çağrısına kulak veren Türkiye'deki askeri yönetim, Dışişleri Bakanı İlter Türkmen'i Ada'ya gönderir. Türkmen'in, TC Lefkoşa Büyükelçiliği rezidansı olarak kullanılan Çatalköy'deki Villa Fırtına'da düzenlediği toplantıya muhalif parti başkanları Alpay Durduran, Özker Özgür ve Nejat Konuk davet edilir. Türkmen, onlara, Ada'nın kuzeyinde NATO politikalarına karşı çıkan, bağımsızlık yanlısı ve sol düşüncelere sahip bir hükümet oluşumuna izin vermeyeceklerini, bu nedenle Çağatay tarafından kurulacak olan UBP hükümetine destek vermelerini telkin eder. 12 Eylül askeri yönetim adına yapılan bu çağrıya rağmen muhalefet, bu dayatmaya destek vermez ve Çağatay tarafından kurulan UBP azınlık hükümeti düşürülür.

Azınlık hükümetinin düşürülmesiyle birlikte eski UBP'lilerin kurdukları DHP vardır. DHP, Ankara'daki askeri yönetimin dayatmalarıyla UBP ile ittifaka zorlanır. Türkiye kökenli vatandaşların partisi olarak, asker kökenli İsmail Tezer tarafından kurulan ve mecliste küçük bir sayıyla da olsa yer bulan Türk Birliği Partisi (*TBP*) de Ankara'nın isteği doğrultusunda ittifakın içinde yer alır ve böylece Kıbrıs'ın kuzeyindeki ilk koalisyon hükümeti kurulmuş olur. Böylece güçlenen solun ve muhalefetin önüne set çekilmiştir. Yaşanan süreç, Türkiye tarafından Ada'daki seçimlere yönelik müdahaleler silsilesinin ilk adımı olur. Ankara'nın bu antidemokratik müdahalesi karşısında, Kıbrıslı Türkler hayal kırıklığı yaşarlar: Kendilerini "*kurtardığını*" söyleyen Türkiye, demokratik iradeleriyle yaşam biçimlerine saygı göstermemiştir. Toplumsal

muhalefet acı gerçekle ilk kez yüzleşmiş, ne yaparsa yapsın hükümet olanağını, ancak Ankara'dan icazet alırsa yakalayabileceğini görmüştür.

Bu olaylar yaşanırken LBT, Cezayir doğumlu Fransız romancı ve oyun yazarı Emmanuel Robles'in "*Özgürlüğün Bedeli - Montserrat*" oyununu sahnelemeye karar verir. "*Monsterrat*", toplumun, bedel ödemeden özgürlüğünü, bağımsızlığını, kimliğini, şahsiyetini ve karakterini kazanamayacağını; Ankara'dan verilen yardımlarla, dayatılan sosyal ve ekonomik paketlerin, tüm bu özelliklerin kazanılmasının önünde engel teşkil ettiğini anlatan bir oyun olarak kurgulanır. LBT'nin, o güne kadar alışıldık kalıplar dışında, toplumcu gerçekçi sanat çizgisinde sahnelediği her oyununda olduğu gibi, egemen çevrelerle destekçilerinin bu oyuna yönelik saldırıları gecikmez. İktidar yanlısı basında, Yaşar Ersoy işaret edilerek "*başparmağı kesin*", "*bunları susturun*" gibi ifadeler içeren yazılar kaleme alınır. Enver Emin, Numan Ali Levent ve Sümer Şehitoğlu gibi iktidar yanlısı yazarların ve imzasız yazılarıyla Ahmet Tolgay'ın çok doğru bir şekilde tespit ettikleri gibi, "*Özgürlüğün Bedeli*" adlı oyun, sanat yoluyla Ankara hükümetlerinin dayatmalarına ve müdahalelerine karşı çıkışı temsil eder. Oyunu sahneye taşıyanlar, Türkiye Cumhuriyeti ile karşılıklı saygıya dayalı, müdahalelerden uzak, kişilikli ve onurlu bir ilişkiler manzumesini önermektedirler.

Bugün, 2017 yılında dahi, mali yardımlar ve taşıma suyla dayatılan ekonomik ve sosyal paketlerle, hükümetler bozulmaya ve vesayeti kabul edenler tarafından yenileri kurdurulmaya devam edilmektedir. Kişiliği ve onuru yerle bir edilmek istenen Kıbrıslı Türkler'e yönelik müdahaleler, yıllar içinde artış gösterir. Kıbrıslı Türkler için "*BESLEME!*" diyen politikacılar, iktidar koltuklarında oturur, onların uzantısı konumundaki işbirlikçi yerli politikacılar eliyle toplum üretim dışına itilirken, tam anlamıyla besleme bir ekonomik düzen yaratılır.

Filistin Halkı ile Dayanışma ve Yaşar Ersoy'un Sorgulanması

1982 yılı, emperyalizmin Ortadoğu'daki jandarması konumunda olan İsrail'in, Filistin halkı üzerinde baskılarını artırdığı, onlara adeta kan kusturduğu bir dönemdir. 1948 yılından itibaren, yaşadıkları topraklar sistemli bir şekilde İsrail tarafından işgal edilen ve günümüzde gettolara tıkanan Filistin halkının kurtuluş ve özgürlük mücadelesi, Yaser Arafat liderliğindeki Filistin Kurtuluş Örgütü (FKÖ) tarafından sürdürülmektedir. Arafat ve FKÖ, anti emperyalist, 1968 kuşağının özgürlükçü düşünce çizgisinde hareket eden bir lider ve örgüttür. Deniz Gezmiş ve arkadaşlarının da eğitim gördükleri FKÖ kampları ile liderleri Yaser Arafat, Türk solunun, özellikle de devrimci gençlik örgütlerinin sempatisini toplamıştır. Türkiye'deki askeri cunta, sol tandanslı bir örgüt olduğu için FKÖ'ye sempati duyanları ve bu örgüte yakınlaşanları soruşturmalar, kovuşturmalar, tutuklamalar ve işkencelerle sindirmeye çalışmaktadır.

LBT, "*Özgürlüğün Bedeli - Montserrat*" oyununu sahnelediği günlerde, Filistin halkı ve FKÖ ile dayanışma kararı alır. Bu çerçevede, tüm geliri Filistin Halkı ile Dayanışma Fonu'na bağışlanmak üzere 8 Temmuz 1982 tarihinde, Ortaköy'deki Efruz Müdüroğlu Apartmanı'nın yan bahçesindeki Neptün Açık Hava Tiyatrosu'nda bir etkinlik düzenler. Bu etkinlikte Filistin şiirleri, Filistin şarkıları okunacak, Filistin Afişleri sergisi düzenlenecek ve "*Özgürlüğün Bedeli - Montserrat*" oyunu sahnelenecektir. Gecenin düzenleneceği açıklanır açıklanmaz polis teşkilatı harekete geçer. Enformasyon Dairesi devreye girerek, Arapça bilen personelini görevlendirerek etkinlikte sergilenecek olan afişleri incelemek isterler. O yıllarda, dünyanın dört bir yanına dağıtılan Filistin afişleri, anti emperyalist ve anti faşist içerikleriyle oldukça etkileyici ve işlevseldir. Yaşar Ersoy afişleri vermeyi reddeder. Bunun üzerine polis tarafından tutuklanarak nereyle ve kiminle bağlantı kurdukları konusunda sorgulanır. Tamamen entelektüel bir duyarlılıkla, dünyanın Ada'ya yakın bir köşesinde yaşanan zulme, vahşete ve katliamlara karşı sessiz kalmak istemeyen sanatçıların böyle bir etkinlik için biriyle bağlantı kurmasına gerek dahi yoktur. Buna rağmen, iktidar yanlısı yazarların "*Özgürlüğün Bedeli - Montserrat*" oyununa yönelik saldırgan yazılarının içeriğini de dikkate alan Federe Devlet yöneticileri, polisi harekete geçirir. Türkiye'deki askeri yönetim

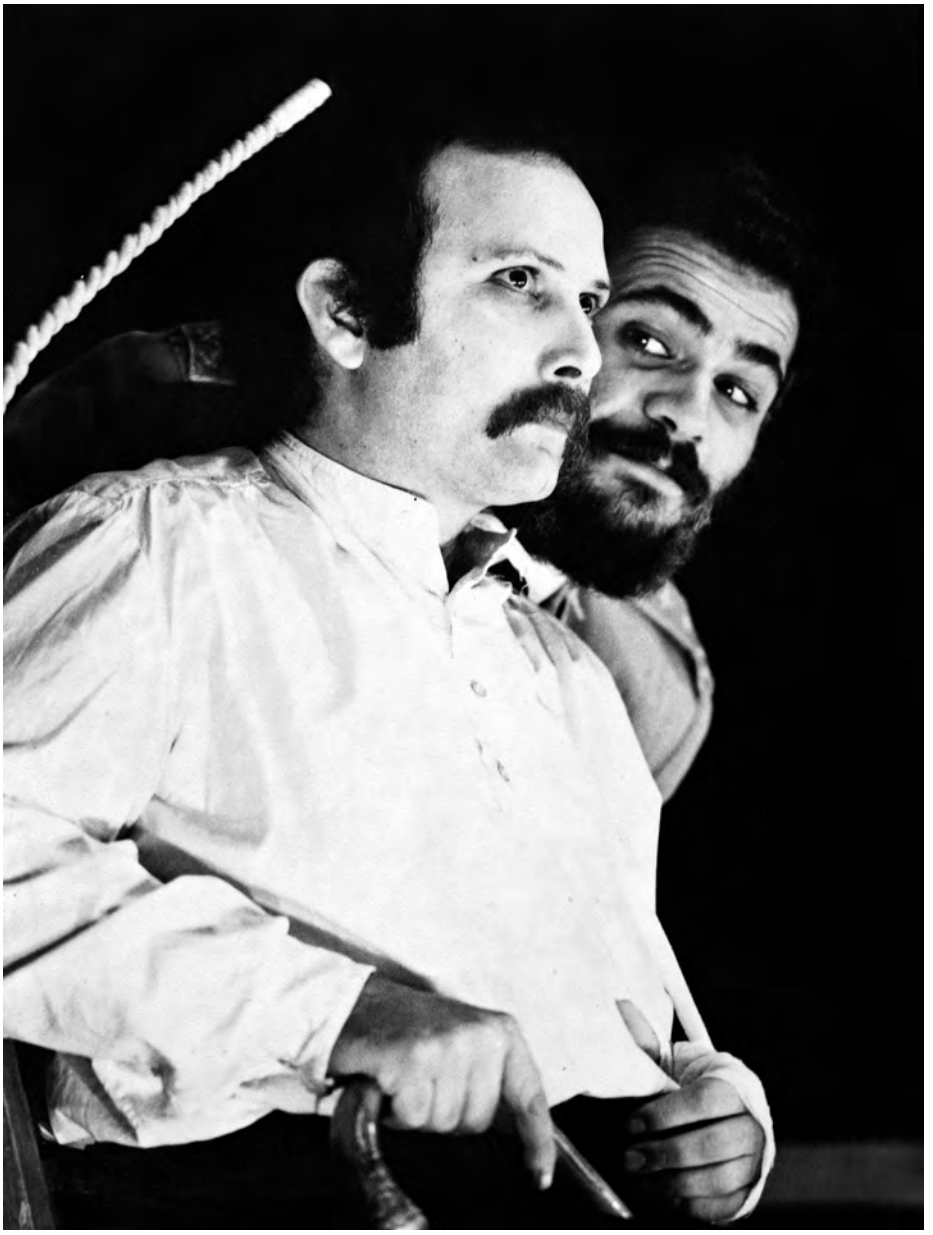

Yaşar Ersoy ve Osman Alkaş, Emmanuel Robles'in yazdığı Yaşar Ersoy'un yönettiği "Özgürlüğün Bedeli-Montserrat" oyununda, 1982

ile NATO eksenli bir politik çizgide hareket eden Kuzey Kıbrıs'taki yönetim, Filistin halkı ile dayanışma ilan eden ve zaten iki yıldan beri oynadıkları her oyunla muhalif sol düşünce çizgisinde mesajlar veren LBT'ye dişlerini göstermiştir. Belediye başkanı Mustafa Akıncı devreye girerek, yetkililere Yaşar Ersoy'un neden tutuklandığını sorar. Polis, afişlerde Türkiye ve ABD aleyhtarı unsurlar olup olmadığı konusnda bilgilenmek için, inceleme yapmak istediklerini söyler. Amaçları kendilerince sakıncalı olduğunu düşündükleri afişleri sergilenmeden önce müsadere etmektir. LBT oyuncuları ve onlara destek çıkan Akıncı sansürü reddederler. Yaşar Ersoy, tutuklandıktan dört beş saat sonra serbest bırakılır. Devlet baskısı ile terörünün yarattığı infial, Kuzey Kıbrıs'taki demokratik kitle örgütleri ile sol partilerin hareketlenerek geceye sahip çıkmalarına neden olur. LBT tarafından düzenlenen "*Filistin Halkı ile Dayanışma Gecesi*", hiçbir sansüre uğramadan yapılır. Ortaköy'deki Neptün Açık Hava Tiyatrosu ile bahçesini tıklım tıklım dolduran muhalif grupların katılımıyla, yasemin kokulu sıcak bir Lefkoşa akşamında oldukça coşkulu bir gece yaşanır.

Kortizon Krizi ve Yarım Kalan Oyun

1980 yılının yaz mevsiminde kurulan Lefkoşa Belediye Tiyatrosu'nda, ekip arkadaşları ile yöneticilik, oyun yazarlığı, yönetmenlik ve oyunculuk gibi temel görevlerine ilaveten, işçilik gerektiren her türlü görevi de sırtlanan Yaşar Ersoy, diğer yandan da ceberrut devletin baskılarıyla uğraşmak zorundadır. Bünyesi zorlanmaya başlayan Yaşar Ersoy'un, çocukluğunda başlayan "*Ankilozan Spondilit*" hastalığı, bu dönemde kendini iyiden iyiye hissettirmeye başlar. Oldukça hareketli ve üretken günler, sağlığının iyice bozulmasına neden olmuş, eklem ağrıları dayanılmaz bir hal almıştır. Ağrılarından kurtulmak için, ailesi dahil olmak üzere hiç kimseye bilgi vermeden her gün ağızdan, zaman zaman da eczaneye gidip iğne yaptırmak suretiyle kortizon ilaçları alır. Böbreküstü bezleri tarafından salgılanan ve vücudun işlevlerini yerine getirebilmesini sağlayan kortizon hormonu, dışarıdan yapay olarak alındığı zaman, bazı komplikasyonların yaşanmasına neden olabilmektedir. Doktor kontrolü olmadan ve bilinçsizce kullanıldığı taktirde yüksek tansiyon ve şe-

ker hastalığına yol açabilecek Cushing hastalığına neden olan yapay kortizon hormonu, vücutta tuz tutulumunu artırarak yüksek tansiyona ve artan yağ oranı nedeniyle aşırı kiloların oluşmasına ve halsizliğe neden olur. Bağışıklık sistemini de bozan, kalp ve böbrek gibi hayati organları ilgilendiren birçok ciddi hastalığı tetikleyen kortizonun tüm bu tehlikelerine rağmen, sevdası ve kavgası olan tiyatroyla verdiği mücadelesini sürdürmek isteyen Yaşar Ersoy, bu ilacı almaktan geri durmaz.

Her gün aldığı kortizon ilaçları ile ağrılarından bir nebze olsun kurtulan Yaşar Ersoy'un, vücudu ile yüzünde şişkinlikler oluşmaya başlar. Etrafındaki hiç kimse, aldığı kortizondan haberdar olmadığı için şişmanlamasının, yoğun çalışma ve beslenmeyle ilgili sorunlardan kaynaklanmadığını anlamaz. Kortizonu kullanmaya devam ettiği sırada midesinde rahatsızlık hissetmeye başlayan Yaşar Ersoy, yine kendi inisiyatifiyle kortizon kullanımını keser. Vücuduna dışarıdan alınan kortizon, aniden kesildiği için akut adrenal yetmezlik olarak tanımlanan Addison krizine girer. Ailesi ve arkadaşları gözleri kapanmaya, ağzından salyalar gelmeye ve kekeme olmaya başlayan Yaşar Ersoy'u apar topar hastaneye götürürler. Kimse neden böyle olduğunu bilmemektedir. Yaşar, Dr. Sait Kenan tarafından muayene edilir. Kimse bir şey bilmediği ve o da konuşamadığı için, doktor uyuşturucu bağımlısı olup olmadığını sorar. Yakınları sigara dahi içmediğini söylerler. Yapılan test sonucunda vücudunda yüksek düzeyde kortizon olduğu tespit edilir ve damardan kortizon verilerek normale dönmesi sağlanır. 11 gün boyunca kortizon komasında kalır ve vücuttaki kortizon dengesi, 6 aya yayılan bir tedavi süreciyle tedrici olarak sağlanır. Doktorun, Ankilozan Spondilit hastalığından kaynaklanan şiddetli ağrıları için önerdiği yeni reçetede, "*Tolectin*" ve ara sıra kullanmak kaydıyla "*Brufen*" gibi ilaçlar vardır. Yaşar, ağrı kesici olarak "*Indosit*"i de kullanabileceği ama kesinlikle "*Cortizon*" kullanmaması gerektiği konusunda uyarılır.

Yaşar Ersoy'un koma hali, ailesi ve arkadaşları arasında yarattığı perişanlığın yanı sıra, o günlerde sahneledikleri "*Özgürlüğün Bedeli - Montserrat*" oyununu da sekteye uğratır. Rejisini de yaptığı oyunun, ana karakteri olan Montserrat'yı canlandıran Yaşar Ersoy'un yerine, oyuncu arayışına girerler. O günlerde İngiltere'den Ada'ya dönüş yapan ve amatör tiyatro çalışmalarına başlayan müzisyen Acar Akalın, Montserrat karakteri için çalıştırılır. Beklenen performans elde edilemeyince Barış Burcu'yu denerler. O da oyunun ana

karakteri olan bu rolün üstesinden gelemeyince, "*Özgürlüğün Bedeli – Montserrat*" oyununu bir süre durdurmak zorunda kalırlar.

Yaşar Ersoy, LBT'yi ve arkadaşlarını sanatsal ve toplumsal mücadelede, yarı yolda bırakmasına neden olan bu duruma çok içerler ve kahrolur. Arkadaşları Erol, Osman ve eşi Aydın Hanım, nafile çabalarla onu teselli etmeye çalışsalar da; o, sahnede olmak ve ceberrut devlete karşı sözünü söylemekten başka bir şey düşünmemektedir. "*Özgürlüğün Bedeli - Montserrat*" oyunuyla, Kıbrıslı Türkler'e de özgürlük ve bağımsızlığın bedel istediğini, bu bedel ödenmediği sürece, yaşayan onursuz insanlar olunacağını haykırmak ister. İktidarın kesmeyi ve susturmayı bir türlü beceremediği "*Başparmak*", hastalık tarafından geçici bir süre olsa da susturulmuştur. Kısa sürede tedaviye yanıt veren ve kendini toparlayan Yaşar Ersoy, üç hafta aradan sonra "*Özgürlüğün Bedeli - Montserrat*" oyununa olağanüstü duygularla yeniden başlar. LBT seyircisiyle yeniden buluşur ve sanatsal yürüyüşünü sürdürür. "*Ankilozan Spondilit*" denilen illet hastalık, Yaşar'ın yakasını, Yaşar da onunla yaşamayı ve ona karşı mücadele etmeyi elden bırakmaz.

Protokol Gecesinde Salon Kararırsa

1981 seçimlerinden sonra, 12 Eylül Askeri Yönetim'in baskı ve zorlamalarıyla kurdurulan koalisyonun küçük ortağı DHP'nin başkanı ve yeni hükümetin Sanayi ve Kooperatifler Bakanı İsmet Kotak, kültürel ve sanatsal çalışmalar konusunda duyarlılıkları olan bir politikacıdır. Kendisi de amatör tiyatro geleneğinin içinden geçen Kotak, Yaşar Ersoy ve Osman Alkaş'ın 1980 yılında Devlet Tiyatrosu'ndan atılmalarını içine sindirememiştir. 1 Mart 1982 tarihinde hazırlanarak imzalanan koalisyon protokolüne, tiyatrodan atılan sanatçıların geri alınmaları için bir madde koydurtur. İktidar çevreleri, LBT'nin ortaya koyduğu muhalif tavır ve sahnelediği oyunların söylemlerinden dolayı rahatsızlık duymaktayken, İsmet Kotak'ın hükümet protokolüne koydurduğu bu madde, iyi niyetli bir düşüncenin ürünü olarak değerlendirilir. Toplumcu gerçekçi sanat anlayışı çerçevesinde bağımsız, özgür ve demokratik bir toplumsal yapıya ulaşmak için tiyatro sanatını icra etmeye devam eden LBT ekibi açısından, koalisyon protokolünde yer alan bu madde şaşırtıcıdır. Sanatçı-

lar bir araya gelir ve kendileri hakkında alınan bu yeni kararı değerlendirirler. Hükümete teşekkür ederek, çıktıkları yoldan geri dönüşlerinin olmayacağını ifade ederler. LBT'nin kurucu kadrosunda yer alan Yaşar Ersoy, Osman Alkaş, Erol Refikoğlu ve Işın Cem'in (*Refikoğlu*) ayrılmalarından sonra, zaten oyun üretemez konumda olan K. T. Devlet Tiyatrosu'nda daha ciddi zaafiyetler ve açmazlar yaşanmaktadır. Dört oyuncusundan mahrum kalan tiyatro, oyun sahneleme konusundaki sıkıntılarını gidermek için TC Devlet Tiyatroları'ndan reji, oyunculuk, dekor ve ışık konusunda katkı alma yoluna gider.

Tarihsel ve toplumsal nabız atışını yakalayan "*Özgürlüğün Bedeli - Montserrat*" oyunuyla büyük bir çıkış yapan LBT'nin başarısını gölgelemek için, K. T. Devlet Tiyatroları tarafından Türkiye'den getirtilen sanatçı ve teknik ekibin ağırlığı oldukça anlamlıdır. Yaşar Ersoy'un hocası da olan, Türk tiyatrosunun duayen ismi Cüneyt Gökçer yönetiminde, TC Devlet Tiyatroları'nın deneyimli oyuncuları, baş ışıkçısı Nuri Özakyol ve dekor tasarımcısıyla Ada'ya gelen ekip, "*Anne Frank'ın Hatıra Defteri*" adlı anı romanından uyarlanan oyunu sahnelerler. LBT'nin, sahnelediği oyunlarla elde ettiği başarının saman alevi gibi söndürülmesinin hedeflendiğini düşündüren, Gökçer yönetimindeki güçlü bir kadronun sahnelediği oyunun yan rollerinde K. T. Devlet Tiyatrosu'nun oyuncuları da görev alırlar.

Sanatçıların ve seyircilerin aynı tuvaleti kullanmak zorunda kaldıkları, soyunma odaları ve doğru düzgün bir kulisi dahi olmayan ambardan bozma salonunda yoluna devam eden LBT, önüne çıkarılan bu ciddi kadroya rağmen seyircisini kaybetmek bir yana, daha çok artırır. LBT, bu dönemde Anton Çehov'un öykülerinden Neil Simon'un oyunlaştırdığı "*Sevgili Doktor*"u sahneleme kararı alır. Akademisyen ve köşe yazarı Bekir Azgın'ın da ifade ettiği gibi, Çehov'un oyunuyla olanaksızlıklar içinde harikalar yaratan LBT, belediye başkanı Mustafa Akıncı'nın önerisi ve talebiyle bir protokol gecesi düzenleme kararı alır. Yaşar Ersoy, kendilerini bir kaşık suda boğmaktan çekinmeyeceklerini düşündükleri devlet ve hükümet yetkilileri için düzenlenmesi planlanan protokol gösterisine önceleri pek sıcak bakmaz. Akıncı'nın isteği ve ısrarı ile düzenlenen protokol gecesine, başta Devlet Başkanı Rauf R. Denktaş olmak üzere, Başbakan Mustafa Çağatay, o günlerde Ada'da bulunan Türkiye Cumhuriyeti'nin Kıbrıs İşlerinden Sorumlu Devlet Bakanı Turhan Feyzioğlu, TC Lefkoşa Büyükelçisi İnal Batu, Federe Devlet Hükümeti'nin

bakanları, Kolordu ve Güvenlik Kuvvetleri Komutanları ile üst düzey subaylar ve bürokratlar davet edilir.

Her zamanki gibi oyunun sahneleneceği gecenin 2-3 saat öncesinde, salona gelerek salondaki odun sobasını yakan, yerleri süpüren ve sandalyeleri dizen sanatçıların bir kısmı da kostümlerle aksesuarları hazırlarlar. Eski ve salaş binanın, yerleri ve duvarları nemden küf bağlamış salonunda, Küçük Kaymaklı kulübünden taşınan sandalyelerle düzenlenen protokol gecesi, başkentin sokaklarında yankılanan ve küçük seller oluşturan sağanak yağmurun zaman zaman şiddetini artırdığı, 10 Aralık 1982 akşamında düzenlenir. Sağanak yağışın sokakları, damları ve duvarları delicesine dövdüğü bir sırada, LBT salonunun önünü aydınlatan renkli ampüller birer birer patlar ve binanın elektrik sigortası atar. Ne garip bir tesadüftür ki, Osman Alkaş'ın, yazar karakteriyle anlatıcı rolünü oynarken "*yağmur yağdığı zaman masamı bu köşeye çekerim*" repliğini söylediği anda kararan küçücük salonda, odun sobasından ve seyircilerin vücutlarından yayılan sıcaklığa rağmen bir anda buz gibi bir hava eser. Devlet başkanı dahil tüm devlet yetkililerinin, Türkiye Cumhuriyeti'nin bir bakanının, büyükelçisinin, askeri ve mülki amirlerin bulunduğu bir salonda, anarşist ve komünist olarak damgalanan bir ekibin oyunu sırasında kesilen elektrik, heyecan ve şaşkınlık uyandırıcıdır. Yaşar Ersoy ve Osman Alkaş, herkesin rahat olmasını, patlayan ampüllerden ve atan sigortadan dolayı elektriğin kesildiğini söylerler. Yakılan kibritlerle bir nebze olsun yolunu aydınlatan Osman Alkaş ve Büyükelçi İnal Batu atan sigortayı bizzat tamir ederler. Salonun ışıkları yandığı zaman, sahneden salona doğru bakan sanatçılar, salonun neredeyse seyirci koltuklarında oturan protokol seyircilerinden daha çok koruma ordusuyla dolu olduğunu görürler.

Kendisini muhalif bir çizgide belirleyen LBT'nin, bir oyununu ilk kez izleyen, Federe Devlet'in parlamenter yapısına rağmen tek adam konumundan taviz vermeyen Devlet Başkanı Denktaş, muhalifleri ile karşılaştığı zaman diğerlerine nazaran daha yumuşak tavırlar takındığının ifadesi olarak, espirili konuşmalar yapan bir politikacıdır. "*Sevgili Doktor*" oyununu izledikten sonra da çevresiyle gülüşüp şakalaşarak sanatçılarla el sıkışır ve salondan ayrılır.

London Palladium'da Alaaddin'in Sihirli Lambası

1910 yılında açılan ve 2,286 koltuk kapasitesiyle Londra'nın en görkemli tiyatro salonlarından biri olan London Palladium, kurulduğu günden beri önemli opera ve konserlerle, "*The Phantom Of The Opera*" ve "*Kiss Me, Kate*" gibi önemli müzikallere ev sahipliği yapmış bir tiyatro salonudur. Lefkoşa Belediye Tiyatrosu'nun, Yaşar Ersoy yönetiminde "*Sevgili Doktor*" oyununu sahnelediği günlerde, Kıbrıslı Rumların bir tiyatro ekibi, London Palladium salonunda bir oyun sahneler. Bu durumdan etkilenen ve "*neden bizden de bir tiyatro ekibi bu önemli salonda perde açmasın*" diye düşünen Londra'daki Kıbrıslı Türkler, bu yönde bir girişim başlatırlar. Londra'da faaliyet gösteren "*Kıbrıslı Türklerle Dayanışma Fonu*", böyle bir organizasyona öncülük etmek için kolları sıvamıştır. 1982 yılının Mart ayında kurulan UBP-DHP koalisyon hükümetinin DHP kanadından bakan olan İsmet Kotak, LBT'ye Londra'da oyun sahneleme teklifi götürür. İsmet Kotak'ın bu girişimle ilgili bağlantısı, köşe yazarlığını da yaptığı Kıbrıs Postası gazetesi ve bu gazetenin sermayesini sağlayan, Polly Peck International şirketinin patronu Asil Nadir'dir. Hayatının her döneminde sanata ve kültürel çalışmalara karşı duyarlı olan İsmet Kotak, Londra'da yaşayan Kıbrıslı Türkler'in sanatsal ve kültürel anlamdaki bu isteklerine de aynı duyarlılıkla yaklaşır. LBT'ye götürdüğü teklif olumlu yanıt bulur.

Kuzey Kıbrıs'taki temsillerini tamamlayan LBT ekibi, Londra'ya gitme kararı alır. Londra'daki tiyatro etkinliğini düzenleyen "*Kıbrıslı Türklerle Dayanışma Fonu*", Kıbrıslı Rumlardan geri kalmamak için aynı salonu kiralamak ister. Salonun kirası oldukça yüksektir. Bunun üzerine Kıbrıslı Türk işadamı Asil Nadir, devreye girer ve salonun kirasını öder. Toplumcu gerçekçi sol düşünce ekseninde oyunlar sahneleyen LBT oyuncuları, kapitalizmi temsil eden büyük sermayenin devreye girmiş olmasından dolayı rahatsız olurlar. Bu konuyu Belediye Başkanı Mustafa Akıncı ile de görüşürler. Teklif, sonuç olarak Asil Nadir'den değil "*Kıbrıslı Türklerle Dayanışma Fonu*"ndan gelmiştir ve bu nedenle Londra'ya gidiş kararından geri dönülmeyecektir. Konu kamuoyuna yansıdığı zaman, sağ basının kalemşörleri, mal bulmuş mağribi gibi coşkuyla kaleme sarılırlar ve "*solcu Yaşar Ersoy'un, anamalcı düzenin temsilcileriyle işbirliği yaptığı*" yönünde yorumlar yaparlar.

"*Sevgili Doktor*" oyunuyla, 1983 yılının Mayıs ayında Londra'ya giden LBT ekibini, İlk Sahne yıllarında tiyatro yapmış olan Rasih Işıkman karşılar. Işıkman, amatör düzeydeki tiyatro çalışmalarını burada da sürdürmektedir. "*Kıbrıslı Türklerle Dayanışma Fonu*" adına görevlendirilen ve sadece kişisel bavullarıyla oraya giden LBT ekibine mihmandarlık yapan Işıkman, dekor, kostüm ve diğer teknik ihtiyaçların temini için, onları Londra'da bu alanda dev bir sanayi gibi çalışan ambarların bulunduğu merkeze götürür. Gittikleri yer, Kuzey Kıbrıs'ın küçük ölçekli koşullarında tiyatro yapan sanatçılar için hayal güçlerinin alamayacağı kadar, adeta Lefkoşa büyüklüğünde bir yerdir. Dekor, kostüm, aksesuar, butafor, ışık ve efekt gibi bir tiyatro oyunu için gereksinim duyulabilecek her türlü malzeme bu merkezden temin edilmektedir. "*Sevgili Doktor*" için sipariş edilen her şey 4 gün içinde hazırlanacaktır.

Oyun için gerekli malzemeleri hazırlayan ekiplerle 4 gün sonra London Palladium'da buluşan Yaşar Ersoy ve arkadaşları şaşkındırlar. O güne kadar tiyatro oyunu sahnelemek için işçilik, teşrifatçılık ve bilet satıcılığı dahil her şeyi kendileri yapmak zorunda olan ekibi, tekmil verecekmiş gibi tek sıra halinde dizilmiş askeri tim komutanları misali ekip şefleri karşılar. Her ekip şefinin arkasında 8-10 adam vardır. İngilizce açısından fakir olan Yaşar Ersoy'un ekiple diyaloğunu Rasih Işıkman sağlayacaktır. Işıkman tarafından "*Director*" olarak ekip şeflerine tanıtılan Ersoy, ağzını açtığı anda, karşıdan "*Yes Sir!*" diye tekmil verip emir bekleyen bir ses duyar. Elini kaldırdığı anda dahi "*Yes Sir!*" diye tekmil alan Ersoy, böylesi bir duruma alışık olmadığı için kendini baskı altında hisseder. Ekip arkadaşları ona, "*Ne istersen söyle Sir!*" diye takılırlar. Işıkman, "*bunlar Alaaddin'in Sihirli Lambası'ndan çıkan cinler gibidirler, ne istersen söyle yaratırlar*" diye şakalaşırlar.

Yaşar Ersoy, o güne kadar hayal ettiği ama hiç kullanamadığı bir duman makinesi, bir projeksiyon cihazı ve Çehov'a uygun bir atmosferi yaratabilmek için gerek duyduğu her tülü efekt, ışık, müzik vd. görsel ve işitsel ihtiyaçlarını sıralar. "*Sir*" ister, sihirli lambanın içinden çıkan "*çalışkan cinler*" ise onun her isteğini yerine getirir. Osman Alkaş ve Erol Refikoğlu da Yaşar Ersoy'un bitmek bilmez istekleri karşısında, "*Arap balı bol bulunca her yerine sürer*" espirisini yaparlar. O günlerden kalan bir diğer gülümseten anı da, ekiple birlikte Londra turnesine katılan Belediye Meclisi Üyesi ve Kültür Sanat Komitesi üyesi Mahide Ergün'ün, provalar sırasında Palladium'un 3 kat yükse-

LBT ekibi, London Palladium, 1983

len balkonlarının labirentleri arasında kayboluşudur. Yaşar Ersoy da provalar sırasında, görkemli salonun ve hayallerinin ötesini sunan sahnenin ışıkları altında kendini kaybolmuş hissettiği Londra turnesi büyük bir başarıyla gerçekleştirilir. Londra'da yaşayan Kıbrıslı Türkler'in yanı sıra yabancılar da oyuna büyük ilgi gösterirler. Bir yazısında, Londra'da yaşayan Kıbrıslı Türkler'in, oyunun sunumundan bir yıl geçtikten sonra, hâlâ bu oyundan söz ediyor olmalarını öne çıkaran gazeteci Erten Kasımoğlu, gerek hükümetlerin gerekse Londra'daki temsilciliğin bu uyarıyı dikkate almalarını ve Lonrdar'daki Kıbrıslı Türklerin kültürel ihtiyaçlarına yanıt vermelerini vurgular. Buna rağmen, sanata ve kültüre karşı her zaman önyargılı olan iktidar çevreleri ve yayın organları Londra turnesi öncesinde yaptıkları karalamalardan geri durmazlar ve solcu Yaşar Ersoy'u sermayenin işbirlikçisi olmakla şuçlamaya devam ederler.

"Eyi Bişeydir Bu Komonizim Be Yaşar!.."

1982 yılında kurulan UBP-DHP hükümetinin Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı görevini üstlenen isim Ahmet Atamsoy'dur. Atamsoy, sanatçılarla görüşerek kültür sanat danışma toplantıları düzenlemek istediğini açıklar. Kültür sanat kurultayı niteliğinde düşünülen bu toplantılar, Kuzey Kıbrıs'ta sanatın farklı disiplinlerinde üretimleri olan sanatçıları, bir araya toplayarak görüş ve düşünceler üretilmesini hedefleyen resmi düzeydeki ilk girişimdir. Okulların yarıyıl tatiline girdiği Şubat ayında, Türk Maarif Koleji'nde yapılması planlanan komite toplantılarında ortaya çıkacak olan görüş ve düşünceler, o yıllarda henüz yanmamış olan, Devlet Tiyatrosu salonundaki genel kurul toplantısıyla tamamlanacaktır.

Devletin bu alanda ve bu boyutta yaptığı ilk girişim, kültür sanat ortamında şaşkınlık yaratmakla birlikte, büyük bir heyecan ve hareketlenme neden olur. Bu durumu büyük bir şans olarak değerlendiren Yaşar Ersoy, kendi ideali olan özerk, bağımsız ve demokratik işleyişe sahip bir tiyatro kurumunu gerçekleştirebilmek için kolları sıvar. İlk olarak LBT'deki yol arkadaşlarıyla toplanır. Bunun ardından "*İlk Sahne*"nin kurucu sanatçıları arasında yer alan Kemal Tunç, Yücel Köseoğlu, Nagehan Halit, Biler Demircioğlu, Hakan Demircioğlu, Hatice Söğüt, K. T. Devlet Tiyatrosu'ndan da Perihan Toygan ve Doğan Erçağ ile bir toplantı yapar. Yoğun çalışmaların ardından Genel Kurul'a sunulmak üzere Yaşar Ersoy tarafından kaleme alınan bildiriyi 13 tiyatro sanatçısı imzalar.

"*Kültür Sanat Danışma Toplantıları*"na çok iyi hazırlanan tiyatro sanatçılarının imzaladıkları bildiride, tiyatro sanatının yıllardan beri süregelen sorunları ortaya konulurken, tiyatronun, siyasetin ve bürokrasinin müdahalelerinden uzak olması gerektiği vurgulanır. Bunun için de tiyatronun, 7/79 sayılı Kamu Görevlileri Yasası'nın kapsamı dışında özerk, bağımsız ve demokratik işleyişe sahip, yeni bir yasaya kavuşturulması talep edilir. LBT ve eski kuşak sanatçılarının imzaladıkları sonuç bildirisini, o güne kadar aralarında yaşanan gerginliklere ve tüm çatışmalara rağmen, kendisinden beklenmeyen bir tavırla, K. T. Devlet Tiyatrosu müdürü Hilmi Özen de imzalar. Bakan Ahmet Atamsoy'un da devreye girmesiyle birlikte, LBT ve K. T. Devlet Tiyatrosu Müdürlüğü arasında kısmi bir yumuşama ortamı oluşur. Salon sıkıntısı

yaşayan LBT'ye, Devlet Tiyatrosu salonunun açılabileceği konuşulur. 1-4 Şubat 1983 tarihlerinde 4 gün süreyle devam eden "*Kültür Sanat Danışma Toplantıları*"nda, kültür ve sanat insanlarının büyük bir heyecanla hazırladıkları raporların hepsi, verilen bütün sözlere rağman yönetim tarafından tozlu raflarda unutulur. Genel Kurul niteliğinde yapılan son toplantıda, oybirliği ile alınan hiçbir karar hayata geçirilmez. Tüm komiteler gibi Tiyatro Komitesi'nin aldığı kararlar da aynı akıbete uğrar. Bakanlık eliyle ilk kez düzenlenen bu toplantılar, sanatçılara sunulan birer "*elmaşekeri*" eğlencesi olmanın ötesine geçemez. Buna rağmen, bu toplantıların tiyatro adına önemli bir kazanıma zemin oluşturduğunu söyleyebiliriz. Tiyatrodan yıllarca uzak kalmalarına rağmen içlerindeki sahne ateşi hiç sönmeyen Kemal Tunç ve Yücel Köseoğlu, katıldıkları danışma toplantılarında sahnenin tozunu yeniden yutmak istediklerini büyük bir isteklilikle dile getirirler.

O günlerde Yaşar Kemal'in "*Teneke*" oyunu için hazırlıklarını sürdüren ve dört kişilik kadroyla kotarılması pek de mümkün olmayan LBT ekibi adına Yaşar Ersoy, bu oyunculara kapılarının açık olduğunu, arzu ederlerse "*Teneke*" oyununda birlikte çalışabileceklerini söyler. Tunç, Köseoğlu ve Demircioğlu bu teklifi büyük bir heyecanla kabul ederler. Danışma toplantılarının final toplantısı niteliğinde, K. T. Devlet Tiyatrosu salonunda düzenlenen genel kurulda, tiyatro komitesi adına hazırlanan bildiriyi de Kemal Tunç'un okuması istenir. Tiyatro tarihimizin çocuk yürekli dev oyuncusu Kemal Tunç, bu görevi de büyük bir heyecanla yerine getirir.

LBT'nin, Yaşar Ersoy yönetiminde sahneye taşımaya hazırlandığı "*Teneke*" oyununun hazırlıklarının devam ettiği günlerde, oyunda rol alan Kemal Tunç, Yücel Köseoğlu ve Hakan Demircioğlu, gazetelere verdikleri röportajlarında, uzun yıllardır sahipsiz kaldıklarını ve kendilerine LBT'nin sahip çıktığını ifade ederler. Kendilerinin kurduğu İlk Sahne'nin mirasçısı olan K. T. Devlet Tiyatrosu'nun, bir gün olsun kapılarını çalmadığından yakınan sanatçılar, yıllar sonra kavuştukları sahnede yeniden doğmuş gibi şendirler. LBT sanatçıları, komite toplantıları sırasında yeniden sıcak ilişkiler kurdukları tiyatro müdürü Hilmi Özen'den ve Bakan Atamsoy'dan, yeni oyunlarını K. T. Devlet Tiyatrosu salonunda sahneleme sözü alırlar. Bu sözle Devlet Tiyatrosu salonunda gerçeklerştiren oyun, LBT'nin 36 yılı aşan serüveninde ilk ve son olur.

"*Teneke*" oyununun ilk sahnelenişinin ardından, başta UBP'nin yayın organı Birlik gazetesinin yazarları olmak üzere, iktidara yakın kalemler, "*Kürtçülük ve Komünizm*" propagandası yapıldığını ileri sürdükleri bu oyunu, sahneye koyanları ve devletin tiyatro salonunu böyle bir oyuna açan yöneticileri yerden yere vururlar. Enver Emin ve Kamil Özay gibi yazarlar, sivil yönetime ve askere bu oyuna müdahale etmeleri ve oyunun derhal sahneden kaldırılması için çağrı yaparlar. Oyunun K. T. Devlet Tiyatrosu salonunda oynanmasına izin veren tiyatronun müdürü Hilmi Özen'in etekleri tutuşur, "*Aman ne yaptım ben*?" diye paniğe kapılır. "*Teneke*" oyunu üzerinden yapılan tartışmalar, bakan Ahmet Atamsoy'u da zor durumda bırakır. K. T. Devlet Tiyatrosu salonunda birkaç temsil daha yapan oyun ve LBT ekibi, tekrar yuvaya döner. Ambardan bozma salonunda seyircileriyle buluşmaya devam eder.

"*Teneke*" oyunu üzerinden başlatılan linç kampanyasının okları Kemal Tunç'u da hedef alır. Kaç-göçlerle geçen savaş yıllarında, Bayrak Radyosu'ndan okuduğu, şoven duyguları da içeren "*Kin*" gibi milli şiirlerle halkın duygularına tercüman olduğunu ifade ettikleri Tunç'un, "*Komünizm ve Kürtçülük*" propagandasına alet olduğunu iddia ederek, ona da acımasızca saldırırlar. O yıllarda Dışişleri Bakanlığı'nın Yunan Masası'nda görevli bir memur olan Yücel Köseoğlu da bu ağır eleştirilerden nasibini alır. Her ikisi de Yaşar Ersoy'un propaganda oyununa alet olmakla suçlanırlar.

Devletin duyarsızlığının da eleştirildiği ağalık sistemine ve ağaya isyan noktasında birleşen Türk ve Kürt köylülerinin dramını anlatan "*Teneke*" oyununda, Kürt Mehmet Ali karakterini canlandıran Kemal Tunç, bu saldırılar karşısında ne yapacağını bilemez. Yaşar Kemal'in oyununda Tellal rolünü canlandıran Yaşar Ersoy, Murtaza rolünü canlandıran Erol Refikoğlu ve Kaymakam rolündeki Osman Alkaş ile bir araya gelen Kemal Tunç, "*Nedir be puştlar bu komonizm denen şey da bana saldırırlar*?" diye ağlamaklı bir ifadeyle sorar.

Yaşar Ersoy, "*Emeğinin karşılığını alabilmeyi ve geçimini sağlayacak kadarına sahip olmayı savunan, daha fazlasını alamayacağın bir düzenin adıdır*" der.

"*E, eyi bişeydir bu komonizim be Yaşar*" diyen Kemal Tunç, hiddetle "*E, ne söver be bu puştlar bize madem, sanki puştluk yaparmışık gibi*?" diye sorar.

Işın Cem ve Kemal Tunç, Yaşar Kemal'in yazdığı Yaşar Ersoy'un yönettiği "Teneke" oyununda, 1983

Toplumsal cinsiyet eşitliği kavramının bilinç düzeyine taşınmadığı o dönemde, Atıf Yılmaz'ın çektiği Kemal Sunal komedisi "*Kibar Feyzo*" filminde, Maho Ağa'yı canlandıran Şener Şen'e "*Faşo Ağa*" yakıştırmasını yapan Feyzo'nun, Faşo'nun ne anlama geldiğini ağaya açıklarken "*ibne, puşt gibi bişey...*" demesine atfen, Yaşar ve Osman;

"*Korkma be Kemal, komonist olunca da puşt muşt olunmaz*" diye gülerek takılırlar. Yaşar, "*Keşke komünist olabilsek*" diye ekler. Kemal Tunç, o günden sonra Yaşar Ersoy'u "*Yaşaroviç*" diye çağırmaya başlar. Ortaoyunu geleneğini oyunculuk kariyerinin ana eksenine oturtan Tunç, sahnede tulûat yapmayı seven bir oyuncudur. LBT oyunlarında yönetmenlik yapan Yaşar Ersoy, metnin dışına çıkarak tulûatın dozunu kaçırdığı zaman, onu sürekli uyardığı için, sahne çalışmalarında "*fazla tulûat yapmayın, Yaşaroviç kızar*" diye sürekli serzenişlerde bulunur.

Kendilerine karşı yapılan tüm karalamalara ve eleştirilere rağmen Kemal Tunç ve Yücel Köseoğlu, daha uzun yıllar boyunca LBT ile oyunlar sahnelemeye devam ederler. Koca gövdeli, çocuk yürekli güzel insanlar olarak, tiyatro seyircilerinin ve dostlarının en güzel anılarını süslerler. Onlarla birlikte "*Teneke*" oyununda rol alan Hakan Demircioğlu ise daha sonra LBT'den de teklif gelmediği için oyunculuğa devam etmez.

"*Denktaş Darbesi*"

1974'ün 15 Temmuz'unda Yunan Cuntası ve EOKA-B örgütünün yaptığı darbeden sonra, Türkiye'nin düzenlediği iki askeri harekâtla fiili olarak ikiye bölünen Kıbrıs'ın kuzeyinde, Kıbrıs Türk Federe Devleti'ni kuran ve ikinci devlet başkanlığı dönemini yaşayan Rauf Denktaş, 1976 Anayasası'na göre 3. kez seçilemeyecek ve siyasetten emekli olacaktır. Aynı zamanda "*Taksim*" politikasının başını çeken ve onun yeminli bir neferi olan Denktaş, Ada'daki bölünmeyi kalıcılaştıracak yeni bir adımın peşindedir. Ana muhalefet partisi konumundaki sosyal demokrat çizgideki TKP ile bağımsız ve bağlantısız birleşik bir Kıbrıs'ı savunan CTP'nin yanı sıra, bu partilerle eşgüdümlü hareket eden sendikalar ve demokratik kitle örgütleri, Kıbrıslı Türkleri yalnızlaştıracak ve dünyadan soyutlayacak bir adım olarak gördükleri için, Denktaş'ın savunduğu bağımsız ayrı devlet olgusuna karşı çıkarlar. Ada'da Federal devlet temelinde çözüm isteyen muhalefet, yapılan açıklamalar ve yayımlanan bildirilerle ayrı devlet ilanının bunu zora sokacağını, bölünmüşlüğe hizmet edeceği fikrini savunmaktadır.

Kıbrıs'ın kuzeyinde, 1983 yılının sonbahar mevsiminde iki taraf arasındaki ipler iyice gerilmiş durumdadır. Siyaset kazanı kaynamakta, Denktaş ve onun güdümündeki iktidar çevreleri, ince hesaplarla ayrı devlet olgusu için gereken zeminin taşlarını döşemektedir. İktidar çevreleri ile onlarla eşgüdümlü hareket eden sağ tandanslı örgütler, ayrı devlet ilanı için toplumsal destek arayışına girerlerken, toplumsal muhalefet örgütleri de bildiriler, afişler, broşürler ve mitinglerle ayrı devlet ilanına karşı, propagandaya girişirler. Toplumcu gerçekçi çizgisiyle, Yaşar Ersoy'un öncülüğünde muhalefetin sanatsal kalesi haline gelen LBT sanatçıları da ayrı devlet oluşumuna karşı propaganda faaliyetlerinde etkin olarak yer alırlar. 13 Kasım 1983 tarihinde, Lefkoşa'daki Kuğulu Park'ta toplanan toplumsal muhalefet güçleri, büyük bir örgütlenme ağıyla, bildiri dağıtmak için harekete geçerler. Sokak sokak gezilerek evlere, dükkanlara ve işyerlerine dağıtılan bu bildiride, Kıbrıslı Türklerin, ayrı devlet ilanıyla birlikte ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel açılardan izole edileceği savunulur.

Devlet Başkanı Rauf Denktaş, 14 Kasım'ı 15 Kasım'a bağlayan gece, Lefkoşa'nın tarihi surları üzerindeki Silihdar Burcu'nda bulunan devlet başkanlığı

sarayında bir yemek düzenler. Yemeğe, Federe Meclis'te görev alan iktidar ve muhalefet mensubu tüm milletvekilleri davet edilmiştir. Gündemi açıklanmayan yemeğe davet alan milletvekilleri, merak içindedirler. "*Bayram değil seyran değilken enişte beni niye öptü*" şaşkınlığını yaşayan baldızlar gibi telefonlara sarılarak, bir bilen var mı diye gündemi öğrenme telaşına düşerler. Vakt erişmiş, 50 milletvekilinin toplandığı Silihdar Sarayı'ndaki yemek başlamıştır. Milletvekillerine hitaben bir konuşma yapan Rauf Denktaş, ertesi gün bağımsız KKTC'nin ilan edileceğini, kendisinin okuyacağı bağımsızlık bildirgesinin, dünyaya karşı tek vücut olduğumuzu göstermek için, meclisten oybirliğiyle geçmesi gerektiğini söyler. Muhalefet milletvekilleri arasında, bunun bir darbe olduğu yönünde homurdanmalar olur. Denktaş, bunun üzerine elini sertçe masaya vurarak, red oyu verenlerin meclis dışında kalacaklarını içeren bir tehdit savurur. Muhalefet milletvekilleri bir oldubittiyle karşı karşıyadırlar. Günlerdir savundukları tezlerin arkasında durdukları ve ayrı devlet ilanına ret oyu verdikleri taktirde, çoğunluğun oylarıyla yeni kurulacak olan mecliste yer alamayacaklardır.

Denktaş, Türkiye'deki Askeri Yönetim'den ve onun Ada'daki uzantılarından aldığı güçle, sivil bir darbe yaparak Ada'nın kuzeyindeki yönetim şeklini değiştirmek için ilk adımını atmıştır. O gece, muhalefetin uluslararası örgütlerle bağlantısını koparmak için, dış dünyayla iletişimi sağlayan telekomünikasyon şebekesi devre dışı bırakılır. Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı'na verilen direktifle, orta dereceli okullar ertesi gün tatil edilir. Okul müdürleri ve öğretmenlerin talimatlarıyla ellerine Türk bayrakları tutuşturulan ortaokul ve lise öğrencileri ile iktidar yanlısı örgütlerin sempatizanlarından devşirilen kalabalık, meclis bahçesinde toplanır. Denktaş, Genel Kurul'a başkanlık eder ve okuduğu bildirgeyle bağımsız Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni (KKTC) ilan eder. Açık oylamaya sunulan bağımsızlık bildirgesi, istisnasız bütün milletvekilleri tarafından onaylanır. Ortaya çıkan tabloda, bedel ödemekten kaçınan ve dün söylediklerinin arkasında duracak cesareti göstermekten aciz olan muhalefet milletvekillerinin havaya kalkmış kolları vardır. CTP, parti kararı olarak kabul etmeyeceğini kayda geçmiş olsa da vekilleri, iktidar mensupları ve ana muhalefet partisi TKP'nin vekilleri gibi ayrı devlet için el kaldırmışlardır. Kıbrıs Türk solu, KKTC'nin ilanına verdiği oylarla savunduklarının arkasında duramayarak sınıfta kalmıştır.

KTFD Meclisi "KKTC"nin ilanını oybirliği ile kabul ederken, 1983

KKTC'nin ilan edilmesinin ardından oluşturulan Kurucu Meclis yeni bir Anayasa hazırlar. 1976 Anayasası'na göre 2 dönem seçilebilme hakkı olan Denktaş, hazırlanan yeni KKTC Anayasası ile ömür boyu aday olup seçilebilme hakkını kazanır. KKTC'nin askeri ve yönetsel açıdan Türkiye'nin tam ve etkin kontrolü altına girmesini düzenleyen geçici 10. maddenin varlığı, muhalefet kanadından tepki alır. Özker Özgür başkanlığındaki CTP, yeni Anayasa için red kararı alırken, İsmail Bozkurt başkanlığındaki TKP yönetimi, birçok parti üyesinin hilafına ve red oyu vermesine rağmen, 5 Mayıs 1985 tarihinde halkoyuna sunulan Anayasa'ya, parti kararıyla onay verir. KKTC Anayasası, % 29.82 hayır oyuna karşılık % 70.18 evet oyuyla kabul edilir. TKP, Anayasa konusundaki bu tavrından dolayı kan kaybeder ve 23 Haziran 1985 tarihinde yapılan ilk seçimde ana muhalefet misyonunu CTP'ye bırakmak zorunda kalır.

Sahneye koyduğu her oyunda, siyasal ve sosyal gündemin nabız atışlarını takip eden LBT, Denktaş'ın metazori bir tutumla KKTC'yi kurduğu günlerde, Ferhan Şensoy'un kaleme aldığı "*Şahları Da Vururlar*" oyununu sahneye koymak için hazırlıklarına başlar. "*Teneke*" oyunuyla LBT ekibine katılan Kemal

Tunç ve Yücel Köseoğlu'nun da rol aldıkları; taşlamaları, yergisi ve alayıyla güldürürken düşündüren bir kabare tiyatrosu örneği olan oyun, bu dünyanın en kanlı ve en zorba diktatörlere dahi kalmadığını anlatmaktadır. Şenlikli ve cümbüşlü bir atmosfer sunan oyunun özgün şarkılarıyla müziklerini Ahmet Okan ve Acar Akalın besteler. Ahmet Okan'ın gitarıyla sahnede canlı performans gösterdiği oyunda, cümbüşüyle, "*Çalgıcı Derviş*" dayı olarak bilinen düğün çalgıcısı Derviş Teksoylu ile darbukasıyla, Ahmet Ömerağa onlara eşlik eder.

"*Şahları Da Vururlar*" oyunu sahnelenirken, iktidar yanlısı basının köşe yazarları yine devrededir. Her oyunda olduğu gibi bu oyunda da aradıklarını bulmuşlardır! "*Denktaş'ı da mı vururlar demek istiyorsunuz*?" yönünde suçlamalar yapılır. Brecht'in dediği gibi kalemleriyle savaşan her yazar, her sanatçı gibi onların da okurun ya da izleyicinin, kendilerinin yanı sıra savaşa katılmalarını beklemekten başka bir duruşları yoktur. İktidarla savaşmak için tek silahları sanattır. Eninde sonunda şahların da vurulduğunu ve halkın aydınlığa çıktığını söyleyen Yaşar Ersoy yönetimindeki oyun, her türlü karalamalara rağmen LBT'nin ambardan bozma salonuna sığmaz olur. Sürekli kapalı gişe oynayan ekip, daha fazla seyirciye ulaşmak için Mısırlızade Sineması'na taşınmak zorunda kalır.

Yeni Salon Arayışları ve Ölü Kent Maraş

Seyirci ilgisinin her geçen gün artmakta oluşu, LBT'nin toplumsal trendini yükseltmiş durumdadır. Seyircinin ilgisi bir yana, bir tiyatro kuruluşu için çok kısa sayılabilecek yaklaşık 4 yıllık süreçte, LBT'nin, basında onlarca makaleye konu olması, oldukça ciddi bir başarı ve rekor olarak addedilebilir. Ne seyirci ne de sanatçılar, mevcut salona sığmamakta, zaten yetersiz ve uygun koşullara sahip olmayan bu salon, tiyatro yapmak için yeterli olanaklar sunmamaktadır. Her şeye rağmen yoluna devam eden LBT ekibi, Çehov'un oyununun ardından, Yaşar Kemal'in "*Teneke*" ve Ferhan Şensoy'un "*Şahları Da Vururlar*" oyunlarını sahnelemeye hazırlanmaktadır. 1980 yılında, Lefkoşa Türk Belediyesi 1. Kültür Sanat Şenliği kapsamında sahnelenen "*Vatandaş Oyunu*"na hazırlanırken kullandıkları İbrahim Davulcu'nun tahsi-

sindeki eski Emek Sineması'nı, kendi salonları ile takas yapmayı önerirler. İbrahim Bey teklifi kabul eder. Takas işlemlerinin yapılabilmesi için İskân Bakanlığı'nın onayı gereklidir. Dönemin İskan Bakanı Hakkı Atun'la görüşmeye gidilir. Mimarlık mesleğinden gelen ve sanatsever kimliğiyle tanınan Hakkı Atun, tarafların razı olduğu bu duruma çözüm üretmek konusunda isteklidir. Konuyu bakanlar kurulunun gündemine aldırmak için konuşacağını söyler. Konuşacağı kişi, o yıllarda kendisinden habersiz, kuşların dahi uçmasına izin vermeyen Devlet Başkanı Rauf Denktaş'tır. Yıllar sonra, bizzat Hakkı Atun'un anlattığına göre, konuyu kendisine aktardığı zaman Rauf Denktaş, "*Eyi, eyi!... Verelim daha eyi bir salon da bize daha eyi sövsünler!...*" diyerek kahkaha atar. Bu görüşme sonucunda devlet başkanını ikna eden Atun, takas konusunu bakanlar kurulunun gündemine taşır ve kurulun onayıyla takas işlemleri gerçekleştirilir. Eski Emek Sineması'nın, açılan yardım kampanyası ve düzenlenen eşya piyangosundan elde edilen gelirler ile, LTB'nin kısıtlı bütçe olanakları kullanılarak, tiyatronun ihtiyaçlarına göre yeniden düzenlenmesi için çalışmalara başlanır. Bu çalışmalarda Yaşar Ersoy, koordinatör olarak görev alır. Yeni bir salona kavuşacak olmanın heyecanıyla geceyi gündüze katarak çalışan Yaşar Ersoy, bir yandan kampanyayı yürütürken bir yandan da şantiye şefi gibi inşaat çalışmalarının aksamadan sürüdürülmesini sağlar.

HERKESE YARDIM ÇAĞRISINDA BULUNAN

Belediye Tiyatrosu elverişli bir salonun özlemi içinde

BELEDİYE TİYATROSU SANATÇILARI SORUNLARININ ÇÖZÜMÜNDE SANATA VE KÜLTÜRE YÖNELİK İLGİSİYLE TANINAN İSKAN BAKANI HAKKI ATUN'A GÜVENİYORLAR.

Belediye Tiyatrosu Sanatçıları bina onarımı için yardım kampanyası başlattı

Belediye Tiyatrosu Bu Salonu İstiyor

Belediye Tiyatrosu bina onarımı için kampanya açtı

Aynı günlerde, Lefkoşa'nın merkezindeki okullar bölgesinde, TC Lefkoşa Büyükelçiliği ile okulların arasındaki alanda büyük bir inşaata başlanmıştır. Yaşar Ersoy, bir gün oradan geçerken, bu külliyatlı inşaatın neyi içerdiğini merak eder. İnşaata giderek mimar Burhan Atun ve mühendis Mehmet Aydın Öncülay ile görüşür. Onlardan, TC Lefkoşa Büyükelçiliği'nin finanse ettiği ve Planlama ve İnşaat Dairesi tarafından yürütülen bu projenin; kütüphanesi, sergi salonu ve 75 kişilik konferans salonuyla Atatürk Kültür Merkezi olduğunu öğrenir. Duyduklarından heyecana kapılan

Ersoy, 75 kişilik konferans salonu yerine 250-300 seyirci kapasiteli, sahnesi, kulisi ve soyunma odalarıyla bir tiyatro salonu olarak düşünülmesinin daha isabetli olacağını söyler. Yaşar Ersoy'u iyi tanıyan inşaatın teknik kadrosu, "*Yahu Yaşar, her işe burnunu sokma, başımıza da iş açma*" diyerek şakayla ona takılırlar.

Atatürk Kültür Merkezi (AKM) inşaat projesini yürüten Atun ve Öncülay, projenin TC Büyükelçiliği tarafından yaptırıldığını, kendilerinin projede herhangi bir değişiklik yapma yetkisine sahip olmadıklarını belirtirler. Yaşar Ersoy, bunun üzerine Osman Alkaş ve Erol Refikoğlu'nu da yanına alarak, tekrar inşaat alına gider. Yaptıkları keşif çalışmasının ardından, tuttukları notlarla düşüncelerini Belediye Başkanı Mustafa Akıncı ile paylaşırlar. Akıncı da onlarla hemfikirdir. Kendisi de bir mimar olan belediye başkanı, yerel yönetiminden sorumlu olduğu başkentin kalbinde başlatılan kültür merkezi projesini yeniden değerlendirerek, günün koşullarıyla ihtiyaçlarına yanıt verecek şekilde yeniden gözden geçirilmesini ve revize edilmesini içeren bir bildiri yayımlar. Kamuoyuna yansıyan bu görüşlerin ardından, TC Lefkoşa Büyükelçisi İnal Batu, belediye başkanı ile LBT sanatçılarına görüşme için randevu verir. Görüşmeye kültür sanat çalışmalarından sorumlu belediye meclisi üyesi Mahide Ergün de katılır.

Büyükelçi İnal Batu, hükümet tarafından talep edilen ve kendileri tarafından uygun görülerek finasmanı karşılanan bu projede, daha geniş kapasiteli bir salonun yapılması için herhangi bir talep olmadığını ifade eder. Sanatçıların, inşaat daha fazla ilerlemeden durdurularak, yeniden revize edilmesi konusundaki düşüncelerine sıcak yaklaşan büyükelçi, teknik ekipten bu fikre uygun projeyi hazırlamalarını talep eder. Büyükelçi ile yapılan bu görüşmenin ardından, projenin mimarı Burhan Atun ve mühendis Mehmet Aydın Öncülay ile görüşülür. Konferans salonu yerine, tiyatro salonunu içerecek yeni proje için kapalı Maraş bölgesinde, Rumlar'ın terk etmek zorunda kaldıkları tiyatro binasında keşif gezisi yapılması görüşü ortaya atılır. Bu etüt çalışması için Kolordu Komutanlığı'ndan alınan izinle, askeri bir ciple, mimar, mühendis ve sanatçılar; yılanların, çiyanların ve farelerin doğal yaşam alanı haline gelmiş olan; patlamış asfaltlarından fışkıran otların her yanı; ağaçların ise binaları sarıp sarmaladığı kapalı Maraş kentine giderler. Gördükleri manzara yürekleri burkacak, gözlerinden yaşlar akıtacak kadar trajiktir. Alfred Hit-

chcock filmlerinin mizansenlerini aratmayacak denli korkunç bir manzarayla karşılaşırlar. Öyle ki: Ölü kentin sokaklarından askeri ciple geçen sanatçılar, geçtikleri sokakların ve evlerin her metrekaresinde ganimetçi ve vandal zihniyetin yapıp ettikleri karşısında, sarsılıp yıkılırlar. Henüz 10 yıl önce insan seslerinin yankılandığı; zenginliğiyle ün salmış pırıl pırıl sokaklarda; döküm saçım beyaz eşyalar ve televizyonlar, yerlere saçılmış elbiseler vardır. Yükte hafif, pahada ağır olan hemen her şeyin alınıp götürüldüğü evlerle binaların; sökülmüş kapılarıyla pencerelerinden yansıyan boşluk, yürekleri sıkıştırmaktadır. Bu duygularla, önünde Helenistik sütunlar bulunan tiyatro binasına varan sanatçıları, burada da acı bir sürpriz beklemektedir.

Kapalı Maraş Bölgesi'ndeki tiyatro binasının önündeki Helenistik tarzda form verilmiş sütunlar üzerine, birebir ölçekte yapılan büstlerle, Antik tiyatronun yaratıcı dehaları şekillenmiştir. Rönesans ve Aydınlanma Çağı'nın da fikir öncüleri olarak görülen Aristoteles, Sophokles, Euripides ve Aiskhilos'un büstleri de kültür katliamından nasibini almışlardır. Bu isimlerden haberi dahi olmayan, cehaletin kör karanlığını yaşayan vandalların sanki EOKA mensubu milisler gibi algıladıkları büstler ya kopartılıp yerlere atılmış ya da yüzleri, çizilerek karalanmıştır. Tanrının mekânı olarak kabul edilen ve Tanrı'dan sonra insanın ve hayatın yeniden yaratıldığı tiyatro salonundaki koltuklar kopartılmış, yırtılmış ve parçalanmış haldedir. Tanrı'ya öykünen insanın, yeniden yaratma eylemine koyulduğu sanat mabedi, içler acısı bir durumdadır. Yaratmayla, korkunç yok ediş dürtüsünün adeta yer değiştirdiği bir ortamda, içleri kan ağlayan sanatçılarla, mimar ve mühendis, gerekli etüd çalışmalarını yaparak yeniden cipe binerler ve oradan ayrılırlar. Yol boyunca ağızlarını bıçak açmamaktadır. Sessizliği, "*Sizi nereye bırakayım*?" diye soran asker bozar.

Yeni bir tiyatro salonuna sahip olmak için çabalarını sürdüren LBT ekibi, diğer yandan da Lefkoşa'nın kalbinde yapılan AKM projesi kapsamındaki konferans salonunun tiyatro ve konser etkinlikleri için de kullanılabilecek bir salon haline dönüştürülmesi için uğraşır. Projeyi finanse eden büyükelçiliğin de onayıyla, sanatçıların hayal ettikleri şekilde 250 kişilik seyirci kapasiteli, geniş bir sahnesi, soyunma odaları, kulisi, ayrı sanatçı tuvaletleri ve ambarı da olan bir salon inşa edilir. Sahnenin ortasından çıkan sütunlar, taşıyıcı kolonlar olarak tasarlandığı için kaldırılamasa dahi, bu bina 30 yılı aşkın bir

süredir ev sahipliği yaptığı çeşitli oyunlar ve konserlerin yanı sıra, sergi ve kütüphane salonlarıyla da başkent Lefkoşa'nın kültürel ve sanatsal ihtiyaçlarına yanıt vermektedir. Yaşar Ersoy, gerek zaman zaman yasakları aşarak oyun sunmak için, gerekse başka ekiplerin etkinliklerini izlemek için AKM'ye her gidişinde, kendi kendine "*iyi ki her şeye burnumu sokmuşum*" diyerek için için mutlu olmaktadır.

Türk Ulusu'nun Çıkarları ve "Abdülhamid Kültür Merkezi"

TC Lefkoşa Büyükelçiliği'nin finansmanıyla başkent Lefkoşa'ya kazandırılan Atatürk Kültür Merkezi'nde, salonun revize edilerek yeniden projelendirilmesi konusundaki katkıları, Büyükelçi İnal Batu tarafından takdir edilen LBT sanatçılarına, bizzat büyükelçi tarafından teşekkür edilir. Milli Eğitim ve Kültür Bakanı Ahmet Atamsoy da bu durumdan oldukça memnundur. LBT sanatçıları ise yurtsever bireyler olarak yaptıkları katkının semeresini görecek olmaktan dolayı oldukça mutludurlar. Lefkoşa Türk Belediyesi, yapılacak bir protokolle, zaten doğru düzgün bir salonu bulunmayan LBT'nin, oyunlarını AKM'de sahnelemesini talep eder. Bakan Atamsoy'dan bu konuda söz alınır. Bu esnada yapılan hükümet değişikliği sonucunda Ahmet Atamsoy bakanlıktan ayrılır ve yerine Orhan Zihni Bilgehan atanır. Bilgehan ve bürokratları, bu konuda herhangi bir protokole gerek olmadığı, LBT'nin istediği zaman oyunlarını AKM'de oynayabileceği görüşündedirler. LBT sanatçıları, AKM salonunu kullanabilmek ve bu isteklerinin keyfi kararların insafına bırakılmaması için bir protokol yapılmasının gerekliliği üzerinde ısrar etseler de, bakanlık kanadı da aynı ısrarlılıkla "*protokole gerek yok, gelin oynayın*" yönünde görüş bildirir.

1984 yılında Lefkoşa 4. Kültür Sanat Şenliği kapsamında düzenlenen oyun yazma yarışmasında Sami Alhun'un "*Ermişliğin Ezgisi*", Filiz Naldöven'in "*Köşede Durmak*" ve Sabahattin İsmail'in "*Grev*" adlı oyunları ödüle değer görülmüştür. Belediye Tiyatrosu, LTB Yayınları arasında "*Oyunlar 84*" adlı kitapta yayımlanan eserlerden Filiz Naldöven'in "*Köşede Durmak*" oyununu o yıl repertuvarına alır. LBT'nin, eski Emek Sineması'nı revize ederek elde edeceği yeni salonla ilgili girişimler ve çalışmalarla AKM inşaatının tamamlanması,

"*Köşede Durmak*" oyununun sahneye hazırlanmaya çalışıldığı günlere denk gelmiştir.

AKM'nin yönetimi, Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı'na bağlı Kültür Dairesi'nin kontrolündedir. Kültür Dairesi Müdürü Ata Samioğlu, AKM sorumlusu ise Ertan Akansoy'dur. Oyunu AKM'de sahnelemek için AKM sorumlusuyla görüşmeye giden LBT'nin Sanat Yönetmeni Yaşar Ersoy'a, oyunu sahnelemeden önce metnin bakanlığa verilmesi ve ilgili kişiler tarafından incelenmesi gerektiği söylenir. Bunun sansürcü bir zihniyet olduğunu belirterek oradan ayrılan Yaşar Ersoy, sanatçı dostlarıyla görüştükten sonra her türlü sansürü reddettiklerini açıklar. Bunun üzerine LBT sanatçılarına, AKM yönetmeliğine göre, metin önceden verilmediği taktirde oyunlarını orada sahneleyemeyecekleri kesin olarak ifade edilir. Sanatçılar, Belediye Başkanı Akıncı ile görüşürler ve böyle bir yaklaşımın kabul edilemeyeceğini dile getirirler. Akıncı, metnin gönderilmesi konusunda ısrar eder ve eğer izin verilmezse buna göre tavır geliştireceklerini söyler. Yaşar Ersoy, oyun metnini kendi elleriyle götürmeyi reddeder ve metni, Kültür Dairesi'ne teslim edilmek üzere belediye başkanına verir.

Filiz Naldöven'in bir yıl önceki oyun yazma yarışmasında ödüle değer görülmüş "*Köşede Durmak*" adlı eserinin, "*Türk ulusunun ve Kıbrıs Türk halkının çıkarlarına ters, ulusal değerleri rencide edici ve küçük düşürücü*" gibi ifadeleri içeren bir raporla AKM'de sahnelenmesine izin verilemeyeceği belirtilir. Oyun konut ve iskân politikalarındaki çarpıklıkları tüm çıplaklığıyla ortaya dökerken; köşeyi dönenler, partizanlık yapan iktidar sahiplerini ve uyuşturucu konusunu ele alan oyuna yönelik engelleyici kararla birlikte, Yaşar Ersoy ile LBT ekibi kendilerini yeni bir kavganın içinde bulurlar.

ÇAĞDIŞI KAFA BUNA DENİR

EĞİTİM BAKANLIĞI LEFKOŞA BELEDİYE TİYATROSUNUN OYUNUNU 'TÜRK ULUSUNUN VE KIBRIS TÜRK HALKININ ULUSAL ÇIKARLARINA AYKIRI' BULDU

LBT sanatçıları, Kültür Dairesi tarafından kendilerine iletilen kararın ardından bir basın toplantısı düzenlerler. AKM'nin Atatürk değil "*Abdülhamid Kültür Merkezi*" olarak adlandırılması gerektiği yönünde bir beyanatla başlayan basın toplantısının ardından, muhalefetteki tüm siyasi partiler, sendikalar ve demokratik kitle örgütleri

ile köşe yazarları harekete geçerler. "*Köşede Durmak*" oyununun ödüle layık görüldüğü jüride yer alan yazar Hikmet Afif Mapolar, araştırmacı Harid Fedai ve şair-yazar Özker Yaşın ile tiyatro sanatçısı Perihan Toygan, oyunun engellenmesine gerekçe gösterilen hususların oyunla hiçbir ilgisinin olmadığı yönünde açıklama yaparlar. Bakanlık denetçilerinin oyun hakkında verdikleri yasaklayıcı kararla, aslında muhalif bir tiyatro kimliği taşıyan LBT'nin, AKM salonuna alıştırılmaması hedeflenmiştir. Bu nedenle bütün güç ve çabalarını ortaya koyan sanatçılar, eski Emek Sineması'nı tiyatro salonuna dönüştürmek için çalışmalarını hızlandırırlar.

Yaşar Ersoy, diğer yandan AKM'nin, çağdaş ve sanatın normlarına uygun olarak yönetilmesi için konuya duyarlı sanatçılarla görüşür ve onları örgütlemeye çalışır. Bu konuda Emin Çizenel'i ve Musa Kayra'yı da yanına alarak birçok ilgili ve yetkiliyle görüşmeler yapar. Bu amaç doğrultusunda sanatçılarla bir dizi röportajlar yapan Yaşar Ersoy, bu röportajları Ortam gazetesinde yayımlar ve kamuoyu oluşturmaya çalışır. Her türlü çabaya rağmen, sanatçıların görüş ve düşüncelerine duyarsız kalan bakan ve bakanlık yetkilileri "*üç maymun*"u oynarlar ve çağdışı uygulamalarını sürdürürler.

Musa Kayra, Aşık Mene, Aylın Örek, Yaşar Ersoy, Emin Çizenel, Nilgün Güney ve Ahmet A. Üstat, AKM, 1984

Bitmeyen Sağlık Sorunları ve "Tatlı Çarşamba"

Lefkoşa'nın Kızılbaş bölgesindeki yeni salonunun hayata geçirilmesi için gecelerini gündüzlerine katarak, inşaat ve marangoz ustaları ile beraber çalışmalarını sürdüren sanatçılar, bir yandan da bu salonun yan tarafındaki yazlık sinemada "*Lefkoşa Kültür Sanat Şenlikleri*" için oyun hazırlıklarını yaparlar. Yeni oyun, LBT oyuncularının kolektif bir çalışmayla kaleme aldıkları ve ülkedeki sağlık sorunlarını irdeleyen "*Doktor Civanım*" oyunudur. Yaşar Ersoy, bu oyun için bir buçuk yıl boyunca hastaneye giderek kamuda ve özelde çalışan doktorlar, hastalar, hastabakıcılar, memurlar ve müstahdemlerle röportajlar yapar. Taşlama ve karamizah türünde kaleme alınan oyunun temel yapısını oluşturan bu görüşmelerde, bir doktor ötekinin, öteki ise diğerinin kusurlarını ve genelde sağlık sorunlarını ortaya döker.

"*Doktor Civanım*" oyunu, 1984 yılı yaz mevsimi boyunca eski Emek Sineması'nın yazlık bölümünde sahnelenir. Turne programıyla da Kuzey Kıbrıs'ın birçok yerleşim yerine taşınan oyunda, örneğin beyin cerrahı Öztürk Ünverdi'nin adı "*Namsaldı*" olarak kullanılırken, hastalarına her zaman "*Şeker kardeşim*" diye hitap eden bir başka doktor da sürekli olarak yinelenen bu replikle yer bulur. LBT'nin "*Doktor Civanım*" oyunundaki "*Tatlı Çarşamba*" başlıklı epizodunda, Hastane Sağlık Kurulu'nun hasta sevk kararlarını aldığı Çarşamba Toplantıları'na vurgu yapılır. Sivilcesi dahi olsa Sağlık Kurulu'na başvurarak sevk kararı isteyen torpilli vatandaşların Londra'ya ya da Türkiye'ye sevk edilmesi için verilen kararlar hicvedilerek, devletin ve halkın paralarının nasıl heba edildiği eleştirilir.

Kuruluşundan itibaren tarihsel ve toplumsal yürek atışına göre hareket eden; haksızlıklara, adaletsizliklere, çarpıklıklara ve baskılara karşı yüzleştirmeyi, eleştiriyi ve sorgulamayı ön plana alan oyunlar sahneleyen; toplumun gelişmesi ve ilerlemesine sanat yoluyla öncülük etmeyi ilke edinen LBT ekibi, bu kez de hekim camiası tarafından aforoz edilir. Yaşar Ersoy'a diş bileyen bazı doktorlar, "*sineği dahi elime geçmesin*" şeklinde serzenişte bulunurlar. Oyunu izleyen bazı doktorlar ise halktan gelebilecek olası tepkilerden çekindiklerini dile getirirler. Dr. Eray Delicaırmak, Dr. Alper Sözüöz ve Dr. Mert Doğan, oyunu izlerken seyirci tarafından linç edilmekten korktuklarını itiraf ederlerken, oyunda kurunun yanında yaşın da yandığını söylerler.

Gençlik yıllardından beri muzdarip olduğu ve zaman zaman şiddetli dozda ataklarla nükseden hastalığından dolayı, sağlık kurulunun karşısına çıkmak zorunda kalan Yaşar Ersoy'a, kurulda görev alan dostu Dr. Eray Deliceırmak; "*Ne oldu Yaşar Ersoy, sen de mi Tatlı Çarşamba'ya düştün*?" diyerek takılır. Bunun üzerine Yaşar Ersoy, kurula gerçek bir hasta olarak geldiğini, hasta olmadığına kanaat getirilirse sevk kararı vermek zorunda olmadıklarını, bu konuların tartışılacağı yerin de başka platformlar olduğunu söyleyerek bu konudaki tavrını ortya koyar. Bunun üzerine Sağlık Kurulu'ndaki tüm doktorlar, şaka yaptıklarını söyleyerek tedavisinin yurtdışında yapılması için oybirliği ile karar alırlar. Karardan sonra da "*Doktor Civanım*" oyunu üzerinden günümüzde dahi halen sağlıklı bir zemine oturtulamamış olan sağlık politikasını tartışırlar. Oyunda eleştirilen diğer doktorlara takılarak şakalaşırlar.

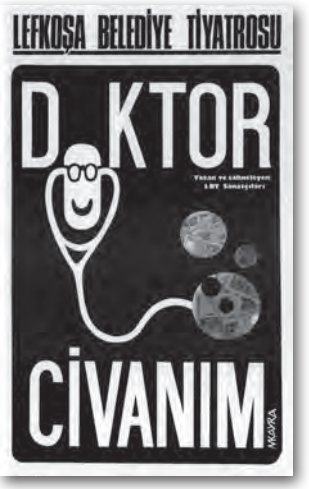

Afiş: Musa Kayra

LBT Salonu'nun Açılışı, LBT Logosu ve "Karagözcü Mehmet Hoca"

1980 yılının yaz mevsiminde yapılan Lefkoşa Türk Belediyesi'nin 1. Kültür Sanat Şenliği'yle hayat bulan ve o günden başlayarak belediyenin Yenişehir Bölgesi'ndeki ambardan bozma salonunda oyunlarını sahneleyen LBT'nin, takas yöntemiyle İbrahim Davulcu'dan devraldığı eski Emek Sineması, yeni bir tiyatro salonu olarak 1985 yılının ilk aylarında tamamlanır. Yeni salonun açılışı, "*27 Mart Dünya Tiyatro Günü*" akşamı, denetleme kurulunun sansürü nedeniyle AKM'de sahnelenmesine izin verilmeyen Filiz Naldöven'in yazdığı, Erol Refikoğlu'nun yönettiği "*Köşede Durmak*" adlı oyunuyla yapılır. Yaşar Ersoy, LBT'nin sanat yönetmeni sıfatıyla açılış akşamı yaptığı konuşmasında, belediyenin topladığı vergilerle oluşturulan öz kaynakları ve halktan kuruş kuruş toplanan bağışlarla yapılan bu salonun, halkın malı olduğunu vurgular. LBT salonunun açılışı dolayısıyla Türkiye'den de tiyatro ve yazın alanında

yetkin isimler konuk edilir. Şair, yazar, tiyatro kuramcısı, çevirmen ve İngiliz Edebiyatı profesörü Cevat Çapan, yönetmen ve oyuncu Yücel Erten'le birlikte kentsel siyaset uzmanı ve akademisyen Ruşen Keleş'in katıldıkları açılış etkinliklerinde; "*Kıbrıs Türk Tiyatrosu'nun Yaratılması*" ve "*Tiyatro'da Yönetmenin Yeri*" başlıkları altında söyleşiler düzenlenir.

LBT, 5. yılında yeni salonunu açarken bir de logoya sahip olmak ister. Bu amaçla LBT Sanat Yönetmeni Yaşar Ersoy, Nilgün Güney ile temasa geçer. Birlikte yaptıkları uzun konuşmalar, değerlendirmeler sonunda, Nilgün Güney'in çizdiği logo, LBT'nin kimliğini, karakterini, işlevini en iyi ve çarpıcı şekilde plastik değerlerle ifade eder. Yaşar Ersoy'un ve sanatçı arkadaşlarının da çok beğendiklerini söyledikleri logoyu çizen Nilgün Güney ise yıllar sonra çizdiği logo hakkında "*bu güne kadar yaptığım pek çok logo tasarımı içinde, en sevdiklerim arasında olan bu logoyla, sıklıkla kullanılan, klasik gülen/ağlayan yüz tasarımlarının dışına çıkmıştık*" diye belirtir. LBT, 1985 yılından beri sahnelediği oyunları, düzenlediği etkinlikleri Nilgün Güney'in çizdiği logoyla duyurur ve tanıtır.

LBT Salonu, Kızılbaş/Lefkoşa, 1985

LBT'nin, gölge oyununun Kıbrıs'ta yaşayan son temsilcisi olan Mehmet Ertuğ ile buluşması da yeni salonunu açtığı günlere denk gelir. O yıllarda Lefkoşa'daki Şehit Hüseyin Ruso Ortaokulu'nda Türkçe öğretmeni olan Mehmet Ertuğ, özel resim yeteneği sayesinde kendisinin oluşturduğu suretlerle gölge oyunu geleneğini, kişisel hobi düzeyinde sürdürmektedir. Geleneksel Türk Tiyat-

rosu'nun temelini oluşturan gölge oyununu, sınıfta yaptığı küçük gösteriler ve anlatımlarla öğrencilerine aktarmaktadır. Yaşar Ersoy ve Osman Alkaş, aynı okulda öğretmenlik yapan şair Fikret Demirağ'ın her zamanki sevecen ve müstehzi tavrıyla "*Garagözcü Hoca*" olarak tanıştırdığı Mehmet Ertuğ'a birlikte çalışmalarını önerirler. İlk görüşmelerinde perde olmadığından yakınan ve çekingen davranan Mehmet Hoca'ya, kendisi için LBT sahnesinde bir perde oluşturabileceklerini söylerler.

Kuruluş manifestosunda da vurgulandığı gibi, Geleneksel Türk Tiyatrosu'nun unsurlarıyla Kıbrıslı Türk insanının yaşam biçimini buluşturarak, tiyatronun evrensel diliyle oyunlar üretmeyi şiar edinen LBT ve Mehmet Ertuğ için bu buluşma büyük bir şans olur. Yaşar Ersoy, HASDER tarafından düzenlenen halkbilim sempozyumlarından birinde de vurguladığı gibi folklor, güzel sanatların mayasını oluşturmaktadır. Nitekim Türk Tiyatrosu'nun büyük ustası Haldun Taner'in önemli başyapıtları olan "*Keşanlı Ali Destanı*", "*Eşeğin Gölgesi*" ve "*Gözlerimi Kaparım, Vazifemi Yaparım*" gibi oyunların hepsinin temel yapısında, geleneksel seyirliklerin ana tipleri ekseninde yaratılan çelişkiler ve bu çelişkilerden yola çıkılarak oluşturulan olaylar örgüsü hakim konumdadır.

Anadolu üzerinden Kıbrıs'a gelen Geleneksel Türk Tiyatrosu'nun bir türü olan Gölge Oyunu (*Karagöz*), Ada'ya gelmesinin ardından Türk ve Rum Karagözcüler elinde epey değişikliğe uğratılır. Klasik tipler yanında, kendi ulusal kökenlerinden, kültürlerinden, efsane ve geleneklerinden hareket eden Adalı Karagözcüler'in, perdeye yansıttıkları seyirliklerin konusuna uygun tipler yarattıkları ve güncel olaylardan gölge oyunu gösterilerine bölümler ekledikleri de bilinmektedir. 1993 yıllında yayımladığı "*Geleneksel Kıbrıs Türk Tiyatrosu*" adlı kitabında bu konuları geniş bir şekilde anlatan Mehmet Ertuğ, LBT sahnesinde kurulan perdeden haftanın belli günlerinde okullardan getirtilen öğrenciler için gösteriler yapar. Karagöz, Hacıvat, Çelebi, Beberuhi, Tiryaki, Tuzsuz, Çengi, Zenne ve Kıbrıs'a özgü suretleri yansıtarak; narekesi, tefi ve sesiyle Geleneksel Kıbrıs Türk Tiyatrosu'nun temel tiplerine hayat verir.

Mehmet Hoca, LBT ile çıktığı yolda çok sevdiği gölge oyunyla yeniden hayat bulurken, bir süre sonra kendini sahnede bulur. Mükemmel Türkçesi ve her zamanki beyefendi tavrıyla tanıdığımız, bu satırların yazarının da ortaokul sıralarında 2 yıl boyunca öğretmenliğini yapmış olan Mehmet Ertuğ, Ya-

Mehmet Ertuğ Meddah gösterisinde, Lefkoşa, 1985

şar Ersoy'un teklifini yine çekinerek kabul eder. Gölge oyunu oynatırken görünmediği, sahnede oynamanın başka bir şey olduğunu, bunun için yeteneğinin olmadığını söylese de Yaşar Ersoy, ona ertesi yıl sahneleyecekleri Aristophanes'in "*Barış*" oyununda bir rol verir. HASDER ve GÜSAD dans ekiplerinin de katılımıyla 30-40 kişilik bir kadroyla hazırlanan oyunda "*Silah Tüccarı*" karakteriyle sahneye çıkan Mehmet Ertuğ, Yaşar Ersoy tarafından özel olarak çalıştırılır. Sahneye iyice alışan, ısınan ve tiyatro sanatçılarının deyimiyle sahnenin tozunu yutan Mehmet Ertuğ, sonraki yıllarda; "*Düdükçülerle Fırçacıların Savaşı*", "*Maymun Davası*" ve "*Gözlerimi Kaparım, Vazifemi Yaparım*" gibi oyunlarda da rol alır. Temaşa sanatının her türlü göstermeci ve açık biçim özelliklerinin kullanıldığı "*Gözlerimi Kaparım, Vazifemi Yaparım*" oyununda, sadece oyuncu olarak değil aynı zamanda gölge oyunu gösterisiyle de yer alır. Yaşar Ersoy'un reji konsepti çercevesinde oyunda slayt yada film gibi teknik anlatım araçları kullanmak yerine, Mehmet Ertuğ'un maharetiyle gölge oyunu kullanılır.

Mehmet Ertuğ, 2000'li yılların başlarında restore edilen Lefkoşa'daki Büyük Han'ın ikinci katından kiraladığı küçük bir salonda, suretlerini sergilerken, son yıllara kadar sağlığı elverdiğince gösteriler yapar. Ortaoyunu kavuğunun, geleneği takip eden yeni nesil sanatçıya devredilmesine benzer biçimde, Mehmet Hoca da gölge oyunuyla ilgili misyonunu LBT oyuncularına devretmeyi önerir. Batılı anlamda tiyatro çizgisinde yürüyen ve tiyatronun her alanında çalışan, üreten, yaratan ve mücadele veren Yaşar Ersoy, böyle bir sorumluluğu taşıyamayacağını ve zamanının yeterli olmadığını söyler.

Osman Alkaş da aynı gerekçeyle bu sorumluluğu devralamayacağını belirtir. Ne yazık ki, 80'li yaşlara adım attığı şimdilerde sağlık sorunlarıyla uğraşan Mehmet Hoca'nın ardından bu geleneği sürdürecek bir çırak yetişmemiştir. Bu durum, ömrünü tiyatroya adamış olan Yaşar Ersoy'un da içinde kalan bir ukdedir.

Ancak yıllar sonra, 2007 yılında Yaşar Ersoy yönetiminde sahnelenen "*Barış'ın Engellenemez Komedyası*" oyunuyla sahne hayatına adım atan, daha sonra Eskişehir Sahne Sanatları Fakültesi'nden mezun olan ve LBT'de tiyatro yapmaya başlayan İzel Seylani gölge oyunuyla ilgilenir. Son yıllarda "*Beyarmudu Belediyesi Güney Mesarya Halk Tiyatrosu*" bünyesinde gölge oyunu gösterileri yapan İzel Seylani'nin bu girişimi, hem Mehmet Ertuğ Hoca, hem Yaşar Ersoy açısından mutluluk kaynağı olur. Genç tiyatrocu İzel Seylani'nin gölge oyunu çalışmalarını geliştirerek devam ettirmesi, Hacivat'ın "*yıktık perdeyi eyledik viran, varayım sahibine haber vereyim heman*" repliğine, Karagöz'ün "*her ne kadar sürç-i lisan eylediysek affola, ehh Hacivat bir dahaki oyunda yakan elime geçerse vay haline*" diye biten gölge oyununun yitip gitmemesi ve Kıbrıs Türk kültürünün bir zenginliği olarak yaşaması adına önemli bir girişimdir.

Sanatçı Kimliği

Nilgün Güney

Lefkoşa Belediye Tiyatrosu Sanat Yönetmeni olarak görev yapan Yaşar Ersoy'un çabası ve girişimleriyle 1980'lerde Lefkoşa Belediyesi 'Sanat Festivalleri' düzenlemeye başlamıştı. Onun bu festivallerdeki öncü rolünden söz etmeden geçmek mümkün değil. O dönemde, sanatın pek de yaygın olmadığı Kıbrıs Türk toplumunda, bütün zorlukları aşarak, sanat adına yapılan bu girişim, bir çığır niteliği taşımaktadır. Elbette bu çığırın yaşanamsında dönemin Belediye Başkanı Mustafa Akıncı'nın maddi manevi desteğinin de altını çizmeliyiz.

Bu etkinlikler, 80'li yıllarda sanatsal atakların yaşanmasını sağladı. Bu ataklar daha çok plastik sanatlar, (daha çok resim, grafik ve seramikten bahsedebilirız) şiir ve tiyatro alanlarındaydı. İstanbulda'ki eğitim sürecinde içinde bulunduğum olağanüstü yoğun sanat ortamından sonra Kıbrıs'a döndüğümde, sanatsal bir kısırlığın içine gireceğimi düşünürken, pek de öyle olmadı. Sanat Yönetmeni Yaşar Ersoy'un girişimleriyle Belediyenin düzenlediği sergilere, resim/grafik yarışmalarına katılmak, hem boşluğu doldurmuş, hem de okul sonrasında, hayatın içinde sanat üretmeye yönlendirerek sanatsal kimliğimin oluşmasına yardımcı olmuştu.

Lefkoşa Belediyesi'nin kültür faaliyetleriyle ilk kez, 1981'de karşılaştım. Kumarcılar Hanı'nda karma bir resim sergisi düzenlenmişti. Akademi'den mezun olalı çok olmamış ve yaptığım resimleri ilk kez bu sergiyle görücüye çıkarmıştım. Yine aynı yıl, belediyenin düzenlediği 'Lefkoşa Kültür ve Sanat Şenliği' afiş yarışmasında ödül aldım. Daha sonraları, her yıl yapılan bu festivaller için açılan afiş yarışmalarına katılmayı sürdürüp ödüller almaya devam ettim.

O yılarda, Yaşar Ersoy'un başlattığı bu aktiviteler sanatı yaygınlaştırıp, topluma sanat aşılarken, benim ve benim gibi gençlerin, sanat ortamında yavaş yavaş adını duyurmasını da sağlamıştı.

1985'te Lefkoşa Belediye Tiyatrosu için yeni bir logo düşünülmüştü. Bu konuyla ilgili, Yaşar Ersoy'la yine uzun konuşmalar yaptık. Tiyatronun algısı, toplumdaki yeri, Lefkoşa Belediye Tiyatrosu'nun sanata, insana bakışı...bu adada sürekli bir barış arayışı içinde olduğumuzu, kimlik sorunlarını, eşitlikler, haklar... Sonra logo oluştu. Bu güne kadar yaptığım pek çok logo tasarımı içinde, en sevdiklerim arsında olan bu logoyla, sıklıkla kullanılan, klasik gülen/ağlayan yüz tasarımlarının dışına çıkmıştık.

Daha sonraları, sanatsal misyonunu sürdüren Yaşar Ersoy'un isteği üzerine tiyatro oyunlarının bazı afişlerini tasarladım. 2003 yılında 'Tiyatro Festivali' için bir logo gerekti. Yine eskiden olduğu gibi, Yaşar Ersoy'la konuyla ilgili uzun sohbetler yaptık. Bu çalışmalar sonrasında, yine kendi yaptığım logo tasarımları içinde en sevdiklerimden olan, başka bir logoya daha imza atmış oldum. Yarısı insan yarısı eşek olan bu logo da beğenilip sevildi ve her yıl düzenlenen tiyatro festivallerinde kullanıldı.

Sanatçı kimliğini hiç kaybetmemiş olan Yaşar Ersoy ile tanışıklığım, okulu bitirip adaya döndüğüm ilk yıllarda başlamıştı. Onun çabasıyla oluşan bu sanatsal zemin, okulda öğrendiklerimi pratiğe dökmem için yardımcı olmuştu. Aradan geçen neredeyse kırk yılın sonunda da, dostluğumuzun sürdüğünü söylemek beni mutlu etmektedir.

Kültür Sanat Konseyi ve "Sakallı Vasfiler"

15 Kasım 1983 tarihinde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin ilanının ardından oluşturulan Kurucu Meclis'in hazırladığı yeni anayasanın halkoylamasına sunulması ve ilk Cumhurbaşkanı seçiminin ardından, 23 Haziran 1985 tarihinde yapılan parlamento seçimlerinde hiçbir parti tek başına çoğunluğu sağlayamaz. 50 kişilik Cumhuriyet Meclisi'ne Derviş Eroğlu başkanlığındaki UBP 24, sol partilerden CTP 12, TKP de 10 milletvekili sokarken, Türkiye ve asker kökenli Aytaç Beşeşler'in Yeni Doğuş Partisi ise 4 sandalye kazanır. TKP, bir buçuk ay önce oylanan Anayasa'ya "*Evet*" oyu vermiş olmanın bedelini, ana muhalefet konumunu kaybetmekle öder. Yeni hükümet oluşumu, UBP ile üçüncü sıraya düşen TKP arasında sağlanan mutabakatla hayata geçirilir. Yeni hükümetle birlikte, o güne kadar eğitimle aynı bakanlık çatısı altında bulunan kültür sanat fonksiyonları, TKP'nin önerisiyle ilk kez bu bakanlığın bünyesinden alınır. Kültür, ayrı bir bakanlık çatısı altında Turizm'le birleştirilir. 19 Temmuz 1985 tarihinde kurulan koalisyon hükümetinin Kültür ve Turizm Bakanlığı görevini, TKP kanadından İsmail Bozkurt üstlenir.

İsmail Bozkurt, sanat ve kültür insanlarını bir toplantıya çağırarak, demokrasi kültürünün gelişmesi adına, o güne kadar ihmal edilen her şeyi yapmak istediklerini, bunun için sanatçılarla ve örgütleriyle işbirliği yapmak arzusunu dile getirir. Hükümeti ve dolayısıyla devleti bağlayan bu resmi açıklamanın ardından, kültür sanat örgütleriyle sanatçılar ve kültür insanları harekete geçer. Lefkoşa Türk Belediyesi'nin 1980 yılında başlattığı kültür sanat hareketi, Kültür Bakanlığı'nın bu dönemde ortaya koyduğu bu yaklaşımla daha da büyür ve ilgili çevrelerde heyecan yaratır. Kültür Bakanlığı ile LBT arasında yaşanan bu olumlu diyalog ve dayanışma ortamında, sanat örgütlerini ve sanatçıları bir araya toplamak, sanatsal istekleri rasyonalize etmek ve projelendirmek görevi de doğal olarak LBT'nin Sanat Yönetmeni Yaşar Ersoy'a düşer. Ersoy'un çabalarıyla, Kuzey Kıbrıs'ta faaliyet gösteren 14 kültür sanat örgütü bir araya getirilir. KTAMS salonunda yapılan ilk toplantıda, sanatın farklı disiplinlerinin bir araya getirileceği bir çatı örgütlenmesi olarak, "*Kültür Sanat Konseyi*" kurulması fikri ortaya atılır. Toplantıya, Yaşar Ersoy'un yanı sıra Hikmet Afif Mapolar, Özker Yaşın, Fikret Demirağ, Emin Çizenel, Kadir Kaba, Kani Kanol, Musa Kayra, Acar Akalın, İlksoy Aslım ve Ah-

Hikmet A. Mapolar, Fikret Demirağ, Kadir Kaba, Yaşar Ersoy ve Acar Akalın Kültür Sanat Konseyi toplantısında, KTAMS, Lefkoşa, 1985

met Okan gibi sanatçılar katılır. Bu ilk toplantıda, örgüt olarak Görsel Sanatçılar Derneği, K. T. Edebiyatçılar Derneği, K. T. Karikatürcüler Derneği, Kıbrıs Sanat Derneği, HASDER, Girne Sanat Derneği, Çağdaş Yazarlar Birliği, Girne Gençlik, Kültür, Sanat ve Spor Derneği, Değirmenlik Sanat Derneği, GÜSAD, GASAD, Çağdaş Müzik Sanatçıları Derneği ve Gönyeli Sanat Birliği yer alır.

Kurulması hedeflenen ve ilk adımı atılan "*Kültür Sanat Konseyi*"nin başkanlığı için iki isim geçmektedir. Bir yanda sanatı ve girişkenliğiyle en dinamik en enerjik dönemini yaşayan 30'lu yaşların ortalarındaki Yaşar Ersoy, diğer yanda ise artık iyice yaşlanmış olan ve günbegün enerjisi düşmekte olan Hikmet Afif Mapolar... Konsey başkanlığı için yapılan seçimde, Mapolar'a çıkan 2 oya karşı, oluşuma destek veren ve katkı koyan örgütlerle kişilerin büyük desteğini alan Yaşar Ersoy, çatı örgütün başkanı olur. Konsey yönetiminde Yaşar Ersoy'la birlikte Özker Yaşın, Fikret Demirağ, Kadir Kaba, Kâni Kanol ve İlksoy Aslım görev alırlar. LBT'nin, "*Teneke*" ve "*Özgürlüğün Bedeli*" gibi oyunlarına yönelik iktidar yanlısı basın tarafından yapılan saldırılara, gazete köşesinden her zaman ilk yanıtı veren kişi olan edebiyatçı ve köşe

yazarı Mapolar'ın, konsey başkanlığı için Yaşar Ersoy ile karşı karşıya gelmeleri, bu iki dostun aralarında istenmeyen bir kırgınlığın yaşanmasına neden olur. Hikmet Afif Mapolar o yıllarda "*Sakallı Vasfi*" diye anılan ve her dönemin adamı olarak bilinen bazı oportinistler tarafından da yalan ve yanlış bilgilerle kışkırtılır ve konuyu Kıbrıs Postası'ndaki köşesine taşır. Konsey üyelerinin hiçbiri, kültür sanat camiasının üstadı olarak bilinen Mapolar ile saygı gereği polemiğe girmezler. "*Sakallı Vasfi*"lerin döne döne kendilerini buldukları son nokta ise şoven ve hatta ırkçı bir durak olur.

Kültür ve Turizm Bakanlığı Müdürü olan ve bakanlık bünyesindeki kültür işlerinin koordinasyonu için de görevlendirilen, eğitimci ve gazeteci Hasan Kahvecioğlu ile konsey arasında çok iyi bir diyalog ortamı oluşur. Bakanlık, bu dönemde ilk kez dergi yayımlamaya başlar. Devlet bünyesinde "*Kültür Bakanlığı Yayınları*" oluşturularak, ilk kez kitap basımına geçilir. Sanat ve kültür insanlarının edebi ve araştırma, inceleme nitelikli eserleri sansürsüz olarak yayımlanır. Birçok ilklere imza atılan bu dönemde, uluslararası halk dansları festivalleri ve devlet resim heykel sergileri başlatılır. Devletin, ülke sanatçısına ilk kez önyargısız yaklaştığı bir dönemden geçilmektedir. Lefkoşa Türk Belediyesi'nin 1980 yılında düzenlemeye başladığı kültür sanat şenlikleri ve bu şenlikler kapsamında yaşam bulan toplumcu gerçekçi tiyatro hareketi, devlet nezdinde ilk kez yankı bulur. Tüm bu adımlar, kültürün demokratikleşmesi açısından ortaya konan önemli çabalar olarak siyaset ve kültür tarihimize yazılır.

Özalist Dayatmalar ve Kıbrıslı Türkler'in Üretimden Kopartılması

1929 yılında dünya ölçeğinde yaşanan büyük ekonomik krizin ardından uygulanmaya başlanan ve devletin ağırlıklı olarak kendini hissettirdiği Keynesyen ekonomik model, 1970'li yılların sonlarından itibaren, önce ABD'de Başkan Reagan döneminde, ardından İngiltere başbakanı Demir Lady lakaplı Thatcher döneminde terkedilmeye başlanmıştır. Bunun yerine, sadece mülkiyet hakkını koruyan ve sermaye kesimleri adına neoliberal yaklaşımların uç noktasını temsil eden "*Bırakınız yapsınlar, bırakınız geçsinler*" (*Fr.* "*lais-*

sez-faire, *laissez-passer*") anlayışının hakim olduğu bir model için kollar sıvanmıştır. Kendi yarattığı buhranı, devletin ve dolayısıyla halkın vergileriyle oluşturulan bütçelerin korumacı kolları arasına sığınarak atlatan sermaye kesimleri, saklandıkları delikten çıkarak, daha fazla kâr için harekete geçmiştir.

12 Eylül 1980 tarihinde yaşanan faşist askeri darbe öncesinde, neoliberal politikalara öncülük eden Uluslararası Para Fonu (IMF) ve Dünya Bankası'nın dayatmalarıyla Türk ekonomisinin başına getirilen Turgut Özal, 6 Kasım 1983 tarihinde yasakların gölgesinde yapılan ilk seçimlerin ardından Türkiye Cumhuriyeti'nin 45. hükümetinin başbakanı olmuştur. Faşist Cunta'nın tanklarıyla ezip geçtiği sol muhalefetten yoksun, kelimenin tam anlamıyla dikensiz bir gül bahçesinde hükümet eden Turgut Özal, IMF ve Dünya Bankası'nın manipüle ettiği neoliberal politikaların Türkiye ayağını temsil etmektedir. Kamuya ait elektrik, yol, su, telekomünikasyon gibi kamu kurumları birer birer satılırken, özelleştirme dalgasında eğitim ve sağlık gibi alanlar da sıraya konulmaktadır.

1986 yılı, Özalist ekonomi politikalarıyla Türkiye'de başlayan dalganın Kıbrıs'ın kuzeyine de taşındığı yıl olur. Değil mi ki Türkiye hapşırsa Kıbrıs nezle olur!.. Ya da "*bizde ne varsa sizde de olacak*" anlayışı egemendir. Bu nedenle, Türkiye'nin ardından Kuzey Kıbrıs'ın da hizaya sokulması gerekmektedir. 1985 yılında kurulan UBP-TKP koalisyon hükümeti henüz bir yılını doldurmadan, Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı Turgut Özal bütün kurmay heyeti ile birlikte Ada'ya yeni bir çıkartma niteliğinde ziyaret gerçekleştirir. Derviş Eroğlu başkanlığındaki KKTC hükümetine sanayi, tarım, turizm ve ticaret alanlarında faaliyet gösteren bütün kamu iktisadi teşekküllerinin satılmasını ya da kapatılmasını önerir. Sanayi ve tarım üretimi yerine ticaret, bankacılık, sigortacılık gibi üretim içermeyen sektörlerde faaliyet gösterilmesini ve bunları organize edecek devlet sistemi içinde memuriyetin özendirilmesi yönünde politikalar üretilmesini gündeme getirir. Ankara'daki Yeni Mahalle kadar nüfusu olduğunu söylediği Kuzey Kıbrıs halkının ihtiyacı olan her şeyin, Türkiye tarafından üretilip gönderileceğini söyler.

Bu ülkenin toprağında yetiştirilen ve sanayi tesislerinde üretilen tarımsal ve endüstriyel ürünler, önceki yıllarda dış ülkelere satılabiliyorken, 1983 yılında kurulan KKTC'nin ardından ürünlere vurulan yeni ve tanınmayan devletin damgası nedeniyle ürünler açıkta kalır. AB Adalet Divanı (ABAD) tarafından

alınan kararlarla satışı engellenen Kıbrıslı Türkler'in üretimi, bile bile çökertilmiştir. KİT kurumlarını satınız ya da kapatınız, zaten iflas ediyorlar diyen Turgut Özal'ın temel dayanak noktası da, KKTC ile gündeme gelen politikalar sayesinde sağlanmıştır. Sosyal demokrat çizgideki koalisyonun küçük ortağı TKP, önerilen ekonomi politikalarını kabul etmez. Bunun üzerine Özal, kendi politikasına onay verip bu politikayı uygulayacak yeni bir hükümetin kurulabileceğini ifade eder. Turgut Özal'ın ortaya koyduğu bu yaklaşım, Kıbrıslı Türklerin 1981'de yaşadıkları ilk siyasi dayatmanın ardından, Türkiye Cumhuriyeti tarafından maruz bırakıldıkları ekonomik ve siyasi nitelikli ikinci darbe olur. Bu darbe ile UBP-TKP hükümeti düşürülür.

TKP mensubu milletvekilleri Fuat Veziroğlu, Dr. Mustafa Erbilen ve Hasan Özbaflı partilerinden istifa ederler. UBP-YDP koalisyonunda bakan olarak kabinede yer alırlar. Ada'da yerleşik Türkiye kökenli yurttaşların partisi olarak, TC Lefkoşa Büyükelçiliği tarafından kurdurulan Yeni Doğuş Partisi, bozulan koalisyonun yeni ortağı yapılır. Partinin başında asker kökenli, Kırklareli doğumlu Aytaç Beşeşler vardır. Türkiye kökenli yurttaşlar, bu insanların onur ve haysiyetini hiçe sayan politikacılar tarafından, uzun yıllar boyunca Ada'dan geri gönderilme tehdidi ya da çeşitli vaatlerle, ülke demokrasisine müdahalenin önemli bir aracı olarak kullanılmışlardır. Ne gariptir ki, "*tarımsal üretimi durdurun*" diyen Turgut Özal'ın dayatmalarıyla kurdurulan yeni hükümette Aytaç Beşeşler, "*Tarım Bakanı*" olarak atanmıştır. Dayatma ekonomi politikalarının devreye girdiği bu dönemde, kara para aklama merkezleri olan kıyı bankacılığı (*off-shore*) sistemi başlatılır. Türkiye'de kumarhanelerin yasaklanarak kapatılması ve Kuzey Kıbrıs'a taşınması süreci, bu politikaların sonucu olarak gündeme gelir. TC hükümetleri tarafından, adeta Türkiye'nin arka bahçesi gibi değerlendirilen Kuzey Kıbrıs, kumarhanelerle birlikte değerlerin yitirildiği ve ahlâki çöküşün yaşandığı bir ülke haline gelir. 1974 sonrasında ganimet zihniyetiyle başlayan bireysel ve toplumsal değer kayıplarıyla yozlaşma, 1981 ve 1986 müdahaleleriyle ivme kazanır.

UBP-TKP koalisyonunun ardından kurulan UBP-YDP koalisyon hükümetinde kültür işleri, eskiden olduğu gibi eğitimle birleştirilir. Bir önceki hükümet döneminde kurulan ve Yaşar Ersoy'un başkanlığını yürüttüğü Kültür Sanat Konseyi ile ilişkiler kopartılır. Bu kopuş durumu LBT için de geçerlidir. Kopuşla birlikte LBT de eski antidemokratik tavırlarla yüz yüze kalır. Kültür

K.T. Kültür Sanat Konseyi kültürel yozlaşmayı ve BRT'nin sansürcü tutumunu protesto eyleminde, Lefkoşa, 1986

sanat alanında başlatılan bütün olumlu gelişmeler sekteye uğrar. Devlet bünyesinde başlatılan kitap yayınları, Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı döneminde devam etse de sansüre uğratılır. Sanatçı örgütleri uygulamaya konulan sosyal, kültürel ve ekonomik politikalara karşı yürüyüş ve eylemler düzenler, bildiriler yayımlar. Bildirileri ve eylemleri devletin radyo televizyon kanalı BRT'de yer bulmaz. Yasakçı yayın politikasını protesto etmek için gittikleri BRT Kurumu'nda, karşılarında müdür Özer Berkem'i değil, program yapımcısı ve sunucu Hüseyin Kanatlı'yı bulurlar. Her zamanki kibar ve beyefendi tavrıyla sanatçıları karşılayan Hüseyin Kanatlı, o yıllarda Posta Dairesi binası yanında olan Bayrak Radyosu binasında sanatçıların protesto mektubunu alır.

Sanatçı ve yazar örgütlerinin fikir birliğiyle kaleme aldıkları ve BRT tarafından gözardı edilen bildiride; TC hükümeti tarafından dayatılan politikaların asimilasyona, entegrasyona neden olacağı düşüncesi ortaya konur. Demokratik kitle örgütleri olarak, toplumu üretim dışına iten bu politikalara karşı durulmazsa, toplumun her şeyiyle teslimiyete doğru yol alacağı savunulur. Kültürünü, demokrasisini ve iradesini kaybeden toplumun yaşam bi-

çimi de yozlaşır. Fikret Demirağ'ın da bir şiirinde vurguladığı gibi "*birçok şey sıfır derecede çılgınlık, sıfır derecede delilik*" olarak yaşanır. Bu düşünceler ışığında, tarihine tanıklık etmek ve bu tanıklıkta doğru ve güzel olan her şey adına tavır koymak isteyen ve aydın tavrıyla yola çıkan Kültür Sanat Konseyi Yönetim Kurulu, AKM'de bir panel düzenler. Panelde Yaşar Ersoy, konsey başkanı olarak sunduğu bildiride; toplumun kul haline getirilip daha iyi güdülebilmesi için bilerek ve isteyerek üretim dışına itildiğini, üretmeyen toplumların moral değerleriyle dinamizmini yitirdiğini, ücretli ya da maaşlı tüketici memur toplumunun, egemenlerin keyfince yönetilecek bir yapı arzettiğini dile getirir. Verili koşullar içinde üretmeyen, sorgulamayan, herhangi bir demokratikleşme talebi olmayan; memur olmaya teşne ve verileni tüketmeye hazır bir tavır içine çekilen toplum ise, Samuel Becket'in oyunundaki gibi Godot'nun gelip her şeyi çözmesini beklemeye koyulur! Üzülerek gözlemlenmektedir ki, o yıllarda ortaya konan bu görüşlerle eleştirilen sosyal, kültürel ve ekonomik yapı, hiçbir değişikliğe uğramamış, tam tersine assimilasyon, entegrasyon politikaları katmerlenerek artmış, üstelik toplum tarafından içselleştirilerek yaşam biçimi haline dönüştürülen bu koşullar, ahlâki yozlaşmayı da giderek daha yukarılara taşımıştır.

Yaşar Ersoy'un, üretimden kopartılan ve *-ne yazıktır ki-* buna razı olan toplumu bekleyen tehlikeleri ve alınması gereken önlemleri, verilmesi gereken mücadeleleri konu alan 1986 tarihli bildirisi, daha sonra yayımladığı "*Umut En Son Ölür*" kitabının ana fikrini oluşturur. Daha o yıllarda üretimden kopan toplumların yozlaştığına ve herşeyini kaybettiğine işaret ederek, esas olanın üretim olduğunun altını çizer.

"Umut İnsanda" Derken
Dostlardan ve Soldan Gelen Saldırılar

Bırakanlar her şeyi sonbahara bırakmış
Sandalyeler kırılmış, masalar devrilmiş
Buğdaylar, sevgiler, barışlar çürümüş
Camlar dağılmış, duvarlar çökmüş
Sular yola akmış, toprağın yüreği durmuş
Her yer toz içinde, her yer küf içinde
Sevmenin, umudun, sevincin kanı durmuş
Korkunç donmuşuz ortalıklarda
Soruyoruz, kim var imiş biz burada yoğuken?
(Fikret Demirağ'ın "Kıbrıs'ta Bir Uzun Sonbahar" şiirinden)

Kıbrıslı Türklerin, Özalist Neoliberal politikaların dayatmalarıyla ekonomik, sosyal ve kültürel alanda yozlaşmayı getiren her türlü değişime yelken açtırıldığı, dış müdahalelerle umutsuzluk çizgisinde yol aldığı bu günlerde, LBT her şeye rağmen "*Umut En Son Ölür*" diyerek, toplumcu gerçekçi anlayışla ortaya koyduğu mücadele çizgisini sürdürür. Yaşar Ersoy, böyle bir ortamda umudu aşılayacak bir oyun sahnelemenin peşindedir. Toplumcu gerçekçi anlayışın Kıbrıslı Türk Edebiyatı'ndaki sembol isimlerinden olan şair Fikret Demirağ'a, onun şiirlerinden bir oyun yapmayı önerir. Fikret Demirağ, o güne kadar böyle bir örneğin olmadığı, Kıbrıs Türk Tiyatro Hareketi içinde şiirden oyun yapılıp yapılamayacağı konusunda tereddüt içindedir. Yaşar Ersoy, Türk Tiyatrosu içinde daha önce Nazım Hikmet'in şiirlerinden, Genco Erkal'ın yaptığı "*Kerem Gibi*" ve Müşfik Kenter'in sahneye taşıdığı Orhan Veli'nin şiirlerinden, Murathan Mungan tarafından oyunlaştırılan "*Bir Garip Orhan Veli*" adlı oyunları örnek göstererek, kendilerinin de Demirağ'ın şiirlerinden oyun yapabileceklerini söyler. Nitekim Fikret Demirağ şiirinden çok etkilenen tiyatro sanatçısı Yaşar Ersoy, sonraki yıllarda yaptığı birçok oyununu da onun şiirinin açtığı pencereden gelen ışıkla yoğurmuştur.

Kıbrıslı Türkler'in yaşadığı sosyal, kültürel, ekonomik, siyasi ve askeri müdahaleler bir yana, neoliberal çılgınlığın ayyuka çıktığı dünyada, dur durak bilmeyen azgın kapitalizmin yarattığı çılgınlık sürecinin bir sonucu olarak,

Afiş: Emin Çizenel

metalaştırılan sanat da sanat olmaktan çıkmıştır. Dünyanın gidişatını gözlemleyen şair duyarlılığıyla "*Umut ve Dehşet Çağından Şiirler*" ile "*Dinle Şarkımı*" adlı kitaplarında, bu olumsuz gidişata karşı şair tavrıyla karşı duran Fikret Demirağ'ın şiiri, Yaşar Ersoy'un sahneleyeceği yeni oyunun en önemli malzemesi olacaktır. Sonuçta, Demirağ'ın şiirleriyle tematik bir bütünlük ve epizotik bir yapı çerçevesinde kurgulanan bir oyun ortaya çıkar. Tamamıyla Kıbrıslı Türk sanatçıların ortak çalışmasının ürünü olan "Umut İnsanda" oyununun özgün müziklerini, Kıbrıs'ın en güzel ve en unutulmaz şarkılarına imza atan Kâmran Aziz besteler. Aziz'in bestelerini, her gösteride, Mevhibe Çıraklı, piyanosunyla canlı olarak icra eder. Müzik seçimlerini, oldukça geniş bir klasik müzik arşivine sahip olan Bekir Azgın yaparken, oyunun dekorunu ülkemizin önde gelen ressamlarından Emin Çizenel tasarlar.

Herkesin Ankara'dan gelen dayatmalardan ve kötü gidişten şikayetçi olduğu, herkesin ilendiği günlerden geçilmektedir. İlenmekle yetinilip, mücadele edilmezse arkadan gelenlerin de kendilerinden öncekilerden şikâyet edeceklerini söze döken şiirler ve bu düşüncenin Yaşar Ersoy'un dramaturgisi ve rejisiyle sahneye aktarıldığı bir oyundur "*Umut İnsanda*". Sevdaya ve ihanete dair, Ada'nın trajedisiyle birlikte nükleer kirlenme gibi evrensel gaileleri olan oyunla, umudun kuşları uçurulmaya çalışılmaktadır. Yaşar Ersoy, bu oyunu sahneye taşıdığı günlerde sadece sağdan değil soldan da eleştiri düzeyini aşan saldırılara maruz kalır. Hiç kimsenin kendi ülkesinde peygamber olamayacağı bilinen bir gerçekliktir. İster LBT sanatçıları olsun, ister Fikret Demirağ, ister Emin Çizenel ya da isterse bir başkası olsun, başarıyı yakaladıkları zaman, onları asıp kesecek, çarmıha gerecek birileri her zaman bulunur. Nitekim Türkiye'de Zülfü Livaneli ve Yaşar Kemal gibi kendi alanlarında usta ve uluslararası başarıları olan isimler de her zaman beklenmedik yerler-

Osman Alkaş, Gülgün Sakallı, Fikret Demirağ, Hasan Anılır, Erol Refikoğlu, Yaşar Ersoy ve Işın Cem "Umut İnsanda" oyununun provasında, 1986

den gelen saldırılara maruz kalmışlardır. Kifayetsiz muhterislerin cirit attığı bir cadı kazanını andıran sanat ortamının durumunu, cehennemde başında bekleyen herhangi bir zebaninin bulunmadığı bir kuyuya benzetebiliriz. Bu anonim kıssada da vurgulandığı gibi, kuyuların başında duran zebaniler, kuyudan çıkmaya çalışanları gerisin geri dibine iterlerken, sanatçıların bulunduğu kuyudan çıkmak isteyenleri ötekiler zaten aşağıdan çektiklerinden, onların başında durmaya gerek görmezler.

Eleştiri oklarıyla mevcut düzen için her zaman antitezler üretiyor olmasından dolayı, sanattan ve sanatçıdan doğası gereği uzak duran ve içinden çıkamadığı durumlarda saldırmayı kendine vazife edinen sağ düşünce mensuplarının karalamaları bir yana, Yaşar Ersoy, soldan da gelen salvolarla kendini ihanete uğramış durumda hisseder. Bu ülkede ve dünya üzerinde Türkçe var oldukça, Türkçe okunup yazıldıkça, şiirleri yaşayacak olan Fikret Demirağ'ın şiirlerini, pesimist, karamsar ve umut taşımayan şiirler olarak nitelendiren mesnetsiz görüşler ortaya atılır ve Yaşar Ersoy'un bu şiirlerde hangi umudu gördüğü sorgulanır. Solun en büyük hastalıklarından olan sek-

ter Stalinist bir tavırla, kendi partisine ve ideolojisine hizmet etmeyen sanatı dışlayan düşünceler üretilir. Herhangi bir partinin güdümüne girmek istemeyen ve kendi inandığı dünyanın yasalarıyla sanat üreten bağımsız ve özgür düşünceye inanmış sanatçılar, bu salvolarla bunaltılmaya, kamuoyu nazarında küçük düşürülmeye çalışılır. O yılarda etkin olan Türk Bankası Kültür Sanat Kurumu'nun ödül jürisinde de görev alan Bekir Azgın, Emin Çizenel ve Fikret Demirağ ile Yaşar Ersoy'un bir "*sanat cuntası*" oluşturduklarından dem vurulur. Eleştiriler oyunun içeriği ve biçiminden çok, kişiler üzerinden sürdürülür. Bekir Azgın'ın müzik uzmanı olmadan müzik seçiminde görev alması ve sadece Fikret Demirağ'ın şiirlerinin kullanılıyor olması sorgulanır. Bu yazılar hep müstear adlarla yazılır. Akademisyen ve köşe yazarı Bekir Azgın, o günlerde kaleme aldığı bir yazısında, bu eleştirileri yapan kişilerden biri için "*peçesinin altından bıyıklarını görebiliyorum*" ifadesini kullanarak, kendisini saklayan yazarın kimliğini işaret eder.

Kim ne derse desin, bütünlüklü bir yapı sunan bu kolektif eserin mimarı, dramaturgu ve yönetmeni Yaşar Ersoy, kendi özgür düşüncesi ve sanat anlayışı çerçevesinde ortaya koyduğu iradesiyle bir oyun sahnelemiştir. Sağdan ve soldan gelen saldırı ve karalamalara rağmen "*Umut İnsanda*" oyunu, olağanüstü bir seyirci desteğiyle büyük bir başarı elde eder. Bu başarıyı hazmedemeyen ve sol görüşlü olduğunu savunan aynı kişiler, Kültür Sanat Konseyi Başkanlığı seçimlerinde Yaşar Ersoy'a karşı kaybetmenin kırgınlığını yaşayan duayen yazar Hikmet Afif Mapolar'ı da kullanmaktan çekinmezler. Hayatının son demlerini yaşayan ve önceki yıllarda LBT'nin tüm oyunlarını göklere çıkaran yazılar yazan Mapolar, ne yazık ki oyunu izlemeden bir eleştiri yazısı kaleme alır.

Yaşar Ersoy ve LBT ekibi, her şeyiyle Kıbrıslı Türk sanatçıların el vererek hayata geçirdikleri bu oyunu, o yıllarda yeni yeni yaygınlaşmaya başlayan video teknolojisiyle kayda almak ve arşivlemek isterler. Kıbrıs Türk sanat ortamında "*Jessie*" lakabıyla tanınan ve videografi ile uğraşan Cevdet Alparslan, eğitim gördüğü İngiltere'den Ada'ya yeni dönmüştür. Yaşar Ersoy , Kadir Kaba ile akraba olan Cevdet Alparslan ve Kaba ile görüşür. Onların verdiği görüş doğrultusunda, oyunun tamamının kaydı için gereken bütçe, gerekçesiyle birlikte Lefkoşa Türk Belediyesi Belediye Meclisi'ne sunulur. TKP'li Belediye Başkanı Mustafa Akıncı'nın yönettiği Belediye Meclisi'ne sunulan bu

öneri, UBP'li meclis üyeleriyle birlikte hareket eden CTP'li üyelerin de olumsuz oylarıyla reddedilir. Ne yazık ki sanata ve sanatçıya, önemli bir sol partinin temsilcilerinden de darbe gelmiştir. Oyuna şiirleriyle hayat veren Fikret Demirağ, o yıllarda komşuluk ettikleri CTP Genel Başkanı Özker Özgür'e bu konudaki üzüntülerini ve sitemlerini iletir ve Halkın Sesi gazetesindeki köşesinde, CTP'li belediye meclis üyelerinin bu tavrını eleştiren bir yazı yayımlar.

"*Umut İnsanda*" oyunu üzerinden basın ve köşe yazarları ikiye bölünür. Kimisi oyunun mükemmel bir şekilde sahnelendiğini ve oynandığını yazarken, kimisi de oyunun başarısızlığına vurgu yapar. Bu dönem, 1970'li yılların sonlarında ÇAĞDER ile başlayan kültür sanat hareketinin yalnızlaştırılması ve toplumla bağlarının kopartılmasına yönelik çabaların yoğunlaşmasına denk gelir. Bunun yanı sıra toplumun kültürel ve politik öncüllerinden toplumsallığın çıkartılmaya başlanması, bunun sonucu olarak da birey ya da grup merkezli savrulmalar, bölünmeler, bencillikler ve çıkar hesapları sanatı ve sanatçıyı, dayanışma ve işbirliğinden koparır. Ekonomiyle siyasetteki yozlaşma, kültür sanat ortamına da yansımıştır. 1980 yılından başlayarak, 6 yıl boyunca büyük bir heyecan ve dayanışmayla düzenlenen Lefkoşa Türk Belediyesi Kültür Sanat Şenlikleri de bu seviyesiz ve sekter tutumlar nedeniyle bu dönemde durdurulur. Tüm bunlar tesadüfi olmayıp; ekonomik, siyasal ve kültürel anlamda toplumsal kırılmaların yaşandığı bu dönemden başlayarak, Kıbrıs Türk toplumu her alanda yaşadığı değer kayıpları ve yozlaşmalarla 2000'li yıllara ulaşır. 2000'li yıllarda ise birey ve grup merkezli kopuşların hız kazanmasıyla ister istemez çarpık sonuçlar üreterek, standart, apolitik, piyasa eksenli ve polülist PR yapma perspektifi, geçerli akçe olur. Toplumsal ilişkilerin gücünü yitirdiği bu dönemde ise "*Sosyal Medya*" yaşamın patronu haline gelirken, bencillik ve yalnızlık daha da yaygınlaşır.

O yıllarda (*1986-1987*) İstanbul Şehir Tiyatroları'nın Genel Sanat Yönetmenliği koltuğunda oturan Gencay Gürün, her oyunuyla ses getiren LBT ekibini, yeni oyunlarıyla İstanbul'a davet eder. "*Umut İnsanda*" oyunu İstanbul seyircisiyle buluşturulacaktır. 12 Eylül rejiminin ağır baskısının halen hissedildiği Türkiye'nin sanat ortamında ve özellikle tiyatro sahnesinde, sisteme karşı net ve eleştirel bir tavır konamamaktadır. Buna rağmen, Lefkoşa'da başlayan muhalif tiyatro hareketinin, Yaşar Ersoy'un sanat yönetmenliği ve rejisörlüğünde sahneye taşıdığı hemen her oyun, sistem karşıtı duruşuyla

Harbiye Muhsin Ertuğrul Sahnesi, İstanbul, 1986

öne çıkmaktadır. "*Umut İnsanda*" oyunu da böyle bir tavır içermektedir. İstanbul Şehir Tiyatroları'nın Harbiye Muhsin Ertuğrul Sahnesi'nde yapılan temsillerden birini izleyen, TC Devlet Tiyatroları'nın ilk dramaturgu, çevirmen ve yazar Prof. Sevgi Sanlı, LBT sanatçılarının kendilerine umut aşıladığını yazar ve oyunun üç sözcükle özetlenebileceğini söyler: "*Dürüstlük, Yüreklilik, Adanmışlık*"... Prof. Sevgi Sanlı'ya göre, gerek Fikret Demirağ'ın şiirlerinde gerekse Yaşar Ersoy'un oyununda insana bağlanan umut; gözü kapalı, aşırı iyimser ve safça bir umut değildir.

Milliyet Sanat Dergisi ile Cumhuriyet gazetesinin kültür sanat sayfalarında makale ve röportajlarla yer bulan "*Umut İnsanda*" oyunu için, Kıbrıs'ın kuzeyinde soldan eleştiri yapanlar, bu kez de LBT sanatçılarının Türkiye'de kendilerine göre seyirci bulup, kendilerini öven yazılar yazdırdıklarını savunurlar. Başarıyla tamamlanan İstanbul turnesi sonrasında, Yaşar Ersoy ve Fikret Demirağ, hayatının son deminde iyice hastalanmış olan ve gözleri artık neredeyse görmeyen Hikmet Afif Mapolar'ı birlikte ziyaret ederler. Karşılarında, Shakespeare'in dediği gibi zamanın kırbacına dayanamayan yaşlı bir beden ve yüz vardır. Mapolar bu ziyaretten dolayı oldukça duygulu ve sevinçlidir. İstanbul başarılarından dolayı onları tebrik eder ve daha önce kızgınlıkla ve "*Sakallı Vasfi*" olarak nitelendirilen kifayetsizlerin yönlendirmeleriyle yazdığı yazıdan dolayı pişmanlık belirten sözlerle her ikisinin de gönlünü alır. Gözleri iyi görmediği için kızından ve yakın çevresinden aldığı okuma desteği ve edindiği yeni bilgilerle, daha önce yazdığı yazıyı çürüten ve LBT'yi öven bir yazı kaleme alır. Kızına dikte ettirdiği bu yazı, 16 Ekim 1986 tarihinde Kıbrıs Postası gazetesindeki köşesinde yayımlanır.

Fikret Demirağ'ın şiirlerinden Yaşar Ersoy'un oyunlaştırdığı ve yönetttiği "Umut İnsanda" oyunundan bir enstantane, 1986

"Umut İnsanda"

Emîn Çîzenel

Sevgîlî Yaşar,

Leymosun'dan çıkalı çok oldu. Sankî mîlattan öncesî gîbî. Delîkanlı zamanlarımızın en taze yıllarını horyat bîr döneme kurban ederken çocuklar gîbî şendîk. Ufacık bîr zaman farkı île ne bîr întîkal sınıfında, ne de çukurbahça'da yollarımız kesîşemedî. Ta kî mîlattan sonrasına kadar.

Artık "çocuklar gîbî şen" olamayacak kadar büyümüştük. Büyük bîr savaşın, savaş sonrasına, büyümüş çocuklar olarak düşerken, Leymosun ve ona denk muhabbetlerî erteleyeceğîmîz çok başka bîr yerdeydîk. Küçük bîr adanın öbür yarısında, bu sefer yabancı gîbîydîk. Yanî ortak bîr adada, bîrbîrînî hasta eden îkî toplumun şîzofrenîsî îçînde şaşkın ve bom-boş olarak yenî bîr hayatın adını koyuyorduk.

Ölmüş bütün kahramanlardan, sağ kalan kahramanlara doğru kurularak aktarılan bu yenî hayatın metnî yazılırken karşılaşmıştık. İşte senî tam da o zaman tanımıştım. Pençelerînî çıkarmış bîr kartal gîbî, öfkelî, özgüvenîn dağları delmîş gelîyordun. Ama yüzün çok güzel ve paktı. Aslında hala çocukça olmaya en doğal bîr bîçîmde programlanmış gîbî.

"Umut İnsanda" dedîrten o çok coşkulu, sorumlu ve enerjî dolu yanınla 'însana' înanırken, toz duman bîr ortamda onurluydun. Yaşamın yenî dokularında katmanlaşan her şeyîn, aslında evrensel bîr düzlemde sanat ve kültürle ayağa kalkabîleceğînîn yankılanan sesînî arıyorduk. Evet; sesînî, resmînî, yüzünü, înançlarını, bîrlîkte düşünmeyî, tartışmayı, güzelî, değerlî olanı, yenîden kurmayı, bakabîlmeyî, dîl oluşturmayı, konuşmayı, dînlemeyî ve bîr yere aît olmayı.

Buluşma noktamız, "Umut İnsanda" oyununun çok katmanlı ve deneysel zengînlîğînde, tam da "bîr yere aît olma"nın mesafe aralarında keşîştî. Sen, tîyatro gîbî çok farklı dîsîplînlerî bîr arada tutup bağırmak îstîyordun. Bu nasıl bîr harmandı anlatamam. Savrulup, sonra durulan, aklın yolu île yoğrularak, sonra da koca bîr yürekle buluşturan kîşîsel tarîhîmîz, toplumsal bîr tarîh oluşturuyordu.

Sevgili Yaşar,

Bir yere ait olabilme duygusu, mülteci olduktan sonra başka bir duygu olarak gelişir. Bunu yaşamayan bu hissiyatı asla anlayamaz. Sen bunu iyi bilirsin. Geride kalan yanımızla, yeni hayatımıza aktardığımız akıl tutulması, yavaş yavaş açılırken hep beraberdik. Birlikte olabilmenin derin lezzetini, senin sistemine girerek deneyimlerken, artık özgürlük fışkıran üretim alanlarına dönmekteydik.

Bu mektup, sana anlatmak istediğim yığınla şeyin küçük bir özetini toparlayan bir format oldu. Mektup olması, kayıp giden zamanın içinden eksiltiğimiz değerleri, en özelimizde tutabileceğini hissettirmesini istedim. Dahası; yazacaklarımın önü açık olsun istedim.

Yakın zamanda görüşebilmek dileği ile,

Sonsuz sevgiler.

Yaşar Ersoy, Erol Refikoğlu, Hasan Anılır, Emin Çizenel ve Osman Alkaş
"Umut İnsanda" oyununun sahne tasarımını incelerken, 1986

Fikret Demirağ'la Fikir ve Sanat Yoldaşlığı

Yönetmen, yazar, dramaturg ve oyuncu olarak, aynı zamanda hemen tümünde fikir işçiliğinin yanı sıra kol işçiliğiyle de bugüne kadar 107 oyuna hayat vermiş olan Yaşar Ersoy, bir insanın tüm çocuklarını sevdiği gibi tüm oyunlarını aynı yürek ve aynı tutkuyla kucaklamaktadır. Buna rağmen, şiirinden en çok etkilendiği ve birçok oyununa ışık tutan Fikret Demirağ'la ortak çabalarının ürünü olan "*Umut İnsanda*" oyunu, onun kariyerinde, duygusal olarak önemli bir yer tutmaktadır. 2010 yılında, beklenmedik şair tavrıyla kalbi bir solukta duran, bu kitabın yazarına göre Kıbrıs'tan yankılanan Türk şiirinin güçlü seslerinden Fikret Demirağ, ölene kadar çoğu görüşmelerinde "*Yahu Yaşar, bu oyunu gene*" yap demiştir. Bu dileği, onun ölümünün ardından eşi Emine Demirağ da onun anısına bir daha yapılması için dile getirmiştir. Temennimiz odur ki, halkların iradesine set çekenlere, onlara baskı ve zulüm uygulamaktan beis duymayan zorbalara rağmen, umuda her zaman ihtiyacımız olduğundan hareketle bu oyun bir kez daha sahnelensin ve umudun kuşları yeni kuşaklar için de uçurulsun!

Sanat yaşantısının hemen her döneminde kolektif ekip çalışmalarına önem veren ve aynı sahneyi paylaştığı arkadaşlarının yanı sıra sanatın farklı disiplinlerinden isimlerle işbirliği yapmayı tercih eden Yaşar Ersoy'un sanat çizgisinde en önemli fikir yoldaşı, her zaman için Fikret Demirağ olmuştur. Sonraki yıllarda Kıbrıs Türk Sanatı'nın bu dönemini inceleyenlerin de görecekleri gibi, Fikret Demirağ ve Yaşar Ersoy, uzun yıllara dayanan dostluk ve dayanışmalarıyla hem sanat derneklerinde hem de sahnelenen oyunlardaki işbirlikleriyle hep birbirlerini besleyen sanatçılar olmuşlardır. Fikret Demirağ'ı kaybettiğimiz 2010 yılına kadar geçen 40 yıla yakın bir zaman zarfında birlikte hareket eden, birlikte tavır geliştiren, birlikte sanatsal üretimler yapan, birlikte sanat gazetesi yayımlayan, birlikte yalnız kalan ve birlikte direnerek mücadele eden dostlar olurlar. Yaşamları süresince hiçbir zaman ayrı düşmeyen bu iki dosttan Yaşar Ersoy, İstanbul'da rahatsızlanarak yaşama veda eden sevgili dostunu, sonsuz yolculuğuna LBT sahnesinden alkışlar arasında uğurlar.

Kelebek kadar hassas ve kırılgan bir ruhu olan Fikret Demirağ, şiirlerini koltuğun üstünde duran daktilosunun önüne çömelerek iki parmakla ya-

Fikret Demirağ, Yaşar Ersoy ve Ulaş Ersoy, 1 Eylül Dünya Barış Günü, Lefkoşa 1984

zardı. Yazdığı her yeni şiiri, dostlarına büyük bir heyecan ve aşkla okuyan Demirağ, zaman zaman Yaşar Ersoy'un sesinden de kendi şiirlerinin yankılanmasını bizzat isterdi. İçkiyle başı hiç hoş olmayan Fikret Demirağ, eşi Emine Hanım'ın da sürekli söylediği gibi, tiyatrocularla buluşmaya başladıktan sonra alkolle tanışır. "*Umut İnsanda*" oyununun provalarının devam ettiği bir akşam Yaşar, Osman ve Erol onunla meyhaneye gitmek isterler. Yaşadığı yıllarda, Lefkoşa sokaklarında elinde dergileri ve kitaplarını taşıdığı çantasıyla görmeye alışkın olduğumuz Demirağ, hayatı boyunca hiç araba kullanmamıştır. Meyhaneye gitmek üzere, evinden onu almak için gittikleri zaman Emine Hanım, eşinin alkole alışkın olmadığı ve çok içmemesi gerektiği hususunda arkadaşlarını uyarır. Sanatçı dostları endişe etmemesi gerektiğini söyleyerek, Fikret Demirağ'ı da alıp meyhaneye giderler. Yaşar Ersoy'un anlattığına göre, daha içkinin kokusunu alır almaz kendinden geçen ve masada sızan Fikret Demirağ'ı gecenin sonunda Erol ve Osman'ın kolları arasında evine götürdükleri zaman kapıyı açan Emine Hanım, korku ve heyecanla "*Ne*

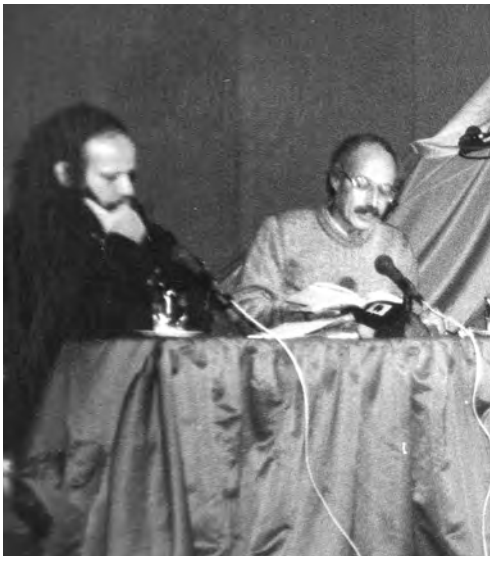

Yaşar Ersoy ve Fikret Demirağ şiir dinletisinde, AKM Lefkoşa, 1991

yaptınız kocama?" diye sorar. Sanatçı ve meyhane arkadaşları, endişe etmemesi gerektiğini, uyandığı zaman hiçbir şeyinin kalmayacağını söylerler. Onu yatağına götürüp ayakkabılarını çıkarırlar ve yatırırlar.

Sonraki yıllarda dost sohbetleriyle zenginleşen sofralarda kademe kademe içkiye alışan ama hiçbir zaman bağımlısı olmayan Fikret Demirağ'la Yaşar Ersoy'un bir çok anısı vardır. Hayatında ilk kez ailesiyle birlikte bir hafta süreyle evden ayrılarak, Kocareis'in denize sıfır tatil evlerinde birlikte yaşanan tatil anılarından, Demirağ'ın ilerlemiş yaşında sürüş ehliyeti almak için yaptıkları deneme sürüşlerine kadar yaşanmış anekdot niteliğinde birçok anı biriktirirler. Hemen her hafta sonu Demirağ'ın evinde buluşan iki dost, sanat, kültür ve toplum sorunları üzerine konuşurlar, dertleşirler ve yeni projelerini paylaşırlar. Ersoy'un, Demirağ'la ilgili bir çok anısından biri de "*Umut İnsanda*" oyununun turnesi sırasında yaşanır. LBT'nin ekonomik olanakları kısıtlı olduğundan, İstanbul Şehir Tiyatroları tarafından yapılan davete, sanatçılar ve teknik ekip dışından sadece Fikret Demirağ için bilet kesilebilir. Emin Çizenel ve Bekir Azgın da durumu anlayışla karşılar ve İstanbul'a kendi olanaklarıyla gidip gösteriye katılacaklarını söylerler. Yaşar Ersoy ve Fikret Demirağ, diğer sanatçılar ve ekipten, 4-5 gün önce İstanbul'a giderler. Demirağ'ın kızkardeşinin evinde kaldıkları bu günlerde, Yaşar Ersoy İstanbul'un tiyatro dünyası, Fikret Demirağ da edebiyat dünyası ile tanıtım amaçlı görüşmeler yaparlar. Ardından ekip ve diğer sanatçılar gelir.

Birkaç matine ve suare gösterileriyle günlük oyun trafiği çok yoğun olan Şehir Tiyatroları Harbiye Muhsin Ertuğrul sahnesinde, LBT ekibi için oyun öncesinde tüm teknik ve sahne hazırlıklarını tamamlaması için 3 saatlik zaman ayrılmıştır. Zaten çalışılmış ve Lefkoşa'da defalarca sahnelenmiş olan oyun için, sadece yeni bir sahneye göre teknik çözümlemelerinin yapılması

gerekmektedir. Kısıtlı zaman diliminde iki ayağı bir pabuca giren Yaşar Ersoy, ekip arkadaşlarına, hiç tartışmadan rejisör olarak kendisinin dediklerini yapmalarını söyler. Teknik çözümlemelerin yapıldığı sırada Fikret Demirağ, Bekir Azgın ve Emin Çizenel de arka koltuklarda provayı izlemektedirler. Tiyatronun mutfağında telaşlı bir koşuşturmaca hali hakimdir. Bu telaş içinde, arka sıralarda oturan Fikret Demirağ *"Yaşar, müzik girerken perdeyi aralayarak açsak olmaz mı?"* diye sorar. Yaşar Ersoy, *"Yapacağız hocam da şimdi teknik olarak sahneyi oluşturmam gerek"* diye gerginlikle cevap verir. Birazdan Emin Çizenel seslenir ve dekorun üstüne vuran ışıkla ilgili görüşünü söyler. Yaşar Ersoy, ona da aynı yanıtı verir. Az sonra Bekir Azgın müzikle perdenin senkronize olması gerektiğini söylemek için söze girer. Bu ve benzeri görüşler söylenmeye devam ederken, zamanla yarışan ve sinirleri zaten gerilmiş olan Yaşar Ersoy, her zamanki davudi sesiyle *"Arkadaşlar burada bir rejisör var ve bir tek o konuşur, başka kimse konuşmasın lütfen!"* diye yanıt verince her üçü de arka sıralardan sessizce kalkarak salonu terk ederler.

"Umut İnsanda" oyununun Harbiye Muhsin Ertuğrul sahnesindeki provalarını tamamlayan ve gösteri öncesinde Fikret Demirağ'la buluşan Yaşar Ersoy, orada yaşadıkları cehennemî durumu ve tiyatronun önceliklerini açıklamaya çalışır. Her sanatçının kendi alanlarına yönelik bakışlarından farklı olarak yönetmenin oyuna bütünlüklü bakmak zorunda olduğunu, kendisini anlayışla karşılamaları gerektiğini söyler. Fikret Demirağ, tavrından dolayı her üçünün de ona gücendiklerini ve bunu daha sakin bir şekilde söyleseydi böyle olmayacağını ifade eder. Oyundan sonra birlikte selama çıkacaklarını söyleyen Yaşar Ersoy'a *"belki ben çıkarım ama diğer arkadaşların çıkacağını sanmam"* diye yanıt verir... Yaşar Ersoy bu duruma çok üzülür. Nitekim Yaşar Ersoy'un aynı gerekçeleri sıraladığı Emin Çizenel ve Bekir Azgın, sahneye çıkmazlar. Oyuncular, oyun sonrasında seyircileri Fikret Demirağ'la birlikte selamlarlar.

Sanat adına yaşanan tartışmalar ve gerginlikler tabii ki dostluk bağlarını hiçbir zaman zedelemez. Sanat etrafında bütünleşen bu grup, uzun yıllar boyunca her hafta sonunda birbirlerinin evlerinde buluşarak sanat, edebiyat, siyaset ve yaşam üzerine sohbetler yaptıkları aile buluşmaları düzenlerler. Bir dostluk ve muhabbet zinciri olarak devam eden bu buluşmalar, dönüşümlü olarak düzenlenir. Bu dost meclisi buluşmalarında Yaşar Ersoy,

Fikret Demirağ, Emin Çizenel, Bekir Azgın, Kâmran Aziz, Osman Alkaş, Erol Refikoğlu, Işın Cem, Mevhibe Çıraklı, Gülgün Sakallı ve aralarına sonradan katılan mimar Cemal Bektaş eşleriyle birlikte yer alırlar.

"Belediye Partisi"nin Yendiği Tiyatro Yıkıcısı

1985 yılında sağdan ve soldan iki parti arasında Ada'da ilk kez kurulan koalisyon hükümetinin, Özalist politikaların özelleştirmeci dayatmalarıyla bozulduğu ve yerini iki sağ partinin koalisyonunun aldığı 1986 yılı, yerel seçimlerin de yapılacağı yıldır. 1 Haziran 1986 seçimleri, Lefkoşa Belediye Başkanlığı için 3. kez aday olan Mustafa Akıncı'ya, özellikle Belediye Tiyatrosu üzerinden saldırıların yoğunlaşarak arttığı bir kampanya döneminin yaşandığı seçimler olur. İktidar partisi UBP'nin, eski koalisyon ortağı TKP'nin adayı Mustafa Akıncı'nın karşısına çıkardığı aday, Lefkoşa'nın önde gelen fabrikatör ve ticaret adamlarından Ramiz Manyera'dır. Kıbrıs Cumhuriyeti'nin ilk Sağlık Bakanı sıfatını taşıyan babası Dr. Niyazi Manyera gibi siyasete atılan oğul Manyera, önceleri "*Taksim*" daha sonra "*Bel-Kola*" ve "*Bixi-Kola*" adlarıyla Kıbrıs Türk piyasasının tek kola üreticisi konumundadır. Akıncı ile kıyasıya bir seçim mücadelesine girişen Ramiz Manyera ile iktidar basını; temizlik, sağlık ve çöp toplama gibi temel ihtiyaçların karşılanmadığı, bunun yerine tiyatroya para aktarıldığı ve tiyatro üzerinden propaganda yapıldığından dem vururlar. UBP'nin yayın organı Birlik gazetesinde, 4 Mayıs 1986 tarihinde yayımlanan bir yazıda; "*Tiyatro işine el attı, sahneden anarşi ve çirkin politika saçtırdı. Komünizm propagandası yaptırdı... LBT'yi kurma haricinde ne yaptı ki?*" gibi ifadeler yer alır.

Oysa ki, Kıbrıslı Türklerin belediyecilik tarihinde sembol isim olan Akıncı, önceki yıllarda bazı yazarlar tarafından baskıcı ve otoriter dönemi anlatmak için BEY Yönetimi olarak adlandırılan Bayraktarlık - Elçilik - Yönetim üçgeninde atanan diğer belediye başkanlarından farklı olarak, 1976 yılında yapılan demokratik bir seçimle gelen Lefkoşa'nın ilk Türk belediye başkanı sıfatını taşımaktadır. Akıncı, 1978 yılında Güney Lefkoşa'daki meslektaşı Lellos Demetriades ile uluslararası bir proje olarak hayata geçirdikleri Lefkoşa Ortak Kanalizasyon Şebekesi'yle birlikte, 1979 yılında başlatılan Lefkoşa İmar Planı

(1989 - *Dünya Habitat Ödülü*), 1980 yılında kurulan Lefkoşa Belediye Tiyatrosu ve 1984 yılında uygulamaya konulan Kentsel Ulaşım gibi önemli projelerle bir kent için olmazsa olmazların mimarı olarak anılmayı hak eden önemli bir belediyecidir. Yaptıkları yayınlarla, LBT'yi gereksiz ve hiçbir yararı olmayan, topluma anarşi körükleyici bir kuruluş olarak lanse edenlerin, seçimi kazandıktan sonraki ilk icraatlarının bu tiyatroyu kapatmak ve sanatçı kadrosunu dağıtmak olduğunu anlamak için, kişinin kör, sağır ya da ahmak olması gerekir. Belediyeciliği salt çöp toplmak ve sağlık işleriyle uğraşmak olarak algılayan sığ düşüncelerin, sanatın toplumsal yapıyı her açıdan geliştiren yanıyla bir ilgileri yoktur ve olamaz da. Onlar, sanatı sadece kendilerine zarar veren muhalif yanıyla görür ve Hitler gibi, sanat nerede görülürse başının ezilmesini isterler.

1985 Anayasa Referandumu'ndaki "*Evet*" oyu nedeniyle tabanını ve oy potansiyelini büyük ölçüde yitiren TKP'nin, yerel seçimler öncesinde yapılan anketlerdeki oy potansiyeli % 13-15'lerde seyrederken, iktidar partisi UBP % 40'ların üzerinde görünmektedir. Akıncı'nın partisi, Manyera'nın partisinin ağırlığı altında ezilmektedir. Buna rağmen Akıncı'nın belediyecilikten gelen kariyeri ve Lefkoşa halkı nazarındaki popülaritesi büyük avantaj olarak öne çıkmaktadır. İçerik, nicelik ve nitelik açısından hem kendini hem seyircisini geliştiren Belediye Tiyatrosu'nun kapatılacak olmasından endişeye kapılan ve uykusuz geceler yaşayan sanatçıların yanı sıra belediye çalışanları da sosyal ve ekonomik kazanımlarını yitirecekleri korkusunu yaşarlar. Sanatçısı, memuru, sağlıkçısı; temizlik, park ve kaldırım işçisi yek vücut olurlar ve TKP'nin kuruluşuna öncülük eden K. T. Öğretmenler Sendikası'nın yayın organı Söz gazetesinin yazarı Arif Hasan Tahsin'in deyimiyle "*Belediye Partisi*"ni kurarlar. Lefkoşa surlarının üstündeki Kafesli Mahallesi'nde, kapısı ve penceresi olmayan, sıvaları dökülmüş metruk bir evi elbirliğiyle tamir ederek seçim karargâhlarını oluştururlar. Kıbrıs Türk Demokrasi Tarihine geçecek bir seçim atmosferi yaşanmaktadır. Ev ev ve dükkân dükkân her kapıyı çalarak, birebir ve yüz yüze propaganda çalışmaları ilk kez bu seçimde yaşanır. Sanata yönelik saldırılarla birlikte sanatın ve sanatçının miting meydanlarına verdiği destek, ilk kez bu seçimde gerçekleşir. Partiden çok, Akıncı'nın kimliği, kişiliği ve kariyeri ön plana çıkartılır. Kafesli'de kurulan seçim ofisinde, Mustafa Akıncı'nın kurmay heyetinde, sanatçı Yaşar Ersoy'la birlikte belediye

personelinden Aşkan Cemal Efe, Hüseyin Eminoğlu, Nejat Soyalan ve Ahmet Kavaz gibi isimler vardır. Seçimle ilgili bilgiler burada ele alınmakta, stratejiler ve taktikler burada yapılan toplantılardan çıkmaktadır.

Yaşar Ersoy'un seçim dönemindeki görevlerinden biri rakip adayın mitinglerini dolaşarak notlar tutmak ve topladığı bilgileri Akıncı'nın seçim ofisinde yapılan değerlendirme toplantılarına sunmaktır. UBP'nin adayı Ramiz Manyera, 18 Mayıs 1986 tarihinde seçimlere iki hafta kala Kızılbaş Mahallesi'nde bir miting düzenlemiştir. 20 Temmuz Kahvehanesi olarak bilinen meydanlık alanda halka ve partililerine hitap eden Manyera, konuşmasının bir yerinde eliyle bir sokak ötedeki Lefkoşa Belediye Tiyatrosu salonunu işaret eder. Etrafa zehir saçtığını iddia ettiği tiyatroyu, seçimi kazandığının ertesi günü yıktırıp yerine kreş yaptıracağını söyler. Bir köşede mitingi izleyip notlar almakta olan Yaşar Ersoy'un kanı donmuş, nutku tutulmuştur. 6 yıl önce yola çıkarken yaşadıkları, ambardan bozma salonda oynadıkları oyunlardan sonra bu salona sahip olabilmek için çektikleri sıkıntılar, iktidar mensupları tarafından kendilerine yaşatılan baskılar ve daha bir çok şey, bir anda buğulanan gözlerinin önünden bir film şeridi gibi akmaktadır. Mitolojik zamanların Sysiphos söyleninde olduğu gibi, büyük zorluklarla yukarıya taşıdıkları kayanın, siyasetin bir dokunuşuyla gerisin geri dibe yuvarlanacak olmasının yarattığı kara kâbus hali tüm benliğini sarmış durumdadır.

Hitler'in ve benzeri diktatörlerin bile iktidara gelmeden önce yapmayı tasarladıklarını sakladıkları, halka şirin görünmek için vaatler sıraladıkları ve yapıp eylediklerini o koltuğu ele geçirdikten sonra hayata geçirdikleri bilinen bir gerçekken, Manyera'nın bu fütursuz açıklaması acemi politikacı işidir. Nitekim tiyatroyu yıktıracağı yönündeki açıklamasının ilk anda yarattığı şaşkınlık ve karamsarlık hali, Yaşar Ersoy'un önce sanatçı arkadaşları, ardından Kafesli'deki ofiste yaptıkları toplantıların sonunda yerini her şeye rağmen umuda, direnmeye ve mücadele azmine bırakır. Faşizan ve vandalist yaklaşım içeren bu sözleri, bumerang misali Ramiz Manyera ile UBP'ye döndürmek yönünde taktik kararlar üretilir. Manyera'nın Kızılbaş mitinginden iki gün sonra Ortaköy mitinginde bir konuşma yapan Akıncı, "*Tiyatroyu yıkacak elleri bu halk kırar*!" gibi oldukça sert ve kararlı bir konuşma yapar. Kapı kapı gezilerek dağıtılan el broşürleri, mitingleri, radyo ve televizyon konuşmaları, seçimin bundan sonraki sürecinde tiyatro üzerinden şekillendirilir. 15 sanat

örgütü de yayımladıkları bir bildiriyle Ramiz Manyera'yı ve partisini protesto ederler. Bazı sanatçılar bireysel çıkışlarla da sürece dahil olurlar. Fikret Demirağ "*Akıncı'ya Evet*" diye bir şiir yazar, Ahmet Okan ve Acar Akalın bu şiiri besteler. Salih Bayraktar, Ahmet Aziz Üstad, Emin Çizenel ve Nilgün Güney gibi plastik sanatlar alanından sanatçılar Akıncı için devasa boyutlarda posterler hazırlarlar. Seçim mitinglerinde tiyatral mizansenler hazırlanır. Buna rağmen, bazı sanatçıların iktidar kampından gelen baskılar ve tehditlere boyun eğmeleri ve seçim süreci boyunca ürkek ve pasif davranmaları, hatta ortadan kaybolmaları da düşündürücü ve üzücüdür.

AKINCI: "TİYATROYU YIKACAK ELLERİ BU HALK KIRAR"

SANATÇILAR MANYERA'YI PROTESTO ETTİ

Seçimlerden 15 gün önce yapılan anketlerde Ramiz Manyera'nın önde olduğu söylenmekteyken, tiyatroyu hedef alan konuşmasının ardından, Akıncı ekibinin bu söylem üzerinden geliştirdiği yeni taktik meyvelerini verir. Kanlı Dere üzerinde kurulmuş olan kola fabrikasının kirli atıklarının dereye akıtılarak çevre kirliliği yarattığının vurgulandığı o günlerin seçim atmosferinde, bir şehir efsanesi gibi dolaşan ve onun ağzından çıktığı iddia edilen "*ben işesem de Lefkoşalılar benim kolamı içer*" sözü de Manyera için daha başlamadan biten siyaset kariyerinin en önemli gaflarından biri olur. Ancak şu bir gerçektir ki, son düzlüğe girilirken tiyatro üzerinden başlatılan tartışma bardağı taşıran son damla olmuştur. 1 Haziran 1986 tarihinde sandığa giden Lefkoşa halkı, 800 oy farkıyla 10 yıllık belediye başkanına ve tiyatrosuna sahip çıkarak, sanatçı Sysiphos'ların binbir meşakkatle yukarıya taşıdıkları kayaya payanda olurlar. Seçim zaferi kesinleşince, Kafesli Mahallesi'ndeki seçim ofisinden çıkan Akıncı, Kıbrıslı Türkler'in demokrasi tarihine geçen İnönü Meydanı'nda toplanan Lefkoşa halkına yönelik konuşmasında, eliyle Yaşar Ersoy'u işaret ederek bu seçim başarısında en büyük pay sahibinin o ve LBT sanatçıları ile belediye çalışanları olduğunu vurgular. Manyera'nın tiyatroyu yıktıracağını söylediği mitingde gözleri buğulanan Yaşar Ersoy, bu kez hüngür hüngür ağlamaktadır... Sevinç göz-

yaşları, kafa ve beden gücüyle 6 yaşına getirdikleri çocuğun katledilmekten kurtulmuş olmasındandır.

Seçimin hemen sonrasında, Lefkoşa'da kazanılan zafere rağmen TKP Merkez Yürütme Kurulu (MYK) ve Parti Meclisi toplantılarında sert tartışmalar yaşanır. Kriz, parti meclisinin ve MYK'sının atlanarak, seçimin ayrı bir merkezden yönetilmiş olmasından kaynaklanmaktadır. Arif Hasan Tahsin'in Söz gazetesinin manşetinde de vurguladığı gibi bu seçimi "*Belediye Partisi*"-nin kazanmış olması, safdışı bırakılan parti yöneticilerini rahatsız etmiştir. Bu konuların tartışılacak olmasından dolayı, parti üyesi olmadığı halde Parti Meclisi (PM) toplantısına katılan ve eleştirileri dinleyen Yaşar Ersoy, tiyatronun hedef gösterilmesinin onları doğal olarak sürecin içine çektiğini söylerken, parti oylarının düşüş içinde olmasından dolayı Akıncı'nın kariyerinin ve kişiliğinin öne çıkarılması yönündeki savunmalar, politik egoları ön plana çıkan PM üyeleri tarafından kabul edilemez yanlışlar olarak değerlendirilir. Yaşanan sert tartışmalar üzerine, Yaşar Ersoy zaten üyesi olmadığı PM toplantısını terkeder. Orada olanlar dar partisel ve politik kavgalarını istedikleri kadar sürdürsünler, o tiyatrosunun ve Lefkoşa'nın vandal bir zihniyetten kurtarılmış olmasının bahtiyarlığını yaşamaktadır. Toplantıdan ayrıldıktan bir süre sonra Akıncı onu arar. Belediye Tiyatrosu'nun yan sokağındaki Kebapçı Zekâi'de onu beklemektedir. Kadehlerini seçim başarıları için kaldırırlarken, her yudumda koyulaşan sohbetlerinde dünün, bugünün ve geleceğin değerlendirmesini yaparlar.

Belediye başkanlığı seçiminin ardından, seçim sürecinde yaşanan gerginlikleri ve bir adayın zihninde olsa da seçimden önce tiyatroyu yıktıracağını açıklamış olmasını delilik olarak nitelendiren LBT sanatçılarının repertuvarına bir Aziz Nesin oyunu girer. Cem Karaca'nın 1970'li yılların sonlarında piyasaya çıkan sosyal, ekonomik ve kültürel travmalara yönelik eleştiriler içeren "*Beni Siz Delirttiniz*" şarkısındaki düşünce yapısıyla örtüşen "*Sen Adamı Deli Edersin*" adlı oyunu sahnelemeye koyulurlar. Tabiri caizse, sanatçılar seçim sürecinde, Manyera'nın düşünceden söze yansıyan vandal nitelikli açıklamasından sonra adeta delirmiş ve dama çıkmışlardı. Tiyatro kurtarılamamış olsaydı oradan inecekleri de yoktu.

Kıbrıslı Aristophanes'le Kurulan Barış Köprüsü

Büyük savaşların, kanlı yıkımların, Nazım Hikmet'in deyimiyle utancın yüzyılı olan 20. yüzyılın son dönemecine yaklaşılırken, onun ölümünden değil çeyrek yüzyıl sonra, bugün dahi dünya üzerinde silahlı hesaplaşmalar ve paylaşım kavgaları devam etmektedir. 1980'de başlayan İran-Irak Savaşı, Lübnan İç Savaşı ve ABD'nin Libya'ya yönelik saldırılarıyla ateş çemberinin içinde her zaman yanıp duran, yanı başımızdaki Ortadoğu'daki savaşlar, iletişim teknolojisinin sağladığı olanaklarla gündüz ve gece bir filmin kareleri gibi tüm insanlığın gözü önünde devam etmektedir. Ukrayna'nın Çernobil kasabasında yaşanan nükleer felaketin dalga dalga bölge ülkelerine yayıldığı, insanlığın gelecek umudunu karartan olayların yaşandığı 1986 yılı, Birleşmiş Milletler tarafından "*Dünya Barış Yılı*" ilan edilmiştir. Bölünmüş bir ülkenin bölünmüş başkentinde, insan hak ve onuruna uygun ve barışın tüm insanlığın ortak dili olması adına tiyatro yapan; sanatlarıyla demokrasi, barış ve özgürlük mücadelesine omuz veren LBT sanatçıları, Barış Yılı'nın ruhuna yakışır bir oyun sahnelemek için kolları sıvarlar.

Birbirimize katliamları ve acıları yaşattığımız, elbirliğiyle böldüğümüz bir ülkenin insanları olarak Güney'de yaşayan yurttaşlarımıza sanatın evrensel diliyle dostluk elini uzatmak isteyen sanatçılar, o yılki repertuvarlarına Antik Yunan'ın önemli yazarlarından Aristophanes'in "*Barış*" oyununu alırlar. Oyunu, yönetmen olarak sahneye taşıyacak olan Yaşar Ersoy, Aristophanes'i çağdaşı ve Kıbrıslı yapmayı düşünür. Shakespeare'in İngiltere'de uzun yıllar boyunca hiçbir çağdaş yorum getirilmeden sahnelenmesi gibi, Rum ve Yunan tiyatro sanatçıları da o zamana kadar Antik Yunan yazarlarını hep klasik haliyle sahneleyegelmişlerdir. Yaşar Ersoy'un, konservatuvarda hocası, sonraki yıllarda yol arkadaşı ve fikir yoldaşı olan Yücel Erten'den öğrendiği bir söz vardır: "*Tiyatro anın sanatıdır*". Yine Polonya asıllı İngiliz tiyatro kuramcısı Jan Kott'un "*Çağdaşımız Shakespeare*" adlı kitabında ortaya koyduğu düşüncelerden de etkilenen Yaşar Ersoy, Aristophanes'i günümüze uygun bir formatta ve Kıbrıslı bir kimlikle sahnelemeyi düşünür. Yücel Erten'in, Almanya'da Peter Hacks ile çalışırken, çağdaş bir uyarlama yaparak günümüze taşıdıkları Aristophanes'in "*Barış*" oyunu, Yaşar'ın rejisi ve dramaturjisiyle hem çağdaş hem Kıbrıslı olacaktır.

Yaşar Ersoy günün savaşlarına, bu savaşlardan nemalanan savaş kışkırtıcılarıyla silah tüccarlarına, onların piyonları olarak çatışan halklara, uluslara ve teker teker her bir insana barış ve kardeşliğin önemi adına söyleyecek sözü olan Aristophanes'in çağdaş uyarlamasını sahnelemek için Yücel Erten'den izin alır. Yücel Hoca bu talebi büyük bir memnuniyetle kabul eder ve çalışmalar başlar.

7 yaşında, İngiliz Sömürge döneminde atılan gaz bombasından dolayı gözleri yanarak yaşlar içinde, kokruyla annesiyle birlikte rastgele bir evin tuvaletine sığınan; 12 yaşında, Leymosun'da yaşanan çatışmalarda, can korkusuyla annesi ve kızkardeşi ile bu kez camiye sığınan ve çatışmalarda ölenlerin camii avlusuna gömülmesine tanıklık eden; 17 yaşında, lise öğrencisi iken "*ekmek tutmadan silah tutan eller*"le mücahitlik yapan ve bu dönemde "*ölmemek için öldürmek*" eğitimi alan; 23 yaşında, 1974'de emperyalist güçlerin planlaması ve kışkırtmasıyla faşist Yunan Cuntası'nın Kıbrıs'ta yaptığı darbe ve bu darbe sonuçu Türkiye'nin adaya müdalesiyle yaşanan savaşta, Leymosunda esir düşen, bir ay sonra da esir kampından kaçmayı başaran, adanın bölünmesi sonucu yapılan "*Nüfus Mübadele Antlaşması*" ile Leymosun'daki köklerinden kopartılan Yaşar Ersoy, kinden, nefretten, düşmanlıktan uzak, savaşan iki toplumun barışması için "BARIŞ" oyununu yönetir. Yaşadığı trajediyi hiç unutmayan ama bu trajediden dersler çıkartan Yaşar Ersoy, önce çocuk yüreğinde ve kafasında biriktirdiklerine, yıllar sonra bilincini, bilgisini, tanıklıklarını ve dünya görüşünü katarak, Aristophanes'i de yanına alarak "*savaşa, savaş kışkırtıcılarına, silah tütcarlarına, savaşı kutsayan din adamlarına*" lânet okur. Aristophanes'le birlikte '' Barış" oyununda, oklarını savaş yanlılarına fırlatır.

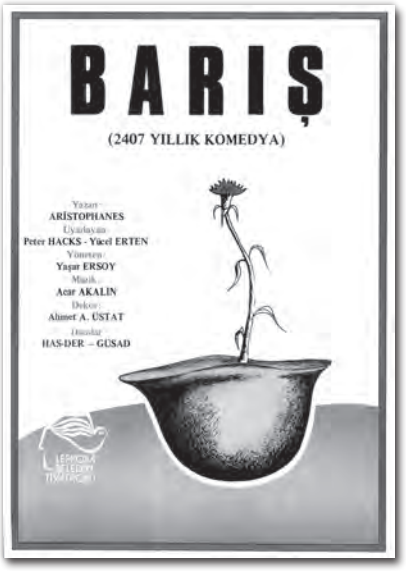

Afiş: Ahmet A. Üstat

Tamamen Kıbrıslı insanların ruh halini taşıması hedeflenen oyunun müzikleri, Acar Akalın tarafından bestelenir. Hüznüyle ve neşesiyle Kıbrıslı şarkıların söylendiği Aristophanes'in "*Barış*" oyununa HAS-DER ve GÜSAD dans

ekipleri, katkı koyar. "*Barış*", canlı orkestrası ve korosu, 9 kişilik oyuncu kadrosuyla LBT'nin, Teneke oyunundan sonraki en kalabalık prodüksiyonu olur. LBT, ilerleyen yıllarda 4 kişilik ana kadrosuyla, mucize kabilinden değerlendirilebilecek 30 ya da 40 kişilik müzikli, danslı oyunlar yapar. Bu durum sadece seyirciyi değil Cüneyt Gökçer, Prof. Özdemir Nutku, Yücel Erten ve Tamer Levent gibi tiyatro otoritelerini hem şaşırtır hem de onların takdirini toplar. Kuşkusuz, kalabalık oyunlar sahnelemenin sıkıntıları ve zorlukları da vardır. Asıl mesleği tiyatro olmayan, farklı farklı işlerde çalışan amatör oyuncuların katkısıyla kotarılan bu oyunlarda yaşanan sıkıntılarla zorluklar, LBT çatısı altında kolektif çalışma disipliniyle giderilir.

LBT'deki Sanat Yönetmenliği görevine ek olarak, sahnelenen oyunların tamamına yakınında yönetmen olarak görev alan Yaşar Ersoy, kalabalık kadrolu oyunlarda herkesten daha fazla artan mesaisiyle tiyatroya, maddi ve manevi özverilerde bulunur. İdari görevlerinin yanı sıra sanatsal işleri de yüklenen Ersoy, yarı zamanlı provaya gelenler için ayrı prova zamanları düzenler, nitelikten bir gram dahi ödün vermemek için günde 13-14 saat çalışır. O yıllarda belediyenin, oyuncuları taşımak için bir aracı olmadığı gibi, bütçesinde bu amaca dair bir ödeneği de yoktur. Yaşar Ersoy, provalardan ve temsillerden sonra vasıtası olmayanları sadece Lefkoşa'ya değil, Güzelyurt ve Girne'ye kendi arabasıyla taşır. Çok yorgun olduğu zamanlardaysa taksi parasını cebinden ödeyerek bu sorumluluğunu yerine getirir. Taşımacılık işine zaman zaman Osman Alkaş ve Erol Refikoğlu da katılır. Gazeteci yazar Ahmet Tolgay'ın da vurguladığı gibi, büyük bir özveri, heyecan ve sevgiyle tiyatro ateşini söndürmeyen Lefkoşa Belediye Tiyatrosu, sanatsal bir dayanışmanın destanını, olanaksızlıklar ve yokluklar içinde yazmayı başarır.

İşte böylesi koşullarda sahnelediği her oyununda olduğu gibi "*Barış*" oyununda da seyirciden büyük ilgi gören LBT, yeni oyunuyla Dünya Barış Yılı'nda barış ve dostluk mesajları vermeye çalışırken, Güney'den ırkçı söylemleri olan çatlak bir ses çıkar. Üstelik, Türklere karşı ılımlı bir yayın çizgisi olan Filelefteros gazetesinin köşesinden gelen bu ses, Dimitri Papadimitris'e aittir. Papadimitris, oyunla ilgili yazısında, Aristophanes gibi güçlü bir Yunan yazarın oyununun, Türkçe gibi "*sığ*" bir dile nasıl çevrilebileceğini, çevrilse bile Kıbrıslı Türkler'in hangi kültür ve birikimle böyle bir oyunu sahneleyebileceğini sorgulayarak Türk dilini, kültürünü ve Kıbrıslı Türkleri aşağılar.

Bu yazıya, Halkın Sesi gazetesinde Bekir Azgın, Bozkurt gazetesinde Ahmet Tolgay hümanist bir dille yanıt verirler. Önyargıların aşılması ve zaten asıl hedefi iki toplumun sanat yoluyla yakınlaşması olan LBT, oyunu izlemeleri için Güney'den sanatçıları oyuna davet etme kararı alır.

İki halkın arasına çekilen sınır tellerinin aşılmaz olduğu, geçişlerin izne tabi tutulduğu ve geçmeye meyledenlerin "*vatan haini*" olarak damgalandığı o günlerde, iki toplumun temasını asla benimsememiş olan Denktaş Yönetimi ve askeri otoriteler tarafından sadece iki kişinin geçişine izin verileceği bildirilir. İki isimden biri Kıbrıs Rum Devlet Tiyatrosu Müdürü Evis Gavriyalidis, diğeri ise Kıbrıs Cumhuriyeti'nin resmi televizyonu PIK'in Drama Sorumlusu Popi Daniel'dir. İki Rum sanatçı 6 Mart 1987 tarihinde, Ledra Palace barikatından özel izinle Kuzey'e geçerek LBT'nin "Barış" oyununu izlerler. Evis Gavriyalidis, oyunu izledikten sonra Agon gazetesinde yayımlanan röportajında , Kıbrıslı Türklerin kendilerine uzattıkları dostluk eline vurgu yaparken, oyunda yepyeni bir düşünce olduğunu ifade eder. Bu yeni düşüncenin ülkeler katına yayılma, yani evrensel olma hali olduğunu ve Aristophanes'in özüne ve ruhuna yatkın bir yorum izlediklerini söyleyen Gavriyalidis, tüm bunları dil sorununa rağmen yaşayıp hissettiklerini yazar. Gavriyalidis, daha sonra bir başka Aristophanes oyununu çağdaş ve Kıbrıslı bir yorumla birlikte sahnelemeleri için Yaşar Ersoy'a teklifte bulunur.

Korkuyla Terk Ettiği Evini Yeniden Görünce

Çocuğun gördüğü düştür barış
ananın gördüğü düştür barış
ağaçlar altında söylenen sevda sözleridir barış.
Barış ışın demetleridir yaz tarlalarında
iyilik alfebesidir o, dizelerinde şafağın
herkesin karedeşim demesidir birbirne,
"yarın yeni bir dünya kuracağız" demesidir,
ve kurmamızdır bu dünyayı türkülerle.
Barış budur işte.

Yannis Ritsos

LBT'nin "*Barış*" oyununu sahnelediği günlerde, bir başka barış ve dostluk eli Güney Kıbrıs'tan, Satirigo Tiyatrosu'ndan gelir. Aziz Nesin'in "*Kahve ve Demokrasi*" oyununu sahneleyen Satirigo Tiyatrosu sanatçıları, oyunu izlemeleri için bu kez LBT sanatçılarını Güney Kıbrıs'a davet ederler. Aynı oyuna, Türk yazınının mizah ustası Aziz Nesin de davet edilmiştir. LBT sanatçıları, Aziz Nesin'in de katılacağını öğrendikleri oyunun temsiline katılmak için KKTC Yönetimi'nden izin talep ederler. Tüm sanatçıların katılabileceği heyecanı ve düşüncesiyle yapılan talebe gelen yanıt nettir: Onlar iki kişi geldi siz de iki kişi gideceksiniz!... Kuzey Kıbrıs'taki yönetim ve askeri otorite bu tavrı ortaya koyarken, Türkiye'de halen askeri vesayet altında bulunan devlet ise Aziz Nesin'e, o dönemde pek çok aydın ve sanatçıya yaptığı gibi pasaport vermez. Anımsanacağı gibi ağır bir hastalığa yakalanan ve tedavi için yurt dışına çıkması gereken Ruhi Su, pasaport izni verilmediği için 1984 yılında zamansız bir şekilde ölmüş, daha doğrusu öldürülmüştür. Aziz Nesin'in kendisine pasaport izni verilmediği için katılamayacağını bir telgrafla bildirdiği oyun temsiline, LBT'nin "*Barış*" oyunu ekibinden yönetmen Yaşar Ersoy ile oyuncu Yücel Köseoğlu katılırlar. Yaşar Ersoy, dil yoksunu olduğu için, Barış oyunundaki rolünün yanı sıra, Enformasyon Dairesi'nin Yunanca bölüm şefi olan Köseoğlu, Satirigo Tiyatrosu sanatçılarıyla Yaşar'ın diyaloğunda çeviri konusunda önemli rol üstlenir.

Yaşar Ersoy, Satirigo Tiyatrosu'nun davetiyle, 1974 yılından sonra Ada'nın güneyine ilk kez geçmiştir. Yücel Köseoğlu'nun elinde bir buket çiçek, Yaşar Ersoy'un ellerinde ise sanatçı doslarına ikram etmek için bir sini ekmek kadayıfı vardır. Ara bölgeden yaya olarak geçmektedirler. Yıkık dökük ve metruk binalara bakarken hissettikleri, AKM'ye tiyatro salonu kazandırmak amacıyla keşif gezisi için iki yıl önce kapalı Maraş bölgesine yaptıkları gezide hissettiklerinden farklı değildir. Sınırın öte yanındaki Rum barikatında onları, sonraki yıllarda çok sıkı dostluk ve işbirliği bağları kuracakları Rum tiyatro sanatçıları Hristos Zanos, Kostas Kafkarides, Stelyo Kafkarides ve Popi Daniel beklemektedir. Onlarla birlikte Satirigo Tiyatrosu binasına giderler. Oyunun başlamasına daha zaman vardır. Yaşar Ersoy'a, çocukluk ve ilk gençlik yıllarının anılarını taşıyan evini görmek isterse onu Leymosun'a götürebileceklerini söylerler. Yaşar, bu teklifi duygu selini taşıran büyük bir heyecanla kabul eder. Leymosun yolunda giderlerken aynı duygu yoğunluğu

devam etmektedir. Aradan tam 13 yıl geçmiştir ve daha önce geçtiği yollardan evine gitmektedir. Son hızla yol alan arabayla vardıkları Leymosun, bugünün gelişmiş betonarme yapılarıyla sarılmamış olduğundan Yaşar'ın anımsadığı sokaklar henüz yerli yerinde durmaktadır.

Cümbez ağacının koruyucu kolları arasında yaşanan çocuk düşleri, artık uzak bir şarkının nağmeleri ya da kitaplar arasına sıkıştırılmış çiçeklerin bulanık görüntüleri arasından yansıyan gençlik heyecanları, aşkları, sevdaları ve kavgaları, zamanı geriye sarmışçasına yeniden yaşanmaktadır. Bu ziyaret onu bir yandan sevindirirken bir yandan yaralamaktadır. Yaşadığı duygusal yarılmalar, evine vardığı zaman hüngür hüngür ağlamasına neden olur. Baba evinin yeni sakinleri, dostça bir tavırla karşıladıkları Yaşar Ersoy'a, uzak ve kayıp geçmişin anılarını saklayan aile albümleriyle ilk bilinçlenmelerinin kaynağı olan kitaplarını verirler. Daha zamanları olduğu için arkadaşlarından izin isteyen Yaşar, Arnavut Mahallesi'nin sokaklarında bir süre yaya olarak dolaşır. Gözünün önünden akmaya devam eden film şeridine bu kez, 1964 Şubatı'nda ve 1974 Temmuzu'nda yaşanan çatışmalar, zamansız toprağa düşen dostları, esaret günleri, hastane avlusunda toplaşan insanların dramı düşer. Hastane binasının önünde dururken, ilk şiir defterinin sayfalarını, Temmuz sıcağında kavrulan insanlara yelpaze olsun diye veren bu satırların yazıldığı günlerde yitirdiğimiz şair dostu Filiz Naldöven bir kez daha gözünde canlanır. 1974'ten sonraki ilk ziyarette yaşanan duygu yoğunluğu, sonraları karşılıklı oyun alışverişleriyle daha pek çok kez yaşanan gidiş gelişlerinde yerini, kanıksamaya bırakır. 2003 yılının 23 Nisan günü, kapıların geçişlere açılmasıyla birlikte Kuzey'den Güney'e, Güney'den Kuzey'e seller gibi akan ve doğdukları yeri ziyaret eden insanların bir süre sonra yaşadıkları kanıksamışlık gibi! Bu kanıksama, iki halkın da ne yazık ki bölünmüşlüğü ve mevcut koşulları kanıksamış olmalarından başka bir anlama gelmemektedir. Teslimiyetçilikten kaynaklanan bu kanıksamışlık duygusuna rağmen Yaşar Ersoy, iki toplumun yakınlaşması, barış kültürünün oluşması ve bölünen ortak vatanın yeniden birleştirilmesi amacıyla ortaya koyduğu mücadeleden hiç vazgeçmez. Çünkü onun en büyük düşü barıştır. Şair Yannis Ritsos'un dizelerinde ifade ettiği, barışın özlemini yaşamaktadır.

Satirigo Tiyatrosu'nda, 26 Nisan 1987 tarihinde Aziz Nesin'in "*Kahve ve Demokrasi*" oyununun sahnelenmesinin ardından, sahneden barış ve dost-

luk mesajları verilir. Her iki tiyatronun sanat yönetmenleri, oyun sonrası yaptıkları toplantıda barış kültürünün gelişmesi adına, tiyatro sanatı aracılığıyla işbirliği yapılmasını içeren bir protokol imzalanması konusunda fikir birliğine varırlar. Güney-Kuzey arasındaki geçişlerde askeri otoritenin keskin tavrı ve ayrılıkçı fikirlerin mimarı Denktaş ile onun düşünce çizgisinin partileşmiş hali olan UBP'nin iktidarda olduğu bu dönemde, böylesi bir girişim, cesaret gerektiren, yürekli bir tavırdır. Bu protokolün imzalanmasının ardından Satirigo Tiyatrosu, "*Barış*" oyununu kendi sahnelerinde sunması için LBT'ye, davet mektubu gönderir. Kuzeyden ve güneyden fanatik, ırkçı ve şoven unsurlar harekete geçmekte gecikmezler. Düşman belledikleri ve öteki olarak kategorize ettikleri halkların içinden çıkan tiyatro gruplarından herhangi birinin, bir diğerinin yaşam alanında oyun sahnelemesini hazmedememektedirler.

Ersoy ailesinin Leymosun'daki evi, 1987

O günlerde, 1979 yılında suikaste kurban giden gazeteci Abdi İpekçi adına, Türk ve Yunan halklarının barışı ve dostluğu için İstanbul'da yapılan girişim ve bu çerçevede düzenlenen Barış ve Dostluk Haftası kapsamında, iki halkın kültür, sanat, yazın ve politika insanları karşılıklı alış verişlerde bulunmaktadırlar. Böyle bir dönemde Aristophanes'in "*Barış*" oyununu Peter Hacks ile günümüze taşıyan ve Türkçe'ye çeviren Yücel Erten de Ada'ya gelmiş ve oyunun Yaşar Ersoy'un dramaturgisi ve rejisiyle Kıbrıslılaşmış halini çok beğenmiştir. Abdi İpekçi Barış ve Dostluk etkinliklerini örnek alan, Yaşar Ersoy ve TC Devlet Tiyatroları yönetmeni sıfatıyla Yücel Erten ve oyuncu Osman Alkaş, Belediye Başkanı Mustafa Akıncı ile Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş'ı ziyaret için randevu alırlar. Ziyarette ilk sözü Akıncı alır ve Aristophanes'in "*Barış*" oyunu üzerinden Güney'den gelen ırkçı ve şoven söyleme vurgu yapar. Onun ardından Yücel Erten, Abdi İpekçi adına düzenlenen Türk - Yunan

Barış ve Dostluk Haftası'ndan ve Türkiye ile Yunanistan'da karşılıklı sahnelenen oyunlardan söz eder. Yaşar Ersoy da Satirigo Tiyatrosu'ndan gelen davetten söz ederek, eğer izin verilirse, güneye geçerek yapılan eleştirilere en iyi yanıtı, sunacakları "*Barış*" oyunuyla verebileceklerini ifade eder. Rauf Denktaş, her zamanki haliyle ellerini göbeğinin altında birleştirmiş, bacakları biribirine dolalı onları dinlemektedir. Bir biri, bir diğeri, bir öteki söz alıp cumhurbaşkanına bilgi vermeye ve onu ikna etmeye çalışırlarken Denktaş, Lefkoşa'da hayata geçirilen Türk ve Rum belediyelerinin ortak kanalizasyon projelerine atfen; "*Anlaşıldı, siz alttan boklarınızı birleştirdiniz, üstten de sanatınızı birleştirin bakalım!*" diyerek son noktayı koyar.

Rauf Denktaş'ın sözleriyle birlikte, ortam adeta buz kesmiştir. Üç sanatçı ve belediye başkanı, ne diyeceklerini bilememektedirler. Espiriye mi gülsünler ya da ne yanıt versinler? Denktaş, sözlerine devam eder ve bu konudaki kararın sadece kendisine ait olamayacağını, Kolordu Komutanı'yla da konuşarak karar vereceğini söyler, bir yandan da havayı yumuşatmak için espiriler yapmaya çalışır. Satirigo Tiyatrosu'nun daveti ve sanatçılarla belediye başkanının Denktaş'ı ziyareti, basın yoluyla kamuoyuna da yansıdığından, sağ basının milliyetçi ve şoven unsurları cumhurbaşkanına yönelik uyarı yazıları yazarlar. Oyunun dekorunda kullanılan ve bir Kıbrıs evinin içine girmiş olan savaş tankını gerekçe göstererek, bu oyunun Türk ordusunu işgalci olarak lanse ettiğini, Rum propagandasına malzeme olarak Türk Ulusu'nu küçük düşürdüğünü dillendiren bu yazılarla, izin verilmemesi gerektiğini vurgularlar. Yeri gelmişken ekleyelim, yönetmen Yaşar Ersoy, oyunda Antik Yunan komedyalarında da sıkça kullanılan erotizme atfen tankın topunu "*fallus*" olarak kullanmıştır. Sağ basının oyunun güneyde sahnelenmemesi yönündeki feveranlarına, K. T. Devlet Tiyatrosu Müdürü Hilmi Özen de katılır. Cumhurbaşkanılığına verdiği resmi jurnal yazısında, Kıbrıs Türk halkının çıkarlarını göz önünde bulundurarak, basında çıkan ifadelerle paralel düşünceler çerçevesinde bu oyunun orada kesinlikle sahnelenmemesi gerektiğini ve Rum propagandasına hizmet ettiğini iletir.

Akıncı, bir süre sonra Denktaş'ı arar ve taleplerine yanıtın ne olduğunu sorar. Cumhurbaşkanı Denktaş, iznin verildiğini ancak gidecek olan herkesin ilgili makamlara gidip bir form doldurmaları gerektiğini söyler. Dışişleri Bakanlığı'nda doldurulması gereken formlarda, can güvenliklerinden KKTC

devletinin sorumlu olmadığı ifadesi yer almaktadır. Devlet olmanın gereği olan, vatandaşlarının hak ve özgürlüklerinin korunması yönündeki temel kuraldan vazgeçen dönemin devlet yetkililerinin bu tavrı, zaten kelle koltukta, inandığı yolda yürümeyi seçen sanatçılar için bir tür tehdit oluştursa da caydırıcı olmaz, sanat ve sanatçı kaçınılmaz bir şekilde sınırı ihlal edecektir! Değil mi ki sanat, yerleşik düzenin sınırlarını ihlal ettiği sürece insancıl ve barışçıl işlevini yerine getirir! Sonradan öğrenilir ki, bu izinler verilirken, herhangi bir provokasyon ya da oyunun beğenilmemesi durumunda, egemen çevrelerde sanatçılar tarafından yapılan bu girişimin başarısız olacağı beklentisi vardır. Bu da ayrılıkçı düşünceyi temsil eden resmi propaganda için iyi bir malzeme olarak kullanılabilecektir! Yönetimin, bu olayda sanatçıları piyon olarak kullanmaya çalıştığını söyleyebiliriz.

Yasaklar ve Sanatın Sınır İhlali

insanlarda en sıcak kanun
suyu ışık yapmaları
düşü gerçek yapmaları
düşmanı kardeş yapmalarıdır.
Paul Eluard

Her türlü tehdit ve telkine rağmen LBT ekibinin çıktığı yoldan geri dönüşü olmaz. Güneye geçilecek olmasından dolayı tek ürküntü duyan kişi, çocuk rolünü oynayan 11 yaşındaki Osman Kalfaoğlu olur. Eğitim sisteminin, ister kuzeyde ister güneyde olsun çocuk beyinlere aşıladığı ötekileştirici "*düşman*", "*barbar*" gibi söylemlerin kurbanı olan ve çocuk zihninde Rumlar'ı "*canavar*" olarak algılayan küçük Osman, eğer Rum tarafına geçerse öldürüleceği endişesini yaşar. Annesi ve babasının da telkinleriyle LBT ekibinin en küçük üyesi olan Osman, 22 Mayıs 1987 tarihinde duvarı aşan ekiple birlikte "*Barış*" oyunu ile Güney Kıbrıs'a geçer. Birleşmiş Milletler Barış Gücü komutanlığından tedarik edilen kamyonlara yüklenen dekorlar ve otobüse binen sanatçılar ile teknik ekip, kendilerini Lefkoşa'nın Rum Belediye Başkanı Lellos Demetriadis ile tiyatro yöneticilerinin karşıladığı Rum barikatından Satirigo

Tiyatrosu binasına, tam donanımlı dört araçlık polis çevik birliği nezaretinde giderler. Tiyatro binasının etrafı da aynı ölçüde güvenlik önlemleriyle güvence altına alınmıştır. Rumlarla ilk buluşmasında, onların da kendisi gibi insanlar olduğunu hisseden küçük Osman'da belirgin bir rahatlama ve yumuşama hissi oluşmuştur. Kıbrıslı Türk tiyatro ekibi aynı durumu, hayatında ilk kez Türk görmüş olan Rum çocuklarında da gözlemlerler. Onların eğitim sistemi de gencecik beyinlere, Türkleri "*canavar*", "*barbar*" ve "*her an kan dökmeye eğilimli insanlar*" olarak anlatmaktadır.

LBT'nin "*Barış*" oyunu, Güney Lefkoşa'da, kafalardaki sınırların henüz beton duvarlarla örülü olduğu ve o duvarları aşmaya yeltenen kuşların dahi her an kurşuna dizilebileceği koşullarda sahnelenecektir. Nitekim tiyatro binasına giderken ve tiyatroya vardıklarında dört bir yandan polis çevik birliğiyle sarılı olan sanatçılar, aralarında "*ya bu akşam bu ülke için bir tarih yazacağız, ya da yarın bizi mefta olarak yazacaklar*" diye şakalaşırlar. Kamyonla getirilen dekorlar, Rum tiyatro ekibinin de elbirliğiyle indirilir ve kurulur. Dekor kurulduktan sonra, Ada tarihinde ilk kez yaşanacak olan sanatsal, sosyolojik ve tarihsel boyutları olan bu olayın, ağır sorumluluk yükünü omuzlarında hisseden Yaşar Ersoy, daha önce onlarca kez sahnelenmiş olmasına rağmen sıkı bir prova yapmayı planlamaktadır. Dekorlar kurulurken, Kıbrıs misafirperverliğinin gereği olarak fuayedeki masalara, hırsız kebabı olarak da bilinen "*gleftigolar*" yığılmış, bir yandan da soğuk biralar hazırlanmıştır. Prova ve gösteri öncesinde içilecek biralar, eğer dozu kaçırılırsa büyük risk teşkil etmektedir. Bu nedenle oyunun yönetmeni Yaşar Ersoy, herkesin sadece birer tane bira içmesi konusunda kesin direktif verir. Satirigo tiyatrosundaki sanatçılar da sonradan yazdıkları yazılarında ifade ettikleri gibi, Ersoy'un sahne disiplinini hayranlıkla izlerler. Prova sonrasında 22 kişilik ekibine, Ada tarihinde ilk kez yaşanacak olan bu olayın ciddiyetini ve onların da ortak olduğu sorumluluğunu vurgulayan Yaşar Ersoy, bu konuşmanın ardından seyirci gelip gelmeyeceği kaygısına düşer. Ancak bu endişeyi oyunun başlamasına 3-4 saat kala, hiç susmayan ambulans sirenleri gibi durmadan çalıp duran telefonlarla gelen talepler, giderir.

Arif Hasan Tahsin'in başkanlığını yaptığı Kıbrıs Türk Gazeteciler Cemiyeti yönetimi, birlik adına sanatçılarla birlikte güneye geçip oyunu izleme talebinde bulunduğu halde hiçbir şekilde izin alamamıştır. Gazetecilere getiri-

len yasağın ardından cemiyet adına bir bildiri yayımlayan Arif Hasan Tahsin, Denktaş yönetiminin dış politikasının iflas ettiğini ve federal Kıbrıs tezinin göstermelik olduğunu ifade eder. Gazetecilerin güneye geçişine kesin yasak koyan Denktaş yönetimi ve askeri otoriteler, bu tavırlarıyla sanatçıları yalnızlaştırmayı tercih etmişlerdir. Oyunu izleyebilen tek Türk gazeteci, Atina üzerinden Kıbrıs'a gelen Hürriyet gazetesi yazarı Fatih Güllapoğlu'dur. "*Barış*" oyunu ile ilgili izlenimlerini gazetesinde yayımlayan Güllapoğlu, Satirigo Tiyatrosu'nun önüne geldiğinde çok şaşırdığını, sanki dünyanın en ünlü müzik topluluğunu izlemeye gelen kalabalıklar halindeki hayranların, salona girebilmek için yarıştıklarını gözlemlediğini yazar. Nitekim Satirigo Tiyatrosu, kapısından salonun içine kadar iğne atılsa yere düşmeyecek denli kalabalık bir seyirci topluluğunu ağırlamak zorunda kalır. 500 kişilik salona 600'ü aşkın seyirci alınmak zorunda kalınır, bir o kadar izleyici de dışarıda kalmıştır.

Oyunu izleyen Rum seyirciler, Yaşar Ersoy'un dramaturjisi ve rejisiyle Kıbrıslılaştırılan Aristophanes'in oyununu Türk diliyle sahnelendiği halde büyük bir ilgi ve katılımla izlerler. Dil ve din ayrılığına rağmen, yüzyıllar boyu coğrafyanın ve kültürün belirleyiciliğinde, Ada Türkleri'yle ortak tavırlar ve ortak kültürel değerlere sahip olan Ada Rumları'nın oyuna olan ilgisi ve katılımı bu nedenle şaşırtıcı değildir. Doğal olan ve olması gereken de budur. Seyirciler, Rumcayı zaten iyi bilen başta Yücel Köseoğlu ve Kemal Tunç olmak üzere, diğer oyuncuların zaman zaman yaptıkları doğaçlamalarla oyuna kattıkları Rumca ve Türkçe espirilere katıla katıla gülerler. Savaş Tanrı'nın, Barış Tanrıça'yı kuyuya attığı ve Kıbrıslıların da dahil olduğu bütün yeryüzü halklarının tanrıçayı kurtarmak için giriştikleri çabayı anlatan sahnede, kuyudan gerçek güvercinlerin uçuştuğu zaman salon titremektedir. Seyircinin duyduğu heyecan gözyaşlarıyla pekişmiştir.

Oyunla ilgili Reuter ajansının geçtiği haberde, oyun sonunda salonun 20 dakika boyunca, sahneye çiçekler atılarak dinmek bilmez alkışlarla inletildiği yazılır. Oyunun bitiminde tıklım tıklım dolu salondaki izleyiciler gözyaşları içinde sanatçıları , sanatçılar da aynı duygularla izleyicileri alkışlarlar. Tiyatronun tanrıları, o gece Savaş Tanrı'nın elinden Barış Tanrıça'yı kurtarır ve Ada'da savaşan iki toplumu barıştırır. Sanatçılar ve izleyiciler, daha sonra da yazılanlarda ifade edildiği üzere her zaman yaşanamayacak bir olayı "*çok şükür yaşadık*" der gibi bahtiyardırlar. İnsan hayatını anlamlandıran, zengin-

leştiren anlardır bunlar. Yaşanmasa, "*hayatım eksik kalır*" dediği anlar. Yaşar Ersoy, sanat ve mücadeleyle geçen yıllar boyunca birçok ilke imza atarak, böylesi özel ve kıymetli anlarla hayatı zenginleştirmeye çalışır. Sanatın ve tiyatronun evrensel dil kurgusu içinde, Türkçe bilmeden Türkçe "*Barış*"ı anlayan ve alkışlayan seyircinin coşkusu görülmeye değerdir. Hürriyet gazetesi muhabiri Fatih Güllapoğlu'nun da vurguladığı gibi, bu gösteri ile yaşananlar sadece tarihi bir önem arzetmeyip, aynı zamanda önemli bir sanat olayı olarak da kayıtlara geçer. Ada insanları için tarihsel ve sanatsal önemi yadsınamayacak düzeydeki bu olaya Türkiye, Yunanistan ve diğer uluslararası yayın organları tanık olurlarken, Kuzey Kıbrıs otoritelerinin gazetecilere koyduğu yasak yüzünden, Kıbrıs Türk Basını bu tarihi olayı uzaktan seyretmek zorunda bırakılır. Böylece Kıbrıs Türk Basını sayfalarında, ne yazık ki,bu tarihi olayı, yabancı yayın organlarından alıntılanan yazılarla okuyucusuna duyurmak zorunda kalır. Ayrılıkçı egemen çevrelerin, sanatçıların güneye geçişlerine izin verirken, provokasyon ve başarısızlıkla ilgili beklentileri suya düşmüştür. İzlemediği bir oyun hakkında önyargıyla ırkçı ifadeler içeren bir yazı yayımlayan Dimitri Papadimitri'nin aksine, Kıbrıs Rum basın organlarında görerek ve beğenerek; "*Kıbrıslı Türk Tiyatrocuların Tiyatro Dersi*", "*Bravo Kıbrıslı Türk Tiyatrocular*", "*Politikanın Başaramadığını Sanat Başardı*", "*Türkler Dostluk Elini Uzattı*" gibi başlıklar içeren onlarca makale yayımlanır. Güney Kıbrıs'ta yayımlanan Cyprus Mail gazetesinin haberini alıntılayan Söz gazetesi, bu haberi "*Belediye Tiyatrosu Güney Kıbrıs'ta Fırtına Gibi Esti*" başlığıyla duyurur ve alt başlığında "*Kaynanalar Bıraksa Kıbrıs'ta Barış Olur*" ifadesini kullanır. "*Kaynanalar*"dan kasıt, anavatanlardır.

LBT'nin Yaşar Ersoy yönetiminde sahneye taşıdığı "*Barış*" oyununun Güney Kıbrıs'taki görkemli gösterisinin ardından, Yaşar Ersoy ve LTB Başkanı Mustafa Akıncı ayrı ayrı yaptıkları açıklamalarda, sıranın şimdi bizde olduğunu, Satirigo Tiyatrosu'nu kendi salonlarında ağırlamak istediklerini söylerler. Akıncı'nın belediye başkanlığındaki 14 yılını yansıtan ve kendisinin kaleme aldığı kitabında da anlattığı gibi, kamuoyuna yapılan bu açıklamanın ardından Cumhurbaşkanı Denktaş, telefona sarılır. Telefon hattının diğer ucunda Akıncı vardır. Kesin ve sert ifadelerle, "*Sayın Akıncı, aman ha!... Sakın böyle bir şey yapma!... Buna izin vermeyeceğim!...*" der. Türkiye'nin işgali altında bulunan Kuzey Kıbrıs'taki işbirlikçi yönetimin demokrasi diye yutturduğu

Kıbrıslı Türk ve Kıbrıslı Rum tiyatrocular "Barış" oyununun dekorunun önünde, Lefkoşa, 1987

düzenin hoşgörü sınırı buraya kadardır! Akıncı'nın aynı kitapta vurguladığı gibi, Arif Hasan Tahsin'in Söz gazetesinde "*Kaynanalar Bıraksa Kıbrıs'ta Barış Olur*" cümlesini görünce zaten kan beynine sıçramış olacak ki, o tiyatro ile kurulmaya çalışılan barış ve dostluk köprüsünü berhava etmeyi kafasına koymuştur.

Dışişleri Bakanlığı'na bağlı Enformasyon Dairesi'nin Northern Cyprus Weekly adlı haftalık gazetesinde, Akıncı ve Ersoy tarafından yapılan açıklamaların bir skandal ve sorumsuzluk olduğu ve bundan böyle buna izin verilmeyeceği ifadeleri yer alır. Denktaş'ın yaptığı çıkışa destek veren sağ görüşlü basın organlarına karşıt, sanatın kurmaya çalıştığı barış ve dostluk köprüsüne sahip çıkan muhalif gazeteler de vardır. Türkiye basını da bu konuda ikiye ayrılır. Mahmut Tali Öngören gibi ilerici yazarlar, barış kültürünün önemine ve sanatın birleştirici ve sorunları giderici yanına vurgu yaparlarken, diğer

Satirigo Tiyatrosu'nda LBT oyuncuları "Barış" oyununun sonunda seyircileri selamlarken, Lefkoşa, 1987

yandan "*kendi oyunlarımıza kendi kültürümüze bakalım, bize ne Aristophanes'ten*" gibi ifadeler içeren yazılar yazan gerici kalemler, Belediye Tiyatrosu sanatçılarının ne yapmaya çalıştıklarını sorgularlar. Ancak, deyim yerindeyse akarsuya kilit vurulabileceği görülmüş değildir. Sultan Süleyman'a bile kalmayan saltanat ve o saltanatın kavuğu Denktaş'ın altından da başından da kendi halkı tarafından alınacak, LBT'nin tiyatro sanatı aracılığıyla 16 yıl önce her türlü engele ve tehdide rağmen aştığı ve aşmayı sürdürdüğü sınırlarla duvarlar, meydanları dolduran halk yığınlarının baskısıyla 2003 yılının 23 Nisan gününde alınan bir kararla herkese açılmak zorunda kalınacaktır.

Αύριο, η «Ειρήνη» του Αριστοφάνη από Τουρκοκύπριους καλλιτέχνες

ΜΕ ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ ΤΟΥ ΣΑΤΙΡΙΚΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ

Κοινός ο πόθος για ειρήνη

RUMLAR, LTB TİYATROSUNU AYAKTA ALKIŞLADI

"BARIŞ" OYUNU RUM KESİMİNDE SAHNELENDİ

LEFKOŞA-(AA):Lefkoşa Türk Belediye Tiyatrosu Rum kesiminde sergilediği Aristofanes'in "Barış" adlı oyunuyla büyük ilgi topladı.

"Satirigo" Tiyatrosu'n Ersoy, amaçlarının, aradaki iki halk arasında bir barış köprüsü kurmak olduğunu söyledi.

Türkçe oynanan oyunu, Kıbrıs'lı Türk oyuncular modern kıyafetler içerisinde sahneye koydu. Oyun sırasında ve sonrasında hiçbir olay olmadı.

Lefkoşa Rum Belediye Başkanı Lellos Demetriades, "Sanatta, tarafla-

ΓΡΑΜΜΑΤΑ και ΤΕΧΝΕΣ

ΕΝΑ ΜΕΓΑΛΟ ΜΠΡΑΒΟ ΣΤΟΥΣ ΤΟΥΡΚΟΚΥΠΡΙΟΥΣ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΕΣ

Η παράσταση τους μας έχει συγκλονίσει

ΚΟ ΒΗΜΑ» ΤΕΤΑΡΤΗ, 27 ΜΑΗ 198

ΜΙΛΑ Ο ΣΚΗΝΟΘΕΤΗΣ ΤΗΣ «ΕΙΡΗΝΗΣ» ΓΙΑΣΑΡ ΕΡΣΟΪ

Πρέπει να νοιώθουμε περισσότερο Κύπριοι

Τ/Κ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ ΣΤΟ ΣΤΡΟΒΟΛΟ

"Actors might do a better job than politicians"

COULD actors do a better job in bringing Cyprus back to normal than politicians?

At least one overseas stage director thinks so.

Danny Proctor, an American theatrical producer who visited Cyprus recently, suggested that theatrical exchanges between the Greek and Turkish Cypriot groups could succeed in normalising conditions between the island communities.

The actors could do better than the politicians declared Danny, producing director of the Peoples Light

Concepts

Why don't participants travel two weeks concepts. Dress their costumes will mean anyone your country to their own audiences and, hell, that seems to me to deserve much respect as a way of work?

While in Cyprus I became aware of a real absence on the part of both Turks and Greeks in theatre to exchange views, concepts, audiences, and even to stage their theatrical productions. Imagine this scenario. Five Shakespeares about

some mutual acknowledgement that the other fellow is a lot like me. After a good meal friendship may start. Then, maybe someone might crack a joke about so much remembered emplacement in Cyprus — like two presidents or two generals, etc. Then who knows?

If you think this scenario might produce a refreshing change, may I suggest you join your State Theatre, Free Theatre and ITI Actors to plan productions on the other side to cook up a few collaborative ideas. In order to become a theatre, these ideas

points to while Cyprus cooks pretty small corn (which is maintaining an army to do what for. And, finally, a question may be necessary to get things straight. Are both Turks and Greeks are equally angry with America right now, then I figure we must be doing something right). We have access to both sides. Give us something to do besides bemoan the failures of arms every year. We

Danny S. Proctor

The author is

ΥΡΑ ΑΝΗΚΕΙ ΚΑΙ ΣΕ ΜΕΝΑ»

"Belediye Tiyatrocularının büyük başarıları"

● Rum semtinde 20 dakika ayakta alkışlandılar

Lefkoşa Türk Belediye Tiyatro ları ve oyuncu yorumlarının oyun sonlarında alkışlandıkları Lefkoşa'nın Rum semtinde, Aristofanes'in "Barış" adlı gösterilerinde bulunan Türk ve Rum seyirciler büyük bir coşku içerisinde alkışlarken, bu oyunu sahneye koyan Kıbrıs Türk Belediye Tiyatrosu oyuncuları da sahnede ayakta alkışlandılar.

13 yıl sonra...

İKİ KIBRIS

Γροθιά στον διχασμό και τον σωβινισμό

ΚΑΙ ΘΕΛΟΥΜΕ ΚΑΙ ΜΠΟΡΟΥΜΕ ΝΑ ΖΗΣΟΥΜΕ ΜΑΖΙ

Kıbrıs'tan Ne Haber?

Sanatçının neşteri

Lefkoşa Türk Belediye Tiyatrosu, Kıbrıs'ın Rum kesiminde bulunan Satirico Tiyatrosu'nun çağrısı üzerine, 2 gün süreyle sanatçı topluluğu ile Güney Kıbrıs'a geçerek Aristofanes'in "Barış" adlı oyununu Rum izleyiciler için Türkçe sahneledi.

Hükümetinin gazetecilere güneye geçiş

rmeyişini BBC dünyaya duyurdu...

DİYE TİYATROSUNUN GÜNEYE EÇİŞİ BATILI AJANSLARIN DİKKATİNİ ÇEKTİ

Lefkoşa Belediye Tiyatrosu'nun "Barış" oyunu güneyde oynandı...

TOPLUMLARARASI YUMUŞAMA VE BARIŞA OLUMLU KATKI

● Barış oyununun güneyde oynanması Kıbrıs Türk ve Rum basınında olduğu gibi Türkiye ve dış basında da yankı uyandırdı.

Lefkoşa(Yenidüzen):

Lefkoşa Belediye Tiyatrosunun "Barış" oyununun güneyde oynanması, toplumlararası yumuşama ve barışa katkı olarak değerlendirildi. Barış oyununun güneyde oynanması Kıbrıs Türk ve Rum basınında olduğu gibi Türkiye ve dış basında da

Lefkoşa Belediye Tiyatrosu "Barış" isimli komedyayı yarın akşamdan itibaren sahneleyecek...

Θέλουμε ειρήνη!

"BARIŞ VE DOSTLUK KÖPRÜSÜ KURMAYI AMAÇLADIK"

Η ψευτιά παράσταση της «Ειρήνης» από Τουρκοκυπριακό θίασο

ΣΥΓΚΙΝΗΤΙΚΗ ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΦΙΛΙΑΣ ΚΑΙ ΣΥΝΑΔΕΛΦΩΣΗΣ

Το πυκνό ακροατήριο καταχειροκρότησε τους ηθοποιούς

CYPRUS MAIL, TUESDAY MAY 26

Turkish Cypriot peace play takes 'south' by storm

By THOMAS O'DWYER

Nicosia-(R) TURKISH-Cypriot actors won a rave reception night when they performed "Peace," an ancient Greek comedy, in the Greek-Cypriot sector of divided Nicosia.

At the end of the performance in Turkish of Aristophanes classic play, a capacity audience followed by ten minutes of rhythmic clapping and cheering and showered the stage with flowers.

"This is history ... those who witnessed these events tonight will remember them for years," Yaser Ersoy, director of the Turkish-Cypriot Municipal Theatre told Reuters. Ersoy led a dancing, jeans-clad "ancient Greek chorus" on stage.

In the first such cultural event mingling the bitterly divided communities since Turkey invaded northern Cyprus in 1974, a suburban theatre, Satirico, had invited the Turkish Cypriots to cross the U.N. - patrolled "green line" with their play.

Written in 421 B.C. by the playwright friend of Pallis and Socrates to celebrate a peace treaty between warring Athens and Sparta, it features a farmer who, flies a dung-beetle to heaven to rescue peace from a cave and return her to earth.

The 21 Turkish Cypriot actors, in a spirited modern-dress version spiced with rousing Turkish folk songs, danced, sang and acted their way to triumph before an audience which did not understand Turkish yet responded to every nuance of the play.

Heavily armed anti-terrorist policemen patrolled the ringed fire-fighter but there were no incidents or protests.

Nicosia Mayor Lellos Demetriades and his northern city counterpart all overcame reaction early to bring

"There lines in art good, can en

will start from those of wide horizons," Demetriades told Reuters.

U.N. officials and Demetriades watched the play but no senior officials of the Greek-Cypriot-run Government attended.

The New Turkish speakers the audience stood standing

roared with delight when war offered him a battle helmet and he mimed admiring be it.

Greek-Cypriots clapped and cheered as the singing chorus heaped peace and her acolytes, lullaby and abundance, from a well and a dove winged through the theatre.

Σηκλόνισμός και συγκίνηση στην παράσταση του τουρκοκυπριακού θεάτρου

Αυτός είναι ο δρόμος μας

16 HAZİRAN 1987

Belediye Tiyatrosu Yönetmeni Yaşar Ersoy gün

"24 YIL SONRA İKİ TOPLUM ARASINDA İLK KÜLTÜREL TEMASI GERÇEKLEŞTİRDİK"

ULUDAG

diye Başkanı Demetrias'le görüşmesinde bizim oğur, afişlerimizi götüre k, bu oyunu sizin sanatınızın da görmesinde ar vardır şeklinde komuştu. Demetriades, izi davet ederseniz liriz" şeklinde yanıt verdikten dar resmi gr yapıldı, oyunu oynarken, Rum Devlet Tiyatları Müdürü Evis Gabridis ile TV rejisörü Popi niel Türk kesimine geçek oyunu izlediler. Rum

ciyle iletişim kurabilecek bir ortam yaratmaya) gidiyordu, 21 kişilik kafileniyle, bu bizler için çok önemliydi: hem bizler için hem iki toplum için önemliydi. Neden? Çünkü daha önce politikacılar veya hasım orenspulların gittiğinde, odalarda, binalardaydı. Buradaki önemi, sanatın o genel tanımaz iletişimi kuracaktı – ENGEL TANIMAZ İLETİŞİM! kuracaktı. Ve bu iletişim o gece kurulmuştur, o geceyi yaşayanlar unutamayacaklardır. Ardından da basın-

Belediye Tiyatrosu Güney Kıbrısta Fırtına Gibi

(Başarafı Sayfa 1'de)

Rum basınında büyük bir yankı uyandırdı.

"Türk tiyatrocular Fırtına Gibi Esti" başlığını kullanan Hazargi, tiyatrocularımıza gelişmelerden dolayı "Türk Tiyatrocularına Bravo", "Bravo Tiyatro Devlet

cegi için sorumludur. İki tiyatro birbirini daha iyi tanıması, kin ve nefret duygularının yerine barış, dostluk ve güven ortamının gelişmesinde kültürel alanda yapılacak çerçevesinde ilişki kurulmasının

Barış Yılında Aristofanes'in "Barış" oyununu seçip oynamaktaki amaçlarının iki toplum arasındaki barışı bizimet etmek olduğunu oyun broşüründe vurguladıklarını belirtmek yerinde olacaktır.

Belediye Başkanı Sayın Lellos Demetriades'in, Birleşmiş Milletler yetkililerine ve tüm dünya devletlerine yetkililerine Lefkoşa Belediye Tiyatrosu teşekkür ederiz.

Kısa Boylu Şapkalı Adamla İlk Tanışma

Hristos Zanos

Çevirî: Maria Siakallî

24 mayıs 1987... Öğlen saat 2 civarında Strovolos'takî Satirigo Tiyatrosu'ndayız. Tiyatronun küçük fuayesinde bir masa kuruldu. Tiyatro afişleriyle kaplı masanın üstüne beyaz kalın bir kumaş serilir. O Pazar akşamı, Lefkoşa Türk Belediye Tiyatrosu tarafından Aristophanes'in "Barış" oyunu sahnelenecektî. Bu büyük bir olay! İşgal ve savaştan sonra, Kıbrıs Türk Tiyatrosu'yla ilk temas kurulacaktı. Kıbrıslı Rum seyircilerimizin, Kıbrıslı Türk sanatçılarla ve genel olarak Kıbrıslı Türklerle ilk canlı teması gerçekleşecektî. Bu, ada tarihinde bir ilk olacaktı. Öğlen yemeği için dışarıdan yemek söyledik; domuz şiş kebabı, şeftali kebabı, patates, pizza, salata ve KEO biraları.

Kıbrıs Türk Tiyatrosu'nun sanatçıları ve teknisyenleri, o dönemin Satirigo Tiyarrosu yöneticileri ile birlikte yemek masasında oturuyorlardı. Herkesin keyfi yerinde, harika bir yemek şöleni başlıyordu. Kemal Tunç, Yücel Köseoğlu, Erol Refikoğlu, Osman Alkaş Kıbrıs Türk Tiyatrosu'nun kıdemlileridir. Yemeler, içmeler, sohbetler... "Şerefe" aşağı, "Şerefe" yukarı, Yunanca ise "is inyani" diyerek biralar içiliyordu. Sohbetler, sesler, kahkahalar ve "yaşasın barış" dileklerîyle kuçaklaşmalar sürüyordu. Bira bolca akmaya başlıyordu ki, onlardan biri, otuz beş yaşında, hiperaktif, başında bir şapka, kısa boylu biri, sandalyesinde rahat oturamıyordu... bir türlü sakinleşemiyordu ve yemek boğazından geçmiyordu. Ve birdenbire bir gerginlik yaşanmaya başlıyordu. Kısa boylu şapkalı kişi, öfke ile ayağa kalkar ve Kıbrıslı Türk arkadaşlarına anlaşılmaz bir şekilde yüksek sesle, azarlarcasına konuşmaya başlıyordu. Çocukları, ciddi bir yaramazlık yapan bir baba gibi, soğuk, sert ve gülümsemeyen bir yüz ifadesiyle onlara, talimatlar ve tavsiyeler veriyordu. Kısa boylu şapkalı kişiden daha yaşlı olan Kemal Tunç ve Yücel Köseoğlu'nun, onun söylediklerine cesaretle itiraz ettikleri an, kısa boylu şapkalı adam, onlara öyle bir konuştu ki, Türkçe bilmesem bile, susma-

larını, akşama oyun olduğunu, sahneye alkollü mü çıkacaklarını söylediğini ve itirazlarına katılmadığını, anlıyordum. Lise yıllarında kısa boylu şapkalı adamın, Limasol'dan hocası ola Yücel Köseoğlu, yenîden birşey söylemek istiyordu ama o, karalı bir şekilde hocasının sözünü yenîden kesiyordu. Hocası da sustu. Şapkalı adam, bir kelime daha söylemeden, bir yabankedisi gibi hareket ederek masadaki tüm bira işelerini topladı ve masadan uzaklaştırdı. O andan itibaren "Şerefe" ve "İs iyian" sesleri de kesildi. Şapkalı adama göre, Kıbrıslı Türk sanatçılar ve teknik ekip hayatlarının en önemli performansından önce, ada tarihinde bir ilk olacak olan gösterilerinden önce, hatta her oyundan önce alkollü içki içmemeliydi. Bütün bunlar yaşanırken Kemal Yücel'e doğru eğildi ve kulağına "Jaruzelski" '"Polonya'nın son diktatörü" ya da "tiyatronun diktatörü" diye fısıldadı. O anda rahmetli Yücel'in kahkası duyuldu, ama bu kahkaha da şapkalı adam tarafından kesildi. Bu şapkalı adam Yaşar Ersoy'du. Onunla ilk tanışmam böyle oldu. Yaşar Ersoy, tiyatroya inanan, asla taviz vermeyen, disiplinli,istikrarlı, mücadeleci, kararlı ve yeteneklî bir sanatçıdır. Otuz yılı aşkın onu tanıyor ve takip ediyorum. Ve her şeyden önce Yaşar Ersoy, barış için mücadele veren, ülkemizin insanları için, küçük bedeninden yüzlerce kez büyük hassasiyeti ve sevgisi olan, iyi kalplî, çok yeteneklî bir çocuktur... Kardeşimdir.

O gece, Satirigo Tiyatrosu'nda salonu tklım tıklım dolduran seyircîler, Yaşar Ersoy yönetîminde Kıbrıslı Türk sanatçıların sunduğu "Barış" oyununu ve sanatçıları, gözyaşları içinde ayakta alkışladı. O gece, Kıbrıs'ın tarihîne yazılan bir gece oldu.

Hrsitos Zanos ve Yaşar Ersoy Nacî Talat Vakfı "Barış" ödülünü alırken, 1996

Arkadaşım ve Kardeşim Yaşar Ersoy

Kostas Kafkarīdīs
Çevīrī: Marīa Sīakallī

Yaşar Ersoy īle īlk kez barīkatların sıkıca kapatılmış olduğu ve īkī toplum arasında temas yapılmasının düşünülemez olduğu, o zor yıllarda tanıştık. Fakat, Yaşar, 1987'de sıkıca kapalı sınırı aşmayı ve Lefkoşa Belediye Tīyatrosu'nun grubu īle bīrlīkte güney Lefkoşa'ya geçmeyī ve Satīrīgo Tīyatro'sunda Kıbrıslı Rum īzleyīcīlerīne bīr Yunan oyunu, Arīstophanes'īn "Barış" oyununu Türkçe sunmayı başardı. Çünkü o, bölünen ortak vatanın yenīden bīrleştīrīlmesīne ve īnsanlarının barış īçīnde yaşamasına īnanıyordu ve bunun īçīn mücadele edīyordu.

Bu gösterīnīn bīrden fazla mesajı vardı:

1-Bīrbīrlerīnī sevdīklerīnī ve gerçek barış īstedīklerīnī ortaya koyan Kıbrıslı Rumların ve Kıbrıslı Türklerīn īlk önemlī toplu bīr araya gelmesī...

2-Polītīkacıların yapamadığını sanatçıların, tīyatrocuların yapmayı başarması...

3- Tīyatronun dīlīnīn sınırları olmadığı, evrensel bīr dīl olduğu...

4-Ortak bīr vatanda bīr araya gelerek bīrlīkte yaşayabīleceğīmīzīn ve bīrlīkte tīyatro yapabīleceğīmīzīn mesajını verdī.

"Barış" oyunuyla buluştuğumuz o tarīhī gecede, verīlen mesajlardı bunlardı.

Yaşar'la 1987'de tanıştığımızdan berī arkadaşız ve bīrlīkte mücadele verīyoruz. Bu mücadelemīz, sadece tīyatro alanında değīl, aynı zamanda özgürlük, bölünen vatanımızın bīrleştīrīlmesī ve barış īçīndīr. Yaşar'la bu mücadelemīz, 30 yıldır devam etmektedīr. Onunla bīrlīkte çok īş yaptık; ortak oyunlar sahneledīk, karşılıklı turneler gerçekleştīrdīk, sokak gösterīlerī yaptık, kītap yazdık, sergīler, paneller düzenledīk...

1987'de, "Barış" oyununu Satīrīgo Tīyatrosu'nda gerçekleştīrdīğīmīz o muhteşem tarīhī gösterīde Yaşar'la īlk tanıştığımızda karşımda īlerīcī, dürüst bīr īnsanın olduğunu fark ettīm. O, tutkulu bīr vatansever, tukulu bīr

tiyatro sanatçısı, tutkulu bir yazar, enerji yüklü bir insandır. Tiyatroya dini bir inançla bağlıdır... Disiplin konusunda katıdır. Aynı zamanda kolektifizme inanarak çalışır. İşte bu yüzden ilk andan itibaren Yaşar'la arkadaş olduk. Yaşar'da, onunla tanışmadan 4 yıl önce (1984) çok genç yaşta hayatını kaybeden, kardeşim Vladimir'i gördüm. O da tutkulu, çok iyi bir tiyatro insanı ve bir devrimci, isyancıydı.

Yaşar ve Lefkoşa Türk Belediye Tiyatrosu'nun tüm çalışanları ile birlikte harika yaratıcı yıllar geçirdik. Birlikte tiyatro yaptık...Dünyamızı birleştirdik. Tiyatronun dünyasını birleştirdik. Bölünen ortak yurdumuzun birleştirilmesi için mücadele verdik, hayatımızın son anına kadar da vereceğiz!.. Bu duygularla Yaşar'ı selamlarım.

Kostas Kafkarīdis ve Yaşar Ersoy Stelios Vakfı Ödül törenīnde, 2015

Devlet Tiyarosu'ndan Gelen Teklif

Tarihsel ve toplumsal yürek atışını yakalayarak yoluna devam eden ve bu çerçevede sadece kendi ülkesiyle sınırlı kalmayıp yüzünü dünyaya dönen Lefkoşa Belediye Tiyatrosu, 1986 Dünya Barış Yılı'nda sahnelediği "*Barış*" oyununun ardından, Çevre ve Konut yılı ilan edilen 1987 yılında Nazım Kurşunlu'nun "*Merdiven*" oyununu sahneler. Halktan kopmayan, ucuz seyirci dalkavukluğu yapmayan LBT, Yaşar Ersoy yönetiminde sahneye taşıdığı bu oyununda, 1974 sonrasında oluşan ganimet ekonomisi, iskân politikası ve konut sorunuyla yalnızlaştırılan insanların sırtlarına basarak yükselenlerin zaferine, ezilenlerin dramına dikkat çekerken, yaşadığımız doğal çevrenin yok oluşunu anlatır. "*Merdiven*" oyununun sahnelendiği günlerde, LBT'ye sürpriz bir teklif gelir. 7 yıl önce Lefkoşa Türk Belediyesi 1. Kültür Sanat Şenliği'nde "*Vatandaş Oyunu*"nu sahneledikleri gerekçesiyle, Yaşar Ersoy ve Osman Alkaş'ın K. T. Devlet Tiyatrosu'ndan uzaklaştırılma kararının altında imzası bulunan Hilmi Özen, birlikte oyun yapmaları teklifinde bulunur. Bu teklif sürpriz gibi görülse de, aslında Devlet Tiyatrosu'nun yönetsel ve sanatsal sorunları nedeniyle, oyun sahneleme konusunda yaşadığı sıkıntılarla bağlantılıdır.

Geçmiş yıllarda, resmi devlet ideolojisi adına sanatçılara karşı takındığı tutumla, farkında olmasa dahi Lefkoşa Belediye Tiyatrosu'nun kurulmasının zeminini hazırlayan ve daha kısa bir süre önce "*Barış*" oyununun güneyde sahnelenmemesi için Cumhurbaşkanı'na yazı yazan Hilmi Özen, Yaşar Ersoy'u arar. Özen, Türkiye'den davet edilecek bir yönetmenin rejisiyle yapmalarını teklif ettiği ortak oyun için TC-KKTC Kültür Protokolü çerçevesinde her türlü maddi olanağı, kendilerinin yaratmaya hazır olduğunu söyler. Yaşar Ersoy, LBT için alınacak her kritik kararda olduğu gibi, demokratik katılımcılık gereği, ekip arkadaşlarıyla toplantı yapacaklarını ve kararlarını buna göre vereceklerini ifade eder. Eğer redderlerse, sekter bir tutum içinde oldukları ve kibirli davrandıkları söylenebilirdi. Bu nedenle bu teklifi ilke olarak kabul ettiklerini iletirler. Bununla birlikte kendilerinin benimseyeceği bir rejisörle, bağımsızlık ilkesi çerçevesinde, giderler dahil her şeyiyle eşit ve ortak bir oyuna hazır olduklarını söylerler. Rol seçimindeki eşitlikten, afişine kadar maddi ve manevi bir eşitlik ilkesini talep ederler ve Devlet Tiyatrosu ile ilk kez ortak bir rejide buluşma kararı alırlar. Yaşar Ersoy, yönetmen olarak Yü-

KTDT ve LBT sanatçıları konuk yönetmen Yücel Erten ile birlikte, Lefkoşa, 1988

cel Erten'le çalışmalarını önerir. Hilmi Özen de bu öneriye sıcak bakar ve TC Devlet Tiyatroları yönetmen kadrosundaki Erten'e, bağlı bulunduğu kurum aracılığıyla davet yapılır. Ünü sadece Türkiye'de değil, Avrupa ülkeleriyle üçüncü ülkelerde de duyulmuş ve kariyerinde birçok ödülleri bulunan Yücel Erten, Türkiye'nin en iyi 5 rejisörü arasında yer almaktadır. Devlet Tiyatrosu ve Belediye Tiyatrosu'nun ortak oyununu yönetme teklifine Erten de sıcak yaklaşır ve Kıbrıs Türk Tiyatrosu'na hizmet vermekten mutluluk duyacağını söyler. Seçilen rejisörün önerisi ve iki tiyatronun ortak mutabakatıyla Güngör Dilmen'in "*Midas'ın Kulakları*" oyununun sahnelenmesi kararı alınır. Efsanelerden yola çıkılarak manzum bir dille yazılmış olan bu oyunu sahnelemek için yola çıkan iki tiyatro, sanat anlayışlarındaki her türlü farklılığa rağmen, oyunu en iyi şekilde yaşama geçirebilmek için bütün iyi niyetleri ve hoşgörüleriyle enerjilerini birleştirirler.

İki aya yakın bir zaman dilimine yayılan yoğun ve yorucu bir çalışma süreci başlar. Her türlü hoşgörünün de hakim olduğu Erten'in sıkı çalışma disiplini içinde yapılan provalarda ilginç anekdotlar da yaşanır. Yücel Erten, çalışmalar sırasında tiyatro literatürünü kullanmakta, tiyatronun terimleriyle

konuşmaktadır. Tiyatro eğitiminden geçmemiş ve herhangi bir kursa tabi olmadan partizanca yaklaşımlar ve ahbap çavuş ilişkileriyle Devlet Tiyatro'su kadrosuna alınan bazı "*oyuncular*" bu terimlerden haberdar olmadıklarından, zaman zaman komik durumlar yaşanır. Örneğin, Yücel Erten sahneye girme sıralarının geldiğini söylemek için "*Antreniz geldi!*" arkadaşlar diye seslendiğinde, kulisten "*Neyimiz geldi hocam?*" sorusu yankılanır. Sanatta yaratıcılık ve enerji devam ettiği sürece çalışmalar devam eder. Lâkin devlet memuru zihniyetiyle sanat yapanlar için bu kuralın pek de itibar görmediğini söyleyebiliriz. Öğle saati geldiğinde, rejisörün karşısına "*Hocam, hanımı ve çocukları aramam gerek!*" ya da "*Gidip biraz devrileyim da geleyim!*" gibi isteklerle gelen oyuncular vardır. Kıbrıs Türkçesindeki bazı ayrıntılardan haklı olarak haberi olmayan Yücel Erten "*biraz devrilme*"nin yatağa uzanıp biraz kestirmek anlamına geldiğini bilmediği için şaşkınlıklar yaşar. Yaşar Ersoy'a kendisini bir çocuk bahçesinin içine getirip bıraktığından yakınır.

Yaşar Ersoy, konuk yönetmen Yücel Erten'le konservatuvar yıllarından başlayan dostluk ve yakınlıkları nedeniyle, provalar dışındaki zamanlarda da bir aradadırlar. Osman Alkaş ve Erol Refikoğlu da her zaman onlarla birliktedirler. Yücel Erten, "*tiyatronun üç silahşörü*" olarak tanımladığı Yaşar, Osman ve Erol ile provalardan arta kalan zamanlarında Barış Burcu'nun çalıştırdığı mekânda buluşur, en makbul içkinin "*Antique Safa*" markalı Kıbrıs konyağı olduğu fakir meyhane sofrasında; sanata, politikaya ve yaşama dair her konuda saatler süren sohbetler yaparlar. Bu durum, başta Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı Müsteşarı Burhan Tuna olmak üzere, Kültür Dairesi Müdürü Ata Samioğlu ve Devlet Tiyatrosu Müdürü Hilmi Özen'de rahatsızlıklar yaratır. İstanbul Devlet Tiyatrosu ile sanat yönetmeni olduğu Tiyatro Pera'nın kurucusu olan yazar ve yönetmen Nesrin Kazankaya, Yücel Erten'in eşi aynı zamanda da Yaşar Ersoy'un konservaturdan dönem arkadaşıdır. Yılbaşına yakın günlerde olduklarından, iki günlüğüne İstanbul'a gitmek istemeyen Erten, eşinin yanına gelmesini, fiyat farkını ödeyerek zaten çift kişilik yatağı olan Saray Otel'deki odasında birlikte kalabileceklerini söyler. Bu konu bakanlığa bildirilmediği için Lefkoşa'da dedikodu mekanizması harekete geçer. Bakanlık bürokrasisinde ve sanat çevrelerinde Yücel Erten ile Yaşar Ersoy'un "*otele karı attığı*" yönünde çirkin lâflar edilir. Bakanlık bürokratlarından biri, otelden aldıkları bilgiyle adını öğrendikleri Nesrin Hanım'ın kim olduğunu

sorar. Yaşar Ersoy'a sorulan bu soru ve yaşanan bu durum tam anlamıyla bir yüzsüzlük ve utanç nedeni olarak kayda geçer.

Bürokrasinin Aczi ve Yönetmen Yücel Erten'in Protestosu

İki tiyatro arasında düzenlenen ortak oyun protokolünde, Yücel Erten'in otel, yemek vs. giderleriyle telif hakkının TC-KKTC Kültür Protokolü çerçevesinde karşılanması öngörülmüştür. Oyunun prömiyeri gelip çatmıştır ve ödenecek telif hakkıyla ilgili herhangi bir girişim henüz ortada görünmemektedir. Yücel Erten, en doğal hakkı olarak bunca emek ve çabayla ortaya çıkardığı oyunun telif hakkının ne zaman ödeneceğini sorar. Kendisine verilen yanıt, Aralık ayındaki ilk temsilin ardından, 25 Ocak 1988 tarihinde yapılacak olan protokol gala temsili için yeniden Ada'ya gelene kadar bürokratik işlemlerin tamamlanacağı ve ödemenin yapılacağı yönündedir. Ocak ayının ilk günlerinde prömiyeri yapılan ve dönüşümlü olarak Devlet Tiyatrosu ve LBT salonlarında sahnelenen oyunun gala gecesine, yazar Güngör Dilmen de davet edilir. Güngör Dilmen'le birlikte yeniden Saray Otel'e gelen Yücel Erten, Yaşar Ersoy'a telif hakkının çıkıp çıkmadığını sorar. Bildiği kadarıyla henüz çıkmadığını söyleyen Yaşar Ersoy, birlikte Hilmi Özen'in yanına gitmelerini, doğru bilgiyi ondan alabileceklerini söyler. Hilmi Özen de telif hakkının çıkması için çok uğraştığını ama bürokratik engelleri bir türlü aşamadığını, bu yüzden çok üzgün olduğunu söyler. Bunun üzerine Erten, emeğinin hakkı ödenmediği taktirde gala temsilinde sahneye çıkmayacağını kesin bir dille vurgular. Ardından da, bir protesto yazısı yazacağını ve sanatçı dayanışması adına iki tiyatronun yetkilileri olarak, Yaşar Ersoy ve Hilmi Özen'den, bu yazıyı oyundan önce okumalarını ister. Hilmi Özen paniğe kapılır ve "*Ben yapamam!*" der. Yaşar Ersoy, emeğin yanında olduğunu dile getirerek okuyacağını söyler. Devlet Tiyatrosu binasında yapılan bu görüşmenin ardından, Erten ve Ersoy Saray Otel'e dönerler. Konuyu, yazar Güngör Dilmen ile de paylaşırlar. Dilmen, Erten'i gala temsilini sıkıntıya sokmamaları için yatıştırmaya çalışır.

Yanlış işler karşısında sözünü ve tavrını esirgemeyen ve bulunduğu noktaya gelebilmek için çok bedeller ödeyen Yücel Erten'in kararı kesindir. Telif hakkı ödenmeyecekse gala temsiline çıkmayacak ve oyun öncesinde pro-

testo yazısı okunacaktır! Yapılan ortak çalışmanın Kıbrıs Türk Toplumu'nun sanat ve kültür yaşamında küçümsenmeyecek bir adım olduğu ifadeleriyle başlayan bu yazının finalinde, sanatçıların varlık nedeninin bürokratlar olmadığını ve bu nedenle bürokrasiye saygı duymadığını dile getirir. Bu esnada Hilmi Özen de alelacele Maliye Bakanlığı'na giderek telif hakkının bir an önce çıkartılması için çaba sarfeder ve Yaşar Ersoy'u arar. Ona, Erten'in protesto yazısı konusunda halen kararlı olup olmadığını sorar. Yaşar Ersoy, çıkılan yoldan geri dönüş olmayacağını ve yazıyı kendisinin okuyacağını söyler. Özen, bu konuşmanın ardından Bakanlık Müsteşarı ile Kültür Dairesi Müdürü'nü arar ve gelişmeler hakkında onlara bilgi verir. Yücel Erten'in tavrı, Milli Eğitim ve Kültür Bakanı Salih Coşar'a intikal ettiğinde, bakan keskin cümlelerle, eğer böyle bir bildiri okunacaksa oyunun iptal edilmesi talimatını verir. Yaşar Ersoy'u yeniden ararlar ve bakanın talimatını bildirirler. Oyun iptal edilirse zaten yedi düvelde duyulacağından, bildiriyi okuma kararından onun da geri dönüşü yoktur.

Sanatçıları bu tavırlarından vazgeçiremeyeceğini anlayan bakanlık bürokratları, Belediye Başkanı Mustafa Akıncı'yı ararlar. Akıncı, sanatçıların kararlarına müdahale edemeyeceğini, bunun baskı kullanmak anlamına geleceğini ve onların anlayışları ile prensiplerine saygı gösterdiğini dile getirerek bu çabayı da boşa çıkartır. Hilmi Özen, Yaşar Ersoy'u bakanın talimatı hakkında bilgilendirmek ve belki vazgeçirebilir umuduyla Devlet Tiyatrosu'nda görüşmeye çağırır. O da bu duruma şahitlik etmeleri için Erol Refikoğlu ile Osman Alkaş'ı da yanına alarak Hilmi Özen'in yanına gider. Her iki tarafta da aynı nafile telkinler ve aynı kararlı duruş söz konusudur. Özen, onların yanında bakanı arar ve durumu anlatır. Tiyatro Müdürü'nün makam odasındakiler, telefondan gelen sesi duymaktadırlar. Bakan, kesinlik içeren oldukça yüksek bir ses tonuyla "*İptal edin*!" talimatını verir. Ardından da BRT'ye gala temsilinin teknik bir arıza nedeniyle iptal edildiğini içeren bir son dakika bildirisi gönderilmesini ve haber olarak geçilmesini emreder. Telefonu kapatan Hilmi Özen, bakanın talimatları karşısında yapacak bir şeylerinin olmadığını söyler. Yaşar Ersoy, BRT'de haber olarak verilecek bilgiye karşılık, kendilerinin de bir basın açıklaması yaparak kamuoyunu bilgilendireceklerini dile getirir.

Devlet Tiyatrosu binasından ayrılan Yaşar Ersoy ve arkadaşları, Saray Otel'e geri dönerler. Yücel Erten ve Güngör Dilmen'in yanına geldiklerinde

Hilmi Özen yeniden arar ve TC Lefkoşa Büyükelçisi Ertuğrul Kumcuoğlu'nun Erten'le görüşmek istediğini söyler. Bu durum, KKTC aciz bürokrasinin içler acısı halidir. Kendilerinin çözmeyi becerememediği telif hakkı sorunu konusunda ikna edilmesi için, konuk sanatçının ülkesinin büyükelçisini devreye sokmaktan beis duymamışlardır. Yücel Erten, Türkiye Cumhuriyeti'nin vatandaşı olarak büyükelçinin nezaketinden dolayı teşekkürlerini iletir ve böyle bir konuda kendisiyle görüşecek bir durumunun olmadığını dolaylı olarak iletir. Kumcuoğlu, bunun üzerine TC Devlet Tiyatroları Genel Müdürü Raik Alnıaçık'ı arar. Yaşar Ersoy ve arkadaşları otelde Yücel Erten'in yanındayken Raik Alnıaçık, Erten'i arar. Belli ki büyükelçi ile konuşmasında söz alan genel müdür, hakkının ödeneceğini, bunun zaten kendi kurumlarıyla yapılan protokolde yer aldığını, bunun peşinde olacaklarını ve Erten'den bu işin tatlıya bağlanmasını rica eder. Erten, yakın dostu olan genel müdürün sözleriyle ikna olur. Biraz sonra arayan Hilmi Özen de, büyük olasılıkla büyükelçiliğin sağladığı ödeme kalemlerinden telif hakkının banka hesabına yatırılması için gerekli işlemlerin başladığı müjdesini verir. Yücel Erten, Yaşar Ersoy'a sorunun çözüldüğünü ve yazının okunmasına gerek kalmadığını söyler. Yaşar, yazının kendinde anı olarak kalmasını rica eder ve bu protesto yazısının tamamını, yıllar sonra basılan "*Kavgasıyla ve Sevdasıyla Bir Ülkenin Yaşamında Rol Almak*" adlı belgesel kitabının 175 ve 176. sayfalarında yayımlar.

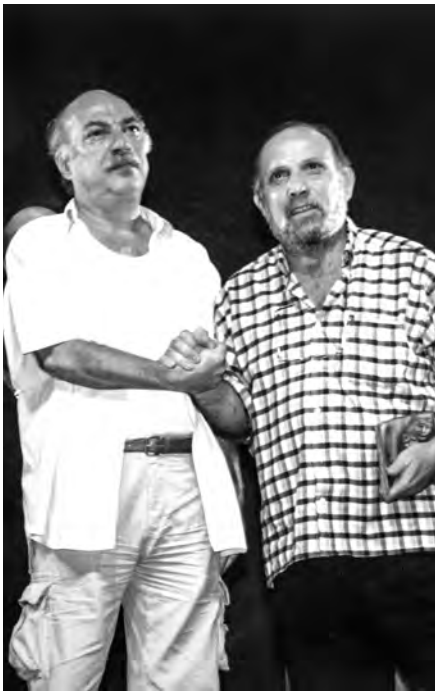

Yücel Erten ve Yaşar Ersoy, Lefkoşa, 2007

Oyunun gala temsilinin sahneleneceği gün yaşanan bu olayların ardından tiyatroya giderler. Hilmi Özen, yazının sahnede okunabileceği telaşını üzerinden atamamıştır. Yaşar Ersoy, sorunun çözüldüğünü ve okumayacağını söylese de onu tam anlamıyla ikna edebilmiş değildir. Özen, eğer herhangi biri okumaya kalkarsa sahnede üzerine atlayacağını ve yazıyı alıp parçala-

yacağını söyler. Nitekim Cumhurbaşkanı başta olmak üzere, KKTC devlet ve hükümet yetkilileri ile büyükelçilik protokolünün tam kadroyla katıldıkları "*Midas'ın Kulakları*" oyununun galası olaysız bir şekilde tamamlanır ve prova akşamlarında olduğu gibi, Yücel Erten ve "*Üç Silahşörler*" geceyi Barış Burcu'nun meyhanesinde tamamlarlar.

K. T. Devlet Tiyatrosu ile Lefkoşa Belediye Tiyatrosu'nun tarihindeki ilk ve tek ortak oyun olarak kayda geçen "*Midas'ın Kulakları*", o yılın en önemli sanat olayı olarak değerlendirilir. Yücel Erten yaptığı rejiyle, her iki tiyatro kuruluşu da işbirlikleri ve sanatsal performanslarıyla, ülkede o yılların en saygın ödül kurumu olan Türk Bankası Kültür Sanat Ödülü'ne layık görülürler. Başarılı geçen bir sezonun ardından, Yücel Erten'in sahnelediği oyunun 17 Haziran'da Salamis Antik Tiyatro'da, 19 Haziran'da Girne Kalesi'nde, 22 Haziran'da Soli Antik Tiyatro'da sahnelenmesi için bir yaz turnesi planlanır. Devlet Tiyatrosu Müdürü Hilmi Özen, bunun için bakanlığa bir yazı yazar. Bakanlık Müsteşarı Burhan Tuna turnenin yapılmayacağını söyler. K. T. Devlet Tiyatrosu Müdürü Hilmi Özen, LBT Sanat Yönetmeni Yaşar Ersoy'a 14 Haziran 1988 tarihinde gönderdiği yazıyla, turnenin yapılamayacağını bildirir. Teknik hazırlıkların enaz bir aylık süre gerektirdiği, "*20 Temmuz Barış Şenlikleri*" çerçevesinde Türkiye'den gelecek sanat gruplarının tüm organizasyonunun da Devlet Tiyatrosu tarafından yapılacağı, turne iptaline gerekçe olarak gösterilir. Yaz aylarında Türkiye'den ekiplerin geleceği herhangi bir organizasyon yoktur aslında!

"*Midas'ın Kulakları*" oyununun turne programının iptal edilmesinin gerçek sebebi, 20 Temmuz tarihinden bir gün önce ortaya çıkar. O günkü basında Devlet Tiyatrosu'nun, Müsteşar Burhan Tuna'nın yazdığı ve bir sezon önce sahnelenen bir oyunla Londra Turnesi'ne çıkacağı haberi yer alır. Tuna'nın yazdığı "*Ne Oldum Deme*?" adlı oyun, 1974 öncesiyle sonrasını anlatan ve milliyetçi söylemleri olan bir oyundur. Londra'ya yapılacak turnenin bedeli, 35 milyon Türk Lirası'dır. Turne programına, Devlet Tiyatrosu ekibiyle birlikte Burhan Tuna ve Kültür Dairesi Müdürü Ata Samioğlu da katılır. Londra Turnesi, Londra'da yaşayan Kıbrıslı Türklerin genellikle tatil için Ada'ya geldikleri bir dönem olan yaz mevsiminde yapılmıştır! Londra'da yayımlanan Türkün Sesi gazetesi, 14 Ağustos 1988 tarihli baskısında, zamansız ve çok kötü bir organizasyon olarak nitelendirdiği Devlet Tiyatrosu'nun Londra turnesini,

"*Fiyasko*" manşetiyle kamuoyuna duyurur. İzleyicinin gitmeyeceğini bile bile yapılan bu organizasyon, turistik bir gezi olmaktan öteye geçmez ve ne yazık ki "*Midas'ın Kulakları*" oyunu Ada'nın üç farklı bölgesinde seyirciye ulaşma şansı bulamaz.

Kültürel Asimilasyon Hamleleri ve Yasakçı Yaklaşımlar

Kıbrıslı Türkleri, İngiliz Sömürge döneminin hakim olduğu 1920'li yıllardan beri kendi ayakları üzerinde duramayacak bir zihniyet temelinde değerlendiren ve yorumlayan yerli egemenler için tek çıkış yolu, her zaman ve her koşulda "*Anavatan*"la birleşmek ülküsü olmuştur. Mehmet Necati Özkan'dan Dr. Fazıl Küçük'e, Fadıl Niyazi Korkut'tan Rauf Denktaş'a hemen tüm Kıbrıslı Türk milliyetçinin özlemi, Kıbrıslı Rum milliyetçilerin "*Enosis*" özlemine karşı geliştirilen; ya tamamının Türkiye'ye iadesi ya da "*Taksim*"i istenilen adanın yarısının "*Anavatan*"la birleşmesinden başka bir şey değildir. "Anavatan" mitini, adı geçen diğer liderlerden farklı olarak hem söylemde hem eylemde geliştiren, Türk Milliyetçiliği'nin Kıbrıs'taki en önemli temsilcisi Rauf Denktaş'tır. O'nun başını çektiği, 1974 sonrasında Ada'nın kuzeyinde oluşturulan devletin ideolojisine göre, Kıbrıslı Türkler'in özgün bir kimliği yoktur. O'na göre Kıbrıslı kimliğiyle yaşayan tek unsur, "*Kıbrıs eşekleri*"dir. Bununla birlikte her fırsatta sosyal ve kültürel değerleriyle sadece ve sadece Türkiye'nin bir parçası olduğu iddia edilmektedir. Nitekim, çeşitli dönemlerde Türkiye Cumhuriyeti hükümetleri ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti hükümetleri arasında yapılan protokol antlaşmalarının içeriğinde, kimliği yok sayılan Kıbrıslı Türkler, Ankara'da şekillendirilen sosyal, kültürel, ekonomik ve siyasi programlara mahkûm edilmeye çalışılmıştır, çalışılmaktadır.

Kıbrıs Türk Devlet Tiyatrosu ile Lefkoşa Belediye Tiyatrosu'nun ilk ve tek ortak çalışması olan "*Midas'ın Kulakları*" adlı oyun da, TC-KKTC hükümetleri arasında 1988 yılında yapılan kültürel işbirliği protokolü çerçevesinde sahnelenmiştir. 4 Nisan 1988 tarihinde düzenlenen kültür protokolü toplantı tutuanağının altında TC Başbakanlık Kıbrıs İşleri Müşaviri Sezer Türktan ile KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı Müsteşarı Burhan Tuna, Kültür Dairesi Müdürü Ata Samioğlu ve KKTC Devlet Tiyatrosu Müdürü Hilmi Özen'in

imzaları vardır. Yasakçı bir zihniyet taşıyan, asimilasyonu ve entegrasyonu ön plana çıkaran böyle bir protokol metni, iki ülke arasında imzalanabilecek bir metin olmaktan öteye anlamlar taşımakta, üst yönetim olan Ankara'nın, kendi alt yönetimi olarak gördüğü Lefkoşa'ya tahakkümünü belgelemektedir. İçeriğindeki maddelerden birinde, Kuzey Kıbrıs'ta Dernekler Yasası'na göre faaliyet gösteren derneklerin, Genel Teşkilat Yasası'na konacak hükümlerle "*zararlı faaliyetleri*"nin önlenmesinden söz edilmektedir. Almanya ile Türkiye veya Fransa ile Rusya arasında yapılan herhangi bir kültür protokolünde, iki ülkenin birbirlerinin derneklerinin zararlı faaliyetlerinin önlenmesi hususunun yer almasını aklınız alır mı? Buna benzer, evlere şenlik bir diğer maddeyle folklor derneklerinin, hükümet yetkililerinin bilgisi dışında birbirlerini davet etmelerinin önlenmesi amaçlanmaktadır.

70'li yılların sonlarında HAS-DER ile başlayan, kılık kıyafetin rengi, biçimi, müziği, figürleri ve oynama biçimleri üzerinden kültürel özgünlük arayışı içinde ortaya konan çabalar, egemen ve milliyetçi yöneticiler tarafından "*Bunlar Rum oyunudur*", "*Bunlar Gâvur kıyafetleridir*" şeklinde suçlamalara maruz kalmaktadırlar. Aynı coğrafyanın biçimlendirdiği Rumlarla Türklerin oyunlarında bazı farklılıklara rağmen doğal olarak benzerlikler olabilmektedir. Halk danslarında da tıpkı Mehmet Ertuğ Hoca'nın Rum ve Türk Karagözcülerden bahsederken; her birinin kendine göre tipler, suretler ve hikâyelerle Ada'daki gölge oyunu geleneğine zenginlikler kazandırmış olmalarını dile getirdiği gibi bir durumdur söz konusu olan. Buna rağmen protokolle birlikte kayda geçen anlayış, Kıbrıslı Türklerin asimile edilerek Türkiyeliliştirilmesini murat etmektedir.

Protokolü yaşama geçirenlerin gözden kaçırdıkları husus, halk dansları özelinde Türkiyelileştirilecek olan Kıbrıslı Türkler için, her yöresinde ayrı bir geleneği bulunan Türkiye'nin hangi bölgesinden referans alınacağıdır. Her bölgede, her coğrafyada oynanan danslar gibi Kıbrıs'ta oynanan oyunlar ve coğrafya ile kültürün biçimlendirdiği folklorik ögeler, Yaşar Kemal Usta'nın deyimiyle *"bin çiçekli kültür bahçesi"*nin renklerinden değil midir? Bu protokolün altına imza atan KKTC'nin politika erbabı(!) ile onların bürokratik temsilcilerinin, maalesef kendi halkını yok sayan yaranmacı ve kültürel dalkavukluk mertebesindeki kişiler olduklarını söylemek zorundayız.

İki devlet arasında imzalanan kültürel işbirliği protokolündeki dayanaksız ve anlamsız maddelerden birinde, TC Devlet Tiyatroları'ndan K. T. Devlet Tiyatrosu'na her yıl için 15'er oyuncu gönderilmesinden söz edilmektedir. Mevcut kadrosuyla oyun dahi çıkaramayan, konservatuvar mezunu sadece 2 oyuncusu bulunan K. T. Devlet Tiyatrosu'nun, öz kaynağını yaratmak ve eğitimli oyuncu sorununu çözmek yerine, konuya asimilasyoncu ve entegrasyoncu bir zihniyetle yaklaştığı görülür. Bu durumda, K. T. Devlet Tiyatrosu adına Türkiye'den her yıl gelecek 15 sanatçı ile "*taşıma suyla değirmen*" döndürmenin hesapları yapılmakta, nihayetinde de devletin tiyatrosunun bir süre sonra TC Devlet Tiyatroları'nın bir şubesi haline gelmesi murat edilmektedir. 1988 kültür protokolünde tiyatro ile ilgili bir diğer madde ise Türkiye'den buraya gelecek olan özel tiyatroların seçilmesi ve kontrol edilmesini içerir. Folklor derneklerinin ilişkilerine yasak ve engel koymaya çalışan zihniyet, tiyatro gruplarını da aynı yaklaşımlarla eleme ve engelleme peşindedir.

TC Devlet Tiyatroları'nı ilgilendirdiği için oraya da gönderilen protokol tutanağını, tiyatro yönetiminde bulunması nedeniyle gören aydın, demokrat ve ilerici bir kimliğe sahip sanatçı Ergin Orbey, yasakçı ve asimilasyoncu izler taşıyan bu metni okuduğu zaman şaşkındır. Metni okur okumaz Yaşar Ersoy'u arar ve önünde duran protokol metninin, iki ülke arasında imzalanabilecek en tuhaf metin olduğundan söz eder. Ergin Orbey, Yaşar Ersoy ile konuştuktan sonra metni faks yoluyla ona da gönderir. Protokol metnini tiyatrodaki arkadaşlarıyla birlikte değerlendiren Yaşar Ersoy, yurtsever bir aydın ve sanatçı sorumluluğuyla bu metni kamuoyundan saklamak niyetinde değildir. LBT Sanat Yönetmeni olarak hazırladığı basın bildirisiyle; entegrasyoncu, asimilasyoncu, yasakçı ve bir toplumun onurunu zedeleyen, rencide eden unsurlar içeren protokol metnini kamuoyu nezdinde deşifre ederek, bunun asla kabul edilemeyeceğini vurgular. HAS-DER, GÜSAD ve K. T. Sanatçı ve Yazarlar Birliği ile temasa geçer. Fikret Demirağ, İsmail Bozkurt, Haşmet M. Gürkan, Kani Kanol, Kutlu Adalı, Neriman Cahit ve Tamer Öncül gibi yazar, sanatçı ve aydınlarla bir araya gelir ve örgütler adına protokole karşı ortak tavır geliştirirler. HAS-DER ve K. T. Sanatçı ve Yazarlar Birliği bildiriler yayımlar. Konu, başta Şener Levent ve Hasan Kahvecioğlu olmak üzere köşe yazılarının gündemine de taşınır.

TC ve KKTC hükümetleri arasında imzalanan kültür protokolünün, Yaşar Ersoy tarafından kamuoyuna deşifre edilmesinin ardından, Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı Müsteşarı Burhan Tuna, görüşme yapmak için onu bakanlığa davet eder. Bakanlığa giden Yaşar Ersoy'a, müsteşar tarafından yanlış anlamalardan kaynaklanan yanlış değerlendirmeler ortaya koydukları yönünde açıklamalar yapılır. Yaşar Ersoy, yukarıda sözü edilen maddelerin, yanlış anlamalara mahal vermeyecek gayet net ifadeler içerdiğini ve bunu asla kabul etmeyeceklerini söyler. Nihayetinde, Ankara'dan "*Gizli*" damgasıyla gönde-

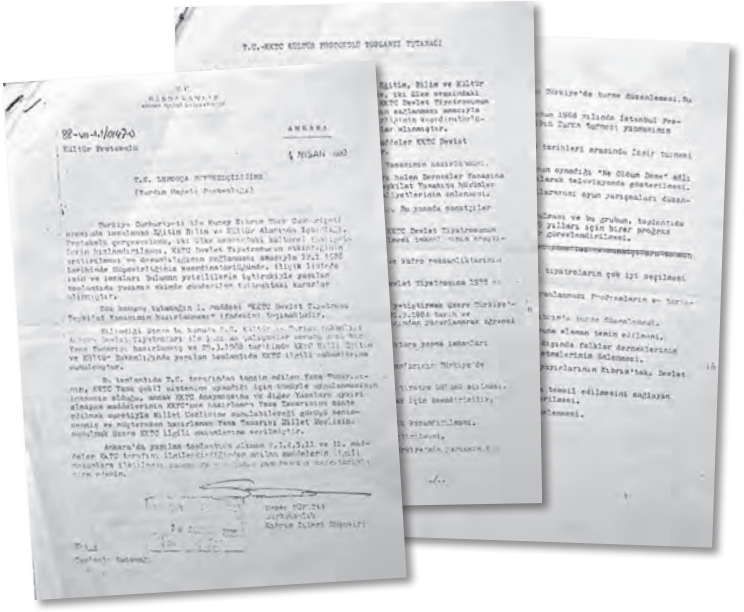

rilen bir yazı vardır ve bu belge muhalif birinin eline geçmiştir! Zaten Yaşar Ersoy'u bakanlığa çağırmaktaki esas amaç, belgenin kendisine kimin tarafından ulaştırıldığını öğrenmektir. Tabii ki belgeyi gönderen kaynağı ondan öğrenemeyeceklerdir.

Yöneticilerin elleri kolları bağlıdır ve belgeyi kimin sızdırdığı konusunda hiçbir şey yapamamaktadırlar. Buna rağmen entegrasyon ve asimilasyon zihniyetiyle çıktıkları yoldan geri dönmeye de hiç niyetleri yoktur. Bazı maddeler haricinde bu protokolü tam olarak hayata geçirememişlerdir ama hemen her dönemde Ankara'da hükümet edenlerin güdümünde, kendi toplumları

adına başkalarının hüküm vermesine zemin hazırlayan onlardır. Siyasetçisinden bürokratına, daire müdüründen yöneticilerine hemen her kesimde ortaya çıkabilen teslimiyetçi ve yaranmacı zihniyetten başka ne beklenebilir ki? Nitekim, yıllar sonra, 2016 yılında 80 örgütün desteğiyle ortaya çıkan "*Reddediyoruz*" platformunun örgütlediği eylemlerle karşı çıkılan "*Koordinasyon Ofisi*"nin mantığı, 1980'li yıllarda ortaya konan politikalar ve imzalanan protokollerden beri her zaman gündemde olmuştur. 1988 yılında imzalanan protokolde olduğu gibi, "*Koordinasyon Ofisi*"nin kurulmaya çalışılması konusundaki temel amaç; Ada'daki derneklerin, sivil toplum örgütlerinin, kültür sanat faaliyetlerinin, gençlik ve spor organizasyonlarının denetim altına alınmasından ve Ankara'daki iktidarla yerli işbirlikçilerinin zihniyetleri çerçevesinde biçimlendirilmesinden başka bir şey değildir.

21. yüzyılın ilk çeyreğinde, Ada'nın kuzeyinde Ankara hükümetlerinin yerli işbirlikçilerinin desteğiyle kurulması düşünülen "*Koordinasyon Ofisi*"yle, 1980'li yıllardaki yaklaşımdan bir adım daha öteye geçilerek, bu tür örgütlenmeleri ve faaliyetleri Türkiye'den getirtilecek kadroların yapması hedeflenmektedir. Demokrat, aydın ve ilerici unsurların elenerek, onların yerine gerici zihniyete mensup kadrolar getirilmek istenirken, Ada'da onların güdümünde, zapturapt altına alınmış bir toplumsal yapılanmanın sağlanması amaçlanmaktadır. Nitekim 15 Temmuz 2016 tarihinde Türkiye'de yaşanan askeri darbe girişiminin iki kanadında yer alan ve çıkarları dışında birbirlerinden farkı olmayan şeriatçı ve gerici zihniyetlerin çatışma hali ve toplumsal yapının geneline hakim olan düşünce yapısı, bunu gözler önüne sermektedir. Atatürk ilke ve devrimlerine, laik düzene henüz 20'li yıllarda sahip çıkmaya başlayan ve modernleşme konusunda önemli aşamalar kaydeden Kıbrıslı Türkler, bu gerici, asimilasyoncu düşünce yapısına hiçbir zaman ve hiçbir şekilde geçit vermeyeceğini, ortaya koyduğu, mücadele ile göstermeye çalışır. Buna rağmen Türkiye'deki Erdoğan-AKP iktidarı, gerici-dinci anlayışı, dalga dalga kuran kurslarını, imam hatip okullarını, okuldan fazla cami inşaatlarını ve laik eğitime aykırı ne varsa, Türkiye'den sonra Kuzey Kıbrıs'ta da uygulayarak, müdahalesini sürdürür.

1988 yılında TC-KKTC hükümetleri tarafından hazırlanan kültür protokolü tam anlamıyla hayata geçirilememiştir ama Devlet Tiyatrosu'nu ilgilendiren bazı maddeler uygulanmıştır. Bir devletin, kendi tiyatrosu adına hazır-

laması gereken teşkilat yasasını, bir diğer devletle yapılan protokolde kayda geçirmesi garipsenecek bir durumdur. Nitekim bakanlık müsteşarı Burhan Tuna'nın girişimleriyle, Devlet Tiyatrosu çalışanlarının haklarını iyileştirmek adına bazı yasal düzenlemeler yapılır. Yaşar Ersoy'un önerisiyle bir araya gelen sanatçılar, bağımsız ve demokratik bir işleyişe sahip özerk tiyatro kurumunu savunarak, bu düşüncelerini daha 4 yıl önce bakanlık tarafından düzenlenen kültür sanat danışma toplantılarında, tavsiye kararı olarak kayda geçirirmişlerdi. Sanatçıların beklentilerine kulak tıkayan aynı bakanlık, Kıbrıs Türk Devlet Tiyatrosu Teşkilat Yasası'nı, Kamu Görevlileri Yasası kapsamında değerlendirir. Yaşar Ersoy, LBT Sanat Yönetmeni olarak yayımladığı basın bildirisinde yapılan yasal düzenlemelerle tiyatronun temel sorunlarının çözülemeyeceğini, kültür sanat danışma toplantılarında dile getirdikleri bağımsız, demokratik ve özerk tiyatro kurumunun çatısı altında sadece Devlet Tiyatrosu'nun değil, Belediye Tiyatrosu ile tüm amatör ve özel tiyatroların bir araya getirilmesi gerektiğini vurgular.

Geçirilen yasanın, sanatın evrensel disiplinleri ve değerleriyle bağdaşmayan bir yanı olduğunu ve sanatın tamamen memur zihniyetine terkedildiğini vurgulayan başta Yaşar Ersoy olmak üzere tiyatro sanatçıları, diğer sanatçıları ve sanat örgütlerini de yanlarına alarak dönemin Meclis Başkanı Hakkı Atun'u ziyaret ederler. Atun, merkez sağ ve milliyetçi çizgide bir politikacı olmasına rağmen, hoşgörüsü ve her zaman için liberal tavırlarıyla öne çıkan bir kişiliğe sahiptir. Esas mesleğinin de mimarlık olması hasebiyle sanata yakın duran Atun'la yaptıkları görüşmeye rağmen, Milli Eğitim Bakanlığı bürokrasisi tarafından hazırlanan yasadan geri adım atılmaz. İlgili sendika KTAMS'ın eleştiri ve uyarıları ile meclisteki muhalefetin ret oylarına rağmen, bugün halen yürürlükte olan ve sorunların katmerlenerek artmasına neden olan, yasa iktidar partisi milletvekillerinin çoğunluk oylarıyla geçirilir.

KKTC'de Cüneyt Gökçer'e Sansür

Protokolün ruhuna yansıyan yasakçı zihniyetten payını alanlardan biri de hiç beklenmedik bir isim, Türk Tiyatrosu'nun duayeni Cüneyt Gökçer olur. Gökçer, Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuvarı ile Bilkent Üniversitesi'nin sahne sanatları fakültelerinin bölüm başkanı sıfatıyla öğrencileriyle hazırladıkları oyunları her yıl önce Ankara'da, ardından farklı bölgelerde sahnelemektedirler. 1988 yılında, "*Mutfak*" adlı oyunla birlikte İspanyol yazar Fernando Arrabal'ın "*Cephede Piknik*" oyunu sahnelenir. Her iki oyunun da Lefkoşa'da Atatürk Kültür Merkezi'nde perde açması hedeflenmiştir. Ekibiyle birlikte Kıbrıs'a gelen Gökçer, Saray Otel'de konaklar. Gelmeden önce aradığı öğrencisi Yaşar Ersoy, onunla ilgilenmiş, Cüneyt Gökçer'in kaldığı otelde onunla sohbet edip tiyatro ile ilgili konularda konuşmuşlardır. Yaşar Ersoy otelden ayrıldıktan kısa bir süre sonra, onu telefonla arayan Gökçer, her zamanki sevecen ve beyefendi tarzıyla, bir gariplik olduğunu "*Cephede Piknik*" oyununun sakıncalı bulunarak oynanmasının istenmediğini söyler. Kendisine bu oyunla solcuların ekmeğine yağ sürüleceği ve Rum propagandasına hizmet edileceği söylenmiştir. Türkiye'de, düşünce olarak muhafazakâr ve merkez sağ çizgide duran, zaman zaman muhalif sanatçıların eleştiri oklarına maruz kalan Gökçer, sanatsal anlamdaki otoritesi ve yeteneği hiç bir zaman tartışılmamasına rağmen, Kıbrıs'ta "*solun ekmeğine yağ süreceği ve Rum propagandasına hizmet edeceği*" gibi absürd bir gerekçeyle engellenir! Engellemeyi kabul etmeyen Gökçer'e, KKTC yöneticiler, TC Lefkoşa Büyükelçisi Ertuğrul Kumcuoğlu aracılığıyla baskı uygularlar. Cüneyt Gökçer, büyükelçilikten gelen telkinle pes ederek geri çekilir.

"*Barış*"ın "*b*"sinden ürken ve Cüneyt Gökçer'i dahi sansüre tabi tutan yasakçıların Lefkoşa'da sahnelenmesini engellediği "*Cephede Piknik*", tamamen barışçıl bir tema üzerine kurgulanmış; savaşın anlamsızlığının yanı sıra yıkımları ve ölümleri sorgulayan bir oyundur. 1. Dünya Savaşı döneminde geçen hikâyede Maviler ve Kırmızılar olarak adlandırılan iki tarafın iki askeri, karşılıklı nöbet tutmaktadırlar. Ateşkes ilan edilir ve bunu fırsat bilen askerlerden birinin ailesi piknik sepetini hazırlayarak cepheye gelir. Anneyle baba, cephenin bir yanındaki çocuklarıyla piknik yaparlar. Düşman ordusundaki nöbetçi askerin, ailesi yanında olmadığı ya da olamadığı için tamamen insani

nedenlerle, zaten ateşkes hali olduğu için onu da pikniğe davet ederler. Diğer askerin de aralarına katılmasıyla, savaşın nedenleri ve anlamsızlığı üzerine ironik sorgulamalara girişirler. Cephedeki piknik karamizahın diliyle sürer giderken, piknik alanına ansızın düşen bir top mermisiyle herkes oracıkta can verir. Savaşın ırk, milliyet ve cinsiyet tanımaksızın herkesi yokedebileceğini anlatan bu oyun, egemen çevrelerin temsilcilerini rahatsız ettiği için Kuzey Kıbrıs'ta sahnelenemez.

"*Cephede Piknik*" oyununun sahnelenemeyeceğini Cüneyt Gökçer'den bizzat öğrenen Yaşar Ersoy, bir bildiri hazırlayarak, yasakçı zihniyetin icraatını kamuoyunun bilgisine getirir. Sol partilerle birlikte sanat örgütleri ve köşe yazarları da yasaklamaya karşı ortaya konan tavrı sahiplenirler. Özalist ekonomi politikalarının dayatılmasıyla bozulan önceki hükümetin Kültür ve Turizm Bakanı, aynı zamanda TKP Genel Başkanı sıfatıyla İsmail Bozkurt ile CTP Genel Başkanı Özker Özgür, yaptıkları açıklamalarda; bu olayı, faşizme özenen bir düşünce yapısını korkunç bir skandal ve rezalet olarak nitelendirirler. Bu kararları üretenler, tüm insanlığın özlemi olan "*Barış*"ı çağrıştırdığı için, neredeyse havada uçan güvercinleri vurdurabilecek, zeytin ağaçlarını dahi yakıp kül edebilecek kafa yapısına sahip gerici ve faşist düşünceli insanlardan başkaları değillerdir.

Soyak Konutlarında Gönül Bağının Evi

Ülkenin toplumsal, siyasal, kültürel ve sanatsal sorunlarıyla mücadele eden, bu sorunlara çözüm önerileri üretmeye çalışan Yaşar Ersoy, bu süreçte kendi ailesini ve özel sorunlarını hep erteler... Özellikle alternatif, muhalif ve öncü bir kimlikle kurulan LBT'ye yönelik, egemen çevreler tarfından yapılan saldırılarılara karşı, O, arkadaşlarıyla birlikte mücadele verirken, diğer yandan da sanat yönetmeni ve rejisor olarak nitelikli oyunlar üretilmesi, yaygınlaştırılması için neredeyse gece gündüz çalışır. Aile ve özel sorunlarını erteleyen Ersoy'un bu tutumu, zaman zaman eşi Aydın Hanım tarafından eleştirilse de, onu hep destekler ve yardımcı olur.

1988 yılı sosyal, ekonomik ve kültürel alanlarda yaşanan her türlü olumsuzluğa rağmen, Yaşar Ersoy'un yaşamında aynı zamanda güzel bir olayın da

geliştiği bir yıl olur. Ekonomik sorunlarından dolayı eşi Aydın Hanım'la evlendikleri yıllarda ayrı bir eve çıkamayan ve kayınvalidesiyle kayınpederinin evinde 10 yıl boyunca boğucu bir sıkışmışlık içinde yaşayan Ersoy ailesi için ev sahibi olabilme umudunun gerçeğe dönüştüğü bir yıldır. Yaşar Ersoy, sanatsal mücadelesinin yanı sıra hem Belediye Emekçileri Sendikası (*BES*) hem de Kıbrıs Türk Amme Memurları Sendikası (*KTAMS*) çatısı altında sendikal kavgasını sürdürmektedir. KTAMS, önceki yıllarda sendikalarla işbirliği halinde çalışan Peyak, Mebank ve İktisat Kooperatif Bankası gibi ekonomik kuruluşlarla, dar gelirli üyelerinin konut sahibi olabilmesi için birtakım çabalar başlatmıştır. Devlet bünyesinde hayata geçirilen sosyal konut projeleri, UBP hükümetleri tarafından her zaman için muhalif görüşte olanların yararlanamayacağı şekilde sürdürülmüştür. KTAMS, Soyak Site'si olarak adlandırdığı kendi projesini hayata geçirebilmek için de iktidara karşı büyük mücadeleler vermek zorunda kalır. Mücadele başarıyla tamamlanır, Ersoy ailesi de 10 yıldır özlemini çektiği kendi evine kavuşur artık onların da bir evi vardır... Ve onlar için güneş daha sevinçle doğar.

Yaşar Ersoy'un eşitlik ilkesi, diğer arkadaşları ile eşleri arasında sorunlara neden olur. Soyak Sitesi'ndeki konutların taksitleri ödenir, koçanların hak sahiplerine verileceği gün gelir. Çoğu erkek olan hak sahiplerinin bazıları, eşleriyle birlikte Tapu Dairesi'nde sıralarını beklemektedirler. Tüm erkek hak sahipleri evlerinin koçanlarını sadece kendi adlarına kaydettirirler. Buraya kadar hiçbir sorun yaşanmaz. Yaşar Ersoy'un, evin koçanına eşi Aydın Hanım'ın adını da eşit bir şekilde yazdırdığı zaman kıyamet kopar. Hak sahibi erkeklerin eşleri bu durumu gördükleri zaman kazan kaldırırlar ve "*Yaşar Bey'in yaptığı şekilde*" diyerek eşitlik haklarını talep ederler. Soyak Sitesi sakini olan bazı ailelerde bu nedenle ciddi sorunlar yaşanırken çoğu koçanlar eşit olarak düzenlenir. Arkadaşları, Yaşar Ersoy'a yarı şaka yarı ciddi "*senin yüzünden hanımla aramız açıldı, evin yarısını kaybettik*" diyerek takılırlar. Koçanlarda eşit hak sahibi olan kadınlar ise iyi örnek oldukları için Aydın Hanım ile Yaşar Bey'e teşekkür ederler.

Yaşar Ersoy, bugün halen eşi Aydın Hanım'la ikamet ettikleri Küçük Kaymaklı bölgesindeki Soyak Sitesi'nde yaşamlarını sürdürürler. İnsanın evi, gönül bağının olduğu yerdir derler ya, Ersoy ailesinin de uzun sıkıntıların ardından gönül bağı oluşmuş olur. Yaşar Ersoy'un, yeni evinde kütüphanesini

taşıyarak tavan arasında oluşturduğu ve neredeyse küçük boyutlu bir tiyatro müzesini andıran çalışma odasıyla birlikte gönül bağı şenlenir, yeşillenir ve daha çok verimlilik kazanır.

Soyak Sitesi'nin yeşili olamayan bir "*yeşil alanı*" bulunmaktadır. Bu alan, Ersoy ailesinin evinin tam karşısına denk düşer. Yeşil olmayan "*yeşil alan*"ın değerlendirilmesi için site sakinlerinden "*halı saha yapalım*", "*yüzme havuzu yapalım*", "*daha konut yapalım*" gibi öneriler havada uçuşur. Ancak Yaşar Ersoy ve komşusu Özkan Bozkurt "*burası yeşil alandır ve yeşillendirmemiz gerekir*" diyerek, o alanı yeşillendirirler. Site'de çoğunluğun seyirci kaldığı yeşillendirme çabalarına Yaşar Ersoy ve Özkan Bozkurt inatla fidan dikerek, kovalya su taşıyarak ve sulayarak yeşil olmayan "*yeşil alanı*", gerçekten yeşil alana dönüştürüler. Her sulama eyleminden sonra da yeşil alana kurdukları mütevazı rakı masasında, "*pezevengis bombis... içmeyen müslüman değildir*" diyerek kendilerini de rakıyla keyifle sularlar. Bir yandan çalışma odasından gördüğü, akşamüstü evinin balkonuna oturup buz gibi birasını içip müzik dinlerken seyrettiği bu yeşil alan Yaşar Ersoy'a huzur verirken, diğer yandan ülkesinde katledilen doğayı, yok edilen yeşili, kesilen ağaçları, oyulan dağları, kirletilen denizleri düşünerek ve içi acıyarak paradoks yaşar.

Çalışma Mekânı Aslında Bir Sığınak

Yaşar Ersoy, evinin tavan arasını bütünüyle küçük bir tiyatro müzesi ve çalışma mekanı olarak düzenledi. Onunla bu mekânda, bu kitabın çalışmasına başladık. Bu mekânı, anlamaya ve duyumsamaya başladığım zaman, Yaşar Ersoy'u da duyumsamaya ve anlamaya başladım. Mekânlara anlamları, içinde yaşayan insanların yüklediği bilinen bir gerçekliktir. Ersoy da kendi ait yarattığı ve sıkı bir aidiyet duygusuyla bağlı olduğu bu mekâna, sevdasının ve kavgasının anlamını yüklemiştir. Bir çalışma mekânından öte, bu mekân, onun kim olduğunu, ne olduğunu, ne yaptığını, ne yapmak istediğini ifade etmektedir. Bu mekânın, Yaşar Ersoy'un bir nevi kimlik kartı gibi olduğunu belirtmek pek yanlış olmaz... Kendi eliyle düzenlediği bu mekân ile onun arasında sağlam bir etkileşim ve bağ vardır. Onun ruhu mekâna, mekânın ruhu da ona sinmiştir. Bu mekan, onun sadece çalıştığı, yazdığı, okuduğu dünyası

Yaşar Ersoy çalışma odasında, Lefkoşa, 2017

değil, aynı zamanda muhafazasıdır... Dış dünyanın kötülüklerinden, çirkinliklerinden kaçıp sığınılan bir "*Sığınak*" gibidir... Canı yandığı, yüreği kanadığı, ruhu sıkıştığı zamanlarda kendini onarmak, arınmak ve yeniden başlamak ya da en iyi dostu "*yalnızlığıyla*" baş başa kalmak, iç muhasebesini yapmak ya da huzur bulmak için sığındığı bir mekandır.

Canı yandığı, sevindiği, öfkelendiği zamanlarda Yaşar Ersoy, sığındığı bu mekânda; Nazım Hikmet'ten, Ahmed Arif'ten, Fikret Demirağ'dan, Faize Özdemirciler'den, Ataol Behramoğlu'ndan, Neruda'dan, Aragon'dan, Hayyam'dan, Pir Sultan Abdal'dan ve daha nice şairden yüksek sesle siirler okur, müzik dinler, katarsis yaşar. O, her çeşit müziği dinler ama en çok türkü sever. Ersoy "*Türküler umuttur, hasrettir, vefadır, yürekteki acıdır, sevda çiçeğidir, dostluktur, başkaldırıdır, isyandır*" der... Ve Nazım Hikmet'in dizilerini yüreğinin diliyle seslendirir.

"İnsanların türküleri kendilerinden güzel
kendilerinden umutlu
kendilerinden kederli
daha uzun ömürlü kendilerinden
sevdim insanlardan çok türkülerini
insansız yaşayabilirim
türküsüz hiçbir zaman
hiçbir zaman beni
aldatmadı türküler de."

O, türkü dinleyen insanın kötülüklerden arınabileceğini düşünür... Bedri Rahmi Eyüpoğlu'nun belirttiği gibi "*Ah bu türküler, ana sütü gibi candan, ana sütü gibi temiz*" dir der ve devam eder: "*Mis gibi insan kokar, mis gibi toprak kokar, hilesiz hurdasız...*" Bu nedenle Ersoy, sevdiği insanı "*Türkü Yürekli*", sevgiyle bakan insanı da "*Türkü Gözlü*" olarak tanımlar.

Yaşar Ersoy efkarlandığı ve efkarını dağıtmak istediği kimi zamanlarda da tavan arasındaki mekânına sığınmak yerine arabasına biner türkü kayıtlı CD'sini takar, dağ bayır demeden dolanır... Hele dostlarından gelen bir yalan, iki yüzlülük ve vefasızlık karşısında dağ bayır dolanırken Pir Sultan Abdal'ın aşağıdaki dizeleri ile yüreğinin acısını dindirmeye çalışır:

"Şu kanlı zalimin ettiği işler
Garip bülbül gibi zâreler beni
Yağmur gibi yağar başıma taşlar
Dostun bir fiskesi paralar beni
Dar günümde dost düşman belloldu
On derdim var ise şimdi elloldu
Ecel fermanı boynuma takıldı
Gerek asa gerek vuralar beni

Pir Sultan Abdal'ım can göğe aymaz
Hak'tan emrolmazsa ırahmet yağmaz
Şu illerin taşı hiç bana değmez
İlle dostun gülü yaralar beni"

Sert görünüşlü bilinen, zor adam olduğu düşünülen Yaşar Ersoy'u yakından tanıyanlar onun ne kadar duygusal ve yumuşak olduğunu, şaşarak öğrenirler. Genellikle herkesin derdini dinler, paylaşır... ama o, derdini yalnızlığıyla ve türkülerle paylaşmayı tercih eder.

Babadan Oğula Süregiden Tiyatro Geleneği

Dehey gayret atım
Arabamız taşı toprağı geçsin
Ulaş/Umut - Deniz/ Atlas
*ulaşsın hedefine.**

Kültürel, sanatsal, siyasal mücadelesini toplumsal sorumluluğunun bilincinde yoğun bir şeklide yürüten Yaşar Ersoy ailesine de zaman ayırır ama bu ayrılan zaman aileye yetmez ve daha fazlası talep edilir. O, eşi Aydın Hanım'a, bir kavganın içinde olduğunu, bu kavganın ise çocuklarının, hatta bütün çocukların geleceği için olduğunu söyleyerek kendisine anlayış göstermesini ve destek olmasını rica eder. Aydın Hanım ise hiçbir zaman sorun çıkarmadan eşine hep sevgiyle anlayış gösterir ve ona destek olur. Evin ve çocukların hem hemen tüm sorumluluğunu Aydın Hanım yüklenir. Yorgun ve gergin eve gelen Ersoy, eşinin de yorgunluğunun farkındadır. Bu farkındalıkla ev işlerinde eşine yardım etmek istemesine rağmen eşi, "*sen çocuklarla ilgilen ben yaparım...*" diyerek onu bilinçli bir şekilde çocuklarla ilgilenmeye yönlendirir. Çünkü Ersoy, çocuklarıyla oynayıp dinlenir, rahatlar... Çocuklar ise babalarına olan özlemlerini giderirler. Bu mutluluk sahnesinin rejisörü ve baş oyuncusu ise Aydın Hanım olur.

Çocuklarını dizine yatırıp yukardaki tekerlemeyle oynayan ve onlar için bir ideali hedefleyen Yaşar Ersoy'un, Aydın Hanım'la evliliğinin ikinci meyvesi, 21 Mart 1984 tarihinde dünyaya gelen küçük oğul Umut Ersoy'dur. 1979 yılında doğan ilk oğlu Ulaş'ın adı, daha önceki bölümlerde de söz ettiğimiz gibi,

---

* *Henrik Ibsen'in "Peer Gynt" adlı eserinden esinlenilmiştir.*

Yaşar Ersoy ve Aydın Ersoy, İstanbul, 2004

Ersoy'un öğrencilik yıllarının idol devrimcilerinden Ulaş Bardakçı'ya atfedilirken, ikinci oğul Umut, adını sanatçı babasının hayat felsefesinde önemli bir yer tutan, kendisine ait "*Umut en son ölür*" deyişinden alır. Yaşar Ersoy, bugünden geriye baktığında her iki oğlunu da, dünyaya ve hayata bakışlarıyla, etik duruşlarıyla, sorumluluklarıyla bugüne kadar sahneye koyduğu en büyük iki eser olarak, gururla yüreğinde taşımaktadır. Ulaş'ın doğduğu dönemde işten atılan, 5 yıl sonra Umut doğduğunda büyük ekonomik sorunlarla boğuşan Ersoy, bir yandan da en büyük silahı olan tiyatro aracılığıyla, kıyasıya bir siyasal mücadelenin içindedir. Küçük Ulaş ve bebek Umut'un ikinci evleri, ahşap duvarların çevrelediği salonu, kulisi ve fuayesiyle çocuklar için bir labirenti çağrıştıran Belediye Tiyatrosu'dur. Tiyatronun etik ve estetik değerler bağlamında ortaya koyduğu tavır, doğal olarak onların kişilik biçimlenmelerinde önemli bir etmen olacaktır. Ulaş ve Umut'un çocukluk yıllarından başlayarak içinde bulundukları bu ortam, onların sadece ikinci evleri değil ikinci okulları da olur. Ulaş ve Umut, teşrifatçılıkla ilk adımlarını attıkları tiyatro ortamında, süreç içinde çocuk oyunlarından başlayarak gençlik ve yetişkin oyunlarında küçük rollere de soyunurlar.

Ulaş Ersoy, Yaşar Ersoy ve Umut Ersoy, Lefkoşa, 1984

90'lı yıllarda BRT'de yayımlanan, Gökçen Bergen'in hazırladığı "*Portreler*" adlı programda, çocukluklarından itibaren babalarını "*tatlı-sert, disiplinli ve çok çalışkan*" biri olarak tanımlayan Ulaş ve Umut, babalarında tiyatroyu, tiyatroda babalarını tanır ve severler. Çünkü babaları evden çok tiyatrodadır. Bu durum onlar adına bir yanıyla zenginlik sunarken, diğer yanıyla da eksiklik olarak yaşanır. Sanatsal ve kurumsal anlamda varoluş mücadelesi veren Yaşar Ersoy'un, tiyatrodan eve taşıdığı sorunlar nedeniyle evde sıkıntılar yaşanması kaçınılmaz olur. Görmeyi bekledikleri ve özledikleri baba yerine, karşılarında sanatsal doğum sancısı çeken bir rejisör, oyuncu ve otoriter bir tiyatro kurumu yöneticisi durmaktadır. Bu durumda dengeyi sağlamak her zaman Aydın Hanım'a düşer.

İki torunu Deniz *(kız)* ve Atlas'la *(erkek)* da Ibsen'in eserindeki aynı tekerlemeyle oynayan ve onların da yaşamdaki hedeflerine ulaşmalarını dileyen Yaşar Ersoy'un aile ortamındaki ilişkiler manzumesinin belirleyici unsuru hep tiyatrodur. Bir başka deyişle ailenin yaşam biçimi tiyatroyla belirlenmektedir. Oğulları Ulaş ve Umut aldıkları etik ve estetik eğitimin sonucunda, her türlü olumsuzluğun yaşandığı çevremizden başlayarak, ülke ve dünya ölçe-

ğinde yaşanan sorunlara karşı duyarlı kişiler olarak yetişirler. Bu sorunlardan kaynaklanan sıkıntılar onları sabırsız ve isyankar davranışlara yönelttiğinde, kendilerini teskin etmeye çalışan babalarını suçlamaktan geri durmazlar. Her ne koşulda olursa olsun, haksızlığa ve adaletsizliğe karşı mücadele etmeyi; barıştan, insandan, doğrudan ve güzelden yana olmayı ondan öğrenmişlerdir çünkü. Gerek Kıbrıs'ta gerekse Türkiye'deki toplumsal mücadele platformlarında onlarda her zaman insani değerler yanında saf tutarlar, bunu kendilerine görev addederler. İkinci yuvaları tiyatro olan, sahnenin tozunu neredeyse yalayıp yutan bu iki genç insan, mesleki anlamda da doğallıkla tiyatroya yöneleceklerdir. 1987 yılında, Aristophanes'in "*Barış*" oyununun son sahnelenişinde annesiyle birlikte ilk kez tiyatro izlemeye giden 3 yaşındaki küçük Umut, oyunun doruk noktasını temsil eden, barışın kutsandığı finaldeki şarkılı danslı bölümde, annesinin kucağından inerek sahneye çıkar ve "*Kıbrıs Karşılaması*"na kendi dansıyla katılarak oyunculara eşlik eder. Bu durum, seyircinin coşkusunu bir o kadar daha artırır. Umut, sahneye ilk adımını atarken, ilk alkışlarını da almıştır. Ulaş ise 11 yaşında, LBT'nin, Yaşar Ersoy'un yönetiminde sahnelediği Haldun Taner'in "*Gözlerimi Kaparım Vazifemi Yaparım*" oyununda gazeteci çocuk rölünde sahneye çıkar. Oyunun epizot bağlantılarında, oyunun içeriğini tamamlamak amaçıyla Mehmet Ertuğ'un yaptığı gölge oyunu gösterisine de yardımcı olan Ulaş, sahne, kulis disiplinini, kolektif yardımlaşmayı ve bunlardan keyif almayı, heyecan duymayı çocuk yaşta yaşayarak öğrenir.

Ulaş da Umut da lise yıllarında tiyatro kolunun en aktif çalışanlarıdırlar. Lefkoşa Belediye Tiyatrosu'nun çocuk, gençlik ve yetişkin tiyatrolarında ilk eğitimini alan ve üniversite çağına geldiğinde yine aynı çatı altında babası ve abileri tarafından konservatuvara hazırlanan Ulaş Ersoy, bu sınavı büyük bir başarıyla verir. O yıllarda konservatuvar ve sahne sanatları fakültelerine giden sanatçı adayı her öğrenci için kontenjan ve burs temin eden Yaşar Ersoy, kimseye "*oğluna torpil yaptırdı*" dedirtmemek için Ulaş'ın kontenjan ve burs olanağından yararlanmasına bilerek ve isteyerek engel olur. Oğlu, "*Neden baba*?" diye sorduğunda, aldığı yanıt "*Dosta düşmana karşı!*"dan ibarettir. Ulaş da Umut da Yaşar Ersoy'un oğlu oldukları için babaları tarafından her zaman mağdur edilirler. Hatta masal anlatma yarışmalarındaki en düşük notu bile jüri üyesi olan babalarından alırlar. Kimseye söz söyletmemek için

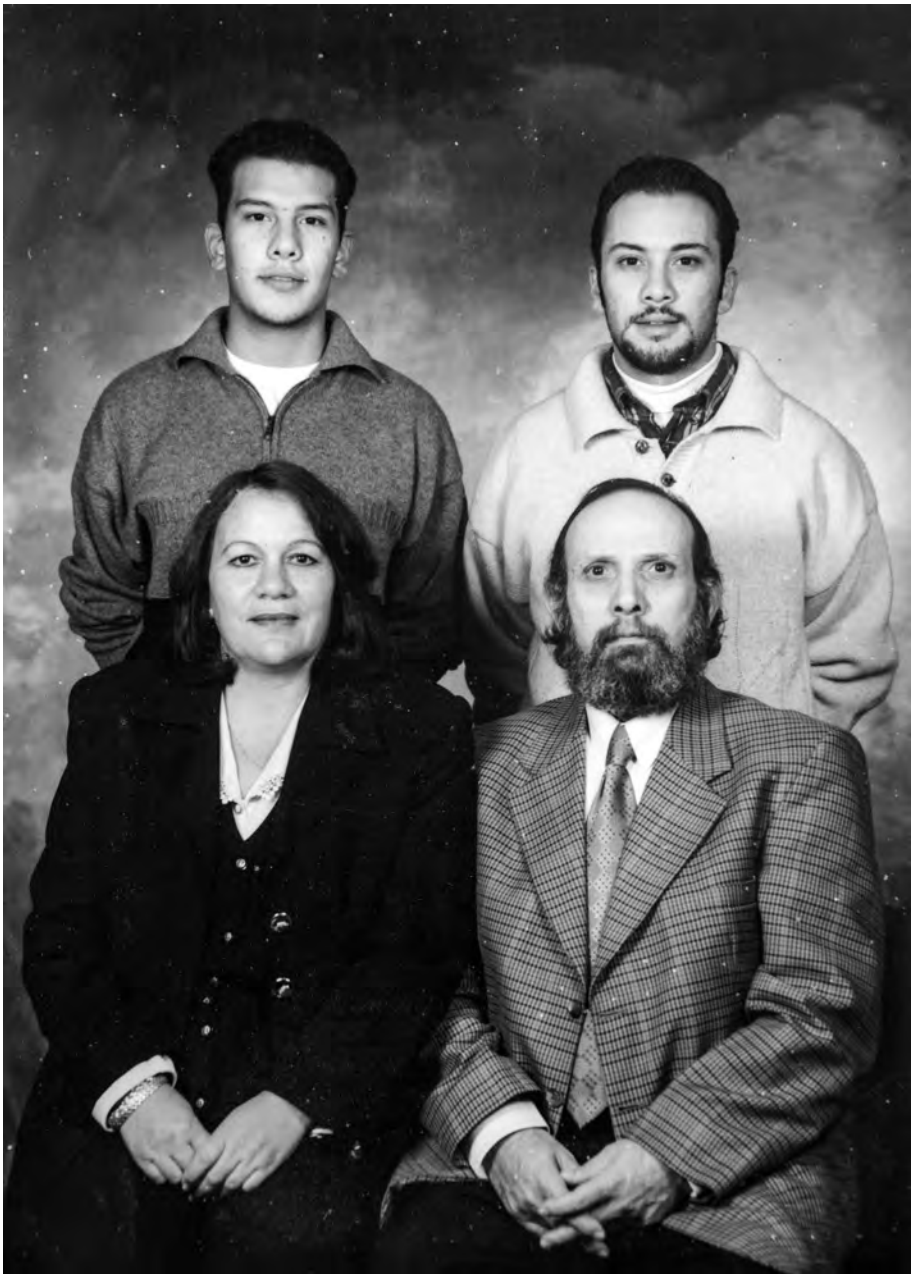

Umut Ersoy, Ulaş Ersoy, Aydın Ersoy ve Yaşar Ersoy, Lefkoşa, 2000

Ersoy, oğullarının öğrencilik yıllarında, iş ve meslek yaşamlarında onlara hep mesafeli olur. Onlar da "*Ersoy*" soyadının kendilerine karşı "*Sen Yaşar'ın oğlusun*" gibi kişiliklerini yaralayıcı şekilde kullanılmaması yönünde çok özenli davranırlar. Bu durum, çoğu zaman iki tarafın da birbirlerine haksızlık yapmalarına ve birbirlerini üzmelerine neden olur.

Ulaş Ersoy, sınavlardaki başarısıyla hem Hacettepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı'na hem de Bilkent Sahne Sanatları Fakültesi'ne girmeye hak kazanır. Yaşar Ersoy, oğlunun bu başarısıyla gururlanır ama gururunu göstermekte ketum davranır. Bu müjdeli haberi, her iki okulun da bölüm başkanlığını yapan Cüneyt Gökçer'den alır. Onunla yaptıkları görüşmede ona söylemez ama, Yaşar Ersoy'un gönlü, oğlunun da kendisi gibi konservatuvarda okumasından yanadır. Her iki okulun eğitim kadrosu, aynı ekolü temsil eden aynı hocalardan oluşmakla birlikte, oğlu Ulaş'ın, sahnesi tek bir "*sahne tozu*" zerresi dahi barındırmayan Bilkent Sahne Sanatları Fakültesi yerine konservatuvarda okuyarak "*sahnenin tozunu yuttum*" diyebilmesini istemektedir. Ulaş Ersoy'un tercihi de babasının tercihiyle örtüşür ve devlet konservatuvarına girer.

Yaşar Ersoy, eğitimini tamamlamasının ardından Ulaş'ın da geri dönerek kendi ülkesinde tiyatro yapmasını murad etmektedir. Buna rağmen, yetişkinliğe adım atan her birey gibi Ulaş'ın kendi hayatıyla ilgili hedefleri başka yönde gelişmektedir. Ulaş, konservatuvar yıllarında tanıştığı kendisi gibi bir sanatçı adayı olan Gülin Akdevelioğlu ile hayatını birleştirmeyi planlamaktadır. Yaşar Ersoy, Gülin'in de evlilik akdiyle vatandaşlık hakkını kazanacak olmasından hareketle onun da LBT ekibine katılmasını beklerken, bir yıl süreyle LBT'de görev alan ve "*Evlilik Dönencesi*" oyununda oynayan Ulaş Ersoy, sevdiği kadın olan Gülin ile birlikte Türkiye'de tiyatro yapmaya karar verir. Yaşar Ersoy, gelinini Lefkoşa'ya getirtme hayalleri kurarken, oğlunu da kaptırır. Ulaş, ertesi yıl TC Devlet Tiyatroları'nın kadro sınavını vererek oraya gider. Yaşar Ersoy ise tiyatronun her yerde insana ve yaşama hizmet eder olmasından teselli bulur. Devlet Tiyatroları'ndaki ilk yıllarında Sivas Devlet Tiyatrosu'nda görev alan Ulaş Ersoy ve Gülin Akdevelioğlu, halen Ankara Devlet Tiyatrosu'nun kadrolu sanatçıları olarak görev yapmaktadırlar. Ankara Devlet Tiyatrosu'nda yoğun bir tempoyla çalışan ve her sezondaki başarılarıyla izleyicinin alkışlarına mazhar olan Ulaş-Gülin çifti, zaman zaman aynı oyunlarda

Ulaş Ersoy ilk kez sahne tozunu yuttuğu "Gözlerimi Kaparım, Vazifemi Yaparım" oyununda, 1992

İlk kez geldiği tiyatroda, "Barış" oyununun sonunda annesinin kucağından fırlayıp sahneye çıkan Umut Ersoy, Lefkoşa, 1987

aynı sahneyi de paylaşırlar. Yaşar-Aydın Ersoy için gurur veren bu tablo, Kıbrıs'a yaptıkları turnelerde daha da gurulandırıcı ve keyif verici olur.

Ersoy ailesinin bir yanı bu güzellikleri ve mutlulukları yaşarken bir yanı da kahredici bir hüznü ve acıyı yaşar. Yaşar Ersoy'da çocuk yaşlarda başlayan "*ankilozan spondilit*" hastalığı, kalıtımsal olarak 30'lu yaşların başında oğlu Ulaş'ta da ortaya çıkar. Her ikisi de tiyatro sanatçısı olan baba ve oğul hastalık konusunda kader ortaklığı yaşarlarken, hastalık ve tedavisi konusunda sürekli konuşurlar. Herkes için sağlıklı yaşam elbette önemli ve değerlidir ama bir tiyatro oyuncusunun estrumanı olan beden, doğal olarak onlar için çok daha önemli ve değerlidir... Hele ankilozan spondilit gibi bir hastalık o enstrumanın akordunu bozup, onu zaafa uğratıyorsa ... Bu nedenle hastalığa karşı direnmeliydiler. Baba, nasıl ki hastalığa yenilmeyip direndiyse, Ulaş da direnecektir. Direnir de... Enerjisi, sahne performansı, inadı ve sevgisiyle tedavisini hiç aksatmadan ama hastalığıyla da barışık yaşayarak sürdürülen bir direniştir bu.

Ulaş'ın ardından ikinci oğlu Umut da tiyatro eğitimi almayı düşlemektedir. Fakat bu konuda abisi Ulaş kadar şanslı değildir. Bu konudaki en büyük engeli, bugün bunu büyük bir pişmanlıkla itiraf eden, tiyatroyu hayatının odağı haline getirmiş olan babasıdır. Neredeyse tiyatronun içinde doğan oğluna karşı büyük bir haksızlık yaptığını düşünen Yaşar Ersoy, o günlerde aile için iki tiyatrocunun yeterli olduğunu düşünmektedir. İlkokul ve kolej yıllarını başarılarla tamamlayan, çözümleyici bir zekâ kapasitesine sahip olduğunu düşündüğü oğlunun, herhangi bir bilim dalında eğitim görmesi için ısrarcı olur. Babasının bu ısrarlı tavrına boyun eğmek zorunda kalan genç Umut, üniversitenin kendisinden kazandığı bursla Yeditepe Üniversitesi İktisat Fakültesi'nde okur. Bugün bir kenara atılıp unutulmuş olan onur belgesi ve diplomasını aldıktan sonra, babasına verdiği sözü tuttuğunu ama devlet kadrolarında ya da bankacılık sisteminde çalışarak düzenin adamı olmak istemediğini söyler. Umut Ersoy, yüksek lisansını Sinema-TV alanında yapar ve zorunlu askerlik hizmetinin ardından LBT kadrosuna katılır. Oyunculuğa büyük bir arzusu olan Umut Ersoy, LBT satançılarından Döndü Özata'nın eğitsel desteği ve yardımlarıyla bir süre her sabah ses, diksiyon ve sahne çalışmaları yaparak, kendini oyunculuk alanında yetiştirmeye çalışır. Bugün gerek LBT oyunları, gerekse Kıbrıs Tiyatro Festivali için yaptığı afiş çalışmalarıyla, hem

Ulaş Ersoy, Deniz Ersoy ve Gülin Ersoy, Ankara, 2017

Umut Ersoy, Atlas Ersoy ve Melek Meray, Beşparmak Dağları, 2017

afiş tasarımı alanına hem tiyatro dünyamıza farklı bir perspektif sunan Umut Ersoy, sahne aldığı oyunlarda da her konuda öğrenmeye açık zekâsıyla ve yeteneğiyle başarılı işlere imza atmaktadır.

İkinci oğlu Umut'un tiyatro eğitimi almasının önüne engel koymaktan dolayı pişmanlığını, üstüne basa basa vurgulayan Yaşar Ersoy'un bundan çıkardığı en büyük ders, her ebeveynin çocuklarının arzu ettikleri alanda eğitim almalarını engellememeleri, engellemek bir yana onlara destek olmak için ellerinden geleni yapmalarıdır. Baba Ersoy'un, belki kendi yaşadığı sıkıntılardan uzak olsun düşüncesiyle, başka alana yönelmesini düşündüğü oğlu, o günlerde kendi arzusuna göre hareket edebilseydi, kimbilir belki de Kıbrıs Türk Tiyatro Hareketi adına önemli bir figür olarak yükselebilecekti. Hem oğlunun hem kendisinin içinde yaralı bir iz gibi yer eden bu durum, Yaşar Ersoy'a bunun hayatının en büyük hatası olduğunu düşündürmektedir. Bununla yüzleşmekten beis duymayan Yaşar Ersoy, oğullarıyla, sanat, siyaset ve felsefe konularında yüksek dozda tartışmalar yapmaktan da keyif alır. Yaşam mücadelesinde eleştirmeni olarak gördüğü eşi Aydın Hanım'ın yanı sıra, geriden gelip ileriye koşan oğulları da toplumsal, sanatsal ve düşünsel alanda eleştirmenleri arasına katılmıştır. Onlar da tıpkı babaları gibi şehvetle konuşmayı ve şehvetle tartışmayı seven insanlardır. O kadar ki evin balkonunda, piknikte mangal başında ya da deniz kenarında bir masa başında süregiden bu tartışmalar, çevredekileri ister istemez bir konferans ya da aytışma ortamının dinleyicileri arasına sokmaktadır. Yüksek sesle ve neredeyse bağıra bağıra konuşan 3 Ersoy'un seslerini kısmak ya da susturmak konusundaki uyarılar ise ya Aydın Ersoy'dan ya da ailenin gelinleri Gülin ve Melek'ten gelir.

Özellikle yaz aylarında, Ersoy ailesinde küçük büyük tüm aile fertleri biraraya geldiği zaman, keyifler doruktadır... Ulaş mangalı yakar, kebapları pişirir, servisi yapar... Mangala başka birinin dokunmasına asla izin vermez... Aydın Hanım masayı hazırlarken ailenin gelinleri Gülin ve Melek salatayı ve mezeleri hazırlar... Umut ise çocuklarla oynar... Yaşar Ersoy'da oğullarıyla birlikte içeceği rakıları bardaklara koyar ve beyaz peynirle kavun tabağını alarak masaya oturur. Baba Ersoy'un olmazsa olmazı müzik çaları da yanındadır...Çünkü o, böyle gecelerin DJ'yi dir. Ama onun DJ'liği çok sürmez... Oğul Ersoylar'ın müdahalesiyle "*yapma yaa baba... bu ne yaa baba*" söylemleriyle zevk duyarak yaptığı bu iş, onun elinden alarak Dj'lik koltuğuna oğulları

Aydın Ersoy, Deniz Ersoy ve Yaşar Ersoy, Ankara, 2013

Aydın Ersoy, Atlas Ersoy ve Yaşar Ersoy, Lefkoşa, 2017

oturur. Baba Ersoy, bu durum karşısında elinden oyuncağı alınmış bir çocuk gibidir ama sesini çıkarmaz. Ailesinin birarada olmasına onun mutluluğuna yetmektedir. Aslında tüm Ersoy ailesi birarada olmaktan mutludur, keyiflidir... Ta ki baba Ersoy ile oğlu Ersoylar arasında ya da oğlu Ersoylar kendi aralarında bir konu üzerinde inatlaşmaya başlamsınlar... Rakının da etkisiyle keyifli başlayan sohbet giderek bir aytışmaya, inatlaşmaya, herkesin birbirini ikna etme savaşına dönüşür. Sonra birdenbire hiç birşey olmamış gibi konuyu değiştirirler, sarılırlar öpüşürler rakıları tazelerler ve başka bir konu üzerine muhabet ederler, dertleşirler... Böyle gecelerde aileinin tüm fertlerinin katılacağı kolektif oyunlar da oynanır. Gecenin sonunda herkes yatağına uzanırken Yaşar Ersoy, ailesi ile birlikte olmaktan duyduğu bahtiyatlıkla ve rakının verdiği keyifle yastığına başını koyar koymaz horlayarak derin uykuya dalar. Bu horlama meselesi ise her defasında ertesi günün kahvaltı sofrasında "*sen horladın, ben horlamadım... sen daha çok horladın...*" biçiminde eğlence konusu olur.

Ersoy, dünyanın gittikçe kirlenmesine, bozulmasına, aydın yüreği ve duyarlılığıyla her zaman içerlemesine rağmen, torunları Deniz ve Atlas onun için yaşama sevinci ve yeşeren yeni umutlardır. İki torununun da hep gülmesini ister. Çünkü her gün daha da kötüleşen bu dünyada "*gülmenin devrimci bir eylem*" ve insanı özgürleştiren bir duygu taşıdığına inanır. Bu nedenle Deniz'e ve Atlas'a öğretmeye çalıştığı ilk şey gülmek ve kahkaha atmaktır. Torunlarıyla buluşlamaları sıkıntı ve stresten uzaklaştığı, tansiyonunun dengelendiği anlar olurken, onların canlarının sıkılmasına tahammül edemeyen ak sakallı Yaşar Ersoy, Deniz ve Atlas'ı eğlendirmek için çeşitli oyunlar ve maskaralıklar yapar. Tavan arasında duvarları afişlerle ve fotoğraflarla dolu kütüphanesini oğullarına olduğu kadar torunlarına da göstermekten bahtiyarlık duyan Yaşar Ersoy, onlara bırakacağı en büyük mirasının burası olduğunu düşünmektedir. Hiçbir zaman dile getirmediği ama iç muhasebesini yapıp kendini yargıladığı zaman, içinin derinliklerinde hissettiğini düşündüren bir diğer mirası ise başını önüne düşürecek herhangi bir hareketinin olmaması ve ömrü boyunca çalışarak üreten bir kişi olarak onlara bırakacağı, onurlu adıdır.

Tiyatro Tarihimize Işık Tutan Çalışmalar

Bugün, Avrupa Akdeniz Sanat Derneği'nin merkezi olarak kullanılan Başkent Sanat Merkezi Binası, 1976' dan 2007'e kadar Lefkoşa Belediye Başkanlığı binası olarak kullanılmaktadır. LBT sanatçıları, idari işlerin takibi için başkanlığa geldiklerinde, ofis olarak kullanabilecekleri herhangi bir oda ya da masaları bulunmadığından, belediye binasının karşı köşesinde Milli Eğitim ve İskân Bakanlıkları binalarının arkasındaki barakadan yapılmış bahçe büfesinde otururlar. Dışarıya atılmış bir iki sandalye ve sehpa niyetine kullanılan taburelere kahve, çay, sandüviç ve soğuk içecek servisi yapan kahveci Arnavut'un, sövgülü şakalaşmalarla bir o kadar daha yükselen davudî sesi, mütevazı büfesinde oturan müşterilerinin kahkahalarıyla birlikte sokağın her yanında yankılanmaktadır. Arnavut'un büfesi, orada oldukları zamanlarda tiyatroyla ilgili her türlü sorunlarını da konuşup tartıştıkları bir mekânır. Yaşar Ersoy, o günlerden birinde arkadaşlarıyla kahvelerini yudumlarken, tiyatronun geçmişiyle ilgili kafasındaki soru işaretlerini onlarla paylaşır. 1963 yılında kurulan İlk Sahne'den önceki dönemle ilgili bilgi ve belge eksikliğinden yakınır.

Arnavut'un büfesinin müdavimlerinden biri de deyim yerindeyse tam bir Lefkoşa Efendisi'dir. Takım elbiseli, kravatlı ve her gün için özenli traşıyla, aynı sokaktaki evinden bastonunu sürüyerek büfeye gelen 80'li yaşlara yelken açmış bir beyefendi... Hasan Saffet Hoca, Kıbrıslı Türklerin bilinen ilk sivil toplum örgütü olarak nitelendirebileceğimiz Kardeş Ocağı'nın kurucularındandır. Dönemin önde gelen aydınları, Avukat Fadıl Niyazi Korkut öncülüğünde Dr. Pertev Bey, Osman Nuri, Kemal Efendi, Yağcı Ahmet Efendi, Tabak Hilmi Efendi, Necmi Avkıran, Kitapçı Lütfi Efendi, Hakim Burhan Bey ve Mehmet Aziz Bey, Kardeş Ocağı'nın kurulmasına öncülük eden ve bu örgütün tiyatro faaliyetleri içinde 1920'li yıllarından itibaren etkin roller üstlenmiş isimleridir. Darülbedayi'nin kurucularından Muhsin Ertuğrul, Bedia Muvahhit, Vasfi Rıza Zobu ve Şaziye Moral gibi isimlerle, 1930'lu yıllarda Ada'ya gelip oyun sahneledikleri dönemlerde tanışma şansını yakalamış bir tiyatro sevdalısı Hasan Saffet Hoca, Kardeş Ocağı'ndaki arkadaşlarıyla birlikte, İngiliz Sömürge Yönetimi'nin hüküm sürdüğü yıllarda, Shakespeare'den Moliére'e, Namık Kemal'den Hikmet Afif Mapolar'a birçok tiyatro yazarının eserinde sahne

almıştır. Belediye Tiyatrosu sanatçılarının sohbetlerini çoğunlukla sessizce takip eden Hasan Saffet Hoca, bir gün her zamanki beyefendi tavrıyla araya girer ve kendisinin tiyatroyla ilgili geçmişinden söz eder. Başta Yaşar Ersoy olmak üzere, genç sanatçılar onu büyük bir heyecanla dinlemektedirler. Karşılarında ayaklı bir tarih oturmakta ve ağzından çıkan her bir kelime ve her cümleyle neredeyse hiç eşelenmemiş geçmişin kapılarını aralamaktadır. Hemen her konuda belge yoksunu olan Kıbrıslı Türkler için, o güne kadar 80 yılı aşkın bir geçmişi olan tiyatro hareketi adına da neredeyse hiç denecek düzeyde belge ve bilgi bulunmaktadır. Yaşar Ersoy, büyük bir heyecanla bu konuda bilgi ve belgelere ulaşıp ulaşamayacağını sorar. Hasan Saffet Hoca, büyük bir memnuniyetle ona yardımcı olabileceğini söyler ve evindeki bir sandıkta muhafaza ettiği belgelerle fotoğrafları önüne serer. Sandıkta, 1908 yılına kadar uzanan Kıbrıs Türk Tiyatro Hareketi'nin, İlk Sahne'den önceki yıllarına ışık tutan onlarca fotoğraf ve belge arşivi bulunmaktadır. Bütün bu fotoğraflardan yansıyan oyunlar ve dönemleriyle ilgili bilgileri sevgi ve sabırla anlatan Hasan Saffet Hoca, Yaşar Ersoy'un sanat yaşamında yeni bir sayfa açmaktadır. O güne kadar rejisinden oyunculuğuna, idareciliğinden her türlü işçiliğine kadar tiyatronun neferi ve yorulmak bilmez bir emekçisi olarak çaba harcayan ve bu çabasından hiçbir zaman geri durmayan Yaşar Ersoy, bu belgelerle buluşmasıyla birlikte, Kıbrıs'taki tiyatro hareketinin tarihine ışık tutan belgesel bir kitap üzerinde çalışmaya başlar.

Hasan Saffet Hoca'nın sevgi ve güvenle kendisine teslim ettiği arşivinden yola çıkan Yaşar Ersoy, bu belgeler ışığında Kıbrıs Türk Tiyatro Hareketi'nin tarihini yazmak için kolları sıvar. Hasan Saffet Hoca'dan sonraki ikinci adresi Girne'deki Milli Arşiv olur. II. Abdülhamid tarafından idama mahkûm edildiği için sömürge yönetimi altındaki Kıbrıs Adası'na sığınan Jöntürkler'den Ahmet Tevfik tarafından yayımlanan Mirat-ı Zaman, 1920'li yıllara doğru yayın hayatına katılan Remzi Okan'ın Söz, 1946-58 yılları arasında M. Fevzi Ali Rıza'nın çıkardığı Hürsöz gibi yayınlar en önemli araştırma kaynakları olur. Bu yayınların bir kısmı Latin harfleriyle basılmış olmakla birlikte, bir kısmı Arap Alfabesi, Harf Devrimi'nin ilk yıllarında yayımlanan bir kısmı ise her iki alfabenin iç içe geçtiği yayınlar olarak karşısına çıkar. Arap Alfabesi'yle yazılan Osmanlıcayı okuyamayan Yaşar Ersoy, bu konudaki en büyük desteği yazar ve araştırmacı Harid Fedai'den alır. Bu alanda yaşayan en yetkin isim olan

Harid Fedai, sadece çeviri konusunda yardımcı olmakla kalmaz, Yaşar Ersoy'un araştırdığı tiyatro tarihi konusunda birtakım başka kaynaklara yönelmesini de sağlar.

Hasan Saffet Hoca, Eşref Onbaşıoğlu, Yaşar Ersoy ve Osman Alkaş, Lefkoşa, 1988

Yaşar Ersoy'un, Hasan Saffet Hoca'yla başlayan 10 yıllık araştırma serüveni, 1998 yılında yayımlanan "*Toplumsal Ve Siyasal Olaylarla İç İçe Kıbrıs Türk Tiyatro Hareketi*" adlı kitabıyla somutlaşır. Kıbrıs Türk Tiyatro Hareketi'nin 100 yıllık serüveni, bu kitapta yer bulan belgeler ve fotoğraflarla gün yüzüne çıkar. Dramaturg ve yazar Aliye Ummanel'in Evrensel dergisinde yayımlanan bir araştırma yazısında da belirttiği gibi, Yaşar Ersoy'un sanat yönetmenliğinde LBT, *"Aristophanes'ten Haldun Taner'e, Shakespeare'den Aziz Nesin'e nitelikli eserleri toplumcu gerçekçi sanat anlayışıyla sahneye taşır. Manifestosunda belirtilen ilkelerden şaşmadan, kesintisiz bir şekilde üretmeye devam ederek bugüne gelir. Bu süre zarfında oyuncu yetiştirmek, Kıbrıs Türk tiyatro yazınını teşvik etmek ve desteklemek, bir tiyatro festivali düzenlemek gibi pek çok alanda Kıbrıs Türk Tiyatro Hareketi'ne katkıda bulunur. Bunların yanında LBT'nin kurucularından Yaşar Ersoy bu yazıyı yazarken bana kaynak oluşturabilecek kitapları da kaleme alır."*

Bu alanda bugüne kadar yazılmış tek eser olma özelliğini taşıyan "*Toplumsal Ve Siyasal Olaylarla İç İçe Kıbrıs Türk Tiyatro Hareketi*" kitabı, bugün sahne sanatları fakültelerinde, tiyatro kuramı alanında, sosyoloji ve tarih bölümlerinde eğitim gören birçok öğrenci ve akademisyen için, Kıbrıs Türk Tiyatro'su adına temel başvuru kaynağıdır. "*Toplumsal ve Siyasal Olaylarla Kıbrıs Türk Tiyatro Hareketi*" kitabı, Personel Yardımlaşma Kooperatifi (PEYAK) sponsorluğunda yayınlanır.

Yaşar Ersoy, bu başlangıçla "PEYAK *Kültür Yayınları*"nı hayata geçirmeye çalışır. Bu konuda PEYAK Yönetim Kurulu Başkanı Kemal Havalı ve diğer üyelerle görüşmeler yapar. Yapılan görüşmelerin ışığında PEYAK Kültür Ya-

yınları hayata geçirilir. Bu çercevede Yaşar Ersoy, Neriman Cahit ve İsmail Bozkurt'tan oluşan bir yayın kurulu çalışmaya başlar. PEYAK Kültür Yayınları'nda ardarda Feriha Altıok, Filiz Naldöven, Kutlu Adalı, Orkun Bozkurt gibi yazarların kitabları yayınlanır. 2000 yılında yaşanan ekonomik kriz nedeniyle bir bir bankaların iflas sarmalından PEYAK da kurtulamaz. Devlet tarafından tüm mal varlığına ve hesaplarına el konulması sonucu, PEYAK Kültür Yayınları durur. Yayınlanan kitaplara ise, Emlak ve Malzeme Dairesi tarafından el konulur ve ambarlarına atılır. Sanatçı ve yazarların uzun uğraşlarının sonunda kitaplar yazarlarına iade edilir.

Bu kapsamda diğer yazarlarla birlikte Yaşar Ersoy da kitabına kavuşur ve ilerleyen yıllarda bu kitabı belgesel bir film olarak hazırlama düşüncesi olduğunu benimle paylaşır. 1991 yılında, LBT Gençlik Tiyatrosu'nda çalışmaya başladığım günlerde tanıştığım, daha sonra Bayrak Radyo Televizyon Kurumu'nda kültür sanat programları yapımcısı olarak göreve başladığım günlerde, hep yanımda bulduğum ve o günlerden beri sevgi ve saygıyla, en önemlisi fikir yoldaşlığıyla birlikte birçok çalışmanın ve kavganın içinde olduğumuz Yaşar Ersoy'un bu düşüncesini benimle paylaşması ve birlikte çalışmamızı istemesi, O'nun Hasan Saffet Hoca'yla buluşmasında yaşadığı heyecanın benzerini bana da yaşatır.

Yıllar önce LBT'nin Gençlik Tiyatrosu içinde bazı oyunlarda onun yönetiminde amatör olarak hem sahnede hem sahne gerisinde birlikte çalışma olanağı bulduğum ve her zaman "*Hocam*" diye hitap etmekten gurur duyduğum Yaşar Ersoy'un kitabını, en iyi bildiğim dil olan televizyonun diliyle belgesele dönüştürmek düşüncesi benim için büyük bir mutluluk kaynağı olur. O'nun her zaman her konuda olduğu gibi kılı kırk yaran titizliğiyle, yüreğini ve kafasını ortaya koyduğu bu çalışması, dönemin Lefkoşa Türk Belediyesi Başkanı Kutlay Erk ile Bayrak Radyo Televizyon Kurumu Müdürü Hüseyin Gürşan'ın imzaladıkları işbirliği protokolü çerçevesinde, 242 dakikalık 6 bölümden oluşan bir belgesel olarak hazırlanır. 2005 yılında, 10 ayı aşkın bir sü-

Celal Cin, Simavi Aşık, Yaşar Ersoy, Kutlay Erk, Hüseyin Gürşan, Hakan Çakmak ve Mete Hatay, BRT, 2005

rede tamamlanan belgeselin seslendirmesini tiyatro sanatçıları Döndü Özata ile Hakan Elmasoğlu yapar, filmin müzikleri ise Kıbrıslı besteci, müzisyen ve kültür araştırmacısı Mete Hatay'ın, etnik tatlar içeren "*Versus Mundus*" albümünden seçilir.

"*Toplumsal Ve Siyasal Olaylarla İç İçe Kıbrıs Türk Tiyatro Hareketi*" adlı kitabın yayımlandığı ve belgesel film olarak hazırlandığı her iki dönemde de bazı çevrelerden eleştiriler. Resmi tarihin dışında, sivil bir tarih anlayışıyla hazırlanan kitap ve belgeselde gün ışığına çıkarılan gerçekler egemen çevreleri rahatsız etmiştir. Tiyatro tarihi konusundaki her bilgiyi, gazete kupürlerinin ve kişisel tanıklıklar yanında, resmi damgalı devlet belgelerinden de yararlanılarak ortaya konan bu belgesel çalışmanın hilafına, sunulan bu tarihsel bilgilerin gerçek olmadığını söyleyen kişiler ortaya çıkar. Bu kişiler, tiyatronun "*gerçek tarihini*" belgesel olarak kendilerinin hazırlayacaklarını, kendilerine yakın özel televizyon kanallarında ilan ederler. Ederler etmesine de bugüne kadar böyle bir işe giriştikleri ne görülmüş ne de duyulmuştur.

Yaşar Ersoy'un 1900'lü yılların başlarından itibaren, yüzyılın sonuna kadar olan tiyatro tarihini, toplumsal ve siyasal olaylarla paralel bir şekilde ele alıp irdelediği bu kitabın ilk ışığını yakan Hasan Saffet Hoca'nın ömrü, maalesef bu kitabın yayımlanmasını görecek kadar uzun olmaz. Yaşar Ersoy, kitap çalışmasına başladığı günlerde, Kıbrıs Türk Tiyatro Hareketi içinde farklı dönemlerde emek vermiş isimlere vefa borcu duymamız gerektiği

düşüncesiyle, sanat yönetmeni olarak görev yaptığı LBT bünyesinde Hizmet Onur Ödülleri'nin oluşturulmasına öncülük eder ve 1988 yılındaki ilk ödülün Hasan Saffet Hoca'ya verilmesi kararlaştırılır. Hizmet Onur Ödülleri yıllar içinde Üner Ulutuğ, Eşref Onbaşıoğlu, Kâmran Aziz, Vedia Barut, Nazım Ali İleri, Mehmet Ertuğ, Fadıl Niyazi Korkut, İsmet Vehit Güney, Ziya Rızkı, Ahmet Saydam, Fevziye Hulûsi, Süheyla Küçük, Ayten Berkalp, Kıymet Berkalp, Kemal Tunç, Yücel Köseoğlu, Nagehan Halit, Ayla Haşmet, Hatice Söğüt, Perihan Toygan, Doğan Erçağ, Nevzat Şehitcan, Deniz Çakır gibi hem amatör hem ödenekli tiyatrolarda Kıbrıs Türk Tiyatrosu'na çabalarıyla katkı koymuş olan isimlere ve kurumsal düzeyde başta Kardeş Ocağı olmak üzere, kültürel ve sanatsal etkinliklere de yer vermiş olan spor kulüplerine de verilir. 2010 yılına kadar devam eden ve her yıl 27 Mart Dünya Tiyatro Günü'nde sahiplerine verilen bu ödüllerin sonuncusu, tiyatroyu bugünlere taşıyan tiyatro seyircisine verilir. Seyircinin Hizmet Onur Ödülü, bugün Lefkoşa Belediye Tiyatrosu fuayesinde sergilenmektedir.

Sevgi ve Dostlukla Mayalanmış Bir Ekip

Ard arda iki büyük savaşın acılarını yaşamış, yasakçı, baskıcı ve otoriter yönetim anlayışlarının halkları sürüklediği felaketlerden nasibini almış dünyanın, Doğu Akdeniz bölgesindeki bu küçücük Ada parçasının kuzey yarısında, 21. yüzyılın şafağında dahi baskıcı ve yasakçı yönetim anlayışı hakimdir. Kuzey Kıbrıs'ta, Türkiye'nin alt yönetiminde ve Türk Ordusu'nun vesayeti altındaki sınırlı demokratik yaşam içinde bırakın muhalif çizgide olmayı, siyasi olmasa dahi hak arayışı içinde olan herkes gözlem altına alınmakta, rejimin ağırlığı vatandaşın ruhunda ve omuzlarında hissedilmektedir. Yaşar Ersoy ve Lefkoşa Belediye Tiyatrosu, demokrasi ve insan hakları mücadelesi içinde muhalefetin sanat kalesi olma işlevinden ödün vermeksizin yoluna devam etmektedir. Yaşar Ersoy, Osman Alkaş ve Erol Refikoğlu ile 40 yılı aşkın bir süredir bir arada olan, birlikte üreten, aynı kavgaya baş koymuş, omuz vermiş ve ekmeklerini tiyatro sevdasına birlikte katık etmiş ayrılmaz dostlar, yoldaşlardırlar. Yücel Erten'in ifadesiyle, tiyatronun "*Üç Silahşörü*"dürler.

Bu üçlünün bir araya gelişi, tam anlamıyla "eş zamanlı bir buluşma" olarak nitelendirilebilir. Her üçü de ayrı yeteneklere sahip olan ve yeteneklerini bir araya getirdikleri zaman, olanaksızlıklar içinde harikalar yaratan "*Üç Silahşörler*"dirler. Tiyatro gibi kolektif çalışma gerektiren sanatsal platformlarda genellikle rastlanan husumet ve kıskançlık gibi özellikler, bu üçlünün arasında hiçbir zaman yaşanmaz, bırakın yaşanmasını sözü dahi edilmez. Onlar, herşeyden önce tiyatro sevdasıyla yola çıkmış, sevdalarını ve kavgalarını da tiyatro yolunda birleştirmiş ve dayanışmanın en güzel örneklerini sergileyerek sürekli güzel işlere imza atmış insanlardır. Amansız tartışmaların yaşandığı durumlarda bile, bir işi nasıl daha iyi yapabilecekleri üzerine kafa yorarlar. Yaşar Ersoy, yıllar önce yönetmen sıfatıyla Fikret Demirağ'a verdiği bir röportajında, Erol Refikoğlu ile Osman Alkaş'ın oyunculuklarının ülkemiz tiyatrosu adına çok büyük bir şans olduğunu vurgular. Her iki oyuncu da Yaşar Ersoy'un yönetmenliği konusunda aynı görüşte olduklarını her fırsatta dile getirirler. Bu üçlüyü sahnede tamamlayan bir diğer önemli oyuncu da, LBT'nin o yıllarda istisnai durumlar dışında tek kadın oyuncusu olan Işın Cem'dir. Beraberlikleri sahne ile sınırlı kalmaz; evde, sokakta ve her yerde sürüp gider.

LBT'de, o yıllarda amatör oyuncuların da katkılarıyla yapılan provalar günün neredeyse 13-14 saatini alır, prova aralarında herkes eline çekici, çiviyi, tahtayı, boyayı, fırçayı alarak dekor için çalışır. Elbirliği ve kolektif anlayış çerçevesinde yapılan bu çalışmalar ekip ruhunu bir o kadar daha artırır. Yaşar Ersoy, oyunculuğunun yanı sıra reji bilgisi, yeteneği, bu konudaki yaratıcılığı, yönetsel becerisi, kuramsal ve belgesel alandaki çalışmalarıyla ön plana çıkarken, Erol Refikoğlu plastik sanatlara yönelik el becerileriyle dikkat çeker. Sahne sempatisi ve enerjisinin yanı sıra Tanrı vergisi yeteneği sayesinde oyunculuk konusunda tam bir usta olarak tabir edebileceğimiz Refikoğlu, diğer becerileri sayesinde hem mask yapımı hem dekor kurulumlarında büyük katkılar sağlar. Kıbrıs Türk Tiyatrosu'nun, Erol Refikoğlu ile benzer niteliklere sahip bir diğer usta oyuncusu Osman Alkaş da dekor, kostüm yapımlarında ve ışık düzenlemeleri konusundaki yetenekten gelen katkılarıyla, yıllar içinde LBT'ye can veren isimlerden olur.

Osman Alkaş'ın tartışılan her sorunda, konuya ters tarafından bakarak bir başka boyutu ortaya koyması, diğerlerinin farklı ufuklar kazanması açısın-

dan kolektif çalışma ortamında önemli bir etken olur. Eş zamanlı bir buluşma sonucu sevgi ve dostlukla mayalanan LBT ekibi, sahnelediği oyunlarla izleyicisini çoğaltırken toplumda ise güzellikleri, seviçleri, çoşkuları, umutları çoğaltır. Kıbrıs Türk Tiyatrosu "*İlk Sahne*" sanatçılarından Osman Balıkçıoğlu, "*Bizim İnsanımız, Bizim Lefkoşamız*" adlı kitabında, Kıbrıs Türk Devlet Tiyatrosu'nun, sevgi, dostluk ve dayanışmadan yoksun, bürokrasinin çarkları arasında nasıl eridiğini ve çöktüğünü anlattıktan sonra sevgi, dostluk ve dayanışmayla yoğrulan LBT ekibini şöyle tarif eder:

> "*Bu dört tiyatro emekçisi; Yaşar Ersoy, Osman Alkaş, Erol Refikoğlu, Işın Refikoğlu Kıbrıs Türk tiyatrosunun aydınlık günlerinin habercisi oldu. Sanata gönül vermiş bir belediye başkanını, Sayın Mustafa Akıncı'yı yanlarında buldular, el ele verip Lefkoşa Belediye Tiyatrosu'nu kurdular. 'En büyük benim' kaprislerine kapılmadan, el ele, gönül gönüle götürüyorlar işi. Yetenekli gençleri yönlendiriyorlar, tiyatro eğitimi almış olanlara saflarını açıyorlar.*"

Gerçekten de Osman Balıkçıoğlu ve daha birçok gazeteci yazarın da belirttiği gibi LBT ekibi kolektif bir anlayışla, sevgi ve dostlukla yoğrularak çoğalır, çoğaltır. Tiyatro kuramcısı Konstantin Stanislavski'nin özlü deyişinde de vurguladığı gibi; sanatta kendilerini değil de kendilerinde sanatı seven ve

Erol Refikoğlu, Yaşar Ersoy, Işın Cem ve Osman Alkaş, Lefkoşa, 1988

üreten LBT ekibi dayanışmanın sembolü olur. Yokluklar içinde çıkılan yolda, başarılı oyunlarıyla tiyatro izleyicisinin vazgeçilmezi haline gelen Belediye Tiyatrosu'nun yapısının, sarsılmaz sevgi ve dostluk bağları, ekip anlayışı ve ruhuyla mayalandığını söyleyebiliriz. Bu mayalanmayla sanatsal çalışmalarını sürdüren LBT'ye ilerleyen yıllarda katılan onlarca genç, yetişkin ve eğitimli oyuncu da o büyük sanat hamurunun içinde aynı ruhla yer alırlar. Bu öyle sağlam bir mayalanmadır ki, ilerleyen zamanlarda ortaya çıkan mini iktidar çatışmalarına, kimi sanatçıların ve teknik personelin bencil çıkar hesaplarına rağmen, zaman zaman zaafa uğrasa da özü bozulmaksızın devam eder. LBT 30. yılına ulaştığında, "*Üç Silahşörler*" LBT yönetimini büyük bir bahtiyarlıkla yetiştirdikleri genç sanatçılara devrederler.

"*Bu Adanın İtlerini Tanır Mısınız?*"

1988 yılında, hocası Yücel Erten, kendisinin Türkçeye çevirdiği, Güney Afrikalı yazar Athol Fugard'ın "*Ada*" oyununu Yaşar Ersoy'a gönderir. Erten'e göre bu oyun LBT'nin sanat çizgisine tamı tamına uymaktadır. "Ada", her türlü baskı ve sindirme politikalarına karşın, bir hücrede dahi nasıl direnilebileceğinin ve onurunu yitirmeden nasıl ayakta kalınabileceğinin anlatıldığı bir oyundur. Irkçı Apartheid rejiminin 27 yıl boyunca Robben adasına hapsettiği Güney Afrikalı özgürlük savaşçısı Nelson Mandela'ya adanan oyundaki bir replik Yaşar Ersoy için oldukça çarpıcıdır; "*Bu Ada'nın itlerini tanır mısınız?*" Bu repliği okuduğunda, iç sesiyle kendi kendine verdiği yanıt, onları çok iyi tanıdığı yönündedir. Athol Fugard'ın yazdığı oyundan çok etkilenen Yaşar Ersoy, oyun metnini ekip arkadaşlarıyla da paylaşır. Osman Alkaş ve Erol Refikoğlu da metinden çok etkilenirler ve oyunu repertuvarlarına almayı kararlaştırarak çalışmalarına başlarlar. Yaşar Ersoy'un yöneteceği oyunda bu ikili, rol alacaklardır.

Yaşar Ersoy ve arkadaşlarının "*Ada*" oyununu repertuvarlarına aldıkları o yıllarda Nelson Mandela halen tutukludur. O'nun özgürlüğü adına her yerde dayanışma konserleri ve ırkçılık aleyhtarı eylemler düzenlenmekte, "*Free Nelson Mandela*" (*Nelson Mandela'ya Özgürlük*) sloganı dünyanın her yanında yankılanmaktadır. Sahneledikleri oyunu Nelson Mandela'ya ithaf eden LBT

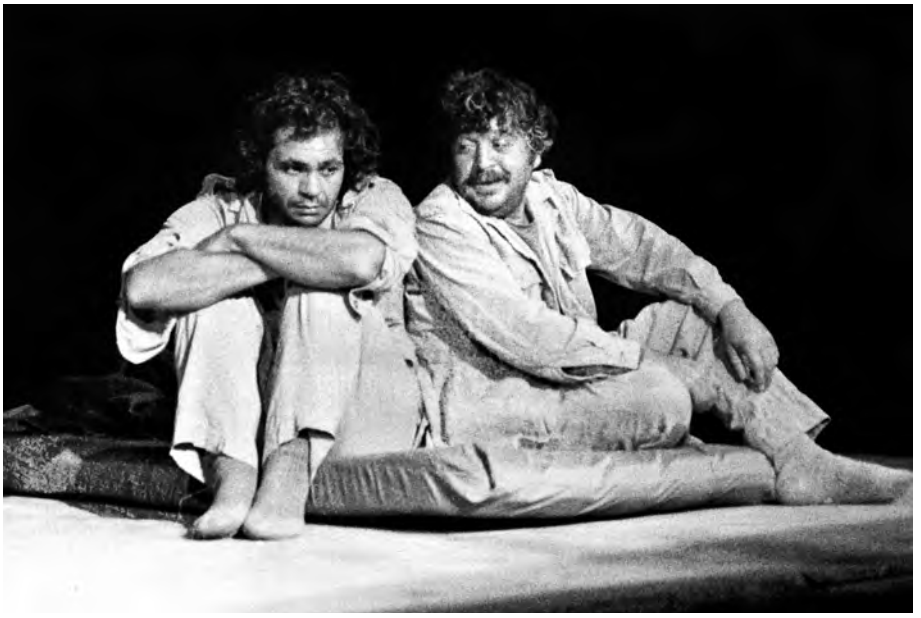

Osman Alkaş ve Erol Refikoğlu, Athol Fugard'ın yazdığı Yaşar Ersoy'un yönettiği "Ada" oyununda, 1988

sanatçıları, Kıbrıslı Türklere teslimiyetçi olunmaması, umudun yitirilmemesi ve onurlu bir duruş sergilenmesi mesajını vermeyi hedeflerler. Nitekim Ada'nın kuzeyinde yaşayan halk, 1981 seçimlerindeki dış müdahalenin ardından, 1986 yılında gündeme gelen Özalist neoliberal politikaların dayatmacı ve müdahaleci tavrıyla birlikte sosyal, ekonomik ve siyasal anlamda umudunu yitirmeye başlamıştır. Umudun yitirilmeye başladığı yerde, toplumsal alanda yozlaşmanın gündeme gelmesi de kaçınılmazdır.

80'li yılların sonlarına doğru sosyal, kültürel, ekonomik ve siyasal değerlerde bir alt üst oluş yaşanırken, umudunu yitirdiği bu koşullarda, bezginlik belirtileri nükseden halk kitleleri, verili olan düzeni kabul etme eğilimi göstermeye ve kendini ona uydurmaya çalışırlar. Nelson Mandela'nın bağımsızlık ve özgürlük mücadelesini, onurlu duruşun sembolü olarak yansıtan "*Ada*" oyunu, Kıbrıslı Türklerin içinden geçtiği koşullarda, sanat adına uyarıcı bir işlev üstlenecektir. Herşeye rağmen mücadele etmenin önemine vurgu yapan "Ada"daki direniş, hücrede sanat yoluyla yapılmaktadır. Siyasi mahkûmlar için direnişin sembolü, Antik Yunan'ın en önemli tragedya eserlerinden biri olan Sophokles'in "*Antigone*"sidir. Tıpkı Mandela'nınki gibi, Antigone'nin

dramında da devletle bireyin karşı karşıya geldiği durumlarda, bireyin haklarını öne çıkaran bir anlayıştır söz konusu olan. "*Ada*", LBT'de sahnelendiği zaman Fikret Demirağ, Şener Levent ve Neriman Cahit gibi sanat tandanslı yazarlar, gazete köşelerinde, bu oyunu LBT adına bir çıta yükselmesi ve usta işi bir çalışma olarak nitelendirirler.

1988 yılında Osman Alkaş ve Erol Refikoğlu ile "*Ada*" oyununu sahneye taşıyan Yaşar Ersoy, tam bir çeyrek asır sonra, 2013 yılında bu oyunu yeniden ama farklı bir konseptle sahnelemeye karar verir. Bu süre zarfında Nelson Mandela ve onun özgürlük savaşımı meyvelerini vermiş, 1993 yılında hapisten çıkan Güney Afrikalı lider, 1994 yılında tüm halkın katılımıyla yapılan seçimlerde ülkesinin ilk siyah cumhurbaşkanı seçilmiştir. Fugard'ın "*Ada*" oyununu

Erol Refikoğlu ve Osman Alkaş, Athol Fugard'ın yazdığı Yaşar Ersoy'un yönettiği "Ada" oyununda, 1988

Türkçe'ye çeviren Yücel Erten, 2012-13 tiyatro sezonunda Yaşar Ersoy'un rejisiyle sahnelenen "*Kabare Kıbrıs*" oyununu izlemek için yeniden Kıbrıs'tadır. Oyunu izledikten sonra, Lefkoşa'da Mahmut Anayasa'nın çalıştırdığı bara giderler ve orada sohbet ederler. Yücel Erten'in de büyük takdirini toplayan ve LBT'nin çizgisine yakışır nitelikte bir oyun olduğunu vurguladığı şenlikli,

cümbüşlü karamizah oyunu "*Kabare Kıbrıs*" üzerine konuşurlarken, Ersoy, Erten'e "*Ada*"yı yeniden sahnelemeyi düşündüğünü söyler. Erten, 25 yıl önce sahnelenen bu oyunu yeniden sahnelemeye gerek olup olmadığı konusunda tereddütleri olduğunu belirtir. Yaşar Ersoy'un bir uyarlama yapmayı ve bu uyarlamayı kadın ekseni üzerinden hayata geçirmeyi düşünmektedir.

Oyunun telif haklarını elinde bulunduran Yücel Erten'den uyarlama konusunda izin alır ve kolları sıvar. Erkek söylemleri içeren oyunu kadın söylemleriyle değiştirir ve genel yapısını bozmaksızın birtakım küçük değişikliklerle "*Ada*"yı kadın ekseninde yeni bir boyuta taşır. Ersoy'un bu oyuna yeniden yönelmesi, içinde yaşadığı toplumun yeni bir umutsuzluk girdabına girmiş olduğu düşüncesinden kaynaklanmaktadır. O'na göre, "*Ada*"nın ilk sahnelendiği 1988'den 2013 yılına kadar yaşanan toplumsal sürecin ardından değerler tam anlamıyla alabora olmuş, herşey daha fazla yozlaşmış ve çirkinleşmişmiştir. Herkes, bedelini ödemeden bir şeylere sahip olmanın peşindedir. Ganimet ekonomisinin getirisi olan lüks arabalarla havuzlu villalarda zevk-ü sefa sürenler ve onlara özenen insanların yaşadığı bir ülkede, özgürlüklerini ellerinden almaya yönelik dış dayatmalara karşı herhangi bir direnişi örgütlemek daha da zorlaşmıştır. Yaşar Ersoy'un, yozlaşan ve gittikçe çirkinleşen bu sisteme karşı en büyük silahı, her zaman olduğu gibi başkaldırıyı oldum olası içinde barındıran tiyatrodur. Tüm sanat yaşamı boyunca egemen sistemin çizdiği verili sınırlar içinde yaşamayı reddeden sanatsal ve politik bir tavra sahiptir. O, sınırların dışına çıkılabildiği müddetçe onurun ve varlığın korunabileceğini düşünenlerdendir.

Tiyatronun başkaldırısı bu kez kadın üzerinden biçimlenmiştir. "*Neden kadın*?" sorusuna verdiği yanıt ise kadının erkeğe göre iki kat daha fazla sömürüye maruz kaldığı, daha çok dışlandığı şeklinde olur. Çıkış noktası, oyunun özgün metninde de var olan Antigone'nin, "*Ben bu dünyaya kin değil, sevgiyi paylaşmaya geldim*" sözüdür. Yaşar Ersoy, oyun için Özgür Oktay ve Döndü Özata ile çalışmaya karar verir. Disiplinli çalışmalarından hiçbir zaman ödün vermeyen ve bu disiplinleri sayesinde oyunculuklarıyla başarıyı yakalayan Özgür Oktay ve Döndü Özata, bu oyunda ustaları Erol Refikoğlu ve Osman Alkaş'ın performanslarının gölgesinde kalma korkusuyla daha bir aşkla çalışırlar. Yaşar Ersoy, korkunun iyi bir şey olduğunu, korktukça daha iyi çalışıp çok iyi bir iş ortaya çıkaracakları yönünde onlara telkinlerde bu-

lunur. Her biri başarıyla tamamlanan temsillerin ardından, korkunun insanı hem başarılı kıldığını, hem de Nazım Hikmet'in eserindeki kahramanı ''Karayılan" gibi kahraman yaptığını söyleyerek onlarla şakalaşır ve onları kutlar. 2013 yılında sahnelenen "*Ada*" oyununda kadın duyarlılığıyla öne çıkan Oktay ve Özata, sahne üzerinde Refikoğlu ile Alkaş'ı aratmayacak bir performans gösterirler. Çoğu platformda ve köşe yazısında da vurgulandığı gibi her seferinde "*yüreklerinin pimini çekerek*" sahneye çıkarlar. Yüreklerinin pimini çekerek sahneye çıkan Özata ve Oktay, başarılı performanslarından dolayı, aynı yıl Necati Özkan Vakfı Sanat Ödülü'nü alırlar.

Sanatın felsefi boyuttaki değerlendirmeleriyle ön plana çıkan ve sanatçı kimliğinin yanı sıra Kıbrıslı Türklerde sanat kuramı konusundaki fikirleriyle yeni açılımlar sağlayan Ümit İnatçı, bu oyunu değerlendirdiği yazısında, "*Ada*"nın oyuncuyu eksen ve esas alarak sahnelendiğini ifade ederken, çok yüksek bir ritmi olan böyle bir oyunu, nitelikten ödün vermeksizin taşıyacak oyuncunun az bulunduğunu vurgular. Oyunu başarıyla taşıyan ve nitelikten ödün vermeyen Özgür Oktay ile Döndü Özata'nın yürekten kutlanması gerektiğini de söyler.

Özgür Oktay ve Döndü Özata, Athol Fugard'ın yazdığı Yaşar Ersoy yönettiği "Ada" oyununda, 2013

25 yıl sonra yeni bir uyarlamayla sahnelenen "*Ada*"yı ard arda iki kez izleyen Yücel Erten ise, hemen ardından şu satırları yazar: "*Nelson Mandela'nın ışığında kotarılmış bir oyun. Sağlam dramaturji, temiz sahneleyiş, dürüst oyunculuk ve direnen bir tiyatro...*"

"*Ada*" oyununu sahneye taşıyan Özgür Oktay ve Döndü Özata'nın hocaları Yaşar Ersoy, bir söyleşisinde; "*Bazı insanlar vardır ki işi yaparmış gibi en gösterişli şekilde görünmeye çalışırlar. Popüler olmak, var olmak için kendilerini aptalca pazarlarlar. Kendileri olmaktan ziyade başkası olma arzusu gözlerini döndürür. Bazı insanlar da vardır ki işlerini en gösterişsiz şekilde iyi ve düzgün yaparlar. Yersiz aptalca hırslarla, popüler olacağım diye yırtınmazlar. Sadece işlerinin gerektirdiğini yaparlar. Belki ötekiler tarafından fark edilmezler, popüler dünyada ve magazin sayfalarında yer bulmazlar ama onlar hep vardırlar, çünkü işlerini iyi yaparlar. Bence Özgür ve Döndü ikinci kategoriye giren az sayıdaki sanatçılarımızdır*" diyerek onları bu şekilde tarif eder.

"*Ada*" oyunu, Türkiye'de "*Gezi Parkı Direnişi*" ve buna bağlı politik gerginliklerin yaşandığı günlerde, İstanbul Şehir Tiyatroları'nın Kadıköy'deki Haldun Taner Sahnesi'nde İstanbullu tiyatro izleyicisiyle de buluşturulur. Bir hafta süreyle matine ve suare gösterileriyle kapalı gişe oynayan tiyatro için, Şehir Tiyatroları yönetmenlerinden Hülya Karakaş, sosyal medya hesabından "*Bize tiyatro dersi verdiniz, unuttuğumuz değerleri hatırlattınız!*" demekten kendini alamaz. İstanbul'da yaşanan isyan günlerinin etkisi bir yana, oyunun başkaldırıyı ve her şeye rağmen onurlu duruşu yücelten etkileyici tavrı, seyirciler üzerinde, adeta 140 yıl önce sahnelenen Namık Kemal'in "*Vatan Yahut Silistre*" oyununun yarattığı etkiyi yaratır. Her oyun bitiminde, salonda başlayan alkış tufanına "*Her yer Taksim, her yer direniş!*" sloganları karışır.

Türkiye'nin saygın sanat dergilerinden Mimesis'de Yavuz Pak, "*Türkiye'de otoriter ve diktatoryal bir rejimle uygulanan baskı, sansür ve otosansür sarmalında kıvranan tiyatronun, 'utanan ve uyutan' tiyatroya dönüştüğünü*" ifade eder. Pak, 23 Aralık 2013'te "*Mimesis*"te yayımlanan bu yazısında, Lefkoşa Belediye Tiyatrosu'nun "*Ada*" oyunuyla sözünü söyleyerek politik mücadelenin simgesi haline geldiğini ve '*sözü kısılan*' Türkiye tiyatrosuna '*el verdiğini*' vurgular. Yavuz Pak'a göre; politikadan kaçan, sözünü söylemeyen tiyatro, kendisine ve tarihine ihanet eden tiyatro olabilir ancak. Zaten "*Ada*" oyunundaki "*Tiyatro maskaralık değildir*" repliği de bu anlayışa karşı verilebilecek en

Özgür Oktay ve Döndü Özata, Athol Fugard'ın yazdığı Yaşar Ersoy'un yönettiği "Ada" oyununda, 2013

güzel yanıttır. Türkiye Tiyatro Eleştirmenleri Birliği Başkanı Üstün Akmen ise "*Onurlu bir direnişin destanı*" olarak nitelendirdiği "*Ada*"nın mükemmel bir reji ve başarılı oyunculuklarla sahnelendiğini söyleyerek, ayakta alkışlanması gerektiğini vurgular.

Lefkoşa Belediye Tiyatrosu'nun, "*Ada*" oyunuyla Türkiye'nin İstanbul, Trabzon, Bursa kentlerine yaptığı turnelerde her temsil, izleyiciler ve eleştirmenler tarafından "*bizlere yeni bir soluk, yeni bir heyecan getirdiniz*" sözleriyle alkışlanır ve bu oyun üzerinden Kıbrıs Türk Tiyatro Hareketi adına onurlandırıcı yazılar yazılır. Kıbrıs Türk basınında da Hasan Kahvecioğlu, Çiğdem Dürüst, Hasan Hastürer, Ahmet Tolgay, Neriman Cahit, Mehmet Levent ve Osman Güvenir gibi yazarlar da "*Ada*" oyununun böylesi bir dönemde yeniden sahnelenmesinin isabetli olduğunu dile getirirler. Çok iyi bir performansla sahnelenen oyundaki onurlu direnişin, topluma ayna tuttuğunu yazarlar.

Nelson Mandela'nın özgürlüğüne kavuşmasının üzerinden 20 yıl geçmişken, Türkiye'de Erdoğan-AKP iktidarı, muhalif avına çıkılmıştır. Başta gazeteci ve yazarlar olmak üzere, muhalif olarak bilinen kişiler ya gözaltına alınmakta ya da tutuklanmaktadırlar. 2013 yılının 27 Mayıs'ında, halkın tüm

itirazlarına rağmen Taksim Gezi Parkı'ndaki ağaçların, belediye dozerlerince sökülmek istenmesi ve parkın yerine Topçu Kışlası ve AVM yapılması yönünde belediyenin başlattığı girişimi engellemeye yönelik, sokakta ve meydanlarda demokratik bir kitle hareketi örgütlenmiştir. Taksim Gezi Parkı üzerinden başlayan direniş, aslında hükümetin ve Başbakan Tayyip Erdoğan'ın baskıcı ve özgürlükleri kısıtlamaya yönelik söylemleri ve tavırlarına karşı girişilen bir başkaldırı hareketini yansıtmaktadır. Böyle bir gündemin yaşandığı İstanbul'da sahnelenen "*Ada*" oyunu, "*Gezi Parkı Direnişçileri*"ne ve ekmek almak için evinden çıktığı sırada polisin attığı gaz bombasıyla başından ağır yaralanan 15 yaşındaki Berkin Elvan'a ithaf edilir. Elvan, maalesef uzun süre kaldığı koma halinden çıkamaz ve 11 Mart 2014 tarihinde 16 kiloya düşen bedeniyle yaşama veda eder.

"*Ada*", İstanbul'un ardından Karadeniz Tiyatro Festivali'ne davet edilir. Trabzon'da düzenlenen festivalde, eleştirmenler tarafından "en iyi oyun" olarak seçilir. Bu festivalin ardından "*Tiyatro İyidir, 4. Nilüfer Tiyatro Festivali*" kapsamında Bursa'da sahnelenir. Bursa'da Uğur Mumcu Sahnesi'nde perde açmaları, hem Yaşar Ersoy'a hem oyunculara ve ekibin diğer üyelerine ayrı bir moral ve motivasyon sağlar.

"*Ada*" oyununda kullanılmak ve "*onurlu direnişi*" temsil etmek amacıyla, Sevcan Çerkez'in , iki oyuncuyu model alarak yaptığı muhteşem iki heykel ise oyunun özü ile bütünleşir. Sevcan Çerkez'in çamura can, ruh vererek yaptığı ve "*onurlu direnişin*" anıtı olarak sahnede rol alan zincire vurulmuş iki heykel, oyun boyunca iki oyuncuyla (*Özgür – Döndü*) ensambl oluştururken, Özlem Yetkili'nin sahne, Fırat Eseri'nin ışık tasarımıyla da izyelenlerin yalnız gözlerine değil, yüreklerine ve akıllarının ta en derinine, en yalın ve çarpıcı şeklide "*onurlu direnişi*" nakşeder.

Topluma ve Tiyatroya Adanmış Bir Ömür

Osman Alkaş

Yaşar kimdir deyince ilk aklıma gelen Ankara Devlet Konservatuvarı Tiyatro yatakhanesinde yatağına sırt üstü uzanmış, başı ellerinin arasında, tepesinde kenetli, küçük bir el radyosu büyüklüğünde kasetçalardan Cem Karaca ve Ruhi Su dinleyen, kendi dünyasında bir adam (yani genç adam) derim. Şimdi Yaşar, benim biyografim için bir yazı yazmaya kalksa "ben konservatuvarda yatağıma uzanmış Cem Karaca ve Ruhi Su dinlerken üstünde püsküllü yelek, bacağında ucuz kot, boynunda kocaman kösele bir madalyon ile acayip bir tip..." diye başlar muhakkak... ama öncesini anlatmaz... elimde kocaman körüklü bavulumla yatakhaneye ilk girdiğim anı anlatır da öncesini bilmediği için anlatmaz, anlatamaz.

Yani ilk karşılaşmamız bu şekilde oldu zanneder. Oysa 1990 yılının bir bahar günü "Kıbrıs Liselerarası Şiir Okuma Yarışması"nda yanına gidip tebrik etmek istemiştim de , anlı şanlı bir Leymosun gencî olarak, bir Arnavut Mahallesi kahramanı olarak, bir Lefkoşa gencinin tebriğini fark edip kabul etmeyecek kadar hararetli bir şekilde, hocası ile şiir yarışmasının sonucunun nasıl değiştirilip de kendisi birinci iken, nasıl ikinci geldiğini tartışıyordu. Yaşar bunu hatırlamaz bile. O günden aklımda kalan hep, okuduğu şiirin içeriğinden dolayı "sakıncalı" bulunup birinciğilinin elinden alınmış olmasına, haksızlığa karşı isyanıdır!...

Zaten oldum olası Yaşar'ın haksızlıklara karşı tahamülü yoktur. İnsanların eşitsizliğine , sermayenin emeği sömürmesine, kadının erkek tarafından ezilmesine, işsizin dışlanmasına, çevrenin katledilmesine, güçlünün güçsüzü ezmesine hep öfkelenir, isyan eder... dili döndüğünce haksızlıkları, sömürüyü deşifre etmeye uğraşır... bu uğurda canını yer, didinir durur.

Önce avukat olmaya kalkmış, bakmış ki mahkemede haklı-haksız herkesi (parası olanı) savunmakla geçecek ömrü, vazgeçmiş... daha yüksek sesle kendini ve idallerini dile getirbileceği tiyatroya geçmiş. Ama içinde de varmış... hani derler ya, o tiyatro ateşi. Yaşar'ın tiyatro ateşi, okul ve

mücahitlik yıllarında tutuşur. Lise-askerlik-tiyatro üçlemesini aynı anda hayatına sığdıran belki tek insandır. Eminim, okuldan çıkıp mücahit birliğine nöbete gittiğinden ve kendi gibi mücahit-öğrenci birkaç arkadaşı ile bölüğe para, gelir kazandırmak için tiyatro kurduğunu anlatmıştır, bu özgeçmiş kitabında.

Benim Yaşar'la konservatuvarın yatakhanesindeki ilk buluşmam, bir yerde, Kıbrıs Türk Tiyatro Hareketi'nde yeni açılımların ve yapılanmaların tohumlarının ekileceği bir sürecin başlangıcı da olur. İkimiz de konservatuvardan mezun olup, aynı idealler uğruna Kıbrıs'a dönüp tiyatro yapmayı amaç edinirız. Yaşar, benden bir sene önce mezun olup K.T. Devlet Tiyatrosu'nda sözleşmeli olarak çalışmaya başlar. Tatillerde onunla buluşup ülke tiyatrosu için ne yapabileceğimizi daha derinlemesine tartışmayı, fikirler üretmeyi sürdürürüz. Ben de mezun olup geldikten sonra bu fikir alış verişlerine daha çok zaman ayırırız. Dönemin yönetícileri ile ters düşdüğümüz noktalarda alevli tartışmalar yaşarız. Bu tartışmaların temelinde tiyatronun özerk ve özgür olması... tiyatronun siyasetin ve bürokrasinin müdahalesinden çıkartılması yer alır. Bu süreçte benim askerliğim araya girer, ama Yaşar'la birlikte ara vermeden düşüncelerimizi daha da geliştirerek "Kıbrıs Türk Tiyatrosu" için neler yapabileceğimizi planlamayı sürdürürürüz.

Ben askerden terhis oluncaya kadar Yaşar, Erol arkadaşımızla tiyatroda ideallerimiz uğruna çalışmaları ve mücadeleyi devam ettirir. Askerliğim biter bitmez ben de K.T. Devlet Tiyatrosu'nda sözleşmeli olarak çalışmaya başlarım. Böylece üçümüzün başını çektiği bir sanatsal mücadeleye balıklama dalarız. Mücadeleyle, eylemlerle, soruşturmalarla, tehditlerle, yasaklarla geçen bu dönemi uzun uzun anlatmayacağım... Yaşar, kitabında anlatmıştır en ince teferruatına kadar, çünkü o müthiş bir arşivcidir. Ülkede tiyatro adına ne yapılmış, söylenmiş, düşünülmüş, hatta dedikodusu yapılmış, resmi veya gayriresmi ne varsa, hepsi onun arşivinde yer alır. Hem de belgesiyle... "öz uçar yazı kalır."

Birlikte başlattığımız sanatsal mücadele doğrultusunda; sanatın evrensel disiplinlerini, normlarını savunduğumuz ve toplumsal sorumlulukla hareket ettiğimiz için K.T.Devlet Tiyarosu'ndaki "sözleşmeli" görevimize "vatan

hainliği" iddiasıyla son verildikten sonra, Yaşar'la sadece ideallerimiz değil, kaderlerimiz de kesişir. Aynı ideal ve kader doğrultusunda Erol ve Işın ile de buluşarak, 3 Kasım 1980 tarihinde Lefkoşa Belediye Tiyarosu'nun kuruluşunu gerçekleştiririz. Kuruluş manifestomuzu yayımlarız... idealler açık, net duyurulur. Bu kuruluştan ve manifestodan bir kesim rahatsız olur, bir kesim mutlu!...

Yaşar ile hep yarıştık ama birbirimizi arkada bırakmak için değil, birbirimizi yetiştirmek, çoğaltmak, kollamak, eksiğimizi tamamlamak için... biz birbirimizin hocası olduk. Elbette Erol'dan da öğrendik... o da bizden öğrendi. Hocamız Yücel Erten, üçümüze "Kıbrıs Türk Tiyatrosu'nun üç silahşörü" adını takar... tabii ki Işın da bu ekibin içindedir. Kısacası, Kıbrıs Türk Tiyatro Hareketi'nde biz bir "ekol" olduk diyebilirim. Tiyatronun sanatsal, yönetsel, mali işlerinin yanında sahne üstü, sahne gerisi, dekoru, kostümü, maskı, boyası, çakması, temizlemesi, bilet satışı, sekreterliği, hammallığı ve sobasının yakılması da dahil her türlü işi yaptık. Bu bir "Tarihi Buluşma" idi. Farklı yetenekleri olan insanların bir araya gelmesiyle oluşan bir ekip sinerjisi, yani yepyeni bir kimyasal formülün ortaya çıkması gibi. Bu formülde Yaşar, sanat yönetmeni, rejisor ve dramaturg kimliği ile öne çıkar.

Yaşar'la 72 yılında konservatuvarda yaşanan buluşmayla başlayan 45 senelik dostluk, yaşam birlikteliği, sanatsal anlayış birlikteliği, ideolojik birliktelik, adanmışlık, özveri, soluksuz çalışma hem de sevgiye saygıya dayalı... Bu birliktelik o kadar güçlü yaşanır ki, bana Yaşar kim diye soranlara "O benim ikinci yarım" derim.

Her ülkede ancak bir veya bilemedin iki "insan" çıkar kendini sanatına adamış "sanatçı". Bizde o "sanatçının" adı Yaşar'dır. O öğretmendir, öğrencidir, araştırmacıdır, toplum bilimcidir, siyasetcidir, sendikacıdır, danışmandır, ilericidir, mücadelecidir, azimlidir, kararlı ve seçicidir, uygulayıcıdır, ama herşeyin üstünde SANATÇI'dır.

O, "yanlışlarımı-hatalarımı severim, onlar bana doğruyu öğretir'' diyebilen, alçak gönüllü bir tavra ve kendini bilme erdemine sahip ender insanlardandır.

Tiyatro ile geçen bir ömür... insana, topluma hizmet etmek için adanmış yıllar, bitmek bilmeyen bir enerji ile hayata sarılmak... herşey bittî derken yenîden dirilip Sisyphos misalî mücadeleye yenîden, gerekirse en başından başlamak, duru bir düşünce, net dünya görüşü ve hedefe kilitlenmiş sonuç alma, hızlı karar vermek ve azimle çalışmak!... Belkî okuyanı korkutur, yıldırır bu vasıflar, ama Yaşar deyînce bunlar gelîyor aklıma, 45 yıllık dostum (diğer yarım) dediğim adamla ilgilî. Onunla anılar çook, maceralar pek çok, sayısız başarılar... övünmek ? Yok ... haşşa!! Vazgeçmek? Asla! Durmak? Sözü bile edîlmez! Korkmak, yılmak? Öl daha iyî!...

Azîz Nesîn Usta'nın sorduğu gibî '"Yaşamak İçîn Ne Yaptın ? ÖMÜR KAZANMAK İÇİN NE YAPTIN?" Yaşar ömür kazanmak için TİYATRO YAPTI ve YAPIYOR!...

Osman Alkaş ve Yaşar Ersoy, Orhan Asena'nın yazdığı Yaşar Ersoy'un yönettiği
"Ölü Kentîn Nabzı" oyunda, 2010

Muhalifsen Yaşama Hakkın Yoktur

Sanatsal ve siyasal platformlarda sürdürdüğü kavga ve mücadelenin dozu giderek artarken, Yaşar Ersoy'un gençlik yıllarında başlayan Ankilozan Spondilit hastalığı her geçen yıl ilerleyerek daha kötü bir aşamaya gelmiştir. Bir yandan şiddetli ağrılar yaşaması diğer yandan bedeninin hem öne hem sola doğru bükülmesi, tutkuyla bağlı olduğu tiyatroyu yapmasına engel teşkil eder. Tiyatrodan uzak kalacak olmanın yarattığı ruhsal etkilerden dolayı zor ve sıkıntılı günler yaşamaktadır. Bedeninin bükülmesinden dolayı kalbinde, ciğerlerinde sıkışmalar ve buna bağlı olarak solunum yetmezliği başgöstermiştir. Dr. Mustafa Hami, hastalığın geldiği aşamanın, son derecede ciddi olduğunu söyler ve tedavisi Kuzey Kıbrıs'ta yapılamayacağı için onu sağlık kuruluna sevkeder. Doktorun görüşü ve ortaya konan bütün filmlerle raporların ışığında, Yaşar Ersoy'un tedavisinin yurtdışında yapılması için gereken karar, sağlık kurulundan oybirliğiyle geçer.

LBT seyircilerinden Şöhret Başaran, Yaşar Ersoy'un hastalığının ikizi olan Skolyoz hastalığını yenmiştir. Skolyoz hastalığı nedeniyle, bedeninde Yaşar Ersoy'da olduğu gibi bükülmeler olan Şöhret Hanım ona, tedavisinin Frankfurt kentinin kuzeyinde sadece sağlık turizmiyle uğraşılan bir kasaba hastanesinde yapıldığından söz etmiştir. Sağlık kurulu, tedavinin bu hastanede yapılması için karar üretir. Lakin, Türkiye dışında üçüncü ülkelerde yapılacak tedaviler için Sağlık Kurulu kararı yeterli olmayıp, Bakanlar Kurulu'nun onayı da gerekmektedir. Dr. Mustafa Hami, Almanya çıkışlı bir hekim olduğu ve karar sağlık kurulundan geçtiği için Almanya'daki hastaneyle bağlantıyı kurmuş, Yaşar Ersoy'un ameliyatı için gerekli girişimleri yaparak randevusunu düzenlemiştir. Almanya'daki hastane, bir aile bütçesinin kaldıramayacağı kadar yüksek olan ameliyat ücretinin, hasta gelmeden önce banka hesabına yatırılmasını talep etmektedir.

Dönemin Sağlık Bakanı, 1986'da bozulan hükümetle birlikte partisinden istifa ederek UBP'ye katılan TKP kökenli Dr. Mustafa Erbilen'dir. Kadın Hastalıkları ve Doğum Uzmanı Dr. Erbilen, aynı zamanda Yaşar Ersoy'un her iki çocuğunun doğumunu gerçekleştiren hekimdir. Yaşar Ersoy'un Almanya'da tedavi görmesi için Derviş Eroğlu başkanlığındaki bakanlar kurulu, gündemine taşınan sağlık kurulu raporunu dikkate almaz ve adeta unutulmak üzere

bir kenara bırakır. Sivilce rahatsızlığı ya da estetik ameliyat için bazı hastaların yurtdışına gönderilmesi konusunda oldukça esnek davranan hükümet, ciddi sağlık sorunu yaşayan Yaşar Ersoy'un, anayasal bir haktan yararlanmasına maalesef duyarsız kalmıştır.

Yaşar Ersoy, her Çarşamba toplanan bakanlar kurulundan çıkacak kararı bekler. Her toplantıdan sonra aradığı bakanlar kurulu sekreterinden, her seferinde raporun gündeme alınmadığı yanıtını almaktadır. Yaşar Ersoy'un kuzeni Dr. Salih Miroğlu, o dönemde politikaya girme hazırlıkları yapmaktadır ve sol tandanslı geçmişine rağmen, aldığı ısrarlı teklifler üzerine yönünü UBP'ye çevirmiştir. Ersoy'un, UBP ile siyaseten flört eden kuzeni Miroğlu ve çocuklarının ebe-babası Erbilen'le yaptığı konuşmalardan da bir sonuç çıkmaz. Erbilen bir gün, "*Yahu Yaşar, UBP sana taktı ve bu kararı bakanlar kurulundan geçirip seni Almanya'ya göndermeye hiç niyetli değildir*" der. Kendisi de "*Hipokrat Yemini*" etmiş olan bir başbakan ve onun yönettiği bakanlar kurulunun üyeleri, sırf kendilerine muhalif olduğu için bir insanın hayatını riske atmaktan nedense herhangi bir rahatsızlık duymamaktadırlar!

Cumhurbaşkanı Denktaş'ın en büyük hobisi fotoğraf çekmektir ve her gün akşamüstü kendisinin kullandığı arabasıyla Silihtar'daki sarayından çıkarak daha çok insanların, zaman zaman da objektifine takılan tarihsel, kültürel ve doğal manzaralarla, hayata dair ayrıntıların fotoğraflarını çekmek için yollara düşer. Bu durumu bilen Yaşar Ersoy, "*Mobylette*" marka küçük motosikletiyle, bir akşamüstü sarayın kapısında beklemeye koyulur. Her zamanki gibi son teknoloji ve hep en pahalısından olan fotoğraf makinesi ile film şeritlerini yanına alan Denktaş, arabasıyla sarayın dış kapısından çıkmak üzereyken, Yaşar Ersoy motosikletiyle önünü keser. Kapıda bekleyen güvenlik polisleri Yaşar Ersoy'a bakarken kapının camını indiren Denktaş, "*Ne var be tiyatrocu*?" diye sorar. 5 dakika zamanını alacağını ve çok ciddi bir konuda kendisiyle görüşmek istediğini söyleyen Ersoy, yaşadığı durumu bütün yalınlığıyla devletin en üst makamına iletir. Eğer kendisine verilen randevu tarihinde gitmezse randevunun iptal edileceğini ve bir daha randevu alana kadar kimbilir ne kadar zaman geçeceğini ve bu süre zarfında sağlığının daha kötüye gideceğini ifade eder.

Yaşar Ersoy, eğer bu karar Bakanlar Kurulu'ndan o haftaki toplantıda da geçirilmezse, Ledra Palace kapısından güneye geçeceğini, BM aracılığıyla

gerekli girişimi yapacağını, bunun için Kıbrıs Cumhuriyeti'nden yardım talebinde bulunabileceğini ve sırf bu yüzden vatan haini olarak damgalanırsa bunun büyük bir haksızlık olacağını söyler. Denktaş, muhalif bir kimliğe sahip olan ve sanatıyla muhalif düşüncesini birleştiren Yaşar Ersoy'un bu tavrından dolayı cezalandırılırcasına bir muamaleye tabi tutulmasının kabul edilemez bir tavır olduğunu teslim eder. Dönemin yukarıdan iş halletme mantığına uygun olarak, özel kalem müdürü vasıtasıyla elden iletilmek üzere Derviş Eroğlu'na bir pusula gönderilmesini söyler. Lâkin Denktaş'ın, UBP içindeki Eroğlu grubu ile hizipleşmesinin başlangıç günlerinden geçilmektedir. Cumhurbaşkanı'nın partiye yönelik müdahalelerinden rahatsız olan Eroğlu ile Denktaş arasında siyasi gerginlikler yaşanmaktadır. Nitekim kısa sürede UBP içinden, Denktaş'a yakın bir grup milletvekilinin başlatacağı Dokuzlar Hareketi'yle partiden kopuşlar olacak ve Demokrat Parti adlı yeni bir parti oluşumu gündeme gelecektir.

Yaşar Ersoy'un sağlık sorunu, bu kez siyasetin tepesinde yaşanan, iktidara tek başına sahip olma kavgasına takılmıştır. Denktaş'ın Cumhurbaşkanı sıfatıyla yaptığı talebe rağmen, Yaşar Ersoy'un Almanya'da yapılması gereken tedavisiyle ilgili sağlık kurulu kararı yine gündeme alınmaz. Bakanlar kurulu sekreterinden bir kez daha olumsuz yanıt alan Ersoy, kafası bozuk bir şekilde bindiği motosikletiyle yolda giderken, düşünce yoğunluğunun ve ruh halinin etkisiyle şair Hakkı Yücel'in babası Kemal Yücel'in kullandığı arabaya çarpar. Yara bere, kan revan içinde kalan Yaşar Ersoy'u ziyarete gelen yakın arkadaşı ve aynı zamanda Belediye Başkanı Mustafa Akıncı'nın özel kalemi İlgün Kalfaoğlu durumu öğrenince, aile dostu Serdar Denktaş'la görüşmeye karar verir. Bugün hayatta olmayan İlgün ve Aydın Kalfaoğlu ile Yılmaz Kalfaoğlu konuyla bizzat ilgilenirler. Henüz politikaya girmemiş, politikanın pislikleri henüz paçalarına bulaşmamış olan Serdar Denktaş, kayınpederi Salih Boyacı'ya ait Kıbrıs Kredi Bankası'nın genel müdürlüğünü yapmaktadır. Konuyu babasına ileterek, kendisinin başbakana gönderdiği talebin dikkate alınmadığını söyler. Denktaş sinir küpü olmuştur. Bakanlar kuruluna bizzat gidip kararı geçirttireceğini söyleyerek, Yaşar Ersoy adına bankaya yatırılması için bir haftalık süresi kalmış olan meblâğın Kredi Bankası'ndan derhal ödenmesini ister. Karar bakanlar kurulundan geçirildikten sonra da paranın devletin ilgili kaleminden bankaya aktarılması talimatını verir.

Işın Cem, Yaşar Ersoy ve Erol Refikoğlu, Yılmaz Onay'ın yazdığı Osman Alkaş'ın yönettiği "Sanatçının Ölümü" oyununda, 1989

Bu süreçte LBT, Osman Alkaş yönetiminde Yılmaz Onay'ın kaleminden "*Sanatçının Ölümü*" oyununu sahneler. Işın Cem ve Erol Refikoğlu'nun da rol aldıkları oyunda ölecek olan ve ölen sanatçıyı da Yaşar Ersoy oynar. Ersoy, bir yandan sağlığı için değerbilmez statükoyla uğraşırken diğer yandan da sanatçının ancak öldükten sonra değer bulmasına karşı ironik bir yergi olan bu oyunla izleyenleri yüzleştirir. Oyun, sanatçının yaşarken niçin değer bulmadığının nedenlerini de göstermeye çalışır. "*Sanatçının Ölümü*", toplumun değerbilmezliğine karşı acı bir eleştiri yönelttiği kadar, statükoyla uzlaşmaya yanaşmayan sanatçıyı bekleyen trajik sonu da gösterir. Yaşar Ersoy, aynı zaman diliminde sağlığı için statükoya karşı mücadele verirken, hayatın gerçeği ile sahnenin gerçeğini hem sahne üzerinde hem gerçek hayatında iç içe yaşar. Ümit İnatçı, Ortam gazetesindeki 14.3.1989 tarihli yazısında "*Drama içinde yer yer komik espirilerin denendiği çok inişli çıkışlı bir tansiyonla bu oyunu başından sonuna hatasız bir mimesis ve imitasyonla sahneledikleri ve oyuna tam hakkını verdikleri için bize onları tebrik etmek düşer*" diye yazar.

Irkçı Helmut ve Çelik Korseli Bir Tiyatro Şövalyesi

Bakanlar kurulunun gündemine bir türlü alınmayan ve yılan hikâyesine dönen Almanya'ya sevk kararı, Cumhurbaşkanı Denktaş'ın girişimleriyle, ertesi haftaki bakanlar kurulu toplantısında kabul edilir ve Yaşar Ersoy Frankfurt'a gönderilir. Oraya refakatçisiz ve tek başına gitmiştir. Bırakın Almanca'yı, İngilizce'yi dahi konuşamayan Ersoy'u zor günler beklemektedir. Frankfurt Havaalanı'ndan ambulansla alınan Ersoy'a, bir fizyoterapist bir de psikoterapist eşlik etmektedir. Psikoterapist Türk kökenli olduğu için dil sorunu ortadan kalkar. Bir aylık süre boyunca yalnızlığa mahkûm olan Ersoy, ameliyat için beklediği günlerde balkonda yatarken kulağına İbrahim Tatlıses'in türküleri çalınır. Aynı rahatsızlıktan muzdarip bir Türk hasta daha vardır ve müzik zevkleri uymasa da sohbet edebileceği bir can bulmuş olmaktan mutludur. Bir ay devam eden tedavi sürecinin ilk 12 günü ameliyat hazırlıklarıyla geçer. Ameliyata alındığı zaman bütün gövdesi yarılarak kemikleri teker teker kırılır. Ortasından geçen büyük bir metal çubuk, 5'i sağdan 5'i soldan olmak üzere 10 metal çubukla birleştirilerek omurgası sabitlenir. Gövdesini tutan metal çubuklarla, hayatının geriye kalan bölümünde, artık neredeyse bir biyonik adam gibi yaşayacaktır.

Ameliyattan sonraki hastane günleri yalnızlık, acılar ve sıkıntılarla yüklü geçerken, ağrıları morfinle dindirilmektedir. Bu sırada trajikomik olaylar da yaşanır. Cennetteki huriler gibi etrafında dönenip duran, her ihtiyacını karşılayan güzel hemşirelerin yanında, Helmut adlı iriyarı, yabancı düşmanı ve ırkçı bir de hastabakıcı vardır. Helmut, Yaşar Ersoy'a kötü muamele etmektedir. O da bu kaba saba ve ırkçı adamdan intikamını özel bir yöntemle alır. Tuvalet ihtiyacını Helmut'un nöbetine göre ayarlamaya başlayan Yaşar Ersoy, bu sayede pisliğini de bir ırkçıya temizletmiş olur.

Almanya'daki tedavisi tamamlandıktan sonra Kıbrıs'a dönen Yaşar Ersoy, vücudunu sarmalayan alçıdan dolayı oturamamaktadır. Ameliyattan sonra bütün vücudu alçıya alınmıştır ve 6 ay boyunca alçıyla yaşamak zorundadır. Sadece iki seçeneği vardır; ya ayakta duracak ya da yatacaktır. Babası Ziya Bey'in yardımlarıyla özel bir masa yaptırır. Ersoy'un politik köşe yazarlığı bu masayla başlar. Önceki dönemlerde çeşitli gazete ve dergilerde kültür-sanat içerikli yazılar yazan ve 12 sayfalık Ortam Sanat gazetesinin yazı işleri

sorumluluğunu üstlenen Yaşar Ersoy, bu dönemde Ortam gazetesinde kendisine ayrılan köşede politik içerikli yazılar da kaleme almaya başlar. Tedavi için Almanya'ya gideceği günlerde Ortam Sanat gazetesinin yazı işleri sorumluluğunu sevgili dostu Neriman Cahit'e devreden Yaşar Ersoy, tiyatroyu da yol arkadaşları Erol Refikoğlu ile Osman Alkaş'a emanet eder. Alkaş'ın, geçici olarak sanat yönetmenliği görevini sürdürdüğü bu dönemde, LBT, Aziz Nesin'in "*Düdükçülerle Fırçacıların Savaşı*" oyununu sahneler. Yaşar Ersoy'un yokluğunda Alkaş'la birlikte Erol Refikoğlu, Işın Cem, Kemal Tunç, Yücel Köseoğlu ve Mehmet Ertuğ gibi isimler elbirliğiyle tiyatroya sahip çıkarlar ve misyonunu aksatmaksızın sürdürmesini sağlarlar.

Yaşar Ersoy'un, Belediye Tiyatrosu'nun kurulduğu ilk yıllarda, belediye meclisinin kültür sanat komisyonunda görev alan Mahide Ergün'le başlangıçta çok iyi ilişkileri olmuş, verimli işbirlikleriyle birçok başarılı işe imza atmışlardır. İlerleyen yıllarda tiyatronun yaptığı her işe müdahale etme ve her işi yönlendirme eğilimi gösteren hatta zaman zaman tiyatro adına röportajlar verme eğilimine giren Ergün'ün bu tutumlarından dolayı Yaşar Ersoy'la aralarında gerginlik başgösterir. Belediye Başkanı Akıncı'nın eşi Meral Hanım'la da iyi ilişkileri olan Mahide Hanım, tiyatronun "*tek adam sistemi*"yle yönetildiği suçlamasını getirir. Tiyatroya yönelik her türlü müdahaleyi reddeden ve Mahide Hanım ile Meral Hanımın özel ve genel konularda ve özellikle belediye başkanlığında çalışan bazı kişilere yönelik ötekileştirme telkinlerine kulaklarını tıkayan Yaşar Ersoy, deyim yerindeyse istenmeyen kişi ilan edilir. Onun hastalığını ve uzun süren tedavi sürecini fırsat bilen ikili devreye girerek, belediye başkanı ile görüşüp Osman Alkaş'a vekaleten değil asaleten sanat yönetmenliği verilmesi için bizzat Alkaş'ın kendisine teklifte bulunurlar. Osman Alkaş, 1980 yılında Devlet Tiyatrosu'ndan atılmalarından önce, Yaşar Ersoy'un peşini bırakması ve bunun karşılığında kadrolanmayla ödüllendirileceği teklifini reddettiği gibi aynı dik ve onurlu duruşu sergileyerek, arkadaşının arkasından böyle bir şey yapmasının mümkün olamayacağını, çok güzel ve kolektif bir anlayışla çalıştıklarını söyleyerek bu teklifi reddeder.

6 ay süreyle vücudu alçıda kalan Yaşar Ersoy, alçıdan kurtulduktan sonra 4 ay süreyle çelik korse takmak zorundadır. Bunun için yeniden Almanya'ya gitmiştir. Almanya'dan döndükten sonra, 10. yılını kutlayacak olan LBT'de ekip arkadaşlarıyla birlikte bir tür belgesel niteliği olan "*10. Yıl Oyunu*"nu sahne-

leme kararı alırlar. Bu, 10 yıl boyunca sahneledikleri oyunlardan bölümleri kurgulayarak ortaya çıkarılacak epizotik bir oyun olacaktır. Yasaklamalar, sansürler, engellemeler ve tüm bunlara karşı verilen mücadelelerle geçen 10 yılın öyküsü... Tiyatro mesleğini her şeyin üstünde tutan Yaşar Ersoy, oyunu yönetmekle yetinmez, vücudundaki çelik korseye rağmen bu oyunda rol de alır. Bunun için özel olarak dikilmiş bol kıyafetler giyerek sahneye çıkar. Tüm sanat yaşamı boyunca en önemli rehberlerinden olan Bertolt Brecht'in "*kaleminle yazarak savaş, okurun da senin yanın sıra savaşa katılacaktır*" sözünden hareket eden ve düşlediği dünyanın gerçekleşmesini hedefleyen Yaşar Ersoy, demir örgüyle ayakta duran bedenini saran bol kıyafetleriyle sahneye çıktığı zaman bir tiyatro şovalyesi gibidir. "*10. Yıl Oyunu*"nun ilk temsili 27 Mart 1990 tarihinde yapılır.

Türkiye'den Gelen Müdaheleler ve Mühalefetin Boykot Eylemi

1990 yılına gelindiğinde, siyasi çevrelerde, iktidardaki UBP'nin oy potansiyelinin düşüş eğilimine girdiği dile getirilmektedir. Siyasi kan kaybının önüne geçmek isteyen UBP yöneticileri, Seçim Yasası'nda değişiklik yapmayı düşünürler. % 5 olan seçim barajını artırmakla, daha küçük partilerin barajın altında kalmasından yararlanarak, elde edecekleri avanta milletvekillikleriyle tek başına iktidar olma hesapları yaparlar. Bakanlar kurulundan geçirilen ve birinci gelen partiye ekstradan 7-8 milletvekilliği sağlayacak olan yasa tasarısı meclise gönderilir. Sol muhalefeti temsil eden CTP, TKP ve YKP ile birlikte, diğer partilerle fikir ayrılıkları oldukça derin olsa dahi, % 10'a yükseltilecek olan barajın altında kalma korkusu yaşayan koalisyon ortağı YDP, bu değişikliğe karşı çıkar. CTP ve YKP boykot eğiliminde olmakla birlikte TKP boykota karşı çıkmaktadır. Muhalefet partilerinin yaptıkları ortak toplantıların sonucunda, Alpay Durduran liderliğindeki YKP seçimlere tek başına katılma kararı alırken, CTP, TKP ve YDP bir çatı parti altında seçimlere katılma kararı alacaktır. Çatı parti, Demokratik Mücadele Partisi (*DMP*) adı altında örgütlenme kararı alınır ancak karar henüz kamuoyuna açıklanmaz.

Yaşar Ersoy'un oturduğu Soyak Sitesi'nin bulunduğu sokakta kendisi gibi muhalif düşüncede olan aileler ikamet etmektedir. Naci Talat, Gülsen Bozkurt, Erdoğan Erkmen, Ahmet Uzun, Çetin Uğural, Feridun Önsav, Ali Tanalp, Özal Ziya gibi isimler Soyak Sitesi'nin sakinleri arasındadırlar. Yaşar Ersoy'un, tedavi için Almanya'ya gittiği günlerde CTP Genel Sekreteri Naci Talat da, ertesi yıl ölümüne neden olacak kanser hastalığının tedavisi için Londra'ya gitmişti. Yaşar Ersoy, yatak odası pencereleri karşılıklı olan Naci Talat'la, evde yattıkları sürece birbirlerini ziyaret ederek ya da pencereden pencereye, genellikle siyasi gelişmeler konusunda sohbet ederler. O yıl yapılan seçimlere, son seçimi olarak katılan Kıbrıs Türk solunun önde gelen figürlerinden CTP Genel Sekreteri Naci Talat, gittikçe ağırlaşan hastalığına rağmen, meydanları Kıbrıslı Türklerin siyasi literatürüne giren "*Kimdir be bunlar*?" söylemiyle inletecektir.

Siyasi gelişmelerin bu merkezde seyrettiği günlerde, 14 Ocak 1990 tarihinde, nüfus sayımı yapılacağı gerekçesiyle sokağa çıkma yasağı uygulanır. Teşbihte kusur olmaz derler ya, kısa bir süre öncesine kadar sürdürülen bu uygulama, davarını mandıraya toplayıp sayan çobanınkinden farksız, devlet örgütlenmesinin aczinden kaynaklanan insan hak ve özgürlüklerini kısıtlayıcı bir tavrı yansıtmaktadır. Sokağa çıkma yasağını protesto eden muhalif görüşlü mahalle sakinleri, sokaklarından ayrılmadan ama mangallarını ve masalarını sokağa taşıyarak ortak bir buluşma gerçekleştirirler. Masada yoğunluklu olarak ülkedeki siyasi gündem konuşulmakta, DMP ile başlatılacak demokrasi mücadelesi tartışılmakta, bir an önce DMP'nin kamuoyuna açıklanması görüşü ağırlık kazanmaktadır. Lefkoşa Belediye Başkanlığı görevini sürdüren Akıncı, o dönemde TKP'nin başkanlığına da getirilmiştir. DMP üzerine konuşurlarken, Yaşar Ersoy, Akıncı'yı da arayalım o da gelsin bize katılsın diye teklifte bulunur. Naci Talat, arayalım diyerek bu teklife destek verir. Akıncı Soyak Sitesi'ne geldikten sonra, üçü birlikte Yaşar Ersoy'un evine geçerler ve orada uzun uzadıya DMP üzerine konuşurlar, bir an önce açıklanması konusunda mutabık olduklarını karşılıklı beyan ederler ve el sıkışarak dışarı çıkarlar. Nitekim hemen ertesi gün, 15 Ocak 1990 tarihinde DMP'nin kuruluşu için resmi müracaat yapılır. DMP kamuoyuna, çoğulcu demokrasi adına, antidemokratik uygulamaların karşısında durmayı hedeflediğini açıklar.

Siyasi hayatı boyunca çok zeki bir siyasetçi olarak tanınan ve amacına ulaşmak için her türlü aracı kullanmaktan geri durmayan Rauf Denktaş, DMP'nin kuruluşunun açıklanmasıyla birlikte harekete geçer. Denktaş, Cumhurbaşkanlığı seçiminin öne alınması için derhal istifa eder. Milletvekilliği genel seçimleriyle birlikte 6 Mayıs'ta yapılması planlanan Cumhurbaşkanlığı seçimi bu istifa kararının ardından 22 Nisan'a alınır. UBP'yi içine düştüğü zaaftan kurtarabilmek için kendi politik kariyerini ve halk nezdindeki desteğini araç olarak kullanır. Kendisinin kazanacağından emin olduğu seçimin rüzgârıyla birlikte UBP'nin iktidarda kalmasının da önünü açmış olacaktır. Milletvekili seçimlerinin iki hafta öncesinde yapılan Cumhurbaşkanlığı seçim kampanyası süresince UBP adına da propaganda yapan Denktaş, Türkiye'deki akademisyenler ve köşe yazarlarından, TRT'den ve TC Lefkoşa Büyükelçiliği'nden destek alır. Dış müdahalelerin bir kez daha ayyuka çıktığı seçim kampanyası devam ederken Prof. Erol Manisalı ve Prof. Mümtaz Soysal gibi akademisyen yazarların Denktaş yanlısı yazıları, muhalefetle iktidar sahipleri arasında büyük tartışmaların yaşanmasına neden olur.

Sivil Savunma örgütünün de iktidarın propagandasına hizmet etmek amacıyla kullanıldığı bu seçimlerde, özellikle Türkiye kökenli vatandaşların iskân edildiği köylerdeki evler teker teker gezilir. Büyük vaatlerle birlikte büyük paraların dağıtıldığı iddialarının hemen her gün tartışma konusu olduğu 90 Seçimleri öncesinde, 30-31 Ocak gecesi dağıtılan bildirilerle illegal bir örgütlenme olan Kıbrıs Türk Halk Hareketi'nin kurulduğu açıklanır. Halka dağıtılan bildiri, Rumcu hainlerin ve satılmışların vücutlarının en acımasız şekilde ortadan kaldırılacağı tehditlerini içermektedir. Bu bildiriyi takip eden günlerde, failleri halen meçhul olan bombalar patlatılır. Muhalefetin baskısına rağmen nüfus sayımının sonuçları bir türlü açıklanmaz. Muhalefetin bu konudaki ısrarı üzerine, hükümet gayrıresmi kaydıyla seçmen sayısının 98,500 olduğunu açıklar. TKP Genel Başkanı olarak seçimlere katılacak olan Mustafa Akıncı yönetimindeki Lefkoşa Türk Belediyesi'nin bütçesi onaylanmaz ve başkan, çalışanları ile karşı karşıya getirilir. Maaşları ödenemeyen belediye çalışanları greve gider. Bütçesi geçmediği için birtakım hizmetleri veremeyen belediye yönetimi esnafla da karşı karşıya bırakılır. Belediye Pazarı bir süre açılmaz hale gelir. Baskıcı ve antidemokratik uygulamalarla muhalefeti safdışı bırakma hamleleriyle yetinmeyen Denktaş-UBP ikilisi, seçim rüşveti olarak tabir

edilebilecek bir uygulamayı daha yürürlüğe koyar. Memurlara peşin ödeme yapma kararı alınır ve kararın yürürlüğe girdiği, 90 yılının mart ayında, her memur ailesinin bütçesine iki maaş girmiş olur.

DMP çatısı altında örgütlenerek seçim çalışmalarına başlayan muhalefet partilerinin "*Demokrasiye İlk Adım*" mitingi, 10 Nisan 1990'da İnönü Meydanı'nda yapılır. Bu miting, ülke tarihinde o güne kadar görülebilecek en kalabalık ve en coşkulu mitinglerden biri olarak kayda geçer. Muhalefetin yarattığı bu dalgadan rahatsız olan Kıbrıs'taki iktidar mensuplarıyla aynı rahatsızlığı hisseden Ankara'daki hükümet çevreleri, birlikte hareket ederler. TRT'de Kuzey Kıbrıs'taki seçimlere müdahale nitelikli yayınlar yapılır. KKTC'nin devlet kanalı BRT, bu süreçte zaten iktidara hizmet eder nitelikteki yayınlarıyla ön planda olan yayın kuruluşudur. Asil Nadir'in sahibi olduğu ülkenin en yüksek tirajlı yayın organı Kıbrıs gazetesi de DMP'ye karşı açık tavır alır. Yayınlarıyla Denktaş-UBP iktidarını destekleyen bir tutum içine girer. Özgür ile Akıncı'nın Kıbrıs Türk toplumunu arkadan hançerlediği ve muhalefet liderlerinin Rumcu olduğu iddialarını içeren başlıklar atan gazeteye yönelik protesto gösterileri düzenlenir. Sinirler o kadar gerilmiştir ki, Kıbrıs gazetesi önünde toplanan muhalifler, hiç olmayacak bir şey yaparlar ve protesto amacıyla gazetenin basılı nüshalarını yakarlar.

Denktaş'ın Cumhurbaşkanlığı seçimindeki rakipleri DMP'nin desteklediği ve seçim kampanyası sırasında tehditlere maruz kalan bağımsız aday İsmail Bozkurt ile YKP'nin adayı Alpay Durduran'dır. Türkiye'nin siyasi, askeri, sivil unsurlarını arkasına alarak, her türlü baskı, şantaj ve rüşvet içeren uygulamalarla seçime giden Denktaş, 22 Nisan 1990'da yapılan seçimi % 66'lık oy oranıyla birinci turdan kazanır. DMP'nin propaganda sürecinde, CTP Genel Başkanı Özker Özgür, TKP Genel Başkanı Mustafa Akıncı ve YDP Genel Başkan Yardımcısı İrsen Küçük ile Hasan Kahvecioğlu, Hasan Erçakıca ve Yaşar Ersoy birlikte çalışırlar. Milletvekilliği genel seçimleri için son haftaya girilmiştir ve muhalefet, binbir türlü baskı, tehdit ve müdahalelerle geçen sürecin sonunda, seçimi kaybedeceği endişesini yaşamaktadır. Muhalefetin mitinglerinde Türk Bayrağı kullanılmadığı ve milli marş dahi çalınmadığı, Rumcu oldukları yönündeki söylemler, Denktaş-UBP iktidarı adına en büyük propaganda silahları arasındadır. DMP'nin sağ kanadını temsil eden YDP'nin yöneticileri de Denktaş ve UBP'nin bu konudaki suçlama nitelikli açıklama-

larından rahatsızlık duymaktadırlar. Bir gün seçim ofisine gelen İrsen Küçük, orada bulunanlara propagandada önemli bir yanlışlıkları olduğunu, mitinglerinde mutlaka marş çalmaları gerektiğini ve Türk Bayrağı ve KKTC Bayrağı açmalarının önemli olduğunu söyler. Özker Hoca ve Akıncı da oradadırlar. Özker Özgür en azından Ulusal Kurtuluş Savaşı'nı simgeleyen "*Dağ Başını Duman Almış*" marşını çalabileceklerini ifade eder. Belediye seçim propagandalarında Yaşar Ersoy'la birlikte çalışmış olan Akıncı, ondan bir mizansen hazırlamasını ve son büyük mitingde uygulamalarını ister. Yaşar Ersoy'un cinleri tepesindedir. Seçimi kaybedecekleri endişesinin de verdiği gerginlikle "*Tamam, madem öyle istiyorsunuz; kürsüye Mehter Marşı eşliğinde Türk Bayrağına sarılı olarak önce İrsen Bey, onun ardından KKTC bayrağına sarılı olarak Dağ Başını Duman Almış marşıyla Özker Hoca, son olarak da TC ve KKTC bayraklarına sarılı olarak İzmir Marşı ile Akıncı çıksın*" der. Bunun üzerine Özker Hoca, bilinen o yumuşak tavrı ve kendine özgü ses tonuyla "*Yahu Yaşar, ama dalga geçen bizimle*?" demekten kendini alamaz. İşte bu seçim döneminde bu ve buna benzer, ironiyle soslandırılmış birçok anekdot yaşanır.

Denktaş'ın iki hafta önceki seçim zaferinin rüzgârını arkasına alan UBP de iki hafta sonra yapılan seçimlerde, %55 oy oranıyla kazanır ve mecliste 34 sandalyeye sahip olur. DMP yöneticileri, 8 Mayıs'ta yaptıkları basın toplantısıyla, her türlü baskıyla birlikte dış müdahalelerin o döneme kadar en çok dayatıldığı bu seçimin ardından, demokrasicilik oyununda figüran olmayacaklarını söyleyerek meclisi boykot kararı aldıklarını ilan ederler. Muhalefet partileri, bu iki seçimin ardından aynı yıl yapılan yerel seçimlere de katılmama kararı alırlar. Aynı yılın sonlarında muhalefetin terkettiği boş sandalyeleri doldurmak amacıyla yapılan ara seçimlerin ardından 50 sandalyeli Cumhuriyet Meclisi ve tüm yerel yönetimlerin belediye başkanlıkları ile belediye meclisi üyelikleri de UBP'nin tekeline geçmiş olur.

Görkemli Kenti İnşa Edebilmek İçin Gereken "Ateşli Sabır"

Lefkoşa Türk Belediyesi, 1976 yılında ilk kez seçimle gelen bir belediye başkanı olan Mustafa Akıncı'nın 14 yıllık yönetimi boyunca, yerel yönetimlerde muhalefetin kalesi olma misyonunu sürdürmüştü. 1990 seçimlerinden sonra alınan boykot kararının ardından, Lefkoşa Türk Belediyesi ilk kez UBP'li bir belediye başkanıyla tanışmıştır. 1990 yılında 10. yılını kutlayan Lefkoşa Belediye Tiyatrosu da muhalefetin sanat kalesi olma misyonundan hiçbir zaman geri adım atmamış, kuruluş bildirgesinde de vurgulandığı gibi toplumcu gerçekçi sanat anlayışını o güne dek ödünsüz bir şekilde sürdürmüştür. Fakat yeni süreçle birlikte, yıllardır karşı oldukları bir iktidar anlayışının temsilcileriyle çalışmak zorundadırlar. Sanatın gündeminde Lefkoşa Belediye Tiyatrosu'nun bu çizgisinden ödün verip vermeyeceği tartışılmaktadır.

Yaşar Ersoy ve arkadaşları yeni sezonda, Hırvat kökenli Şilili yazar Antonio Skarmeta'nın "*Ateşli Sabır*" oyununu sahneleme kararı alırlar. Askeri diktatör Pinochet'nin postalları altında ezilen Şili'de, "*Bütün insanlara ışık, adalet ve onur getirecek olan görkemli kenti, biz ancak ateşli bir sabırla fethedebiliriz*" diyen şair Pablo Neruda'nın, 1973 Eylülü'ndeki darbeden hemen sonra Kara Ada'da geçirdiği günleri anlatan bir oyundur bu. Aynı günlerde muhalefet partileri de kaybedilen seçimlerin ardından "*Önce Demokrasi ve Erken Seçim*" sloganıyla, Dipkarpaz'dan Lefke'ye kadar Kuzey Kıbrıs'ın hemen her yanında eylemler ve mitingler organize ederler. Bu eylemlerde muhalefet mensupları, sembolik olarak deli gömleği giyerler. Deli gömleğinin ön yüzünde "*Önce Demokrasi*" arka yüzünde ise "*Erken Seçim*" yazılıdır. Belediye Tiyatrosu'ndaki diğer arkadaşları bu eylemlere katılmasalar da kendini siyaseten de kavganın içinde gören Yaşar Ersoy her eylemde ön saflardadır. Bu eylemlerdeki etkinliklerinden dolayı, Lefkoşa Belediye Tiyatrosu'nun Sanat Yönetmeni sıfatını taşıyan bir birey olarak, UBP'nin iktidar oklarının hedefindedir. Yeni dönemde sadece belediye başkanı değil, tüm belediye meclis üyeleri de UBP'lidir.

Lefkoşa Türk Belediye'sinin 1990 Yerel Seçimleri'nin ardından gelen yeni başkanı, eski başkan Mustafa Akıncı'nın başlattığı kanalizasyon projesinde müteahhit olarak çalışan Emek İnşaat'ın sahibi Burhan Yetkili'dir. Yaşar Er-

soy'un, Mustafa Akıncı adına propaganda çalışmalarını yürüttüğü bir önceki seçim döneminde tanıştığı Burhan Bey, uyumlu bir kişiliği olan ve siyasi kini içinde barındırmayan bir yapıya sahiptir. Burhan Yetkili, 86 yerel seçimlerinde, Yaşar Ersoy ve arkadaşlarının Kafesli Sokak'taki seçim bürosundan Mustafa Akıncı adına propaganda çalışmalarını sürdürdükleri günlerde, miting yapılacak olan sokaklarda kanalizasyon çalışması varsa, bizzat Ersoy tarafından, miting öncesinde, çalışmaların tamamlanması için sürekli bilgilendirilirdi. Tanışıklıkları o günlere dayanan Yetkili, başkanlık koltuğuna oturduğu ilk günlerde, Yaşar Ersoy'la makamında yaptığı görüşmede, Belediye Tiyatrosu'nu kapatması konusunda partiden kendisine baskı yapıldığını söyler. Bunun ardından da kendisinin böyle bir niyeti olmadığını, bu vartayı atlatmak için birlikte çaba harcamaları ve parti meclisinde bu niyeti ortaya koyanlara fırsat vermemeleri gerektiğini ifade eder. Bunun üzerine Yaşar Ersoy, kuruluş bildirgesinde vurguladıkları ilkeleri yok sayamayacaklarını, toplumcu gerçekçi sanat anlayışından ödün vermelerinin kendileri adına zaten yok oluş anlamına geldiğini belirtir. Başkan Yetkili, böyle bir talebi olmadığını, sadece belediyenin mesai saatleri içinde siyaseten bir tavır ortaya koymamalarını ister.

Siyaset yapmak, kamu görevlisi olsa dahi her kişinin hakkıdır ve Yaşar Ersoy'un da bu hakkından vazgeçmesi söz konusu değildir. Mesaisi dışında tabii ki siyasetini yapacak, ortaya koyduğu sanat çabasının mayasında da kendi dünya görüşü mutlaka yer alacaktır. Şili halkının sosyal ve siyasal mücadelesini, bu ülkenin sembolü şair Neruda ile anlatan "*Ateşli Sabır*" oyunu da demokrasi ve daha mutlu bir gelecek adına, direniş ruhunu içinde barındıran düşünceler üzerinden şekillendirilmiş bir oyundur zaten. Yaşar Ersoy ve arkadaşları da kentin ve tüm ülkenin, muhalifleri yok etmekten çekinmeyen bir zihniyetin temsilcilerine teslim edildiği yeni dönemde, ateşli bir sabır göstermek zorundadırlar. Tüm bu olumsuz koşullara rağmen Burhan Yetkili gibi bir başkanın varlığı, onlar için önemli bir şans olacaktır.

Her oyunda sanatsal ve estetik kaygılar adına, ekip çalışmasıyla öz ve biçim ilişkisini ön planda tutan ve çalışma disiplininden hiçbir zaman ödün vermeyen Yaşar Ersoy'un yönettiği "*Ateşli Sabır*"da, Kıbrıs Türk Tiyatrosu adına bir ilk yaşanır. Ressam Aşık Mene'nin Ruzen Atakan'la birlikte tepegözle oyuna yaptıkları katkı, oyundaki karakterlerin rolleriyle birlikte sahnede

Osman Alkaş ve Erol Refikoğlu, Antonio Skarmeta'nın yazdığı Yaşar Ersoy'un yönettiği "Ateşli Sabır" oyununda, 1990

önemli bir işlev yüklenir. Tepegöz yardımıyla yansıtılan ve oyun akışı içinde elle yazılan Neruda'nın şiirleri, darbenin insanlar üzerinde yarattığı ruh halinin renkleriyle resimleri, sahne üzerinde oldukça etkileyici görsellikler içerir. Sahnenin gerisinde iki elleri ve onar parmaklarıyla her oyun gecesi canlı performans sergileyen sanatçılar, Şili'deki Kara Ada'nın kayalarıyla And Dağları imgesini de mükemmel bir sahne tasarımıyla birleştirirler. Kıbrıs Türk Devlet Tiyatrosu'na katkı amacıyla Ada'da bulunan Türk Tiyatrosu'nun önde gelen isimlerinden Semih Sergen ve Cem Emüler gibi isimler tepegözle yaratılan görselliğe hayran kalırlar.

Neruda'yı Erol Refikoğlu'nun, Postacı Mario Jimenez'i Osman Alkaş'ın, Roza Gonzales'i Işın Refikoğlu'nun canlandırdıkları Skarmeta'nın Belediye Tiyatrosu'ndaki "*Ateşli Sabır*"ındaki genç kız karakteri Beatriz Gonzalez, sahnede gençlik tiyatrosunun amatör oyuncularından Hatice Düzgün'le can bulur. Düzgün'ün amatör olmasına rağmen, Yaşar Ersoy'un sıkı çalışma disiplini içinde aynı ciddiyet ve titizlikle başarılı bir performans ortaya koyar. "*Ateşli*

Sabır" oyununu izleyen Fatma Azgın, Yenidüzen gazetesinde yayımlanan 8 Ocak 1991 tarihli yazısında, sanatı kaygı ve amaç edinmiş nitelikli bir kurum olan LBT'nin doğmasına neden olan çelişkilerden söz ederek, resmi ideolojinin dayattığı sanat anlayışının dışında davrandıkları için Devlet Tiyatrosu'ndan atılışlarını anımsatır. Azgın, aynı yazısında o günlerde kızgınlık duyduğu "resmi"lere teşekkür ederken, kötülüklerden güzelliklerin de doğabileceğini vurgular. Lefkoşa Belediye Tiyatrosu, "*Ateşli Sabır*" oyunuyla, 3 yıl aradan sonra Türk Bankası Kültür Sanat Ödülü'nü 2. kez alır. Aynı yıl Erol Refikoğlu da "*Ateşli Sabır*" oyunundaki performansından ve açtığı mask sergisinden dolayı, Türk Bankası Kültür Sanat Ödülü'ne layık görülür.

Türk Bankası Kültür Sanat Ödül töreninde bir konuşma yapan yeni dönemin Belediye Başkanı Burhan Yetkili, Belediye Tiyatros'nu toplumun yüz akı ve en önemli sanat kurumlarından biri olarak nitelendirirken, bu durumdan gurur duyduklarını ve bu kurumun daha ileriye taşınması için belediye olarak desteklerinin devam edeceğini söyler. Ersoy ile Yetkili'nin sanat adına ortaya koydukları sessiz mutabakat ve bu yönde geliştirdikleri tavır, ülke yönetiminde her alana egemen olan UBP'nin içindeki yasakçı, baskıcı ve engelleyici tavırların önüne akılcı bir set çekmiştir. Nitekim yıllar sonra Havadis gazetesinde yazan Hasan Hastürer, Lefkoşa Belediye Tiyatrosu sanatçılarının iktidarların değişen rüzgârlarına hiç kapılmadan, dik sanatçı duruşuyla tiyatroya dokunulmazlık ve kişilik kazandırmış olduklarını vurgular. Öyle ki gelen yeni belediye başkanlarına ayak uydurmazlar, belediye başkanları onlara ayak uydurur. Bu konuda en büyük gücü her oyunda ve her gösteride istisnasız biçimde salonu dolduran seyircilerden ve basından alırlar. Seyirciyi oraya taşıyan en önemli özellik ise tiyatronun çalışma disiplinini de içinde barındıran sanatsal derinlik ve verimliliktir.

LBT'nin seyirci ile basının desteğini de arkasına alarak ortaya koyduğu başarılı işlere rağmen, belediye meclisi üyeleri, parti meclisindeki bazı kişilerin dürtüklemelerinden de destek alarak öküz altında buzağı aramak sevdasına düşerler. Yaşar Ersoy, belediye meclisi toplantısına çağırılır. Kültür sanat komistesinde görev alan üyelerden biri, bundan böyle tiyatronun sahneleyeceği oyunların metnini önceden görmek istediklerini ve tiyatronun çalışma programının kendilerinin onayına sunulması gerektiğini söyler. Belediye Tiyatrosu'nun sadece sanat yönetmenliğini ve oyunlarının yönetmenliğini yap-

mayıp, o güne kadar ve o günden sonra da her türlü işini takip eden, odacılık ve işçilik dahil her ihtiyacına ekip arkadaşlarıyla birlikte el ve omuz veren Yaşar Ersoy, tiyatronun anahtarlarını cebinden çıkarır ve toplantı masasına bırakır. "*Buyrun, tiyatroyu siz yönetin, oyunları siz seçin, okuyun ve değerlendirin ve sahneleyin*" der. Başkan Yetkili, "*Yaşar Bey siz anahtarlarınızı alın gidin, biz kendi aramızda konuşur bu sorunu hallederiz*" diyerek araya girer. Yaşar Ersoy oradan ayrıldıktan sonra, başkanla görüşen belediye meclisi üyeleri, kötü niyetli olmadıklarını sadece tiyatro hakkında bilgi istediklerini, yanlış anlaşıldıklarını söylerler. Bunun üzerine Burhan Yetkili, Yaşar Ersoy'u arayarak, üyelerin tiyatroya geleceklerini ve onları bizzat bilgilendirmesini rica eder.

Birkaç gün sonra ziyarete gelen 5-6 kişilik belediye meclisi temsilcilerini tiyatroda bekleyen sanatçıların kafasında, muzip bir planları vardır. Çaylar, kahveler ikram edilir, tiyatronun tarihiyle ilgili kısaca bilgi verilir ve afişlerin asılı olduğu fuayede, "*Vatandaş Oyunu*"ndan başlayarak oyunlar hakkında açıklamalara geçilir.

> "*İşte efendim, Vatandaş Oyunu açık biçim özelliğiyle, Brechtyen bir yaklaşımla epik tarzda yazılmış, göstermeci unsurları da taşıyarak epizotik bir şekilde anlattığımız bir oyundur... Umut İnsanda oyunu ise eksistantiyalist bir yaklaşım sergilemektedir... Camus'nün de dediği gibi varoluşçu çizgiden çıkıp, Stanislavski anlayışıyla ve Aristotelesçi bir poetika ile özdeşleşerek oynadığımız bu oyunda, yabancılaştırma metoduna grotesk bir geçiş yapıyoruz...*"

Sanatın terminolojisini içeren akla gelebilecek bütün kelimeler, kâh Yaşar Ersoy kâh Osman Alkaş kâh Erol Refikoğlu tarafından, uygun olsun ya da olmasın, zaman zaman da kafa karıştıracak şekilde, birbiri ardınca sıralanır. O güne kadar böyle bir terminolojiden haberi dahi olmayan meclis üyeleri, Kıbrıslıların deyimiyle "*appos*" ve "*mannos*" olurlar.

Sanatçıların oyunculuktan gelen yetenekleriyle açık vermeden ve ciddiyetli bir edayla tiye aldıkları belediye meclisi üyeleri, daha 5 dakika bile olmadan, kafaları karmakarışık ve sıkılmış yüz ifadeleriyle saatlerine bakmaya başlarlar. Belediye Meclisi'nin gedikli üyelerinden Celal Cin dayanamaz, bir

işi olduğunu ve bir sakıncası yoksa hemen gitmesi gerektiğini söyler, aynı anda diğer üyeler de toplantıya yetişecekleri bahanesiyle oradan ayrılırlar. Meclis üyeleri, belediyeye, zamanından erken dönmüşlerdir. Başkan Yetkili şaşkındır. Acaba bir sorun mu olmuştur? Yaşar Ersoy'u arar ve sorar. Telefonun ucundaki başkan, tiyatro binasında yaşanan olayları dinlerken gülmektedir.

Aziz Nesin Kıbrıs'ta ve Yakılacak Kitaplar

Çağdaş Türk Edebiyatı'nın özellikle mizahi dilde yazılmış eserleriyle öne çıkan öncü ve tartışmasız ustalarından Aziz Nesin'in, Lefkoşa Belediye Tiyatrosu'nun 37 yıllık tarihinde özel bir yeri vardır. Lefkoşa Belediye Tiyatrosu, kuruluş manifestosuyla ortaya konan sanat anlayışının yanı sıra, dünya görüşü olarak da her döneminde Aziz Nesin'le buluşan bir sanat kurumu olmuştur. Nesin'in kaleme aldığı "*Biraz Gelir Misiniz?*", "*Bişey Yap Met*", "*Sen Adamı Deli Edersin*", "*Hadi Öldürsene Canikom*" ve "*Memleketin Birinde Hoptirinam*" Yaşar Ersoy'un hem yönetmen hem oyuncu olarak sahneye taşıdığı oyunlar olarak sıralanabilir. Osman Alkaş'ın yönettiği "*Toros Canavarı*" ve "*Düdükçülerle Fırçacıların Savaşı*" oyunlarını da bunlara eklediğimizde, Aziz Nesin'in oyun külliyatının neredeyse tamamı LBT repertuvarında yer almıştır diyebiliriz. Toplumcu gerçekçi sanat anlayışıyla eserlerinin çoğunda kara mizahın iğneleyici dilini kullanan Aziz Nesin, "*Bişey Yap Met*", "*Tut Elimden Rovni*", "*Hadi Öldürsene Canikom*" ve "*Biraz Gelir Misiniz?*" gibi oyunlarında mizahı, daha soyut kavramlar üzerinden kurgulamıştır.

Lefkoşa Belediye Tiyatrosu'nun kafa ve gönül bağıyla bağlı olduğu yazar Aziz Nesin, Güney Kıbrıs'ta da sevilen bir yazardır. Satirigo Tiyatrosu, onun öykülerinden oyunlaştırdıkları kolaj bir eser olan "*Kahve Ve Demokrasi*" oyununu, 86 yılında sahnelemiştir... 12 Eylül Askeri Yönetim'nin duvarına çarpan usta yazar, bu tiyatronun gala temsili için aldığı davete icabet edememişti. Milliyetçi hezeyanlardan uzak, liberal bir kişiliğe sahip olan Yorgo Vasiliu'nun Kıbrıs Cumhurbaşkanı olarak görev aldığı 1990 yılına gelindiğinde, Ada'nın siyasi atmosferinde barış güvercinleri uçurulmaktadır. Aziz Nesin de çağının tanığı entelektüel bir yazar olarak her iki toplumun bir barış ortamında bir

arada yaşayabilmelerinin gerekliliği üzerine dile getirdiği açıklamalarıyla bu gündeme katkı koymaktadır. Ne yazık ki, kendisinin de ifade ettiği gibi, Aziz Nesin Kıbrıs'ın kuzey kesiminden o güne kadar hiçbir davet almamıştır. 1990 yılında Hristos Hacipapas'ın başkanlığını yaptığı Kıbrıs Yazarlar Birliği, Nesin'i 3 gün sürecek bir dizi etkinliğin onur konuğu olarak Ada'ya davet eder.

Aziz Nesin'in, Atina ve Larnaka üzerinden Kıbrıs'a geleceği haberi duyulur duyulmaz, şoven unsurlar harekete geçerler ve Aziz Nesin'i protesto ederler. Eğer gelecekse, Kuzey Kıbrıs üzerinden gelmesi gerektiği tezini savunurlar ve Ada'daki Türk milliyetçi düşünce çizgisinin en büyük fikir önderi diyebileceğimiz Cumhurbaşkanı Rauf R. Denktaş'ı devreye sokarlar. Denktaş, Aziz Nesin'e altında kendi imzası olan bir mektup gönderir. Bu mektuba yanıt veren Nesin, bu yanıtı vermekle Denktaş'ın ya da Rum kesimindeki milliyetçi unsurların görüşlerine katıldığının zannedilmemesi gerektiğini, davet güneyden geldiği için Ada'ya güneyden geleceğini, eğer kuzeyden gelseydi bu davete de icabet edebileceğini vurgular. Her türlü protesto ve engelleme çabalarına rağmen, kısa bir süre önce 75. yaşını kutlayan Aziz Nesin, 17-19 Aralık 1990 tarihlerinde düzenlenen etkinlikler için Ada'ya gelir. Yorgo Vasiliu tarafından Kıbrıs Cumhurbaşkanlığı sarayında kabul edilen ve çok iyi ağırlanan Aziz Nesin'in kuzeye geçmesi için, Kıbrıslı Türk barışsever aydınlar ve sanatçılar tarafından da bazı girişimler yapılır.

Ada'daki iki toplumun yakınlaşması, bağımsız ve federal bir çatı altında yeniden bütünleşmesi için, bir süre önce her iki toplumdan üyelerin yer aldığı "*Bağımsız ve Federal Kıbrıs İçin Temas Grubu*" adı altında bir oluşuma gidilmiştir. Temas Grubu'nun Kıbrıslı Türk temsilcileri arasında Neşe Yaşın, Hürrem Tulga, Serhan Gazioğlu, Arif Hasan Tahsin, Bektaş Göze ve Hasan Erçakıca gibi isimler vardır. Temas Grubu ile Kıbrıs Türk Sanatçı ve Yazarlar Birliği, Aziz Nesin'in bir grup Kıbrıslı Rum yazar ve gazeteciyle birlikte kuzeye de geçmesi için, güneydeki Kıbrıs Yazarlar Birliği nezdinde girişimde bulunurlar. Aziz Nesin'in kuzeye geçmesi için girişimler yapıldığını öğrenen başta Milliyetçi Düşünce Derneği olmak üzere, ülkücü düşünce çizgisindeki oluşumlar, Şehitler Anıtı'nda protesto etkinliği düzenlerler. Şehitler Anıtı'na, üzerinde "*Aziz Nesin'e Lanet, Şehitlere Saygı*" yazılı bir çelenk koyarlar ve geldiği gün onun kitaplarını o kavşakta yakacakları yeminini ederler. Aziz Nesin, kitap yakma olayına da karamizahın diliyle ironik bir yaklaşım getirerek; "*Ki-*

taplarımı yakacakları için üzülmüyorum, aksine seviniyorum. Çünkü onları yakmak için satın almaları gerekecektir" diyerek bu çağda kitap yakmanın yakışıksız olacağını ifade eder.

Güneydeki organizasyonu yapanlar kabul etse bile, kuzeye geçişler, kuzeydeki siyasi ve askeri otoritenin iznine bağlıdır. İzin makamı olan Dışişleri Bakanlığı'nın başındaki Kenan Atakol, sivil bir inisiyatif olan Temas Grubu'nu da Kıbrıs Türk Sanatçı ve Yazarlar Birliği'nin temsilcilerini de kaale almaz. Özellikle Kıbrıs Türk Sanatçı ve Yazarlar Birliği Genel Sekreteri Dr. Ahmet Cavit An, Aziz Nesin'in bir grup Kıbrıslı Rum sanatçı ve yazarla birlikte kuzeye geçme izninin alınabilmesi için yoğun çaba harcar. Ancak yetkililerin katı tutumları karşısında çaresizdir. Böyle bir sorunla karşı karşıya kalan Temas Grubu temsilcilerinden Hürrem Tulga ile Hasan Erçakıca, 1986 yılından beri güneyle sanatsal ve kültürel temaslarını sürdüren ve resmi bir kimliği olan Lefkoşa Belediye Tiyatrosu aracılığıyla müracaatın yapılabilmesi için Yaşar Ersoy'la görüşürler. Ersoy, zaten kafa ve gönül bağıyla bağlı oldukları Aziz Nesin için, yapacakları aracılıktan ve iki toplumun sanatçı ve yazarlarının temasıyla barışa ve yumuşamaya katkı sağlayacak olmaktan büyük bir memnuniyet duyacaklarını söyler. Lefkoşa Türk Belediyesi çatısı altında bir oluşum olmalarına rağmen, kurumsal ve sanatsal açıdan kâğıt üstünde olmayan bir tür özerkliğe sahip olan LBT, hemen harekete geçer. Dışişleri Bakanı ile bizzat görüşen Sanat Yönetmeni Yaşar Ersoy'dan, Aziz Nesin'le gelecek olan güneydeki sanatçı, yazar ve gazetecilerden oluşan 30 kişilik grubun isim listesi istenir. Listeyi almak için güneye geçmesi gereken Ersoy, Rumca dahil herhangi bir yabancı dile vakıf olmadığı için, Bekir Azgın'la birlikte gidecektir.

Kıbrıs Türk Sanatçı ve Yazarlar Birliği Genel Sekreterliğini yürüten Dr. Ahmet Cavit An başta olmak üzere, birlik üyeleri ile Temas Grubu temsilcileri, yetkili makamlar tarafından kaale alınmadıklarından dolayı rahatsızlıklarını beyan ederler. Dr. Ahmet Cavit An, başta Hürrem Tulga olmak üzere Temas Grubu'nun isteği üzerine, LBT'yi devreye sokan Yaşar Ersoy ve onun tercümanlığını kabul eden Bekir Azgın'ın gidişinden dolayı ayrıca rahatsızdır. Bu konuda hiçbir bilgisi olmayan Yaşar Ersoy ve Bekir Azgın'ın tek amaçları, barış adına yapılacak bu temasın gerçekleşmesine katkı sağlamaktır. Buna rağmen saçma bir suçlamaya maruz kalacaklardır. Temas Grubu adına Hürrem Tulga'nın Yaşar Ersoy'dan katkı ve destek istediğinden habersiz olan

Dr. Ahmet Cavit An, eskiden kaynaklanan husumetlerinden dolayı, Ersoy ve Azgın'ı "*askerin ajanı*" olmakla suçlar. Güneye geçip Kıbrıs Yazarlar Birliği temsilcileriyle görüşen ve isim listesini alan LBT Sanat Yönetmeni Yaşar Ersoy, söz konusu listeyi kurallar gereği, Kıbrıslı Rumların Kuzey Kıbrıs'a geçiş izinlerini alabilmek için, Dışişleri Bakanlığı ile Polis Genel Müdürlüğü'nün ilgili birimlerine ulaştırır. 17-18 Aralık tarihlerinde, Güney Kıbrıs'taki memurlar sendikası PASYDY'nin salonu ile birlikte Edebiyat ve Sanat Evi'nde düzenlenen etkinliklere katılan Aziz Nesin'in, Rum sanatçı, yazar ve gazetecilerle birlikte 19 Aralık tarihinde kuzeye geçmesi planlanmıştır. Atatürk Kültür Merkezi'nin konferans salonunda bir etkinlik düzenlenecek ve Nesin, okurları için kitaplarını imzalayacaktır.

Aziz Nesin'in kitaplarının, fanatik ve şoven unsurlar tarafından protesto mahiyetinde yakılacağı haberi, Kıbrıslı Türk sanatçı, yazar ve gazetecilerin, onun geçişini beklediği sırada gelir. Kitap yakılması olayının, üstelik ünlü bir yazarın kitaplarının yakılmasının, Kıbrıslı Türkler'in tarihine, izleri bir daha asla silinemeyecek kara bir leke olarak sürülecek olmasından dolayı büyük endişeye kapılan Yaşar Ersoy, Serdar Denktaş'ı arar. Politikada henüz yeni olduğu için politikanın pislikleriyle çok kirlenmemiş olan Serdar Denktaş, 5 ay önce kurulan 4. Eroğlu Hükümeti'nde İçişleri, Köy İşleri ve Çevre Bakanı olarak görevlendirilmiştir. Ersoy, Denktaş'tan tüm yetkilerini kullanarak böyle bir utancın yaşanmaması için kitap yakımına engel olunmasını ister. İçişleri Bakanlığı'nın yanı sıra Dışişleri Bakanlığı nezdinde yapılan girişimler sonuç verir. Fanatik ve şoven unsurlardan oluşan grup, böylesi utanç verici bir olaya fırsat verilmeden dağıtılarak uzaklaştırılır.

Beraberindeki Rum kafilesiyle birlikte Lidra Palas Barikatı'na gelen Aziz Nesin'in mizahi yanı yine devrededir. Kendisini karşılayan Kıbrıslı Türk yazar ve aydınlara, sınırın tam olarak neresi olduğunu sorar. Kendisine gösterilen bariyerin kenarını tam ortaya alarak, eline aldığı hasır örgülü Kıbrıs sandalyesini, iki ayağı kuzeyde iki ayağı güneyde kalacak şekilde yerleştirir. Sırtını bariyer tarafına verdiği sandalyeye Kıbrıs kahvehanelerindeki oturuş tarzına uygun olarak tersinden oturur ve çektirdiği fotoğraf aracılığıyla, Ada'nın bölünmüşlüğüne karamizahın diliyle göndermede bulunur. Rum kafilesiyle birlikte kuzeye geçen Aziz Nesin'i ve bu etkinliğe katılacak olan herkesi bir başka sürpriz beklemektedir. Etkinliğin yapılacağı AKM'ye bomba ihbarı yapıldığı

haberi gelir. Asılsız olan bu ihbar, bırakın devlete ait bir bina olan AKM'de yapılmasını, aslında bu etkinliğin gerçekleştirilmesini hiç istemeyen çevreler tarafından uydurulmuştur. Aziz Nesin'i Kıbrıs'ın kuzeyine taşıyan sanatçı ve aydınlar için geri dönüş yoktur ve yeni buluşma yeri olarak Saray Otel'in Roof'u seçilir.

Aziz Nesin Ledra Palace barikatında, 1990

Resmi giyimli, sivil giyimli her türünden onlarca polisin kuş uçurtulmayacak denli sıkı kontrolü altında Saray Otel'e geçilir ve sivri dilli söz ustası Aziz Nesin'in, anılarda tatlı bir nida olarak kalacak sohbeti gerçekleştirilir. Aziz Nesin'in baş aktör konumunda olduğu bu etkinliğe sadece barış yanlıları değil, ayrılıkçı ve milliyetçi görüşlere sahip kişiler de katılırlar. Kıbrıs'ın tarihi ve kültürüyle ilgili oldukça güzel bir konuşma yapan Aziz Nesin, fanatik milliyetçi izleyicilerin yönelttikleri provokatif soruları, keskin zekâsının ürünü olan diliyle teker teker mizahın duvarına çarpar. Ada'daki söyleşilerinde, Lefkoşa Belediye Tiyatrosu ile Satirigo Tiyatrosu'nun oyunlarını sahnelemesi konusundaki memnuniyetini de dile getiren Aziz Nesin'i, Güney Kıbrıs'taki Satirigo Tiyatrosu'nda sahneye taşıyan Hristos Zanos da Saray Otel'deki katılımcılar arasındadır. Zanos, 1974'ten sonra ilk kez kuzeye geçmişken doğup büyüdüğü ve çok özlediği Mounsulita (*Kurudere*) köyünü görmek ister. Tek kişinin dahi kafileden ayrılmaması konusunda kesin direktif alan polisler, havada uçuşan tüyleri dahi takip etmektedirler. Yaşar Ersoy ve diğerlerinin polisleri lafa tuttukları bir sırada Zanos, Osman Alkaş ve Yücel Köseoğlu tarafından arka kapıdan kaçırılarak Mesarya'nın tam ortasındaki köyüne götürülür.

Aziz Nesin'in ziyareti sırasında izaz ikram ve diğer giderler için Nilgün Güney, Kıbrıs Türk Sanatçı ve Yazarlar Birliği adına Yaşar Ersoy'u arar. Birliğin herhangi bir bütçesinin olmadığını, bu konuda LBT'nin yardımcı olup olama-

(...), Aziz Nesin, Hasan Erçakıca, Yaşar Ersoy ve Hristos Hacipapas, Lefkoşa, 1990

yacağını sorar. Yaşar Ersoy, kendi bütçelerinden bir miktar aktarabileceklerini söyler. Gerisini de imece usulüyle herkesten bir miktar para toplayarak halledebilecekleri konusunda anlaşırlar. Etkinliklerden sonra Nilgün Güney, Yaşar Ersoy'u arayarak kendilerinin söz verdikleri parayı toplayamadıklarını söyler ve giderler tamamen LBT bütçesinden karşılanır. Adalıların, saatin tik takları gibi çalışan dedikodu mekanizması, maalesef barış adına kurulan bu diyalog ortamında bile devreye girer. "*Neden o yapsın da ben yapmayayım*?" ya da "*Bende olsun da onda olmasın*!" kabilinden sığ düşünce çıkmazlarıyla çekememezliklerini ön plana alan birileri, güneydeki Kıbrıs Yazarlar Birliği'nin bu ziyaretin giderleri için 250 Kıbrıs Lirası verdiği söylentisini yayar. Mesnetsiz bir şekilde, bu paranın kime verildiği sorgulanır. Kıbrıs Türk Sanatçı ve Yazarlar Birliği Genel Sekreteri Ahmet An, kendilerine böyle bir paranın verilmediğini, zaten teması kendilerinin yapmadıklarını ve bu konunun bağlantıyı kuran kişilere sorulması gerektiğini söylerken, önceki suçlamalarını kinayeli bir şekilde sürdürür. Yaşar Ersoy ise paranın verilip verilmediği ya da verilmişse kime verildiği konusunda Kıbrıs Yazarlar Birliği'nin bir açıklama yapmasının daha doğru olacağını, bunun dışında söylenen her şeyin dedikodu olacağını ve insanları yaralayacağını belirtir. Bunun yanı sıra LBT olarak kendilerinin böyle bir paradan haberleri olmadığını ve harcamaları, Belediye Başkanı Burhan Yetkili'nin bilgisi dahilinde kendi bütçelerinden yaptıklarını söyler.

Ne acıdır ki, böylesi bir diyalogsuzluğun, barış adına hareket eden ve sol düşünce iddiasındaki kişiler arasında yaşanması oldukça düşündürücüdür! Aziz Nesin'in ziyaretiyle birlikte, Ada'nın kuzeyindeki yönetim erkini elinde bulunduranların, çözüm ve barış konusundaki samimiyetsizlikleri her zamanki gibi aşikârdır. AKM'ye konduğu söylenen bomba ve harekete geçirilen

fanatik milliyetçi unsurlarla bu kötü provakatif niyeti yansıtan sağ görüşlü iktidar sahipleri bir yana, barış ve çözüm konusunda güç birliği yapması gereken sol güçlerin, en basit konularda bile birbirleriyle didişmeleri, barış ve çözüm umutlarını her dönemde suya düşüren en önemli etmenlerden biri olagelmiştir.

Masraflı ve Zahmetli Görülen Okullararası Tiyatro Şenliği

1990-93 yılları arasında ülkedeki her makamın, tek parti UBP kadrolarından oluşmasının yarattığı siyasal ve sosyal handikaplar, kurulduğu ilk günden itibaren muhalefetin sanat kalesi olma misyonunu yüklenmiş olan Lefkoşa Belediye Tiyatrosu adına sıkıntılar yaratmaktadır. Yaşar Ersoy ve arkadaşları, her gece yastığa başlarını koyduklarında, ertesi gün UBP Parti Meclis'inde alehlerinde hangi kararların üretileceği endişesini yaşarlar. Bu endişeyle birlikte, LBT ve kendileri hakkında alınacak her olumsuz antidemokratik karara karşı da, birlikte mücadeleye hazırlanırlar. Bu dönemde sağduyu sahibi sanatsever belediye başkanı Burhan Yetkli'nin varlığı, UBP'li olmasına rağmen, LBT sanatçıları için bir şans olur. UBP Parti Yönetim'inden gelen baskı ve telkinlere rağman başkan Burhan Yetkili, Yaşar Ersoy ve sanatçılarla yaptığı görüşmede, bu vartanın atlatılması için, UBP Yönetimi'nden gizli, sanatçılarla işbirliği ve dayanışma içinde olacağını belirtir. Yaşar Ersoy ise bu iyi niyetli yaklaşımından dolayı Burhan Yetkili'ye teşekkür ederek, LBT'nin sanat politikasından, sanat anlayışından ve manifestosundan taviz vermelerinin asla söz konusu olmayacağını, böyle bir tavizin yok oluşları anlamına geleceğini söyler. Bu çaba, kuyunun dibine düştüğü zaman bile, dik durarak yukarıya bakmasını bilen birisinin, kuyunun ağzındaki ışığı bulma azmidir. Tam da bu koşullarda, nitelikli sanat anlayışından ve kuruluş manifestosundan ödün vererek silinip gitmektense, '*ya herru ya merru*' anlayışıyla yoluna devam eden LBT, arkasında sadece belediye başkanının değil, her oyununda salonu aylar boyunca boş bırakmayan seyircisiyle basının da büyük desteğini bulur.

Hemen her hükümet oluşumunda, bir kültür bakanı gider bir diğeri gelirken, tüm yaşamı boyunca en büyük sevdası ve kavgası olan tiyatro sanatı ve bu ülkede bu sanat adına ilerlemeler kaydedilebilmesi için yazılar yazan, bil-

diriler hazırlayan ve mücadele veren Yaşar Ersoy, Kuzey Kıbrıs'taki tek partili UBP yönetiminin kültürden de sorumlu yeni bakanı Eşber Serakıncı'ya da aynı çağrılarını yapmaktan geri durmaz. Basın yoluyla yazılı olarak kamuoyuyla da paylaştığı ve ilgili bakanlığa gönderdiği bu çağrılar şöyledir:

-Devlet- Tiyatro ilişkisini sağlıklı, çağdaş, özerk ve özgür bir yapıya kavuşturmak için "Kıbrıs Türk Tiyatro Kurumu" yasayla hayata geçirilmeli,

-Kıbrıs Türk Tiyatrosu'nun nitelikli gelişmesi için planlı ve programlı bir şekilde konservatuvarlara ve sahne sanatları fakültelerine öğrenci gönderilmeli,

-Bu okullardan mezun olan gençlerin istihdamı sağlanmalı

-Gençleri tiyaro sanatına yönlendirmek ve sağlıklı toplum yetiştirmek için okullara tiyatro dersi konulmalı, "Okullar arası Tiyatro Şenliği" düzenlenmeli,

-Başkent Lefkoşa'ya yakışır, tam donanımlı, çağdaş bir tiyatro binası kazandırılmalı

-Tiyatro kültürünün gelişmesi ve yaygınlaşması amacıyla "Kıbrıs Tiyatro Festivali" düzenlenmeli.

Yıllardan beri muhalefet ettiği bir partinin tek başına iktidarda olduğu dönemde, düşünceleri Turancılığı da içeren milliyetçi çizgideki Milli Eğitim ve Kültür Bakanı Eşber Serakıncı, Yaşar Ersoy'un önerilerine sıcak bakar. Bakanlığın özel kalemi ve basın danışmanlığı görevinde, sendikacı gelenekten gelen ve Yaşar Ersoy gibi muhalif kimliğiyle tanınan öğretmen kökenli gazeteci ve yazar Hasan Hastürer vardır.

Bakan Serakıncı, Yaşar Ersoy'u tiyatro alanındaki önerilerini görüşmek için bakanlığa davet eder. Taban tabana zıt olan görüşlerine rağmen Serakıncı, Yaşar Ersoy'un vatanseverliğinden dem vurur. Vatanseverlik, milliyetçilikle bağdaşan bir terminolojiyi içerdiğinden, Ersoy vatanseverliği değil yurtseverliği öne çıkaran bir söylemle yanıt verir. Bakan, bu bağlamdaki ilk diyaloglarının ardından, işini doğru yaptığına inandığı Yaşar Ersoy'un düşüncelerini hayata geçirmek için kendisiyle işbirliği yapmaya hazır olduğunu dile getirir. Hiç beklemediği zamanda hiç beklemediği bir yerden gelen bu teklif Yaşar Ersoy'u şaşırtır ve çok heyecanlandırır. Bakanın, tiyatroya olan ilgisinin ve sevgisinin en başta, adının, Darülbedayi'nin ilk yıllarında Avni Dilligil ta-

rafından canlandırılan karakterle aynı adı taşıyan Abdülhak Hamit'in "*Eşber*" adlı bir tiyatro oyunundan alınmış olmasından kaynaklanmaktatır. Serakıncı, aynı zamanda Mağusa'daki gençlik yıllarında hem Namık Kemal Lisesi hem de spor kulübünde Eşref Çetinel, İsmet Kotak, Şermin Kotak gibi arkadaşlarıyla tiyatro yapmıştır.

Bu dönemde, uzun yıllardan beri Kıbrıs Türk Devlet Tiyatrosu'nun başında olan Hilmi Özen, tiyatrodan ayrılmış, önce İstanbul'da konsolosluk görevi yapmış, ardından da Cumhurbaşkanlığı'nda sanat danışmanı olarak görev almıştır. Serakıncı'nın bakanlığı döneminde, tiyatronun müdürlüğüne, Lefkoşa Türk Lisesi'nde müdür muavinliği yapan feslefe ve sosyoloji öğretmeni Ali Nesim atanmıştır. Tiyatroyla ilgisi öğrencilerle birlikte düzenlediği amatör tiyatro faaliyetlerinden öteye geçmeyen Ali Nesim Hoca'nın, yazarlıktan gelen edebi kariyeri ve kültür sanat ortamındaki saygın konumu göz önünde bulundurulduğunda, sonradan parti tandansıyla bu tiyatronun başına getirilen nice fizik, kimya, matematik öğretmenleri gibi tiyatroyla ilgisi olmayan atanmışlara göre, bir sanat kuruluşunu yönetebilecek kültürel altyapısıyla Ali Nesim Hoca'nın nispeten doğru bir tercih olduğu söylenebilir. Seçimler öncesinde aday adayı olup kaybedenlere her dönemde müdürlük baremiyle teselli ikramiyesi dağıtan hükümet partileri, bir iki istisna dışında bu amaçları için tiyatroyu da kullanmaktan maalesef hiç geri durmamışlardır.

Yaşar Ersoy'la ilk görüşmelerinde, Devlet Tiyatrosu'nda yaşanan sanatsal ve yönetsel sıkıntılardan da üzüntüyle bahseden Bakan Serakıncı, tiyatro sanatı adına girişikleri işbirliklerinin ilk meyvesi olarak, Okullararası Tiyatro Şenliği'nin başlaması adına siyasi irade oluşturur. Bakanlığın bu konuda yayımladığı genelge, devletin birinci dereceden ilgili dairesi olarak Kıbrıs Türk Devlet Tiyatrosu Müdürlüğü'ne de gönderilir. Devlet Tiyatrosu ile Belediye Tiyatrosu işbirliğinde gerçekleştirilen Okullararası Tiyatro Şenliği, tüm okullarda büyük heyecan yaratır. Bu kapsamda Lefkoşa, Mağusa, Girne, Güzelyurt, Lefke, İskele ve Yeni Erenköy'ün okulları bir araya gelir ve başkentte toplanırlar. Okulların oyunları, Devlet Tiyatrosu, Lefkoşa Belediye Tiyatrosu ve Atatürk Kültür Merkezi salonlarında 10-15 günlük etkinlik programlarıyla adeta bir festival havasında sahnelenir. Bu şenlikler kapsamında, tiyatro sanatının yetkin isimleri, gençlerle söyleşilerde bir araya gelirler ve bilgileriyle deneyimlerini onlarla paylaşırlar.

1995 yılına kadar sürdürülen "*Okullararası Tiyatro Şenlikleri*", bütün okulları tiyatro ile buluştururken; tiyatro üzerine konuşan, tiyatro sayesinde kendilerini tanıyan, metin altını okuyup değerlendirebilen, düşünen, yargılayan ve sorgulayan gençlerin ufkunu açan bir işlev yüklenir. Yaşar Ersoy, bu dönemde gençlerle birlikte, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nden yola çıkarak hazırladıkları "*İnsan Hakları*" adlı bir oyunu sahneye taşır. Bu oyun, daha sonra Ankara'daki Uluslararası Genç Tiyatro Buluşması etkinliklerinde de sahnelenir ve oyuncularının giydikleri "*İnsan Hakları*" baskılı tişörtleriyle dikkat çeker. Okullararası Tiyatro Şenliği, gençlik tiyatrosu hareketiyle birlikte okullarda drama eğitiminin de yaygınlaşmasını sağlar. İlki 1991-92, ikincisi de 92-93 yıllarında gerçekleştirilen ve tiyatro sanatını genç kuşaklarla buluşturan okullararası tiyatro şenlikleri, maalesef daha ileri götürülemez.

1993 yılına gelindiğinde, üç yıl önce yapılan seçimlerin ardından, muhalefetin meclisi boykot etmesi nedeniyle tek parti UBP'nin yönetimine kalan siyasal sistemde çatırdamalar başgöstermiştir. Muhalefet partilerinin "*Önce Demokrasi ve Erken Seçim*" sloganıyla meclis dışından sürdürdükleri mücadelenin yanı sıra Cumhurbaşkanı Denktaş ile UBP Genel Başkanı ve Başbakan Derviş Eroğlu arasındaki gerginliklerin hat safhaya ulaştığı iktidar alanındaki siyasi kırılmalar ve kopuş, erken seçimi kaçınılmaz hale getirmiştir. Başta Meclis Başkanı Hakkı Atun olmak üzere, Denktaş yanlısı 9 milletvekili UBP'den ayrılarak Demokrat Parti'yi (*DP*) kurarlar. 12 Aralık 1993 tarihinde yapılan erken genel seçimlerde UBP ve DP, sağın oylarını neredeyse yarı yarıya bölüşerek % 29,8 ve % 29,2 oranında oy alırlar. UBP 17, DP ise 15 milletvekilliği kazanmıştır. O güne kadar aldığı en yüksek oy oranına ulaşan CTP ise % 24,2'lik oy oranıyla mecliste 15 sandalyenin sahibi olur. Yeni hükümet, DP-CTP koalisyonu olarak kurulur. Başbakan Hakkı Atun, Başbakan Yardımcısı ise Özker Özgür'dür. Yeni kurulan hükümette, o güne kadar siyasi ortamda adı pek duyulmayan, 1970'li yıllardaki gençlik hareketi içinden yetişmiş KÖ-GEF eski başkanı Mehmet Ali Talat, CTP kanadından Milli Eğitim ve Kültür Bakanı olarak atanır.

ODTÜ Elektrik Mühendisliği bölümünden mezun olan Talat, Ada'ya döndükten sonra, mesleğini doğup büyüdüğü kent olan Girne'de icra etmiştir. O güne kadar 70'li yılların solcu gençliğinin sembol kıyafeti olan parkası, postalları ve van tipi iş arabasıyla dolaşan, tanıdıkları arasında buzlukçu (*buz-*

dolabı tamircisi) olarak anılan Talat, bakanlığa atandıktan sonra, artık takım elbiseler giymek zorundadır. O güne kadar bu duruma alışkın olmayan köpeğinin dahi takım elbiseleri içinde gördüğü sahibini tanıyamadığı ve karşılaştıkları zaman havladığı söylenmektedir. Şehir efsanesi gibi anlatılan bu ve buna benzer hikâyeler bir yana, Yaşar Ersoy için üniversite yıllarından arkadaşı olan ve aynı kavgada yoldaşlık ettikleri Mehmet Ali Talat'ın bakanlığı yeni bir umuttur. Hiçbir fikir ortaklıkları olmadan dahi Eşber Serakıncı ile yaptıklarının daha fazlasını yeni bakan Talat ile hayata geçirebileceklerini düşünür. Yeni bakanla birlikte, Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı'nın bürokratik kadrosu da CTP'lilerden oluşmuştur. UBP'nin yıllar içinde deyim yerindeyse kaşarlanmış kadrolarına rağmen, o güne kadar bürokrasinin '*b*'sine dahi yaklaştırılmayan CTP'li kadrolar, oldukça deneyimsizdir. Eşber Serakıncı'nın bakanlığı döneminde başlatılan Okullararası Tiyatro Şenliği, ne acıdır ki, 1994 yılının başlarında kurulan koalisyon hükümetinin sol kanadını temsil eden CTP'nin Eğitim ve Kültür Bakanlığı döneminde 3. kez yapıldıktan sonra, başta müsteşar ve müdür olmak üzere bakanlık bürokratlarının verdiği görüş doğrultusunda, ertesi yıl çok zahmetli ve çok masraflı olduğu gerekçesiyle durdurulur.

Bendeki O

Derman Atik

1977-1978 ders yılıydı. İlk kez onu, Güzelyurt Kurtuluş Lisesi'nde, Osman Abi ile birlikte, tiyatro için konservatuvara gitmek isteyen bizim dönemin edebiyat öğrencilerine bir şeyler anlattıkları odanın penceresinin dışından görmüştüm. Biz fen öğrencisi olduğumuz için hocalarımız bizi o sınıfa çağırmamıştı.

O günden sonra yollarımız birçok kez, birçok yerde kesiştî. Hem siyasî olarak hem sanatsal anlamda... Sanat yaşamım boyunca onu birçok yönüyle örnek aldım. Birçok kez bir araya gelip ülkemizin tiyatrosunu ve bununla birlikte siyasetini tartıştık. Ortak paydada buluştuğumuz çok oldu, buluşmadığımız az.

Güzelyurt Taksim Sineması'nda günlerce atölye çalışması yaptık. 1986 yılında Aristophanes'in "Barış" oyunu sahnelenirken sahnedeki masayı kırdım ve ondan fırça yedim, iyi ki yemişim. O yönetmen ve oyuncu olarak, "Barış" oyununun üç ay süren her temsil gecesinin sonunda, oyunda rol alan beni ve İlksoy Aslım'ı gecenin o vaktinde, yorgunluk tanımaz enerjisi ile, kendi arabasıyla Lefkoşa'dan Güzelyurt'a götürmesi, o yolculuk anında tiyatroya, sanata, topluma dair konuşmalarımız ve bizi bıraktıktan sonra tek başına tekrar Lefkoşa'ya dönmesi, bizlere tiyatronun nasıl bir fedakarlıkla, azimle yapıldığını öğretiyordu.

Dome Hotel'de GİBETSU'yu kurduk, yanımızdaydı. Yüzde seksen, her sahnelediği oyunu izledim. O da neredeyse her oyunumuzu izlemeye geldi. Girne Limanı'nda sekiz saat tiyatro tartıştık. Barış ateşi yakarak açlık grevine girdik. Tereddüt etmeden yanımızda oldu. "Kral Ölüyor" oyunundan sonra reji anlayışını konuştuk.

Toplumdaki sanatçı duruşunun en önemli örneğidir benim dünyamda. Azmi, arzusu, yaratıcılığı, girişkenliği, kararlılığı benim yol haritamı çizdi

hep. Tiyatro sanatındaki çıtamı yükseltmemde benim için önemliyken, izlediği oyunlardan sonraki samimi yaklaşımı beni hep daha iyisini yapmaya yönelttti.

Çatalköy'deki tiyatro salonunun yapımının sonuna geldiğimizde, gelip bakması için rica etmiştim, zaman ayırıp geldi. "Yahu Derman, ben bu salonda yıllar önce oyun oynamıştım. Sen salon yapıyorum dediğinde, ben duvarları tamir edip boyattırdın diye düşünmüştüm ama bu yapılanı herkes görmeli ve bilmeli." demişti. Bu beni o kadar daha kamçılamıştı. Çünkü YAŞAR ABİM yaptığımızı beğenmişti!

Yaşar Ersoy ve Derman Atik, 2019

Koordinasyon Kurulu ve Her Bölgeye Tiyatro Kazandırma Çabaları

Yaşar Ersoy, UBP'li bakan Eşber Serakıncı ile kültürel ve sanatsal alanda yaptıkları işbirliği çerçevesinde bir "Kültür Sanat Koordinasyon Kurulu"nun kurulması önerisini de getirir. Bu önerisiyle, kültür ve sanat alanında ürettikleri faaliyetlerle ilgili kararların sadece bakanlık bürokrasisi ve kendisiyle yapılan görüş alışverişleri ile değil, demokratik katılımcılık çerçevesinde, ilgili örgütleri de kapsayacak çerçevede alınmasının daha yararlı olacağı görüşünü öne sürer. Bakan Serakıncı, Yaşar Ersoy'un bu önerisini de hiç tereddütsüz kabul eder. Kültür Sanat Koordinasyon Kurulu'nun kurulması için Yaşar Ersoy'a yetki verir. O güne kadar devlet katından böyle bir yaklaşım görmeyen muhalif bakış açısına sahip kültür sanat örgütlerinin temsilcileri, şaşkındırlar. Dünya görüşü, sağın en uç noktasına kadar uzanabilen bakanın, ortaya koyduğu bu tavra karşı kuşkulu ve temkinli olarak yaklaşırlar. Herşeye rağmen, tüm bu örgütlerin temsilcileri ve kültür sanat alanında kendini kabul ettirmiş yetkin isimlerin bir araya gelmeleriyle oluşturulan koordinasyon kurulunun ilk etkinliği, Yaşar Ersoy'un moderatörlüğünü yaptığı, Atatürk Kültür Merkezi'nde düzenlenen "*Şiir Gecesi*" olur. Kıbrıs Türk Sanatçı ve Yazarlar Birliği'nin hazırladığı isim listesinde Fikret Demirağ, Neriman Cahit, Feriha Altıok, İlkay Adalı, Filiz Naldöven, Hakkı Yücel, Neşe Yaşın ve Mehmet Yaşın gibi muhalif şairler vardır. Sahne tasarımını Aşık Mene'nin yaptığı Şiir Gecesi'nde, orkestra şefi ve müzisyen Ali Hoca'nın sahnede piyanoyla eşlik ettiği şairler, şiirlerini hiçbir sansüre takılmadan okurlar.

Serakıncı'nın bakanlığı döneminde oluşturulan "*Kültür Sanat Koordinasyon Kurulu*"nun tiyatro alanındaki girişimlerinde inisiyatif, Yaşar Ersoy'un sanat yönetmenliğini yaptığı Lefkoşa Belediye Tiyatrosu'nun elindedir. Sanatçılar, Lefkoşa'ya yeni bir tiyatro salonu kazandırılması için atıl durumdaki Vakıflar Sineması'nın restore edilerek kültür sanat alanında hizmet verecek şekilde yeniden düzenlenmesini talep ederler. Mevlevi Müzesi'nin hemen arkasında Vakıflar Pasajı ile birlikte yapılan bu salon, anımsanacağı gibi özellikle 80'li yıllarda seks filmlerinin gösterildiği bir merkez haline dönüştürülmekten kurtulamamış, kapatıldıktan sonra da valiz ambarı olarak UBP'li valiz tüccarı Ergün Rifat'ın kullanımına sunulmuştu. Görüleceği gibi bu salon

da, Vakıflar İdaresi'nin pekçok mülkünde olduğu gibi, çeşitli dönemlerdeki yönetimlerinin aymazlıklarıyla hep amaçları dışında kullanılan bir alandır. Eşber Serakıncı'nın da desteğini alan Yaşar Ersoy'un, Vakıflar Sineması'nın kültür sanat ortamına kazandırılması önerisi, UBP'li tüccarın çıkarı zedeleneceği için UBP Parti Meclisi'ne takılmıştır. Bizzat Serakıncı'nın Yaşar Ersoy'a söylediğine göre, parti meclisi toplantısında büyük tartışmalara neden olan bu öneri reddedilir.

Ve yine Serakıncı'nın aktardığına göre, UBP yöneticileri ve kadroları parti meclisi toplantısında, muhalif bir kişiliğe sahip olan ve kendi aleyhlerine çalışan Yaşar Ersoy'un peşine takıldığını iddia ettikleri bakana yüklenmişlerdir. Serakıncı ile Ersoy'un ortak çalışmalarına karşı alınan cephe, sadece UBP yönetim kadrolarında değil, bakanlık bürokrasisinde de hissedilmektedir. Bakanlığın kültür sanat organizasyonlarından sorumlu konumdaki Kültür Dairesi'nin müdürü Ata Samioğlu ile diğer bürokratlar, kendilerinin atlanarak, organizasyonların Yaşar Ersoy ve Koordinasyon Kurulu eliyle yürütülüyor olmasından rahatsızlık duymaktadırlar. Bu durumu bürokratik engellerle tökezletme çabaları içine girerler. Serakıncı, çalışmalarının bürokratlar tarafından yokuşa sürüldüğü ve kendisinin bakanlıkta görülmesinden dahi rahatsızlık duyulduğu konusunda şikayette bulunan Yaşar Ersoy'a, "*Seni kapıdan atsalar dahi pencereden girerek bu işleri benim adıma bitireceksin*" der. Bakana göre, bu çalışmaların hiçbirinden, kişisel anlamda tek kuruşluk ödenek almayan ve tamamen gönüllü olarak çalışan Yaşar Ersoy tam bir "*vatansever*"dir! Yaşar Ersoy ise, iki söylem arasındaki nüansa vurgu yaparak, ortaya koyduğu tüm bu çabaların "*yurtseverlik*" bilincinden ve sorumluluğundan kaynaklandığı konusunda ısrarlıdır.

Buğday Camii Üzerinden Sürdürülen Gerici-Dinci Kampanya

Yaşar Ersoy, her bölgeye tiyatro salonu kazandırılması konusundaki düşünceleri çerçevesinde Mağusa Surlariçi'ndeki tarihi Buğday Camii'nin de bu amaca hizmet edebilecek çapta bir yapı olduğu düşüncesini taşımaktadır. Ada'daki Latin egemenliği döneminde St. Peter ve St. Paul Kilisesi olarak anılan ve mükemmel taş işçiliğiyle ön plana çıkan yapı 14. yüzyılın ikinci yarısında yaptırılmıştır. 1571 yılındaki Osmanlı kuşatması sırasındaki ağır topçu bombardımanına rağmen ayakta kalan yapı Osmanlı döneminde Sinan Paşa Camii olarak kullanılır. İngiliz egemenliğinde patates ve hububat ambarı olarak kullanıldığı için Buğday Camii olarak anılagelen bina, Bayraktarlık yönetimi döneminde mücahitlerin kullandığı bir lokal olarak düzenlenir. Sonraki yıllarda kütüphane hizmeti veren bina, bir dönem daha ambar olarak kullanıldıktan sonra kaderine terkedilir. Yaşar Ersoy'un, Mağusa kentine bir salon kazandırabilmek düşüncesiyle Yücel Erten'le yaptıkları ziyaret sırasında, biriken çöp yığınlarından ve insan dışkısı ile idrar kokularından girilemeyecek halde bulunan binanın, tıpkı İstanbul'daki Aya İrini gibi kültürel ve sanatsal etkinliklere ev sahipliği yapabilecek çapta bir bina olduğu görüşü ortaya çıkar. Sanatçıların düşüncesine göre, akustiği de mükemmel olan bu bina, portatif bir amfiyle arena sahneye dönüştürülebilecektir.

Buğday Camii konusundaki düşüncelerini paylaştıkları Mağusa kökenli bakan Eşber Serakıncı büyük bir heyecanla bunun çok iyi olacağını söyler ve proje çalışmalarının hemen başlamasını ister. Yücel Erten, İstanbul'da bu konuda uzman olan mimarlarla görüşerek, Buğday Camii'nin bir arena sahneye dönüştürülebilmesi üzerinde proje çalışmaları yaptırır. Vakıflar Sineması konusundaki girişimlerde partili tüccarın çıkarlarına takılan sanat, bu kez dinci, gerici ve ırkçı çevrelerin kamuoyunda yarattıkları yaygaraya takılır! Bu çevreler, kendi ideolojilerinin dayattığı karanlık düşünceleri adına sakıncalı buldukları sanata karşı tahammülsüzlüklerini tehditlerle dile getirirler. O güne kadar lokal olarak kullanılmasından, kaderine terkedilerek neredeyse umumi tuvalete dönüştürülmesinden rahatsızlık duymadıkları tarihi yapının, toplumu ileriye taşıyacak sanat gibi yüce bir amaca hizmet edecek olmasından, örümcek ağlarıyla örülmüş düşüncelerinin doğası gereği rahatsızlık du-

yarlar. "*Dini ve Milli Kuruluşlar*" adı altında bir araya gelen Milliyetçi Düşünce Derneği, Türk İslam Kültür Cemiyeti, Kıbrıs Türk İslam Cemiyeti, İslam Yazarları Birliği, Yeni Asya Birliği, Din Görevlileri Birliği, Camileri Koruma Derneği, Yenişehir Camii Koruma Derneği, Güzelyurt Gaziler Derneği, Güzelyurt Muhtarlar Derneği, Tekvando Judo Karate Federasyonu, İlim Yayma Vakfı, Seda Kitap Kulübü, Şehitler Camii Koruma Derneği, İslama Çağrı Cemiyeti adlı 15 örgüt, 19 Mart 1992 tarihinde bu girişimi yapanlar için ölüm tehdidini de içeren ortak bir bildiri yayımlar.

BUĞDAY CAMİ ARTIK TİYATRO

15 ÖRGÜT AYAĞA KALKTI

BUĞDAY CAMİ ARTIK TİYATRO

Sanat Galerisi Camiide Kokteyl!

BUĞDAY CAMİ TÜRKİYE GÜNDEMİNDE

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ TUTANAKLARINI AÇIKLIYORUZ.

Atıl durumdaki bazı tarihi binaların kullanılması tartışmaları sürüyor

Lefkoşa

Türkiye'deki İslamcı basın organı Yeni Asya gazetesi "*Dinsizler camilerimizi tiyatroya çeviriyorlar*" söylemleriyle kampanyalar başlatır. Buğday Camii konusunda yaşanan tartışmalar, o yıllarda HP Galeri adıyla mimar Rezzan Nevzat tarafından bizzat restore edilip yenilendikten sonra sanat galerisi olarak kullanılan Vakıflar İdaresi'ne ait Lefkoşa'daki Haydarpaşa Camii üzerinden de sürdürülür. Adı geçen yayın organı ve bağnaz dinci çevreler, "*dinsizler Kıbrıs'taki camilerimizde viski ve şarap içerek sergi açıyorlar*" gibi gerici söylemleri ön plana çıkarırlar. Dünyanın her yerinde olduğu gibi toplumun kültürel ve sanatsal alanda yaşadığı ya da ortaya koyduğu yeni açılımlara karşı alerjik bir tavır takınan bağnaz çevreler, Ada'nın kuzeyinde de bu türden girişimlerin önüne set çekmekten geri durmazlar. Refah Partisi Genel Başkanı Necmettin Erbakan ve partinin genel sekreteri Oğuzhan Asiltürk, bildiriler yayımlarlar. Yaptıkları açıklamalarla, sanki projeyi başlatan oymuş gibi, dönemin SHP'li Kültür Bakanı Fikri Sağlar'a saldırırlar. Oğuzhan Asiltürk'ün koordine ettiği bir telgraf ve mektup kampanyası başlatılır. HP Ga-

leri'deki onlarca serginin açılış kokteylinde de bizzat bulunan Denktaş'a, bu tür uygulamalara son verilmesi çağrısını içeren mektupların yanı sıra Bakan Serakıncı'ya da kınama ve protesto mektupları gönderilir. Kültürün kaynağı olduğunu iddia ettikleri camilerin Kıbrıs'ta tiyatroya çevrilmesini kınayan binlerce mektup ve telgraf gönderilir.

Hemen her dönemde, düşünce yapısı itibarıyla kendilerine yakın duran ve en çok da onların oylarına ihtiyaç duyan sağ görüşlü iktidar odaklarını etkilemek için harekete geçen dinciler ve şovenist unsurların, Buğday Camii ve HP Galeri olayı çerçevesindeki tartışmalar ve yarattıkları fırtınalar, sağ görüşün Ada'daki en güçlü temsilcisi UBP'yi ürkütmekte gecikmez. Bu girişimler, sanatsal ve kültürel açılımlar konusunda büyük heyecanlarla yola çıkan bakan Serakıncı'nın hevesini kursağında bırakır. Gerici kampanyanın yarattığı siyasi baskılar sonucunda bunalan Serakıncı, Yaşar Ersoy'a bu işin kendi boyutlarını aştığını söyler. Bakan, parti meclisinde topa tutulduğunu ve daha ileriye taşıyamayacağını ifade ettiği projeyi, durdurma kararı alır. Yaşar Ersoy, ölüm tehdidini de içeren her türlü baskıya rağmen kendilerinin geri adım atmayı kabul etmediklerini belirtir. Geri adım atıldığı taktirde, gericilerin kazandıkları mevziye yenilerini eklemek için çabalarını sürdüreceklerini vurgular. Nitekim bugün geldiğimiz aşamada, gerici zihniyetin katettiği mesafe ile toplumsal yapıyı içine sürüklediği karanlık açmazların hangi boyutlarda olduğu gün gibi aşikârdır. Karanlık örümcek ağlarının içine sinek gibi çektikleri aymaz politikacılar eliyle, Buğday Camii'nin, çöplük ve mezbelelik olarak atıl durumda kalması, bir kültür merkezi olarak yaşatılmasına yeğ tutulur.

Bizler Onun Sayesinde Çok Şanslıyız

Sevcan Çerkez

Her canlının doğacakları toprakları seçme şansının imkansız olup olmadığını veyahut olduğunu bilme yetisi hala daha çözülmüş değildir ama her nerde doğarsanız doğun, karşınıza hayat görüşlerinizi geliştirecek kişiler veya olayları seçme şansını yakalayıp, gideceğiniz ve seçeceğiniz yolların ışığını aydınlatacak kişileri örnek almaksa sizin elinizdedir..

1974 sonrası göçmen olarak yerleştirildiğimiz Yenişehir'deki evimizin tam karşısındaki yıkık dökük taş binanın(ve bu bina daha sonrakı yıllarda Nostajı bar olarak kullanıldı) içindeki hareketlenmeyi genç beynimizle izlemeye başladığımız o günlerde ,hayatı keşfetmek için birçok kitap okuduğumuz halde, uygulamalı hayatı anlatan bir gurubun orda bize birçok konuda ışık tutacağını hissedip yakın takibe almıştık. İşte bu ekip şimdiki Lefkoşa Belediye Tiyatrosu'nun temellerini atan ve hala yaşamasına destek olan heyecanlı ve dopdolu enerjileri ile yaşadığımız güncel problemleri bizlerin yüzüne tokat gibi vuran, şahane insanların topluluğu idi. Yaşar Ersoy ve arkadaşları..

Genç hayatımızda, ilk defa profesyonel bir ekibin sunacağı ''Vatandaş Oyunu'' tam karşımıza gelmişti ve bu durum, ikiz kardeşim Semra ve benim için inanılmaz bir hediye idi ..Yaşar Ersoy ve ekibinin oynadığı o oyun, bozuk düzenin daha doğrusu kapitalizmin etkisiyle toplumda yaşadığımız olayların trajikomik ve çarpıcı anlatımı, taa o yıllarda dünya görüşümüze inanılmaz bir ışık tutumuştur.

Yaşar Ersoy' un hayata görerek bakan ve kişinin kendinde bile göremediği şeyleri hissederek , kişilerin doğru yolda ilerlemelerine ışık veren gözlerinden, nasibimizi biz de almıştık..Semra ile benim sanata olan yeteneğimizi keşfedip, bizlere birçok konuda örnekler vererek doğru yolu bulmamıza ışık verdiği o günler, hala daha dün gibi aklımızda..

Yaşar Ersoy un yürüdüğü yolları takip etmemeye imkan yok, olamaz... çünkü, toplumsal problemlerimizi ve psikolojik analizlerimizi yansıtan oyunlarında kendi içimizde çözeceğimiz ve topluma daha yararlı olabileceğimiz ışıkların çoğalmasında, her zaman öncülük eden bir ruhu izlemek bizler için çok önemli bir şans oldu. En başta yazdığım gibi bize sunulan bir şansı yakalamak denince bunlardan en önemlisi de, Yaşar Ersoy şansını yakalamaktır işte..

Daha sonraki yıllarda Yaşar Ersoy sayesinde,heykel sanatımı tiyatro sanatı ile birleştirme şansını bana veren ve bu projeleri anlatırken duyduğu heyecan ve sanat aşkına tanık olma şansını elde etmem, benim sanat hayatımdaki en büyük gururlardan birsidir.. Her topluma ve toprağa YAŞAR ERSOY'lar şarttır ve bizler onun sayesinde çok şanslıyız..

Athol Fugard'ın yazdığı Yaşar Ersoy'un yönettiği "Ada" oyunu için
Sevcan Çerkez'in yaptığı heykeller, 2013

Tiyatroya Eğitimli İnsan Kazandırmak ve LBT'nin Geleceğini İnşa Etmek

Tiyatroyu ileriye götürmek ve seyircinin
heyecan duyduğu bir yer yapmak isteniyorsa,
işe oyuncudan başlanmalı.
Prof.Dr.Özdemir Nutku

Kıbrıs Türk Tiyatrosu'nun, İlk Sahne'den itibaren en önemli sorunlarından biri eğitimli insan ihtiyacı olmuştur. Önceki dönemlerde tamamen kişisel ilgi ve çabalarla ya da okul yıllarındaki ileri görüşlü öğretmenlerin teşvikiyle konservatuvar eğitimine giden ve ülkeye dönerek tiyatro sanatıyla uğraşan kişilerin sayısı bir elin parmaklarını ancak geçmektedir. Bir ülkede tiyatronun gelişebilmesi için sadece yetenek, sadece tiyatro sevgisi ve sadece gönüllülük yetmez. Kuşkusuzdur ki yeteneği ve sevgiyi çoğaltabilmek ve tiyatroyu daha ileri bir noktaya taşıyabilmek için, insana yatırım yapmak gerekir. Bu da ancak eğitimle olur. Hilmi Özen'in ayrılmasından sonra, Devlet Tiyatrosu'nda konservatuvar çıkışlı olan bir , Lefkoşa Belediye Tiyatrosu'nda ise iki sanatçı vardır. Kıbrıs Türk Tiyatrosu'ndan, Kemal Tunç, Yücel Köseoğlu, Erol Refikoğlu, Işın Cem, Osman Balıkçıoğlu, Doğan Erçağ ve Nevzat Şehitcan gibi oldukça yetenekli sanatçılar gelip geçmiş olmakla birlikte, tiyatro sanatının gelişimi, insana yatırım yapılması düşünülmeksizin her zaman kendi kaderine bırakılmıştır. Halbuki, Prof. Özdemir Nutku'nun da vurguladığı gibi, tiyatroyu ileriye götürmek ve seyircinin heyecan duyduğu bir yer yapmak isteniyorsa, işe oyuncudan başlanması zorunludur. Yazar, dramaturg, yönetmen, sahne tasarımcısı, ışık tasarımcısı, kostüm tasarımcısı gibi tiyatroyu tiyatro yapan her şey gerekli olmakla birlikte, tiyatronun temelinde oyuncu yatmaktadır.

Oyuncu olmadan tiyatro olmayacağı düşüncesinden hareket eden Yaşar Ersoy, Bakan Serakıncı ile başlattıkları işbirliği çerçevesinde bu konuyu da gündeme getirir. Kıbrıs Türk Tiyatrosu'nun daha iyi bir noktaya taşınabilmesi için gençlerin kontenjan, burs ve eğitimden sonra yaratılacak kadro olanaklarıyla teşvik edilmelerini önerir. Yaşar Ersoy, Türk tiyatrosunun duayeni ve konservatuvarın temel direklerinden biri olan Cüneyt Gökçer'le de bu konuda görüştüğünü, onun da bu konuda her türlü yardıma hazır olduğunu,

Prof. Cüneyt Gökçer, Ayten Gökçer ve Yaşar Ersoy, Lefkoşa, 1995

Bakana söyler. Tiyatro sevdalısı Bakan Serakıncı, bu teklifi hemen kabul eder. Bunun için ilk adım, oyunculuk eğitiminin verildiği konservatuvarların bağlı bulunduğu Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) ile görüşülerek kontenjan talep edilmesi olur. Yaşar Ersoy ile sürekli teması olan Cüneyt Gökçer, Kıbrıs'tan gelecek eğitim talebine, hayatta olduğu sürece büyük destek verir. Kıbrıs'taki yetkin sanatçıların ön eğitiminden geçen gençlere, sadece Hacettepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı'nın değil, özel bir vakıf üniversitesi olan Bilkent'in kapılarını da açar. Eşber Serakıncı, gençlerin tiyatro eğitimine teşvik edilmesi için temin edilmesi gereken burs - kontenjan ve mezuniyet sonrasında yaratılacak kadrolar için, konuyu bakanlar kurulu gündemine taşır.

Bakanlar kurulundan geçen kararın ardından kollar sıvanır ve Devlet Tiyatrosu ile işbirliği yapılarak eğitime gönderilecek gençler, konservatuvar sınavından önce ön eğitime tabi tutulurlar. Kıymet Karabiber, Barış Refikoğlu, Özlem Özkaram ve Hakan Elmasoğlu 1991-92 eğitim yılında konservatuvar eğitimine katılan oyuncu adayları arasında yer alırlar. Onları Özgür Oktay, Asu Demircioğlu, Döndü Özata ve geçen yıllar içinde Hatice Tezcan, Osman Ateş, İbrahim Altıok, Nergül Tuncay, Ulaş Ersoy, Melek Erdil, Güneş Kozal, Birsel Birce Çağlar, Nehir Demirel gibi isimler takip eder. İlk mezunlar 1995

yılında verilir ve Yaşar Ersoy her seferinde yeni sanatçı adaylarının istihdam edilebilmesi için büyük mücadeleler vermek zorunda kalır. Belediye Tiyatrosu'nda istihdam etmeye çalıştığı adaylar için karşısına, belediyenin temizlik, sağlık, bayındırlık gibi başka hizmet alanlarındaki kadro alımları engeli çıkar. Burhan Yetkili'den sonra Belediye Başkanı olan Şemi Bora, ilk mezunlar olan sanatçı adaylarının geçici statüyle kadroya alınmasını teklif eder.

15 yıl boyunca, dışarıdan katkı yapan yetkin gönüllüler ve amatörler bir yana 4 kişiyle tiyatro yapmak zorunda olan Belediye Tiyatrosu'nun Sanat Yönetmeni Yaşar Ersoy, 4 yıl önce bakanlar kurulu kararıyla kontenjan ve burs sağlanarak konservatuvarın tiyatro bölümüne gönderilen öğrencilerin istihdamı için söz verildiğini yetkililere hatırlatır. Hatta burslu okudukları için, mezun olduktan sonra ülkeye dönmeleri ve ülkelerinde hizmet vermeleri şartının konduğunu da anımsatarak, tüm bu kararlara ve verilen sözlere rağmen, mezun olan gençlerin kadrolanmamaları halinde istifa edeceğini söyleyerek, yazdığı istifa mektubunu belediye başkanına verir. Lefkoşa Belediye Tiyatrosu'yla ilgili gelecek planlarını gençler üzerine kurgulayan Yaşar Ersoy ve ekip arkadaşları, tam da "*olmak ya da olmamak*" meselesiyle bir kez daha karşı karşıyadırlar. Aldıkları karar ve belirledikleri tavır "*olmak*" yönünde olacaktır. Çünkü planladıkları gibi yeni mezun olan gençleri, LBT' de istihdam etmeyi başaramazlarsa LBT'nin geleceği olamayacaktır. Bunun bilincinde olan Yaşar Ersoy ve arkadaşları herşeyi göze alarak gençlerin istihdam edilmesi için mücadele ederler. Belediye Meclisi üyeleri Hasan Kahvecioğlu ile Bülent Çıraklı'dan bu konuda büyük destek görürler.

Sanatçı adaylarını bir türlü kadroya aldıramayan Yaşar Ersoy, konuyu, dönemin başbakanı Hakkı Atun ve onun aracılığıyla belediyelere bütçe olanağı sağlayan İçişleri Bakanı Mustafa Adaoğlu ile görüşür. Belediye bütçesine aktarılan kaynakla, ilk mezunlara ve ardından gelenlere kadro olanağı yaratılır. Tiyatro bölümünden mezun olanların büyük çoğunluğunun Devlet Tiyatrosu yerine Belediye Tiyatrosu'nda çalışmayı tercih etmesi, konservatuvarın müzik bölümünden mezun olan gençlerin de Belediye Orkestrası'nda istihdam edilmesi talebiyle bunalan Belediye Başkanı Şemi Bora, bütün kadrolarını sanat için kullanamayacağını söyler. Kadroların açılmaması halinde her türlü eyleme girişeceklerinin sinyalini veren Yaşar Ersoy ve LBT sanatçıları, bu kez de yeni Başbakan Derviş Eroğlu'nu ziyaret ederler. Yaşar Ersoy'un, bu ziyaret

Ayaktakiler: Hakan Elmasoğlu, Erol Refikoğlu, Işın Cem, Barış Refikoğlu, Rıza Şen
Oturanlar: Asu Deircioğlu, Kıymet Karabiber, Özgür Oktay, Yaşar Ersoy, Döndü Özata, Osman Alkaş

öncesinde telefonla görüştüğü eski bakan Eşber Serakıncı da ilgili makamları arayarak yardımcı olacağı sözünü verir ve kadrolar açılır.

Konservatuvar ve sahne sanatları fakültelerinden mezun olan gençlerin LBT'de istihdam edilmeleri K. T. Devlet Tiyatrosu yöneticilerini rahatsız eder. Müdür Vekili Çetin Özen, 2 Ekim 1997 tarihinde basına yaptığı açıklamada, genç oyuncuların LBT'yi tercih etmelerini maddi nedenlere bağlar. Çetin Özen'in bu açıklamasına karşılık, genç oyuncular Kıymet Karabiber, Barış Refikoğlu, Özgür Oktay, Hakan Elmasoğlu ve Asu Demircioğlu ortak bir açıklama yaparlar. LBT'yi seçmelerinin maddi nedenlerden kaynaklanmadığını ifade eden gençler, Çetin Özen'in konservatuvara öğrenci göndermek için bir tek öğrenci bile çalıştırmadığına ve bu konuda hiçbir çaba harcamadığına vurgu yaparlar. Buna rağmen LBT sanatçıları, genç sanatçıların yetiştirilmesi için sanatsal, eğitsel ve bürokratik alanlarda uğraş vermişlerdir. Genç oyuncular için okula hazırlık döneminden başlayarak, profesyonel kadroya alına-

na kadar her an yanlarında olan ve her sorunlarıyla ilgilenen LBT ekibiyle çalışmayı tercih etmeleri de doğal karşılanmalıdır.

Hacettepe ve Bilkent üniversiteleriyle başlayan sanatçı adaylarının tiyatro eğitim süreci, geçen yıllar içinde Eskişehir ve İstanbul gibi bu eğitimi veren illere gönderilen öğrencilerle de sürdürülür. Yaşar Ersoy'un, öğrencilik yıllarından beri sevgi, saygı, güven ve dostluk bağlarıyla bağlı olduğu Cüneyt Gökçer'in hayatta olduğu sürece, Ankara Devlet Konservatuvar'ında ve Bilkent Sahne Sanatları Fakültesi'nde tiyatro eğitimi konusunda sağladığı olanaklarla bugünkü noktaya taşınan Kıbrıs Türk Tiyatro Hareketi, büyük ustanın ölümünün ardından bu olanaktan yoksun kalır. Son yıllarda Kıbrıs'taki özel üniversitelerde açılan sahne sanatları fakülteleriyle birlikte YÖK, bu fakülteleri gerekçe göstererek, kontenjana gerek olmadığına karar verir ve öğrencilerin Kıbrıs'taki sahne sanatları fakültelerine yönlendirilmelerini tavsiye eder. Tüm bu yaşananlar ışığında, Yaşar Ersoy'un dönemin Belediye Başkanı Burhan Yetkili'nin de desteğini alarak, Eşber Serakıncı ile başlattığı eğitim hareketi kapsamında, alaylı oyuncuların yanı sıra Kıbrıs Türk Tiyatro Hareketi'nde eğitimli sanatçılar da önemli bir yer tutmaya başlar.

Ekin Merkezi Deneyimi ve Gençlerin Tiyatroya Kazandırılması

Yaratma isteğinin olamdığı yerde
ölüm güdüsü oluşur
ve bu sonsuz yıkıcılığa götürür bizi.
Hebert Read

80'li yıllardan beri faaliyet gösteren Işık Kitabevi, özelde başkent Lefkoşa'nın, genelde Kuzey Kıbrıs'ın kültür hayatında önemli bir yer tutmaktadır. Nahide Merlen ve Hürrem Tulga'nın, kitabevi işletmeciliğinin yanı sıra, uzun yıllardan beri sürdürdükleri kitap fuarlarının ilki, bir kültür merkezi oluşturma maksadıyla kiraladıkları Bardak İş Hanı'nın üst katında başlar. Lefkoşa Otobüs Terminali'nin hemen karşısındaki bu binada, 90'lı yılların ilk yarısında açılan Ekin Merkezi, entelektüel bir buluşma alanı olarak projelendi-

rilir. Ekin Merkezi, birçok sanatsal, kültürel ve toplumsal konulu söyleşiler, paneller, açık oturumlar, film gösterilerine ve sergilere ev sahipliği yapar. Merkezin açıldığı günlerde Yaşar Ersoy'la görüşen Nahide Merlen, gençlere yönelik tiyatro ve sanat eğitimini içeren kurslar düzenlemek istediklerini söyler ve ondan yardım talebinde bulunur. Tiyatroyu hayatının odağına alan ve toplumsal mücadelesinin temel taşı olarak gören Yaşar Ersoy, toplumun her bir bireyini tiyatroya kazandırma arzusunu hiç yitirmediğinden bu teklife sıcak bakar.

Ekin Merkezi'yle işbirliği içinde, gençlere tiyatro ve sanat eğitimi kursları vermeye başlayan Yaşar Ersoy, LBT'de gençlerle çalışma konusunda, 1980'li yılların başından beri deneyim sahibidir. Lefkoşa, Mağusa, Girne ve Güzelyurt'taki çeşitli kültür sanat dernekleri çatısı altında çalışmalar yapan, onlarla oyunlar sahneleyen Ersoy, Ekin Gençlik Tiyatrosu'yla Ahmed Arif'in "Ben Anadolu" şiirinden yola çıkarak, onun şiirlerinden oyunlaştırdığı bir oyunu sahneler. Uzun süren tiyatro kursları ve çalışmaların ardından sahneye taşınan "Ben Anadolu" adlı oyun, köylerde ve kasabalarda da perde açar. Ekin Merkezi, maalesef ekonomik nedenlerden dolayı pek uzun ömürlü olmaz ve merkezle birlikte gençlik tiyatrosu da sonlanır. Merkez çatısı altında örgütlenen gençler, hocaları Yaşar Ersoy'la aynı amatör ruhla çalışmaya devam edecekleri Lefkoşa Belediye Tiyatrosu ekibine katılırlar. Yaşar Ersoy'un 1991-92 sezonunda sahneleyeceği Haldun Taner'in "Gözlerimi Kaparım Vazifemi Yaparım" oyunu için oldukça kalabalık bir kadroya ihtiyaç duyulmaktadır ve enerjileriyle heyecanları dorukta olan bu gençler, bu oyun için tam anlamıyla biçilmiş kaftan gibidirler.

Bu satırların yazarı olarak benim de bu genç arkadaşlarla aynı ekip ruhu içinde ve Yaşar Ersoy Usta'nın birleştiriciliğinde, profesyonel sanatçılarla sahneye taşıdığımız oyunun, 40 kişilik kadrosu vardır. Has-Der dans ekibinden 6 kişilik dansçı, Lefkoşa Belediye Orkestrası'ndan seçilmiş bir enstrüman grubu ve oyunun şarkılarıyla müziklerini de besteleyen tiyatro sanatçısı Deniz Çakır piyanoyla canlı performans yaparlar. Pek çoğu yıllar içinde radyo televizyon gibi yan alanlarda meslek edinen ya da profesyonel olarak sanatı ya da sahne gerisinde çalışmayı tercih eden bu genç kuşak, dipten gelen enerjilerinin yarattığı dalgayla, ustaları ve hocaları Yaşar Ersoy ve tiyatronun diğer deneyimli sanatçılarının yol göstericiliğinde Belediye Tiyatrosu'na yeni

bir ivme kazandırırlar. Belediye Tiyatrosu'nun kuruluş manifestosuna uygun olarak Geleneksel Türk Tiyatrosu'nun unsurlarını, açık biçim özellikleriyle göstermeci ve toplumcu gerçekçi bir yaklaşımla sahneye taşıyan "Gözlerimi Kaparım Vazifemi Yaparım" oyunu seyirciden büyük ilgi görür. Oyun, sahnelendiği sezon boyunca kapalı gişe oynar.

Lefkoşa Belediye Tiyatrosu bünyesinde amatör çalışmalarını sürdüren yaklaşık 40 genç insan, hocaları Yaşar Ersoy yönetiminde "*Gençlik ve Sanat Günleri*" başlığı altında bazı etkinlikler daha düzenlerlerler. Cem Karaca'nın "*merhaba gençler ve her zaman genç kalanlar*" deyişinin hep genç kalanlar sınıfında yer alan Yaşar Ersoy, yaşantısının her yaş diliminde hiç eksilmeyen enerjisiyle amatör gençlerle yaptığı etkinliklere İngiliz şair, düşünür ve eleştirmen Herbert Read'in özdeyişiyle başlar:

> "*Sanatın işlenmesi duyarlılığımızın eğitilmesidir ve bizler sanatsal bir hava içinde yetiştirilmediğimiz taktirde, bomboş bir ruhsal yaşamın, karmakarışık bir dünyanın şiddetine ve suça itiliriz. Yaratma isteğinin olmadığı yerde ölüm güdüsü oluşur ve bu sonsuz yıkıcılığa götürür bizi...*"

Eğitim Bakanlığı'nın gözardı ettiği sanat, Read'in bu düşünceleri ışığında gençlerle Lefkoşa Belediye Tiyatrosu'nda tanıştırılır ve tartıştırılır. Burada düzenlenen etkinliklerde gençler, farklı alanlardaki yazar ve sanatçılarla buluşturulur, söyleşiler yapılır ve o sanat dalı ile sanatçı hakkında bilgi edinme şansı bulurlar. LBT'nin düzenlediği "*Gençlik ve Sanat Günleri*"nde tiyatro, müzik, resim, şiir, fotoğraf gibi sanat dallarında atölye çalışmaları da düzenlenir. 90'lı yıllarda her ay düzenlenen bu çalışmalara gençlerin katılımı ve ilgisi yoğun olur. Basın, bu etkinlikleri "*Lefkoşa Belediye Tiyatrosu Bir Ateş Yaktı*" başlığıyla sayfalarına taşır ve tarihe kaydeder. LBT'nin kururluşundan başlayarak devam eden Gençlik Tiyatrosu çalışmalarından yüzlerce genç geçer.

Yaşamak İçin Ne Yaptık?
Dur Durak Bilmeden Üretmek

Ey Kıbrıslı Türk,
bu topraklarda yaşamak ve varolmak istiyorsan
bişey yap, bişey üret!

Üç kıtanın kesiştiği Ortadoğu, jeopolitik konumu ve zengin petrol rezervleriyle bugün dahi dünyanın politik ve askeri gündeminin baş sırasında yer almaktadır. 13 yüzyıl süren ve günümüz dünyasının kültürel ve siyasal konjonktüründe başat bir yeri olan İslam-Hıristiyan çelişkisine dair yeni tohumlar, 1979 yılında Şah rejiminin yerine, İran'da egemen konuma gelen Humeyni'nin Şii mollalar rejimiyle bir kez daha toprağa serpilir. Başta ABD olmak üzere Batı ülkeleri "*Şeytan*" ilan eden Humeyni'nin gücünü kırmak için desteklenen Irak'taki Saddam Hüseyin'in BAAS diktatörlüğü, bir süre sonra onu destekleyenlerin ayağına dolanacak, 2 Ağustos 1990 tarihinde Irak'ın Kuveyt'i işgali bardağı taşıran son damla olacaktır. Dünya tarihine, televizyonlardan yapılan canlı yayınlarla, tüm dünyanın gözleri önünde gerçekleşen ilk savaş olarak geçen 1. Körfez Savaşı, 1991 yılının Şubat ayında patlak verir. Kameralardan yansıyan görüntülerde ABD'nin Patriot füzeleriyle Irak'ın Scud füzeleri, bir bilgisayar oyunu gibi Irak semalarında uçuşmaktadır. Petrol kavgasının faturası, her zaman olduğu gibi diktatörlük baskısı altında üzüm gibi ezilen halkların başına patlar. 10 yıl sonraki 2. Körfez Savaşı'nda işgal, Irak aleyhine ABD tarafından yapılır. Saddam'ın ardından, bir 10 yıl daha geçer ve 2011 yılında "*Arap Baharı*" adı verilen süreçte Ortadoğu ve Kuzey Afrika'daki Arap diktatörlüklerinin birer birer devrilmeleriyle birlikte, emperyalizmin "*Büyük Ortadoğu Projesi*"nin taşları, teker teker yerleştirilirken, emperyalizmin bir planı olan BOP sayesinde, milyonlarca insan ölür ve büyük bir yıkım yaşanır.

Ülkenin ve tiyatronun geleceği adına gençleri tiyatroya kazandırmak için bir yandan projeler üreten Yaşar Ersoy ve LBT ekibi, bir yandan da çağına, toplumuna ve dünyaya karşı sorumluluğuyla oyunlar sahnelemektedir. Aziz Nesin Usta'nın da dediği gibi nerede bir haksızlık ve adaletsizlik varsa, orada olmalıyız, aynı derdi ve aynı acıyı hissetmeliyiz! Haktan, adaletten, eşitlikten, özgürlük ve demokrasiden yana derdi ve tavrı olan Lefkoşa Belediye Tiyat-

Yaşar Ersoy "İnsan Olan İnsan" oyununda, 1993

rosu, 1991 yılındaki ilk Körfez Savaşı'nın ardından "*Yavaş Gel Savaş*" oyununu sahneler. Bertolt Brecht, Aziz Nesin ve Ferhan Şensoy'un metinlerinden yararlanılarak LBT oyuncuları tarafından yazılan ve kurgulanan oyun, Körfez Savaşı'nın ikiyüzlülüğünü, vahşetini ve medyanın bu savaşı bir yandan manipüle ederken bir yandan da bir reklam filmi gibi pazarlayarak savaşı haklı göstermeye çalışmasını eleştirir.

İnsanın insanlaşması sürecine göndermeleri olan "*İnsan Olan İnsan*" adlı oyun da 1992-93 tiyatro mevsiminde sahnelenir. Antik Yunan'dan 20. yüzyıl Türk oyun yazarlarına uzanan, 5 farklı oyundan bölümleri içeren ve Yaşar Ersoy tarafından kurgulanarak sahnelenen kolaj oyunun ara metinleri Fikret Demirağ tarafından yazılır. "*İnsan Olan İnsan*", Aiskhylos'un metninde Prometheus'un ateşi ile aydınlanan insanı, Sophokles'in metninde Antigone'nin onuru ve sevgisi ile yücelen insanı, Nazım Hikmet'in metninde Ferhat'ın Şirin'e olan aşkı ve suyu arayışı ile toplumsallaşan insanı, Erhan Gökgücü'nün metninde Giordano Bruno'nun bilim ışığıyla orta çağın karanlığını parçalayan insanı ve Orhan Asena'nın metninde Şeyh Bedreddin'in düşüncesi ve eylemi ile adalet için kötülüğe karşı savaşan insanı sahneye taşır. Oyunun bütününde ise, Yaşar Ersoy'un deyişiyle "*başkaldıran insan*" anlatılır ve insanın başkaldırdığı sürece insan olabileceği önermesine vurgu yapılır.

Dur durak bilmeyen, arkadaşları ve gazetecilerin deyişiyle yorulmak bilmez bir çalışma tutkusuna sahip olan Yaşar Ersoy, tiyatronun her cephesinde mücadele verirken, ardarda oyunlar sahneler ve bu oyunlarda rol alır. Lefkoşa Belediye Tiyatrosu, aynı tiyatro mevsiminde 2. tur oyunu olarak Aziz Nesin'in "*Hadi Öldürsene Canikom*" oyununu izleyiciye sunar. Hayatları boyunca doygunluğa ulaşamamış iki yalnız kadının acıklı komedyasını anlatan bu oyunun ardından, ertesi sezonda Turgut Özakman'ın tarihten ders almayan toplumların güldürüsü olarak sunulan "*Resimli Osmanlı Tarihi*" oyunu sahnelenir. Oyun 31 Mart Vakası olarak bilinen 1909 yılındaki darbeyle başlayan, özgürleşme ve demokratikleşme çabalarını sürekli kesintiye uğratan darbeler sürecini anlatır. Baskı altında ezilen ülkelerde, konuşmaktan korkan insanlar arasında; işkencecilerle işkence mağdurlarının, haksızlığa maruz kalanlarla haksızlık yapanların aynı ortamda hiçbir şey olmamışçasına seslerini çıkarmadan yaşamaları ne kadar katlanılır bir durumdur?

Yaşar Ersoy, yönetmenlik kariyerine Arjantinli yazar Ariel Dorfman'ın, bu ve benzeri düşünceler ekseninde kurgulanmış "*Ölüm ve Kız*" oyunuyla devam eder. 1994-95 sezonunda sahnelenen oyundaki sorular sadece Kıbrıslı Türklere değil aynı yurdu paylaşan Kıbrıslı Rumlara da sorulur. Aynı sezonda "*Ölüm ve Kız*"ın ardından LBT'nin kuruluşunda önemli bir yere sahip olan "*Vatandaş Oyunu*", Yaşar Ersoy'un yeni bir dramaturji ve reji çalışmasıyla güncellenerek bir kez daha sahnelenir. 1980 yılında bu oyunu oynadıkları için

"*vatan hainliği*" ve "*komünistlik*" suçlamalarına maruz kalan sanatçılara, "*Vatandaş* 95"i sahneledikleri koşullarda, hiçbir suçlama gelmez ve oyun sezon sonuna kadar kapalı gişe oynar. Tüm meslek ve mücadele yaşamı boyunca, çalıştıkça daha çok çalışma ve üretme azmiyle dolan, bir işi bitirince hemen diğerine koyulan Yaşar Ersoy, bu süre zarfında gençlerle birlikte bir dizi oyun sahneler. "*Oku Adam Ol*", "*Ah Şu Gençler*", "*İnsan Hakları*" ve "*Savaş Oyunu*" adlı gençlik oyunları onun üretme ve çalışma arzusunun bazı ürünleri olurken, gençler için de sahneyi bir tür okula dönüştürür.

Yaşamak ve varolmak için "*bişey yapmalısın*" diyen Aziz Nesin'in "*Bişey Yap Met*" oyunu, LBT'nin repertuvarına 1995-96 mevsiminde girer. Kıbrıslı Türklerin en önemli varoluşsal sorununun üretim sorunu olduğunu her platformda vurgulayan Yaşar Ersoy, uzun zamandır dağarcığında duran "*Bişey Yap Met*" oyunuyla toplumuna bir ayna tutmayı ve yüzleşme yaptırmayı amaçlar. Oyun, üretim dışına itilen, nüfus yapısı değiştirilen, buna bağlı kültürel alt üst oluşlar yaşayan ve demokrasisi zaafa uğratılan Kıbrıslı Türk toplumuna, bu Ada'da yaşamak ve varolmak istiyorsa bişey yapması gerekliliği vurgulanır. "*Var olmak için yapacağın şey, daha önce bilinmeyen yeni ve güzel bir şey olmalıdır*" der Aziz Nesin. Belediye Tiyatrosu, bu oyunun ortaya koyduğu düşünce ve bu düşünceyi yansıtan söylemleri, sahneden sonra sokaklara da taşır. Kostümlerini giyen, masklarını takan, Belediye Orkestrası'ndan müzisyenleri de yanlarına alan sanatçılar, Lefkoşa sokaklarında, deyim yerindeyse halkı ajite edecek bir yürüyüş gerçekleştirirler. K.T. Sanatçı ve Yazarlar Birliği'nin ve Halk Sanatları Derneği'nin de destek verdiği eylemde, beyinlerin şişe geçirildiği bir mangalla Atatürk Meydanı'nda oturan sanatçıların ellerinde "*Yaşamak için ne ürettik*?", "*Yaşamak için ne yaptık*?", "*Ne oldu bize*?" gibi soruları içeren döviz ve pankartlar vardır. Bu yürüyüşte, sanatçılar, üretimsizlikten dolayı toplumun yaşadığı sorunları içeren bir bildiri dağıtırlar ve toplumun bireylerini bişey yapmaya çağırırlarken, bişey yapmadıkları, üretmedikleri taktirde yok olunacağına vurgu yaparlar. 2017 yılına gelindiğinde, üretmekten tamamen kopmuş, kopartılmış ve buna seyirci kalmış olan toplumsal yapı, ne acıdır ki "*Olmak ya da olmamak*" ikilemindeki "*Olmak*" eylemini atlayarak "*Olmamak!*" sorunsalında kilitlenmiş durumdadır.

Bīz Tesadüfen Değīl Bīr Amaç İçīn Karşılaştık

Işın Cem

- Efendīm...
- Işın merhaba, ben Yaşar.
- Merhaba Yaşar, nasılsın?

Dedīm ve konuşmaya başladık. Sesī yorgundu... yīne de uğraşısını, bīyografīsīnī tamamlamanın verdīğī heyecan ve enerjī vardı, sesīnīn rengīnde.

Enerjī dedīm evet... Yaşar'ın göbek adı "Enerjī"dīr... Yıldırımlarla yarışan bīr enerjīsī vardır. Hīç mübalağa etmīyorum, onu tanıyanlar bunu īyī bīlīr... hep böyle kalmasını dīlerīm.

Onun öyle bīr enerjīsī var kī, sadece kendīsī īçīn kullanmaz, bulunduğu ortamlarda yanındakīlere, ekīp arkadaşlarına büyük bīr cömertlīkle verīr bu enerjīyī. Bunu sahne çalışmalarımızdan bīlīyorum. Yaşar'ın yormayan, yorulmak bīlmeyen, çoğaltan bīr enerjīsī var. Aynı zamanda o, oldukça duyarlıdır, hassastır, sezgīlerī güçlüdür... oyun yönetīrken, çalışma esnasında aksayan, ters gīden bīr durum olursa anlayışla karşılar, oyuncuyu rahatlatır, olmazsa beş on dakīka bīr mola verīr. Ne īstediğīnī, nasıl yapacağını oyuncuya sevgīyle, sabırla anlatır ve yenīden başlar çalışmaya. Bu mola, çalışmaya yenī bīr enerjīyle, yenī bīr nefesle ve şevkle, kaldığımız yerden devam etmemīzī sağlar.

Dīsīplīn konusunda "hastalık" harīç pek tavīzī yoktur arkadaşımın... zaman zaman oyuncunun çok önemlī mazaretlerī konusunda anlayış gösterīr ama söz konusu sahne çalışması, prova īse tavīzsīzdīr. Dīsīplīn konusunda oldukça hassastır, tītīzdīr. Tīyatroda olması gereken dīsīplīnī uygular. Bu dīsīplīn anlayışı, kendīsī īçīn de geçerlīdīr.

Yaşar, sözü-özü bīr, sözü sohbetī hoş ve yararlı, dürüst, güvenīlīr, alçak gönüllü, hoşgörülü, sevgī dolu, paylaşımcı, īkna yeteneğī güçlü, çalışkan bīr īnsandır. Abarttığımı sanmayın... bunları onu övmek īçīn değīl, ondakī bütün bu erdemlerī görüp, yaşayıp, tanık olduğum īçīn yazıyorum.

Onun yönetmen olarak, oyunu yorumlayışı, konun özünü yakalayışı, oyuncuya anlatması, tartışması, rejî konseptî doğrultusunda yol gösterîşî, oyuncunun tıkandığı an oyuncuya yol açması, oyuncuya özgüven kazandırması, derînlemesîne yaptığı analîzlerî, oyunun köküne înmesî, tîyatroyu bîr amaç uğruna yapmasıyla özgün bîr yönetmendîr. Aynı zamanda güvenîlîr bîr arkadaştır, Yaşar. Bu yüzden ona "Köken Paşa" da demîşîmdîr... oyunların kökenîne înîp araştırması nedenîyle.

Tîyatro; oyun, sahne Yaşar arkadaşımın aldığı nefestîr... yürek atışının sevînç kaynağıdır... ruhunun, beynînîn ve yüreğînîn zoru başarması îçîn arenadır... ve onun üretîmînî başarıyla taçlandırdığı kutsal alandır, îbadet yerîdîr. Hîç unutmam, bîr keresînde konuşurken "ben önce tîyatroyla evlendîm" dedîğînî... öylesîne tutkuyla aşık ve bağlıdır tîyatroya.

Yaşar'ın dîsîplîn ve çalışma konusundakî hassasîyetîne ve onun tîyatroya, îdeallerîne tutkuyla bağlı oluşunu anlatmaya devam etmek îsterîm.

Yaşar arkadaşımızda ankîlozan spondîlît denîlen kîreçlenme hastalığı vardı. Bu hastalık hareketlerînî kısıtlıyor, engellîyordu. Almanya'da tedavîsî olduğunu öğrendîğî zaman yenîden dünyaya gelmîş gîbîydî. Oldukça zor bîr amelîyat ve tedavî dönemîne gîrdî. Amelîyat başarılı oldu ve Kıbrıs'a döndü. Vücudu tamamıyla alçıdaydı. Sadece başını, kollarını ve bacaklarını hareket ettîrebîlîyordu... Oturamıyor, ayakta durabîlîyor ve yatabîlîyordu. Uzunca bîr süre çalışamayacak gîbîydî. Kîm demîş onu, "Adam", "IRONMAN". Enerjî dedîm ya... Yaşar, amelîyatı atlattığı gîbî ayaklandı. Oysa doktorları îstîrahat etmesînî söylüyorlardı. Yaşar, bîze çalışmak îstedîğînî söyledîğînde hem şaşırdık, hem de kendîne zarar verebîlîr, sağlığı açısından rîsklî olabîlîr düşüncesîyle îtîraz ettîk. Onun, tîyatroya karşı aşkı, tutkusu, çalışma arzusu bîzîm îtîrazlarımızı geçersîz hale getîrdî. O, vücudu alçılar îçînde çalışmaya başladı. Sabah tîyatroya gîderken onu alıyorduk... arabanın arka koltuğuna uzanıyor, öylece tîyatroya gelîyordu. Tîyatroda olduğu sürece, oturamadığı îçîn hep ayaktaydı. Bu ayakta kalış süresî abartmıyorum, en az 5-6 saat cîvarındadır. O halîyle büyük bîr heyecanla ve enerjî île sarıldı oyun yönetmeye. Bîz sahnede, o salonda durmaksızın çalışıyorduk. Ara verdîğîmîzde, yorulmuşsa fuayede sedîre uzanırdı bîraz dînlenîrdî. Prova aralarında, kah-

velerimizi içerken sohbet ediyor, oyunu tartışıyor, kendini çok yormamasını söylüyorduk. O ise "ben böyle iyiyim, böyle çalışırken iyileşeceğim" diyordu. Ağrıları da olsa, yorulsa da çalışma motivasyonu, ona iyi geliyordu. Hepimiz yaptığımız işi seviyor, sabır ve inatla çalışıyorduk.

Turnelerimiz, çok keyifli ve eğlenceliydi. Ülkemizin 18 yerleşim yerine turne yapardık. Turne günü, taşınır gibiydik... O gün turne seferberliği vardı; dekor, ışıklar sökülür, toplanır kamyonete yüklenir, keza kostümler de... gittiğimiz yerde sahne yoksa, sahne kurar, dekor ve kostümleri yerleştirir, gerekirse prova alırdık. Yaşar, turnelerde, gidilen yerleşim yerlerinde (köy-kent) kamyonetle dolaşır, hoparlörle oyunun duyurusunu yapardı. Bu yüzden, bir Girne turnesinde polis tarafından tutuklanır.

Hepimiz tiyatronun her işini yapardık. Yaptıklarımızdan hiç bir zaman gocunmadık... sanatçı olarak sahnemizi sildik de süpürdük de... her işi büyük bir sevgiyle yaptık. Çünkü tiyatro bizim işimiz, evimiz, toplumsal sorumluluğumuzdur.

L.B.T olarak sahnelediğimiz oyunları izleyenler, bizi çok sevdi, süreç içinde nitelikli bir tiyatro izleyicisi oluşturduk, tiyatromuzu tanıdılar sahiplendiler. Sahnelediğimiz oyunlarla izleyicinin buluşmasını sağladık; bu oyunların yazarı Shakespeare de olsa, Aristophanes de olsa izleyici seviyordu... çünkü Yaşar arkadaşımızın reji anlayışı ve yaptığı dramaturji çalışmasıyla, onun değişiyle "izleyicinin tarihsel, toplumsal ve güncel nabzı" yakalanıyordu. Yine onun değişiyle "ne halktan kopuk, ne de halk dalkavukluğu yaparak" tiyatro yapıyorduk. Sahnelenen oyunlarımızla hem ülkenin, hem dünyanın gündemini yakalayarak, izleyiciyi yüzleştiriyorduk. Bunu da yaparken izleyiciyi kimi zaman düşündürüyor, kimi zaman güldürüyorduk.

Yaşar'la onlarca oyunda çalışmış bir sanatçı olarak derim ki, o sahnelendiği her oyunda en baştan itibaren büyük tabloyu görür... o büyük tabloyu da gerçekleştirmek için, sahnede bir kuyumcu gibi çalışır. Dekor, kostüm, ışık, müzik, efektler ve en önemlisi oyuncu, o büyük tablo için hazırlanır. Böylece güzel bir ahenk, sanatın büyüsü oluşur sahnede. Bütün bunlar, enerji, disiplin, tutkuyla çalışarak gerçekleşir. Yoruluruz ama mutlu bir yorgunluktur yaşadığımız... Yaşadığımız hiçbir kelimeyle anlatılamaz, tarif

edilemez... bu mutluluk, ancak yaşayarak anlaşılabilir. Böyle bir mutluluğu yıllarca tattığımız için çok şanslıyım.

Şimdilerde insanların, karşılaşmalarının tesadüf olmadığı söyleniyor. Yaşar, Osman, Erol ve ben... biz, tesadüfen değil bir amaç uğruna karşılaşıp bir araya geldik. Bu buluşma bizler için ise bir şanstı. Bu şansı iyi değerlendirmesini bildik. Toplumun "yüzakı" olarak değerlendirilen Lefkoşa Belediye Tiyatrosu'nu kurduk, birbirinden nitelikli oyunlar sunduk ve bu süreç içinde seyircimizi oluşturduk. Yıllar sonra kurduğumuz, yaşattığımız, geliştirdiğimiz tiyatroyu gençlere devrettik, emanet ettik. Umarım bu emaneti büyük bir saygıyla, sevgiyle korurlar, vefasızlık yapmazlar ve kendilerinden sonra gelecek kuşağa şerefle taşırlar.

Yaşar arkadaşın, gençleri çalıştırıp konservatuvar sınavlarına göndermesi, onlar için burs ve kontenjan temin etmesi, mezun olup dönüşlerinde tiyatroda istihdam edilmeleri amacıyla yaptığı çalışmalar, Lefkoşa Belediye Tiyatrosu'nun geleceğini inşa etti. Elbette bizlerin desteğiyle yapıyordu bu çalışmaları, ama onun lider vasıfları açıyordu bu yolları... yüreğine, beynine, emeğine sağlık Yaşar dostum, güzel İNSAN. Ayrıca onun kalemine sağlık. Yaşar, hepimizin yıllarca verdiği emeği, tarihe, yazdığı kitaplarla belgeledi. Tiyatromuzun belleğini oluşturdu. Yapılanlar unutulmayacak, bu kitapları okuyanlar, bilecekler tiyatromuzun nasıl kurulduğunu, çalıştığını, disiplinini, oluşturduğu geleneği, başarıları, zorlukları yenmenin, yaratmanın, hedefe ulaşmanın keyfini... Onu kutlar ve ilerlemiş yaşına rağmen yapmak istediği çalışmalarda yolu açık olsun derim. Çünkü onun yolu bencillik yolu değil, toplumcu, paylaşımcıdır...

Yaşar arkadaşım hakkında yazacak daha çok şey var, farkındayım, eksikler için beni bağışlasın. O hayatını bir kitaba sığdıra bildi mi ki, ben onu bu satırlara sığdıra bileyim ? Eminim, Yaşar'ın en büyük üzüntüsü, (üzüntümüz) yıllarca uğraşmasına, neredeyse bir ömür vermesine, çalmadığı kapı, görüşmediği yetkili kalmamasına, bütün mücadelesine, temelleri atılıp betonarme kısmı tamamlanmasına rağmen, yarım kalan yeni Lefkoşa Belediye Tiyatrosu Binasıdır. Onca emeğin değer bilmez siyasiler tarafından heba edilmesidir.

Yaşar arkadaşımın sözlüğünde "durmak" yoktur. O, tiyatro sanatının yaygınlaşması için, inatla çalışmayı sürdürür. Bir başka hedefi olan Kıbrıs Tiyatro Festivali'ni gündeme getirir. Büyük emekler, uğraşlar koşuşturmalar sonucu, gündeme getirdiği festivali gerçekleştirmeyi başarır. Toplumun çok sevdiği, beğendiği, salonları tıklım tıklım doldurduğu Tiyatro Festivali, ayakta alkışlanır... Eylül ayında düzenlenen festival, sabırsızlıkla beklenir olur. Eylül ise ülkemizde "Tiyatronun Eylülü" olarak adlandırılır. Bütün bunların gerçekleşmesinde Yaşar'ın fikir ve emeğinin çok büyük payı var. O, mimarı olduğu Kıbrıs Tiyatro Festivali'ni de kurumsallaştırdıktan ve bir gelenek oluşturduktan sonra, gençlerin yönetimine devreder... Hem de kendi isteği ve iradesiyle... çünkü o, yapmayı ve paylaşmayı temel ilkesi sayar.

Her ne kadar çirkin, bencil, kötü ve vefasız bir dünyada yaşıyor olsakta, ona sağlık, mutluluk, huzur dilerim... sevgiyle kal güzel İNSAN.

Yaşar Ersoy ve Işın Cem, Ferhan Şensoy'un yazdığı Yaşar Ersoy'un yönettiği "Şahları da Vururlar" oyununda, 1984

Siyasetin ve Bürokrasinin Batağında Boğulan Özerklik

Ve "*devrim kendi çocuklarını yer!*"

Yaşar Ersoy'un, 1980'li yılların başından beri arzuladığı ve sürekli vurguladığı tiyatronun özerk bir yapı altında yeniden örgütlenmesine yönelik çabalarıyla girişimleri, Eşber Serakıncı'nın bakanlık yaptığı dönemde bir kez daha gündeme taşınır. Bu konunun yeniden gündeme geldiği günlerde el değiştiren hükümetin yeni bakanı CTP'li Mehmet Ali Talat'tır. Leymosun'da yıllar önce birlikte tiyatro yaptıkları ve bir dönem Devlet Tiyatrosu'nda birlikte çalıştıkları Perihan Toygan, Yaşar Ersoy'u telefonla arayarak, kendisine , Kıbrıs Türk Devlet Tiyatrosu Müdürlüğü'nün teklif edildiğini bildirir. Toygan, tiyatronun evrensel disiplinler çerçevesinde yeniden örgütlenmesi konusunda fikir birliği içinde olduğu Yaşar Ersoy'a, eğer bu atanmayı kabul edecekse Belediye Tiyatrosu ile işbirliği yapmak istediğini söyler. Devlet Tiyatrosu, o dönemde 1988 yılında Türkiye Cumhuriyeti ile yapılan kültür protokolü anlaşması çerçevesinde TC Devlet Tiyatroları'ndan gelen rejisörlerin ve oyuncuların sahnelediği oyunlarla ayakta durabilmektedir. Her gelen rejisör, ülke koşullarına ve kültürel yapısına uygun olup olmadığına bakmaksızın, koltuğunun altında getirdiği oyun dosyası ve kendisiyle birlikte Türkiye'den gelen oyuncularla oyunlar sahnelemekte, Devlet Tiyatrosu'ndaki oyuncuları da küçük rollerde kullanmaktadır. Yaşar Ersoy, bu türden günübirlik çözümlerle ayakta durdurulmaya çalışılan bir tiyatro yerine, özerk bir çatı altında tiyatronun kurumsal düzeyde yeniden yapılandırılması gerektiğini yineleyerek ve taşıma suyla değil, ancak yerinden öz kaynaklarla çalışarak ortak mücadele vermek şartıyla Perihan Toygan'ın işbirliği teklifini kabul edebileceğini belirtir.

"DEVRİM", ÇOCUKLARINI YEMEYE BAŞLADI!

CTP; devlet kadrolarına atadığı üst düzey bürokratları değiştirmeye başladı. Turan Korun'la başlayan operasyon, istifa ettirilen perihan Toygan'la sürürken, sıranın Müfteşar Olgun Olay'da olduğu öğrenildi.

PARTİ YÜRÜTMESİNDE BÜYÜK TARTIŞMALAR

Özerk Tiyatro Kurumu Yasası'nın oluşturulması konusunda ortak hassasiyetleri olan Perihan Toygan, Yaşar Ersoy'un düşüncelerini yeni bakan Talat'a da aktarır. Talat da konuya sıcak yaklaşım gösterir ve bu konuda ortak bir toplantı yapmalarını ister. Ersoy, Serakıncı ile yapabildiklerinden sonra, onunla birlikte devrim dahi yapabileceklerini hayal ettiği Mehmet Ali Talat

ve Devlet Tiyatrosu'nun müdür adayı Perihan Toygan'la Girne'deki bir pastanede buluşur. Yaşar Ersoy, bu buluşmada Özerk Tiyatro Kurumu Yasası'nın, kurulacak hükümetin programına alınmasını ister. Mehmet Ali Talat, bu teklifi kabul eder ve bu yasayla ilgili çalışmalar, 1994 yılı başlarında kurulan hükümet programında deklare edilir. Hükümet kurulduktan hemen sonra Mehmet Ali Talat, yayımladığı bir genelgeyle Özerk Tiyatro Kurumu Yasası'nın hazırlanması için bir komite oluşturur. Bu komitede Sanat Yönetmeni Yaşar Ersoy'la birlikte Belediye Tiyatrosu'ndan Osman Alkaş, Erol Refikoğlu ve Işın Cem; Devlet Tiyatrosu adına yeni müdür Perihan Toygan'la birlikte Çetin Özen, Deniz Çakır, Nevzat Şehitcan ve Alparslan Uzun; amatör tiyatroların temsilcisi olarak da Mehmet Ulubatlı görevlendirilirler.

Sanatçıların talebi ve Mehmet Ali Talat'ın siyasi iradesiyle yine sanatçılar tarafından oluşturulan Özerk Tiyatro Kurumu Yasası çalışma komitesi, tiyatronun sadece bugününü değil, geleceğini de kurtaracak bir taslak yasa hazırlar. Bir yılda hazırlanan yasa taslağı, 1995 yılı Şubat ayında bakanlığa sunulur. Okuldan tiyatroya şiarıyla hazırlanan yasa taslağı, bu temel anlayışa rağmen alaylı sanatçılarla birlikte amatör tiyatroları da kapsamaktadır. Yine de bazı alaylılar, kendilerinin dışlanacakları ve haklarının ellerinden alınacağı hissine kapılırlar. Komitede görev alan alaylı sanatçılardan Nevzat Şehitcan, bu gerekçeyle komite çalışmalarından ayrılır. Amatör tiyatroların komitedeki temsilcisi konumundaki Mehmet Ulubatlı ise bu düzenlemeyle amatör tiyatrolara gereken önemin verilmediğini söyler, hatta daha da ileri giderek iki ödenekli tiyatronun kurumsal bir çatı altında birleştirilmeleriyle Devlet Tiyatrosu'nun ortadan kaldırılmaya çalışıldığını iddia eder. Kendisi de amatör tiyatro geleneğinden gelen ve Özerk Tiyatro Kurumu Yasası'nı canla başla savunan Yaşar Ersoy, bugün dahi alaylı oyuncuları ve amatör tiyatroları dışlamak gibi bir niyetlerinin hiçbir zaman olmadığını ve olamayacağını her fırsatta dile getirmektedir. Ona göre iyi çalışan ve öncü olan amatör tiyatrolar, dipten gelen dalgalar gibidir ve profesyonel tiyatroları daha ileriye, daha yukarıya taşıyabilecek unsurlara sahiptirler.

Sanatçıların hazırladığı ve Bakan Mehmet Ali Talat tarafından hemen meclise havale edileceği açıklanan yasanın, sanatsal denetime değil, mali denetime açık olarak tasarlanan bütçesinden, amatör tiyatrolar da dahil olmak üzere her tiyatro kuruluşuna olanak yaratılması öngörülmektedir. Meh-

met Ulubatlı'nın, Devlet Tiyatrosu'nu ortadan kaldıracak bir yasa olarak nitelendirdiği bu taslak konusunda, bu tiyatronun mensubu olan bazı sanatçılar da aynı düşünceyi çeşitli ortamlarda ve platformlarda dile getirirler. Onlara göre yıllar önce tiyatrodan siyasi gerekçelerle atılan Yaşar Ersoy, böyle bir yasa ile Devlet Tiyatrosu'nu ortadan kaldırmayı ve intikam almayı düşünmektedir. Derdini ve kavgasını tiyatroyla özdeşleştiren bir insan olarak Yaşar Ersoy, tabii ki bir tiyatronun ortadan kaldırılmasını isteyecek birisi değildir ve olamaz da! Yayımladığı pek çok bildiri ile birçok kitap çalışmasında da belgelediği gibi, Devlet Tiyatrosu'nu da içerecek şekilde özerk, bağımsız ve siyasetin güdümünde olmayan bir tiyatro yapılanmasını, "*Kıbrıs Türk Tiyatro Kurumu*" çatısı altına almayı amaçladığını okuyabiliriz.

DÜNYA TİYATROLAR GÜNÜ

LEFKOŞA BELEDİYE TİYATROSU TÜM SİYASİLERDEN DESTEK İSTEDİ

Dünya Tiyatrolar Günü mesajları

Derya: "Özerk, demokratik ve katılımcı tiyatro"

Ersoy "Memur Yasası sanatçının özüne aykırı"

MİLLİ EĞİTİM VE KÜLTÜR BAKANI MEHMETALİ TALAT DÜNYA TİYATROLAR GÜNÜ NEDENİYLE MESAJ YAYINLADI:

"Tiyatro özerk ve demokratik bir yapıya kavuşmalı"

Ne kadar darbe yersek yiyelim, hayatın içinde kendimiz olabilmeyi başardığımız sürece insan kalabiliriz. Yaşar Ersoy, siyasi görüşlerinden dolayı yaşadığı ötekileştirilme ve baskılara rağmen, hayatının anlamı olan tiyatroyu savunan, tiyatronun evrensel disiplinler içinde ülkemizde de var olabilmesi adına mücadeleden hiçbir zaman kaçınmayan ve bu açıdan kendini hep ön saflarda belirleyen bir kişiliğe sahip olmuştur. O'nun sevdası uzun bir bakış, kavgası uzun bir yoldur. Yaşar Ersoy'un "*Özerk Tiyatro Kurumu*" yasasıyla Devlet Tiyatrosu'nu kapattırmayı hedeflediğini savlayanlar, konuya bir de devlet ile tiyatro ilişkisi açısından bakmalıdırlar. Devlet ve sanat kavramsal olarak bağdaşmayan iki farklı kutbun unsurlarıdır ve sanat, kurulu düzenin anti tezi konumunda olmasına rağmen, toplumu ileriye taşıyacak unsurları içermesi açısından desteklenmesi gere-

ken bir alandır. Sanat kurumlarının sürdürülebilmesi için sağlanan bütçeleri devlet sağlıyor gibi görünse de, söz konusu bütçelerin kaynağı, sanatı talep eden ya da sanat sayesinde daha ileri seviyelere taşınacak olan halkın, kuruşu kuruşuna ödediği vergilerdir. Toplanan vergilerle yol, su, elektrik, sağlık ve eğitim hizmetleri sağlandığı gibi, tiyatro ve benzeri sanat, kültür hizmetleri de aynı kapsamda değerlendirilmelidir.

Çağdaş ülkeler, devlet ile tiyatro ilişkisi bağlamında, demokrasinin gereği olarak "*Devlet*" adını kullanmayı tercih etmez. Onun yerine tiyatro, özerklik ilkesi çerçevesinde, siyasetin ve bürokrasinin müdahalelerinden uzak, "*kurum*" olarak yapılandırılır. Bu kurumu da üçlü kararnamelerle siyaset ve bürokrasi değil, tiyatrocuların kendileri yönetirler. "*Tiyatroyu tiyatrocular yönetir*" ilkesini sürekli dillendiren ve yazan Yaşar Ersoy'a, Devlet Tiyatrosu'nu kapattırma peşinde olduğu suçlamaları yapılır! Oysa Yaşar Ersoy'un niyeti, sürekli kan kaybeden ve oksijen çadırında tutulan, çoğu zaman perde dahi açamayan Devlet Tiyatrosu'nu yeniden yapılandırarak, özerk ve verimli bir işleyişe kavuşturmaktır. Buna rağmen bu çabalar gerek siyasi iktidarların, gerekse Yaşar Ersoy'un tanımıyla "*kifayetsiz muhterislerin*" engellemeleriyle karşılaşır.

İspanyol şair ve oyun yazarı Federico Garcia Lorca'ya göre tiyatro, bir ülkenin barometresidir ve Mustafa Kemal Atatürk'ün de söylediği gibi ülkenin kültür seviyesinin aynasıdır. Kıbrıs Türk Tiyatrosu'nun bugünüyle birlikte geleceğini de evrensel disiplinler çerçevesinde ve özerk bir yapı içinde biçimlendirecek olan yasa taslağının, bakan tarafından meclise gönderileceği sözünü alan sanatçılar, başta Yaşar Ersoy ve Devlet Tiyatrosu'nun yeni Müdürü Perihan Toygan olmak üzere bir ideali gerçekleştirmeye çok yakın oldukları hissiyle oldukça mutlu ve huzurludurlar. Fakat besledikleri umutlar ve hayallerin suya düşmesi gecikmez. Bu noktada, ister sağdan ister soldan olsun siyasetçinin benmerkezci iktidar tutkusu devreye girmiştir. Yasa taslağı çerçevesinde tartışılan, tiyatronun özerkliğidir. "*Parayı biz vereceğiz ama ipler sanatçıların, özellikle de Yaşar Ersoy'un elinde olacak ve Yaşar krallığını kuracak*" düşüncesinden hareket eden siyasetçi ve aynı partiden gelen bürokratik kadrolar, bir yıl boyunca büyük emekler ve meşakkatle hazırlanan yasa taslağını rafa kaldırırlar. Üstelik sağdan değil soldan gelen bu itiraz, sanat ve sanatçı adına daha da incitici olur.

Siyaset, tiyatronun önüne bir kez daha takoz koymuştur. CTP kadroları, tiyatronun özerklik yasası konusunda, Yaşar Ersoy'la ortak düşüncelere sahip olan ve müdürlüğe atanmadan önce onunla bir centilmenlik anlaşması yapan Devlet Tiyatrosu Müdürü Perihan Toygan'ı da suçlarlar. Onlara göre Toygan, Yaşar Ersoy'un uydusu olmuştur. Devlet Tiyatrosu kadrolarında yıllarca teknik ya da işçi kadrolarıyla idare edilen alaylı oyuncular Ertaç Hazer, Cansev Günsoy ve Meriç Süeda bu yasayla işten atılacakları, haklarının ellerinden alınacağı gerekçesiyle Perihan Toygan'ı suçlayan isimler arasına katılırlar. Oysa, özerklik yasasıyla yapılanacak olan "*Kıbrıs Türk Tiyatro Kurumu*"yla, herkesin vasfına ve emeğine göre hakkını alacağı ve tiyatroya verimli bir işleyişin kazandırılacağı bir yapı hedeflenmektedir. Sapla samanın birbirinden ayrılmasının hedeflendiği bu yapı içinde, hiç kimsenin haklarına dokunulması ya da ellerinden alınması düşünülmemiştir. Buna rağmen bakanlık ve onun bürokrasisi, Perihan Toygan'a, özerklik yasası konusunda ısrarından vazgeçmesini, aksi taktirde kendisini, görevden almak zorunda kalacakları konusunda uyarırlar. Tiyatronun özerkliğinden ürken siyasetçiler, '' *7/79 sayılı Kamu Görevlileri Yasası*" kapsamında yeni düzenlemeler yaparak, tiyatro sanatçılarının pozisyonlarını daha iyi seviyeye taşıyabileceklerini söylerler. Tüm bu girişimlere rağmen Yaşar Ersoy 'la aynı ideal için mücadele veren Perihan Toygan, özerklik konusundaki kararlılığından taviz vermez ve bu nedenle siyasetin baskısıyla istifa ettirilerek emekliye ayrılır. Bu durum üzerine basında, "*Devrim kendi çocuklarını yemeye başladı*" gibi başlıklarla CTP'ye atıf yapan ironik haberler yayımlanır.

Kızıl Bayrak Yeşile Boyanırken
Neoliberal Rüzgârlarda Savrulan Sol

Berlin Duvarı'nın 1989 yılında yıkılışının ardından, başta Sovyetler Birliği olmak üzere Doğu Bloku olarak adlandırılan Sosyalist devletlerin, birbiri ardına çöküşü ve kabuk değiştirmeye başlaması, dünya ölçeğinde kapitalizmin ve onun felsefi altyapısını oluşturan liberalizmin zaferi olarak ilan edilmiştir. Eski Sovyetler Birliği Komünist Partisi çizgisinde politikalar üreten dünyanın farklı ülkelerindeki sol partiler de bu rüzgârın etkisi altındadırlar. Kıbrıs'ta da güneydeki komünist parti AKEL *(Emekçi Halkın İlerici Partisi)* ile başta Kıbrıs sorununun çözümü konusu olmak üzere, siyasi paydaşlığı olan CTP içinde de liberal değişim rüzgârları esmektedir. Yaşanan bu gelişmelerin ardından kurulan DP-CTP koalisyonuyla, kendini sosyalist olarak tanımlayan CTP ilk kez hükümete gelmiştir. Kıbrıs'ın kuzeyinde 1974'ten sonra oluşturulan yeni yönetim döneminde, solcu oldukları için devlet kadrolarından sürekli dışlanan CTP'liler, devlet olanaklarına sahip olabilecekleri bir dönemi yaşamaktadırlar. İşgal ve ganimet rejimi olarak adlandırabileceğimiz yönetim anlayışı çerçevesinde yıllar içinde partililere ve yakınlara peşkeş çekilen devlet olanakları, hısım akraba kayırmacılığı olarak tanımlanan nepotist bir yapıdadır. Bu sistemin her zaman dışlanan, itilen ve horlanan tarafında olan CTP ve kadroları, dümenin başına geçtiklerinde yelkenlerini aynı sularda yüzdürmekten maalesef geri durmamışladır. Düzeni değiştirme iddiasındaki sol, düzene göre şekil almıştır.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti bağımsız bir devlet olarak adlandırılsa da üst yönetim olarak Türkiye'nin güdümünde hükümet edildiği, yatsınamaz bir gerçekliktir. Tüm bunları değiştirme iddiasındaki CTP, devletin ekonomik ve mali konularını görüşmek için TC Yardım Heyeti ile aynı masaya oturmaya başladığı zaman, yıllardan beri savunageldiği ilkelerinden ödün verir. Bu tavrıyla birlikte halkın ve taraftarlarının indinde gözden düşmeye başlayan parti erozyona uğramaktadır. Onların oylarıyla düzeni değiştirme iddiasıyla iktidar ortağı olan CTP'nin bazı üyeleri, düzenden nemalananlar arasına katılırlar. Bu durum, partinin yönetim kadrolarında büyük tartışmalara neden olur. Sol düşünce adına ilkeli duruşundan taviz vermeyen partinin Genel Başkanı ve Başbakan Yardımcısı Özker Özgür, "Biz, *kendi düşüncelerimizi*

hayata geçirmek için iktidara geldik ama davul bizim boynumuzda, tokmak ise başkalarının (Ankara'nın) elinde" diyerek, Kıbrıs'ın yakın siyasi tarihine geçen o ünlü sözünü söyler. Özker Özgür'ün bu açıklaması ve onun, CTP ile AKEL'in ilişkilerinin ortak mücadelelerinin işçi sınıfı bilincinde devam etmesi yönünde ısrarı, partinin yönetim kadrolarında büyük tartışmalara neden olur ve disiplin kuruluna sevkedilen genel başkanın partiden ihracı istenir. Büyük kırılmaların ve yarılmaların yaşandığı bu süreçte, Özker Özgür, CTP'den ihraç edilir. Partinin başına Mehmet Ali Talat, genel sekreterliğine de Ferdi Sabit Soyer getirilir. Dünyada esen neoliberal rüzgârların etkisine kapılan CTP, sosyalizmi çağrıştıran bayrağının kızıl rengini yeşil renkle değiştirir.

Mehmet Ali Talat başkanlığındaki yeni CTP, DP ile ikinci koalisyon protokolünü imzalar. Yeni hükümette başbakan yardımcısı olarak atanan Mehmet Ali Talat'ın yerine, Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı görevine Ahmet Derya getirilir. Bir yıl önce Özerk Tiyatro Kurumu Yasası'nı hazırlayan komitede görev alan, daha sonra bu yasaya yönelik eleştiriler getiren Mehmet Ulubatlı da Devlet Tiyatrosu'ndan baskıyla istifa ettirilen Perihan Toygan'ın yerine müdür olarak atanır. Mehmet Ulubatlı'nın atandığı dönemde tiyatroda müdürlük beklentisi içinde olan Devlet Tiyatrosu oyuncularından Çetin Özen, bakanlığa bir yazı yazarak, bu koşullarda tiyatroda kalamayacağını beyan eder ve kendisine sağlanan AKM'deki bir ofiste müşavirler ordusuna katılır. Amatör tiyatro geleneğinden gelen Ulubatlı, bu alanda kendini kanıtlamış birisidir. İki farklı dönemde Devlet Tiyatrosu müdürlüğü yapan Mehmet Ulubatlı, uzunca bir süre kendi olanaklarıyla oyun çıkarmaktan aciz kalmış devletin tiyatrosunu bir nebze olsun ayağa kaldırarak verimli kılar. Ulubatlı, Kemal Tunç gibi İlk Sahne geleneğinden gelen bir usta oyuncuyu da yanına alarak Alparslan Uzun, Deniz Çakır ve kendisinin sahneye taşıdığı oyunlarla tiyatroyu seyirciyle buluşturmayı başarır.

Mehmet Ulubatlı döneminde bir nebze olsun olumlu gelişmeler yaşayan Devlet Tiyatrosu, sonraki yıllarda tiyatroyla ilgisi olmayan bürokratlar elinde ve memur yasası olarak bilinen Personel Yasası'yla aynı çıkmazların içine sürüklenmekten kurtulamaz. Bunun en büyük nedeni de Yaşar Ersoy'un ve LBT ekibinin yıllardan beri savunageldikleri ve esasa ilişkin çözüm getirici nitelikleri olan Özerk Tiyatro Kurumu Yasası'nın siyasi erk tarafından rafa kaldırılmış olmasıdır. Buna rağmen LBT sanatçıları bu işin peşini bırakmazlar

ve Yüksek Mahkeme Başkanı Salih Dayıoğlu'nu ziyaret ederek ondan görüş alırlar. Dayıoğlu, KKTC Anayasası'nın 62. maddesine göre devletin, sanatın özgürce gelişebileceği ortamı yaratmak, sanatçıyı koruyucu, destekleyici ve ödüllendirici önlemler almakla mükellef olduğunu vurgulasa da siyasiler, her alanda olduğu gibi ipleri ellerinde tutma tutkusunu taşıdıklarından bu girişimler de sonuç vermez.

Özerklik Mücadelesinde Son Perde: Denktaş Engeli

DP-CTP hükümetleri, üç yılın ardından yerini UBP-DP koalisyonuna bırakır. Bu dönemde Milli Eğitim ve Kültür Bakanı olarak görev alan Günay Caymaz, görevden alınan CTP'li Kültür Dairesi Müdürü Mehmet Ali Serak'ın yerine, öğretmenlikten gelen bir başka isim olan İnanç Öney'i atar. Tiyatronun müdürlüğüne atanmadığı için dilekçe yapıp bakanlıkta görevlendirilen Çetin Özen ise Mehmet Ulubatlı'nın yerine müdür vekili olarak görevlendirilerek Devlet Tiyatrosu'na geri döner. Öney'in Kültür Dairesi Müdürlüğü'ne atanmasından bir yıl sonra Kültür Sanat Kurultayı düzenlenir. Kültür sanat alanını daha sağlıklı ve işlerliği olan bir yapıya kavuşturabilmek amacıyla birçok alanı kapsayacak şekilde oluşturulan komitelerden biri de tiyatroyla ilgilidir. 1998 yılında düzenlenen ilk kurultayda, Yaşar Ersoy üyelerin oybirliğiyle tiyatro komitesi başkanlığına seçilir. Komitenin Kültür Sanat Kurultayı'na sunduğu rapordaki birinci madde, Özerk Tiyatro Kurumu Yasası'nın geçirilmesiyle ilgilidir. Komitede, yasa taslağı çalışmalarında görev alan Devlet ve Belediye Tiyatrolarındaki sanatçıların tamamına yakınıyla birlikte Kemal Tunç, Bekir Kara, Yücel Köseoğlu, Derman Atik ve Özden Selenge gibi isimler de görev alırlar. UBP-DP hükümeti kurulduktan sonra Devlet Tiyatrosu'na vekaleten müdür olarak atanan Çetin Özen de komitede görev alan ve kurultaya sunulan rapora imza atan isimler arasındadır. Ancak Çetin Özen, hükümet değişikliği olunca müdür olma planlarıyla imzasını geri çeker.

1999 yılında yapılan genel seçimlerin ardından yenilenen meclisten, UBP-TKP koalisyonu çıkar. Derviş Eroğlu başkanlığındaki hükümetin Başbakan Yardımcısı TKP Genel Başkanı Mustafa Akıncı'dır. Belediye Tiyatrosu'nu kuran Belediye Başkanı sıfatını taşıyan Akıncı ve yine aynı partiden atanan Mil-

li Eğitim ve Kültür Bakanı Mehmet Altınay ile yapılan görüşmelerde, Özerk Tiyatro Kurumu Yasası'nın hükümet programına alınması talep edilir. 1994 yılında bakanlık yapan Mehmet Ali Talat'tan aldıkları sözün aynısını, yeni hükümetin başbakan yardımcısı ile kültür bakanından da alırlar. Farklı ve yeni açılımlar sağlayan 98 yılındaki kurultayda varılan görüşler ışığında, 4 yıl önce hazırlanan yasa taslağında düzeltmeler yapmak üzere kollar yeniden sıvanır. Devlet Tiyatrosu Müdürlüğü'nü vekaleten sürdüren ve kurultayda alınan özerklik kararının altında imzası bulunan Çetin Özen, yeni kurulan hükümetin TKP kanadında politika yapan bacanağı Simavi Aşık'ı devreye sokarak asaleten müdür olması için yardım talep eder.

TKP içinde sözü geçen birisi olan Aşık, Özen'in müdür olarak atanması için parti MYK'sına görüş sunar. Bu gelişme üzerine, TKP Yürütme Kurulu üyelerinden Kemal Havalı, Yaşar Ersoy'u arar ve Çetin Özen'in müdür olarak atanması için karar alacaklarını söyleyerek onun görüşünü sorar. Özerk Tiyatro Kurumu Yasası'nın gündemde olması nedeniyle, atanmayan ve vekaleten sürdürülen müdürlük için yapılan bu girişime canı sıkılan Yaşar Ersoy, TKP MYK üyelerini bilgilendirerek, bir yandan özerklik yasasını hükümet programına koyarken, diğer yandan müdür atamanın çelişkili bir durum olduğunu vurgular. Çetin Özen'in ikili oynadığı ve kendilerini kandırdığı gerekçesiyle atanmaması gerektiğini, illa ki bir atama yapacaklarsa, tiyatroda özerkliği savunan ve bu amaçla birlikte mücadele ettikleri Deniz Çakır'ın atanmasını önerir. Yasayı kerhen imzaladığını söyleyen ve daha sonra imzasını geri çeken birisiyle çalışmaktansa, bu yasayı takip edip sonuçlandıracak birisiyle çalışmalarının daha doğru bir yaklaşım olacağını söyler. Devlet Tiyatrosu sanatçıları Deniz Çakır ve Alparslan Uzun ise Bakan Altınay'a ayrı ayrı yazdıkları mektuplarda, müdürlük olanağı doğunca tiyatronun özerkliğini içeren yasadan imzasını geri çekeceğini ifade eden, yani çağdaş, demokratik ve özerk bir tiyatrodan vazgeçen birinin tavrının, iyi yöneticilik vasıflarıyla bağdaşmayacağını dile getirirler. Bu gelişmeler ve düşünceler ışığında, hükümetin TKP kanadı tarafından, tiyatro müdürü olarak Deniz Çakır atanır. Bu atamanın ardından öfkelenen Çetin Özen, müdür olamadığı için genç yaşta emekliye ayrılır ve sahne yaşamına noktayı koyar.

Tiyatroya, özerkliği sağlayacak olan yasayla ilgili umutlar bir kez daha yeşermişken bu kez beklenmedik bir yerden, beklenmedik ters bir adım atılır.

Devletin en üst makamında, Cumhurbaşkanlığı koltuğunda oturan Rauf R. Denktaş, devletin iç yazışmalarında kullanılan "*Gizli*" ibaresiyle Bakan Altınay'a bir yazı ulaştırır. 24 Kasım 1999 tarihli ve oldukça keskin ifadeler taşıyan yazının girişinde, kurumsallaşmanın mantığını ve gereğini anlayamadığını vurgular. Devlet içinde devlet oluşturacağını düşündüğü özerklikle ilgili yasayı kabul etmeyeceğini, bu nedenle gündeme dahi alınmaması gerektiği konusunda uyarılar yapar. Cumhurbaşkanı'nın, bu yazıyı göndermesinden 8 gün önce, 16 Kasım 1999 tarihinde savcılıktan aldığı görüşe göre, Yüksek Mahkeme Başkanı Salih Dayıoğlu'nun 62. maddeyi gerekçe göstererek sunduğu dayanaklara rağmen, tiyatronun özerkliğini içeren yasa Anayasa'ya aykırıdır. Kuşkusuz ki savcılık bir iddia makamıdır ve bir devletin yönetimi savcılıktan alınan görüşlere göre belirlenemez. Devlet adına çalışan savcılık makamının, demokratik işleyişin çok da sağlıklı olmadığı bizimki gibi ülkelerde, gelenekselleşen bir yaklaşımla muhalif olanlara geçit vermemek için kullanılması, amiyane tabiriyle alışkanlık haline gelmiştir. Savcıların verdiği görüşler salt yasal çerçeve içinde olup, hukuksal bir bağlayıcılık taşımamaktadır. Yine de her yasada olduğu gibi, hazırlanan bu yasanın da devletin en üst makamı olan Cumhurbaşkanı'nın onayından geçmesi gerekmektedir. Cumhurbaşkanı'ndan aldığı yazının ardından Yaşar Ersoy'u makamına çağıran Bakan Mehmet Altınay, eli kolu bağlandığı için bu yasayı daha fazla ileriye taşıyamayacaklarını söyler ve özerklikle ilgili umutlar bir kez daha suya düşer.

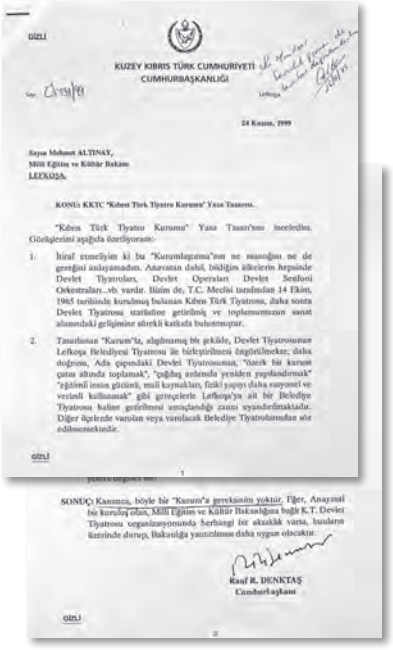

GİZLİ

KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ
CUMHURBAŞKANLIĞI

Lefkoşa

24 Kasım, 1999

Sayın Mehmet ALTINAY,
Milli Eğitim ve Kültür Bakanı
LEFKOŞA.

KONU: KKTC "Koton Türk Tiyatro Kurumu" Yasa Tasarısı.

"Koton Türk Tiyatro Kurumu" Yasa Tasarı'sını inceledim. Görüşlerimi aşağıda özetliyorum:

1. İtiraf etmeliyim ki bu "Kurumlaşma"nın ne mantığını ne de gereğini anlayamadım. Anayasa dahil, bildiğim ülkelerin hepsinde Devlet Tiyatroları, Devlet Operaları Devlet Senfoni Orkestraları..vb. vardır. Bizim de, T.C. Meclisi tarafından 14 Ekim, 1965 tarihinde kurulmuş bulunan Koton Türk Tiyatrosu, daha sonra Devlet Tiyatrosu statüsüne getirilmiş ve toplumumuzun sanat alanındaki gelişimine sürekli katkıda bulunmuştur.

2. Tasarlanan "Kurum"la, alışılmamış bir şekilde, Devlet Tiyatrosunun Lefkoşa Belediyesi Tiyatrosu ile birleştirilmesi öngörülmekte; daha doğrusu, Ada çapındaki Devlet Tiyatrosunun, "özerk bir kurum çatısı altında toplanmak", "çağdaş anlamda yeniden yapılandırmak" "eğitimli insan gücünü, mali kaynakları, fiziki yapıyı daha rasyonel ve verimli kullanmak" gibi gerekçelerle Lefkoşa'ya ait bir Belediye Tiyatrosu haline getirilmesi amaçlandığı zanni uyandırmaktadır. Diğer ilçelerde varolan veya varolacak Belediye Tiyatrolarından söz edilmemektedir.

GİZLİ

SONUÇ: Kanımca, böyle bir "Kurum"a gereksinim yoktur. Eğer, Anayasal bir kuruluş olan, Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığına bağlı K.T. Devlet Tiyatrosu organizasyonunda herhangi bir aksaklık varsa, bunların üzerinde durup, Bakanlığa yansıtılması daha uygun olacaktır.

Rauf R. DENKTAŞ
Cumhurbaşkanı

GİZLİ

Her şeye rağmen savaşı elden bırakmayan Yaşar Ersoy, Belediye Tiyatrosu'ndaki arkadaşları ve Devlet Tiyatrosu Müdürü Deniz Çakır ile tiyatronun dramaturgu Alparslan Uzun'u da yanına alarak, 2000 yılının 27 Mart Dünya Tiyatro Günü'nde Cumhurbaşkanı'nı ziyarete giderler. 15-16 kişilik sanatçı heyeti adına söz alan Yaşar Ersoy, kendisiyle paylaşmak istedikleri iki te-

mel sorundan ilkinin 2000 yılında yaşanan büyük devalüasyon ve bankalar kriziyle birlikte tamamlanamayan Başkent Tiyatro Projesi olduğunu söyler. Bu toplumu ve bu toplum üzerinden inşa ettiği devleti, Türkiye üzerinden yönetmeyi marifet sayan Denktaş'ın yanıtı hazırdır. Devalüasyonun kaynağı Türkiye'dir ve projenin tamamlanması için bu ülkeden para istenecektir. Yaşar Ersoy, tiyatronun geleceğini kurtarmak adına ilgili bakanlıkla başlattıkları özerklik yasasının engellendiğini söylediğinde Denktaş, hiç haberi yokmuşçasına "*Olur mu canım, kim engelliyor*?" der. Ofisini her zaman yanında taşıdığı çantaya sığdıran Yaşar Ersoy, Bakan Altınay'ın izniyle fotokopisini çektiği "Gizli" damgalı belgeyi çıkarırak, "*Siz engelliyorsunuz*!" yanıtını verir. Cumhurbaşkanlığı'nın kabul salonunda bir anda buz gibi bir hava esmiştir. Yaşar Ersoy dahil, kabul salonundaki bütün sanatçılar Denktaş'ın gerilmesi ve sesini yükseltmesi üzerine bu işin sonunun iyi olmayacağı konusunda endişeye kapılırlar ama soğukkanlı kalmaya çalışırlar.

Rauf Denktaş, "*Gizli*" damgalı belgeyle yalanını ortaya çıkaran Yaşar Ersoy'a, böyle bir belgenin ona kim tarafından verildiğini hışımla sorar. Altınay'ın adını vermekten imtina eden Ersoy, kendisinin de özel kaynakları olduğunu söyler. Onca sanatçının önünde sinirden parladığını farkeden Cumhurbaşkanı, sesini yumuşatarak konuşmasına devam eder ve belgenin aslını getirmesi için telefona sarılarak özel kalem müdürünü çağırır. Altında imzası bulunan yazıları incelerken, bu yazıyı yasayı engellemek için yazmadığını, bakandan yasa hakkında bilgi almak amacında olduğunu söyler. Bu konuşmaların ardından, bakanı arayıp yasanın geçirilmesi için onunla konuşacağını ve o sırada başka ziyarteçileri de olduğunu söyleyerek Yaşar Ersoy'la birlikte kendisini ziyarete gelen sanatçıları başından savar.

Devlet Tiyatrosu'nun kurulduğu günden beri Kamu Görevlileri Yasası çerçevesinde, memur zihniyetiyle sürdürülüyor olmasının yarattığı sanatsal ve yönetsel sıkıntılarla içine sürüklendiği çöküş hali, sadece tiyatroyu ve sanatı takip edenlerin değil, herkesin aşikârıdır. Lefkoşa Belediye Tiyatrosu sanatçıları açısından ise; bir yasayla özerkliği kazanamamanın, yasa olmamasına rağmen özerk işleyişi sağlamaya çalışmanın zorluklarının yanı sıra, buna karşı olan siyasi ve bürokratik erkle çatışmak zorunda olmak gibi sorunsallar söz konusudur. Bugünden geriye bakıldığında, sanatsal mücadeleler içinde geçen 40 yıllık boğuşmanın ardından, daha kimbilir kaç yıl boğuşacak zorunda

olmak ve bu durumun yarattığı gelecek belirsizliği, her geçen gün daha zor koşulları dayatmaktadır. Bürokrasinin ve siyasetin çarkları içine hapsedilen tiyatro sanatının geleceği, ödenekli tiyatroların yanı sıra, amatör ve özel tiyatrolar açısından da ölümcül bir ilgisizliğe terkedilmiş durumdadır.

Dinci Politikaların Yarattığı Tehlikeye Dikkat Çeken Oyunlar

Ortaçağın karanlık sesleri, yobazların,
din bezirganlarının inançları sömürmesi,
yarınımızı, laik eğitim ve devlet anlayışını tehdit etmektedir.
Ülkemizde, bu tür hareketler gelişmez diye yan gelip yatmak,
umursamamak bu tür hareketlere davetiye çıkarmaktır.

Yaşar Ersoy - 1996

İnancını kendi içinde yaşayan ve Tanrı ile kendisinin arasına kimsenin girmesine müsaade etmeyen Kıbrıslı Türkler, bazı araştırmacı ve tarihçilerin de belgelerle ortaya koydukları gibi Alevi kökenli olup, Anadolu'daki kökendaşlarından sosyal ve kültürel kimlikleriyle laik ve modern yaşama daha yatkındırlar. Nitekim hiçbir zorunlulukları olmamasına rağmen, Atatürk İlke ve Devrimleri'nin en radikal ve en hızlı takipçileri olmuşlardır. Osmanlı toplumunun son üyelerinden olan ninelerimizin, çarşaf gibi dinsel örtüleri çoktan terkettiklerini bilirler. 1940'lı ve 50'li yıllarda doğanlar dahi bunu yaşayarak görmüşlerdir. Ninelerimizin tek örtüsü, daha çok yaşlılığın bir aksesuarı gibi algılanan ya da ovalarda ve tarlalarda tozdan topraktan korunmak için taktıkları oyalı yemenileriydi. Kültürel kökenlerinden ve geleneklerinden dolayı çağdaş düşünce ve değerlere açık olan Ada Türkleri'nin, İngiliz sömürge yönetiminin modern değer ve disiplinlerinin yanı sıra, din ve dil olarak farklı bir toplumla yan yana yaşaması da bu değerlerin oluşmasında önemli bir etkendir.

Atatürk ilke ve devrimlerine yönelik karşı-devrim dalgasının ilk hamleleri, çok partili döneme geçildiği 1950'li yıllarda başlatılır. Türk Devrimi'nin en önemli kazanımları olan ve cehaletin kökünü kazıyıp yok etmeyi hedefleyen Halk Evleri ile Köy Enstitüleri'ni kapatan sağcı iktidarların, bu ilk hamleleriyle

birlikte dinin siyasal arenada yer bulması süreci başlar. Necmettin Erbakan'ın askeri darbelerle kapatılan Milli Nizam ve Milli Selamet Partileri, siyaset arenasındaki ilk dinci partiler olur. Atatürkçü olduğu iddiasını taşıyan 80 Askeri Yönetimi, sol hareketin önünü kesmek amacıyla Atatürkçü düşüncenin ruhuna rahmet okutacak, aldığı kararlarla, dinin toplumsal alanda yaygınlaşmasının ve siyasal yapıda etkinliğinin daha da artmasının yolunu açacaktır. Askeri Yönetim bunları yaparken de siyaseten engellediği ve geçici bir süre yasak koyduğu Erbakan'ın ve etrafındaki dinci kadronun ekmeğine yağ sürmüş olur. Zorunlu din dersleri ve neredeyse her mahallede açılan Kur'an kursları, darbenin gizli destekçisi ABD'nin stratejik "*Yeşil Kuşak*" hedefine hizmet eder niteliktedir. "*Yeşil Kuşak*" projesi, dönemin Sovyet tehlikesine karşı ılımlı addedilen İslami rejimlerle *(Türkiye, Pakistan ve İran)* set çekmeyi içermektedir.

Türkiye'de, dinci tandanslı Necmettin Erbakan'ın Refah Partisi'nin, Tansu Çiller'in Doğru Yol Partisi ile kurdukları ve Türk siyasal tarihine Refahyol Hükümeti olarak geçen 1 yıllık koalisyon dönemi, 1996-97 yıllarına denk gelir. Bu hükümetle birlikte, Refah Partisi'nin dinsel yaklaşımlarının politik ve sosyal yaşamdaki yansımaları, Kıbrıs'ın kuzeyine de sirayet etmekte gecikmez. Laik yaşam biçimini içselleştirmiş bulunan Kıbrıslı Türkler'in bu yaklaşımlarını değiştirip dönüştürmeye yönelik çabalar ve siyasi dayatmalar gündeme gelir. 90'lı yılların sonlarında daha çok cami inşa edilmeye ve daha çok Kur'an kursları düzenlenmeye başlanır. Türkiye'deki siyasal İslam'ın Ada'ya dönük bu girişimleri toplumsal yapıyı özünden değiştirmeye yönelik bir tehdit unsuru haline gelmiştir. Bunu daha o günlerde farkeden Yaşar Ersoy yönetimindeki Belediye Tiyatrosu, dinci tehlikeye dikkat çeken oyunları birbiri ardına sahneye taşır. Toplumsal sorumluluk bilinciyle hareket eden LBT'nin bu kapsamdaki ilk oyunu, Cumhuriyet Türkiyesi'nin önemli yazarlarından Cevat Fehmi Başkut'un "*Kleopatra'nın Mezarı*"dır. Yaşar Ersoy'un yönettiği oyun, sahte bir din adamının halkın dini duygularını istismar ederek bir aileyi ve tüm bir toplumsal yapıyı kendi kişisel çıkarları için kullanmasını anlatır.

Özellikle son yıllarda El Kaide ve Hizbullah'ın ardından, Ortadoğu coğrafyasından Asya içlerine kadar uzanan ve dünyanın dört bir yanını tehdit eder hale gelen IŞİD ve El Nusra gibi cihatçı örgütler eliyle, şeriat esasına dayalı İslami devlet arayışlarının geldiği noktayı düşünecek olursak, daha o yıllarda

Barış Refikoğlu, Erol Refikoğlu ve Osman Alkaş, Cevat Fehmi Başkut'un yazdığı Yaşar Ersoy'un yönettiği "Kleopatra'nın Mezarı" oyununda, 1996

sahneden yapılan bu uyarı, dikkate değer bir çabadır. Ortaçağlardaki karanlığın sesleriyle yaratılan tehditler, "*Kleopatra'nın Mezarı*" için hazırlanan broşürle birlikte oyunun içeriğinde de vurgulandığı gibi Kıbrıs'ı da kapsamakta, Ada'nın kuzeyinde dahi bu tür kıpırtıların hissedildiğine işaret edilmektedir. LBT'nin, din ile siyaset ilişkisinin, toplumsal yaşamda yaratabileceği çarpıklıklara vurgu yapan bir diğer oyunu da yine aynı dönemde sahnelenen "*Maymun Davası*"dır. Yine Yaşar Ersoy'un yönettiği bu oyunda da Hıristiyan din adamları ve onlarla işbirliği yapan bir politikacı ekseninde, Ortaçağ'ın skolastik düşünce yapısı eleştirilir. Darwin'in Evrim Teorisi'ni öğretmeye çalışan bir öğretmene karşı kilisenin ve dinci politikacıların aldıkları tavır ekseninde, toplumsal yapı adına gelmekte olan tehlike vurgulanır.

Nitekim bombaların patlatıldığı, radikal İslamcı örgütlerin cirit attığı günümüz Türkiye'sinde yaratılan karmaşa ortamında laik cumhuriyet değerleri askıya alınmakta, Atatürk Cumhuriyeti'nin kazanımları birer birer terkedilmekte, gerisin geri şeriat, hilafet ve saltanat çizgisine doğru çekilmeye çalışılmaktadır. Kuzey Kıbrıs'ta hükümet eden sağ partiler ise, tüm bu olum-

Yaşar Ersoy, Erol Refikoğlu ve Osman Alkaş, Robert Lee/Jerome Lawrance'ın yazdığı Yaşar Ersoy'un yönettiği "Maymun Davası" oyununda, 1998

suzluklara rağmen, Türkiye'de iktidar olan Erdoğan-AKP eliyle okullarda açılan Kur'an kurslarının ve imam hatip okullarının sayısını artırma çabalarına, kendi siyasal çıkarları uğruna destek çıkmakta, onlara ortam hazırlamakatadırlar. 2017 verilerine göre okuldan fazla caminin inşa edildiği Kuzey Kıbrıs'ta, 7,000 kişilik Hala Sultan Camii inşaatı son hızla devam etmektedir. İmam hatip okullarının açılmasının eğitim yasasına aykırı olduğunu savunan öğretmen sendikasının açtığı davaya rağmen, Türkiye'den gelen yetkililer fetva verircesine daha çok cami ve daha çok imam hatip okulu açılacağını söylemektedirler. Türkiye'de Erdoğan-AKP iktidarının talimatıyla, laik değerler yerine dinci, şeriatçı, cihatçı değerlerle yazılıp yayınlanan kitaplar, Kuzey Kıbrıs'taki okullara da gönderilir. Tüm bu yaşananlar ışığında, LBT'nin 20 yıl önce dikkat çektiği tehlike daha gözle görülür ve elle tutulur hale gelmiş bulunmaktadır. Bunu dile getiren birkaç gazeteci, aydın ve sanatçı dışında, Max Frisch'in "*Biedermann ve Kundakçılar*" oyununda olduğu gibi; toplumun, politikacıların, meclisin ve hükümetlerin aymazlıkları sayesinde bu raddeye kadar gelinmiştir. İlerleyen yıllarda yine Yaşar Ersoy'un sahnelediği "*Kabare*

Kıbrıs" oyunu da "*dindar ve kindar*" yetiştirilen bir nesle dikkat çekilerek, toplumsal yüzleşmenin sahnedeki aynası olur.

Başkente bir tiyatro binası kazandırmak, özerk bir tiyatro kurumunu yasa ile oluşturmak ve yetişmiş genç elemanları tiyatroya kazandırmak gibi meselelerle de uğraşmaya devam eden Yaşar Ersoy ve yol arkadaşları, dinci düşünce anlayışının toplumsal yapıya egemen kılınmasına yönelik siyasal çabalara tiyatronun diliyle karşı çıkmaya da devam ederler. Kadının kapitalist ve ataerkil rejim anlayışındaki yerini ve konumunu sorgulayan "*Kadın Oyunları*" oyunu da bu dönemde sahnelenir. Anarşist düşüncenin tiyatrodaki sembol isimlerinden İtalyan yazar Dario Fo ile Franca Rame'nin yazdıkları "*Kadın Oyunları*", Kıbrıslı kadın şairler Neriman Cahit ve Feriha Altıok'un kaleme aldıkıkları ön ve ara metinlerle Yaşar Ersoy tarafından kurgulanarak sahnelenir. Kıbrıs'ın sosyal ve kültürel koşullarına uyarlanan Fo ve Rame'nin oyunu Kuzey Kıbrıs'ta sahnelenen ilk feminist oyun olma özelliğini taşır.

Ankara'da düzenlenen "*Kadın Filmleri Festivali*"ne davet edilen "*Kadın Oyunları*" izleyenlerin beğenisini kazanır. Daha önce İstanbul'da Kadıköy

Yaşar Ersoy'un yönettiği "Kabare Kıbrıs" oyunundan bir enstantane, 2012

Osman Ateş, Umut Ersoy, Cem Aykut, Aytunç Şabanlı, Yaşar Ersoy, Özgür Oktay, Melek Erdil, Hatice Tezcan, Asu Demircioğlu, Kıymet Karabiber, Yaşar Ersoy'un yönettiği "Kabare Kıbrıs" oyununda, 2012

Belediyesi'nin organizasyonuyla sunulan oyuna, Atacan Kültür Merkezi'nin yöneticileri önce yasaklama, sonra sansürleme girişiminde bulunurlar. Yaşar Ersoy ve LBT ekibinin dik duruşu, oyunun çevirmeni ve Türkiye'deki telif haklarının sahibi olan Füsun Demirel'in girişimleri ile kültür merkezinin yöneticileri geri adım atarlar. "*Kadın Oyunları*"nın ardından, iğneleyici bir dilin kullanıldığı, delirmesine ramak kalmış insanlar manzumesi niteliğindeki Aziz Nesin'in eseri "*Memleketin Birinde Hoptirinam*" oyunu yine Yaşar Ersoy'un rejisiyle sahnelenir. 2000'e 2 kala sahnelenen oyunla, ülke insanının içinde yaşadığı ve yaşatıldığı durumlar hicvin ve kara mizahın diliyle ele alınır. Bu oyunu, yaklaşık 20 yıl aradan sonra yeniden repertuvara alınan Anton Çehov'un "*Sevgili Doktor*" oyunu izler.

Kıbrıs Türk Tiyatrosu'nun Muhsin Ertuğrul'u...

Yücel Erten

Yaşar'ı 1975'te tanıdım. Ankara Devlet Konservatuvarı Tiyatro Bölümünde ben öğretmendim, o öğrencim. Öğrencilerimle Kafka'nın "Duruşma"sını sahneliyordum. Yaşar'ın Kıbrıslı aksanıyla, uzun söylenmesi gereken bazı seslileri kısa söylemesine de takmıştım sanki. Düzeltmeden edemem. 'Manâ' sözcüğünün her iki hecesi uzundur. Yaşar her iki heceyi de kısa söylüyordu. Birkaç kez uyardım. Sonra bir gün provada o mayınlı 'manâ' sözcüğünün yerine 'anlam' sözcüğünü yerleştirriverdi. Gülüp 'palikarya' diye seslendiğimi hatırlıyorum. 42 yıl olmuş, unutmam.

Ders yılı sonunda, sınav dönemi. O zamanlar Konservatuvar Tiyatro Bölümü, 3 yıl orta, 2 yıl da yüksek devre olmak üzere 5 yıldı. Kimisi orta bölümden mezun edilir, kimine de 2 yıl daha okuma şansı verilirdi. Yaşar beni bir kenarda yakaladı; "Hocam, uygun görürsenız, ben yüksek devreye devam etmeyip mezun olmak istiyorum" dedi. Nedenini sordum. "Yurduma dönüp orada tiyatro yapmak istiyorum". İstek gayet makul ve anlaşılır. Mezun oldu, yurduna, Kıbrıs'a dönüp tiyatro yapmaya başladı.

Bir on yıl kadar birbirimizden pek haberli değildik. Ama ne on yıl! Düşünün ki o süre içinde Yaşar, Kıbrıs Devlet Tiyatrosundan atıldı; ben iki kere TC Devlet Tiyatrosu'ndan atıldım. Her birimiz kendi yolunda bir mücadele halindeydi. 1984 idi sanırım, Osman Alkaş'la birlikte (O da öğrencimdir), Ankara'daki evimize ziyarete geldiler. Benim Aristophanes "Barış" uyarlamamı Lefkoşa Belediye Tiyatrosu'nda sahnelemek istediklerini söylediler. Aradan geçen o on yıl içinde olup bitenleri ancak o zaman öğrendim.

Lefkoşa Belediyesi'nin sanat şenliğinde "Vatandaş Oyunu"nu izinsiz(!) oynadıkları için; geçersiz tarihli bir yazıyla; ve karakuşi bir hükümle Yaşar Ersoy, Osman Alkaş Kıbrıs Devlet Tiyatrolarından uzaklaştırılmaları... Işın Refikoğlu hakkında soruşturma açılması...O günkü Lefkoşa Belediye

Başkanı Mustafa Akıncı'nın durumu göğüsleyerek Lefkoşa Belediye Tiyatrosu'nu kurması... Belediyenin dar imkanları ile yola çıkışları... Dekorlarını, Belediyen'nin eski, hurda durumundaki kamyonetine yükleyerek köylere gidip oyunlar oynamaları... Yerine göre varillerin üstüne kalasları dizip sahne kurmaları... Sonradan gördüğüm Lefkoşa yakınlarındaki o, çevresi yosun bağlamış bir sobayla ısınan depodan bozma sahne... Ve nihayet şimdilerde kullandıkları minik şirin sahnelerine kavuşmaları...

1985'in 27 Mart'ında da, Yaşar'ın davetî üzerine ilk kez Kıbrıs'a gittim. Hem oyunlarını izledim, hem de aradan geçen 10 yıl içinde olup bitenlerin bir çeşit müzesini gezmiş oldum.

O gün bu gündür, aramızda kopmayan bir dayanışma, bir bağ, bir güven, bir dostluk oluştu. Giderek daha sık görüşür olduk. Kıbrıs'ta oyun sahneleyişim, kongreler, sempozyumlar, prömiyerler, rejî atölyesi, festivallerdeki konuk temsiller, ve nihayet benim Kıbrıs sevgimden kaynaklanan özel keyif seyahatlerim. O benim önce öğrencim, sonra arkadaşım, sonra dostum ve nihayet gumbarom olmuştur.

Bence Yaşar Ersoy, Lefkoşa Belediye Tiyatrosu'nun 35 yılı aşkın yaşamının ve başarılarının dinamosudur. Kuşkusuz Erol'un, Işın'ın, Osman'ın, Gülgûn'un ve daha sonra kadroya katılanların yetenekleri, emekleri, özverili çalışmaları, tiyatroya duyulan ortak aşk, yaratılan ortak enerji görmezden gelinemez. Ama yine de ben Yaşar'ı şarj dinamosu gibi görürüm.

Yaşar, Osman ve Erol'un önderliğinde LBT gelişti, serpildi, büyüdü. Hayata güleç bakışları ile bu üç silahşörler kendilerine isim bile taktılar: Yanyan, Dartanyan ve Sarkanyan... Küçük kadroları yetmediği zaman, emekli karagözcü öğretmenden komşu müzisyene, emekli komiserden Dışişleri Bakanlığı Rum Masası Şefine kadar, sanat aşkı ile dolu insanları sahneye çıkarmayı başardılar.

LBT çağının sorunlarına duyarlı ve geniş bir repertuvar yelpazesi uyguladı. 35 yıl boyunca Kıbrıs'ta sanatın ışığını yaydılar. Kıbrıs'ta açık kapalı tiyatro binalarının oluşması için öncülük ve danışmanlık yaptılar. Oyun yazma yarışmaları, atölyeler, seminerler düzenlediler, sanat ürettiler. Kesin-

tîsîz hîzmet verdîler, son 15 yılda başarılı bîr organîzasyonla "Kıbrıs Tîyatro Festîvalî"ne ev sahîplîğî yaptılar. Adadakî îkî toplum arasında uygarca bîr îlîşkî ve yakınlaşma îçîn, ellerînî taşın altına koydular. Perdelerînî hîç kapatmadılar. Dünyaya, toplumuna ve însanına karşı sorumlu, üstelîk düzeylî bîr tîyatro oldular. Bütün bunları yaparken, asla dar bürokrat anlayışına, partîcîlîğe teslîm olmadılar... Ve bence Yaşar'ın bütün bu gelişmelerdekî öncü rolü, mücadelesî, fırtına gîbî bîr alkışı haketmîştîr.

Yetmedî, bütün bu çalışmalarının yanında Yaşar Ersoy, Kıbrıs Türk tîyatro hareketînîn tarîhînî yazdı. Bütün tafsîlatı ve belgelerîyle. Çağına tanıklık etmenîn gereğînî yerîne getîrdî. Kıbrıs Türk toplumuna bu alanda 6 kîtap armağan ettî.

Mücadelecî, yaratıcı, doğru bîldîğînden şaşmaz, aşık bîr tîyatro adamı... Başlangıçta söyledîğî gîbî, yurdunda tîyatro yaptı ve o sanatı yüceltmek îçîn savaştı, savaşıyor.

Benîm şöyle dîyesîm var:

Yaşar Ersoy, Kıbrıs Türk Tîyatrosunun Muhsîn Ertuğrul'udur.

Sevgîmî ve îyî dîleklerîmî îletîyorum.

Yücel Erten ve Yaşar Ersoy, Lefkoşa, 2016

Cumhurbaşkanlığı'nda Sümen Altı Edilen Davet Yazısı

1980 yılında Yaşar Ersoy, Osman Alkaş, Erol Refikoğlu ve Işın Cem tarafından kurulan Lefkoşa Belediye Tiyatrosu, yeni milenyuma girildiğinde 20. yılını kutlamaktadır. Her türlü sıkıntılar, zorluklar ve siyasal baskılara rağmen seyircinin de katıksız desteğiyle çoğalarak ve çoğaltarak geçirilen koskoca 20 yıl! LBT, 20. yılında Güngör Dilmen'in, bir Dede Korkut masalından yola çıkarak kaleme aldığı "*Deli Dumrul*" oyununu sahneleme kararı alır. Türk ve Altay mitolojisinde anlatılagelen Dumrul ya da Tungrul, en yetkin biçimiyle Korkut Ata (*Dede Korkut*) hikâyelerinde yer bulur. Pervasız, hoyrat ve korkusuz bir kişiliğe sahip olan Dumrul, susuz bir dere üzerine kurduğu köprüden geçenlerden 5, geçmeyenlerden 10 akçe almaktadır. Yol kesicilik yaptığı için Tanrı'yı kızdıran Dumrul, canını almaya gelen Azrail'e canını vermek istemez. Tanrı tarafından canı yerine can bulması istenen Dumrul'un anne ve babası onun yerine canlarını vermek istemez ama karısı buna razı olur. Güngör Dilmen'in yaklaşımıyla toplumcu bir anlayış üzerine kurgulanan Deli Dumrul oyunu, Yaşar Ersoy'un rejisiyle Kıbrıs özeline uyarlanır. Salahi Döşemeci yönetimindeki Devlet Halk Dansları Topluluğu'nun da katılımıyla 35 kişilik kalabalık bir kadro ile sahnelenen oyunda, Deli Dumrul'u canlandıran genç oyuncu Barış Refikoğlu ile eşini canlandıran Döndü Özata sahne performanslarıyla, eleştirmenlerle izleyiclerden tam not alırlar. Oyun, Kıbrıs halk dansları ve müzikleriyle kotarılırken, oldukça başarılı bir performans ve reji anlayışıyla Orta Asyalı Deli Dumrul'u Kıbrıslı ve çağdaş bir karaktere dönüştürür.

LBT, 20. Yılında, kızanlar da sevenler de dahil olmak üzere tüm çevreler tarafından sanatsal çizgisi ve performansı nedeniyle alkış alır. Cenk Mutluyakalı, Kıbrıs gazetesinin 13.2.2000 tarihli sayısındaki yazısında "*LBT 20 yılı geride bırakmış... Bir avuç sanatçı, binlerce avucu "kızarttı' bugüne dek, aldıkları alkışlarla... Yaşar Ersoy'u ve LBT'ye gönül veren herkesi kutluyorum... 20 yılı omuzlamak kolay değil... Ama öyle bir gençlik geliyor ki, daha nice 20 yılları omuzlarında gururla tayşıyacak...*" ifadelerini kullanır.

LBT, "Deli Dumrul" oyunuyla 20. yılını kutlarken, tiyatronun kurucu Belediye Başkanı Mustafa Akıncı, UPB – TKP koalisyon hükümetinde, TKP kanadından Başbakan Yardımcılığı görevinde bulunmaktadır. Aynı parti tarafından bakanlığa atanan dönemin Milli Eğitim ve Kültür Bakanı Mehmet Altınay,

Döndü Özata ve Barış Refikoğlu, Güngör Dilmen'in yazdığı Yaşar Ersoy'un yönettiği "Deli Dumrul" oyununda, 2000

Yaşar Ersoy'u arayarak 20. yıl dolayısıyla bakanlığının tiyatroya bir onur plaketi vermek istediğini belirtir. Altınay'ın ardından Başbakan Derviş Eroğlu ve Cumhuriyet Meclisi Başkanı Ertuğrul Hasipoğlu da onur plaketi vermek için sıraya girerler. Yıllardan beri ortaya koydukları muhalif tavır ve tiyatro anlayışları nedeniyle "*vatan haini ve komünist*" olmakla suçlanan tiyatro sanatçıları, siyasilerin bu tavrı karşısında şaşkındırlar. Bayram değil, seyran değilken enistenin kendini öpmeye yeltenişi karşısında afallayan genç kız misali, "*Eleştirmeye devam ettiğimiz sistem yerli yerinde durduğu halde, acaba biz mi değiştik, uyarca mı olduk yoksa?*" diye sormaktan kendilerini alamazlar. Sol bir partinin temsilcisi olan koalisyon ortağına mensup bakan verirken biz de geri durmayalım düşüncesiyle, sağ siyasetçiler, aslında yine tribünlere oynamakta, her zamanki popülist yaklaşımlarından birini sergilemektedirler.

"*Deli Dumrul*" oyunu, LBT'ye bir başka kapıyı daha açar. Bir Yeşilçam klasiği olan Hababam Sınıfı'nda aklını yitiren müfettiş karakteriyle tanıdığımız TC Devlet Tiyatroları müdürlüğü görevinde de bulunmuş olan oyuncu, senarist ve yönetmen Ergin Orbey, TC Devlet Tiyatroları adına Belediye Tiyatrosu'na yazdığı bir yazıyla, "*Deli Dumrul*" oyununu Rusya Federasyonu'na bağlı Başkortostan Özerk Cumhuriyeti'nde düzenlenecek tiyatro festivalinde sahnelemelerini önerir. Başta Sanat Yönetmeni Yaşar Ersoy olmak üzere tüm ekip bu teklifi büyük bir heyecanla kabul ederler. Oyun Rusça'ya da çevrilerek, Başkortostan'daki festivalde üst yazıyla sahnelenecektir. Çeviri çalışmalarıyla birlikte Rusça afişler de hazırlanır. Festival, Uluslararası Türk Kültürü Teşkilatı TÜRKSOY tarafından düzenlendiği için resmi davet yazısı, devlet düzeyinde Cumhurbaşkanlığı'na gönderilir. Çeviri çalışmalarını yaptırtan,

afişlerini hazırlattıran ve oyunu yeniden çalışarak ısıtmaya devam eden LBT ekibi bekleyiş içindedir.

Davet yazısı gönderildiği ve yanıt verilmediği için Yaşar Ersoy'u arayan Ergin Orbey, halen neyi beklediklerini sorar. Kendilerine herhangi bir yazı gelmediği için Cumhurbaşkanlığı'nı arayan Yaşar Ersoy'a böyle bir davet yazısının gelmediği bilgisi verilir. TÜRKSOY'un davet yazısı, anlaşılan o ki cumhurbaşkanlığı bürokrasisi ve sanat danışmanları tarafından bir biçimde sümen altı edilmiş, işleme konulması engellenmiştir. Ergin Orbey ile yeniden görüşen Yaşar Ersoy, yeni bir davet yazısı yazılmasını ancak bu kez Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı'na gönderilmesini talep eder. Bürokratik engeller, bu kez Eğitim ve Kültür Bakanlığı Müsteşarı Işılay Yılmaz aracılığıyla ve bin-bir çabayla aşılır. Ancak TÜRKSOY'dan gelen cevap yazısında, geç kaldıkları ve festival programından çıkartıldıkları bilgisi verilir. Devleti yönetenler bir yandan 20. yıl vesilesiyle Belediye Tiyatrosu'na plaketler vererek onurlandırmaya çalışırlarken, bir yandan da bu yöneticiler eliyle oluşturulan bürokrasi çarkı, bu tiyatronun önünü tıkamaktadır. Aymazlık mı dersiniz, kasıt mı var dersiniz, ne derseniz deyin; bu tavrın sonucunda bu ülkenin kültürünü ve sanatını uzak diyarlara taşıyacak olan bir tiyatro oyunu ve başarılı bir tiyatro ekibi engellenmiştir. Tıpkı masalda ve oyunda olduğu gibi, devletin bir noktasında bir köşe başını tutmuş bulunan "*Deli Dumrul*"un biri yolu kesmiştir.

Yaşar Ersoy, bu oyunu sahneledikleri günlerde, 20. yılını kutlayan LBT'yi bir başka eserle daha kamuoyunun gündemine taşır. "109 *Yazarın Kaleminden LBT*" başlıklı kitabında yaklaşık 400 makaleyi derleyerek tiyatro arşivine kazandırır. Ersoy ve arkadaşları hız kesmeden yollarına devam eder ve yeni bir oyunun hazırlıklarına başlarlar. Shakespeare'in iki önemli eseri Macbeth ve Julius Caesar, onun sonelerinin de metne eklenmesiyle yeniden kurgulanarak kolaj bir oyun olarak sahneye taşınır. Macbeth'in üç cadısının "*kayna kazanım kayna, yan ateşim yan*" sözlerinin nakaratlaştığı "*İktidar Hırsı*" oyununda sürekli kaynayan kazan ve durmaksızın yanan ateş, iktidar hırsının kahrediciliğiyle yok ediciliğini vurgulamaktadır. Bu kazanın ateşi ve suyu sadece bireyleri sürüklemekle kalmayıp toplumları da aynı yokoluşun girdabına sokmaktadır. Bu oyunla birlikte, 1960'lı yıllarda kurumsal yapıya kavuşan Kıbrıs Türk Tiyatro Hareketi içinde Shakespeare ve onun klasikleri ilk kez bu denli kapsamlı bir şekilde sahnede yer bulmuş olur.

Prof. Dr. Özdemir Nutku'nun Söndürülen Umutları ve Ticari Eğitim Girdabı

Metalar dünyası büyüdükçe,
insanlar dünyası küçülüyor.
K.Marx

Prof. Dr. Özdemir Nutku, İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi bünyesindeki Sahne Sanatları Bölümü'nün kurucusu ve uzun yıllar bu bölümün başkanlığını yapmış, tiyatro teorisyenliği alanında Türk Tiyatrosu'nun Metin Ant ve Sevda Şener'le birlikte üç duayeninden biridir. Yaşar Ersoy'un da hocası olan Nutku'nun tiyatro alanında kaleme aldığı akademik kitaplarının yanı sıra iki bine yakın yayımlanmış makalesi de bulunmaktadır. Nutku'ya göre bir kentte bir konservatuvarın açılabilmesi için bazı kriterler gereklidir. O kentin, bir sanat kenti olması öncelikli kriterdir. Kurulacak konservatuvarın eğitim ve öğretim kadrosu iyi planlanmalı, derslik olarak değerlendirilecek atölyeler, sahneler vs. iyi kotarılmış ve hazır edilmiş olmalıdır. Bu hazırlıkların yanı sıra, sanat eğitiminin hangi ekol üzerinden yapılacağının da belirlenmiş olması gerekmektedir.

2000'li yıllara gelindiğinde, Yakın Doğu Üniversitesi (YDÜ) tarafından üniversite bünyesinde bir sahne sanatları fakültesinin kurulacağı ve 9 Eylül Üniversitesi'nden yaş haddinden dolayı emekli olan Prof.Dr. Özdemir Nutku ile çalışılacağı açıklanır. Uzun yıllar boyunca Nutku'nun kitaplarını hatmetmiş olan Yaşar Ersoy , bu durum karşısında şaşkındır. Çünkü Lefkoşa, şimdilerde dahi tam anlamıyla olamadığı gibi o dönemde de henüz ne bir sanat kenti olma vasfını kazanabilmiştir ne de ilgili üniversitenin böyle bir oluşum için gerekli altyapıya ve donanıma sahip olduğunu düşünmektedir. Kıbrıs'taki iki öğrencisi Yaşar Ersoy'u ve Çetin Özen'i arayan Nutku, onları da bu oluşumun içinde görmek istediğini söyler. Yaşar Ersoy, hocanın kendisinden okuyup öğrendikleri ışığında, böyle bir oluşumun söz konusu kriterlerin var olmamasından dolayı kadük kalacağını ifade eder. Hoca, her şeyi hazırlayacaklarını, endişe etmemesi gerektiğini söyler.

Yaşar Ersoy ile yaptığı görüşmenin ardından, kısa bir süre sonra Ada'ya gelen Prof. Dr. Özdemir Nutku ve eşi Doç. Dr. Hülya Nutku (*şimdilerde pro-*

fesör unvanını taşıyor) YDÜ ile sözleşme imzalayarak fakülteyi kurma işine girişir. Yaşar Ersoy ve Nutku çifti arasında o günlerde çok ciddi tartışmalar yaşanır. Ersoy'un bu ülke için önemli bir tiyatro insanı olduğunu düşünen Nutku, onun söyleyecekleriyle, önlerinin daha çok açılacağı beklentisi içindedir. Yaşar Ersoy ise eğitim kadrosu belli olmayan, altyapısı hazırlanmamış bir yerde bu işin olamayacağını, onun yazdıklarından öğrendiği bu doğrulara sahip çıkmaya devam edeceğini söyler. Nitekim bugün dahi yeterli bir altyapısı bulunmayan fakülte, diğer bölümlerin yan odalarına sıkıştırılmış dersliklerde, zaman zaman da YDÜ Hastanesi'nin üst boşluğunda, değişken bir eğitim kadrosuyla ya da uçan hocalarla eğitim vermektedir. O günlerde bunlar dahi yoktur. Yıllar boyunca gençlerin Ankara, İstanbul ya da İzmir'e gönderilmesine öncülük eden Yaşar Ersoy'un bu tavrı, tiyatroyu içeriden ve dışarıdan takip eden insanlarda da şaşkınlık yaratır. Çevresindeki genç sanatçılar onun bu tavrını sorgular hale gelirken, Nutku Hoca da ona kırgındır. 40 yılın dostları arasında soğuk rüzgârlar esmektedir.

Yaşar Ersoy, o yıllarda yapımı devam eden YDÜ Atatürk Kültür ve Kongre Merkezi'nin şantiyesini, Volkswagen marka arabasına aldığı üniversitenin kurucu rektörü Suat Günsel ile gezmekte, onunla fikir alış verişlerinde bulunmaktadır. Kültür merkezi inşaatında görevli mimar ve mühendislerle, bu amaca yönelik bilgi dağarcığında yer alanları paylaşmaktadır. Bu nedenle Ersoy, bu eğitim kuruluşuyla bir alıp veremediği olduğunu düşünemeyiz. Onun derdi, Nutku Hoca'nın kitaplarının yanı sıra bizzat yaşayarak öğrendiği gibi bir konservatuvarın kurulması için gerekli kriterlerin olup olmadığıdır. Buna rağmen Suat Günsel, YÖK'ten gerekli izinleri almış ve fakültenin kurulması için Prof. Dr. Özdemir Nutku ile sözleşme imzalamıştır. Özdemir Nutku, Yaşar Ersoy'un itirazlarına rağmen, önceki yıllarda beklediği müdürlük tayinini alamadığı için K.T. Devlet Tiyatrosu'ndan emekliye ayrılan diğer öğrencisi Çetin Özen'in koordinatörlüğünde, sahne sanatları fakültesinin kuruluşu için ilk girişimlerini yapar. Altyapı çalışmaları yapılmadığı yani yeterli derslikler bulunmadığı için fakülte ilk yıl faaliyete geçemez.

YDÜ bünyesindeki Sahne Sanatları Fakültesi açılamayınca iki yıllık sözleşme imzalamış olan Nutku çifti İletişim Fakültesi bünyesinde ders vermek zorunda bırakılırlar. Ömrünü tiyatroya vakfetmiş, sadece Türkiye'de değil dünya ölçeğinde de önemli bir tiyatro kariyerine sahip olan Prof. Dr. Öz-

demir Nutku ve eşi için bu durum oldukça hazindir. Üniversite ile yaşadığı bu sıkıntılı durum mahkeme sürecine kadar taşınacak kerteye gelir. İletişim Fakültesi'nde haftada birkaç ders veren Nutku, boşta kalmıştır ve tiyatro yapamamanın sıkıntılarını yaşamaktadır. Bu durumdan çıkış yolu yine Yaşar Ersoy tarafından bulunur ve kendisine LBT'de bir oyun sahnelemesi için teklif götürülür. Eşi Hülya Nutku aracılığıyla yapılan bu teklif Özdemir Hoca'yı çok sevindirir. İçi sahne ateşiyle yanıp tutuşan Nutku, Anton Çehov'un öykülerinden kendisinin kurgulayıp "*Evlilik Dönencesi*" adını verdiği oyununu sahneler. Bu oyun, daha sonra Ankara izleyicisiyle de buluşturulur.

YDÜ'deki iki yıllık sözleşmesini İletişim Fakültesi'nde ders vererek tamamlamak zorunda kalan Prof.Dr. Özdemir Nutku, üniversitenin, bu süre zarfında ikameti için tahsis ettiği Gönyeli'deki lojmanından, LBT'deki dostlarının yardımıyla topladığı özel eşyalarını ve valizlerini alarak üzgün ve kırgın bir ruh haliyle ayrılır. Yaşar Ersoy'un aktardığına göre kendi ifadesiyle, soyunduğu bir işi ilk kez başaramamamış olmanın hayal kırıklığını yaşamaktadır. Prof. Dr.Nutku'nun büyük bir heyecanla sarıldığı Ada'da bir sahne sanatları fakültesi oluşturmayla ilgili umutları, ne yazık ki sadece vitrine oynayan üniversite tarafından söndürülmüştür. Tiyatro kariyerinin ihtişamına rağmen, kendisine yaşatılan bu hazin sürecin ardından İzmir'e dönen Özdemir Nutku, LBT ekibini bir süre sonra eşiyle birlikte görev aldıkları İzmir'deki bir festivale davet eder. LBT, İzmir'deki festivale genç oyun yönetmeni Nehir Demirel'in sahneye taşıdığı "*Savaş İkinci Perdede Çıkacak*" oyunuyla katılır.

Prof.Dr. Özdemir Nutku'nun ayrılışının ardından, üniversite, Sahne Sanatları Fakültesi girişimini bir süre askıya alır. Bir süre sonra dönemin Lefkoşa Belediye Başkanı Kutlay Erk, Yaşar Ersoy'u arar ve YDÜ Kurucu Rektörü Suat Günsel ile görüşerek, belediyenin de işbirliğiyle Sahne Sanatları Fakültesi'ni devreye sokmak istediklerini söyler. Bir yanda kafasına koyduklarını yapmak konusunda cesaretli, kararlı ve dirayetli bir duruşu olan Kutlay Erk, diğer yanda ise olmayacak duaya amin demekten imtina eden Yaşar Ersoy. Ersoy'un bu konudaki tavrına rağmen Erk, bu işte kararlı olduğunu söyler. Belediyenin Kültür Sanat Komitesi Başkanı Pembe Avşaroğlu, LBT Sanat Yönetmeni Yaşar Ersoy ve Sanat Yönetmeni Yardımcısı Osman Alkaş, Suat Günsel ile bu konuda bir toplantı yaparlar. Suat Hoca, ziyaretçilerine oldukça sıcak yaklaşır. Yaşar Ersoy bu toplantıda, yasa gereği bu fakültenin başında

bir profesör bulunması gerektiğini ve YÖK'te kayıtlı kişi olarak Prof. Dr. Özdemir Nutku'nun adının bulunduğundan söz ederek onun geri çağrılmasının daha uygun olacağını söyler. Suat Günsel, Sahne Sanatları Fakültesi'nin açılabilmesi için onlardan bir rapor hazırlamalarını ister.

Sütten ağzı yananın yoğurdu üfleyerek yediği gibi onlar da en ince ayrıntıları bile içeren bir rapor hazırlarlar. Eğitim kadrosunun nitelikleri, altyapı gereksinimleri ve müfredatın içeriğiyle boyutları ayrıntılı bir şekilde bu raporda yer alır. Rapor sunulur ama üniversite yönetiminden bir buçuk yıl boyunca hiçbir yanıt alınamaz. Bu sürenin sonunda Hilmi Özen ve Çetin Özen'le anlaşan üniversite yönetimi Türkiye'den Prof. Bozkurt Kuruç'u göreve getirerek Sahne Sanatları Fakültesi'ni açar. Görünen odur ki, Yaşar Ersoy ve arkadaşlarının hazırladıkları rapor ışığında, bu ekiple çalışamayacağına karar veren üniversite yönetimi bir başka ekiple çalışmayı tercih etmiştir. Halihazırda altyapı sorunlarını gidememiş ve eğitimini uçan hocalarla sürdürmeye devam eden bu eğitim kurumu, sanatçı adayları yetiştirmeye devam etmektedir. Dersler, ayda bir gelen hocalarla, geriye kalan zamanlarda da asistanlar tarafından sürdürülmektedir. Eğitim alanında YDÜ ile rekabet halinde olan Girne Amerikan Üniversitesi (GAÜ) de üç yıl sonra bir sahne sanatları fakültesi açar. Aynı sıkıntılar ve eksiklikler Lefkoşa'da olduğu gibi Girne'deki üniversitenin sahne sanatları fakültesinde de yaşanmaktadır.

Hükümet edenler tarafından ekonominin motor gücü olarak addedilen ve her dönemde övgülere boğulan, hatta havalara çıkartılan özel üniversitelerin bakış açısıyla öğrenci, zaten müşteridir! Nitelik yerine de nicelik ön plandadır. Devleti yönetenler ve devletin sahibi halk tarafından sorgulanmadıkları için de bu üniversitelerimizin hemen tamamı eğitimden çok tribünlere oynamakta, bütün gösterişleriyle vitrine yüklenmektedirler. Bugün için 14'ü Kıbrıs merkezli, 4'ü yurtdışı merkezli 18 üniversitenin konuşlandığı, 8 tanesinin de sırada beklediği ülkemizdeki üniversitelerin kuruluş mantığına bakıldığı zaman, hangi alanda eğitim veriyor olurlarsa olsunlar, hepsinde de ticari yaklaşım ön plana çıkmakta, öğrenciler müşteri olarak değerlendirilmektedir. Ülkeyi yönetenler, yaşananlara kör ve sağır kalmakta, ilköğretimden başlayarak özel girişimin insafına terk etmeye başladıkları eğitimin, sonu gelmez bir ticari girdabın içine yuvarlanmasına göz yummaktadırlar. Oysa eğitim, maddi gücü olsun ya da olmasın sosyal devlette her bireyin vazgeçilmez hakkıdır.

Prof. Dr. Özdemir Nutku, Prof Dr. Hülya Nutku ve Yaşar Ersoy, Lefkoşa, 2011

Tiyatro ve sanat insanı Yaşar Ersoy'un da haklı bir tavırla sanatsal yarar gözetilmesini beklediği sahne sanatları fakültelerini yöneten üniversite yöneticileri, bırakın sanatsal yararı toplumsal yararı bile pek fazla umursamamaktadırlar. Sadece okulun kasasına girecek dövizin miktarıyla ilgilenen yöneticiler, ellerindeki üniversitelerden mezun olan gençlerin, bazıları böyle bir yapı içinde ancak kişisel gayretlerle kendilerini kurtarabilseler bile, genelde sağlıklı bir eğitim disiplini içinde yetiştirilen bireylerden söz edebilmek maalesef mümkün olamamaktadır. Basın yayın organları da reklam pastasında hatırı sayılır bir yeri bulunan üniversitelerin bu durumunu, bu konuya dikkat çekmeyi görev bilen aydın tavırlı birkaç yazar dışında, görmezden gelmeye devam etmektedirler. Ne acıdır ki, daha çok öğrenci getirme derdindeki üniversiteler, bazı sosyal ve kültürel sorunların da zeminini hazırlamaktadırlar. Özellikle son dönemlerde gazete sütunlarındaki haberlerden de yansıdığı gibi öğrenciler arasında yaygınlaşan uyuşturucu trafiğinin boyutları maalesef tüyler ürpertici düzeye gelmiştir. Ülkeye öğrenci kaydıyla özellikle üçüncü ülkelerden gelen ya da getirtilen gençler, ucuz kaçak işçi olarak çalıştırılmakta, kapitalizmin en vahşi yüzünü temsil eden kadın pazarlarında, öğrenci

kaydıyla Ada'ya getirtilen genç kadınlar pazarlanmaktadır. Bu sorunların yanı sıra, buraya gelen öğrenciler, yıllarca burada kaldıkları halde, üniversitelerin böyle bir derdi olmadığından, ülke kültürüyle tanışamadan geri dönmektedirler.

Bölünen Ülkenin Trajikomik Durumu

Toplumcu gerçekçi anlayışla tiyatro yaparak seyirciyle iletişim kuran Yaşar Ersoy için tiyatro, hayat kavgasında onun en önemli enstrümanıdır. Bu nedenle tiyatro hiçbir zaman amacı olmamış, her zaman en büyük aracı olmuştur. Amacına ulaşmak için tiyatro denilen aracın en ustalıklı şekilde kullanılması gerektiğinin bilincinde olan Yaşar Ersoy, her zaman bir öğrenci gibi çalışır. Kendini hep yenileyerek, sevdasıyla ve kavgasıyla yürüyüşünü sürdürür. Yaşar Ersoy'un bu savaşım sürecinde edinmek istediği en önemli mevzilerden biri, emperyal güçlerin etnik farklılıkları dürterek ve kaşıyarak böldükleri Kıbrıs'ın yeniden birleştirilmesi ve bu birleşmeyle tesis edilecek olan barıştır. Yaşadığı ülkenin bölünmüşlüğünden kaynaklanan acıyı yüreğinin derinliklerinde hisseden her sorumlu yurttaş gibi o da sahneye koyduğu oyunların birçoğunda barış ve yeniden birleşme idealine katkı yapmayı hedefler. Tiyatroyu iki toplum arasında barış köprüsü olarak kullanmayı tercih eden Yaşar Ersoy ve ekip arkadaşları, bu konudaki ilk adımı 1987 yılında, Aristophanes'in "*Barış*" oyununu Güney Kıbrıs'taki Satirigo Tiyatrosu'nda sahnelemekle atarlar. Atılan bu ilk adım, sürdürülebilir olmazsa, hedeflenen barış köprüsünün taşları eksik, temelleri ise çürük olacaktır kuşkusuz. Bunun bilincinde olan Yaşar Ersoy ve LBT ekibi, tüm baskı ve tehditlere rağmen duvarın kapılarının açıldığı 2003 yılına kadar birçok ortak etkinlik gerçekleştirmeyi başarırlar. Kapının açılmasından sonraki temel hedef, sanatsal ve toplumsal mücadeleyle duvarın tamamen ortadan kaldırılmasıdır.

Kıbrıs'ta iki toplumu bölen sınır kapılarının açılması kararı, Kıbrıslı Türklerin 2002'den başlayarak sürdürdüğü kitlesel barış ve demokrasi mitinglerinin köşeye sıkıştırdığı "*Denktaş Rejimi*" tarafından, bir anlamda zorunlu olarak alınır. 1999 yılından başlayarak, giderek artan şiddetle devam eden ve bankaları batağa götüren ekonomik kriz, 2001 yılında doruk noktaya taşın-

mıştır. Bu krizin yanı sıra dünyanın tanımadığı, sadece Türkiye Cumhuriyeti yardımlarıyla ayakta tutulmaya çalışılan kapalı ekonomik sistem ve onun üst yapısını temsil eden siyasal sistem de çöküşe geçmiştir. Başta sendikalar ve muhalif siyasal partiler olmak üzere, demokratik kitle örgütleri halkı sokaklara dökerler. Lefkoşa'daki İnönü Meydanı'nı dolduran 40 binler, 80 binlerin "Denktaş İstifa!" sloganları tüm dünyada yankılanmaktadır. Kitleler, yaşananların, Ada'daki çözümsüzlükten kaynaklandığını haykıran düşünceler etrafında kenetlenmişlerdir. Kıbrıslı Türkler, çözüm ve barış umutlarını yeşerten bu çıkışı sürdürürken, Ada'nın güneyindeki çözüm ve barış güçleri maalesef derin bir sükûnet içindedirler. Sınırları zorlayan Kıbrıslı Türkler, Ada tarihine barikatları açtıranlar olarak geçer. 23 Nisan 2003 tarihinde kuzeydeki yönetimin aldığı bir kararın ardından sınır kapıları açılır ve iki halk 29 yıl aradan sonra yeniden buluşur. İlk açılan kapı olan Lidra Palas Barikatı'nın ve güneydeki Rum polis barikatının iki yanında oluşan uzun kuyruklar ve yol boyunca karşılıklı akıp geçen insan kitlelerinin görüntüleri belleklerdeki tazeliğini halen korumaktadır.

O güne gelene dek, 16 yıl boyunca tiyatroyla kurulmaya çalışılan barış köprüsünün taşları, başta Yaşar Ersoy olmak üzere LBT sanatçıları tarafından binbir meşakkatle yerine yerleştirilmeye çalışılmıştır. Kuzeyde, askeri vesayet koşullarının hüküm sürdüğü rejimin her türlü engellemelerine rağmen başta Satirigo Tiyatrosu olmak üzere Kıbrıs Cumhuriyeti Devlet Tiyatrosu'ndan (*THOC*) sanatçılar davet edilir, Kıbrıslı Türk tiyatro sanatçıları da güneye geçerek çeşitli etkinliklerde yer alırlar. Bu çerçevede son olarak Naci Talat Vakfı, Lefkoşa Belediye Tiyatrosu ve Satirigo Tiyatrosu'nun üçlü işbirliği ile "*Barış İçin Tiyatro Geceleri*" düzenlenmiştir. 1995-96 tiyatro mevsiminde kuzeyde ve güneyde yapılan bu etkinliklerin, Kıbrıs'ta barış ve demokrasi mücadelesinin öncü isimlerinden Naci Talat'la ilişkilendirilmesi oldukça anlamlıdır. Lefkoşa Belediye Tiyatrosu, Yaşar Ersoy'un yönettiği Aziz Nesin'in "*Bişey Yap Met*" oyunuyla güneye geçerken, Satirigo Tiyatrosu da kuzeyde "Aristophanes'in Tavukları"nı sahneler. Her zamanki gibi şoven çevreler rahatsız olmuşlardır. Kıbrıs Türk Mücahitler Derneği, yıkıcı faaliyetler olarak nitelendirdiği bu etkinlikleri düzenleyenleri teslimiyetçi, işbirlikçi ve hain olarak damgalayıp hedef gösteren paralı gazete ilanları ve bildiriler yayımlar. Bu adımı atan sanatçılar, Yunus Emre'nin "*Gelin tanış olalım, sevelim sevile-*

lim..." düşüncesinin ışığında, her türlü tehdit ve engelleme girişimlerine rağmen mücadeleyi elden bırakmazlar. Temas olmadan, diyalog olmadan barışın kurulabildiği görülmemiştir.

İtalyan oyun yazarı Dario Fo'nun kaleminden Yaşar Ersoy'un, 2002-2003 tiyatro mevsiminde sahneye taşıdığı "*Ödenmeyecek Ödemiyoruz*" adlı oyun da güneyde sahnelenen oyunlar arasındadır. Bu oyunun güneyde sahnelenişi, sınır kapılarının açılmasının hemen ardından, 2003 yılının Mayıs ayında yapılır. Dünyadaki tek bölünmüş başkent olan Lefkoşa'daki yaya geçişleri, Lidra Palas Barikatı'ndan, araçlı geçişler ise Kermiya (*Metehan*) Kapısı'ndan yapılmaktadır. LBT ekibi, akşama Satirigo Tiyatrosu sahnesinde oynayacakları oyunun dekor, kostüm ve aksesuarlarını bir kamyona yükleyip Türk barikatından geçerler. Rum barikatına geldiklerinde, kapıyı bekleyen Rum polisi "*işgal rejiminin plakasını taşıyan*" bir kamyonun geçişine izin veremeyeceklerini söyler. Biletler satılmış, güneydeki tiyatro severler akşamı beklemektedirler. Buna rağmen "*Ohi!*" diye çıkışan Rum polisi, "*Türk Kamyonu*"nu gerisin geri kuzeye döndürtür. Telefon aracılığıyla Satirigo Tiyatrosu yöneticisi Kostas Kafkaridis'e ulaşırlar ve bir kamyon gönderilmesini isterler. Bir köprüde buluşan iki inatçı keçinin masalındaki gibi, bu sefer de "*Rum Kamyonu*" kuzeydeki makamların vetosuyla karşılaşmıştır. Dönemin CTP'li Belediye Başkanı Kutlay Erk'in aradığı askeri ve siyasi otoriteler, Yaşar Ersoy'a bir kez daha ama bu kez Türk dilinde "*Hayır!*" derler.

Derdi ve kavgası tiyatro ve tiyatro aracılığıyla toplumsal ve siyasal mücadelesini sürdürmek olan Yaşar Ersoy, akşama sahnelemeyi planladıkları ve biletleri çoktan satılmış olan oyunlarının akamete uğramaması için sağa sola koşuşturmakta, ancak "*öteki*"nin kamyonundaki plakalardan tiksinen inatçı keçilerin boynuzlarına çarpmaktadır. Tabii ki demokrasilerde çare tükenmez! Hayatın akışı içinde gelişen olaylar, kendi sahnesini kendiliğinden yazdırmıştır bile. "*Hain Rum*" ile "*Hain Türk*"ün kamyonlarının ara bölgede, kendilerine çizilen sınırın başlangıç noktasında kıç kıça birleştirilmelerinden başka bir seçenek yoktur! Sahne hemen oracıkta kurulur ve "*Rum Kamyonu*" ile kıç kıça getirilerek birleştirilen "*Türk Kamyonu*"ndaki dekor, kostüm ve aksesuarlar neşeli gülüşmeler ve kahkahalar eşliğinde elbirliğiyle birinden diğerine aktarılır. Bu trajikomik sahnenin protokol izleyicileri ise her iki devletin eli kolu bağlı polisleridir!

Kermia barikatında KKTC plakalı kamyondan KC plakalı kamyona dekor nakli yapılırken, 2003

"*Rum Kamyonu*" ile taşınan tiyatronun dekoru Satirigo Tiyatrosu sahnesinde kurulur ve üçüncü zilden önceki seremoniyi sunan Kostas Kafkarides, Lefkoşa Belediye Tiyatrosu sanatçılarına ve salondaki Türk izleyicilere "*Hoş geldiniz*" dedikten sonra, oyunu izlemeye gelen Kıbrıs Cumhuriyeti Meclis Başkanı ve AKEL Genel Sekreteri Dimitris Hristofias'ı sahneye davet eder. Hristofias, burada yaptığı konuşmada, aynı evi paylaşan insanların birbirlerine "*Hoşgeldin!*" demelerinin mantıksız olduğunu söyler. Yaşar Ersoy ve diğer sanatçılarla Türk izleyiciler, "*Ortak Vatan*" söylemiyle devam eden Hristofias'ın konuşmasını, Yücel Köseoğlu'nun çevirisiyle takip etmektedirler. Hristofias'tan sonra barışa yönelik söylemleri içeren bir konuşma yapan Kutlay Erk'in ardından, sözü Yaşar Ersoy alır ve Hristofias'ın konuşmasına atfen lafı gediğine koyar: " *Sayın Hristofyas aynı vatanın insanlarının birbirlerine hoşgeldin demelerinin tuhaf olduğunu belirtti. Doğrudur. Ama aynı vatanın insanları kamyonlarını barikatlarda kıç kıça da getirmezler...*"

"Gelin Tanış Olalım, Sevelim Sevilelim" ve "Düşmanı Kardeş Yapalım..."

2003 yılında, tiyatroyla kurulan barış köprüsü adına yeni bir adım daha atılır. Bu adımla birlikte Kıbrıs'ın tiyatro tarihinde bir ilk yaşanır. Lefkoşa Belediye Tiyatrosu ve Satirigo Tiyatrosu ilk kez ortak bir oyun sahnelerler. Rumca'ya çevrilen Haldun Taner'in "*Gözlerimi Kaparım Vazifemi Yaparım*" oyunu Yaşar Ersoy'un rejisiyle Satirigo Tiyatrosu'nda sahnelenir. Osman Alkaş ve Yücel Köseoğlu'nun da kalabalık Rum oyuncu kadrosuyla birlikte Rumca olarak oynadıkları oyunun müziklerini Deniz Çakır, dekor tasarımını Kostas Kafkaridis yapar. Bölünmüş Ada'nın kuzeyinde ve güneyinde sunulan ve çeşitli yerleşim yerlerine turne yapan oyun, büyük ilgi görür. Şair Fikret Demirağ'ın da vurguladığı gibi şovenizmin ektiği tohumları temizleme işini başarıyla sürdüren sanatçılar, bu oyunla daha sonra İstanbul Mekân Tiyatro Festivali'ne katılırlar, ardından da Kıbrıs Tiyatro Festivali kapsamında Salamis Antik Tiyatro'da izleyiciye sunarlar. Yaşar Ersoy'un, 2003-2004 tiyatro mevsiminde sahnelediği oyunun ardından, Lefkoşa Belediye Tiyatrosu ve Satirigo Tiyatrosu ertesi sezon, Hristos Zanos yönetiminde Aristophanes'in Lysistrata oyununu sahneler. Yaşar Ersoy'un genel koordinatör olarak görev aldığı bu oyun da Ada tarihine geçer. Kıbrıslı Türkler'in bir tiyatrosu, tarihte ilk kez Kıbrıs Cumhuriyeti Kültür Bakanlığı tarafından düzenlenen Kypria Festivali'ne katılır.

Kuzeyle güney arasındaki sınır kapılarının açılmasının ardından, Kıbrıs'ın siyasal gündemi, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Kofi Annan'ın sunduğu ve "*Annan Planı*" olarak anılan çözüm planıyla meşguldür. Siyasetin en tepesinden başlayarak, basın ve yayın organlarında, evde, sokakta, kahvede ve meydanlarda "*Annan Planı*" ve çözüm ile çözümsüzlük tartışılmaktadır. Kuzeyde ve güneyde, 24 Nisan 2004 tarihinde iki halkın ayrı ayrı referandumuna sunulacak olan plan her iki tarafta da "*Evetçiler*" ile "*Hayırcılar*"ı karşı karşıya getirmiştir. Siyasal çizgisini, en başından itibaren Ada'nın Türkiye'ye bağlanması ülküsü etrafında şaşmaz bir kararlılıkla belirleyen Cumhurbaşkanı Denktaş, güneyde ise Ada'nın Yunanistan'a bağlanmasını hedefleyen EOKA örgütünün eski lider kadrosundan Tassos Papadopulos görev başındadır. Denktaş birleşmeye zaten karşıdır. Papadopulos ise Kıbrıslı Türklere verilen haklardan rahatsız olduğu için planda öngörülen iki toplumlu, iki bölgeli fe-

Ada tarihinde Kıbrıslı Türk ve Kıbrıslı Rum sanatçıların ilk kez birlikte oynadıkları, LBT ve Satirigo Tiyatrosu'nun ortak yapımı, Haldun Taner'in yazdığı Yaşar Ersoy'un yönettiği "Gözlerimi Kaparım Vazifemi Yaparım" oyununun ekibi, Lefkoşa, 2003

deral çözüme karşıdır. Referandumdan bir gün öncesine kadar planı destekleyen AKEL, son gece alınan kararla bu desteğini geri çeker. Türk halkının % 65'lik "*Evet*"ine karşılık, Ada'nın güneyinden % 75 "*Hayır*" oyu çıkar. Kıbrıslı Türklerin umutları, Sisyphos efsanesindeki kaya gibi bir kez daha tepetaklak olmuştur.

Çözüm ve barış umutlarının, referandumla ortaya çıkan manzaranın ardından bir kez daha rafa kaldırıldığı bu dönemde, Lefkoşa Belediye Tiyatrosu sanatçıları, 1987'de barışa ve çözüme yönelik umutları yeşertebilmek adına sahneledikleri Aristophanes'in "*Barış*" oyununu, 20 yıl aradan sonra yeniden sahneleme kararı alırlar. Yaşar Ersoy'un yönettiği oyun bu kez "*Barış'ın Engellenemez Komedyası*" adıyla sahnelenir. Kıbrıslı Türklerin, meydanlarda bıkmadan usanmadan haykırdıkları "Kıbrıs'ta Barış Engellenemez!" sloganı, oyunun yeni adına esin kaynağı olmuştur. Oyun, barış ve çözüm mitinglerinde kullanılan "*Yes Be Annem*", "*Bir Evetle Dünyaya Bağlan*", "*Barış Hemen Şimdi*" gibi sloganlarla içi boşaltılan, alınır satılır bir meta haline getirilen, yozlaştırılan ve kirletilip paslandırılan barış kavramına atfen, komedyanın diliyle bir özgürleşme, bir isyan kahkahasıdır.

Oyun sahnelemenin yanı sıra fikir düzleminde kaleme aldığı yazılarıyla da hem tiyatro sanatı hem de iki toplumun yakınlaşması adına çabalarını sürdüren Yaşar Ersoy, Güney Kıbrıs'ta yayımlanan "*Skene*" *(Sahne)* adlı dergide de yazılar yazar. Hem bu dergide hem de çeşitli gazetelerde Rumca olarak yayımlanan yazıları, yazarının orijinal dilinde de yayımlanır. Kıbrıs Türk Tiyatro Hareketi'ni tarihsel süreciyle birlikte Güney Kıbrıs'ta da tanıtma çabalarını sürdüren Yaşar Ersoy, bu çerçevede Güney Kıbrıs'taki "*Lemessos*" *(Leymoson)* adlı tiyatro kurumuyla birlikte , Kıbrıs Türk Tiyatro Tarihi'ni yansıtan iki dilli 2009 Ajandası'nı hazırlar. Bunun yanı sıra Güney Kıbrıs'ın çeşitli kentlerinde "*Kıbrıs Türk Tiyatro Tarihi*" konulu söyleşiler yapar ve bu söyleşiler kapsamında, bu tarihi yansıtan belgesel filmin İngilizce özetini gösterir. Yine bu tarihi , fotoğraf ve belgelerle yansıtan "*Kıbrıs Türk Tiyatrosu'nun 100 Yılı*" adlı bir sergi açar.

Osman Alkaş, Spiros Georgio, Yücel Köseoğlu, Dimas Dimostenus ve Vasilis Mihail, LBT ve Satirigo Tiyatrosu'nun ortak yapımı, Haldun Taner'in yazdığı, Yaşar Ersoy'un yönettiği "Gözlerimi Kaparım, Vazifemi Yaparım" oyununda, 2004

2014 yılına geldiğimizde, Ada'nın bölünmesinin üzerinden tam 40 yıl geçmiştir ve Kıbrıs'ta çözüm, birleşme ve barış umutları halen bir rüyadan öteye geçememiştir. Yaşar Ersoy, düş kırıklıklarıyla geçen bunca yılın ardından "*Umut En Son Ölür*" düşüncesinden hiç vazgeçmeksizin yine aynı ideale hizmet edecek bir oyun sahneler. Kendi sanatı adına da 45 yılı geride bırakmış olan Yaşar Ersoy, Faize Özdemirciler'in şiirlerinden oyunlaştırdığı, tek kişilik oyun olarak hem yönetip hem oynadığı "*Kıbrıs; Rumca Küstüm, Türkçe Kırıldım*"la sahnededir. Oyun, sadece Kıbrıs'ın kuzeyinde değil, güneyinde de sahnelenir. Aynı yıl, Lefkoşa Belediye Tiyatrosu yine aynı ideale gönderme yapan ve Kıbrıs'ın kayıplarını anlatan Aliye Ummanel'in yazıp yönettiği "*Kayıp*" adlı oyunu sahneye koyar. "*Kıbrıs; Rumca Küstüm, Türkçe Kırıldım*" oyunu, ertesi yıl Leymosun'daki Tiyatro Realto Salonu'nda perde açtığında, iki halkın yeni liderleri Mustafa Akıncı ve Nikos Anastasiadis de seyirciler arasındadırlar. Ada'nın 60 yıllık tarihiyle izleyenleri yüzleştiren bir oyunu ilk kez aynı salonda izleyen liderler olarak tarihe geçen Akıncı ve Anastasiadis, yaptıkları açıklamalarda, hatalardan ders alarak, gelecek kuşaklar için bu Ada'da Barış'ı yapmanın gerekliliğine vurgu yaparlar.

Yaşar Ersoy'un tüm bu çabaların amacı iki toplumun birbirini daha iyi tanıması içindir. Erich Fromm'un da dediği gibi sevgi bilgiyle olur ve kişi bilmediği bir şeyi ya da bilmediği ötekini sevemez, ona kucak açamaz. Yunus Emre'nin "*Gelin tanış olalım, sevelim sevilelim..*" sözünü şiar edinen Yaşar Ersoy, bu sözü bu etkinliklerde Yunanca çeviriyle slogan olarak kullanır. İki toplumun yakınlaşması ve barış adına yaptığı bu çabalar, Güney Kıbrıs'tan AKEL Merkez Komitesi, PEO Sidikek, Satirigo Tiyatrosu ve Lemessos Tiyatro Kurumu'nun, Kuzey Kıbrıs'tan da Naci Talat Vakfı'nın verdikleri barış ödülleriyle taçlandırılır. Yaşar Ersoy'un bu konudaki son girişimi kitabımızın yayımlanmasından bir kaç ay önce basılan ve Satirigo Tiyatrosu ile Lefkoşa Belediye Tiyatrosu'nun 1987'de başlattıkları işbirliği ve tiyatro aracılığıyla kurmaya çalıştıkları barış köprüsünün 30 yıllık hikâyesini anlatan, Kostas Kafkaridis ile birlikte kaleme aldıkları "*Tiyatronun Sınır İhlâli*" adlı iki dilli belgesel kitaptır. Bu kitabın Rumca bölümlerini, iki toplumun barış ve dostluğu yolundaki genç neferlerden şair ve Türkolog Maria Siakalli çevirmiştir.

Dostlar Alışverişte Görsün Diye Yapılan Kurultaylar ve Denktaş'ın Tahammülsüzlüğü

Kuzey Kıbrıs'ta, 1974'ten sonra oluşturulan devlet örgütlenmesi içinde sanatçı ve aydınlar, Türkiye Cumhuriyeti'ne bağımlı askeri ve siyasi vesayetin yarattığı koşullarda, her şeye rağmen ülkenin ve üzerinde yaşayan halkın kültürel ve sanatsal gelişimi için her zaman çaba göstermişlerdir. Buna rağmen, bugün dahi devletin ve halk adına yetkiyi kullanan siyasilerin, kültürel ve sanatsal anlamda pek de ön açıcı olduklarını söyleyemeyiz. Gerek sağdan gerek soldan olsun, ciddi anlamda kültür sanat politikaları üreten siyasi erklerin varlığından da söz edemeyiz. Devlet adına kültür sanat konusundaki ilk girişim, Ahmet Atamsoy'un kültür bakanlığı döneminde, 1983 yılında düzenlenen "*Kültür Sanat Danışma Toplantıları*"ydı. Bu girişim resmi bir eğilim taşımakla birlikte, yasası ve tüzüğü olmadığı için bağlayıcılığı olmayan ve iyi niyetten öteye geçmeyen, kadük bir çaba olarak görülebilir. İsmail Bozkurt'un bakanlık koltuğunda bulunduğu 1985-86 yıllarında kültür sanat adına yapılan iyileştirmeler de uzun ömürlü olmaz.

Yaşar Ersoy, Kültür Sanat Konseyi başkanlığı yaptığı (1985-1988) dönemde, sürekli olarak ilgili demokratik kitle örgütleriyle sanat kültür insanlarından oluşacak bir kültür sanat kurultayının toplanmasının gerekliliği konusunda, ilgili bakanlığa demokratik baskılar uygular. Yasalar ve tüzüklerle oluşturulacak bu kurultayda alınacak kararların, devletin kültür sanat politikalarının belirlenmesi konusunda, etkin ve belirleyici olmasını savunur. 1998 yılına gelindiğinde, dönemin bakanı Günay Caymaz, Kültür Dairesi Müdürü de İnanç Öney'dir. Yaşar Ersoy'un yıllardır gerek yazıp çizerek, gerekse çeşitli platformlarda dile getirdiği kurultay önerisi, devlet katında nihayet yankısını bulur. 1. Kültür Sanat Kurultayı, Kültür Dairesi Yasası çerçevesinde bir tüzük hazırlanarak 2-6 Mart 1998 tarihleri arasında, 478 üyenin katılımıyla Atatürk Kültür Merkezi'nde toplanır. Sanat ve kültür alanlarını kapsayan 12 alt komite oluşturulur. Yaşar Ersoy, Alparslan Uzun, Işın Cem, Deniz Çakır, Osman Alkaş, Erol Refikoğlu, Kemal Tunç, Yücel Köseoğlu, Perihan Toygan, Ayla Haşmet, Kıymet Karabiber, Hakan Elmasoğlu, Özgür Oktay, Barış Refikoğlu, Mehmet Ertuğ, Derman Atik, Çetin Özen, Mehmet Ulubatlı, Bekir

Kara, Mehmet Mert ve Asu Demircioğlu'ndan oluşan tiyatro alt komitesi üyeleri, başkanlığa oybirliğiyle Yaşar Ersoy'u seçerler.

Tiyatronun özerk, bağımsız ve demokratik bir yönetim anlayışı çerçevesinde yeniden yapılandırılması konusunda ortak görüş taşıyan komite üyeleri, bu konuda en çok yazıp çizen ve sürekli kafa yoran Yaşar Ersoy'un bir rapor hazırlaması ve kendilerine sunması konusunda, yine oybirliğiyle ona yetki verirler. Ersoy'un hazırladığı rapor tiyatro alt komitesindeki üyelerin de katkılarıyla ayrıntılandırılıp zenginleştirilerek Kültür Sanat Kurultayı Genel Sekreterliği eliyle 2 Mart'ta toplanacak Genel Kurul'da tartışılıp onaylanmak üzere, Kültür Dairesi'ne sunulur. Bu rapor, diğer alt kurulların raporlarıyla birlikte Kültür Sanat Kurultayı kitapçığında da yayımlanarak 478 üye ile devletin ilgili birimlerine dağıtılır. Açılış, Cumhurbaşkanı Rauf R. Denktaş tarafından yapılacaktır. Cumhurbaşkanı gelmediği için açılış gecikmiştir ve tüm protokolle birlikte sanatçılar, AKM'nin kapısında beklemektedirler. Kalabalık arasında, olağanüstü bir durum olduğu konusunda fısıltılar dolaşmaktadır. Kurultay Genel Sekreteri Tuncer Bağışkan, Yaşar Ersoy'u çağırır ve onu, Bakan Günay Caymaz ve Müdür İnanç Öney'le görüştürür. Bizzat bakanın kendisi, Denktaş'ın kurultay kitapçığı sayfalarında ilk rapor olarak yer alan tiyatro alt komitesinin raporundaki bazı hususlardan rahatsız olduğunu, altını çizdiği yerlerin rapordan kaldırılmaması ya da bu raporun kitapçıktan hepten çıkartılmaması durumunda bir basın toplantısı düzenleyerek kurultayı protesto edeceğini söyler.

Denktaş, hiçbir engelleme, sansür ve otosansürü içermeyecek şekilde düşünülüp kotarılan kurultaya katılarak düşüncelerini beyan etmek ve tartışmak yerine, antidemokratik bir yaklaşımla yetke ve otoritesini kullanarak, kurultaya sunulan tiyatro alt komitesinin raporunu sansürleyerek engelleme girişimini tercih etmiştir. Yaşar Ersoy ve tiyatro alt komitesinin tüm üyeleri bu konuda yek vücut olarak raporu ne değiştirmeyi ne de geri çekmeyi kabul etmezler. Kurultay Genel Sekreteri Tuncer Bağışkan da böyle bir sorumluluk alamayacağını beyan ederek raporu geri çekmez. Kurultayın, engelleme ve sansür girişimiyle başladığı sırada, Cumhurbaşkanı Denktaş da kurultay salonunun tam karşısındaki Silihtar Burcu'ndaki sarayında bir basın toplantısı düzenler ve açıklamasında; "*Her şeyi kara gözlükler takarak görmek ihtiyacı duyup, her çirkin olayı genelleştirmekle devleti ve hükümeti küçümsemek,*

bazı insanlarda tedavisi olmayan bir hastalık haline geldi..." der. Muhalif her görüşü ve düşünce sahibini, siyasi hayatının her döneminde "*Rumcu*" olmakla suçlamaktan beis duymayan ve bunu siyasetinin merkezine yerleştiren Denktaş, aynı açıklamasında devamla; "*Kapkara bir resim çizmek suretiyle, bilerek ya da bilmeyerek Rum tarafına, biraz daha beklersek Türkler çökecek intibaını vermek isiyorlar... Türkiye'ye ve KKTC'ye dokunan bana dokunur, oraya gidersem ortalık karışır...*" ifadelerini kullanır.

Denktaş'ın basın toplantısında kullandığı ifadeleri ve kurultayı protesto gerekçelerini Kıbrıs FM'de program yapan Hasan Hastürer ile konuşan Yaşar Ersoy, canlı yayından Cumhurbaşkanına gönderdiği mesajında; "*Kıbrıslı Türkler'in erozyona uğramadığı, bütün kültürel değerlerinin alabora olmadığı, gençlerin sosyo ekonomik ve sosyo kültürel sorunlardan dolayı göç etmek zorunda kalmadığı, ailelerin bu yüzden dağılmadığı, nüfusumuzun Türkiye'den taşınan nüfusla değiştirilmediği...*" konularında kendisini ikna etmesi gerektiğini söyler. Tüm bu sorunlar ışığında toplumun kültürel dokusunu ele alan tiyatro alt komitesi, raporuyla Özerk Tiyatro Kurumu Yasası'nın geçirilmesini, yapılacak bir yasayla özerk bir sanat kurumunun oluşturulmasını ve sanat ortamıyla sanatçıların maddi olarak iyileştirilmesi için gereken önlemlerin alınmasını talep etmiştir. Cumhurbaşkanının protestosuyla başlayan ve 3 gün süreyle Atatürk Kültür Merkezi'nde devam eden 1. Kültür Sanat Kurultayı, tiyatro alt komitesinin raporunu oybirliğiyle kabul eder. Ertesi günkü basın organlarında da yer aldığı gibi, sanatçılar, raporu oybirliğiyle onaylamakla Denktaş'a anlamlı bir mesaj vermişlerdir. Gerçekleri görüp önlem alacağına, gerçekleri gösteren sanatçıları hedef almayı tercih eden Denktaş, muhalif siyasi partiler ile demokratik kitle örgütlerinin temsilcileri tarafından eleştirilir ve protesto edilir. O günlerin gazetelerinde bu eleştiri ve protestolar geniş yer bulur.

1. Kültür Sanat Kurultayı'nda alınan kararların yer aldığı kitapçık Resmi Gazete'de de yayımlanır. Buna rağmen bu kararları içeren rapor kitapçığı, devletin tozlu raflarına kaldırılarak unutulmaya terk edilir. Sadece tiyatronun değil, bütün alt kurulların aldıkları bir tek kararı dahi hayata geçirmek konusunda kılını dahi kıpırdatmayan devlet ve bu erki kullanan siyasetçilerin, yıllar içinde düzenledikleri 2. ve 3. kurultaylar da, dostlar alış verişte görsün kabilinden devletin kasasından harcanan milyarlarla yapılır. Kültür Dairesi

Tiyarto Alt Kurulu Raporu

Sanatçılardan Denktaş'a anlamlı mesaj

"Farklı görüşlere tahammülsüz"

"Denktaş, Guello bir toplum yönetme arzusu içerisinde"

"Kurultayın yapısını zedeledi"

DENKTAŞ KURULTAYI BOYKOT ETTİ

Yasası altında yapılan tüzük gereği 3 yılda bir yapılması gereken kurultay için sanatçılara yeniden çağrı yapılır. 3 yıl önce alınan kararlar hayata geçirilmediği için yeni bir rapor hazırlama gereği duymayan tiyatro alt komitesi; kendi tarihimizin, bugünümüzün ve geleceğimizin sahibi olabilmemiz için kültür sanat alanında yeni ufuklar açılması gerektiğini, bunu yapmazsak bu topraklarda yaşama hakkımızın olmayacağını ifade eden ve Kıbrıslı Türklerin Hamlet gibi "*Olmak ya da olmamak*" ikilemine sıkıştırıldığını vurgulayan bir paragraflık bir eklemeyle, 98 yılında hazırladıkları raporu genel kurula sunar. Bu rapor da bir önceki kurultayda olduğu gibi oybirliğiyle onaylanır. Yeni raporun kaderi de bir öncekinden farklı değildir.

2006 yılına gelindiğinde, bir önceki kurultayın üzerinden 5 yıl geçmiştir. CTP'li yeni bakan Canan Öztoprak, yasa ve tüzük gereği yeniden kurultay çağrısı yapar. Sanatçıların, "*kurultay yapacağınıza önceki kurultaylarda alınan kararları hayata geçirin*" önerisine kulak tıkayan bakan, kurultay kapmakta ısrar eder. Başta Yaşar Ersoy olmak üzere Kıbrıs Türk Karikatürcüler Derneği Başkanı Hüseyin Çakmak, diğer sanatçıları da bir araya getirerek düzenlenmesi hedeflenen 3. kurultayı boykot kararı alırlar. Boykot kararını içeren bildirinin altında, kendi alanlarında etkin ve yetkin 54 yazar ve sanat-

çının imzaları vardır. Boykot kararının ardından, daha önce alınan kararları benimsemeyen ve kendilerine sanatçı payesi atfedilen bazı kişilerin kurultaya delege olacakları haberi yayılır. Tiyatro alt kuruluna katılacak olan Devlet Tiyatrosu'ndan bazı kişilerin, Özerk Tiyatro Kurumu Yasası yerine "*Devlet Tiyatrosu Yasası*"nın revize edilmesini önereceklerini öğrenen Yaşar Ersoy, boykotçu arkadaşlarını toplayarak durumu izah eder ve boykotu örgütleyen kişi olarak kendisi katılmayacak olsa da diğerlerinin kurultaya katılarak bunun önüne geçilmesini ister. Boykottan vazgeçerek Yaşar Ersoy'un gıyabında kurultaya katılan sanatçılar, daha önceki kurultaylarda onaylanan raporu, üçüncü kez bakanlığın görevlendirdiği üyelerin ret oylarına karşılık oy çokluğuyla tutanaklara geçirtirler.

3. ve son kez düzenlenen Kültür Sanat Kurultayı'nda alınan kararlar Resmi Gazete'de yayımlanmaz. Bunun nedeni, tarih alt komitesinin sunduğu rapordur. Tarih alt komitesi adına, komite başkanı Tuncer Bağışkan'ın yaptığı çalışmada, 1974'ten sonra kültürel asimilasyonun bir unsuru olarak isimleri değiştirilen yerleşim yerlerinin, eski adlarının da haritalarda yeni adıyla birlikte yazılması maddesi yer almıştır. Kültürel asimilasyona vurgu yapan ve bunun önüne geçilmesi için atılması gereken bir adım olarak önerilen bu madde, TC Lefkoşa Büyükelçiliği'nin en üst makamını rahatsız etmiştir. Vesayet altındaki yönetim ve her dönemde Ankara'nın ağzına bakan siyaset bir kez daha sınıfta kalmış ve uyarca olmuştur. Üstelik, yıllardan beri bu tavra karşı politikalar üreten ve her türlü asimilasyonu reddeden bir çizgide durduğu iddiasıyla halkın oylarını alan sol bir parti iktidardadır. Başbakanlıkla birlikte birçok bakanlığı elinde bulunduran CTP barış, demokrasi ve çözüm idealine yönelik kültürel çabaları savunmaktan, ne acıdır ki aciz kalmıştır. CTP'yi yönetenler, kendi ideallerinin yanı sıra toplumuna karşı da ihanet çizgisine sürüklenmiştir.

Yaşar Ersoy Ve Kıbrıs'ta İcazetsiz Tiyatro

Şener Levent

Tiyatronun tadına vardığım bir ülkeden, Sovyetler Birliği'nden yıllar sonra yurda döndüğümde, gerîde her zaman özleyeceğim bir tiyatro bıraktığımın farkındaydım... Ve acaba bu boşluğu burada doldurabilecek miyim diye endişeliydim...

80'lerin ilk yıllarıydı ve yurda döner dönmez bir tiyatro kavgasının içine düşmüştüm...

Yaşar Ersoy ve Osman Alkaş siyasî nedenlerle Devlet Tiyatroları'ndan ihraç edilmiştî... Rejim her şeyde olduğu gibi sanatta da çağdaş ve ilerîcî düşünceye tahammül edemiyordu...

O günlerde çok içerledîğim bu olayın bize bir lütuf olduğunu sonradan anlayacaktım...

İhraç edilen arkadaşlar Lefkoşa Türk Belediyesi'nde örgütlenmişler ve kendî tiyatrolarını kurmuşlardı... Belediye başkanının Mustafa Akıncı olması onlar için büyük bir şanstı... Onlara her türlü desteği verdî ve toplumumuzda böylelikle cîddî anlamda çağımıza yaraşır, toplumcu bir tiyatronun doğmasına olanak yarattı...

Toplumumuzun önünde yenî ufuklar açacak ve onun tiyatro açlığını fazlasıyla gîderecek Lefkoşa Belediye Tiyatrosu işte böyle doğdu...

Bu tiyatronun öncülerî de Yaşar Ersoy, Erol Refîkoğlu, Işın Refîkoğlu, Osman Alkaş oldu...

O günden berî yurdumuzda tiyatro dendî mî akla gelen ilk îsimlerdir bunlar ve de Lefkoşa Belediye Tiyatrosu... Fikret Demirağ'ın da belirttiği gibi bu sanatçılar ülkemizin tiyatrosunda LBT ile bir "Milat" oluşturdu...

Devlet Tiyatroları çok geçmeden bu tiyatronun gölgesînde kaldı, hatta zamanla unutulmaya yüz tuttu...

Yaşar Ersoy'un yönetīmīnde, Lefkoşa Beledīye Tīyatrosu'nun ardarda sunduğu nefīs oyunlar her zaman ayakta alkışlarla selamlandı... Toplumumuzda övünebīleceğīmīz kurumlar īçīnde en başta gelen kurum īşte bu tīyatrodur...

***

Toplum 60'lı yıllarda "İlk Sahne" īle de tīyatro zevkīnī tatmıştı. Üner Ulutuğ, Kemal Tunç, Osman Balıkçıoğlu, Ayla Haşmet, Nagehan Halīt ve Hatīce Söğüt gībī çok değerlī sanatçılarımızı "İlk Sahne"de īzleme şansını yakalamış olanlar, onları da hīçbīr zaman unutamadılar...

Ancak "İlk Sahne" Lefkoşa Beledīye Tīyatrosu'ndan farklıydı... Daha çok rejīmle uyumluydu... Beledīye Tīyatrosu'nda īse toplumculuk ve muhalīf anlayış öne çıktı... Dönem farkından da olabīlīr bu. "İlk Sahne" bīr yeraltı dönemīnīn tīyatrosuydu... BEY yönetīmī (Bayraktarlık-Elçīlīk-Yönetīm) keskīn toplumsal eleştīrīlere īzīn veremezdī... Sanırım Azīz Nesīn'īn bīr oyunu bīle sansüre uğrayabīlīrdī...

Lefkoşa Beledīye Tīyatrosu īse 74 sonrasının bīr ürünü... Toplumun sīyasī partī, sendīka ve örgütlerle bīraz nefes almaya başladığı bīr dönem...

Yönetīm baskısına, tehdītlerīne rağmen īcazetsīz bīr tīyatro olmayı başarabīlmīş Beledīye Tīyatrosu... Bence en çok kutlanması gereken özellīklerīnden bīrīdīr bu...

***

Kendīnī tīyatroya adamış Yaşar Ersoy, sanat yönetmenī olarak Lefkoşa Beledīye Tīyatrosu'nun öncü īsmīdīr... Elbette Yaşar, arkadaşları (Osman,Erol,Işın ve yetīştīrdīklerī gençler) ve seyīrcīsī īle bīrlīkte dayanışmayla üreterek Lefkoşa Beledīye Tīyatrosu'nu toplumun ''yüzakı'' olarak var ettīler... Ama bu sanatsal mücadelede Yaşar hep önde yer aldı... Rejīmīn egemenlerī onu tehdīt etseler de, baskı uygulasalar da, soruşturmalar açsalar da o, īnandığı īdealler doğrultusunda mücadelesīnī yılmadan sürdürdü...

Toplumcu sanat anlayışıyla üreten ve kendini tiyatroya adamış olan sevgili dostum Yaşar Ersoy hem bir yönetmen, hem de sahnede bir aktör olarak unutulmayacak izler bıraktı hepimizde...

Kuşkusuz bu büyük başarıda Ankara'daki konservatuvar eğitimının, yeteneğinin, bilgi ve kültürünün önemi yadsınamaz...

Ancak bence en önemlisi sağlam bir dünya görüşüne sahip olması... Kıbrıs Türk Tiyatrosu'nda sahnelediği ve oynadığı yüzü aşkın oyunda, yazdığı kitaplarda, yaptığı belgesel filmlerde, sendikal mücadelesinde ve gerçekleştirdiği radyo-televizyon proglamlarında, bu sağlam dünya görüşü görülmektedir...

Sevdiği bir metni, sahnelerken, oynarken veya bir Nazım Hikmet şiirini okurken bile Yaşar'ın coşkun ve gür sesinde hissedebilirsiniz bunu...

İnancı ve isyanı...

Kötülüklere karşı başkaldırıyı...

Sanatçı kimliğini ve sanatını devrimci ideoloji ile bütünleştirmeyi başaran bir tiyatro duayenimizdir Yaşar Ersoy...

"Ben sanatçıyım, siyasete karışmam" yok Yaşar'ın lugatında...

Son yıllarda daha da ileriye taşıdı sanatını...

Genco Erkal gibi tek kişilik bir oyuna imza attı ve sahnede de bu rolü kendisi üstlendi...

Şair Faize Özdemirciler'in son kitabından bir derlemeydi bu.

"Rumca Küstüm Türkçe Kırıldım"...

Yaşar tek başına o sahneyi doldurdu.

Kuzeyde olduğu gibi güneyde de çok büyük ilgi gördü oyun ve her yerde ayakta alkışlandı.

Leymosun'da da sahnelendi oyun. Geceye Kıbrıslıtürk lider Mustafa Akıncı ile Kıbrıslırum lider Nikos Anastasiadis de katıldı.

Bu oyun da Kıbrıs'ta barış yolunda önemli bir kilometre taşı oldu. Tıpkı güneyde "Satirigo Tiyatrosu" işbirliğiyle oynanan diğer oyunlar gibi...

Tiyatro ile Kıbrıs'ta sınır ihlali yapmayı başarabilmiş olan Yaşar Ersoy'un sanatçı kimliğini bu kısacık yazı ile anlatmak mümkün değil...

Yayından fırlayan bir ok gibi 49 yıl tiyatro yapan, tiyatro sanatı vasıtasıyla toplumsal mücadelesini yürüten Yaşar Ersoy'u anlatmak gerçekten bu kısacık yazıda imkanszdır...

Hele bir de yakın bir dostum olarak onu anlatmaya kalksam sayfalar yetmez...

Ekrandaki bir söyleşide kendi kendini anlatırken şöyle demişti:

-Anacığım adımı Yaşar koydu, çok yaşayım diye...

Çok yaşa Yaşar...

Yaşar Ersoy ve Şener Levent Radayo Mayıs'ta , Lefkoşa, 2017

Sanatçıların Barış Yürüyüşüne Ülkücü ve Polis Engeli

Kıbrıs Sorunu'nun çözümünü öneren ve Kıbrıslı Türkler'in büyük çoğunluğu tarafından hararetle desteklenen 24 Nisan 2004 tarihinde Annan Planı için yapılacak referanduma gidildiği günlerden geçilmektedir. Ada'daki her iki toplum, "*Evetçiler*" ve "*Hayırcılar*" olarak ikiye bölünmüştür. İki toplumun yakınlaşması adına önceki yıllarda da öncü atılımlara imza atmış olan Lefkoşa Belediye Tiyatrosu ekibi ve Yaşar Ersoy, bu dönemde bir ilke daha imza atarlar. O yılki 27 Mart Dünya Tiyatro Günü'nü, Satirigo Tiyatrosu ile ortak olarak kutlama kararı alırlar. Her "*Dünya Tiyatro Günü*"nde olduğu gibi, tiyatroların gün adına yayımladıkları bildiriyi, ortak olarak ve aynı akşam, her iki tiyatronun sahnesinde, Türkçe ve Yunanca okumayı kararlaştırırlar. Ortak bildirinin yanı sıra, Yaşar Ersoy'un önerisiyle barış için bir tiyatro karnavalı yapılması da planlanır. Tiyatro sanatçıları, Lefkoşa Belediye Orkestrası eşliğinde, kentin kuzeyinde ve güneyindeki sokaklarda tiyatro aracılığıyla barış ve dostluk adına, şenlikli cümbüşlü ve barış mesajlarıyla yüklü ortak bir yürüyüş gerçekleştirmeyi hedeflerler. Barış İçin Tiyatro Karnavalı'na her iki toplumdan yazarlar, sanatçılar ve barışa sevdalı herkes davetlidir. Karnaval, Kıbrıslı Türkler ve Kıbrıslı Rumların, bölünmenin ardından uzun yıllar sonra, sokakta ilk defa bir arada yapacakları bir eylem olması açısından önem taşımaktadır. Bunun için İçişleri Bakanlığı, Lefkoşa Kaymakamlığı ve Polis Genel Müdürlüğü'ne bilgi verilir, gerekli izin alınır ve eylem için hazırlıklar başlatılır.

Her iki tiyatronun "*27 Mart Dünya Tiyatro Günü*" kutlamaları çerçevesinde düzenlenen ortak karnaval için, sabah 09:00'da Lefkoşa'nın kuzeyindeki Atatürk Kültür Merkezi önündeki alanda toplanılır. Rengarenk balonların okaliptüs ağaçları arasından süzülerek havada uçuştuğu meydanda, anne ve babalarının izniyle Has-Der tarafından alana getirilen çocukların neşeli gülüşleriyle coşkuları yetişkinlere de sirayet etmiş durumdadır. Karnavalın kalp atışları, sahnesi süslenmiş bir kamyonun arkasına yerleştirilen Lefkoşa Belediye Orkestrası'ndan yayılan müzikleriyle ses vermektedir. Doğanın uyanışa geçtiği baharın ilk günlerindeki coşku, alandan başlayarak kentin her yanına yayılmıştır. Barışsever bir halk kitlesinin de katıldığı karnavalda, tiyatro sanatçıları kostümlerini giymişler, masklarını takmışlardır. Türk ve Rum tiyatro sanatçılarının yanı sıra farklı disiplinlerden sanatçı, yazar ve barışsever ay-

dınlar alanda toplanmışlar, iki dilde hazırlanmış barış temalı pankartlar taşımaktadırlar. Has-Der Çocuk Kulübü, Avrupa Akdeniz Sanat Derneği (EMAA), Kıbrıs Türk Sanatçı ve Yazarlar Birliği, İki Toplumlu Halk Dansları Topluluğu'nun da katıldıkları bu etkinliğe KTAMS, KTÖS, KTOEÖS, BES ve DEV-İŞ gibi sendikalar da destek verirler.

Devletin ilgili birimlerine yapılan bildirimler ve alınan izinle, karnaval yürüyüşü için belirlenen güzergâhın çıkış noktası olan AKM önünden başlanarak; şarkılar, şiirler, danslar ve gösteriler eşliğinde Girne Kapısı, Sarayönü, Arasta ve Bandabuliya önüne gidilecektir. Bandabuliya'dan dönecek olan karnaval konvoyunun, Sarayönü üzerinden Haşmet Gürkan Sokağı'nı takip ederek Lidra Palas Kapısı'na gitmesi, oradan da güneye geçerek Elefteria Meydanı'na kadar yürümesi hedeflenmiştir. Bu güzergâh boyunca belirli noktalarda durulacak ve son durak olarak belirlenen Güneydeki Lefkoşa Rum Beldiye Tiyatrosu binası önünde ortak basın bildirisi okunacaktır. Ancak, kan ve kinle beslenen bir düşünce yapısının temsilcileri, karanlığın bekçileri misali köşe başını tutmuştur. Barış yanlılarının yasal eylemine rağmen, Halkın Sesi gazetesi önünde toplanan Ülkü Ocakları mensubu, eli sopalı bir grup şovenist, illegal bir şekilde yolu kesmişlerdir. *"Kıbrıs Adası Bozkurtların Yuvası"*, *"Soytarılar Güneye"*, *"Böyle Gün Verilmez, KKTC'de Rum Yürümez"* ve *"Denktaş Arkandayız"* gibi pankartlar ve dövizler taşıyan taşlı sopalı şovenist grubun *"Ya Allah Bismillah Allahü Ekber"* nidaları, Girne Caddesinde yankılanmaktadır. Bir yanda barışa, dostluğa ve kardeşliğe doğru yürüyüşe geçen aydınlık insanlar, karşılarında ise her nefeslerinde kini, nefreti soluyan, gözünü kan bürümüş gerici, faşist karanlığın temsilcileri.

Organizasyonu gerçekleştiren iki tiyatro kuruluşu adına, Kuzey Lefkoşa sokaklarında yürümeye başlayan sanatçı grubunun lideri Yaşar Ersoy'dur. Bu sırada mikrofon başındaki Özgür Oktay ve Barış Refikoğlu, orkestra eşliğinde referandum sürecinde dillerden düşmeyen *"Güzel Günler Hangi Dağın Ardındadır"*, *"Mevsimi Geldi Artık"* ve *"Çav Bella"* şarkılarını kalabalık sanatçı ve katılımcı korosuyla birlikte söylemektedirler. Belli merkezlerden yönlendirilen bazı gizli girişimlerle referandum, dolayısıyla çözüm ve barış sürecinin baltalanacağı söylentilerinin ortalıkta dolaştığı böylesi bir günde, Ersoy ve arkadaşları kortejdeki insanların da hayatları adına sorumluluk bilinciyle hareket ederek Mevlevi Tekke önüne geldikleri zaman karnaval kortejini

Yaşar Ersoy, ülkücülerin yolu kemesi üzerine medyaya açıklama yaparken, Lefkoşa, 2004

durdurma kararı alır. Çocuklar ve Kıbrıslı Rum sanatçılar, herhangi bir çatışma ihtimaline karşı kortejin gerisine alınır. Arada eline mikrofonu alan Yaşar Ersoy, hoparlörlerden İçişleri Bakanlığı, Lefkoşa Kaymakamlığı ve Polis Genel Müdürlüğü'ne çağrı yaparak, kendilerinin her türlü izni alınmış yasal eylemlerinin karşısına çıkan illegal eylemcilerin dağıtılması için derhal önlem alınması çağrısı yapar. Bu sırada Lefkoşa Polis Müdürlüğü'ne bağlı polisler iki grup arasında set oluşturmaya başlarlar. Karnaval yürüyüşüne katılan örgüt temsilcileri yolu kesenlere pabuç bırakılmaması, yürüyüşün devam etmesi gerektiği görüşündedirler. Yaşar Ersoy, devam ettikleri taktirde çatışma çıkacağını söyler. Örgüt temsilcileri kendi aralarında görüş alış verişinde bulunurlarken, Girne Caddesi'ne açılan Halkın Sesi gazetesi binasının yan sokağından koşarak gelen Çevik Birlik ekipleri, diğer polislerin oluşturduğu sete katılırlar.

Ada'yı mercek altına alan Reuter, Associated Press, CNN ve BBC gibi uluslararası haber ajans ve kanallarının ve Türkiye medyasının önemli haber kanalları da karnavalla birlikte gelişen olayları canlı yayınlarıyla dakikası dakika-

sına takip etmektedirler. Barış için yürüyen sanatçılar ve sivil toplum örgütü temsilcileri ile barış karşıtı illegal eylemcilerin arasına giren polis ekiplerinin şefi, karnaval organizasyonunu yapanlarla görüşme talep eder. Kortejin başındaki Yaşar Ersoy'dan, herhangi bir olay çıkmaması için kortejin yolunu değiştirerek, yürüyüşlerine Cumhurbaşkanlığı Sarayı'nın bulunduğu sokaktan devam etmelerini ister. Yaşar Ersoy ve korteje destek veren örgütlerin temsilcileri, polis şefine gerekli mercilerden her türlü izni alarak giriştikleri bu yürüyüş ve gösterilerinin güzergâhını değiştirmeyi kabul etmediklerini ve surlar içi bölgesindeki bazı noktalarda da gösteriler planladıklarını iletirler. Kortej adına görüşmeleri yürüten Ersoy, yol kesen eşkıyalar gibi hareket eden taşlı sopalı tehditkâr unsurların, yasadışı eylemlerini dağıtması gereken polisin neden harekete geçmediğini, buna karşılık sanatçılarla barışsever kitlelerin yolunun değiştirilmesi talebinde bulunmalarının gerekçesini sorar.

Kortej yöneticileri ile polis ekibinin şefi arasında bir türlü uzlaşma sağlanamaz. Gergin bekleyiş devam etmektedir. Bu sırada yoğun bir telefon trafiği vardır. Polis şefleri, ilgili birimler ve üst makamlarla görüş alış verişinde bulunurlarken, kortejdeki bazı kişiler de canlı telefon bağlantılarıyla özel radyo ve televizyon kanallarına bilgi akışı sağlamaktadırlar. Girne Caddesi üzerinde yaşanan gelişmeler, iletişim ağlarıyla her yana yayılırken, alana koşan kortejdeki çocukların aileleri çocuklarını toplama telaşındadırlar. İki buçuk saatlik gergin bekleyiş sırasında şarkılar, türküler ve şiirler okunurken, kostümlerini giymiş masklarını takmış tiyatro sanatçıları gösteriler yaparlar. Gösterileri yönlendirmeye devam eden Yaşar Ersoy, reji konseptinden hareketle savaşta en önde olması gereken tank gibi orkestra kamyonunu öne aldırır. Orkestranın çaldığı barış söylemli, savaş ve işgal karşıtı şarkılar, ülkücü grubun tansiyonunu daha da yükseltmekte, satılmış ve vatan haini olarak gördükleri sanatçılarla barış severlere yönelik tehditkâr bağırışlarıyla tekbir sesleri, kortejden gelen seslere karışmaktadır. En öndeki kamyonla birlikte, kortejin neredeyse bir metrelik ilerleyişi ülkücü grubu daha da ateşlemekte, sokaktaki tansiyonda ani alçalma ve yükselmeler başgöstermektedir.

Gergin bekleyiş devam ederken, o dönemde CTP milletvekili olan KTO-EÖS'ün eski başkanlarından Ahmet Barçın, konuşmaya devam ettiği telefonla Yaşar Ersoy'un yanına gelir ve İçişleri Bakanı Özkan Murat'ın hatta olduğunu, kendisiyle görüşmek istediğini belirtir. Bakan Murat, yolu değiştirmelerini

aksi taktirde olay çıkabileceğini söyler. Yaşar Ersoy, çıkması muhtemel olayların önüne geçilmesinin kendi yasal eylemlerinin engellenmesiyle değil, yasadışı eylem yapanlara müdahale edilmesiyle sağlanabileceğini ifade eder. Bunun üzerine bakan, kesin bir ifadeyle, yürüyüşe geçmeleri halinde Çevik Birlik ekiplerinin kendilerini dağıtacağı uyarısında bulunur. Bakanlıktan ve ilgili birimlerden izin aldıklarını söyleyen Yaşar Ersoy, telefondaki bakandan, Polis Genel Müdürlüğü'nü arayıp konuşmasını isterken, karşıdan aldığı yanıt polisin bakanlığa bağlı olmadığı, kendisinin direktif veremeyeceği yönündedir. Bakanın yanıtından da anlaşılacağı gibi, sivil otoriteye bağlı olmayan polis teşkilatının bu durumu, ülkedeki demokratik yaşamın üzerindeki vesayet ve boyunduruğun en açık ve en acıklı göstergesidir. 1985 Anayasası'nın 10. maddesinde ifadesini bulan da, yönetim erkinin aslında yönetirmiş gibi yapanların elinde olmadığını söylemektedir. *"Mış gibi meclis ve mış gibi hükümet"*lerle yönetilen *"mış gibi devlet"*in vatandaşlarının yasal eylemi, bir yerlerden yönlendirildikleri gün gibi aşikâr olan çete misali bir grubun taşlı sopalı tehditleriyle engellenmesi; devletin polisinin de onların bu tavrını desteklermiş gibi bir pozisyonda bırakılması oldukça düşündürücüdür.

Gökkuşağının tüm renklerini kuşanarak şarkılar, türküler ve şiirlerle barışı kucaklamak için yola çıkan kitleler, şovenistlerin saldırgan ve tehditkâr engelleme girişimlerinin ardından, aynı tehditkâr tavrı takınan Çevik Birlik'le de karşı karşıya kalmıştır. Devletin yasal polis gücü, her türlü saldırgan enerjisini yasadışı eylem yapanlara değil, yasal eylem yapanlara yöneltmiş durumdadır. Provokasyona getirilme endişesi taşıyan Yaşar Ersoy, barış karnavalına destek veren örgüt temsilcilerine cadde üzerinde biraz daha durup etkinliklerini devam ettirmelerini, sonra da yürüyüşlerini istenilen güzergâhtan sürdürmelerini söyler. Bazı örgüt temsilcileri itiraz etse de güneyden gelen sanatçı grubundaki isimler de Ersoy'la aynı görüştedirler. Sonradan ortaya çıkan söylentilerden ve bilgilerden de anlaşılacağı gibi, Ada'da yaratılacak bir provokasyon ve çatışma ortamı içinde, belli merkezlerde darbe planları yapılmakta ve olağanüstü hal ilan edilerek referandum sürecinin hepten kesilmesinin yolları aranmaktadır. Buna rağmen sorumlu ve yurtsever bir aydın tavrıyla hareket eden Yaşar Ersoy, her türlü provokasyonun önüne geçmek için arkadaşlarını ikna eder ve iki buçuk saatlik bekleyişin şarkılar, şiirler ve gösterilerle tamamlanmasını sağlar.

Girne Caddesi üzerindeki Mevlevi Tekke önünde gösterilerini tamamlayan "*Barış İçin Tiyatro Karnavalı*" korteji Silihtar sokağından Ledra Palace kapısına doğru yürüyüşünü sürdürür. Güney Kıbrıs'a geçişin sağlanacağı kontrol noktasındaki bekleyiş sırasında da gösteriler devam ettirilir. Kontrol noktasından geçen kortej Elefteria Meydanı'nda kâh alkışlayan, kâh olanlara anlam verememiş bir ifadeyle bakan, kâh soğuk gözlerle onları izleyen insanlar arasında karnaval etkinliklerini sürdürürler. Güney Lefkoşa'da herhangi bir engele ya da karşı eyleme maruz kalınmadan yapılan karnaval yürüyüşü ve gösteriler, önceden planlandığı gibi Güney Kıbrıs'taki Lefkoşa Rum Belediye Tiyatro'su binası önünde, Yaşar Ersoy ve Kostas Kafkaridis'in Türkçe ve Rumca olarak okudukları ortak Dünya Tiyatro Günü bildirisiyle tamamlanır. Eylemin engellenmesine yönelik saldırgan tavırlar ve devletin bu konudaki tutarsız duruşu, ertesi gün sadece Ada'da değil, Dünya basınında da geniş yankı bulur. Başta Barış ve Demokrasi Hareketi (*BDH*) Başkanı Mustafa Akıncı olmak üzere demokratik kitle örgütleri devletin ilgili mercilerinin ortaya koyduğu tavrı kınayan ve protesto eden açıklamalar yaparlar. İçişleri Baka-

nı Özkan Murat, polisin olayı araştırıp soruşturmasını talep edeceğini açıklarken, Yaşar Ersoy, yayımladığı bildiriyle yasadışı bir eylemi korur ve kollar duruma düşen polisin yapacağı araştırma ve soruşturmanın ne denli sağlıklı olacağını, büyük bir haklılıkla dile getirir.

Yaşanan gelişmelerin ardından, BDH milletvekili Mehmet Çakıcı, konuyu meclis gündemine taşır. Mecliste söz alan bakan Murat, tutanaklara da geçen ifadesinde polise hükmedemediğini, Çevik Birlik mensuplarının sanatçılarla barış yanlılarını dağıtmak için emir aldıklarını itiraf eder. Bu açıklamadan da anlaşılacağı gibi Kuzey Kıbrıs halkının geleceği için atılması gereken en önemli adımlardan biri siyasi çözüm ise, sivilleşme ve demokratikleşme de bundan daha az önemde olmamak üzere kendini dayatmaktadır. İlerleyen günlerde özellikle muhalif basın ve yayın organlarında barış eylemine takoz koyan şovenistlerin arkasındaki gücü sorgulayan yazılar, konuşmalar yapılır. Hiç kuşku yok ki bu güç, o dönemde ve her dönemde barış istemeyen ve kullandıkları devlet aygıtını bu uğurda kendi halkına karşı kullanmaktan çekinmeyen sürerdurum (*status quo*) temsilcilerinden başkası değildir. Kendi makamlarının izniyle yapılan bir karnavalı, geri planda örgütledikleri faşist milisler eliyle kundaklamışlar ve yaratılması düşünülen kanlı kargaşa ortamında kendi çıkarlarına uygun bir sürece geçilmesini hedeflemişlerdirler. Ancak planları tutmayacaktır. Barışçıl tavrından ödün vermeyen Kıbrıslı Türklerin büyük çoğunluğu, her türden provokatif çabaya rağmen, kan ve gözyaşına mahal vermeyecek koşulları kendi eliyle yaratarak, referandum sürecini çözüm adına kocaman bir "*Evet*" ile tamamlar.

"Alın Kavuğunuzu S.keyim Tavuğunuzu" ve BRT

Kıbrıs'ta, toplumlararası çatışmaların başladığı 25 Aralık 1963 tarihinde, yayınlarını "*Bayrak... Bayrak... Bayrak...*" anonsuyla kendi halkına ve dünyaya duyuran Türklerin ilk yayın ve program sesleri, Kıbrıs Türk Tiyatro Hareketi'nin iki önemli ismi Üner Ulutuğ ve Kemal Tunç'tur. Adını "*Bayrak*" sembolünden alan ve "*Kıbrıs Türk Mücahidi'nin Sesi*" olarak hayat bulan Bayrak Radyosu, çadırlarda ve barikatlarda her türlü yokluk ve yoksunlukla geçen 11 yıl boyunca, Kıbrıslı Türklerin en büyük moral kaynağı olur. Transistörlü

radyolardan evlere, işyerlerine ve kahvehanelere yansıyan yayınlar, cızırtılarla gelen parazitlerle zaman zaman kesilse bile halkın en önemli haber ve eğlence kaynağıdır. Bayrak radyosuyla özdeşleşen seslerin en başında gelen Hüseyin Kanatlı'nın efsanevi "*Plak Yarışı*", "*Sizin Seçtikleriniz*" ve "*Askerin İstekleri*" gibi programlar; Kemal Tunç'un, Kıbrıslı Türklerin gündelik hayatından devşirdiği tiplemelerle yarattığı ve Osman Balıkçıoğlu, Yücel Köseoğlu Hatice Söğüt ve Tunç'un eşi Güzide Tunç gibi isimlerle hayat verdiği "*Alikko ile Caher*" gibi skeçler, kuşatılmışlık içindeki gergin bekleyişin bilgi kaynağı haber yayınları evde, sokakta ve her yerde dinlenmektedir. Çatışmalı savaş koşullarında sürdürülen hayatlara moral aşılayan Bayrak Radyosu, dönemin olağanüstü koşullarında, bölgesel olarak kurulan Canbulat Radyosu, Lefke Sancak Radyosu, Gazi Baf'ın Sesi Radyosu, Larnaka Doğanın Sesi Radyosu ve Limasol Radyosu gibi sonraki yıllarda kapatılacak olan "*Sancak Radyoları*"yla birlikte Bayraktarlığa bağlıdır. Bayrak Radyosu, 1974'teki savaşın ve bölünmenin ardından kurulan Güvenlik Kuvvetleri Komutanlığı'na bağlı kalmaya devam eder. 1976 yılında başlatılan televizyon yayınlarıyla Bayrak Radyo Televizyonu olarak isim değiştiren kamusal alanın ve dönemin önemli yayın kuruluşu BRT, 1983'te çıkartılan kurum yasasıyla birlikte sivil otoritenin emrine verilir. Sivil erk elinde kurumsal bir yapıya kavuşturulmasına rağmen, askeri otoritenin ağırlığını her zaman üzerinde hisseden BRT'nin, demokratik ve çok sesli bir yapıya kavuşabilmek için bugün dahi kat edilecek daha çok yolu olduğunu söyleyebiliriz.

1974'ten sonra çadırlardan ve barikatlardan kurtularak göreceli şekilde daha iyi bir havayı solumaya başlayan Kıbrıslı Türklerin kamusal alandaki sesi olan Bayrak Radyosu'nda yapılan programlarda, kısmen dahi olsa bir gelişme, yenilenme ve zenginleşme gözlemlenir. Yaşar Ersoy'un, konservatuvardan mezun olup 1975 yılında dönüş yaptığı Ada'nın kuzeyindeki radyo yayınlarının kalbi, Lefkoşa'daki Mahkemeler binasının karşısında, İngiliz sömürge idaresinden kalma tarihi Posta Dairesi binasının doğu kısmındaki küçücük odalarda atmaktadır. Radyonun tüm programları, dönemin teknolojik altyapısına göre tekerlek bandlara kaydedilirken, sadece haberler canlı olarak yayınlanmaktadır. Bayrak Radyosu'nda görev yapan tiyatro kökenli Üner Ulutuğ ve Yücel Köseoğlu, konservatuvar mezunu 24 yaşındaki genç Yaşar'ı, Bayrak Radyosu'nun yönetici kadrosundan Özkan Uygur ve Selçuk Veli ile tanıştırır-

lar.Ersoy'a, radyo temsillerinde görev alması ve kültür sanat programlarında seslendirme yapması teklif edilir. Önceki dönemlerde "İlk Sahne"den çeşitli sanatçılarla birlikte Ulutuğ ve Tunç'un katkı koyduğu bu programlarda, kendinden daha deneyimli abileri ve ablalarıyla birlikte üretecek olmak, genç bir sanatçı adayı için önemli bir fırsattır. Yaşar Ersoy bu teklifi seve seve kabul eder ve Bayrak Radyosu'nda "*Radyo Temsili*" adıyla sunulan radyo tiyatrolarında uzun yıllar hizmet verir. "*İlk Sahne*"nin Kıbrıs Türk Devlet Tiyatrosu olarak yeniden adlandırıldığı bu dönemde, geçici statüde oyuncu ve yönetmen olarak burada da hizmet vermeye başlayan Ersoy, daha ilk oyunu olan "*Kırık Testi*"de buradaki yönetimle fikir ayrılığına düşmekte gecikmemiştir. Sanatsal ve düşünsel düzlemde yaşanan bu huzursuzluğun ve gerginliğin farkında olan Üner Ulutuğ ve Yücel Köseoğlu, Yaşar Ersoy'a, Bayrak Radyosu bünyesinde kurulacak olan televizyona kadrolu olarak katılmasını teklif ederler. Nitekim Ulutuğ da, yıllar önce Yaşar Ersoy'un yaşadıklarına benzer nedenlerle Kemal Tunç'la birlikte, dönemin yöneticilerinin emriyle

"*İlk Sahne*"den uzaklaştırılmış birisidir.

1976 yılında hayata geçirilecek olan televizyon yayınları kapsamındaki "*TV Tiyatrosu*" projesi, Kıbrıs Cumhuriyeti yayın kurumu PIK'ten ilham alınarak düşünülmüştür. Ulutuğ ve Köseoğlu gibi tiyatro geleneğinden gelen isimlerin yanı sıra, Özkan Uygur ve Selçuk Veli gibi yöneticiler, İngiliz Sömürge İdaresi'ndeki CYBC'den (*Kıbrıs Radyo Yayın Kurumu*) başlayarak, kısa ömürlü olan ortak cumhuriyetin PIK gibi radyo televizyon yayınları geleneğinin içinde yoğrulmuş kişilerdir. Bu nedenle, 1960'lı yıllara kadar amatör düzeyde sürdürülen Kıbrıs Rum Tiyatro Hareketi'nin, kurumsal tiyatrolara kavuşmasının PIK bünyesinde kurulan TV Tiyatroları olduğunun bilincindedirler. Yaşar Ersoy'un, Limasol'da amatör tiyatro yaptığı yıllarda, sahneledikleri oyunlarda rejisörlük yapmış olan abisi ve hocası Yücel Köseoğlu, bir gün onu arar ve BRT'nin Kızılbaş mahallesindeki eski televizyon binasına gelmesini ister. Yüreği tiyatro aşkıyla yanıp tutuşan genç sanatçı, oraya vardığında önüne konan belgeden dolayı şaşkındır. Yöneticiler tarafından Bayraktarlık'tan alınan izinle kendisi için bir kadro akdi hazırlanmıştır ve imzayı attığı anda televizyonun kadrolu program memuru olacaktır. Devlet kadrolarının, hakkı olsun ya da olmasın, Kıbrıslıların deyişiyle golifa gibi dağıtıldığı günlerden geçilmektedir. Üniversite mezunu olarak yüksek baremden kadroya alınacak

olan Yaşar Ersoy, televizyon eğitimi almadığı için tereddüt dahi etmeden teşekkür eder ve bu görevi kabul edemeyeceğini söyler. Ulutuğ ve Köseoğlu, televizyon için kurulması düşünülen özel sahnede tiyatro yapacaklarını söyledilerse de Yaşar Ersoy kısa bir düşünme payından sonra kendisinin sahne adamı olduğunu ifade ederek, televizyonda çalışma teklifini geri çevirir. Hayatı boyunca dünya görüşüyle yoğurarak biçimlendirdiği ideallerinin peşinden giden Yaşar Ersoy, sivil idareye bağlı tiyatroda istediğini yapamazken, askeri otoriteye bağlı bir televizyonda daha huzursuz ve verimsiz olacağının zaten farkındadır.

Ersoy, bu Ada'nın toprakları üzerinde yaşam kavgası veren hemen her vatandaşın, almak için çırpındığı devlet kadrosunu reddetmiştir. Yönetmenlik, yazarlık, oyunculuk gibi her türlü görevi yaptığı Devlet Tiyatrosu'ndan, özünde siyasi gerekçelerle Osman Alkaş ile birlikte 1980 yılında atılana kadar, idealleri uğruna asgari ücretin altında geçici statüde çalışmaya razı olmuştur. Diğer yöneticilerle birlikte Ulutuğ ve Köseoğlu'nun kadro teklifini geri çevirirken, kurmayı düşündükleri "*TV Tiyatrosu*"na, çağrıldığı taktirde dışarıdan katkı yapabileceğini söyler. Televizyon yayınları, altyapı ve bütçe koşulları nedeniyle henüz emekleme aşamasında olduğu için, Radyo programcıları Şengül Üstüner, Şifa Nesim, Ülkü Sarıkamış, Hasibe Kısacık gibi isimlerin yapımcılığında radyo programlarına katkı koymaya başlar. Hasibe Kısacık ile dramatize okumalar içeren ve bir dönem radyo yayıncılığına damgasını vurmuş "*arkası yarın*" formatında yayınlanan "*Roman Saati*" programını hazırlarlar. Posta Dairesi'nin yan tarafındaki daracık koridorlara ve odalara sıkıştırılan radyonun, her yanı ahşap kokulu binasında hazırlanan radyo tiyatroları için özel bir çalışma odası yoktur. Yücel Köseoğlu'nun sevecen tombul yanaklarını sallaya sallaya vurgulu bir şekilde tonladığı "*Rrrrradyo Temsili*" anonsuyla başlayan bu programları hazırlayan sanatçılar, okuma provalarını kâh tuvalet kapısının önünde kâh dar koridorların bir köşesinde yapmaktadırlar. Büyük bir özveriyle yapılan bu programlar için sanatçılara ödenen kaşe ücreti cep harçlığı olacak kadardır.

Güvenlik Kuvvetleri Komutanlığı'na bağlı olan Bayrak Radyosu yapımcıları, sürekli telkinlerle sansüre tabi tutulurken, otosansür mekanizması da bireylerin zihinlerinde ister istemez içselleştirilmektedir. Bu uygulama, radyo temsillerinde yazılan metnin dışına asla çıkılmaması anlamına gelmektedir.

Radyoda yayımlanacak olan her metin, önceden okunmakta ve tıpkı hapisanelere gönderilen mektuplara vurulan "*Görülmüştür!*" damgasında olduğu gibi, üst makamların mühürüyle kayıt odasına gönderilmektedir. Teknik operatörle birlikte kayıt başında oturan radyo temsillerinin yapımcısı Şifa Nesim, noktasına ve virgülüne kadar kayda alınan sesleri takip eder, fazla ya da eksik bir söz varsa kaydı durdurarak yeniden başlattırır. Bu temsillerin birinde Yaşar Ersoy, bir emlâkçıyı canlandırmaktadır. "*Geniş salon, salomanje... Uygun fiyata, uygun taksitlerle... O kadar geniştir ki, isterseniz içinde at bile koşturtabilirsiniz!..*" biçiminde gelişen repliğe, sanatçının o anki doğaçlama yeteneğiyle kattığı "*Dıgıdıg... Dıgıdıg... Dıgıdıg...*" ifadesi üzerine operatörün yaktığı kırmızı ışık ve stüdyoda yankılanan sinyal sesiyle kayıt durdurulur. Metni takip eden yapımcı Şifa Nesim, "*Yaşar Bey, metinde 'dıgıdık' kelimesi olmadığı için, yukarıdan dinlendiğini bilen operatörümüz gayri ihtiyari düğmeye bastı*" derken gülmektedir. Oyuncunun yaratıcı dürtüyle oyuna katmaya çalıştığı efekt ve renk, sistemin kendisine robot rolü biçtiği operatörün otosansürüne takılmıştır.

Her türlü olumsuz koşullar ve yetersizlikler içinde çalışmalarını özveriyle sürdüren sanatçılar, olanaksızlıkları ve sansür uygulamalarını da içerin bir şikâyet mektubu hazırlarlar. BRT'nin o yıllardaki müdürü ''Hakkı Baba" olarak da anılan Hakkı Süha'dır. Hakkı Bey'in karşısına çıkan sanatçıların sözcüsü, her yerde ve her zaman olduğu gibi ön planda olan Yaşar Ersoy'dur. Makam odasında, hemen her personeline hitap ettiği şekliyle "*söyle be evlât*" diyerek ona söz verir. Yaşar Ersoy'un sıraladığı olumsuzlukları ve şikâyetleri sabır ve sükûnetle dinleyen Süha, Yaşar'ın, sansür konusunun yaratıcılıklarına ket vurduğunu söylerken onu durdurur ve kendi üslûbunca yanıt verir;

"*Haklısın be evlât! Birceğez gün kafam zaten kızacak, 'alın gavuğunuzu s.keyim tavuğunuzu' deyip ben da buradan gideceğim!...*"

Bu sözlerden şaşkına dönen sanatçılar, kendi dertlerini unutmuşlar, kendilerinden daha dertli olduğuna şahit oldukları Hakkı Baba'nın derdine düşmüşlerdir. Ortalıkta pek de görünmeyen makamlardan dayatılan yerli yersiz taleplerle baskılardan oluşan sansürcü sistem , İngiliz terbiyesiyle eğitim görmüş beyefendi tavırlı bir kişiyi dahi çileden çıkarttıracak düzeydedir. Dertlerine çözüm bulmak için karşısında duran sanatçılara, Hakkı Süha, radyo televizyon kuruluşunun finansal sıkıntıları için gerekli parayı ve hatta

teksir kağıdı gibi en basit gündelik ihtiyaçları gidermek için bile elini kolunu kıpırdatmayan kendi üstündeki otoriteden şikâyet eder. Her şeye rağmen, tiyatro sanatçıları tarafından büyük bir özveriyle yapılan bu radyo programları ve radyo temsilleri bir süre daha aralıklarla devam eder.

BRT'de "Merhaba Yaşam"a Yasak

Eğemen anlayışın bir sonuçu olarak, arşivlerdeki plakların "YASAK" etiketleriyle damgalandığı, muhalif seslere neredeyse kapalı bir habercilik anlayışının hüküm sürdüğü 1970'li ve 80'li yılların tam anlamıyla katı ve tek sesli BRT'si, 90'lı yıllara gelindiğinde, siyasal konjonktürün de etkisiyle bazı açılımlar yakalamıştır. 17 yıllık UBP iktidarları, kesintiye uğramıştır. Denktaş'ın desteklediği, Demokrat Parti'nin başı çektiği, 1994 yılının Ocak ayında kurulan koalisyon hükümetinin ortağı, uzun yıllar boyunca keskin muhalefet çizgisiyle bilinen sol muhalefet partisi CTP'dir. Müsteşarlık ve bakanlık müdürlüğü de yapmış olan emekli edebiyat öğretmenlerinden Muammer Yağcıoğlu, BRT Müdürü olarak atanmıştır. Yağcıoğlu, Yaşar Ersoy'un sanatsal ve siyasal duruşunu, Eğitim ve Kültür Bakanlığı Müdürlüğü görevinde bulunduğu yıllarından bilmektedir. Okurun anımsayacağı gibi, o yıllarda Devlet Tiyatrosu'nda bulunan Yaşar Ersoy ve arkadaşları öncülüğünde KTAMS'ın yayımladığı bir bildiriyle, tiyatronun verimsizliğinin nedenleri sorgulanırken, bakanlık adına sonradan üstü örtülecek olan soruşturmayı açan kişi Muammer Hoca'dır.

Yağcıoğlu'nun BRT Müdürü olarak atandığı günlerde, radyonun Eğitim Kültür Yayınları Amiri Belgin Demirel ve ekip arkadaşları Fügen Hüray ile Sonay Darbaz, Yaşar Ersoy'a, hafta içi her gün canlı olarak yayınlanacak bir program teklifi yaparlar. Eğitim, kültür, sanat haberlerinin yansıtılacağı 2 saatlik sabah kuşağı "*Günebakan*" programının 1 saatlik bölümü Yaşar Ersoy'un canlı söyleşiler yapması için planlanmıştır. Ersoy, sütten ağzı yananın yoğurdu üfleyerek yemesi misali, askeri yönetim altındaki BRT deneyimlerinden de yola çıkarak, konuklarını kendisinin seçeceği ve hiçbir sansüre maruz kalmayacağı koşullarda bu programı hazırlamayı kabul eder. "*Günebakan*" kuşağı içinde yer alan "*Merhaba Yaşam*" başlıklı bölüm, "*canı gönülden bir büyük bir geniş merhaba*" anonsuyla 94 yılının başından itibaren her sabah

radyo dinleyicisine ulaşmaya başlar. Kültür sanat gündemindeki etkinlikler ve sorunları irdeleyen bu program, gündemden seçilmiş konuklarıyla yapılan renkli sohbetleri ve tartıştıklarıyla kısa sürede radyo dinleyicilerinin büyük ilgi odağı olur. Yaşar Ersoy'un hazırladığı "*Merhaba Yaşam*" yıl boyunca devam ederken, zaman zaman gelen telkinlerle eleştirel bakış konusunda fazla ileri gidilmemesi için yönetim katından uyarılar gelmektedir. Yukarıdan iletilen uyarılar ve telkinler programın yapımcıları tarafından ona iletildiğinde, her seferinde onun yanıtı "*Hayır! Ben kendi doğrularım çerçevesinde devam edeceğim...*" şeklindedir.

Yaşar Ersoy'un 1994 yılı boyunca, sürekli uyarılarla ite kaka yürütülen "*Merhaba Yaşam*" adlı radyo programı, aynı yılın 28 Aralık tarihinde Dr. Nazım Beratlı ile yazarın "*Kıbrıslı Türklerin Tarihi*" adlı 3 ciltlik eseri üzerinden yaptıkları "*kimlik*" sorgulamasını içeren program sonunda sekteye uğrar. Kıbrıslı Türkler'in resmi ideoloji tarafından iddia edildiği gibi Sünni değil Alevi kökenlere sahip olduğu ve Şeyhülislam fetvalarıyla gayrimüslim kadınlarla da evlenmenin kabul gördüğü tarihsel koşullar konuşulurken, radyo stüdyosunun kontrol odasında hareketlenmeler başlar. Dışarıdakiler, elleri ve kollarını sallayarak, Ersoy'un konuyu kapatması konusunda telaşlı hareketler yapmaktadırlar. O sırada, BRT müdürünün odasındaki telefonda hararetli bir konuşma yapılmaktadır. Dışarıdan telefon eden müdürün üstündeki biri, devlet kanalının, Kıbrıslı Türklerin, Kıbrıslı Türk olmadığını kanıtlamaya mı çalıştığı konusunda azarlar tonda şikâyetler yağdırmaktadır. Her fırsatta konuşmayı şehvetle sevdiğini vurgulayan Yaşar Ersoy'un, değil susmaya ya da karşısındakini susturmaya, daha çok konuşup tartışmaya meyli vardır ve konuğuyla şehvetle konuşmaya devam etmektedir. Bu sırada yukarıdan gelen bir emirle şalter indirilir, ana radyo kanalı olan Radyo 1'in sinyali kesilir ve 3 dakikalık sessizliğin ardından paket müzik yayınıyla devam ettirilir.

Radyo yayınının kesilmesinin ardından stüdyodan çıkan Ersoy ve Beratlı, ellerinde kitapla, BRT Müdürü Muammer Yağcıoğlu'nun makam odasına giderler. Yağcıoğlu, telaşla ve kızgınlıkla Kıbrıslı Türklerin tarihini konuşurken, kullandıkları terminolojinin resmi ideolojinin tezleriyle bağdaşmadığını içeren düşünceler ortaya koyar. Yaşar Ersoy, elindeki kitabı dayanak göstererek Kıbrıslı Türklerin Türk olmadığını söylemeye çalışmadıklarını, programda Dr. Nazım Beratlı'nın araştırma kitabının savlarını ele alıp irdelediklerini söyler.

Nazım Beratlı'yla pek tanışıklığı olmayan Muammer Hoca, Beratlı'nın tarih doktoru olup olmadığını sorduğunda aldığı "*Jinekolog*" yanıtından şaşkındır. Azarlayıcı bir tonda, "*E o zaman siz neyi kiminle tartışıyorsunuz*?" der. Beratlı, buna karşılık, amatör bir tarihçi olarak bu konuda çeşitli araştırmalar yaptığını ve kitaplar yayımladığını söyler. Yağcıoğlu, daha sonra basına yaptığı açıklamada -*tüm samimiyetiyle*- Güvenlik Kuvvetleri Komutanlığı ile BRT'nin yönetim kurulundaki DAÜ temsilcisi Hasan Cicioğlu'ndan gelen telefonlar üzerine paniğe kapıldıklarını ve yayındaki kesintinin bundan kaynaklandığını itiraf eder.

Bu durum, basında "*Demokrasi Ayıbı*" ve "*BRT'de Skandal*" başlıklarıyla yer bulur. Eski bir BRT yöneticisi ve program yapımcısı olan Erdinç Gündüz de gazetede yer alan bir yazısında, Yaşar Ersoy'un siyasi görüşünü ve duruşunu bilenlerin, ona canlı yayın verirken bunu göze almış olmaları gerektiğini vurgular. Canlı yayının kesilmesinin 4-5 gün sonrasında Yaşar Ersoy'u çağıran Muammer Yağcıoğlu, bu programın devam edeceğini ancak çağıracağı konukları ve konuları önceden bildirmesini ister. Sansüre açık bir yanı olan bu tavırdan rahatsızlık duyan Ersoy, konuşacağı konuların, yazılı bir metne dayandırılmadan, daha çok konu ekseninde irticalen geliştiğini ve yazılı olarak herhangi bir metin sunamayacağını söyler. Bildirdiği konukları da geri çekmeyeceği şartıyla programın devam etmesini kabul eder. Statüko temsilcileriyle, egemen çevrelerle hiç bir zaman barışık olmayan, her daim muhalif bir duruşu olan ve sürekli alternatifler üreten Yaşar Ersoy'un programları devam ederken, Muammer Yağcıoğlu değilse bile onun üstündekilerden yansıyan rahatsızlıkların yarattığı ağırlık, sürekli hissedilmektedir. Birkaç ay sonra, Ersoy ile görüşen müdür Yağcıoğlu mali gerekçelerle kendisine ücret ödeyemeyeceklerini, bu nedenle programı durdurmak zorunda olduklarını bildirir. O, zaten oldukça cüzi bir ödemeyle yapılan bu programlar için para istemediğini söyler. Hayatı boyunca bunu hep yaptığını, bu programı bir kamu hizmeti olarak da sürdürebileceğini belirtir. Programı durdurmak için aranan bahane, karşı tarafın beklemediği bir şekilde Ersoy'un ortaya koyduğu özverili yaklaşım nedeniyle suya düşer. Bunun üzerine programı azaltma yönüne gidilir. Pazartesi ve Çarşamba olmak üzere haftanın iki günü yayınlanması kararı alınır. Yaşar Ersoy, sözünü söyleyeceği aracı kaybetmemek adına bunu da kabul eder ve "*Merhaba Yaşam*"ın radyo serüveni devam eder.

Her türlü engelleme ve yayından kaldırmak girişimlerine rağmen, kültür ve sanata dair irdeleyici sohbetleriyle sürdürülen radyo programları 26 Nisan 1995 tarihinde yapılan yayının ardından son bulur. 3 gün önce "*23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı*" kutlamaları yapılmıştır. O sabahki programın konuğu, eğitimciliğinin yanı sıra, Yaşar Ersoy'un Leymosun'daki amatör tiyatro yıllarından tanıdığı ve "*İlk Sahne*" deneyiminden geçmiş ve okullarda drama eğitimini ön plana çıkarmış bir kişi olan Nagehan Halit Diner'dir. Girne 23 Nisan İlkokulu'nda öğretmenlik görevini sürdüren Nagehan Halit, bu programda, Yaşar Ersoy'la birlikte 23 Nisan kutlamalarının militer bir anlayışla kutlanmaması gerektiği üzerine düşünceler ortaya koyarlar. Çocukların gösterilerinin, askeri düzen anlayışı içinde sıralandırılarak yapılmaması, tam tersine bu günün bir şenlik ve bayram coşkusuyla kutlanması gerektiğini mikrofon aracılığıyla ifade ederler. Militer zihniyetten arındırılmış bir eğitim anlayışı içerisinde drama eğitiminin önemine de vurgu yapıldığı konuşmanın akışı içinde, ırkçı ve şoven unsurların müfredattan temizlenmesi gerektiği üzerinde durulur. Hümanist, çağcıl ve evrensel değerler içeren bir eğitim anlayışının gerekliliği öne çıkartılır. Program bu doğrultuda konuşmalarla akıp gider ve tamamlanır... ardından Nagehan Hanım radoydan ayrılır.

Sonradan ölümüne neden olacak kanser hastalığının ağırlaşması nedeniyle görev yapamaz duruma gelen Muammer Yağcıoğlu'nun yerine, BRT Müdürlüğü'ne, o günlerde Yönetim Kurulu Başkanlığı görevini de sürdüren Günay Yorgancıoğlu vekalet etmektedir. Yaşar Ersoy'un, eğitimci Nagehan Halit Diner'i konuk ettiği programın ardından kendisiyle görüşen müdür vekili, yönetim kurulu kararıyla "*ulusal duyguları rencide ettiği için*" bu programa artık son verdiklerini, sözlü olarak kendisine tebliğ eder. Ancak yönetim kurulu üyesi olan Fikret Demirağ'ın bu karardan haberi dahi yoktur. Yani karar, yönetim kurulunda değil, yönetim kurulunu antidemokratik bir tavırla devre dışı bırakan üst makamlar tarafından alınmıştır. Yaşar Ersoy, bunun üzerine demokratikleşmeden söz eden BRT'nin yasakçı ve çağdışı tavırlar sergilediğini ifade eden bir basın bildirisi yayımlar. Bu bildiriye o dönemde hükümette bulunan CTP'nin Eğitim Bakanı Mehmet Ali Talat, TKP Genel Başkanı Mustafa Akıncı ve diğer siyasilerle demokratik kitle örgütlerinden destek gelir. BRT'nin demokratikleşmesi çağrıları ile farklı düşüncelerden korkulmaması gerektiği üzerinde durulur. Fikret Demirağ ise kamuoyu önünde bir yalanı ve

bu çağdışı uygulamayı protesto ederek, gerekçeli mektubuyla yönetim kurulu üyeliğinden istifa eder.

Yıllar boyunca BRT'yi yöneten zihniyetlerin, kurumu mahkûm ettikleri sosyal, kültürel ve siyasi tek seslilikten zaten şikâyetçi olan toplumsal dinamiğin temsilcileri, bu programla ilgili yaşananlardan bir o kadar daha rahatsızlık duyarlar. Örgütleyici vasfı her zaman ön planda olan Yaşar Ersoy, bu olayın ardından bütün demokratik kitle örgütleriyle muhalif siyasi partileri teker teker ziyaret ederek, bu yasakçı yaklaşıma, karşı duruşu daha da güçlendirme adımları atar. Tüm örgütlerin imzasını taşıyan ortak bir bildiri yayımlanır ve BRT önünde sanatçı ve demokratik kitle örgütü temsilcilerinin katılımlarıyla, ertesi günkü basın organlarında da yazıldığı gibi, ülke tarihinde ilk kez müzikli bir protesto eylemi düzenlenir. AKM önünden kaldırılan otobüsle geldikleri BRT önünde toplanan 23 örgütü temsil eden kitle, Acar Akalın'ın gitarı ve sesinin yanı sıra Belediye Orkestrası'ndan İlkay İdris'in trompetinden yayılan ritmik ezgilerle ve LBT sanatçılarının söylediği şarkılarla kurum yönetimini protesto ederler. Ortak bildiriyi, Kıbrıs Türk Sanatçı ve Yazarlar Birliği Başkanı İsmail Bozkurt okurken, her bir örgüt adına hazırlanann 23 siyah çelenk ve kötü kokulu bir bitki olan gurtinyalar BRT önüne bırakılır. Bu sırada bir BRT çalışanı da protestoculara bir demet çiçek sunar.

Yıllar içinde kâh sanatsal kaygılar adına yapılan işbirlikleri, kâh dünya görüşünün resmi görüşle taban tabana zıtlıklar içermesinden dolayı, devletin yayın kuruluşu BRT ile Yaşar Ersoy'un ilişkileri hep inişli çıkışlı olmuştur. "*Merhaba Yaşam*"programının tamamen ideolojik nedenlerle yayından kaldırılmasının ardından, Ersoy'un BRT ile ilişkilerinde bu dönemde bir kopuş yaşanır. İlerleyen zaman içinde yeni yasal düzenlemelerle özel radyo, televizyon kanalları kurulurken, devlet kanalının bu alandaki tekeli kırılmıştır. Bu alandaki ilk girişimler Ersin Tatar ve Ertan Birinci tarafından açılan kanallar olur. Show TV ve Cine 5 kanallarında yöneticilik yapmış olan Ersin Tatar'ın, Tolgay Tarıman ve tiyatro sanatçısı Osman Alkaş ile işbirliği yaparak kurduğu Tempo TV (*Kanal T*), henüz özel yayıncılık yasasının olmadığı 1996 yılında bölgesel deneme yayınları yapmaya başlar. Yaşar Ersoy, BRT'de yayından kaldırılan "*Merhaba Yaşam*" programını, Alkaş ve Tarıman'ın getirdiği teklifle, Kanal T'de bir tartışma platformu formatında yapılan bir televizyon programı olarak sürdürür. Ersoy, 1999 yılına gelindiğinde, yaşanan hükümet değişiminin ardından bir kez daha BRT'ye dönüş yapar. O yıl, Mustafa Akıncı liderliğindeki TKP'nin, UBP ile kurdukları koalisyon hükümeti, BRT yayınlarının demokratikleştirilmesi adına da bir takım adımlar atmak düşüncesindedir.

Yeni hükümetin Başbakan Yardımcısı Mustafa Akıncı ile çeyrek asra yayılan ortak siyasal tavır ve ortak mücadelelerin içinde bulunmuş olan Yaşar Ersoy'un "*Merhaba Yaşam*" programı ile aynı siyasal gelenekten gelen öğretmen ve gazeteci Hasan Kahvecioğlu'nun "*Güncel*" programlarının yayını için BRT'de girişimler başlatılır. O yıl BRT'de, Kanal T'de bıraktığı yerden haftalık periyotta televizyon programları hazırlamaya başlayan Yaşar Ersoy, bu programda stüdyo konuklarıyla sadece kültür ve sanatı değil, siyaseti de farklı boyutlarıyla tartışmayı sürdürür. Program, başta Denktaş'ın avukatlığını yapan Fuat Veziroğlu olmak üzere, çeşitli muhafazakâr, milliyetçi ve şoven çevrelerin eleştiri oklarını üzerine çekmekten kurtulamaz. Ersoy'un ve Kahvecioğlu'nun programları, bir toplantıda siyasi iradeyi hiçe sayarak ağır laflar eden dönemin Güvenlik Kuvvetleri Komutanı'na atfen, Akıncı'nın "*General çizmeyi aştı!*" diyerek toplantıyı terketmesinin ardından, 2001 yılında istifasını sunması ve TKP'nin hükümetten çekilmesine kadar devam eder.

Yaşar Ersoy o günden bugüne, BRT'de yayınlanan programların sadece konuğu olur. Konuğu olduğu programlarda, söyledikleriyle BRT yöneticile-

rini hep rahatsız eden Yaşar Ersoy'u konuk eden program yapımcıları, yayın öncesinde onu hep uyarırlar. Bu nedenle, BRT'de yayınlanan programlara, bu kitabın da yazarı olan benim yaptığım "*Sanat Güncesi*" ve "*+ Sanat*" programları dışında pek konuk edilmez.

Düşlediği dünyanın kuralları ve yasalarıyla tiyatro yapan sanatçı Yaşar Ersoy, düşlediği aynı dünyanın disiplinleri ve değerleriyle medyayı da hem görsel, hem işitsel, hem basılı mecralarda kullanmaya devam etmektedir. Onun için yayıncılık, sanatsal mücadelesinin yanı sıra bir başka mücadele alanıdır. Ersoy, başından itibaren hep iç içe geçmiş olan sanatsal ve siyasal mücadelesinde, tiyatrodan olduğu gibi yayıncılıktan da hiç kopmamıştır. Şimdilerde, Kıbrıs Türk Öğretmenler Sendikası'nın yayın organı Radyo Mayıs'ta, her Cuma Şener Levent, Önder Konuloğlu ve Şener Elcil ile birlikte "*10. Köy*" adlı programda ses verirken, yine Kanal T'de her Cuma sabahı Cenk Diler ile ortak programlar da yapmaktadır. Ancak bu satırlar yazıldıktan bir hafta sonra Kanal T'deki Cenk Diler'le birlikte yaptıkları program sakıncalı görülerek durdurulur. Doğru söyleyeni 9 köyden kovarlar örneğinde olduğu gibi, o da "*10. Köy*" de dostlarıyla birlikte özgürlüğün, adaletin ve barışın sesini duyurmayı sürdürür.

Yaşar Ersoy, Şener Levent, Şener Elcil ve Önder Konuloğlu Radyo Mayıs'ta yayınlanan "10.Köy" programında, Lefkoşa, 2017

"Bu Şehre Bir Tiyatro Lâzım!"

2000'e 5 kala, Kıbrıs Türk Tiyatro Hareketi içinde aktif olarak yer aldığı 25 yıllık süreçte, Yaşar Ersoy'un pek çok önemli hizmetleri vardır. Oyunculuk hizmetleri, yazılan ve sahnelenen onlarca oyun, tiyatro kuruculuğu, amatör tiyatrolara verilen karşılıksız eğitimler, Kıbrıs Türk Tiyatro Hareketi'nin 100 yıllık geçmişini takip eden yıllarda, tamamen bireysel bir çabayla kapsamlı bir kitap ve bu kitabı takip eden filmle belgelenmesi, "*Özerk Tiyatro Kurumu Yasası*" için verilen mücadeleler, tiyatro sanatının temel eğitimde gençlerle buluşturulması ve eğitimli gençlerin tiyatroya kazandırılması için ortaya konan çabalar, onun sanata ve özellikle tiyatro sanatına tutkuyla bağlı olmasının yanı sıra yurtsever aydın tavrının da göstergeleridir. Siyasal ve bireysel çıkarların açmazında bir türlü hayata geçirilemeyen Özerk Tiyatro Kurumu Yasası dışında, zaman zaman yaşanan düş kırıklıklarına rağmen, yol arkadaşlarından da aldığı güçle, çetin mücadeleler vererek pek çok düşünü hayata geçirmeyi başaran Yaşar Ersoy'un idealleri henüz tamamlanmış değildir. Başkent Tiyatro Projesi de bunlardan biridir.

1980'li yılların başında ambardan bozma bir salonda 5 yıl boyunca tiyatro yapan, sonrasında Kızılbaş Mahallesi'ndeki eski sinemanın, tiyatro salonuna dönüştürülmesi için verilen mücadelelerin zorlu süzgecinden geçmiş olan Yaşar Ersoy için bu proje, bu ülkenin tiyatro hareketi adına önemli bir aşamayı temsil etmektedir. Lâkin önünde siyasetin kurduğu aşılmaz barikatlar vardır. Mustafa Kemal Atatürk gibi, sanatı her zaman öne çıkartan ve kurduğu Cumhuriyet'in temel harcında sanatçılarına da önemli roller biçen bir liderin izinden gittiklerini iddia eden politik figürcükler için sanat, kendilerine hizmet ettiği sürece değerlidir ve halk için lüks bir tüketim malzemesi olarak algılanmalıdır! Politik hırslarıyla biçimlendirdikleri zihniyetlerini, yaptıkları uygulamalarla, kendilerini takip eden kitlelere aşılamaktan da hiçbir zaman geri durmamışlardır. Sanatsever olduklarını iddia ettikleri halde, konserlerde ya da tiyatro salonlarında salt siyasal çıkarları için boy gösteren, sanat adına yaptıkları iş kurdele kesmekten öteye geçmeyen bu figürcükler, halklarının kültürel ve sanatsal gelişiminden bırakın hazzetmeyi, siyasetlerinin sürdürülebilirliği adına aslında kültürel sanatsal gelişmeden korkmaktadırlar da!

Şehir bilimcilerinin de vurguladıkları gibi, Antik Yunan'dan beri bir kentin

kent olabilmesi için önem arzeden unsurlar vardır. Buna göre tiyatrosu, mabedi, okulları, parkları ve spor alanları olmayan bir yer kent olma özelliğine sahip değildir. Antik Yunan'dan başlayarak günümüzün çağdaş kentlerinde de temel alınan bu yapılanma modelinde ilk yapılan şey bir tiyatro ya da konser salonu inşa etmektir. Nitekim 2. Dünya Savaşı'ndan büyük bir yıkımla çıkan Alman halkı ve aynı darbeyi yemiş diğer Avrupa halkları, harabeye dönüşmüş kentlerinde, yaralarını sarmak ve tekrar ayağa kalkmak için opera ve tiyatro binalarını inşa etmekle işe başlamışlardı. İnsan ve insani değerler o tiyatro binalarından doğuyor, oralardan filizlenerek yeşeren duygularla düşünceler, bir halkın sadece sosyal ve kültürel değil ekonomik gelişmesine de önemli bir ivme kazandırıyor. Türk Tiyatrosu'nun kurucularından Muhsin Ertuğrul'a göre de kente hastane ve okuldan önce lâzım olan tiyatrodur; çünkü tiyatro hayatın mektebidir!

Yaşar Ersoy, Başkent Tiyatro Projesi konusundaki düşüncelerini, ilk olarak uzun yıllardan beri her konuda fikir alış verişleriyle yol aldığı sanatçı arkadaşlarıyla paylaşır. Ardından da 1996 yılında Belediye Başkanlığı koltuğunda oturan Şemi Bora ile konuşurlar. Şemi Bora önüne konulan projeden dolayı büyük heyecan duyar ve bu projeyi belediye meclisinin gündemine taşıyarak bu konuda kendilerini her zeminde destekleyeceği sözünü verir. Bunun üzerine Yaşar Ersoy, projede yer alması düşünülen tüm ihtiyaçların listesini içeren bir rapor hazırlayarak, belediye meclisine sunulması için 28 Nisan 1997 tarihinde başkana verir. 8 Mayıs günü belediye meclisinin gündemine alınan proje ile ilgili çalışmalar, orada alınan 4/97 sayılı kararla başlatılır. Bunun ardından, proje için bir komite oluşturulması kararı alınır. İşin ve yürünecek yolun kolaylaştırılması için kurulması düşünülen onur komitesinde Cumhuriyet Meclisi Başkanı Hakkı Atun, Yüksek Mahkeme Başkanı Salih Dayıoğlu, Eğitim ve Kültür Bakanı Günay Caymaz, Belediye Başkanı Şemi Bora, BRT Kurumu Müdürü İsmet Kotak, Mimar ve Mühendis Odaları adına Hasan Yücel ve projenin genel sekreterliği ile koordinatörlüğünü yapacak olan Yaşar Ersoy yer alır.

Bu ilk girişimlerin ardından, 22 Ağustos 1997 tarihinde Ekonomi Bakanı Erdal Onurhan ile yapılan görüşme ve imzalanan protokol sonucunda, Lefkoşa fuar alanından Başkent Tiyatro Projesi için bir arazi tahsis edilir. Proje kapsamında 2,500 kişilik bir amfitiyatro, 500 ve 250 kişilik iki kapalı tiyatro ve

200 kişilik arena tiyatrosu düşünülmektedir. Projede ayrıca, amfitiyatronun alt kısmında, kültür sanat derneklerinin lokal ihtiyacına yanıt verebilecek mekânların yaratılması da düşünülmüştür. Burada bir araya gelecek dernekler ve farklı kültür sanat disiplinlerinden gelen kişilerle yaratılacak sinerji, kentin kültür sanat potansiyeli açısından önemli bir işlev yüklenecektir. Proje için ilk adımların atılmasından 2 yıl sonra, 28 Şubat 1999 tarihinde, tiyatro adına yaşanan trajik bir olay Başkent Tiyatro Projesi'nin önemini bir o kadar daha artırır. Kıbrıs Türk Devlet Tiyatrosu'na 1975 yılından beri hizmet veren Yenişehir'deki eski Rum sineması, elektrik kontağından çıkan bir yangınla kül olup gitmiştir. Bugün dahi idari kısımları dışında enkaz halinde bekleyen bu salon ve sahne, bir ihmalin ya da bir sorumsuzluğun kurbanıdır. Pazar gününe denk gelen yangın sabahında, Devlet Tiyatrosu müdür vekilliği görevinde bulunan Çetin Özen'in de açıkladığı gibi, olayın sebebi binaya elektrik sigortası kullanılmadan elektrik alınmasıdır. Başkentin iki tiyatro salonundan biri yok olup gitmiştir.

O gün yanan ve külleri havada uçuşan tiyatro binasının, 1975 yılında Rum sinemasından tiyatro binasına dönüştürülmesinde, dönemin tüm sanatçılarıyla birlikte Yaşar Ersoy'un da emeği vardır. Yangın haberini alır almaz olay yerine koşanlar arasında olan Ersoy, binanın cayır cayır yanmasını, itfaiye ekiplerinin çaresiz uğraşlarını gözyaşlarına karışan acı ve öfke duyguları içinde izler. Gözünün önünde her şeyi yutup yok eden alevlerin içinde kendinin ve arkadaşlarının sahneledikleri ve oynadıkları oyunların, provaların, kostümlerin, fotoğrafların, afişlerin ve seyircilerin alkışlarının da yanarak küle dönüştüğünü aynı çaresizlikle izlemektedir. Aklından ve düşüncelerinden Devlet Tiyatrosu'nun, siyasetin ve bürokrasinin girdabında, sanatın estetik değerleriyle disiplinlerinden nasıl uzaklaştırıldığı, verimsizleştirildiği ve hatta perde açamayacak duruma düşürüldüğü geçmektedir. Tüm bunlara karşı verdiği mücadeleleri anımsarken, yükselen alevler ve etrafı sarıveren kesif dumanın yoğunluğuyla paralel bir şekilde, yüreğindeki öfkenin dozu daha da artar.

Yangının ardından Kıbrıs Türk basını ve köşe yazarları, bu yangının, Devlet Tiyatrosu'nun uzun yıllardan beri süren sorunlarının ve verimsizliğinin sonucu olduğunu ve perdelerinin tam kapandığını yazarlar. Bazı yazarlar ise sorunlar ve verimsizlik nedeniyle binanın "intihar ettiği" yorumunu yapar-

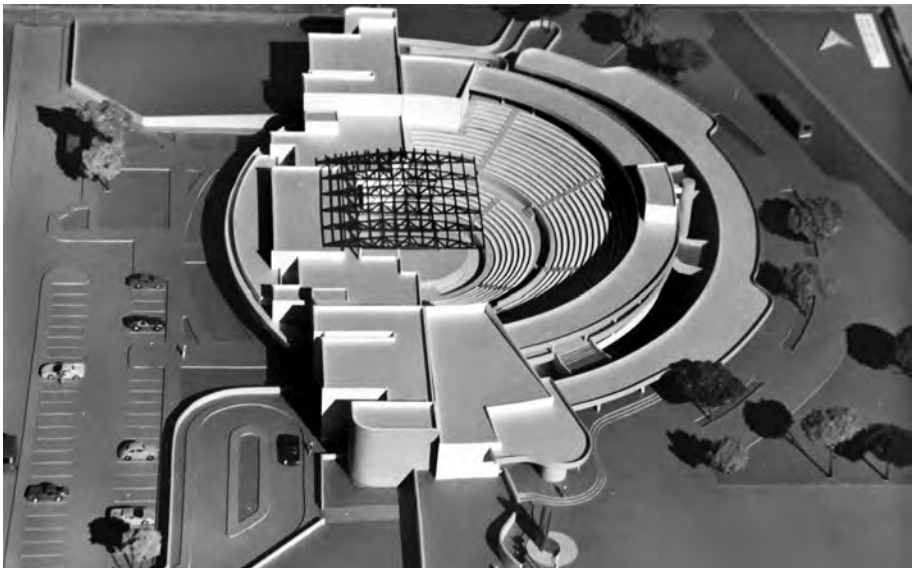

Başkent Tiyatro Projesi maketi, 1998

lar. Bunun en belirgin göstergesi de, 1999 yılında yanan binanın, bu kitabın yayımlandığı 2017 yılına kadar, gelip giden iktidar mensubu siyasilerin her dönemdeki "*-ceğiz*"li, "*-cağız*"lı söylemlerine rağmen halen enkaz halinde kaderine terkedilmiş olmasıdır diyebiliriz. Böylesi süreçlerin yaşandığı Kıbrıs Türk Tiyatro Hareketi adına Başkent Tiyatro Projesi'nin bir o kadar daha önem kazandığını vurgulayan Yaşar Ersoy, bu doğrultudaki çabalarıyla çalışmalarını daha da yoğunlaştırır.

Siyasetin Bataklığında Yazılan Bir Yılan Hikâyesi

Kıbrıs Türk Mimar ve Mühendis Odaları ile Mimarlar Odası ve İnşaat Mühendisleri Odası ayrı ayrı kararlar alarak, kendileri açısından toplumsal sorumluluk olarak addettikleri Başkent Tiyatro Projesi'nin müellifliğini üstlenirler. Projede, yıllar önce Atatürk Kültür Merkezi'ni hayata geçiren mimar Burhan Atun ve inşaat mühendisi Mehmet Aydın Öncülay gönüllü olarak görev alırlar. Hazırlanan proje, basına tanıtıldıktan sonra LBT sanatçıları yine kamyonun arkasına yerleştirdikleri Lefkoşa Belediye Orkestrası sanatçı-

larının müzikleri eşliğinde, "*Fareli Köyün Kavalcısı*" misali yollara düşerler. Lefkoşa sokaklarında "*Bir Tuğla Da Sen Koy*" diyerek, 15-20 yıl önce şimdi kullandıkları LBT salonun inşaatında olduğu gibi halkın desteğini isterler. Başkent Tiyatro Projesi'ne finansman sağlamak amacıyla, onur komitesinde yer alan makamların imzalarıyla dağıtılan bildirilerle, açılan banka hesapları üzerinden bağış kampanyası başlatılır. Kıbrıs Türk basını, kampanyanın tanıtılması amacıyla tam sayfa ücretsiz duyurular yayımlar. Hasan Hastürer, Hasan Kahvecioğlu, Neriman Cahit, Ahmet Tolgay, Akay Cemal, İsmail Bozkurt, Levent Özadam, Filiz Naldöven ve Yalçın Okut gibi, Kıbrıs Türk Basınının etkin köşe yazarlarıyla sanatçı ve aydınları kampanyayı özendirmek için destek yazıları yazarlar.

Yaşar Ersoy'un "*Başkent Tiyatro Projesi*"ni ülkeye kazandırmaya çalıştığı dönemde, Yakın Doğu Üniversitesi de okul kampüs alanı içinde 700 kişilik koltuk kapasitesine, sofitaya, orkestra çukuruna sahip, sahne sanatlarının ihtiyaçlarına cevap verebilecek, Atatürk Kültür ve Kongre Merkezi'nin inşaatı sürmektedir. Bu süreçte YDÜ'nün kurucu rektörü Dr. Suat Günsel, Yaşar Ersoy'la görüşmek için onu, rektörlük binasına davet eder. Rektörlük binasında yapılan görüşmede Dr. Suat Günsel, YDÜ-AKKM'nin, sahne sanatlarının ihtiyaçlarına cevap verebilecek şekilde yapılması için Yaşar Ersoy'un bilgi ve deneyimlerinden yararlanmak istediklerini belirtir. Tiyatro ve toplum sevdalısı Yaşar Ersoy, bu isteğe gönüllü destek verir. O andan itibaren Yaşar Ersoy, Dr. Suat Günsel ve YDÜ mimar-mühendisleri arasında bir teşriki mesai başlar. Ersoy bir yandan "*Başkent Tiyatro Projesi*"nin gerçekleştirilmesi için yoğun mücadele verirken diğer yandan da YDÜ-AKKM için mesai yapar. Yaşar Ersoy, neredeyse her sabah kırmızı cabriolet 1966 model Wolksvagen kaplumbağa arabasıyla Dr. Suat Günsel'i rektörlük binasından alarak YDÜ-AKKM inşaat alanına birlikte giderler. Bu ikili, hedef konan 20 Mayıs 1999 tarihinde YDÜ-AKKM'nin bitirilmesi amacıyla süren hummalı çalışma ortamında heyecan ve sevinçle dolaşırlarken, teknik ekiplerden de inşaat hakkında bilgi alırlar. Dr. Suat Günsel kararlıdır...Hedef konan tarihde YDÜ-AKKM hizmete açılacaktır. Bu konuda da Yaşar Ersoy'un önersisi üzerine, açılış töreninde Ankara Devlet Tiyatrosu'nun, Prof.Cüneyt Gökçer'in yönetiminde sahnelediği ve Ayten Gökçer'in rol aldığı "*Ustalar Sınıfı- Maria Callas*" oyunun sunulması kararlaştırılır. "*Ustalar Sınıfı- Maria Callas*" oyunu YDÜ-AKKM'nin

açılış töreninde sunulmasından sonra, 21-22 Mayıs 1999 gecelerinde sunulan iki temsilin geliri de "*Başkent Tiyatro Projesi*"ne bağışlanır.

YDÜ-AKKM'nin açılış töreninde, tiyatro sanatının nitelikli gelişimine yaptıkları katkılardan dolayı YDÜ tarafından Prof.Cüneyt Gökçer ve Yaşar Ersoy "*Onur Plaketi*" ile ödüllendirilirler. Yaşar Ersoy, hocası Prof. Cüneyt Gökçer'le birlikte onurlandırılmalarından büyük mutluluk yaşar. Onun esas mutluluğu ise beş idealinden bir olan "*Başkent Tiyatro Projesi*"ne herkesimin, tüm siyasi partilerin, hükümetin sahip çıkması ve bu projenin tamamlanıp hizmete açılacağına dair söz vermeleridir. Ancak Ersoy'un mutluluğu, ilerleyen zaman diliminde, politikacıların yalanları, döneklikleri ve vizyonsuzlukları nedeniyle mutsuzluğa dönüşür.

Başkent Tiyatro Projesi'nin, mutlaka bitirilerek topluma kazandırılması konusundaki sözlü ve yazılı destek, sadece aydınlar ve yazarlardan değil, sağcısından solcusuna hemen her siyasetçi tarafından bu destek isteği adeta yarışcasına dile getirilmekte, bu çağrı basın önünde yapılan demeçlere yansıtılmaktadır. Her dönemde, bunun ekmek su gibi bir ihtiyaç ve bir uygarlık ölçütü olduğunu vurgulayan cumhurbaşkanları, meclis başkanları, başbakanlar, bakanlar ve vekillerle karşılaşılmaktadır. Yıllar geçtikçe makam koltuklarında oturanlar değişmekte, proje halen beklemekte; söylemler aynı minval üzre "*-ceğiz*"ler ve "*-cağız*"larla devam etmektedir. 1999 yılında, TKP adına görev yapan Mehmet Altınay'ın Eğitim ve Kültür Bakanlığı döneminde bütçeye 200 milyar *(200 bin)* TL ödenek konulur. Bütçeye girmesi başarılan kaynağa, halktan toplanan bağışlar da eklenerek, Başbakan Yardımcısı ve TKP Genel Başkanı Mustafa Akıncı'nın da büyük destekleriyle aynı yılın 15 Kasım tarihinde, Başkent Tiyatro Projesi'nin temel atma töreni gerçekleştirilir. Bu törende ön saflarda yer alan devlet erkânıyla birlikte, Türkiye'nin Kıbrıs İşlerinden Sorumlu Devlet Bakanı Şükrü Sina Gürel, Azerbaycan Kültür Bakanı Polat Bülbülov ve TC Lefkoşa Büyükelçisi Ertuğrul Apakan da projenin önemine vurgu yapan konuşmalar yaparlar.

Aynı yılın sonlarında temelleri atılan Başkent Tiyatro Projesi'nin birinci etabı 2000 yılında tamamlanır. Türkiye'de yaşanan siyasal sıkıntılar süregiderken, Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer'in, Başbakan Bülent Ecevit'e bir toplantı sırasında, Anayasa kitapçığını fırlatmasıyla yaşanan gergin ortamın yansımaları, her zaman olduğu gibi ekonomik alanda başgösterir. Türkiye

hapşırırsa Kıbrıs nezle olur misali, Kuzey Kıbrıs'ta da bankalar krizi ortaya çıkar. Müdilerin meclisi basarak talan etmeleri ve bugün bile faili meçhul bombalama olayları ile başlayan süreç, gazeteci Şener Levent'in, uydurma ajan suçlamasıyla hapsedilmesinin ardından büyüyerek devam eder. Rauf Denktaş'ın, Şener Levent'in ajanlık yaptığına dair "*belgeleri gördüm*" yalan sözleri ve güvenlik güçlerinin uydurma ifadeleriyle onun, gazeteci arkadaşlarıyla birlikte hapsedilmesi üzerine toplumda büyük bir infial yaşanır. Mahkemede suçsuz olduklarının kanıtlanması üzerine, Şener Levent ve arkadaşları 19 Temmuz 2000 tarihinde özgürlüklerine kavuşurlar. Aynı gün Lefkoşa İnönü Meydan'ında, binlerce kişinin katılımıyla yapılan mitingde statükonun yalanlarına lânet yağarken, Denktaş ve Güvenlik Kuvvetleri Komutanı istifaye çağrılır. Halk kitleleri bu durumdan çıkış yolu olarak Ada'da siyasi çözümü talep eden eylemlere girişirler. Süreç, 1-2 yıl içinde Denktaş'ın kontrolündeki rejimin sarsılıp değişim göstermesine kadar gidecektir. Siyasal gerginliklerle gelen ekonomik ve mali kriz, Başkent Tiyatro Projesi'nin tamamlanmasının önündeki ilk büyük engel olur. Birinci etabı tamamlanan projenin ikinci etabına geçmek bir türlü mümkün olmaz.

Yaşanan siyasal ve ekonomik krize karşı, başta sendikalar olmak üzere demokratik kitle örgütlerinin öncülüğündeki halkın ortaya koyduğu kararlı direniş ve meydanlarda estirdiği rüzgârlarla yelkenlerini dolduran Mehmet Ali Talat liderliğindeki Cumhuriyetçi Türk Partisi, 2003 yılının Aralık ayında yapılan seçimlerden, bu partinin 33 yıllık tarihinde ilk kez birinci parti olarak çıkar. Bu seçim, Kıbrıslı Türklerin siyaset tarihinde, bir sol partinin ilk kez birinci parti olması açısından da önem arzeder. Genel seçimlerden önceki yılın Haziran ayında yapılan yerel seçimlerde de büyük bir başarı elde eden CTP, üç büyük kentin belediye başkanlıklarıyla birlikte birçok beldenin yönetimini de uhdesine almıştır. Bu sürecin sol ve daha çok CTP adına son kazanımı, bütün siyasal yaşamı boyunca Denktaş'ın katılmadığı ilk seçim olan 2005 yılında, Eroğlu'na karşı yarışan Mehmet Ali Talat'ın Cumhurbaşkanlığı koltuğuna oturması olur. Sol'un başat konuma geçtiği yeni siyasal konjonktür, başta Yaşar Ersoy olmak üzere, Başkent Tiyatro Projesi'ni düşleyen, bu projeye gönül veren ve hayata geçirilmesi için canını dişine takan, yollara düşmekten geri durmayan sanatçıları bir kez daha umutlandırır. Başbakan Ferdi Sabit Soyer, Meclis Başkanı Fatma Ekenoğlu, Maliye Bakanı Ahmet Uzun, Milli Eğitim ve

Kültür Bakanı Canan Öztoprak, Lefkoşa Belediye Başkanı Kutlay Erk... Tüm bu isimler CTP adına görev almışlardır.

CTP'nin DP ile kurmayı kararlaştırdığı yeni hükümetin kabinesi açıklanmadan kısa bir süre önce Girne 19 Mayıs Koleji'nde düzenlenen bir panele konuşmacı olarak davet edilen Yaşar Ersoy ile aynı panelin davetlilerinden Canan Öztoprak, Canan Hanım'ın ricası üzerine Girne'ye aynı arabayla giderler. Girne'ye doğru yola çıktıkları sırada, Atatürk Kültür Parkı Fuar Alanı'nın yanından geçerlerken, Yaşar Ersoy, yarım kalan Başkent Tiyatro Projesi'ne iç geçirerek bakar. Yeni hükümet döneminde bu projenin tamamlanması adına umutlarının yeniden yeşerdiğini ve bir sol partinin iktidarında bunu başarmanın daha kolay olacağını düşündüğü için çok mutlu olduğunu dile getirir. O yolculuk sırasında, iktidara gelen partisinin bu binayı bitireceği sözünü veren Canan Öztoprak'ın, birkaç gün sonra açıklanan kabinede bakan olduğunu öğrenen Yaşar Ersoy, telefona sarılır. Canan Hanım'a "*binayı bitirecek miyiz*?" diye bir kez daha sorar ve aynı olumlu yanıtı alır. 2004 yılında belediye başkanı seçilen CTP'li Kutlay Erk de, seçildiği günlerde kendi üslubunca, artık maketin önünde konuşmanın zamanının geçtiğini, konuşmayı bırakıp icraata geçmenin zamanı olduğunu dile getirir.

Lafla peynir gemisinin yürümediği ve hicvin büyük ustalarından Ziya Paşa'nın da vurguladığı gibi şahsın rütbe-i aklının eserinde somutlaştığı, bu açıklamaların ardından yaşanan süreçte bir kez daha ortaya çıkar. Hali hazırda 13 yıldan beri tiyatro salonundan mahrum kalan Devlet Tiyatrosu ile birlikte bütün sivil toplum örgütlerine de yetecek kapasitede tasarlanan bu binanın tamamlanması için Eğitim ve Kültür Bakanlığı ile Lefkoşa Türk Belediyesi arasında bir protokol imzalanır. Bu protokolle birlikte, ilk olarak bitirilmesi hedeflenen amfitiyatrodan önce, salonu bulunmayan Devlet Tiyatrosu sanatçılarının etkinliklerini sürdürebilmeleri için kapalı salonun öne alınması kararlaştırılır. Yaşar Ersoy ve Belediye Tiyatrosu sanatçılarının düşü olarak hayata geçirilen tiyatro projesinin ilk ayağı, yıllar önce Osman Alkaş'la birlikte kapı dışarı edildikleri resmi tiyatro kuruluşuna verilecektir. Buna rağmen sanatçılar, ne huzursuz ne de mutsuzdurlar. Amaç, bu kente bir tiyatro binası kazandırmaktır ve hedefe doğru adım adım gidilmesi yönündeki umutlar devam etmektedir. CTP'nin başını çektiği hükümet programında da yer bulan Başkent Tiyatro Projesi için o yılın bütçesine 400 milyarlık (400,000 TL) öde-

nek konur. Bu ödenek konur ama her ne hikmetse kullandırılmaz! 2004 yılı boyunca bekletilir. Yaşar Ersoy, Belediye Başkanı Kutlay Erk'le görüşmesinde, söz konusu kaynağın 2005 bütçesinde yer alacağı bilgisini alır. Fakat heyhat! Başkent Tiyatro Projesi için bir önceki yıl öngörülen ödenek, 2005 bütçesinde yer almamaktadır. Belediye ile imzalanan protokole rağmen projenin bütçeden çıkartılmasına fena halde bozulan Erk, cumhurbaşkanı ve meclis başkanıyla birlikte başbakanlığa, eğitim ve kültür bakanlığına ve maliye bakanlığına birer protesto yazısı yazarak sahici ve samimi davranmadıklarını bu nedenle, Lefkoşa Türk Belediyesi'nin komiteden çekildiğini ve komitenin lağvedildiğini beyan eder.

2004 yılında Devlet Tiyatrosu Müdürü olarak atanan Mehmet Ulubatlı, Başkent Tiyatro Projesi'nin adının bütçeden silinmesinin ardından görüştüğü Yaşar Ersoy'a, bu durumda başlarının çaresine bakmak zorunda olduklarını ve kendi binalarını yeniden ayağa kaldırabilmek için kaynak arayışına girişmekten başka çarelerinin kalmadığını söyler. Bu gelişmeler üzerine, Bakan Öztoprak'a yazdığı bir mektupla bu bütçenin neden ayrılmadığını soran Belediye Başkanı Erk'in aldığı yanıt, projenin oldukça lüks bulunduğu ve bu nedenle tamamlanması için kaynak ayrılmayacağı yönünde olur. O günlerde Yaşar Ersoy'u arayan kulağı delik gazetecilerden Hasan Kahvecioğlu, binanın bakanlar kurulu kararıyla TED Koleji'ne verileceği bilgisini verir. Duyduklarına inanamayan Yaşar Ersoy, bakanlar kurulunca alınan bir kararla Başkent Tiyatro Projesi için ayrılan arazinin, bir başka bakanlar kurulu kararıyla iptal edilerek özel bir okula verilebileceği gerçeğini kabullenmek istemez. Yıllar içinde UBP hükümetlerinin yapmadığını, bir sol parti olarak CTP yapar ve kentin gelişimine en büyük katkıyı sağlayacak önemli bir tiyatro projesini iptal eden parti olarak tarihe geçer.

Yaşar Ersoy, yıllar önce kurduğu bir düşü, hayata geçirebilmek adına çok çabalar harcadığı Başkent Tiyatro Projesi'nin peşini bırakmaz. 2002 yılında başlatılan Kıbrıs Tiyatro Festivali'nin dördüncüsü için davet ettikleri TC Devlet Tiyatroları Müdür Vekili Mine Acar ve tiyatronun yöneticileriyle festival öncesinde görüşmeler yapar. Konservatuvar yıllarından beri tanıdığı dostlarıyla, tiyatro projesi adına yaşadıkları sıkıntıları paylaşır. Projenin o dönemde tamamlanması planlanan kısmı için ihtiyaç duyulan 400 milyarlık kaynak için, TC Devlet Tiyatroları yöneticileriyle bir protokol imzalanması konusun-

da prensip anlaşması yaparlar. Protokol, bakanlar düzeyinde imzalanması gerektiği için konu Canan Öztoprak'a da aktarılır. Ankara Devlet Tiyatrosu'nun festival kapsamında sahneleyeceği "*Salome*" oyunu için TC Kültür ve Turizm Bakanı Atilla Koç da Ada'ya gelecek ve her iki bakan 400 milyar liralık kaynak aktarımı için protokol imzalayacaklardır. 2006 yılında, Lefkoşa'nın üç ay önce seçilen yeni belediye başkanı DP'nin aday gösterdiği Cemal Bulutoğluları'dır.

Oyun akşamı, konuk heyetin ve sanatçıların misafir edildikleri Salamis Otel'de yenen yemeğin ardından bakan ve belediye başkanı Lefkoşa'da sahnelenecek olan oyunu birlikte izlemek üzere aynı arabayla yola çıkacaklardır. Yemekten hemen sonra başkanın kulağına eğilen Yaşar Ersoy, proje adına her şeyi pişirip kotardığını, kendisinin de yolculuk sırasında bakanla son noktayı koyacak konuşmalar yapmasını ister. Bakan ve belediye başkanından 5-10 dakika önce yola çıkan Yaşar Ersoy ve Osman Alkaş, festivale ev sahipliği yapan Yakın Doğu Üniversitesi Atatürk Kültür ve Kongre Merkezi'nin önünde, yolda neler konuşulduğunu öğrenmek için heyecanla beklemektedirler. Bakan ve başkan yol boyunca hiçbir şey konuşamamışlardır! Arabadan inen Belediye Başkanı Bulutoğluları, Yaşar Ersoy'un sorusu üzerine "*konuşamadık be abi*; *ben de uyudum*, *o da uyudu...*" yanıtını verir ve Ersoy'un şaşkın bakışları arasında gülerek, konuk bakanla salona girerler. Nev-i şahsına münhasır bir politikacı olarak tanınan Cemal Bulutoğulları'nın ertesi yıl yaptığı bir basın toplantısında açıklamasından sonra öğrenilir ki her ikisinde de uyku apnesi belirtileri vardır. Bilindiği gibi uyku apnesi olan hastalar, bu hastalığa bağlı tıkanmalar nedeniyle sürekli uyuklamaktadırlar.

Oyunun sahnelendiği akşamın ertesi günü, Bakan Canan Öztoprak'ın makam odasında protokolün imzalanması için bir toplantı düzenlenir. Toplantıda bakanlarla birlikte müsteşarları, Belediye Başkanı Cemal Bulutoğluları, Yaşar Ersoy ve Devlet Tiyatrosu Müdürü Mehmet Ulubatlı bulunmaktadır. Yaşar Ersoy, hazırladıkları projenin ayrıntılarını anlatan bir sunum yaparak TC Kültür ve Turizm Bakanı Atilla Koç'u bilgilendirir. Projenin imzalanma aşamasına gelindiğinde, Eğitim ve Kültür Bakanlığı müsteşarı, Bakan Canan Öztoprak'ın bir baş işaretiyle TC'li bakanın önüne yeni ve yüklü bir dosya açarak yapmayı düşündükleri Güzel Sanatlar Müzesi, çeşitli restorasyonlar ve bakanlık uhdesindeki çalışmalarla ilgili birçok proje hakkında bilgi ver-

meye başlar. Müsteşarın söze başlamasıyla birlikte ortalıkta buz gibi bir hava eser. Bakan Koç, müsteşarı, TC Devlet Tiyatroları Müdür Vekili Mine Acar, Yaşar Ersoy'un yüzüne bakmaktadırlar. Daha önce hiç konuşulmamış, gündeme dahi getirilmemiş olan müsteşarın dosyasındaki projelerle birlikte bütçe, 400 milyardan 20 trilyona çıkmıştır. Yaşanan olayın şaşkınlığından kurtulan Bakan Atilla Koç, KKTC Turizm Bakanı Derviş Kemal Deniz'le olan randevusunu bahane ederek, önceden hazırlanan protokole dokunmadan bakanlığın makam odasından çıkar. Mine Acar da Ersoy'a, KKTC Eğitim ve Kültür Bakanlığı'nın tavrının sürpriz olduğunu, buraya sadece tiyatro projesi için geldiklerini söyleyerek ayrılır.

TC Kültür ve Turizm Bakanı ile Türkiye'den gelen yetkililerin bakanlık odasından ayrılmalarından sonra Cemal Bulutoğluları, Yaşar Ersoy ve Mehmet Ulubatlı, bakan Öztoprak ve müsteşarıyla baş başa kalmışlardır. Mitolojideki Sysiphos gibi binbir meşakkatle o ağır taşı tam tepeye çıkarmış ve hedefine varmak üzereyken, gerisin geri dibe yuvarlanışına şahit olan Yaşar Ersoy'un sinirleri tepesine, tansiyonu 20'ye fırlamıştır. Sinirden bağırmaya başlayan Ersoy'a, Bakan Öztoprak makamında böyle bağıramayacağını söylese de o elini masaya vurarak bağırmaya devam etmekte, yaptığının bir şark kurnazlığı olduğunu bakanın yüzüne karşı haykırmaktadır. Odada bulunan Bulutoğluları ve Ulubatlı, ne kadar uğraşsalar da onu sakinleştirmeyi başaramamışlardır. O hışımla ve hayalkırıklığıyla bakanlıktan çıkan Yaşar Ersoy, belediye başkanıyla birlikte bakanlığın arkasındaki eski belediye binasına geçit veren asmanın altından yürümektedirler. Tansiyonu fırladığı için yüzü kıpkırmızı ve sinirden titreye titreye yürüyen Ersoy'un omzuna dokunan Cemal Bulutoğluları, her zamanki merhametli tavrı ve kendine özgü yaklaşımıyla "*Üzülme yahu Yaşar abi*"der, "*Sen bunları boş ver, ben sana yeni bir tiyatro binası yapacağım... Senin için yapacağım, Osman abim için yapacağım*"... "*Mühendisinle mimarını çağır*" diye eklerken, bitirilmek üzere olan yeni başkanlık sarayının arkasındaki alanı işaret ederek, oraya bir tiyatro salonu yapacağını söyler. Kendi şirketinde müteahhitlik yaparken başkanlığa seçilen Bulutoğluları, büyük bir heyecanla ve şevkle, başkanlık sarayının tamamlanmasının hemen ardından tiyatro binası için temel atacağı sözünü verir ve nitekim bu sözünü de tutar.

Tamamlanamayan Tiyatro Binasına Karşı Cami ve İlahiyat Talebi

Yaşar Ersoy'un, Başkent Tiyatro Projesi ile ilgili umutları, siyasetin kurnaz girdabında bir anda suya düşerken, Cemal Bulutoğluları'nın iyi niyetli hatta ütopik denilebilecek düzeydeki tavrı ve yaklaşımıyla bir kez daha yeşermiştir. Belediyenin yaşadığı mali sıkıntılar bir yana, böyle bir binayı hayata geçirebilecek herhangi bir bütçe kalemi öngörülmemiştir. Buna rağmen, her işini heyecanla yapmaya meyilli bir kişiliğe sahip olan Cemal Bulutoğluları, eline mezurayı bizzat alır ve Belediye Sarayı olarak tamamlanma aşamasına gelen Yenişehir Mahallesi'ndeki binanın arkasındaki alanı enine boyuna ölçer ve "*binayı buraya sığıştıracağız*" der. Yaşar Ersoy, alanın dar ve uzun olduğunu söylese de Cemal Başkan, buraya sığıştıracakları konusunda ısrar eder. Bu görüşmenin ardından Başkent Tiyatro Projesi'ni hazırlayan mimar Burhan Atun'u ve mühendis Mehmet Aydın Öncülay'ı arayan Yaşar Ersoy, yeni proje için yine onların katkılarını ister. Belediye binasına gelen mimar ve mühendis, Başkent Tiyatro Projesi için hazırlanan projenin, gösterilen alana sığıştırılamayacağını, bu nedenle şeklinin değiştirilerek yeni alana adapte edileceği düşüncesini ortaya koyarlar. Başlangıçta tek salon olarak düşünülen yeni proje, sonraki aşamada 500 ve 200 kişilik iki salonu içerecek şekilde değişime uğratılır. Bina, tiyatro salonlarıyla birlikte, bir tiyatro müzesi, bir sergi salonu, orkestra için çalışma mekânları, idari birimler ve bir de kafeteryayı içermektedir.

Başkent için önemli bir kazanım olarak ortaya çıkacak yeni bina, belediyenin kendisinin yapacağı bir bina olacaktır. Başkanlıktaki ilk yıllarını yaşayan Cemal Bulutoğluları, sanatçılardan da destek gören parlak söylevlerinde, kendi tiyatro binalarını kendilerinin yapacağını öne çıkarır. Yeni Belediye Sarayı'nın açılışına denk getirilen 26 Kasım 2007 tarihinde temeli atılan tiyatro binasının da 2 yıl içinde tamamlanması hedeflenmiştir. Açılış ve temel atma törenlerine devletin üst kademeleriyle birlikte Ankara Belediye Başkanı Melih Gökçek ve TC Lefkoşa Büyükelçisi Türkekul Kurttekin de katılırlar. Başlatılan inşaat hızlı bir şekilde ilerlemektedir. Projenin mali yükü oldukça fazla olduğundan, TC Yardım Heyeti'nden de proje bazında talepte bulunulur. Proje uygun görülür ve destekleme kararı çıkar. 2007 yılının

sonlarında temeli atılan tiyatro projesi, hızlı ilerleyişine rağmen, müteahhitle belediye arasında başgösteren ödeme sıkıntılarından dolayı, bitirilmesi için hedef konulan 2009 yılına gelindiğinde yavaşlar ve duracak aşamaya gelir. Aşırı istihdamlarla birlikte sayıştay raporlarında da yansıtıldığı gibi usulsüz uygulamalar yapılan belediyede, mali disiplin bozulmuştur. TC Yardım Heyeti tarafından tiyatro projesi için aktarılan mali kaynakların da gerek başka işlerin gerekse maaşların ödenmesinde kullanıldığı saptanır. Bu durum ortaya çıktığı zaman gerekli uyarıları yapan TC Yardım Heyeti yetkilileri, bir süre sonra katkıyı keser.

Lefkoşa Belediye Tiyatrosu projesi, her geçen yılda, "*bir sonraki yıl tamamlanacaktır*" sözü verilmesine rağmen bir türlü tamamlanamaz. 2012 yılı, mali disiplinin bozulmasıyla adım adım gelen krizin ardından, Lefkoşa Türk Belediyesi'nde büyük kargaşa ve sıkıntıların yaşandığı yıl olur. Maaşlarını ve sosyal haklarını alamayan belediye çalışanları, büyük grevler düzenlerler. Bu grevlerin sonucunda, Lefkoşa kenti salgın hastalıkların yaşanmasına ramak kaldığı büyük bir çöplüğe dönüşür. Çöp dağlarının dört bir yanında yükselmeye başladığı başkent, adeta karantinaya alınacak duruma gelmiştir. Sokaklar, hak mücadelesi veren grevciler tarafından kesilirken, yer yer polisle, çalışanlar arasında çatışmalar yaşanır. Lefkoşa Belediye Tiyatrosu sanatçıları da aynı hak mücadelesinin içinde yer alırken, yine de perdelerini kapatmaz. O günlerde kapalı gişe oynayan "*Kabare Kıbrıs*" adlı oyun, Yaşar Ersoy tarafından sahneye taşınmıştır. Sahnede, sanat yoluyla verilen toplumsal mücadele, "*Yalan Rüzgârları*" başlığıyla hazırlanan sokak tiyatrolarıyla, eylem alanlarına da taşınır. Tüm bunlar yaşanırken, belediyenin tiyatro projesi de tamamen durma noktasına gelir.

Dönemin hükümeti, bakanlar kurulu kararıyla Belediye Başkanı Cemal Bulutoğluları'nı ve Belediye Meclisi'ni 60 gün süreyle görevden uzaklaştırır. Lefkoşa Türk Belediyesi'nin yönetimi için kayyum atanır. Lefkoşa Kaymakamı Kemal Deniz Dana ve bürokratlardan oluşan ekibi, belediyenin yönetimini bir kararnameyle devralmışlardır. Kayyum yönetimindeki belediyede, bırakın tiyatro projesinin sürdürülmesini, çöpler ortalığı kaplamışken sanatın ne kadar gerekli olup olmadığı dahi yeni yöneticiler tarafından tartışılır hale gelir. Bir süre sonra, Yüksek Mahkeme Heyeti, hükümetin kararının Anayasa'ya aykırı olduğu kararını üretir ve seçilmiş belediye başkanı ile belediye

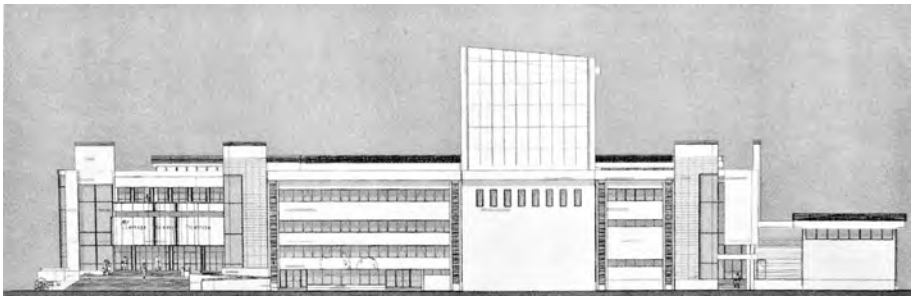

Yeni Lefkoşa Belediye Tiyatrosu binasının çizimi, 2007

meclisi üyeleri görevlerinin başına dönerler. Bu günlerde tiyatro projesinin tamamlanması için yeniden toplantılar düzenlenir, dönemin Başbakanı İrsen Küçük'ten de "*-ceğiz*"li, "*-cağız*"lı sözler alınmasına rağmen hiçbir ilerleme kaydedilemez. TC Elçiliği'nden verilen desteğin tekrardan sağlanacağı vaat edilir. Karşılığında da belediye binası ile tiyatro projesinin yanındaki terminal alanının, İmam Hatip Koleji ile büyük bir camiyi içeren Hala Sultan Külliyesi'nin yapılması amacıyla Yardım Heyeti'ne tahsis edilmesi istenir. Heyet, sadece tiyatro projesi için değil, mali krizin aşılması için de kaynak sağlanacağı konusunda vaatlerde bulunur.

Mali ve idari yönde sıkışmış olan Cemal Bulutoğluları sunulan teklife olumlu yaklaşım gösterir. Aynı toplantıda bulunan Yaşar Ersoy, belediye ve tiyatro binasının yanına bir külliye yapılmasının hiçbir şehir planı anlayışıyla uyuşmayacağı yönündeki itirazını dile getirir. Bu tartışmalar devam ederken, konu kamuoyuna da yansır ve toplumsal karşı duruş ortaya çıkar. Başta şehirciler ve mimarlar olmak üzere, ilgili odalar ve sivil toplum örgütleri, şehrin kimliğini ve karakterini değiştirecek böyle bir girişime hararetle karşı çıkarlar. Bu tartışmalar, okul ya da tam donanımlı modern bir hastane yerine camiye mi ihtiyaç olduğu boyutunda devam eder. TC Yardım Heyeti, bu tartışmaların ardından kendi külliye projesi için başka bir alan seçer ve belediye ile diyaloğunu koparırken, tiyatro binasını da bir daha gündemine almaz. İrsen Küçük'ün başbakanlık yaptığı dönemde Haspolat kavşağında temelleri atılan ve bu kitap yayına hazırlanırken neredeyse tamamlanmak üzere olan 7 bin kişilik kapasitesi ve 4 minaresiyle ülkenin en büyük camisi olarak inşa edilen Hala Sultan Külliyesi, İmam Hatip Koleji kompleksini de bünyesinde bulundurmaktadır.

Muhsin Ertuğrul'un da vurguladığı gibi en önemli halk mektebi olan tiyatro için kıllarını bile kıpırdatmaktan aciz kalan siyasiler, külliyenin temel atma töreninde ön saflardadırlar. Bu külliye, Türkiye'yi yöneten hakim düşünce çizgisi ekseninde, Kıbrıslı Türkler'i Sünnileştirme politikalarının merkezi haline getirmeye adaydır. Ömrünü tiyatro sanatına ve tiyatro yoluyla halkını daha ileri seviyelere taşımaya adamış olan Yaşar Ersoy gibi, her Kıbrıslı Türk aydının durup düşünmeden ve yazıklanmadan geçemeyeceği bir durumdur söz konusu olan. Çağdaşlığın ve kültürel gelişimin mabedi için çaba sarfetmeyen politika erbabı, bir ideolojik yapılanmaya alet edilen dinsel inanış üzerinden binalar kaldırmaktan ya da kaldırılmasına zemin hazırlamaktan beis görmemektedirler. Önceki yıllarda TED Koleji'ne tahsis edilerek ortadan kaldırılan Başkent Tiyatro Projesi gibi, Lefkoşa Belediye Tiyatrosu yeni bina projesi de ilgisizliğe terkedilmiştir. Ne acıdır ki, gençlerin geleceğine ışık tutması için başlatılan ve 2009 yılından beri üzerine ne bir taş eklenen ne de sıva sürülen inşaat, bugün birçok genç için tehlikeye açık bir yapı durumundadır. Yarım inşaat halindeki tiyatro binası, başkentin göbeğinde, devletlû efendilerin gözleri önünde, içinde her türlü yasadışı işlerin yapılabileceği, uyuşturucu bağımlılarının at koşturabileceği bir izbe halinde bekletilmektedir.

Lefkoşa Belediye Başkanı Cemal Bulutoğluları, sosyal ve siyasal baskıların dayatmasıyla bir süre sonra istifa eder. Lefkoşa Türk Belediyesi için erken seçim yapılır. UBP adayı Hasan Sertoğlu, CTP adayı Kadri Fellahoğlu, DP adayı Mustafa Arabacıoğlu ve TDP adayı Dr. Suphi Hüdaoğlu, göreve geldikleri zaman tiyatro binasının tamamlanacağı sözünü hem seçim bildirgelerinde, hem boy boy gazete ilanlarında hem de meydan konuşmalarında Lefkoşa halkına vaat ederler. Proje fotoğrafını gazete ilanlarına iliştiren adaylardan biri, bu binanın Paris'te değil Lefkoşa'da olduğunu vurgularken, bir diğeri ise bu sorunu da çözeceğiz mealinden açıklamalar yapmaktadır. Öteki aday ise Muhsin Ertuğrul'a atıf yaparak ona yürekten katıldığını ve bu şehre bir tiyatro gerektiğini söyler. Bütün adaylar aralarında anlaşmışçasına, yarım kalan tiyatro binası üzerinde konsensus oluştururlar ve göreve gelir gelmez yarım kalan binayı bitirecekleri sözünü verirler. Adayların her biri, projenin geldiği aşama hakkında, Yaşar Ersoy'la ayrı ayrı görüşmeler yaparlar. Her zaman olduğu gibi "*-ceğiz*", "*-cağız*"lar havada uçuşmakta, perde gerisindeki "*cart curtlar*" duyulmamaktadır. Seçimi, CTP adayı Kadri Fellahoğlu kazanır. Gö-

LBT ekibi Belediye Başkanı Cemal Bulutuğluları ile yeni tiyatro binasının atılan temeli üzerinde, Lefkoşa, 2008

Hüseyin Çakır, Burhan Atun, M. Aydın Öncalay, Ali Güralp ve Yaşar Ersoy yeni LBT binasın inşaatını incelerken, Lefkoşa, 2008

reve geldiği zaman önüne çıkan mali portreden şaşkın halde olan yeni başkan, maaşları ve çalışanların sosyal haklarını dahi ödemekte büyük güçlükler yaşamaktadır. Kadri Fellahoğlu'nun başkanlığı döneminde, Yaşar Ersoy yarım kalan tiyatro binasını tamamlamak için, dönemin hükümetinde Ekonomi, Turizm, Kültür ve Spor Bakanı olarak görev yapan Başbakan Yardımcısı Serdar Denktaş'la çeşitli görüşmeler yapar. Müze Dostları Derneği lokalinde buluştukları Bakan Serdar Denktaş, bu binayı tamamlayacaklarını, ancak Devlet Tiyatrosu ile ortak kullanmalarını önerir. Bunun yanında binanın devrinin de bakanlığa yapılmasını ister. Devlet Tiyatrosu ile ortak kullanıma itiraz etmeyen Yaşar Ersoy, sivil toplum örgütlerine dahi yetecek bir kapasitesi olan binanın devrini kabul etmez. Bu konuyu belediye başkanıyla da görüşeceğini söyleyerek bakanla el sıkışır ve oradan ayrılır. Bu görüşmenin ardından zaman hızla akmaktadır. Bir yılın ardından Yerel Yönetimler Genel Seçimi yapılır ve yeni adaylar da tiyatro binasının tamamlanacağı sözünü tekrarlayıp dururlar. Bu kez seçimin galibi TDP adayı Mehmet Harmancı'dır. Yaşar Ersoy, Kadri Fellahoğlu döneminde Bakan Serdar Denktaş'la başlattıkları girişimi sürdürme düşüncesindedir.

2-3 milyon liralık yatırım yapılmış olan yeni tiyatro binasının karkası zaman aşımı nedeniyle maalesef günden güne çürümektedir. LBT'nin 2015 yılının 27 Mart Dünya Tiyatro Günü'nde yayımlanan bildirisinde, bu binanın Devlet Tiyatrosu ile ortak kullanılacak şekilde tamamlanması çağrısı yapılır. Sanatçıların açıklamasına yeni Belediye Başkanı Mehmet Harmancı da aynı yönde yaptığı açıklamalarıyla destek verir. Bakan Denktaş'ın Müsteşarı Şahap Aşıkoğlu belediyeye gelerek Başkan Harmancı ve Yaşar Ersoy'la görüşmeler yapar. Bu görüşmede mimar ve mühendisle birlikte Belediye Tiyatrosu'nun Sanat Yönetmeni Kıymet Karabiber ve müsteşarın teknokrat ekibinden isimler de hazır bulunur. Yapılan görüşmeler sonucunda prensip kararları alınır.

Devlet Tiyatroları müdürlüğü görevi, Hilmi Özen'in ayrılmasını takip eden 1990'lı yılların başından itibaren bir iki istisna dışında tiyatro dışından kişiler tarafından sürdürülmektedir. Müdürlük görevine Eğitim Bakanlığı'nın kadrolarında yer alan ve siyasetle, siyasi partilerle bağlantısı olan Fizik, Kimya, Matematik gibi branş öğretmenleri atanmaktadır. Pek çoğunun tiyatro ile uzaktan ya da yakından alakası olmayan bu müdürler, devletin başka dairelerinde de gelenek haline getirilen bir uygulamayla, daha çok seçim dönemlerinde

Yarım kalan Lefkoşa Belediye Tiyatrosu binası, Lefkoşa, 2012

milletvekiller aday adayı olan, aday olup da kazanamayan parti mensupları ve destekçileri arasından taltif amacıyla seçilmektedir. Seçilen kişinin liyakati ya da ehliyeti önemli olmayıp, alacağı yüksek baremle sağlayacağı avantaj ve nihayetinde partisel çıkarlardır söz konusu olan! 2014 yılının Ekim ayında, Serdar Denktaş'ın uhdesindeki Ekonomi, Turizm, Kültür ve Spor Bakanlığı'na bağlı tiyatronun müdürlüğüne, mazbata mağduru olup hüküm giymiş ve cezasını çekmekte olan Fizik öğretmeni Halil İbrahim Doğan atanır. Tuhaf olan, üçlü kararname ile yapılan atamanın altına imza atan devlet erkânı, ilgili bakanlığın yaptığı açıklamayla da belgelendiği gibi, Halil Bey'in hükümlü olduğunun farkında bile değildir. Yaşar Ersoy, bu gelişme üzerine, bunun bir skandal olduğunu ve sanata, tiyatroya verilen önemin ne düzeyde olduğunu kamuoyu nezdinde vurgulayan bir açıklama yapar.

Tutukevindeki cezasını tamamlayıp atandığı görevin başına gelen Halil İbrahim Doğan, Bakan Serdar Denktaş'ın talimatıyla binanın tamamlanması ve gerekli yasal düzenlemelerin ardından ortak kullanıma açılması için görüşmek amacıyla ısrarla Yaşar Ersoy'u arar. Başlarda görüşmek istemeyen Ersoy, ısrarlı aramaların ardından LBT'nin Sanat Yönetmeni Kıymet Karabiber'le birlikte Devlet Tiyatrosu Müdürü ile görüşür. Tiyatronun t'sinden dahi

haberi olmayan yeni müdür, böyle bir mevkiye atanan her insanın geliştirdiği refleksle, makamını koruma güdüsüyle hareket etmekte, sözlerini ve davranışlarını varlık nedenini korumak güdüsüyle geliştirilen öznel psikolojik durumuyla biçimlendirmektedir. Özerk Tiyatro Kurumu Yasası konuşulduğu zaman, Perihan Toygan ve Deniz Çakır dışında, kendinden önceki müdürler gibi, bu yasal düzenlemenin ardından kendi varlık nedeninin ortadan kalkacağı endişesine kapılır. Bu nedenle Yaşar Ersoy ve Kıymet Karabiber ile Halil İbrahim Doğan arasındaki görüşme sonuçsuz kalır. Muhtemelen de adı geçen müdürün bakanlığa verdiği görüşün ardından, tiyatro binası ve bu binayla birlikte düzenlenerek uygulanması hedeflenen "*Özerk Tiyatro Kurumu Yasası*" konusu, bakanlığın gündeminden kaldırılır. Süreç yine siyasete takılmıştır. Nitekim, kısa bir süre sonra yaşanan hükümet değişimi ve Serdar Denktaş'ın bakanlık görevinden ayrılmasıyla birlikte, tiyatro binası ve özerklik yasasıyla ilgili hayaller ve beklentiler bir kez daha suya düşer.

Başkentin şimdiki Belediye Başkanı Mehmet Harmancı'nın yarım kalan tiyatro projesinin bitirilmesiyle ilgili tüm iyi niyetli çabaları ve girişimleri de mevcut koşullarda sonuçsuz kalmaya mahkûmdur. Böylesi bir proje, çalışanların maaşlarını denkleştirmekte dahi zorlanan belediyenin kısıtlı bütçe olanaklarıyla halledilebilecek gibi değildir. Kıbrıs'ta yerel yönetimler de dahil olmak üzere pek çok girişime finans olanakları sağlayan AB fonları, Rum arazisi üzerinde başlatılan bir binaya finansal katkı yapmadığı için, kültürel ve sanatsal amaçla olsa dahi bu fonlardan yararlanılamamaktadır. Yarım kalan Lefkoşa Belediye Tiyatrosu projesinin tamamlanabilmesi için devlet katından yapılan son girişim ve sözler en üst makamdan gelir. 2015 yılında Kıbrıslı Türkler'in % 60'lık oy desteğiyle Cumhurbaşkanlığı'na seçilen, Lefkoşa Belediye Tiyatrosu'nun Kurucu Belediye Başkanı Mustafa Akıncı, göreve geldiği günlerde, önceki Cumhurbaşkanı Derviş Eroğlu döneminde ilk girişimleri yapılan ve kendisinin hız kazandırarak hayata geçirdiği Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası (CSO) oluşumuyla birlikte, bu binanın tamamlanması için yeni bir açılım getirir. Cumhurbaşkanı Akıncı, bu konuyu görüşmek için Belediye Başkanı Mehmet Harmancı ile Yaşar Ersoy'la, Müsteşarı Gürdal Hüdaoğlu'nun da hazır bulunduğu bir toplantı yapar. Cumhurbaşkanlığı, hükümet ve belediye kaynaklarının yanı sıra TC Lefkoşa Büyükelçiliği'nin de finansal katkılarıyla tamamlanması hedeflenen binanın, hem iki tiyatronun hem de

Yarım kalan binan önünde LBT ve LBO sanatçılarının katılımıyla gerçekleştirilen eylemde Yaşar Ersoy konuşma yaparken, Lefkoşa, 2013

27 Mart Dünya Tiyatro Günü dolayısıyla Belediye Başkanı Mehmet Harmancı ve LBT sanatçıları yarım kalan tiyatro binasının önünde, Lefkoşa, 2015

CSO'nun kullanımına sunulması düşünülmektedir. Aynı siyasi çizgiden gelen Cumhurbaşkanı ile Belediye Başkanı, bu binayı bir an önce tamamlamak arzusundaki Yaşar Ersoy'un da olumlu görüşü sonucunda, mutabakata varırlar ve ilgili bakanlıkla müsteşarın gerekli girişimler için istişarelere başlamaları kararı alınır.

Cumhurbaşkanlığı nezdinde yapılan görüşme ve alınan kararın ardından bir yıldan fazla zaman geçmiş olmasına rağmen, Müsteşar Gürdal Hüdaoğlu'nun verdiği bilgiye göre, ilgili bakan bu konuya gereken duyarlılığı göstermez ve bu girişim de sonuçsuz kalır. Bunun üzerine Belediye Başkanı Mehmet Harmancı, eğitim kurumu olmalarının yanı sıra ülke ekonomisinde, ticari açıdan da önemli bir sektör haline gelen özel üniversitelere işbirliği teklifi götürülmesi önerisini ortaya atar. Her geçen gün büyüyerek sektörleşen üniversiteler, eğitimin metalaştırılması adına olumsuzluklar içermekle birlikte, ülke ekonomisine yadsınamaz katkıları olan kurumlardır. Son yıllarda, Lefkoşa'daki Yakın Doğu Üniversitesi ile rekabetiyle gündeme gelen Girne Amerikan Üniversitesi, bir süre önce belediyeye ait Arabahmet Kültür Evi'ni kiralamış, diğer sivil toplum örgütlerinin de kullanımında olmasına rağmen, burayı Lefkoşa'daki üssü haline getirmiştir. Başta GAÜ Kurucu Rektörü Serhat Akpınar olmak üzere, bu üniversite yetkilileriyle yapılan görüşmelerden de bir sonuç çıkmaz.

1990'lardan beri başkent Lefkoşa'ya bir tiyatro kazandırabilmek amacıyla uğraş veren, çalmadığı kapı, denemediği koşullar, vermediği mücadele bırakmayan Yaşar Ersoy, bu amaç uğruna deyim yerindeyse bir ömür harcamıştır. Birçok kez tam oldu olacak derken, hep elinden alınan, aslında bir kentin halkından esirgenen ve kaderine terkedilen bu projeyi tamamlayamamış olmanın mutsuzluğunu yaşamaktadır. Ersoy, bu konuda sözler veren, tiyatro binasının ekmek su gibi ihtiyaç olduğunu vurgulayan ama iş icraata gelince "*paramız yoktur*" diye mazeretler üreten tüm politika erbabının sınıfta kaldığını söyler. Bu satırların yazarı da yedi bin kişilik cami ve külliye inşaatına finans sağlamakta zorlanmayan ama modern bir kültür merkezini bu halka çok gören zihniyete destek verenleri algılamakta güçlük çekmektedir. Bugün gelinen aşamada, bu proje adına yıllarını vermiş olan Yaşar Ersoy, tüm çabaların sonuçsuz kalmasından dolayı, kendini ruhen ve bedenen yorgun ve kırgın hissettiğini ifade etmektedir. İnşaatın başladığı günlerde her gün, adeta Kâbe

gibi tavaf ettiği tiyatro binasının karkas inşaatı, belediye sarayının arkasında maalesef çürümeye terkedilmiş haldedir.

Bugün, ne zaman oraya gitse içinde yükselen acı bir duyguyla, sadece siyasileri değil toplumu da haklı bir isyanla yargılamaktadır. Küçük bir azınlık dışında, böylesi önemli bir toplumsal kazanım için harekete geçmeyen, kendi küçük çıkarları için ortalığı yıkabilecek kadar gözünü kararabilen halk kitleleri, popülizmden şaşmayan siyasiler üzerinde bir baskı unsuru oluşturacak bir eylemlilik içinde olabilselerdi, bu proje çoktan tamamlanmış olacaktı. Tiyatro insanı Ersoy, sanat ve mücadele yaşamı boyunca, eğitimli insan unsuru yetiştirmek, genç kuşakları tiyatroyla buluşturacak okullar arası tiyatro şenlikleriyle birlikte profesyonel anlamda bir tiyatro festivali düzenlemek, tiyatroya özerklik kazandırmak ve Lefkoşa'ya bir kültür ve tiyatro kompleksi olarak hizmet verecek "*Başkent Tiyatro Projesi*"ni hayata geçirmek gibi beş idealini gerçekleştirmeyi hedeflemişti. O, üzülerek belirtmemiz gerekir ki, bu ideallerinin son ikisini gerçekleştirememiş olmanın burukluğunu ve hüznünü sanatçı yüreğinin derinliklerinde hissetmektedir. Peki, toplum da bunun ayıbını yaşamakta mıdır?...

Yaşar Ersoy yarım kalan tiyatro binasının önünde, Lefkoşa, 2012

Hiç Düşünmeden "Yaşar Ersoy" Derim

Kani Kanol

Bana deseler ki, çok zor ve tehlikelerle dolu bir yola çıkacaksın. Bu yolculukta yanında kim olmasını istersin?

Hiç düşünmeden "Yaşar Ersoy" derim...

Ben Yaşar Ersoy'u yanlış hatırlamıyorsam 1981 yılında tanıdım. ODTÜ'den mezun olduktan sonra, sol dünya görüşünü benimsemiş genç bir mühendis olarak Kıbrıs'a geldim. Gelir gelmez halk kültürü çalışmaları yapmak üzere Halk Sanatları Derneği (HAS-DER) yönetiminde sorumluluk üstlendim.

O güne kadar "Folklor Şöleni" dendi mi akla sahnede bir buçuk saat Türkiye yörelerine ait halk oyunları oynanması ve yaklaşık 15 dakika da Kıbrıs halkoyunları oynanıp şölenin tamamlanması gelirdi.

Sahne sanatları konusunda kendimizi geliştirmek için ilk dersleri bize Yaşar Ersoy ve Osman Alkaş dostlarımız verdi. Benim ve Cambridge Üniversitesi'nden mezun olup adaya dönen Naim Alper arkadaşımın birlikte çalıştırdığı HAS-DER halkoyunları ekibi, Yaşar ve Osman'ın katkılarıyla yazılan folklorik bir skeç ile Kıbrıs halkoyunlarını iç içe sahneledi.

Böylece ilk kez bir "folklor şöleni", tüm gece boyunca sadece Kıbrıs halkoyunları ve halk kültürümüz sahnelenerek başladı ve bitti.

Yaşar Ersoy ile yoldaşlığımız o gün bugündür devam ediyor.

Sivil toplum hareketi ve sanat kültür çalışmaları içerisinde hep yan yana durduk. Onun engin kültür ve sanat birikimini ve derinliğini, birlikte yürüttüğümüz tüm çalışmalarda çok yakından gördüm ve yaşadım.

Zaman zaman Yaşar Ersoy için çevremdeki dostlar "zor adam" derler. Ben öyle olduğunu düşünmüyorum. Hedefleri olan, ilkeleri olan, kendine özgü bir çalışma disiplini ve yöntemi olan, hedefine kilitlendi mi, oraya ulaşmadan kolay kolay durmayan, dinlenmeyen bir kişiliği var.

Yaşar Ersoy'un toplumsal duyarlılığı ve sorumluluğu kendīsīnī tanıdım tanıyalı hep ön planda olmuştur. Bu nedenle kendīsīne īçtenlīkle büyük bīr saygı duydum her zaman.

Gün geldī bīrlīkte sokakta protesto yürüyüşlerī yaptık, gün geldī faşīst saldırılara bīrlīkte göğüs gerdīk ve gün geldī hükümetlerī kültür sanat polītīkaları ortaya koymaları ve bu polītīkaları hayata geçīrmelerī īçīn zorladık...

Özellīkle 80'lī yıllarda HASDER, Lefkoşa dışında da Kıbrıs Folklor ve Kültürü'ne sahīp çıkacak, īlerīcī demokrat derneklerīn kurulmasına öncülük etmīş ve cīddī bīr gençlīk örgütlenmesīnīn oluşmasına katkıda bulunmuştu. O yıllarda īlerīcī, demokrat kültür sanat hareketīnīn başını çeken ve muhalīf bīr kurum olan Lefkoşa Belediye Tīyatrosu īle HASDER hep güç bīrlīğī yapmış ve her alanda bīrlīkte īlerīcī, demokrat, devrīmcī bīr tavır īçīnde hareket etmīştīr.

Yaşar Ersoy'un Lefkoşa Belediye Tīyatrosu līderī ve benīm de HASDER līderī olarak o yıllardan bugünlere hep samīmī ve dürüst bīr yoldaşlığımız, arkadaşlığımız oldu. Toplumsal sorumluluğumuzun bīlīncī īçerīsīnde bīrlīkte, ülke kültür sanat hareketīnīn daha sağlıklı, daha nītelīklī, daha üretken, daha örgütlü ve sevīyelī olması īçīn alternatīf polītīkalar gelīştīrdīk, büyük mücadeleler verdīk.

Kültür sanat alanında yapısal değīşīklīklerīn hayata geçīrīlmesī īçīn, çok uzun sürelī çalışmalarla yasa, tüzük, yönetmelīkler hazırlayıp değīşen her hükümete baskı yaptık. Zaman zaman başarılı olduk zaman zaman da başarısız. Ancak bu kavgadan hīç gerī durmadık.

Bugün de sevgīlī Yaşar Ersoy īle bīrbīrīmīze duyduğumuz sevgī ve saygı hīç eksīlmeden devam edīyor. Belkī bīraz yorulduk, belkī bīraz yaşımız da īlerledī ama özledīğīmīz düzen, özledīğīmīz bağımsız, özgür ve bīrleşīk federal Kıbrıs kurulana kadar yol arkadaşlığımızın devam edeceğīne gönülden īnanıyorum. Bu yolda onunla bīrlīkte yürümekten hep onur duydum, duymağa devam edīyorum.

"Tiyatronun Eylülü" İçin Atılan İlk Adımlar

Eylül ayı sonbaharın, hüznün başlangıcı olarak anılır hep. Kuzey yarımkürede, güneşin aydınlığının biraz daha uzaklara doğru yol almaya ve etkisinin giderek azalmaya başladığı bir aydır Eylül. Buna karşın Eylül, ülkemizde 15 yıldan beri tiyatroyla birlikte yüreklerde yeni ateşlerin yakıldığı, sahneye düşen ve sahneden yansıyan ışığın, düşünen beyinlerde daha çok aydınlıklara vesile oluşturduğu bir ay olur. Yukarıda da değindiğimiz gibi, Yaşar Ersoy'un 5 önemli idealinden biri, Kıbrıs'ta bir tiyatro festivalini hayata geçirmektir. Sanat ve mücadele yaşamı boyunca tiyatronun ülkemizde gelişebilmesi için bir yandan gençlerin tiyatroyla buluşturulmasını kendine dert edinen, diğer yandan eğitimli sanatçılar yetiştirilmesi için mücadeleler veren Ersoy, diğer yandan da hem nicelik hem de nitelik açısından tiyatro seyircisinin de geliştirilmesini amaç edinmiştir. Fransızca kökenli "*festival*" sözcüğü, sıkıştırılmış zaman dilimi içinde yoğunlaştırılmış ve bir programa bağlanarak sunulan etkinlikler dizisi olarak tanımlanabilir. Tiyatro Festivali sayesinde farklı ve nitelikli oyunlarla, farklı tiyatro gruplarıyla buluşma şansı yakalayan Kıbrıs tiyatro seyircisi, daha nitelikli bir çizgiye doğru evrilirken, buradan yayılan sinerjinin niceliği de artırması hedeflenmektedir.

Kıbrıs Tiyatro Festivali'nin ilk düşünce tohumları, 1985 yılında atılır. Lefkoşa Belediye Tiyatrosu'nun, bugün kullanmakta olduğu Kızılbaş'taki tiyatro salonunun açılışı ve tiyatronun 5. yıl kutlamaları çerçevesinde davet edilen Türk Tiyatrosu'nun duayenlerinden Yücel Erten ve Cevat Çapan'la, Yaşar Ersoy'un yaptığı görüşmeler ve toplantılarda, bir ülke tiyatrosunun gelişmesi için, bir tiyatro festivaline mutlaka sahip olunması gerektiği düşüncesi ortaya konur. Nitekim o yıllarda, Devlet Tiyatrosu'nun ardından kurulan Lefkoşa Belediye Tiyatrosu'nun yarattığı yeni ivme ile daha çok kültür sanat dernekleri bünyesinde oluşmaya başlayan amatör tiyatro girişimleri ve bazı özel tiyatrolarla birlikte ülkede tiyatro yapan ve tiyatroya ilgi duyan insan sayısı da artmaya başlamıştır. Bu tür oluşumların da nitelik açısından durdukları yeri tespit edebilmek, doğru ve iyi örneklerle onların düzeyini daha yukarı çekebilmek için tiyatro festivalleri büyük önem arzetmektedir. O yıllarda ilgili bakanlıkla bu konuda görüş alış verişi yapılmasına rağmen bir sonuç çıkmaz. 90'lı yıllara gelindiğinde, daha önceki sayfalarımızda da söz ettiğimiz

gibi Eşber Serakıncı'nın bakanlığı döneminde, bakanın da tiyatroya olan ilgisi ve sevgisi nedeniyle bu konuya karşı sıcak yaklaşılır. Bakan Serakıncı'nın duyarlılığı sayesinde, Tiyatro Festivali için ilk çalışmalara 1992 yılında başlanır.

1993 yılı sonlarında yapılan seçimler ve yeni bir hükümetin iş başına gelmesiyle birlikte bu ilk girişimler sonuçsuz kalır. DP-CTP hükümetinin kurulduğu 1994 yılının başından itibaren bir iki kez yapılan okullar arası tiyatro şenlikleri dahi çok masraflı görüldüğü için durdurulurken, sanatı siyasete kurban eden bu hükümetin mensupları, daha büyük bütçeli bir festival organizasyonunu gündemine dahi almaz. Yaşar Ersoy ve sanatçı arkadaşları, siyasetin engeline takılan festival düşüncesini, siyaset üstü bir kurum olduğu varsayılan ve öyle de olması gereken Cumhurbaşkanlığı nezdinde oluşturmayı düşünürler. 1998 yılında yapılan 1. Kültür Sanat Kurultayı'na davet edilen Yücel Erten'le birlikte dönemin Cumhurbaşkanı Rauf Raif Denktaş'ı ziyaret ederler. Denktaş'ın konuya yaklaşımı olumludur. Sanatçılar, uluslararası düzeyde düzenlenecek bu festivalin adının, uluslararası niteliğe yakışır şekilde "*Uluslararası Kıbrıs Othello Festivali*" olarak konulması yönündeki düşüncelerini paylaşırlar. En önemli eserlerinden biri olan "*Othello*"yu, Mağusa kentini mizansen olarak düşleyerek kaleme alan Shakespeare ve onun eseriyle anılacak bir festivalin, uluslararası düzeyde prestij sağlayabileceği düşünülmüştür. Sanatçılar bu düşüncelerini dile getirirlerken, kendi düşünsel ve siyasal çizgisini her zaman milliyetçi zeminlerde kurgulamış olan Denktaş, kendilerinin bu festivali '*20 Temmuz Barış ve Özgürlük Bayramı*' kutlamaları çerçevesinde yapmayı düşündüklerini söyler. Başta Yaşar Ersoy olmak üzere, orada olan tüm sanatçılar konuya sanat penceresinden bakılması konusunda dillerinin döndüğünce açıklama yapmaya çalışsalar da; her alandaki uygulamalarını kendi milliyetçi ideolojik penceresinden gören ve maiyetini de bu yönde koşullandıran Denktaş ve onun bürokrasi ekibi, Nuh der ama asla peygamber demez ve festival projesi yavaş yavaş uyutulur.

Yaşar Ersoy, tiyatro festivali konusundaki düşüncelerini, ertesi yıl UBP ile kurulan koalisyon hükümetinde görev alan TKP Genel Başkanı ve Turizmden de sorumlu Başbakan Yardımcısı Mustafa Akıncı ile görüşür. Akıncı, festival organizasyonuna sıcak yaklaşır. Lakin o yıl turizm bütçesinin büyük bir kısmı, Almanya'da yaşayan Kıbrıslı korno sanatçısı ve Fahri Kültür Ataşesi Turgay Hilmi'nin organize ettiği "*Saraydan Kız Kaçırma Operası*"nın Girne

Kalesi'nde yapılacak olan temsiline ayrılmıştır. Akıncı, festivali bir yıl sonra düzenlemek için harekete geçmelerini ve bunun için hazırlıklara başlamalarını söyler. Ertesi yıl Cumhurbaşkanı Denktaş, Başbakan Eroğlu, Başbakan Yardımcısı Akıncı ve askeri yetkililer arasındaki bir toplantı sırasında, Güvenlik Kuvvetleri Komutanı Ali Nihat Özeyranlı'nın, "*Demokrasi abur cubur yemeye benzemez, gaz yapar...*" ifadesi üzerine, Akıncı'nın bunun demokrasi anlayışına aykırı olduğunu söyleyerek toplantıyı terketmesi, hemen ardından "*General çizmeyi aştı!*" şeklindeki tarihi beyanatıyla hükümetten çekilmesi nedeniyle, 2000 yılında başlatılması hedeflenen tiyatro festivali konusundaki bu girişim de sonuçsuz kalır.

Yukarıda sözünü ettiğimiz gergin toplantının yapıldığı dönem, Kıbrıslı Türklerin ekonomik, sosyal ve bununla bağlantılı siyasal krizlerle sarsılmaya başladığı yılları işaret etmektedir. Bir biri ardına batan bankalar ve ortaya çıkan mudiler krizinin yanı sıra, başta Avrupa gazetesi olmak üzere, gazetenin sahibi ve başyazarı Şener Levent gibi muhalif basın organları ile basın mensuplarının ve sendikacıların bombalarla, silahlarla susturulmaya sindirilmeye çalışıldığı, Meclis'in mudiler tarafından yapılan bir baskınla talan edildiği oldukça gerilimli bir dönemdir bu. Toplumsal muhalefetin sokaklara döküldüğü, neredeyse her hafta grev ilan edilerek büyük mitinglerin organize edildiği, çözüm ve barış istencinin gür bir şekilde kitlelerce dile getirildiği o günlerde, gündeme gelen Annan Planı, Kıbrıslı Türkler için en büyük umut kaynağı olur. Tüm bu mücadeleler içinde toplumsal muhalefetle omuz omuza, kafa ve yürek birlikteliği içinde hareket eden ve mücadele veren Yaşar Ersoy, tiyatro festivalinin hayata geçirilmesi konusundaki çabalarını da ihmal etmemektedir.

Düşten Gerçeğe: Kıbrıs Tiyatro Festivali

1986 yılında, Ankara Devlet Konservatuvar'ındaki eğitimini tamamladıktan sonra zorunlu askerlik görevi için Ada'ya gelen Kıbrıslı tiyatro sanatçısı Hüseyin Köroğlu, bu dönemde Kıbrıs Türk Devlet Tiyatrosu'nun "*Tuzak*" oyununda da rol alır. Kendisinin de sonraki yıllarda çeşitli röportajlarında vurguladığı gibi, askerliğini sürdürmekte olan genç sanatçı, Devlet Tiyatro-

su'ndan beklediği ilgiyi görmez. Dönemin Belediye Başkanı Akıncı ile görüşen Yaşar Ersoy, yetişmiş eğitimli sanatçı eksiği olan Belediye Tiyatrosu kadrosunda Köroğlu'na da olanak sağlanmasını talep eder. Akıncı bu teklife olumlu yaklaşır. Yeni mezun olmasına rağmen, eşitlik ilkesinden hareketle onun da diğer sanatçılarla aynı baremden kadroda yer alması için belediye başkanının da onayını alırlar. Yaşar Ersoy ve Osman Alkaş, Köroğlu ile Londra Pastanesi'nde buluşurlar ve ona, LBT kadrosunda yer alması için teklif sunarlar. Hüseyin Köroğlu, her zamanki saygılı ve sevgi dolu tavrıyla, söze "*Yaşar ustam, Osman ustam...*" diyerek başlar ve bundan sonra şansını İstanbul'da denemek istediğini belirterek bu teklifi geri çevirir.

Hüseyin Köroğlu, askerliğini tamamlayıp İstanbul'a döndükten bir süre sonra, İstanbul Şehir Tiyatroları kadrosuna girer. Halen bu tiyatro bünyesinde çalışmalarını sürdüren ve kendisi gibi tiyatro sanatçısı eşi Şenay Saçbüker ile birlikte kurdukları Tiyatro AŞHK adlı özel tiyatrolarıyla da oyunlar sahneleyen Köroğlu, yıllar içinde Şehir Tiyatroları'nda sadece oyuncu olarak değil, yönetmen olarak da öne çıkar. 2000 yılına gelindiğinde, Şükrü Türen'in genel sanat yönetmeni olarak görev aldığı Şehir Tiyatroları'nda, Köroğlu da sanat yönetmeni yardımcılığı görevini üstlenir. 2002 yılında, Şükrü Türen'in sahneye koyduğu Shakespeare'in "*Othello*" oyununda, Venedikli komutanı canlandıran Hüseyin Köroğlu, Mağusa'daki Othello Kalesi'nde sahnelenen oyunla kendi ülkesinde izleyici karşısındadır. Ada'da düzenledikleri basın toplantılarıyla oyun için kamuoyu oluşturmaya çalışan Türen ve Köroğlu, bir tiyatro festivalinin burada da başlatılması görüşlerini Yaşar Ersoy ile de paylaşırlar. Festivalin paydaşlarının KKTC Turizm Bakanlığı, Lefkoşa Türk Belediyesi, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, İstanbul Şehir Tiyatroları ve Lefkoşa Belediye Tiyatrosu olması konusunda görüş birliği ortaya çıkar.

Tiyatro Festivali düşünü, sanat hayatının en başından beri yaşayan Yaşar Ersoy, bu teklife coşkuyla katılır. Ersoy ve Köroğlu'nun el sıkışması ile Şehir Tiyatroları ve Belediye Tiyatrosu'nun düşleri, ortak noktada buluşmuştur. Her iki tiyatro kuruluşu bir işbirliği protokolü imzalarlar. Benzer bir protokol Turizm Bakanlığı ile İstanbul Büyükşehir Belediyesi arasında imzalanır. 2003 yılı Haziran ayında yapılması hedeflenen festival için geri sayım başlmıştır. Bu sırada beklenmedik bir durum ortaya çıkar. Kurucusu Muhsin Ertuğrul'dan beri sürekli kaynayan bir kazan olan, her dönemde sorunlar yaşayan, bir-

kaç yılda bir yönetim değişikliklerine maruz bırakılan Şehir Tiyatroları'nda, kazanın altındaki ateş yine harlanmış durumdadır. Gelinen süreçte, Othello oyununu sahneleyen Şehir Tiyatroları'nın Genel Sanat Yönetmeni Şükrü Türen ile yardımcısı Hüseyin Köroğlu, İstanbul'a döndükten sonra kurumsal düzeyde yaşanan iç sorunlar nedeniyle görevden alınmışlardır. Kişiler değişse de kurumlar arası protokollerin işlerliği devam etmektedir. Kıbrıs'ta düzenlenecek festivalin İstanbul ayağını takip edecek olan Hüseyin Köroğlu'nun görevden alınmış olması, sıkıntı yaratır. Şehir Tiyatroları'nın yeni yönetimiyle temasa geçmekte zorluklarla karşılaşan Yaşar Ersoy, bu toprağın insanı olması hasebiyle oluşan gönül bağının da etkisiyle, görevden alınmış olmasına rağmen Köroğlu ile bağlantısını kesmez. Onunla, Turizm Bakanlığı adına temaslarını sürdürerek Köroğlu'nu sürecin içinde tutmaya çalışır.

Hüseyin Köroğlu Festival Komitesinden Siyaset Eliyle Dışlanır

2002-2003 yıllarında oluşan yeni siyasi atmosfer, hem yerel yönetimlerde hem de hükümette değişiklikler yaşanmasına neden olur. Annan Planı'nın tartışıldığı günlerde, soldan esen muhalif rüzgârların da etkisiyle yelkenlerini dolduran CTP, her iki seçimden de, tarihinde ilk kez olmak üzere birinci parti olarak çıkar. Mehmet Ali Talat başkanlığındaki CTP, hükümetin büyük ortağı olmasının yanı sıra, üç büyük belediyenin başkanlıklarını da kazanarak, ülke yönetiminde büyük söz sahibi olur. Önceki Belediye Başkanı Şemi Bora döneminde imzalanan festival protokolü, CTP'li yeni başkan Kutlay Erk'ten de destek görür. Erk'in de desteğini sağlayan Yaşar Ersoy, TC Devlet Tiyatroları Müdürü Lemi Bilgin ile temasa geçer. Tıpkı Şehir Tiyatroları ile yaptıkları gibi Türk Tiyatrosu'nun bu köklü kurumuyla da bir protokol imzalayarak yelpazenin genişletilmesi için girişimlerde bulunur. Lefkoşa Belediye Tiyatrosu, Lemi Bilgin ile yapılan görüşmelerin ardından, TC Devlet Tiyatroları ile imzalanan protokolün hazırlandığı günlerde, Yaşar Ersoy'un yönettiği Dario Fo'nun "*Ödenmeyecek Ödemiyoruz*" oyunuyla sahnededir. Muhalifin muhalifi, komünist hatta anarşist bir dünya görüşüne sahip İtalyan yazar Fo'nun, Yaşar Ersoy'un rejisiyle sahnelenen oyunu, TC Devlet Tiyatroları programı çerçevesinde Ankara ve İstanbul'da perde açar. TC Devlet Tiyatroları'nın o

dönemdeki baş rejisörü Erhan Gökgücü "*Dario Fo tam da böyle oynanır*!" diyerek LBT'nin oyunundan övgüyle söz eder ve oyunu yeniden Ankara'ya davet eder.

2002 yılında Turizm Bakanlığı, Lefkoşa Türk Belediyesi, İstanbul Şehir Tiyatroları ve Lefkoşa Belediye Tiyatrosu'nun ortak protokolüyle 2003 yılında yapılacağı duyurulan "*Kıbrıs Tiyatro Festivali*" yaklaşırken, bir önceki hükümette olduğu gibi yeni hükümetin Turizm Bakanlığı koltuğunda yine Serdar Denktaş oturmaktadır. Lakin, Bakanlık Müsteşarı Yalçın Vehit, ilgili merciler nezdinde, bir önceki yıl planlanan festival için öngörülen bütçenin sağlanamayacağı bilgisini verir. Bütün bağlantıları Yaşar Ersoy ve Hüseyin Köroğlu tarafından yapılan, programı hazırlanan ve 3 Haziran tarihinde başlaması planlanan festival için Bakan Denktaş, müsteşarı Vehit, LBT Başkanı Erk ve LBT Sanat Koordinatörü Ersoy dörtlü bir toplantı yaparak konuyu değerlendirirler. Bakanlık kendi bütçe olanakları çerçevesinde değerlendirme yapmak için bir haftalık süre ister. İstenen süre dolduğu halde yanıt verilmez. Müsteşarı arayan Yaşar Ersoy'a, para olmadığı söylenerek, festivalin ertelenmesi önerilir. Kutlay Erk, bu öneriyi kesin bir dille reddeder. Belediye Başkanı'nın düşüncesini Yalçın Vehit ile paylaşan Yaşar Ersoy'a verilen yanıt, bakanlığın, organizasyondan çekileceği şeklinde olur. Kutlay Erk, siyasi iradesini ortaya koyarak bu festivalin mutlaka yapılacağını söyler ve diğer iki büyük kentin, Mağusa ve Girne'nin CTP'li belediyelerini de organizasyona davet ederek, sürecin önünü bir kez daha açar.

Turizm Bakanlığı'nın finansal gerekçelerle organizasyondan çekilmesiyle birlikte, daha önce imzalanan bütün protokoller çöpe atılır. Lefkoşa Belediye Başkanı Kutlay Erk, Mağusa Belediye Başkanı Oktay Kayalp ve Girne Belediye Başkanı Sümer Aygın, festivalin koordinatörlük görevini üstlenen Yaşar Ersoy'la birlikte yeni bir protokol için masaya otururlar. Başkanların ağırlığının hissedildiği bu toplantıda, komite üyelerinin değiştirilmesi görüşü baskın çıkar. Yaşar Ersoy, siyaseten ya da bürokratik yoldan komitede yer alan isimler dışında, festival konusunda aynı düşü kuran ve aynı idealler etrafında buluştukları sanatçı Hüseyin Köroğlu'nun komitede kalması konusunda ısrar eder. Ersoy'un bu önerisi, tüm ısrarlarına rağmen, Oktay Kayalp'ın vetosuyla karşılaşır. Köroğlu'nun da, Havadis gazetesindeki köşesinde daha sonra yazdığı gibi Mağusa Belediye Başkanı ile yaşadıkları sürtüşmenin sonucudur bu.

Bu konuda Lefkoşa ve Girne Belediye Başkanları'nın da desteğini alan Kayalp, Hüseyin Köroğlu'nu komiteden çıkarttırır. Köroğlu, haklı olarak bu durum karşısında hem şaşırır, hem üzülür... siyasetin eliyle sanatsal bir organizasyondan dışlanması karşısında tepki gösterir. Köroğlu, kendinin de kurduğu düşün elinden alınmasına göz yumduğu için, siyasilerle birlikte Yaşar Ersoy'a da suçlamalar yapar. Yaşar Ersoy, kendisine getirilen suçlamalara karşılık olarak, belediye başkanları ile yaptıkları; toplantılarda yaşananları, Hüseyin Köroğlu'nun festival komitesinde kalması için tek başına nasıl direnç gösterdiğini ama yenildiğini, 3 gün süreyle gazete köşesinden yayımlamak süretiyle hem şuçlamaya yanıt verir, hem kamuoyunu bilgilendirir. Ersoy, sanatçı dostu Köroğlu'nun festival komitesinden dışlanmasını asla içine sindiremez ve bu duruma çok üzülür. Ama ortak düşleri olan Kıbrıs Tiyatro Festivali'ni gerçekleştirmekten de geri duramaz.

Yaşar Ersoy'un uzun yıllardan beri düşünü kurduğu, önceki yıllarda birkaç kez girişim yapılsa da siyasetin türlü engelleri nedeniyle bir türlü hayata geçirilemeyen Kıbrıs Tiyatro Festivali, 2 Haziran 2003 tarihinde üç büyük belediyenin işbirliğiyle açılır. Festival, Mehmet Ulusoy'un daha önce Fransa'daki Avignon Festivali'nde de sahnelediği, Nazım Hikmet'in "*Benerci Kendini Niçin Öldürdü?*" adlı oyunuyla, görkemli bir açılışa sahne olur. İstanbul Devlet Tiyatroları'nda sahnelenen ve devasa bir çarkın mizansen oluşturduğu oyun, düşünsel söylemiyle Kıbrıslı Türkler adına dönemin konjonktürüne uygun bir öz ve biçim birlikteliğini yansıtmaktadır. Festivalin açılışından sonra, kırgınlığını dile getiren Hüseyin Köroğlu ile Yaşar Ersoy arasındaki buzlar, bir süre sonra kaçınılmaz bir şekilde eriyecektir. Nitekim Köroğlu, sonraki yıllarda gerek oyuncu, gerekse yönetmen olarak görev aldığı rejilerle festivalde yer alır. Zaten, Yaşar Ersoy'un koordine ettiği festival komitesi, Şehir Tiyatroları'ndan oyun seçerken de özellikle onun görev aldığı oyunları tercih eder. Bu kapsamda Köroğlu'nun başrolünde olduğu Turan Oflazoğlu'nun "*4. Murat*" oyunu ve bizzat kendisinin yönettiği Jean Paul Sartre'ın "*Saygılı Yosma*" oyunları farklı yıllardaki festivallerde perde açar. Son yıllarda ise Köroğlu'nun eşiyle birlikte kurdukları özel tiyatroları Tiyatro AŞHK da "*Tatminkâr Ödül*" ve "*Kanatsız Güvercinler*" oyunlarıyla festival programına girer.

Yangına Umutla Su Atmaya Devam

Hüseyin Köroğlu

Ormanda büyük bir yangın çıkmış... Ağaçlar harîç ormandakî nerede îse tüm canlılar kaçmaya; kîmîsî de ağaçların yanmasını ve kaçışan canlıları dehşet içînde seyretmeye başlamış... Henüz yangının ulaşmadığı bir ağaçtan bir Serçe kanatlanmış, uçmuş, gözden kaybolmuş... Az sonra küçücük gagasına aldığı nerede îse bir damla suyla ortaya çıkmış... Yangının sönmesî îçîn o bir damla suyu canı pahasına ateşe atmış... Tekrar gîtmîş, yîne gelmîş, ateşe o bir damla suyu ısrarla, sabırla, can havlî île yanan ağaçların üstüne atmaya devam etmîş... Gîtmîş, gelmîş, atmış... Gîtmîş, gelmîş, atmış... O bir damla suyu o kadar çok ateşe atmış kî, kaç kere attığını kîmse sayamamaya başlamış... Sonunda Aslan Kral akıl etmîş ve adeta kükreyerek sormuş "Hey, sen ne yapıyorsun, o getîrdîğîn bir damla suyla yangın söner mî sanıyorsun?"... Bîzîm küçük Serçe, Aslan Kral'a cevap vermîş "Sîzîn gîbî yangının ormanı yakmasını seyredeceğîme, elîmden gelenî yapmaya çalışıyorum. Söner mî, sönmez mî bîlemem." demîş ve yîne küçük gagası île su almak ve ateşe atmak îçîn gözden kaybolmuş... Gîtmîş, gelmîş, atmış... Sabırla, umutla ve înançla; gîtmîş, gelmîş, atmış... Yaşar Ersoy ustayı, ağabeyîmî, dostumu, yoldaşımı, arkadaşımı, sırdaşımı, umutlarımın kahramanını daha nasıl anlatabîlîrîm kî... Benîm gözümde bu toprakların Don Kîşot'larının öncüsü...

Ne demîş büyük usta Nazım Hîkmet "Sen yanmasan, ben yanmasam, bîz yanmasak, nasıl çıkar karanlıklar aydınlığa."

İkîye bölünmüş Kıbrıs adasında; hala tîyatro sanatının büyüsünde barış köprülerî kurmak îçîn dîdînîp duruyor... Bugün Kıbrıs Türk Tîyatrosu'nun bence amîral gemîsî olan Lefkoşa Beledîye Tîyatrosu'nu; dönemîn Lefkoşa Türk Beledîyesî Başkanı, şîmdîkî Cumhurbaşkanımız Sayın Mustafa Akıncı'nın büyük katkıları île yol arkadaşları Erol Refîkoğlu, Işın Cem ve Osman Alkaş ustalarla 1980 yılında yoktan var ederek "her şeye rağmen" kuruyorlar... Yaşadığı topraklardakî însanların "çoğu hala pek farkında olmasa da",

insanî koşullarda tiyatro izlenmesi; sanatçıların sanatçıya yakışır koşullarda sahneye çıkması için yukarıdaki kuş misali uğraşıp duruyor. Bir yandan toplumda sanatın daha çok egemen olması için mücadele ederken; diğer yandan da modern tiyatro binaları kazandırmak için canını dişine takıyor. Ama kimin umurunda? Yarım kalmış tiyatro binası çürümeye terk edilmiş duruyor, biliyor musunuz? Yıllardır yanık vaziyette, bir toplumun utancı olan Kıbrıs Türk Devlet Tiyatrosu binası da öyle duruyor... Bu utançlar kimsenin umurunda değil mi? Gözüken o ki sadece Yaşar Ersoy usta gibi bir avuç Don Kişot'ların umurunda...

Ne demiş büyük usta Nazım Hikmet "İnsan, denizin olmadığı yerde, umut adına martı olmalı."

2017 yılında hala Kıbrıs Türk'ünün birçok meslekte olduğu gibi sanat alanında da bir yasası ne yazık ki yok. Biz de yıllardır söylüyoruz, yazıyoruz; Yaşar Ersoy Usta ve Don Kişot'lar da bu memlekette sanatla ilgili özerk bir yasanın hayat bulması için canla başla çalışıyorlar. Yasa tasarısı bile hazırladılar, hatta bir ara ben de katkı koymaya çalıştım. Hala sonuç yok... Üzücü olan niyet de yok...

Ne demiş büyük usta Nazım Hikmet "Nasıl öfkelenmem düşündükçe memleketimi? Çırpınıyor ayakları altında bir avuç hergelenin..."

Kıbrıs Türk toplumu, özellikle gençlerimiz ne yazık ki her geçen gün çaresizliğin ve umutsuzluğun pençesinde can çekişmekte... Öz kültüründen her geçen gün biraz daha uzaklaşmakta ve yalnızlaşmakta... Tam da bu noktada, 2. Dünya Savaşı'nda Avrupa'dakî insanların yaptığı gibi; ruhlarımızı tamir etmek, daha yaratıcı olabilmek, kısır döngülerde boğulmamak, birbirimizi yiyip bitirmemek için sanata bir can simidi gibi umutla ve inançla sıkı sıkıya sarılmalıyız. Yaşar Ersoy Usta Don Kişot'larla beraber, bu kapıları sanat yolu ile görmesini bilene, yıllardır açmaya çalışıyor... Bu kapıları açan, açılmasına yardımcı olan dostlardan biri de Hakan Çakmak kardeşimdi... Biliyorum ki Yaşar Ersoy Usta ile ilgili bu kıymetli kitabın hayat bulmasında çok emeği var... Bir sabah gerçeğe gittî... Gidecekler... Kıymetlerini bilin...Kapılar bir bir kapanıyor; kapı açıcılar, Don Kişot'lar azalıyor... Bıraktıkları boşluklar derin... Yerleri dolmuyor... Hakan Çakmak kardeşimi buradan saygıyla anıyorum...

Ne demiş büyük usta Nazım Hikmet "Bizim kalbimiz hep kırıktır çocuk, ama yine de eksik etmeyiz sol cebimizden umudu."

Yaşar Ersoy Ustam sana nefes aldığım sürece hasretle, özlemle ve sevgiyle sımsıkı hep sarılacağım... Bir sanatçı olarak bize bugüne kadar tuttuğun bütün aynalar için ve bu satırları sana şerefle yazdığım için içtenlikle çok teşekkür ediyorum.

Büyük usta Nazım Hikmet bu şiiri adeta senin için yazmış"Yok öyle umutları yitirip karanlıkta savrulmak... Unutma; aynı gökyüzü altında, bir direnîştir yaşamak..."

Yangına su atmaya devam Usta...

Senin olduğun yerde, biliyorum ki umut ve barış çabaları hep hüküm sürecek...

İyi ki varsın...

Hüseyin Köroğlu ve Yaşar Ersoy
Lefkoşa, 2009

Mağusa ve Girne Belediyeleri Festivalden Çekilir

İlki 2003 yılında gerçekleştirilen Kıbrıs Tiyatro Festivali, Kutlay Erk'in Lefkoşa Belediye Başkanlığı döneminde 4 yıl süreyle her üç belediyenin işbirliğiyle yapılır. 2006 yılında yapılan yerel seçimlerde başkanlığı DP adayı Cemal Bulutoğluları kazanır. Kıbrıs Türk basınında, tiyatro ve festivalle ilgilenen Hasan Hastürer, Ahmet Tolgay, Neriman Cahit ve Cenk Mutluyakalı gibi kalemler, her üç belediyenin işbirliğiyle 4 yıldan beri 3 büyük kenti kapsayacak şekilde başarıyla sürdürdükleri festivalin akibeti hakkındaki endişelerini dile getiren yazılar yazarlar. Bu yazarlar, yeni başkanın DP'li olması nedeniyle bu işbirliğinin bozulup bozulmayacağı ve festivalin gerçekleştirilip gerçekleştirilemeyeceği yönündeki soruları gündeme getirirler. Yaşar Ersoy, başta Lefkoşa seyircisinden olmak üzere, her üç kentte de büyük bir ilgi gören ve salonları dolduran festival oyunlarının sosyal, kültürel ve sanatsal ortamda yarattığı etkiyi, yeni başkan Cemal Bulutoğluları ile görüşmesinde belgeleriyle birlikte onun masasına serer. Cemal Bulutoğluları, sürece devam edeceklerini, başlatılan festivalden geri dönüş olmadığını söyler. Lefkoşa Türk Belediyesi'nin yeni yönetimi, diğer belediyelerin başkanları ile görüşürek, işbirliğini devam ettirme istekliliğini ortaya koyar.

Gazimağusa Belediyesi, Oktay Kayalp'in göreve gelmesinin ardından 1 yıl sonra, 1995 yılından beri düzenlediği Mağusa Kültür Sanat Festivali'yle bu alanda sağlam bir gelenek oluşturmaya başlamıştır. 2002 yılında Kayalp'la aynı partiden aday olup seçimi kazanan Lefkoşa'dan Kutlay Erk ve Girne'den Sümer Aygın ile yapılan işbirlikleriyle 2003 yılında hayata geçirilen Kıbrıs Tiyatro Festivali, doğal olarak Mağusa Festivali adına rakip olabilecek düzeyde algılanmakta ve ilgili belediye yetkililerinin bu konudaki huzursuzluğu hissedilmektedir. Başkent belediyesinin de siyaseten CTP mührünü taşıyor olmasının verdiği rüzgârla, bu belediyenin girişimiyle başlatılan tiyatro festivaline başlangıcından itibaren katkı ve imza koyan Kayalp ve Mağusa Belediyesi, "*Amiral Gemisi*" olarak tanımlanan Lefkoşa Belediyesi'nin, 2006 yılında başka partiye geçmesiyle, açıkça ifade etmemekle birlikte geri çekilme eğilimine girer. Bunun ilk işaretlerini, oyun seçiminde sadece Lefkoşa Belediye Tiyatrosu'nun söz sahibi olmasından duydukları rahatsızlığı dile getirerek verirler.

Bu günlerde yaşanan bir olay kaydadeğerdir. TC Devlet Tiyatroları'nın

önemli rejisörlerinden Ayşe Emel Mesçi'nin rejisiyle sahnelenen "*Kurban*" oyunu her üç kentte de perde açacaktır. Mesçi, Mağusa'da Othello Kalesi'nde sahnelenecek olan oyun için, mekândaki alışıldık uygulamanın tersine sahneyi ters çevirmek ister. Sahnenin bulunduğu yeri kullanmayarak, seyirci düzenini giriş bölümünde bulunan merdivenlere karşı oluşturacak şekilde koltukları ters çevirtir. Rejisör, kafasındaki oyunun özüyle biçimine denk gelecek şekilde, merdivenlerle oyun içindeki ritüellere mizansen oluşturmak düşüncesindedir. Belediye Başkanı Oktay Kayalp, kendi kurduğu düzenin bozulmuş olmasından dolayı rahatsız olur. Belediye görevlileriyle sanatçılar arasında yaşanan sıkıntıdan haberdar edilen Yaşar Ersoy, Lefkoşa'dan telefonla aradığı başkandan, sanatçının isteklerine uygun hareket edilmesini rica eder. "*Mağusa Festivali'nde ben ne sanatçılar gördüm!*" diyen başkan, sözlerine "*s.kip atarım!*" şeklinde argo bir söylemle devam eder. Sabah saatlerinde yapılan bu görüşmenin ardından Yaşar Ersoy, Osman Alkaş'ı da yanına alarak Mağusa'ya doğru yola çıkar. Belediye başkanıyla yüz yüze görüşürler. Belediye Başkanı, düzenlerinin değiştirilmesi konusundaki rahatsızlığını korumaktadır. Festival Koordinatörü Yaşar Ersoy, buna karşılık belediyenin sanatçılara müdahale etmemesi gerektiğini, sorumluluğun komiteye ait olduğunu söyler. Yaşar Ersoy, yukarıda değindiğimiz kopuşun ilk işaretlerinin, bu gerilme noktalarında alındığını hisseder. Aynı gerginlikler, teknik aksaklıkların yanı sıra bilet satışlarında da hissedilmektedir. 5. festival kazasız belasız atlatıldıktan sonra, Yaşar Ersoy belediye başkanına bundan sonraki festivallerde aynı aksaklıkların yaşanmaması adına toplantı yapmalarını önerir. Fakat başkanı toplantı için aradığı her seferinde "*Hallederiz Yaşar!*" yanıtını alır ama bu toplantı bir türlü yapılamaz.

Bu esnada yine 3 belediye tarafından sürdürülen "*Avrupa Filmleri Festivali*" etkinlikleri gündemdedir. Lefkoşa Belediye Meclisi adına "*Kültür Sanat Komitesi*"nin başında bulunan Pembe Avşaroğlu'nun en başından beri etkin görev aldığı film festivalinin maddi ve manevi anlamdaki bütün yükü, Lefkoşa Türk Belediyesi'nin omuzlarındadır. Tiyatro Festivali'ninn organizasyonunu ise Yaşar Ersoy'un başında bulunduğu Lefkoşa Belediye Tiyatrosu tarafından kurulan komite sürdürmektedir. Diğer belediyelerden de komiteye katkı olmakla birlikte, Lefkoşa Belediyesi'nden farklı olarak her dönemde isimler değişmektedir. Finansal açıdan tüm maliyeti ilk etapta Lefkoşa Türk

Belediyesi karşılarken, diğer belediyelerin katkıları daha sonra gelmektedir. Kendine özgü bir kişiliği olan Lefkoşa Belediye Başkanı Cemal Bulutoğluları, basın toplantılarına gereken önemi vermemekte ya da toplantı saatini zaman zaman geçirebilmektedir. Nitekim o yıl düzenlenen "*Avrupa Filmleri Festivali*" basın toplantısında da Yaşar Ersoy'un, kendini temsil etmesini ister. Bu durum özellikle Oktay Kayalp'i rahatsız eder.

Tiyatro Festivali için gelen konuklar Oscar Otel'de konaklamaktadırlar. Cemal Bulutoğluları özel işine karşılık Oscar Otel'den tahsil edemediği paradan dolayı, otel yönetimiyle inatlaşır ve konukların konaklama giderleri için ödenmesi gereken parayı, diğer belediyelerin katkı payını da almasına

rağmen ödemeyi geciktirir. Bu durumu bahane eden Mağusa ve Girne belediye başkanları, Tiyatro Festivali'nden çekilecekleri yönünde ortak açıklama yaparlar. Bu açıklama yapılmadan önce duyum alan Yaşar Ersoy, her iki belediye başkanının mensubu bulunduğu CTP'nin parti merkez binasına gider ve başta Genel Sekreter Kutlay Erk olmak üzere, parti yöneticileri ve her iki belediye başkanı ile teker teker görüşerek, başarıyla devam eden festivalden çekilme kararından vazgeçmeleri konusunda ısrar eder. Cemal Bulutoğulları belediye başkanı olduğu zaman DP'li bir belediye ile CTP'li iki belediyenin ortak bir festivali sürdürebilirlikleri açısından ortaya atılan olumsuz düşüncelerin, haklılık kazanmamasını, farklılıklara rağmen bu işbirliğinin sürmesi gerektiğini, Bulutoğulları'nın geçikmeli de olsa konaklama parasını otele ödeyeceğini söyler. Yaşar Ersoy'un çabalarına rağmen, Mağusa ve Girne Belediye Başkanlarının basın toplantısında her iki belediyenin de festival organizasyonundan çekildikleri bildirilir. Basının etkili kalemleri festivalden çekilen belediye başkanlarını eleştirerek, CTP'nin kendi ayağına kurşun sıktığını yazarlar.

Üç belediyenin ortak çoşkusu ve sanatsal beraberliği ile başlayan ve beş yıl devam eden Kıbrıs Tiyatro Festivali'nin aksaması ve sadece Lefkoşa'da yapılacak olması Yaşar Ersoy'u üzer. Çünkü üç kentte yapılan festival, üç kentin insanlarına ulaşıyordu ve tüm Kuzey Kıbrıs'ta bir "*Tiyatro Bayramı*" yaşanıyordu. Lefkoşa'da sunulan oyun Mağusa'ya, Mağusa'da sunulan oyun Girne'ye, Girne'de sunulan oyun Lefkoşa'ya taşınırdı ve bir ay boyunca izleyiciler, tiyatro izlemek için, bu kentler arasında gidip geliyorlardı. İşte bu güzellik, bu çoşku, sanatsal beraberlik ne yazık ki siyasetin bencil hesaplarıyla yaşanmaz oldu.

Mağusa ve Girne Belediyeleri, tiyatro festivalinden çekildikleri gibi, her üç belediyenin diğer ortak organizasyonu olan Avrupa Filmleri Festivali de aynı akıbeti yaşar. Lefkoşa Belediyesi basın ve halkla ilişkiler biriminden, sinema muhabiri Murat Obenler'in takip ettiği film festivali, onun bütün uğraşlarına rağmen Mağusa ve Girne Belediyeleri'nin organizasyondan çekilmesi üzerine tamamen gündemden düşer.

Yaşar Ersoy, yaşamı boyunca sanatsal mücadelesinin her adımında siyasetin koyduğu takozları aşmaya çalışır. Özellikle, gerici sağ siyasetle mücadele ederken bir de sol siyasetten gelen takozlar onu iyice yorar ve üzer.

Herşeye rağmen yenilse bile teslim olmayı reddeden Ersoy, Kıbrıs Tiyatro Festivali'ni sadece başkent Lefkoşa'da, Lefkoşa Belediye Tiyatrosu organizasyonuyla, inatla, sebgiyle ve seyircinin salonları tıklım tıklım dolduran desteğiyle sürdürmeyi başarır. Yaşar Ersoy'un yönetiminde ve komite başkanlığında sürdürülen Kıbrıs Tiyatro Festivali, toplumda büyük bir heyecan yaratarak devam ederken, hem izleyicilerden hem katılımcı sanatçılardan beğeni ve alkış toplar. Festivale katılan her tiyatro topluluğunun Sanat Yönetmeni sözlü teşekkürünün yanı sıra, yazılı olarak da Festival Komitesi Başkanı Yaşar Ersoy'a gönderdiği yazıyla da memnuniyetlerini ve teşekkürlerini belirtir. Onlarca olan bu içerikteki yazılardan ve basında çıkan söyleşilerden bir örnek olarak Türk Tiyatrosu'nun duayeni, hocaların hocası Yıldız Kenter'in vurguladıkları şöyledir:

> "*Birçok festivallerde bulundum. Şunu rahatlıkla söyleyebilirim: Çok iyi bir organizasyon... herşey çok güzel... seyirci mükemmel. Yaşar Ersoy'un burada ne kadar büyük bir çabası ve siz seyircilerin desteğiniz olduğunu görüyorum. Tiyatroya gönlünü, kafasını ve yaşamını veren Yaşar Ersoy gibi bir hocaya çok teşekkür ediyorum.*"

Yaşar Ersoy'a, birçok başarısının yanında Kıbrıs Tiyatro Festivali'nin mimarı ve bütün engellemelere rağmen festivali başarıyla sürdürmesi nedeniyle, Necati Özkan Vakfı tarafından 2007 yılında "*Kültür Sanat Başarı Ödülü*" verilir. Basında ise, ortaya koyduğu mücadele, özveri ve sanatsal yaratıcılık belirtilerek o, "*Tiyatromuzun yorulmaz şövalyesi*" olarak adlandırılır.

Sedef Şahin, Yıldız Kenter ve Yaşar Ersoy, Lefkoşa, 2010

Kıbrıs Tiyatro Festivali'nde seyirciler, Lefkoşa, 2010

"Antilaik, İslamcı, Totaliter Bir Zorbanın" Lefkoşa'ya Düşen Gölgesi

Mağusa ve Girne belediyelerinin aldıkları çekilme kararının ardında, Belediye Tiyatrosu'nda yapılan durum değerlendirmesi ve Lefkoşa Belediye Başkanı Cemal Bulutoğluları ile yapılan toplantılarda, festivalin LBT tarafından sürdürülmesi kararı alınır. Ne yazık ki bu süreci takiben, festival sadece tek kentte ve tek salonda devam ettirilir. Festivalin organizasyon yükünü zaten Lefkoşa Belediye Tiyatrosu üstlendiğinden, bu konuda sonraki yıllarda da herhangi bir sıkıntı yaşanmamasına rağmen, finansal kısmı, sponsor katkıları ve festivalin bilet satış olanaklarıyla sağlanır. Her geçen yıl nitelikli bir izleyici potansiyeli oluşturan ve Yakın Doğu Üniversitesi Atatürk Kültür ve Kongre Merkezi'nin 700 kişilik büyük salonuna sığmayan festivalin en önemli destekçisi izleyicileri olur.

LBT, tiyatro sezonu boyunca LBT'nin sahnelediği oyunların yanı sıra her yıl düzenlenen tiyatro festivalinde, 12 yıl boyunca konuk olan farklı ekiplerin, farklı biçim ve biçemlerde sundukları toplam 122 oyunu izleyiciyle buluşturur. Yaşar Ersoy, tiyatro sanatı adına büyük düşlerinden biri olan bu festivalin kurumsallaşmasını sağladıktan, geleneğini ve kadrolarını oluşturduktan sonra festivalin yönetimini, büyük bir bahtiyarlıkla 12'nci yılda genç sanatçılara devreder. Yaşar Ersoy festivali genç sanatçılara devrettiği bu dönemde, festivalin ilk yılından itibaren birer protokolle bu festivale her yıl birer ikişer oyunla katılan TC Devlet Tiyatroları ve İstanbul Şehir Tiyatroları'yla LBT arasında, Türkiye'deki yönetimden kaynaklanan sıkıntılar yaşanmaya başlanır.

Türkiye'de 2002 yılından başlayarak Recep Tayyip Erdoğan ve AKP iktidarının egemenliğinde gerici-dinci, totaliter bir rejimin oluşması ve yaşamın tüm alanlarını dönüştürmeye başlaması, doğal olarak Türkiye'nin alt yönetimi olan Kuzey Kıbrıs'ı etkiliği gibi LBT ve Kıbrıs Tiyatro Festivali'ne de gölgesini düşürür.

Türkiye'de demokrasi, insan hakları, düşünce özgürlüğü diyerek ve "mağdur edebiyatı" yaparak seçim kazanan Erdoğan-AKP iktidarı döneminde adım adım çağdaş, laik, demokratik değerler ve yapılar bir bir dinci-gerici anlayışla dönüştürülürken, sanat ve bilim kurumları da payına düşeni alır. Bu amaçla sanatın tüm alanlarını kapsayacak ve zapt-u rapt altına alacak TÜ-

SAK(*Türkiye Sanat Kurumu*) kanun tasarısı hazırlanarak sanat kurumlarının başında "*Demoklesin Kılıcı*" gibi asılı tutulur. Devlet Tiyatroları, Devlet Opera ve Balesi, Senfoni Orkestrası, İstanbul Şehir Tiyatroları gibi kurumların yönetimlerine müdahale edilir. Kendi anlayışlarına uyarca olmayan bu kurumların yöneticileri değiştirilir.

Yaşar Ersoy'un girişimiyle LBT'ye ve Kıbrıs Tiyatro Festivali'ne açılım sağlamak amacıyla eşitlik ve karşılıklı işlerlik çerçevesinde TC Devlet Tiyatroları ve İstanbul Şehir Tiyatroları ile LBT arasında imzalanan "*işbirliği protokolleri*" ise bu aşamada sekteye uğrar. Sağlıklı işleyen bu protokoller, AKP'nin bu kurumlara atadığı yandaş yöneticiler sayesinde 2013 yılından itibaren ite kaka yürür. Özellikle TC Devlet Tiyatroları Genel Müdür görevinden Lemi Bilgin'in alınması, LBT ve TC Devlet Tiyatroları'nın ilişkilerinin zayıflamasına ve süreç içinde kopmasına neden olur. Çünkü Erdoğan-AKP iktidarının atadığı yandaş yöneticiler LBT'nin sanat anlayışından ve duruşundan rahatsız olurlar.

Erdoğan-AKP iktidarına karşı İstanbul Taksim Gezi Parkı Direnişi'nin yaşandığı 2013 yılında LBT, Yaşar Ersoy'un yönetiminde sahnelediği ve özgürlüğe, eşitliği ve adalete adadığı "*Ada*" oyunu TC Devlet Tiyatroları ve İstanbul Şehir Tiyatroları ile LBT'nin işbiriliği protokolü çerçevesinde, İstanbul'da ve Trabzon'da da izliyeciye sunulur. Ayrıca Bursa Nilüfer Belediyesi'nin davetlisi olarak LBT "*Ada*" oyununu Bursa'da izleyici ile buluşturur. Bu temsiller sonrasında oyuncularla birlikte izleyiciyi selamlayan ve teşekkür eden yönetmen Yaşar Ersoy, oyunu, özgürlük ve adalet için direnenlere, tutuklu gazetecilere, aydınlara ve başta Berkin Elvan olmak üzere Gezi Parkı Direnişi'nde öldürülenlere ithaf eder. Özellikle bir hafta süren İstanbul temsillerinin bazılarında oyun bitiminde izleyiciler "*Her Yer Taksim, Her Yer Direniş*" sloganları ile sanatçıları alkışlarken salondaki coşku artar ve kimi izleyicilerin gözlerinden yaşlar aktığı görülür. Oyunun içeriği ve özellikle yönetmen Yaşar Ersoy'un söylemi izleyiciler tarafından alkışlanırken, Türkiyeli tiyatro yöneticilerini rahatsız eder. Bu dönemde LBT'nin genel sanat çizgisi ve özel olarak bu olaylar üzerine TC Devlet Tiyatroları LBT ile ilişkilerini keser ve 2014 tarihinden itibaren de Kıbrıs Tiyatro Festivali'ne katılmayacağını bildirir.

2015 Ocak ayında ise İstanbul'da Kerem Yılmazer Sahnesi'nde LBT'nin sunduğu "*Kıbrıs Rumca Küstüm Türkçe Kırıldım*" oyununun içeriği, İstanbul Büyükşehir Belediyesi ve Şehir Tiyatroları yöneticilerinin rahatsızlığını iyi-

ce tırmandırır. Oyunda, Türkiye'nin Kıbrıs'ta işgalci olarak sunulması ve AKP yönetimi ile ona uyarca olan muhalefeti işaret eden Fazie Özdemirciler'in aşağıdaki dizeleri, tırmanan rahatsızlığı doruğa taşır.

"Bizim buralarda Yaz, şeriata aşık
dangalakların peşine takılıp giden
aslan bir demoktartır, liberaldir.
Bizim burlarda Yaz:
Hünkarbeğendi bir sol
İmam bayıldı bir sağdır.
Bizim buralarda Yaz'ın yüzünden düşen,
gökten indiği farz edilen kitabtır.
Bizim buralarda Yaz;
celladına yaltaklanan sahte bir ibadet,
gramafonsuz bir Cuma'dır.
Yaz sonbaharı kendi cehennemine
ulayarak geçiyor."

Erdoğan-AKP iktidarı döneminde Tükiye'de özgürlüklerin kısıtlanması, gazetecilerin, sanatçıların, akademisyenlerin, aydınların, muhalif olan herkesin tutuklanması, işten atılması ve baskı altına alınması her geçen gün artar. Tüm bu antidemokratik uygulamaları kınamak ve özellikle İstanbul Şehir Tiyartoları'ndan atılan, haklarında soruşturma açılan sanatçılara desteğini belirtmek amacıyla LBT, 27 Ağustos 2015'de bir basın bildirisi yayınlayarak saffını belirler.

Aynı yıl, 2015 yılında, Kuzey Kıbrıs'ta yapılan seçimlerde Mustafa Akıncı, cumhurbaşkanı seçilir. Seçildikten hemen sonra, KKTC ile Türkiye'nin ilişkisinin "*Yavruvatan-Anavatan*" ilişkisinden çıkartılıp, sağlıklı, kardeş ve dost iki ülke ilişkisine dönmesi gerektiğini açıklar. Türkiye yöneticilerinin, her zaman beslenmeye ve yönetilmeye muhtaç bir "*Yavru*" olarak gördükleri Kıbrıs'tan, en üst düzeyde böyle bir ses çıkması tepkilere neden olur. KKTC Cumhurbaşkanı Akıncı'nın bu açıklamsına başta TC Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'dan ve dinci-milliyetci çevrelerden sert tepkiler gelir. Bu tepkiler, "*Kuzey Kıbrıs'ı ilhak edelim*" söylemlerine kadar varır.

Aynı yıl, İstanbul Şehir Tiyatroları, LBT'nin sanat anlayışından duyduğu rahatsızlıktan dolayı - *istemeye istemeye* – iki oyunla, 13. Kıbırs Tiyatro Festivali'ne katılır. Festivalde, İstanbul Şehir Tiyatroları'nın "*12 Öfkeli Adam*" oyununu, Kuzey Kıbrıs'ta, sanata ve sanatçıya her zaman destek veren politikacıların başında gelen Mustafa Akıncı, cumhurbaşkanı sıfatıyla eşiyle birlikte izler. Oyunun bitiminde, Festival Komitesi Başkanı Kıymet Karabiber, Şehir Tiyatroları Sanat Yönetmeni Erhan Yazıcıoğlu'na teşekkür ederek, festivalin anı plaketini takdim eder. Yazıcıoğlu ise "*Yavruvatanda bulunmaktan mutlu olduklarını*" söyleyerek, festivalde emeği geçenlere ve izyelicilere teşekkür eder. Tüm izleyicilerle birlikte Cumhurbaşkanı Akıncı da sanatçıları ayakta alkışlayarak salondan ayrılır. Akıncı'nın sahneye çıkıp ya da kulise gidip sanatçıları tebrik etmemesine içerleyen Erhan Yazıcıoğlu, bunu, sahnede yaptığı konuşmadaki "*Yavruvatan*" ifadesini kullanmasına karşı, Akıncı'nın bir tepkisi olarak algılar. Oysa, sanata en çok destek veren politikacılardan biri olarak Akıncı'nın, festivalde sunulan hiçbir oyunda sahneye çıkıp sanatçıları tebrik etme alışkanlığı yoktur... O, her zaman sanatçıları ayakta alkışlayarak salondan ayrılır.

Temsilden sonra, İstanbul Şehir Tiyatroları sanatçılarına verilen yemekte konuk Sanat Yönetmeni Erhan Yazıcıoğlu ve müdürleri Akıncı'nın bu tavrını eleştiriken; "*Anavatan yavruvatan*", "*Suyunuzu bile biz veriyoruz*", "*Kıbrıslılar Türkiye'yi değil İngiliz yönetimini tercih ederler*", "*Kıbrıslılar Türkiyelileri sevmez*" ve "*bizim şehitlerimiz var burada*" diyerek, tıpkı bir sömürge valisi ağzıyla söylemlerde bulunurlar. Bu söylemler karşısında Festival Repertuvar Sorumlusu Aliye Ummanel'in ve Yaşar Ersoy'un "*sizler bizim misafirimizsiniz, bu konuları konuşmayalım sonra birbirimizi üzeriz, kırarız*" gibi sağduyulu söylemlerine rağmen, konuklar ısrarla aynı aşağılayıcı, tahrik edici tutum ve söylemlerini sürdürürler. Bunun üzerine Yaşar Ersoy ve Aliye Ummanel'in "*sizin cumhurbaşkanınız sahneye çıkıp sanatçıları tebrik ediyor mu? Yoksa sesinizi kısmaya, kurumlarınızı kapatmaya mı çalışıyor?*" demeleri ve buna benzer söylemleri karşısında, Erdoğan'ı savunmaya geçen Şehir Tiyatroları yöneticileri iyice hırçınlaşırlar. Alkolün de etkisiyle gergin geçen akşam yemeğine ev sahipliği yapan LBT yöneticilerinin misafirperver ve olgun tutumları sayesinde skandal bir olayın yaşanması önlenir. Ancak LBT ile İstanbul Şehir Tiyatroları'nın ilişkileri "*işbirliriği protokolü*"ne rağmen kopma noktasına gelir.

Lefkoşa Belediye Tiyatrosu'nun ikinci kuşak sanatçıları tarafından organizasyon çalışmları süren ve 2016 Eylül'ünde 14'üncüsü gerçekleşecek festival öncesinde, Türkiye'de 15 Temmuz 2016 tarihinde yaşanan askeri darbe girişimi ardından, Tayyip Erdoğan ve AKP yönetimi "*Olağanüstü Hal*" ilan eder.

"*Olağanüstü Hal*" yönetimiyle birlikte Türkiye'de demokrasi ve özgürlükler ortadan kalkar, insan haklarında ihlaller yaşanır, yüzlerce gazeteci, yazar, akedemisyen tutuklanıp hapishaneye konur, binlerce insan işten çıkartılır. Hayatın her alanında dinci-gerici anlayış egemen olur ve Türkiye'de bir korku imparatorluğu oluşturulur. Bu korku imparatorluğunun başında da yasamayı, yürütmeyi, yargıyı, orduyu, polisi ve medyayı kendine bağlı ve biat eder duruma getiren Recep Tayyip Erdoğan vardır. Türkiye'de Recep Tayyip Erdoğan'ın başbakanlık döneminde başlayan gerici-dinci, totaliter yönetim biçimi, onun, Cumhurbaşkanlığı döneminde "*Tek Adam*" anlayışıyla daha da artar ve 15 Temmuz 2016 sonrasıda ilan edilen "*Olağanüstü Hal*" ile tam bir islam faşizmine dönüşür.

Türkiye'nin alt yönetiminde olan Kuzey Kıbrıs da doğal olarak, tüm bu süreçlerde yaşananların, bu antidemoktarik, antilaik uygulamaların etkisi altında kalır. Bu olumsuz gelişmelerden, Kıbrıs Tiyarto Festivali de etkilenir. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür İşleri Daire Başkanlığı ve Şehir Tiyatroları yöneticileri ile LBT arasında soğuk, dondurucu havalar esmektedir. LBT'nin düzenlediği Kıbrıs Tiyatro Festivali'nin 14'üncüsüne önce sudan sebelerle katılmayacağını bildiren İstanbul Şehir Tiyatroları, sonra bizzat LTB başkanı Mehmet Harmancı'nın, İstanbul Büyükşehir Belediye başkanı Kadir Topbaş ile görüşmesinin ardından, Shakespeare'n "*Onikinci Gece*" oyunuyla festivale katılabileceklerini bildirirler. "*Onikinci Gece*" oyunu festivalin açılış oyunu olacağından dolayı yapılacak konuşmaların içeriğinden endişe eden İstanbullu yöneticiler, hem LBT'ye, hem LTB'ye uyarılarda bulunurlar. Uyarılar ise, özellikle İstanbul Şehir Tiyatroları'ndan işten durdurulan, haklarında soruşturma açılan santçılarla ilgili ve Türkiye'ye yönelik eleştirel bir söylemin olmaması yönünde olur. Festival Yönetimi ise endişe etmemelerini, bu konunun Festival Yönetimini bağladığını belirtir. Buna rağmen İstanbul Şehir Tiyatroları, Kıbrıs Tiyatro Festivali'nin başlamasına bir ay kala, festivale katılamayacağını kesin bir dille bildirir. Türkiye'den esen baskıcı, yasakçı korku rüzgarları, TC Devlet Tiyatroları'ndan sonra İstanbul Şehir Tiyatroları'nın da Kıbrıs Tiyatro Festivali'ne katılmasına engel oluşturur. Hem de bu iki tiyatro kurumunun LBT ile bu amaçla yapılmış işbirliği prokolü olamsına rağmen... Çünkü LBT'nin sanat anlayışı, sanat çizgisi, söylemi, duruşu ve son dönemde İstanbul'da sahnelediği oyunlar, Türkiye'deki dinci-gerici eğemen çevreleri ciddi şekilde rahatsız etmiştir.

Bunun üzerine, 2016 yılındaki festivalin açılış akşamında bir konuşma yapan Yaşar Ersoy, Recep Tayyip Erdoğan'ın ve AKP'nin yarattığı korku imparatorluğunu işaret ederek, festivalin, "*Antilaik, İslamcı, totaliter bir zorba*"ya rağmen, çizgisinden ödün vermeden devam ettiğini ve edeceğini vurgular. Yaşar Ersoy'un bu onurlu, cesaretli aydın sanatçı duruşu ve söylemi, basında geniş yankı bulur. Gazeteler "*Yaşar Ersoy halkların sesi oldu*" şeklinde yayınlar yaparken, onun bu söylemi sosyal medyada da geniş şekilde yer alır. 14. Kıbrıs Tiyatro Festivali ise yapılan konuşmalardan sonra Gogol'ün yazdığı, Genco Erkal'ın yönetip oynadığı "*Bir Delinin Hatıra Defteri*" oyunu ile başlar.

Yeni Festivallere Doğru

Lefkoşa Türk Belediyesi'nin, tiyatro festivalini tek başına sürdüreceği konusunda yaptığı açıklamanın ardından, Mağusa ve Girne Belediyeleri, kendilerinin de bölgelerinde ayrı tiyatro festivali düzenleyecekleri açıklamasını yaparlar. Gönyeli Belediyesi'yle de temas kurarak alternatif bir tiyatro festivali için görüşmeler gerçekleştirirler. Başarılabilse ülkede tiyatro sanatı açısından festivallerin çoğalması adına olumlu olarak addedilebilecek bu çaba, etik açıdan devam eden bir festivali sekteye uğratma girişimi olarak da değerlendirilebilir. Toplumsal yarar gözetmesi gereken siyasilerin, sanatsal bir organizasyona belli bir siyasi oluşumun, bir partinin damgasını vurma girişimleri de etik açıdan sorgulanabilecek bir diğer husustur. Ancak, üç belediyenin alternatif tiyatro festivali projesi, sadece düşüncede kalır ve hayata geçirilemez. Girne Belediye Başkanı Sümer Aygın'ın bizzat Yaşar Ersoy'a söylediğine göre, Girne Belediyesi bu festivalden ayrılma kararından memnun değildir. Aygın, Oktay Kayalp'ın ısrarları ve CTP yönetiminin ona yeşil ışık yakmasıyla birlikte, parti kararına uymak zorunda kalmıştır. Mağusa'nın zaten köklü bir festivali vardır ve bu festival kente damgasını vurmuş önemli uluslararası organizasyonlardan biridir. Halbuki Girne bölgesi bu tür etkinliklerin eksikliğini yaşamaktadır.

Girne'de, o yılki festivalin açılışıyla birlikte hizmete girecek olan yeni amfitiyatroda oyunlar sahnelemek isteyen Belediye Başkanı Sümer Aygın, görkemli gösteriden mahrum kalmıştır. Her yıl Lefkoşa'da başlayan festival, Kostas Feris'in yazıp yönettiği ve sinemaya da taşıdığı çok ünlü "*Rembetiko*" oyunuyla yapılacaktır. Feris'in rejisiyle festivale taşınan oyun yerine, amfitiyatronun açılışı halk dansları gösterileriyle gerçekleştirilir. Buna rağmen Girne'de tiyatro sahneletme sevdasından vazgeçmeyen belediye başkanı, Yaşar Ersoy'a "*sizin kazanda pişenden bizim tencereye de aktaralım*" misali, festivale katılan oyunlardan en azından 1-2 tanesinin Girne'ye de taşınması teklifini yapar. Ersoy buna karşılık, bunun bir protokol çerçevesinde ve söz konusu belediyenin festivale doğrudan destek verdiğini deklare etmesiyle yapılabileceğini söyler. Bu teklifine, LBT'den istediği biçimde olumlu yanıt alamayan Sümer Aygın ve Girne Belediyesi, bir süre sonra Haziran ayını kapsayacak şekilde "*Girne Kültür Sanat Festivali*"ni gündeme getirir. Bu girişim,

2014 yılında göreve gelen yeni Belediye Başkanı Nidai Güngördü döneminde de devam ettirilir. Girne'de, üç yıldan beri bütün bir yaz mevsimini kapsayan etkinlikler, sadece tiyatroyu değil konser, gösteri ve benzeri sanatsal etkinlikleri de içerecek şekilde Girne Kültür Sanat Günleri adı altında düzenlenmektedir. Yaşar Ersoy'un, ülkeye bir tiyatro festivali kazandırma düşü gerçeğe dönüşür ve yıllar içinde kurumlaşırken, bu doğrultuda ilerleyen yıllarda çeşitli belediyeler bünyesinde yeni tiyatro festivalleri düzenlenmeye başlanır. Çatalköy Belediyesi'nin "*Beşparmaklar Tiyatro Festivali*", Güzelyurt Belediyesi'nin "*Güzelyurt Tiyatro Günleri*" ve Beyarmudu Belediyesi'nin "*Mesarya Tiyatro Şöleni*" gibi organizasyonlarla tiyatro sanatı adanın dört bir yanında zemin bulur.

Şeher'deki Çöp Dağları Arasında LBT

Lefkoşa Belediye Tiyatrosu, kurulduğu günden beri herhangi bir özerkliğe ve tüzel kişiliğe sahip olmaz. Yaşar Ersoy ve ekip arkadaşlarının, yıllar boyunca tiyatronun özerkliği adına ortaya koydukları onca uğraşlara rağmen, daha önce de söz ettiğimiz gibi bu istem sürekli olarak siyasetin ve bürokrasinin engelinde takılı kalır. Devleti yönetenlerin demokrasi anlayışlarındaki sığlıktan dolayı bu durum, ister sağdan ister soldan siyasetçilerin, sanatın bağımsız bir duruş içinde olmasını bir türlü kabullenemiyor olmalarından kaynaklanmaktadır. Sanattan, anlamasalar dahi, iplerin her zaman kendi ellerinde olması kuşkusuz daha çok işlerine gelmektedir. Buna rağmen, kurulduğu günden itibaren ortaya koyduğu duruş, sanatsal nitelik ve ödünsüz tavırları sayesinde LBT, hangi partinin belediye başkanı görevde olursa olsun, her zaman için tüm oyunlarını ve düzenlediği her etkinliğini fikri düzeyde bir özerklikle yürütür. Gazeteci Hasan Hastürer bu konuyu şöyle yazar:

"*LBT sanatçıları, iktidarların değişen rüzgârlarına hiç kapılmadan, dik sanatçı duruşlarıyla tiyatroya dokunulmazlık, kişilik kazandırdılar... Bunu başardıkları için gelen belediye başkanlarına ayak uydurmak yerine, yeni başkanlar onlara ayak uydurur.*"

Sanat adına yapılacak etkinlikler ve ortaya konacak ürünlerle ilgili kararları sanatçılar alır, belediye yönetimi de bu kararlara müdahale etmeksizin sanatçıların işlerini kolaylaştırmak adına her zaman onay mercii olur.

Kitabımızın son bölümünde daha detaylı olarak ele alacağımız gibi, Yaşar Ersoy'dan başlayarak tiyatronun kurucu kadrosunda görev alan tüm sanatçılar, gençlerin önünü açabilmek ve tiyatroda kendilerinden sonra da sürekliliği sağlayabilmek için erken emekli olurlar. Emekliliğe rağmen, yürekteki ateş yanmaya devam ettiği sürece, sanat hayat boyu sürdürülebilen bir uğraş olduğu için tiyatroyla olan bağlar kopartılmaz. Özellikle Yaşar Ersoy, yıllar içinde oyunlar sahnelemeye ve oynamaya, Erol Refikoğlu ve Osman Alkaş da oyunlarda izleyiciyle buluşmaya devam ederler. Yaşar Ersoy, yönetsel anlamda tiyatronun yönetimini devralan gençlerin yanında durmayı ve onlara destek olmayı sürdürür. Emekli olduğu için yasal bir bağı olmadığından, belediye yönetimi tarafından gönüllülük esasına dayalı Kültür Sanat Koordinatörlüğü görevini üstlenir. Sadece bu işi yapmak için gerekli ihtiyaçlarını karşılayacak düzeyde bile olmayan, cüz-i bir ödenek alan, kimi zaman da almayan Ersoy'un bu görevi 2006 yılına kadar devam eder. O yıl Kamu Görevlileri Yasası'nda yapılan değişiklikle, kamudan emekli olanların her ne şekilde olursa olsun kamuda az ya da çok ödenekli bir görev alamayacakları karara bağlanır. Sanatçının olgunluk çağı diyebileceğimiz 50'li yaşların başında, gençlerin önünü açmak için diğer sanatçı arkadaşlarıyla birlikte resmi pozisyonlarını terkeden Yaşar Ersoy, Osman Alkaş ve Erol Refikoğlu'nun tiyatro ile bağları, bu yasa değişikliği ile birlikte tamamen kopma noktasına gelir.

Diğer yandan LBT'nin sanatla ilgili kadroları tamamen dolmuş, geriden gelmekte olan sanatçı adayları ne LBT ne de Lefkoşa Belediye Orkestrası'nda istihdam olanağı bulamamaktadırlar. Zaman zaman oyunlarda ve konserlerde hizmet alımı yoluyla ihtiyaca göre geçici hizmet alımları yapılırken, kadrolardaki doluluk, sanatın nesiller boyu sürekliliği adına bir tıkanmayı da beraberinde getirecek sıkıntılı bir durumu içermektedir. Devleti yöneten siyasetçilerin kamu harcamalarını kısıtlamak ve bütçeyi rahatlatmak adına aldıkları kararlarla gelişen yeni durum, Lefkoşa Türk Belediyesi bünyesindeki tüm sanat birimleri için büyük bir sorun olarak gündemin başına oturur. Sanatçılar sorunu çözmek için bir araya gelirler. Tiyatronun kurucu kadrosundaki isimlerle bir araya gelen genç kuşak sanatçıların toplantısının yanı

sıra, dönemin Belediye Başkanı Cemal Bulutoğluları, Başbakan Ferdi Sabit Soyer ve Başsavcılık'la yaptıkları görüşmelerden, "*Dernekler Yasası*" çerçevesinde bir tüzük hazırlanması ve LTB Kültür Sanat Kurumu'nun kurulması fikri öne çıkar. Belediye Meclisi'nde temsil edilen tüm siyasi partilere mensup üyelerle yapılan görüşmeler neticesinde, bu kurumun oluşturulması konusunda karar üretilir ve tüzük hazırlandıktan sonra ilgili mercilere yapılan başvuruların ardından; Başsavcılık, İçişleri Bakanlığı, Lefkoşa Kaymakamlığı ve Lefkoşa Belediye Meclisi'nin onayı ile LTB Kültür Sanat Kurumu kurulur. Tüzük çerçevesinde oluşturulan kurum, LTB bünyesindeki sanatsal faaliyetlerin, düşünsel ve idari anlamda özerkliğinin yasal tescili gibi olur. Belediye Meclisi'nin, Kurum'un faaliyetlerini sürdürebilmesi için Belediye bütçesinden her ay 30 bin lira aktarılması yönünde aldığı kararla birlikte, LTB Kültür Sanat Kurumu'nun mali özerkliği de bir yere kadar sağlanmış olur.

Önceki dönemde sanata dair mali ihtiyaçlar için belediye yönetimine yapılan başvurular, park, bahçe, temizlik, sağlık vd. beledi ihtiyaçlarla birlikte sıraya girerken, yeni süreçle birlikte LTB bünyesinde sürdürülen sanat faaliyetleri, LBT Kültür Sanat Kurumu ile bürokrasi çarkının dişlilerinden kurtararılmış olur. İdari ve mali işleyişin yanı sıra gişe gelirleri de, her türlü denetime açık olacak şekilde, Kültür Sanat Kurumu'nun uhdesi altında sürdürülmeye başlanır. Lefkoşa Belediye Tiyatrosu, Lefkoşa Belediye Orkestrası, o yıllarda kurulan LTB Türk Müziği Topluluğu ve 2003 yılından beri sürdürülen Kıbrıs Tiyatro Festivali, Kültür Sanat Kurumu'nun idari inisiyatifi ve kuruma her ay sağlanan 30 bin liralık bütçe ile çok rahat bir işleyiş içine girer. Bu kapsamda gençlerin önünü açmak ve sanatta usta çırak ilişkisi çerçevesinde bir geçiş sürecini sağlamak amacıyla mali kaybı göze alıp erken emekliye ayrılan Kıbrıs Türk Tiyatro Hareketi'nin duayen sanatçılarının LBT ile bağları yeniden sağlanır. Baştan beri yalnız kendi için yaşayan ve sadece kendi çıkar hesaplarının peşinde koşup duran bazı bencil kafalar, LBT'nin kurucu duayen sanatçılarının bu fedakârlıklarına bir anlam veremezler ve öküz altında buzağı ararlar. Kendilerinin ortaya attıkları bencilce sorulara bencilce yanıtlar bulmaya devam ederler. Açık seçik ortada olan, LBT'nin ve sanatın geleceğini sağlama almak adına her anlamda yapılmış fedakârlıktır.

En önemlisi de o yıllarda mezun olup gelen ve LBT'de çalışmak isteyen, aynı zamanda LBT'nin de ihtiyaç duyduğu genç sanatçılar, belediyede yaşa-

nan mali krizden ve yasal engellerden dolayı sürekli statüdeki herhangi bir kadroya girememektedirler. LBT Kültür Sanat Kurumu, bu soruna da tercih edilen olmamakla birlikte bir çözüm olanağı yaratmış olur. Yeni mezun gençler, "*hizmet alımı*" kapsamında LBT'de çalışma olanağı bulurlar. Mali krizden dolayı tatminkâr ücret alamasalar dahi, LBT ile yeni mezun genç sanatçılar arasında organik bir bağ oluşur. LBT Kültür Sanat Kurumu, ileride konjonktür yakalandığında ve yönetime demokratik baskı uygulandığında, bu genç sanatçıların, belediyenin sürekli kadrolarına aktarılmalarında basamak görevi görür. Bu sayede 2006 yılından bu kitabın yayımlandığı tarihe kadar, hatta yeni seçenek yaratılmadığı sürece, LBT her sahnelediği oyunda ve yaptığı etkinliklerde "*hizmet alımı*" kapsamında sanatçı ve teknisyenler çalıştırarak faaliyetlerini aksatmadan sürdürme olanağına kavuşur.

2012 yılında Belediye'nin, resmen ilan edilmemiş olsa da içine girdiği mali kriz ve ardından batışında ciddi sorunlar yaşanır. Cemal Bulutoğluları'nın, 2006 yılından itibaren başkanlık yaptığı belediyedeki ikinci döneminde, daha çok şişirilen kadrolardan kaynaklı, siyasetin de neredeyse doğrudan müdahil olduğu ve mafya tipi ilişkilerin devreye girdiğinin iddia edildiği dönemde ortaya çıkan tablo, hiç de iyi bir görünüm arzetmez. Kötü mali yönetimin ortaya çıkardığı tablo, bini aşkın belediye personelinin maaşlarının ödenemez hale gelmesine neden olur. Belediye Emekçileri Sendikası'nın (BES) aldığı grev kararı, ikibin yıldan fazla bir geçmişi olan tarihi kent Lefkoşa'yı neredeyse bir yıla yayılan süreçte içinde yaşanamayacak bir kente dönüştürür. Beledi hizmetlerin grevle birlikte sekteye uğraması, günlerce haftalarca toplanmayan çöplerden tepeler oluşmasına neden olurken, başkenti salgın hastalıkların hedefi haline getirir.

Bu süreçte, LBT de doğal olarak payına düşeni alır. Kadrolu personel ödenemez, LTB Kültür Sanat Kurumu'na, Belediye Meclisi kararına rağmen gerekli bütçe aktarılmadığı için "*hizmet alımları*" ve oyunların sahnelenmesi için gerekli her türlü alım yapılamaz hale gelir. Önceden planlanan Antalya ve Eskişehir'deki tiyatro festivallerine katılım sekteye uğrar. Belediye Emekçileri Sendikası'nın 75 gün boyunca devam eden grevi, Cumhurbaşkanı Eroğlu'nun bizzat başkanlık ettiği Bakanlar Kurulu kararıyla yasaklanır. Yasağa uymayan çalışanlarla polis arasında şiddetli sokak çatışmalarının yaşandığı günlerden geçilmektedir. 16 Mayıs 2012 tarihinde LBT sanatçılarının ve teknik ekibinin

tamamının katıldığı basın toplantısında, hükümetin uyguladığı şiddet ve yasaklama kararı protesto edilir. LBT adına hazırlanan basın bildirisini sunan Yaşar Ersoy, yapılanları "*çalışanların emeğine karşı saldırı ve ülke demokrasisine karşı bir darbe*" olarak nitelendirir ve antidemokratik uygulamaları LBT olarak şiddetle kınadıklarını dile getirir. Yaşar Ersoy, LBT adına sunduğu basın bildirisinde davetli oldukları festivallere katılmayacaklarını ve 76 günden beri tüm belediye çalışanları ile birlikte maaş ve ücret alamadıklarını belirterek, emeğin hakkının alınacağı güne kadar tüm çalışanlarla birlikte mücadele edeceklerini, yaşamsal ve varoluşsal koşullarının tehdit altında olduğunu kamuoyuna açıklar.

LBT adına yapılan açıklama doğrultusunda LBT sanatçıları ve teknik ekibi, Yaşar Ersoy yöetiminde bir sokak tiyatrosu sahneleyerek yaşanan sorunları sanatın etkili gücüyle de dile getirirler. 18 Mayıs 2012 tarihinde Lefkoşa Belediye Başkanlığı binası önünde sahnelenen "*Yalan Rüzgârları*" adlı müzikler, şarkılar ve şiirlerle bezeli bu oyun, aynı zamanda Kuzey Kıbrıs'ta pek görülmeyen çarpıcı ve bir o kadar da etkili bir eylemdir. "*Yalan Rüzgârları*", yöneticileri eleştiren, alay eden, gülünçleştiren ve yalanlarını deşifre eden bir karamizah ürünü olarak kayda geçer. Belediye çalışanları ve Lefkoşa sakinleri bu eyleme büyük bir coşkuyla destek verirler. Yöneticiler, yalanları ve usulsüzlükleriyle yüzleştikleri için rahatsız olurlarken, ertesi günkü gazete manşetlerinden yansıyan ifadeler eylemin toplum tarafından takdirle karşılandığının belgesi olur.

Atanmış Kayyumun Yok Saydığı Sanat ve Sanatçıların Direnişi

Belediye yönetimi ve hükümetin, çalışanların grev yapmasına neden olan soruna çözüm getiremiyor olması polisle eylemciler arasında şiddet içeren çatışmaların yaşanmasına da neden olur. İrsen Küçük başkanlığındaki Bakanlar Kurulu'nun çözümü, Belediye Başkanı Cemal Bulutoğluları ile tüm Belediye Meclis üyelerini 90 gün süreyle görevden uzaklaştıran karardır. Anayasa'ya aykırı olduğu gerekçesiyle muhalefet partileri tarafından Yüksek Mahkeme'de dava konusu olan bu kararla birlikte, belediye yönetiminin başı-

na, 8 kişilik ekibiyle birlikte dönemin Lefkoşa Kaymakamı Kemal Deniz Dana kayyum olarak atanır. Demokratik seçimle ve halkın oylarıyla iş başına gelmiş olan belediye yönetimi görevden alınırken, Lefkoşa kentinde antidemokratik bir yönetim anlayışının hakim kılınacağı yeni bir dönem başlamış olur. Bu dönemde, sanat en son düşünülecek olan alandır. Nitekim, belediyenin sorunlarına çözüm bulmak adına tüm birimlerle yapılan toplantılara en son Kültür Sanat Şubesi çağrılır.

Kayyum ve 8 kişilik yönetim ekibiyle birlikte müdür, müdür muavinleri, şube amirleri ve birim sorumlularının katıldığı ve sorunların görüşüleceği toplantıya LBT Sanat Yönetmeni Kıymet Karabiber ve Sanat Koordinatörü sıfatıyla Yaşar Ersoy da katılır. Kemal Deniz Dana ve 8 kişilik ekibi, Yaşar Ersoy'un toplantıdan çıkmasını söylerler. Bunun üzerine Kıymet Karabiber, Yaşar Ersoy'un da toplantıya katılması gerektiğini, LBT Kültür Sanat Kurumu'nun sorunlarını birlikte aktaracaklarını, aksi taktirde kendisinin de toplantıya katılmayacağını beyan eder. Kayyum ve ekibi bu isteğe itiraz ederler. Tüm yönetim birimlerinde korku ve sinmişliğin hakim olduğu bu koşullarda, yıllarca birlikte çalıştıkları, grev günlerinde omuz omuza mücadele verdikleri, yönetici konumunda olan 20'ye yakın mesai arkadaşlarından , kayyumun bu dışlayıcı anlamsız talebine, kimse sesini çıkaramamaktadır. Herkesin başı bu ayıbın ve haksızlığın karşısında öne eğilir, gözler başka yönlere çevrilirken, Kayyum haricinde, toplantıya konuşmamanın, görmemenin, duymamanın kahredici sessizliği ve hüznü hakimdir. Böylesi bir atmosferde, Kıymet Karabiber ve Yaşar Ersoy'un Kayyum ve yönetim ekibiyle girdikleri sert ve gergin tartışmaların ardından her ikisinin de toplantıya katılımları kabul edilir. "*Dakika 1*; *Gol 1*" örneğindeki gibi, Kayyum Yönetimi'nin bu tavrı, yeni yönetimin sanata bakışının, yaklaşımının göstergesi ve sanat adına yaşanacak krizin de habercisi olur.

Her birimin ardından en sona bırakılan sanat şubesi için yaşanan toplantı krizinin aşılmasından sonra sanatçıların kayyumla yaptıkları görüşmede, dile getirdikleri ilk husus, ödemek zorunda oldukları hizmet alımlarının ücretleri ve faturalardır. Yaşar Ersoy ve Kıymet Karabiber, Kayyum Yönetimi tarafından tüm diğer birimlerin faturaları ve çalışanların ücretleriyle maaşları ödendiği halde, Kültür Sanat Kurumu'nun faturalarının halen beklediğini ve Belediye Meclisi kararıyla kuruma aktarılması gereken 30 bin liralık bütçenin

aktarılması gerektiğini dile getirirler. Bu talep üzerine "*Bu da nereden çıktı?*" diye çıkış yapan Kayyum Kemal Deniz Dana, bu ödemeyi yapmayacaklarını söyler. Yıllardan beri yönetimlerin sanata bakışının sığlığını ve umursamazlığını farklı vesileler ve örneklerle yaşamış olan sanatçılar, kayyumun bu çıkışından şaşkın değil ama kararlıdırlar. Defalarca girip çıktıkları toplantılardan, hükümet partisine mensup Belediye Meclisi üyesi Fatma Sabri ve Başbakan İrsen Küçük ile yapılan görüşmelerden herhangi bir sonuç alınamaz. Kemal Deniz Dana ile yaptıkları toplantılardan birinde ipler tamamen gerilir ve kopma noktasına gelir.Dana, sanatçılara, ellerinden usandığını ve kendisinin temizliğe, sağlığa, beledi işlere baktığını, sanatın da kimsenin umurunda olmadığını söyler. Kayyum'un sanat kurumunun faaliyetlerini önemsemediğini söylediği toplantıda BES Başkanı Savaş Bozat da vardır. Sanatçılarla birlikte kapıdan çıkarlarken Bozat'a eyleme geçme zamanlarının geldiği söylenir. O da onları onaylar.

LTB çalışanları dün de işbaşı yapmadı

"Yurttan Sesler Korosu Eşliğinde Yalan Rüzgarları"

LTB olayları...

Eylemcilere sanatçılardan sanatla büyük destek

Başta en köklü kuruluş olan LBT olmak üzere, LTB Kültür Sanat Kurumu mali bünyesinde faaliyetlerini sürdüren orkestra, koro ve festival oluşumları da 'olmak ya da olmamak' sorunuyla karşı karşıyadırlar. Karşılarında kurumun tüzüğünü iptal edeceğini söyleyen, yönetici konumundaki bir kayyum vardır. Tarih tekerrür etmiştir. Yıllar önce Belediye Başkanlığı için Mustafa Akıncı ile yarıştığı günlerde tiyatroyu yıktıracağını söyleyen Ramiz Manyera'nın yerinde, bu kez tiyatronun ve sanatın yaşam kaynaklarını kurutacak kararlar almaya çalışan Kayyum Kemal Deniz Dana vardır. Kıymet Karabiber ve Yaşar Ersoy tüm sanatçıları, yaşanan gelişmelerden haberdar eden bir toplantı organize ederler

ve bu toplantıda konuyu kamuoyuna mal edecek geniş katılımlı bir miting ve eylem kararı alınır. Mensubu oldukları siyasi partiye bakılmaksızın, görevden alınmış olan tüm meclis üyelerini, sivil toplum örgütlerini, tiyatroya ve sanata her zaman en çok sahip çıkan seyircileri ve basın mensuplarını bir araya getiren toplantı, 22 Temmuz 2012 tarihinde Belediye Tiyatrosu salonunda yapılır. "*Tiyatroma Dokunma - Sanatıma Dokunma*" belgisiyle düzenlenen bu toplantıda, sorun çözülmezse iki gün sonra tiyatro binası önünde bir miting yapılacağı açıklanır. Radyo ve televizyon kanalları ile basın organlarında manşete taşınan bu gelişmeler, bazı basın organlarında "*Dananın Kuyruğu Kopacak*" gibi iğneleyici ifadelerle yer bulur. Hükümet yanlısı basın yayın organları ise her zamanki gibi konuya kör ve sağırdır!

Çığ gibi büyüyen kamuoyunun tepkisi karşısında hükümet ve kayyum yönetimi manipülasyona ve inkâra yönelir. Lefkoşa Belediye Tiyatrosu'nu kapatmayı düşünmediklerini, sadece LTB Kültür Sanat Kurumu'nu ve bütçesini iptal edeceklerini açıklarlar. Bir yandan bu açıklamaları yaparlarken, diğer yandan üst düzey yönetici konumundaki müsteşarlar kendilerine yakın buldukları bazı LBT sanatçılarını "*sizi kandırıyorlar, kullanılyorlar, LBT kapatılmıyor*" diye ikna etmeye ve sanatçıların mücadelesini bölerek zaafa uğratmaya çalışırlar. Doğrudan LBT kapatılmıyordu ama LTB Kültür Sanat Kurumu'nun ve bütçesinin ortadan kaldırılması kararı LBT'nin hayat damarlarının kesilmesi anlamına geleceğinden, süreç içinde etkisizleştirilmesine yol açacaktı. Bunun bilincinde olan sanatçılar mücadeleyi elden bırakmazlar. Yaşar Ersoy, Kıymet Karabiber, Erol Refikoğlu ve Osman Alkaş'tan oluşan bir ekip basın yayın organlarını ziyaret ederek destek isterler. Özellikle özel radyo televizyon kanallarıyla hükümet yanlısı olmayan gazeteler konuyu gündemlerinin başına alırlar. Sanatçı ekibi iki gün boyunca neredeyse bir canlı yayından bir diğer canlı yayına, bir söyleşiden bir başka söyleşiye koşarlar. Kayyum yönetiminin sanatçıyı ve sanatı nasıl aşağıladığını ve LTB Kültür Sanat Kurumu'na yapılan müdahaleyi anlatarak kamuoyu oluşturmaya çalışırlar.

Sanatçıların hemen her programda ve söyleşide aynı içerik ve çerçevede yaptıkları konuşmaları Faize Özdemirciler, Afrika gazetesinin 22 Temmuz 2012 tarihli sayısında en çarpıcı bir şekilde yansıtan yazar olur. Tarihe not düşmek amacıyla bu söyleşiden kısa alıntıları kitabımıza da aktarıyoruz:

Faize Özdemirciler: *Olanca deliliği ile geldi Temmuz, cahilce, pervasızca geldi. Bu sefer egemen olduğu sahnelerle yetinmeyeceğini, ülkemizin en üretken, en istikrarlı tiyatro sahnesine de el koyabileceğinin mesajını vererek geldi. 33 yıllık geçmişinde iktidarlarla hep mücadele etmiş, toplumsal muhalefetin de nitelikli sanatın da öncülüğünü yapmış Lefkoşa Belediye Tiyatros'nun çok kıymetli oyuncularını hedef alarak geldi. Yaşar Ersoy'a, Erol Refikoğlu'na, Osman Alkaş'a ve Belediye Tiyatrosu'na emek veren tüm oyunculara hakaret ederek geldi ve onların nezdinde sadece beni değil, pek çoğumuzu rencide ederek...*

Yaşar Ersoy: *Kurulduğu 1980 Eylül'ünden bugüne kadar Lefkoşa Belediye Tiyatrosu'nu çağdışı, ilkel, antidemokratik yaklaşımlarla çökertmek için iktidarların birçok girişimi oldu. (...) Şimdi de aynı şeyler yapılıyor. Bir süre önce Lefkoşa Belediye Tiyatrosu, üst düzey bir toplantıda ele alındı ve alınan kararı Dana ile ekibi de uygulamaya koydu. Hedef, senin de söylediğin gibi sadece Lefkoşa'nın çöpünün temizlenmesi değildi. Hedef, 33 yıldır istikrarlı, düzeyli bir şekilde tiyatro yapan Lefkoşa Belediye Tiyatrosu'nu tertiplemek ya da hizaya getirmekti...*

Faize Özdemirciler: *Yaşar Ersoy yanımda Kıymet Karabiber, Erol Refikoğlu, Osman Alkaş karşımda oturuyor. (...) Keyfimize diyecek yok doğrusu. Onlar Dana ile aralarında geçen konuşmaları anlattıkça gülüyoruz. Çoğu zaman mizahın kara yüzünden aldığımız enerji değil miydi, bu rezil ve dangalak düzen karşısında ayakta tutan... Yaşar Ersoy, toplantıdan atılmak mı istenmişti? Kıymet'e kulak veriyorum bu sefer:*

Kıymet Karabiber: *Evet, aynen öyle. Yaşar Ersoy'a "sizin bu toplantıdan çıkmanız gerekir" dendi. Yaşar abi kültür sanatta çalışan arkadaşlarımızın hakkını savunmak için oradaydı. Dokuz arkadaşımız, oyuncu, sahne teknisyeni, ışıkçı, Türk Müziği sanatçısı Cem Kafkas 3 aydır maaş alamıyor. Kültür Sanat Kurumu iptal edilirse, hiçbir faaliyeti gerçekleştirilemez, ne tiyatro, ne orkestra, ne Türk Müziği diyecek oldum. Sayın Dana, "Bugün önceliğimiz 20 Temmuz'dur, tiyatro kimin umurunda!... Çöp toplaycayık" dedi. Bana "Görevini bil, sen benim me-*

murumsun" dedi. Önce ayağa kalkacakmışız. Ayağa kalkmazsak "hafif popomuzu kıpırdatacakmışız" dedi. "Girdiğiniz amirin odasına sırtınızı dönüp çıkmayacaksınız, geri geri gideceksiniz" dedi.

Yaşar Ersoy: *Sıkıntılar, zorluklar vardı ama bu şekilde sanatı aşağılayan, sanatçıyı kul gibi gören bir zihniyetle karşılaşmadık. Kayyum Kemal Deniz Dana, önüne koyduğumuz meclis kararları ve tüzükle ilgili "Bu koltuğa otururum kaymakam olurum tüzüğü iptal ederim, bu tarafa dönerim Belediye Başkanı olurum meclis kararlarını iptal ederim" demekle kalmamış, saygısızlığın dozunu "gidin yüzünüzü görmek istemiyorum" diyecek kadar abartmıştı.*

Faize Özdemirciler: *Bir Kültür Sanat Kurumu'na ticarethane muamelesi yapan bu zihniyet, bu ülkeyi topraklarıyla satmakta sakınca görmeyen tüccar zihniyetinin ta kendisiydi ve Yaşar Ersoy, Erol Refikoğlu, Osman Alkaş gibi üç büyük tiyatro ustasının sanata verdiği emeği bir çırpıda sıfırla çarpmaya cüret etmesinde şaşılacak bir şey yoktu. Sahnede yaşlanan ama beyinleri yürekleri hep genç kalan bu güzel insanlara "emeklisin çekil" demek kimsenin haddine düşmemişti.*

Erol Refikoğlu: *Biz omuzları çok yıldızlı, apoletli generallerin Türkiye'de darbe yapıp insanları öldürdüğü zamanlarda bile Mısırlızade Sineması'nda sahneye çıktık. 700 kişilik sinemada 800'ün üzerinde insan ayakta alkışladı bizi. (...) Biz ne badirelerden geçtik... Kalaslardan sahne kurar, insanlara oyun oynardık. Bize oyun oynatmamak için ellerinden geleni yaptılar, biz yılmadık. Şimdi de yılmayız.*

Osman Alkaş: *Kıbrıs Türk toplumunun götürülmek istendiği yer açıktır. Her köye ucube camiler yapmaya başladılar. (...) Din kisvesi altında toplum üzerinde baskı oluşturmaya çalışıyorlar. Bu yüzde elli AKP'den kaynaklanıyorsa, yüzde elli de bizimkilerden kaynaklanıyor. Toplumun büyük kesimini kendilerine bağımlı kılarak sindirdiler. Baktılar memlekette lâf eden bir iki yer var, elimize fırsat geçmişken bu Belediye Tiyatrosu'nu da tertipleyelim, sesleri çıkmasın diye düşündüler.*

Antidemokratik uygulamalardan göç yasasına, Türkiye'nin müdahalelerinden işbirlikçi Kıbrıslılara, kültür sanat sorunlarından özelleştirme adına ülke değerlerinin haraç mezat satılmasına, insanların sinmişliğinden çürümesine kadar oldukça uzun ve ayrıntılı, toplum sorunlarıyla yüzleşmeyi sağlayan bu söyleşi, gazete arşivlerinde yerini alır. Sanatçılar, Afrika'nın yanı sıra diğer medya organlarında yaptıkları söyleşiler ve açıklamalarla, yılmadan mücadele edeceklerini ilân ederler.

Günlerdir söylenenlere rağmen sorun ortada durmakta, kahreden ve yok edici Demokles'in Kılıcı, bu kez politika ve onun hizmetkârı bürokrasi eliyle Kültür Sanat Kurumu'nun başında sallanmaya devam etmektedir. Lakin sanat ve sanatçılar, Sirakuza Kralı Dyonisos'un tahtı üzerinde oturan Demokles'in başında sallanan kılıçtan daha keskin, çetin ve çetrefil sınavlar vermek zorundadırlar. Binbir zorluklar ve mücadelelerle kurulan ve ayakta tutulmaya çalışılan sanat yuvası için verilen mücadele, yeni bir dönemde ama her dönemde aynı olan politikacılara ve bürokratlara karşı ödünsüz bir biçimde savunulacaktır. Miting için alınan karar uygulamaya geçirilir. Yaşar Ersoy, LBT sanatçıları ile yaşanan süreci anlatan, taşlama unsurları içeren bir sokak tiyatrosu sahneler. Sanatın en büyük savunma aracı yine sanat ve seyircisidir. Şenlikli bir şölen havasında düzenlenen mitinge gitarları ve şarkılarıyla Yıltan Taşçı ve Arda Gündüz gibi sanatçılar da katılır. Kıbrıs Sanatçı ve Yazarlar Birliği, Avrupa Akdeniz Sanat Derneği (EMAA), Naci Talat Vakfı, Tıp-İş, Güç-Sen, KTAMS, KTÖS ve Baraka Kültür Merkezi'nin de destek verdikleri miting büyük yankı uyandırır.Sanatçıların bu mitingine, kendi sendikaları BES'ten destek gelmez ve sendikaları tarafsız kalmayı tercih eder.

Lefkoşa Belediye Tiyatrosu'nun önündeki alanda yapılan mitingde, tiyatronun kurucu Belediye Başkanı sıfatıyla o günlerde aktif politik yaşamdan uzak olan Mustafa Akıncı da bir konuşma yapar. Akıncı, sanatın özgür ve özerk olması gerektiğini vurgulayarak sanatçılara destek verirken; belediyenin bir başka eski başkanı Burhan Yetkili de yaptığı yazılı açıklamayla, LTB Kültür Sanat Kurumu'na müdahelenin kabul edilemeyeceğini, müdahale edilirse demokrasi kültürünün yara alacağını dile getirir. LBT'ye Türkiye ve Kıbrıs'ın güneyinden de destek mesajları yağar. Türkiye'den, Türkiye Tiyatro Eleştirmenleri Birliği, Oyun Yazarları ve Çevirmenleri Derneği, Türkiye Oyuncular Meslek Birliği, Çağdaş Sinema Oyuncuları Derneği, Devlet Tiyat-

rosu Sanatçılar Derneği, Tiyatro Oyuncuları Derneği, Dostlar Tiyatrosu, Ankara Sanat Tiyatrosu ve Tiyatro Opera Bale Vakfı; Güney Kıbrıs'tan da AKEL Kültür Komitesi ile Satirigo Tiyatrosu yayımladıkları bildirilerle LBT'ye destek verirler.

Mitingin yapıldığı akşamüstü saatlerinde, Sim TV ve Sim FM'den canlı olarak yayınlanmakta olan Sami Özuslu'nun program konuğu Kemal Deniz Dana'dır. Basının ve kamuoyunun sanata ve sanatçıya sahip çıkan bir tavır içinde olmaları nedeniyle hükümet edenlerle birlikte köşeye sıkışan kayyum çark etmiş, çıkış yolu aramaktadırlar. Kayyum Dana, programda böyle bir ifade kullanmadığını söyleyerek sanatçıları yalanlamaktadır. Telefonla canlı yayına katılan Yaşar Ersoy, kayyumun gerçekleri saptırdığını söyleyerek, olayın tanığı sendika başkanı Savaş Bozat'ın da yayına alınarak yüzleştirilmelerini talep eder. Kemal Deniz Dana, söylediklerinin aksinin ispatı halinde istifa edeceğini ifade eder. Kısa bir süre sonra yayına bağlanan Savaş Bozat, o günkü toplantıda Kıymet Karabiber ve Yaşar Ersoy ile birlikte bulunduğu halde öyle denip denmediğinin farkında olmadığını çünkü ne söylendiğini tam olarak duymadığını söyler. Bozat, canlı yayında sanatçıları ya da kayyumu ne yalanlar ne de doğrular bir tavır ortaya koyarak lafı ağzında gevelemeyi tercih eder. Bu konuşmanın ardından Yaşar Ersoy "*Yazıklar olsun!*" diyerek yayını terkeder. Daha sonra sendikacıların bizzat kendilerinin itiraf edecekleri gibi, o günlerde sendika ile Kayyum Yönetimi, işçilerin ve memurların ödenebilmesi için bütün yolsuzluklarla, mafya ilişkilerinin ortaya çıkartılması için anlaşmışlardır. Böylece sanat ve sanatçılar bir kez daha, ama bu kez sendika yönetimi tarafından dışlanmış, göz ardı edilmiş ve kendi kaderlerine terk edilmiş durumdadırlar.

Şarkılar, şiirler, konuşmalar ve bir sokak tiyatrosu oyunuyla görkemli bir şölene dönüşen sanatçıların düzenledikleri mitingi ve Kanal Sim'deki tartışmalı canlı yayın konuşmalarını takip eden ertesi sabah, Belediye Müdür Vekili Mehmet Çakmak, Yaşar Ersoy'u arar. Kayyum Kemal Deniz Dana ve diğer atanmış bazı yöneticilerin tiyatro binasına gelerek kendileriyle görüşmek istediğini telefonla bildirir. Kamuoyunun desteğini alan sanatçılar karşısında sıkışan yöneticiler, sanatçıları makamlarına çağırmayıp bizzat kendileri onların olduğu yere gitmeyi tercih ederler. Kayyum ve yönetim ekibi aynı gün tiyatro binasına giderler. Çaylar, kahveler eşliğinde sorunlar masaya yatırılır.

Kayyumun, toplantıda iptal edeceğini söylediği tüzükle kurulan LTB Kültür Sanat Kurumu, toplantının en önemli konusudur. Kayyuma ve yöneticilere, bu kurum için ayrılan bütçe ile bütün kültürel ve sanatsal faaliyetlerin sürdürüldüğü, dolu kadrolar nedeniyle hizmet alımlarıyla görevlendirilen genç sanatçıların bu bütçeden ödendikleri ayrıntılarıyla anlatılır. Şimdilerde tiyatronun muazzaf asal kadrosunda görev alan bir çok sanatçı, teknisyen ve belediye orkestrasından Cahit Kutrafalı gibi yetişmiş ve yetenekli gençler bu bütçeden ödenirlerken, yaşanan süreçte maaş alamaz duruma gelmişlerdir. Başta Yaşar Ersoy olmak üzere Kıymet Karabiber ve Osman Alkaş, durumu tüm açıklığıyla yöneticilere anlatırlar. Sorunların çözülmemesi halinde hizmet alımı yapılan genç sanatçıların ödenemeyeceğinin, tiyatro ile orkestranın tüm faaliyetlerinin sekteye uğrayacağının altı çizilir. Meselenin sadece emekliye ayrılan 3 duayen sanatçının meselesi olmadığı, belediyenin kültür sanat faaliyetlerinin sürdürülüp sürdürülememe meselesi olduğu ve bunun için mücadele ettiklerini dile getirirler. Yasal olarak LBT'nin kapatılamayacağının bilincinde olduklarını ama LTB Kültür Sanat Kurumu tüzüğü ile bütçesinin iptal edilmesiyle tiyatronun ve orkestranın hayat damarlarının kesileceğini, belediyenin bürokrasi çarkları içinde verimsizleşip işlevsizleşeceğini net ve kararlı bir şekilde masaya yatırırlar.

Kayyumla yapılan o günkü toplantıda, Cemal Bulutoğluları'nın başkanlığı döneminde, Kültür Sanat Kurumu için Belediye Meclisi kararıyla kültür sanat işleri için Kültür Sanat Kurumu'na ayrılan bu bütçeden, çeşitli beledi hizmetlerin yerine getirilmesi amacıyla geçici olarak alınan ve sayıları 20-25'i bulan işçilerin ödemesinin yapıldığı da dile getirilir. Bu yasa dışı durum, bizzat Yaşar Ersoy'un Sayıştay Başkanlığı'na yazdığı yazı ve sanatçı arkadaşlarıyla yaptığı ziyarette anlatılır ve belediye hakkında hazırlanan Sayıştay raporunda da yer alır. Sanatçılar, elbette çeşitli beledi hizmetlerde çalışan işçilerin emeğinin karşılığının ödenmesi gerektiği hususunda hem belediye hem sendika yönetimi nezdinde onların savunusunu yaparlar. Bunun yasal yollardan yapılması gerektiğini vurgulamalarına rağmen ne belediye ne de sendika yönetimi duyarlılık gösterip sorunu çözmezler. Böyle olduğu için de kültür sanata ayrılan bütçe yasadışı uygulamalarla diğer beledi hizmet alımlarında kullanılır. 2012 yılındaki mali kriz patlak verene kadar Yaşar Ersoy ile dönemin Belediye Başkanı Cemal Bulutoğluları arasında bu konuda çok

Tiyatroma
DOKUNMA
LBT GENÇLİK
Ekibi
ÖZGÜR TOPLUM
İçin
SANAT

YURTTAN
SESLER
KOROSU
EŞLİĞİNDE
YALAN

LBT önünde gerçekleşen "Tiyatroma Dokunma" eyleminden enstantaneler, 2012

tartışma yaşanmıştır. Kültür Sanat Kurumu'ndaki geçici işçilerin ödemeleri, kayyum yönetimi döneminde belediyenin genel bütçesi içine alındığı halde, Kayyum ve yönetim ekibiyle yapılan toplantıda, Kültür Sanat Kurumu'nun ödeneğinin kesilmesinin anlamsızlığı vurgulanır. Ayrıca hizmet alımı yapılan genç sanatçıların da tıpkı işçiler gibi belediyenin genel bütçesi altına alınmaları talep edilir. Bu toplantının sonucunda üç önemli karar alınır. Önceki dönemde olduğu gibi Kültür Sanat Kurumu'nun idari ve mali özerkliği ve her ay için öngörülen bütçe sağlanmaya devam edilecek ve bunlara ilaveten genç sanatçılar da belediye bütçesi kapsamına alınarak kadrolanacaklardır. Bu toplantıda karara bağlanan talepler, aynı gün Kayyum Kemal Deniz Dana, Müdür Vekili Mehmet Çakmak ve sanatçılar tarafından deklare edilir ve anlaşma ile karara bağlanan ödeme emirleri bizzat Kayyum Dana ile Çakmak tarafından imzalanır.

Çamur At İzi Kalır Anlayışı ve Kurum'un Sürekliliği

LBT sanatçı ve teknik ekibinin, kayyum ve yönetimine karşı verdiği mücadele sürecinde bir de "*çamur at izi kalır*" anlayışıyla Yaşar Ersoy'a, Kıymet Karabiber'e ve mali sorumlu Ülgen Çakır'a iftira atılır.Muhalefet partilerinin dava dosyalaması üzerine, Belediye'ye kayyum atanmasının yasal olmadığı konusu Anayasa Mahkemesi'nde görüşülürken, kayyum Kemal Deniz Dana, tiyatro ve festival biletleri ve paralarının kayıt dışı ve kayıp olduğu iddasında bulunur. Duruşmayı izleyen Belediye Meclis üyelerinden Alev Şensoy, Yaşar Ersoy'u cep telefonundan arayarak durumu bildirir. Bunun üzeine Yaşar Ersoy, Kıymet Karabiber ve Ülgen Çakır yıldırım hızıyla, duruşmanın, Yüksek Mahkeme Başkanı Nevvar Nolan başkanlığında görüşüldüğü mahkeme salonuna giderler. Hiç beklemediği bir anda sanatçıları karşısında gören Kemal Deniz Dana şaşkınlık yaşar. İfadesini bitiren Kemal Deniz Dana'ın yakasına ve koluna, mahkeme koridorunda yapışan Yaşar Ersoy, "*Sen ne yapmaya çalışıyorsun... yalan söylüyorsun...*" diyerek hesap sorar. Dana'nın ürkek, şaşkın bakışlarına ve "*yanlış anladınız*" deyişine Yaşar Ersoy daha sert ve kararlı bir ifadeyle "*iftira atıyorsun, sen de bilin ki, bütün biletler ve karşılığı olan paralar belediyenin maliye şubesinde kayıt altındadır. Neden böyle şeylere tevessül eden... çok ayıp, çok yazık ....*" diyerek ve soluksuz konuşarak Kemal Deniz Dana'yı köşeye şıkıştırır. Kıymet Karabiber ve Ülgen Çakır da aynı doğrultuda Yaşar Ersoy'a destek olurlar. Konuyu Yüksek Mahkeme Başkanı Nevvar Nolan'a da anlatacaklarını belirten sanatçılar, bütün tutanakları da mahkemeye vereceklerini belirtirler.

LBT 'ye ve sanatçılara yapılan tüm iftiralar, sahiplerinin hanelerine bir ayıp olarak yazılır. Bir iki gün içerisinde tüm biletlerin karşılığı olan paraların kayıtları, Belediyenin Mali Şubesi'nden temin edilerek Kemal Deniz Dana'nın önüne konulur.

Kısa bir süre sonrada Yüksek Mahkme Başkanlığı, seçilmiş Belediye Başkanı ve meclis üyelerinin Bakanlar Kurulu Kararı ile görevden alınmalarının ve yerine kayyum atanmasının, Anayasa'ya uygun olmadığını, aldığı kararla açıklar. Seçilmişler tekrar görevlerinin başına dönerler ama belediyenin sorunları bitmez... istifalar ve seçimler dönemi yaşanır...

Sanatçıların kararlı duruşu ve direnişi karşısında Kayyum Kemal Deniz Dana'nın ve yönetiminin geri adım atması ve sanatçıların taleplerini kabul etmesi üzerine LTB Kültür Sanat Kurumu sürekliliğni sağlar.

Lefkoşa Belediye Tiyatrosu'nun, Lefkoşa Belediye Orkestrası'nın, Kıbrıs Tiyatro Festivali'nin ve belediyenin diğer kültür sanat faaliyetlerinin mali ihtiyaçlarının LTB Kültür Sanat Kurumu tarafından karşılanmasına devam edilir. Şimdilerde de bir yandan yeni mezun gençlere , sahnelenecek oyunların ya da yapılacak işlerin ihtiyacı olan hizmet alımlarına olanak yaratılması, diğer yandan da faaliyetlerin aksamadan ya da bürokratik sıkıntılara düşmeden sürekliliği bu kurum eliyle sağlanmaktadır. Yeni mezunların kimileri, daimi kadroya girmek istemelerine rağmen mali ve idari engellere takılırlarken, lisansüstü eğitim yapma ya da askerliğini erteleme düşüncesini taşıyan veya farklı özel nedenleri olan kimileri de daimi kadroya girme eğiliminde olmamaktadırlar. Her durumda, her koşul ve eğilimde olan yeni mezun gençlere sanatlarını icra etme olanağı yaratan LTB Kültür Sanat Kurumu, hem tiyatronun hem de orkestranın kadrosunun zenginleştirilmesine yardımcı olmaktadır. Son on yılda sahnelenen oyunlarda, verilen konserlerde bu kapsamda birçok sanatçı ve teknisyen görev alır. Buna LBT'nin kurucuları Yaşar Ersoy, Osman Alkaş ve Erol Refikoğlu gibi duayen sanatçılar da dahildirler. Anımsanacağı gibi 1980 yılında kurulan ve 1995 yılına kadar oyuncu, rejisör, tasarımcı, realizatör, ışıkçı, sahne amiri, teknisyen, maliyeci, sekreter, teşrifatçı, halkla ilişkiler ve tüm işçilik görevlerini sadece dört kişilik kadroyla yapan ve mucizevi bir şekilde 18 kişilik, 40 kişilik oyunları başarıyla sahneleyen ve Kıbrıs Türk Tiyatrou Hareketi tarihine adını "*toplumun yüzakı*" olarak yazdıran LBT, her dönemde hizmet alımı yapar ve yapmak zorunda kalır. Elbette LTB Kültür Sanat Kurumu'ndan önce ve sonra yapılan hizmet alımları karşılığında ödenen ücretler, hiçbir zaman tatminkâr değildir. Bu alandaki iyileşme ya da kötüleşme belediyenin farklı dönemlerdeki mali yapısıyla paralellik gösterir. Ayrıca Yaşar Ersoy ve sanatçı arkadaşları, LTB Kültür Sanat Kurumu'nun istenilen tam özerk işleyişi sağlayamadığının da farkındadırlar. Ancak bürokrasinin çarkından kısmen kurtulmak için, LTB Kültür Sanat Kurumu'nu "*ehven-i şer*" olarak görürler.

Özerk tiyatro yapılanmasını ve işleyişini yapılacak bir yasa ile hayata geçirmek için uzun ve çetin bir mücadele veren Yaşar Ersoy, her defasında

siyasetin ve bürokrasinin engeline takılmasına rağmen, bu dönemde bir kez daha denemek ve özerklik idealini gerçekleştirmek için kolları yeniden sıvar. Hukuka ve "*Hukuk Devleti*" ilkelerine bağlı politika yapmaya çalışan ve bu amaçla Cumhuriyet Meclisi'nde birçok yasa çalışmasında bulunan CTP Milletvekili Tufan Erhürman ile Yaşar Ersoy, "*Özerk Kıbrıs Türk Tiyatro Kurumu*" yasa taslağı üzerinde çalışırlar. Bu çalışmaların bir bölümüne Aliye Ummanel ve Kıymet Karabiber de katılırlar. Amaç, yasa taslağında yapılan düzeltmelerden sonra hükemetin büyük ortağı CTP ve Başbakan Özkan Yorgancıoğlu'nun desteği ve vasıtasıyla Cumhuriyet Meclisi'nden söz konusu "*Özerk Tiyatro Yasası*"nı onaylatmak ve yürürlüğe koymaktır. Ancak Ankara'nın dayattığı ekonomik paketi CTP kabul etmez. Bunun üzerine yine Ankara'nın müdahalesi ile UBP-CTP hükümeti bozulur. Böylce CTP hükümetten dışlanır ve yerine paketi kabul eden UBP-DP hükümeti kurulur. Bu durum üzerine sanatçıların amaçladığı "*Özerk Tiyatro Yasası*" bir kez daha sonuçsuz kalır.

Antidemokratik ve Anayasa'ya aykırı olduğu saptanan Kayyum Yönetimi vartası, sanatçıların onurlu mücadelesi ile atlatılır. LTB Kültür Sanat Kurumu bütçesi kapsamında Belediye Tiyatrosu, Belediye Orkestrası, Kıbrıs Tiyatro Festivali Komitesi etkinliklerini sürdürür. Ancak LTB Kültür Sanat Kurumu her dönem sorunlarla uğraşmak zorunda kalır. Gerek sanatsal gerek teknik gerek diğer tüm gereksinimler kurumun kısıtlı bütçesinden sağlanmaya çalışılırken, 2016 yılında Dernekler Yasası'nda yapılan değişiklikler nedeniyle aynı yasa kapsamında kurulan Kültür Sanat Kurumu'nun tüzüğünde de bazı değişiklikler zorunlu hale gelir. Esası etkilemeyen bu değişiklikler 2017 yılının Nisan ayında yapılır ve LTB Kültür Sanat Kurumu aynı amaç ve çalışma esasları doğrultusunda çalışmalarını sürdürür. Bu süreçte Yaşar Ersoy, Tufan Erhürman'la birlikte çalıştıkları "*Özerk Tiyatro Yasası*" taslağını bir tüzük kimliğine uyarlayarak ve onu Belediye Başkanı Mehmet Harmancı'yla da paylaşarak, Belediye Meclisi'nde onaylatmayı ve bunun için mücadele vermeyi sanatçı arkadaşlarına önerir ama bundan da bir sonuç alınamaz. Böylece dernekler yasasına göre tüzüğü yapılan ve sanatçılar tarafından "*ehven-i şer*" olarak kabul edilen LTB Kültür Sanat Kurumu ile çalışmalar yürütülür.

Esasında sorunun köklü çözümü, Yaşar Ersoy'un beş idealinden biri olan ve yıllarca üzerine basa basa dillendirdiği, Kültür Sanat Kurultayları'nda sanatçıların oybirliği ile kayda geçirdikleri ve Resmi Gazete'de de yayımlanan

"*Özerk Tiyatro Kurumu Yasası*"dır. Ancak bu yasa siyasetin derin ve bencil hesapları arasında kaybolur. Siyasetin ve bürokrasinin müdahale alanı dışında "*Tiyatroyu tiyatrocular yönetir*" ilkesiyle, sanatın evrensel disiplinleri ve normları çerçevesinde bir yasayla oluşturulacak olan "*Özerk Kıbrıs Türk Tiyatro Kurumu*" ödenekli, amatör ve özel tiyatroları kapsarken, tümünün sorunlarına çözüm getirerek, onların ilerlemelerini ve yaygınlaşmalarını sağlayacaktı... Yaşar Ersoy bu inanç ve düşüncelerle bir ömür mücadele verir. Ancak sağ ve sol siyasetin ve bürokrasinin, neredeyse sanata düşman olduklarını düşündürtecek çağdışı duvarlarını aşamaz. Sözün özü, sanatın iplerinin siyasetin elinden alınması elzemdir.

Morgta Yakınlarını Teşhis Etmek

Dünyaya geldiğim anda
Yürüdüm aynı zamanda
İki kapılı bir handa
Gidiyorum gündüz gece
.....
Yetişmek için menzile
Gidiyorum gündüz gece
Aşık Veysel

Halk ozanı Aşık Veysel, iki kapalı han olan dünyaya geldiğimiz andan, menzil olarak belirlenen ölüme doğru, gündüz gece yürüdüğümüzü ifade eder dizelerinde . Tıpkı Montaigne'nin dediği gibi :

> "*Dünyaya geldiğimiz gün bir yandan yaşamaya, bir yandan ölmeye başlarız.*"

Yaşam ve ölüm , diyalektiğin en temel zıt birlikteliği. Bu birlikteliğin bilinmesine rağmen yaşama seviniriz ama ölümden korkarız, ölenin ardından ise üzülürüz, kahroluruz. Oysa şair;

"Ölümden korkmaz zaten
Yaşamı ölüm
Ve ölümü yaşam kadar
Tabii bulan: "

Ama yine de korkarız ölümden... ölüm acımasızdır çünkü. Sevgili, karı, koca, eş, yaşlı, genç, çocuk, anne, baba demeden, hiç birine danışmadan, kalanı düşünmeden, düşünmeye vakit bulamadan alır gider, ölüm meleği denilen Azrail. Ölüm kalleştir. Gözyaşı diye bir şey bilmez, tanımaz ölüm meleği: Çoğu zaman, hiç beklenmedik, hiç umulmadık yerde çıkıverir insanın karşısına. Koparıp götürür onu sevdiklerinin elinden. Ağlama, sızlama dinlemez. Görevini şaşmayan bir soğukkanlılıkla ve sağırlıkla yerine getirir. Ciğerlerimizi söker gibi söküp alır, sevdiklerimizi elimizden. Gençmiş, çocukmuş, yaşlıymış aldırmaz.

Şöyle bir deyiş vardır: "*Ölüm, yaşlıların kapısında bekler, gençlere ise pusu kurar...*" Ve ölüm, acımasız işini yapmak için Beethoven'in "*Beşinci Senfonesi*"nin ilk dört notasıyla çalar kapıyı. Yaşar Ersoy'un ailesinin kapısında bekleyen ölüm, ilk kapı çalışını 11 Mart 2002 de kayınpederi Cemal Orçan için çalar. Onu tanıyan herkesin çok saf, çok iyi, vur ensesine al ağzından lokmayı, sesi çıkmaz dedikleri Cemal Orçan, kalp krizi sonucu hayata veda eder.

Acımasız ölüm, Yaşar Ersoy 'un ailesinin kapısını ikinci çalışında eniştesi Türkay Öztürkler'i kalp yetmezliğinden, 17 Aralık 2004 alıp gider. Bir asker olan ve yarbaylığa kadar yükselen eniştesi Türkay'la , Yaşar düşünsel olarak pek anlaşamasalar ve gerginlikler yaşasalar da aile bağları sıkı sıkıya ve saygıya dayalı yaşanır.

Yaşar Ersoy'un ailesinin kapısını üçüncü kez çalmaya geldiğinde ölüm, onun yaşamında çok belirleyici rolü olan annesi Remziye Hanım'ı almaya gelir. Yaşamak ve varolmak için mücadelesini, onuruyla sürdüren, evlatlarına yoksulluğun onursuzluk olmadığını ve ekmeklerini onurlarıyla kazanmalarını öğreten Remziye Hanım, ölüm meleğiyle de uzun süre mücadele eder. Bu mücadelenin sonuna yaklaşıldığında Opr.Dr. Turgut Küçük *"Ya ameliyat edeceğiz ya da çok acı çekerek kısa bir süre sonra yaşama gözlerini yumacak*"der.

"*Peki Doktor, ameliyat olursa şansı var mı?*" diye soran Yaşar'a verilen yanıt "*çok az*" olur. Onu doğuran, besleyen, büyüten, yaşamının temel değerle-

rinin oluşmasında belirleyici olan, hasta olduğu zaman tedavisini yaptırmak amacıyla doktor doktor dolaşan, çırpınan annesi için, yaşam ve ölüm çizgisi kararı Yaşar Ersoy'a kalır. Bu karar kolay değildir: Ya acı çekerek ölecekti annesi, ya da çok az bir yaşama şansı da olsa ameliyat olacaktı. Kız kardeşi Melek'le görüşen Yaşar, annesinin ameliyat olması kararını kız kardeşiyle birlikte verirler. Annesinin yüzü yaşlanmıştı ama tertemizdi... Derin ve etkili gözler, "*Doktor ne dedi? Ne olacak? ...*" sorularıyla doluydu... Yaşar, annesinin saçlarını okşar ve anlından öpünce, Remziye Hanım, bunun bir veda olabileceğini hisseder... Ve "*Oğlum ne oluyor*" diye acılı sesiyle sorar. "*Seni ameliyata alacaklar anne, merak etme iyileşeceksin*" der oğlu Yaşar... ama kapıda bekleyen ölüm, çok az bir yaşama şansıyla girdiği ameliyatta Remziye Hanım'ı, 30 Eylül 2006'da alıp gider. Annesinin ölümü ve onu toprağa verdiği gün Yaşar Ersoy, daha da büyüdüğünü ve yalnızlaştığını hisseder.

Beethoven'in "*Beşinci Senfonisi*"nin ilk dört notası bu kez 7 Temmuz 2013' te Yaşar'ın babası Ziya Bey için çalar.Tembelliğe, yan gelip yatmaya, sorumsuzluğa karşı "*Bafidi*" damarıyla öfkelenen; tez canlı, aceleci kişiliğiyle ömrü boyunca çalışarak ayakta duran; ve inatcı kişiliğiyle direnen Ziya Bey, tüm ölümlüler gibi ölüm meleğine yenik düşer.

Ve ölüm meleği bu sefer Yaşar'a pek ısınamayan, anlaşamayan, ilişkileri zeddelense de kopmayan kayınvalidesi Hasibe Hanım'ı 12 Mart 2017alıp gider, iki kapılı handan.

Ve morg... ölümün buzdolabı... buz gibi, sessiz tüyler ürperten morgta, beyaz kefen bezine sarılı tüm aile fertlerinin teşisini yüzlerine bakarak yapan Yaşar Ersoy, ölümün yüzünü görür... Hem de annesinin, babasının ve diğer aile fertlerinin yüzünde... Ölümün insana en büyük nasihat olduğunu düşünür. Yaşar Ersoy ilerleyen zamanlarda, bu düşüncelerle yılda bir kaç defa ve özellikle canının çok sıkıldığı günlerde yan yana yatan annesiyle babasının kabirlerini ziyaret eder ve onlarla dertleştikten sonra, kabirlerin bulunduğu yerden uzakta görünen şehirdeki yaşamla, yaşamın son noktası ölümün diyalektik birlikteliğini, fatiha okur gibi Ömer Hayyam'ın dizelerinde dillendirir:

"Dert içinde sevinci bul da yaşa
Haksız düzende haklı ol da yaşa
Dünyanın sonu yokluktur
Varlığı yokluğu unut da yaşa.
Yok olmamış varlık var mı bir tek ?
Herşey birgün dağılıp gidecek.
Öyleyse vara yoğa ne bakarsın ?
En iyisi yoku var, varı yok bilmek."

Yaşar Ersoy benzer acı duyguları sanatçı dostlarına veda ederken de yaşar. Fikret Demirağ'ı, Filiz Naldöven'i, Yücel Köseoğlu'nu LBT sahnesinden, Kemal Tunç'u AKM'den ebediyete uğurlar. Ersoy, sanatçı dostlarına yaptığı veda konuşmalarında, onların, bedenen aramızdan ayrılışlarıyla toplum olarak eksildiklerini ama onların, bıraktıkları sanatsal miras ve edebi eserlerle ebediyen yaşayacaklarını belirtir. Ersoy, Yunus Emre'nin "*Ölürse ten ölür, canlar ölesi değil*" dizesini dillendirerek sanatçı dostlarını alkışlarla ebediyete uğurlar. Aslında Ersoy, yaşarken hak ettikleri değeri göremeyen sanatçı dostlarının cenaze töreninde, onları, alkışlar arasında uğurlarken bu çığırından çıkmış, insansızlaşan, vefasız, gaddar dünyada insanlık adına ne kadar fakirleştiğimizi ve birer "*Ölü Sevici*" olduğumuzu haykırmak ister. Ama yapamaz... "*Ölü Sevici*"lerinin göz yaşlarıyla ve alkışlarıyla sesi boğulur...

"Umut en son ölür" ve Yaşar Ersoy

Heïdï Trautman

Çevïrï: Zehra Beyar Zekaï- İlkem Tunar

"...Sık sık yenïldïm ama asla vazgeçmedïm..." bu cümleler O'nun hayat felsefesï ve kïtaplarından bïr tanesïnïn başlıklarından. Fakïr bïr aïleden gelen ve onunla başa çıkmanın başka yolu olmadığını bïlen ve bununla savaşan Yaşar Ersoy'un, adaletsïzlïkle savaşmak hayattakï motïvasyonuydu. Gururla "Ben 1968 kuşağındanım" dïyor.

2008'de Lefkoşa Beledïye Tïyatrosu'nda Arïstophanes'ïn BARIŞ ïsïmlï oyununu gördükten sonra Yaşar Ersoy ïle görüşerek kendïsïyle ïlk defa tanışma fırsatını bulmuştum. Sahneden seyïrcïlere geçen profesyonellïk, keyïf ve duygu yoğunluğuna hayran kalmıştım. Bu tïyatro hakkında daha fazla şeyler bïlmek ïstïyordum, yabancı toplumun İngïlïz gazetelerïnde okuyup öğrenmelerïnï ïstïyordum ve sonuç olarak, 2006'dan berï tek bïr oyunlarını bïle kaçırmadığım ïçïn, LBT tïyatro kurumu ïle şahsım arasında bïr çeşït aşk ïlïşkïsï başladı.

Yaşar Ersoy kelïmenïn tam anlamıyla tïyatronun kendïsïdïr, damarlarında on yıllardır yuttuğu sahne tozuyla karışık ter, gözyaşı ve kan karışımı akıyor. Tïyatro O'nun ïlk aşkı ve eşïdïr. Tüm varlığıyla onu sevdï, değer verdï ve savundu. Tïyatro takım ïşïdïr, kendïnï adamaktır, fedakarlıktır, aşktır ve katı dïsïplïndïr, dïyor Yaşar Ersoy. Toplum ïçïn bïr aynadır, umudun olmadığı yerde umut verïr, çaresïzlere yardım eder, modern zamanlarımızdakï ve ïletïşïm araçlarıyla takıntılı olan ïnsanlar arasında mükemmel bïr ïletïşïm kurucudur.

Yaşar Ersoy'un bïr zamanlar utangaç bïr çocuk olduğuna ve bïr ïkï kïşïden fazla ïnsanın huzurunda ağzını açmadığına kïm ïnanır? Yeteneklerïnï okul öğretmenlerï keşfetmïş ve şïïr okuması ïçïn onu sahneye koymuşlar, böylece hayat boyu buna bağlanmış olduğunu bana söylemïştï. Kendïnï ve yolunu keşfettï. Tïyatroyu tüm yönüyle öğrendï ve perde arkasında ekïple

olan ilişkilerinde mütevazı tavrını her zaman korudu. Ekibinin, özellikle de yıllarca tiyatroya katılan gençlerin rol modeliydi; ekibinde bulunan gençlerle yapmış olduğum roportajlarda sıklıkla duyduğum Yaşar Ersoy'un bir baba figürü halini almış olduğudur ve kendilerine olan güvenlerini ara sıra kaybettikleri zaman onları nasıl cesaretlendirdiğini anlattılar.

Oyunculuk teni, yemeği oldu ve onu gördüğünüz her rolde ona inandınız ve güvendiniz. Yaşar Ersoy büyük edebiyata inandı, şiire ve özlü kelimelerin dünyayı değiştirebileceğine. Bir çok oyun yönetti, bazı oyunları Kıbrıs'ın yaşamına en anlamlı ve uyarıcı, genellikle de keskin eleştirel bir şekilde uyarladı. Şair Faize Özdemirciler'in şiirlerine dayanan tek kişilik oyun olan 'Rumca Küstüm' de izledim en son Yaşar Ersoy'u ve şöyle yazdım: 'Kıbrıs Sorunu etrafında toplanan öfke, Kıbrıslıların tüm kalbinde yer alıyor, uyanırken akıllarına gelen ilk, uykuya dalarken de akıllarına gelen son düşüncedir. Yaşar Ersoy'un bu yaraya parmak bastığı, yüksek sesle bağırıp işaret parmağını insanları uyandırmak için salladığı bilinmiyor. Kıbrıs Müzakereleri devam ederken bu oyun, doğru zamana denk gelir. Yaşar, oyunda, şairin dizelerine can verip sahnede yaratırken, kendisiyle ve başkaları ile tartışma sürecindedir ve Kıbrıs trajedisini inceleyen bir şair rolündedir. O akşam oyuna, tüm varlığını ve enerjisini vererek oynadığını büyük bir heyecan ile, oyunda yansıtılan Kıbrıs'ın trajedisini üzüntü ile görebiliyordum.

Onu, sevdiğimiz tiyatromuzun varlığı için savaşırken gördüm, ben de onun yanındayım, Yaşar Ersoy sesi gürleyerek yumruğunu kaldırdı ve bize bir konuşma yaparak tiyatronun geçmişini, daha önce savaştıkları yılları, şimdi gelen saldırılara karşı yine savaşacaklarını anlattı ve tüm meslektaşları, arkadaşları ve destekçileri de ona katıldı.O, konuşmasını devam ettirerek, bunun olmasına izin veremeyiz, savaştık, tekrar savaşmalıyız... genel olarak tiyatro kurumuna ve adamızın kültür hayatına saldıran, kaymakamın otoritesini tanımıyoruz, dedi... Ve dinleyiciler hep birlikte prostesto şarkılarını söylemeye başladı.

Yaşar Ersoy, son kitabım "Kuzey Kıbrsı'ta Sanat ve Yaratıcılık 2. Cilt" kitap tanıtımında konuşarak beni onurlandırdır. Ve bu konuşmasında, söyle-

dıklerınden daha doğru sözler söylenemezdı... Tıyatro, ınsanın tüm yaşamı boyunca deneyımleyebıleceğı en anlamlı ve en önemlı öğretıdır. İnsanı doğruya ve ıyıye yönlendıren en önemlı öğretıdır. Bertolt Brecht'in de dedığı gıbı, "Tıyatro tüm sanatların en büyüğü olan yaşamak sanatına hızmet etmektedır." Ana malzemesı ınsan olan ve ızleyıcı ıle yürekten yüreğe, akıldan akıla ıletışım kuran total bır sanattır.

Total bır sanat olan tıyatro, bütün sanatları bünyesınde barındırır. Tıyatro sahnesı, görsel, ışıtsel ve edebı sanatlar ıçın bır buluşma yerı olarak sayılabılır. Farklı dısıplın ve dıllerden gelen ınsanlar bır araya gelebılır ve tıyatro denılen başka yenı bır dıl ve dısıplın yaratabılırler. Böylece tıyatro, kendıne özgü ve farklı tamamen bağımsız dılı ıle tüm duygu ve algılarımıza dokunur. Tıyatroyu dığer sanat bıçımlerınden farklı kılan şey, o anın varlığı ve canlı organızmaları tek bır yerde bır araya getırme kabılıyetıdır

Yaşar Ersoy, vızyoner ve hayatının tamamı boyunca kendısıne karşı gerçek ve samımı oldu. Bugün kendısı Kıbrıs tıyatrosunun bölünmüşlüğünü her ıkı tarafındakı (perde arkasındakı gücü)/ "Grey Emınence"ı taşıyor çünkü mesajını Kıbrıslılara her seferınde verdı. Ve yıne de mütevazı bır adam olarak kaldı ve kendını halkının hızmetkârı olarak gördü. Onunla tanıştığım ıçın müteşekkırım.

Heıdı Trautman'ın yazdığı "Kuzey Kıbrsı'ta Sanat ve Yaratıcılık 2. Cılt" adlı kıtabının tanıtımında Yaşar Ersoy ile bırlıkte, Gırne, 2015

İade Edilen Ödüller ve Sanatçılara Yönelik Hakaretler

Kıbrıs'ta kültür sanat alanında verilen birbirleriyle yaşıt iki ödül kurumu var. Bunlardan, Türk Bankası Ltd. tarafından 1985 yılında yayımlanan bir kültür sanat dergisiyle birlikte hayat bulan Kültür Sanat Ödülleri, bir diğeri ise Necati Özkan Vakfı'nın verdiği M. Necati Özkan Bilim-Kültür-Sanat Başarı Ödülleri'dir. Türk Bankası Kültür Sanat Ödülleri, başladığı günden itibaren Kıbrıslı Türklerin kültür ve sanat ortamında büyük bir heyecanla karşılanır. Jüride yer alan kişilerin alanlarındaki yetkinlikleri ve nitelikleri bu heyecanın oluşumunda büyük bir etken olur. Sanatçının dünya görüşünü ve siyasal tavrını göz ardı eden, sadece ürettiği sanatsal eserin niteliğiyle ilgilenen jürinin değerlendirmeleri, ödül kurumuna büyük saygınlık ve güvenilirlik kazandırır. Nitekim ödül alan sanatçı isimler arasında muhalif olsun ya da olmasın her görüşten sanatçının adı zikredilebilir. Fikret Demirağ, Filiz Naldöven, Neriman Cahit, Neşe Yaşın, Emin Çizenel, Faize Özdemirciler, Özden Selenge, Zehra Şonya, Mustafa Gökçeoğlu, Emel Samioğlu, Erol Refikoğlu, Simge Uygur ve daha pek çok sanatçı. Kurulduğu günden itibaren toplumcu gerçekçi sanat anlayışıyla muhalif bir çizgide çalışmalarını sürdüren Lefkoşa Belediye Tiyatrosu da Yaşar Ersoy'un Sanat Yönetmenliğinde sahnelenen oyunlar ve düzenlediği etkinliklerle farklı dönemlerde Türk Bankası Kültür Sanat Ödülü'nü ve M. Necati Özkan Bilim-Kültür-Sanat Başarı Ödül'ünü ikişer kez alma başarısını gösterir.

1901 yılında Hacı Müftü Ziyaî Efendi başkanlığında "*Lefkoşa İslam İddihar Sandığı*" (*Nicosia Saving Box*) adıyla kurulan, 1943'te Lefkoşa Türk Bankası Ltd., 1973'te ise Lefkoşa ibaresi çıkartılarak Türk Bankası Ltd. adını alan finans kurumuyla onun yöneticileri, toplumsal bellekte derin izler bırakan bir olayın baş kahramanlarından biridir. Ada'nın ikiye ayrıldığı 1974 yılından sonra yeni yönetimin bir gecede aldığı siyasi bir kararla, para biriminde Kıbrıs Lirası'ndan Türk Lirası'na geçilir. Neredeyse bütün birikimleri bu bankada toplanmış olan vatandaşların paraları, kur değerinin çok altında olacak şekilde, kendilerinin rızası alınmaksızın 1 KL, 36 TL'den olmak üzere Türk Lirası'na çevrilir. Bu karar toplumda şok etkisi yaratır, mevduat sahipleri bir gecede fakirleştirilirken, bankanın sermayesi bir o kadar daha büyür. Bu nedenle yıllar boyunca kahrede kahrede hastalıkların pençesine düşen insanlar vardır.

Türk Bankası, Türkiye'deki İş Bankası ve Yapı Kredi Bankası'nın yaptıkları gibi halktan kazandığı sermayenin bir kısmını, prestij amacıyla kültür sanat alanında yatırıma dönüştürme hedefindedir. Bu amaçla Kıbrıslı Türk entelektüel yaşamının tanınmış isimlerinden, akademisyen Dr. Bekir Azgın'ın telkinleriyle hayata geçirilen ve onun genel yayın yönetmenliğinde 20 yılı aşkın süreyle yayımlanan Kültür Sanat Dergisi, Kuzey Kıbrıs'ta bu alanda istikrarlı bir şekilde devam eden tek yayın olur. Dr. Bekir Azgın'la birlikte Fikret Demirağ, Şinasi Tekman, Yılmaz Taner, Ozan Zeki Fikretoğlu ve Emin Çizenel gibi sanat ve kültür coğrafyamızın seçkin isimlerinden oluşan ödül kurumu ve dergi, banka için kültür sanat alanında, prestijini artıracağı mecralar olur. Muhalif çizgide duran sanatçılar için sermayeyi temsil eden bir bankanın kendilerine ödül vermesi, diyalektik bir çelişki gibi görülse de sermayenin kazandığından sanata ve kültürel yaşama harcama yapması yüzyıllardan beri süregelen bir burjuva geleneği olarak bilinmektedir. Yıllar içinde bu ödülü reddeden tek sanatçının, yine muhalif görüşleriyle tanınan ressam ve şair Ümit İnatçı olduğunu da bu noktada söylememiz gerekir.

2005 yılına gelindiğinde devletin başında uzun yıllar boyunca Devlet Başkanı ve Cumhurbaşkanı sıfatlarıyla yer almış olan Denktaş, artık emekli bir politikacı konumundadır. 2000'li yılların başından itibaren esmeye başlayan çözüm ve barış rüzgârlarında, muhalefetin ve geniş halk kitlelerinin bu yöndeki beklentilerine karşın, etrafına topladığı gerici ve ayrılıkçı güçlerle çözümsüzlüğün bayraktarlığını yapan Denktaş, 2004 yılında yapılan Annan Planı referandumundaki "HAYIR" kampanyasının da en büyük örgütleyicisi olur. Çözüme ve barışa destek veren aydınlarla sanatçılar, Denktaş'ın, uzun yıllara dayanan ayrılıkçı politikalarından hatta kendilerine yönelik her dönemde ortaya konan dışlayıcı ve baskıcı yönetim anlayışından kaynaklanan rahatsızlıklarını her platformda dile getirirlerken, Türk Bankası Kültür Sanat Kurumu'nun 2005 yılında aldığı karara karşı çıkarak ayağa kalkarlar.

Türk Bankası Kültür Sanat Kurumu'nun jüri toplantısında, o yılki ödülün belirlenmesi için bir araya gelindiğinde, jüri üyelerinden biri, yıllar önce yayımlanan "*Karkot Deresi*" adlı romanı için Rauf R. Denktaş'a o dönemde ödül vermeyi kararlaştırdıklarını anımsatır. O dönemde Cumhurbaşkanlığı koltuğunda oturduğu nedeniyle ödül vermelerinin etik olarak yakışık almayacağından, ödülün verilmesi o dönemde ertelenir. Bu konuyu amınsatan jüri üyesi,

Denktaş'ın artık bu sıfatı taşımadığı için ertelenmiş ödülü vermelerinde bir sakınca olmayacağı görüşünü, diğer jüri üyelerinin onayına sunar. Jüri de aynı düşünceyi paylaşarak ödülün verilmesini onaylar. Jüri üyelerinden biri, yani bu satırların yazarı, yıllar önceki jüride yer almadığını ve bu kararın sanat camiasında tepki doğuracağını ifade ederek çekimserliğini ortaya koyar. Ödül jürisi, o toplantıda o yılki Kültür Sanat Ödülü'nün eski Cumhurbaşkanı Denktaş'a verilmesini karara bağlar. Türk Bankası Kültür Sanat Ödülleri, gelenek olduğu üzere basına ve kamuoyuna ödülün verildiği gece açıklanmaktadır. Denktaş'a ödül verildiğinin açıklandığı anda sanat camiasında fırtınalar kopar.

Bu ödüle yıllar içinde layık görülmüş olan sanatçılardan birçoğu, ödül kararına karşı çok keskin bir tavır ortaya koyarlar ve ödüllerini iade edeceklerini peşi sıra açıklamaya başlarlar. Denktaş ile aynı ödülü paylaşmak istememelerini, onun sanatçı kimliği ya da ürettiği eserler üzerinden değil, siyasal kimliği üzerinden gerekçelendirirler. Onlara göre ırkçı ve şovenist düşünce yapısına sahip bir kişiyle aynı ödülü paylaşmak, evrensel değerleri ve hümanizmayı öne çıkaran sanat adına kendileri açısından rahatsız edicidir. LBT adına Yaşar Ersoy, önceki yıllarda ödül jürisinde de yer alan Fikret Demirağ, Faize Özdemirciler, Filiz Naldöven, Neriman Cahit, Mustafa Gökçeoğlu, Özden Selenge, Zehra Şonya, Erol Refikoğlu ve Simge Uygur gibi isimler ödüllerini iade ederler. Bankanın verdiği ödül, plaketle sınırlı olmadığı ve para ödülünü de içerdiği için, sanatçılar parayı da iade edecekleri bir banka hesabının kendilerine gösterilmesini talep ederler. Bankaya gittiklerinde plaketleri Jüri Başkanı Ozan Zeki Fikretoğlu'na iade ederlerken, banka veznesindeki görevli, prosedüre göre parayı yatırabileceği herhangi bir hesap olmadığını, bu yüzden paraları alamayacağını beyan eder. LBT adına aldıkları para ödülünü, belediye bütçesinden geri çıkarmakta yaşanacak mevzuat ve prosedürle ilgili sorunlardan dolayı kendi cebinden ödemek durumunda olan Yaşar Ersoy, Fikret Demirağ ve Neriman Cahit ile birlikte gittikleri bankada, jüri başkanının "*Denktaş'a kızdınızsa bizim suçumuz ne*?" sorusuyla karşılaşırlar. Başkan, sanatçıların şaşkın bakışları arasında plaketleri saklayıp, ortam durulunca kendilerine iade etmek istediklerini söyler. Sanatçılara göre esas suçlu, hiç kuşkusuz ödülü verenlerdir ve bu ödül kararının geri alınması gerekmektedir. Fakat Türk Bankası yönetimi, bir süre sonra yaptığı açıklamada

Rauf Denktaş'a verilen ödülün geri alınmayacağını açıklar. Sanatçıların tavrı kamuoyunda bomba etkisi yaratırken basında da büyük yankı bulmuştur. Denktaş yanlısı ulusalcı sağ basın, sanatçıları "*Siz kim oluyorsunuz*?", "*Siz sanatçı mısınız*?" ifadeleriyle sorgulayarak hakarete varan söylemlerle onlara yönelik aşağılama kampanyası başlatırlar. Onlara göre Denktaş'a verilen ödüle itiraz eden sanatçılar "*reziller*" ve "*utanmazlar*"dırlar. Ulusalcı ve şoven yaklaşımları olan bazı örgütlerin bu basın organlarında verdikleri paralı ilanlarda; "*Bağımsızlık ve özgürlük savaşının önderi, Cumhuriyetimizin kurucusu, 52 kitabın yazarı ve ilk Cumhurbaşkanımız Denktaş'a verilen ödüle karşı çıkmak mı onurlu bir davranıştır, yoksa halkımızı yok etmeyi ve Kıbrıs'ı Yunanistan'a bağlamayı amaçlayan Enosis'e destek vermek mi*?" sorusu sorularak, sanatçılar her zamanki gibi Rumcu ve vatan haini olarak damgalanmaya çalışılır. Bu ülkenin sanat ve edebiyat tarihine unutulmaz eserler vermiş sanatçılara yönelik her türlü hakaret, sağ basının silahı haline gelirken, bazı sağcı yazarlar, yapıtlarında erotizme yer veren kadın sanatçılara fahişe damgası vuracak kadar ileri giderler. Neşe Yaşın'ın "*Üzgün Kızların Gizli Tarihi*" adlı romanı ve Simge Uygur'un nü heykelleri bu amaca hizmet etmek için malzeme olarak kullanılır, Neriman Cahit'in kitapları yüzüne fırlatılırken, Yaşar Ersoy'un mesleği ve sanatıyla alay edilerek sakallarını yolacaklarını yazarlar.

Yaşananlar, gözü dönmüş bir linç kampanyasından başka bir anlam taşımamaktadır. Referandumda Türk toplumunun % 65'i bulan onayına, Rum toplumunun % 76'yı bulan HAYIR tavrına karşı kendilerine yeni milliyetçi hezeyanlar arayan şoven sağ çevreler için ödüllerin, Denktaş'ın gerekçe gösterilerek iade edilmesi bulunmaz bir fırsattır. Bir yanda bunlar yaşanırken, diğer yanda referandum sonrasında kendi iç hesaplaşmalarını yaşayan Kıbrıs Türk solunun konuya gereken duyarlılığı gösteremediği günler yaşanmaktadır. O güne kadar bu ödülü almak için sıralarını bekleyen, ödülün yolunu gözleyen bazı sanatçılar ise mal bulmuş mağribi gibi, yıllar içinde bu ödülü alan sanatçıları, sözlü ve yazılı ifadelerle çeşitli mecralarda eleştirmekten geri durmazlar. Bu olayların ardından, Türk Bankası yönetimi, kültür sanat alanındaki faaliyetlerini sonlandırma kararı alır. 20 yılı bulan ödül kurumu ile kültür sanat dergisinin yayın hayatına son verilir. O gün bugündür, bu bankanın bu alandaki herhangi bir faaliyetine rastlanmış değildir.

Türkiye Sanat Çevrelerinde Yaşar Ersoy ve Ona Adanan Kitap

Yaşar Ersoy, uzun yıllar yaptığı nitelikli sanatsal çalışmalarla, sahnelediği ve oynadığı oyunlarla, yazdığı kitaplarla ve etik duruşuyla sadece Kuzey Kıbrıs'ta değil, Güney Kıbrıs'ta da kültür sanat çevrelerinin dikkatini çeker ve Ersoy'a, hem Kuzey Kıbrıs'ta hem Güney Kıbrıs'ta bir çok ödül verilerek onurlandırılır. Aynı şekilde Ersoy'un sanatsal çalışmaları, yaratıcılığı Türkiye sanat ve kültür çevrelerinin de dikkatini çeker. Türk Tiyatrosu'nda hocaların hocası konumunda olan duayen sanatçı Yıldız Kenter, "*Tiyatroya gönlünü, kafasını ve yaşamını veren Yaşar Ersoy gibi bir hocaya çok teşekkür ederim*" diyerek, onu örnek gösterirken, bir başka usta sanatçı Genco Erkal ise bir röportajında "*Kıbrıs'ta tiyatro dendiği zaman ilk aklıma gelen isim Yaşar Ersoy . Lefkoşa Belediye Tiyatrosun'nun kurucusu, bir tarih, bir çınar... bana göre çok önemli bir tiyatrocu kendisi*" diye kamouyuna açıklar. Türkiye Tiyatrosu'nun önde gelen usta yönetmeni Yücel Erten de Yaşar Ersoy'u "*mücadeleci, yaratıcı, doğru bildiğinden şaşmaz aşık bir tiyatro adamı*" olarak nitelendirdikten sonra cümlesini şöyle tamamlar: "*Benim şöyle diyesim var: Yaşar Ersoy, Kıb-*

rıs Türk Tiyatrosu'nun Muhsin Ertuğrulu'dur." Türkiye tiyatrosunda önemli bir yere sahip çevirmen, yazar, oyuncu Füsun Demirel de Yaşar Ersoy'un "*uzun yıllardır yoğun bir mücadeleyi, insan aklının ve emeğinin nasıl sanata dönüşebileceğini*" gösterdiğini yazar. Bunların yanısıra Türkiye'de yayımlanan Mimesis Dergisi'de Yavuz Pak, Hürriyet Sanat'ta Prof.Dr. Sevgi Sanlı, Sanat Olayı Dergisi'nde Gül Azer Roman, Evrensel Gazetesi'nde ve Oyun Dergisi'nde Üstün Akmen, Cumhuriyet Gazetesi'nde Mahmut T. Öngören ve Prof.Dr. Özdemir Nutku, Aydınlık Gazetesi'nde Turgay Oğuz, Tiyatro Tiyatro Dergisi'nde Mustafa Demirkanlı, Yeni Tiyatro Dergisi'nde Yetkin Yüksel'in yazıları, röportajları ve haberleri yayımlanarak Yaşar Ersoy ve onun sanatı, Türkiye kültür sanat çevrelerine tanıtılır. Türkiye Tiyatro Eleştirmenler Birliği Başkanı ve Evrensel Gazetesi yazarı Üstün Akmen, yayımladığı son kitabı "*Özdemir Abi'me Mektuplar*"ı Yaşar Ersoy'a minnet duygularıyla adar. İlk kez Türkiye'den bir yazar, yayımladığı kitabını bir Kıbrıslı Türk tiyatro sanatçısına adaması, Kıbrıs Türk basınında da geniş yankı bulur.

Üstün Akmen daha önce yayımladığı kitaplarını sırayla Yıldız Kenter'e, Genco Erkal'a, Ali Poyrazoğlu'na, Engin Cezar'a, Güliz Sururi'ye minnetle adadığını açıklarken, bu sefer de Kıbrıs Türk Tiyartosu'nun duayeni olan Yaşar Ersoy'a adadığını belirtir.

Türk Tiyatrosu'nun duayeni Yıldız Kenter ve Prof.Dr. Özdemir Nuktu'nun önsözleriyle Mitos - Boyut Yayınları'nda basılıp yayımlanan kitapta, Türkiye Tiyatrosu'nun 2013-2014 döneminde sahnelenen oyunların eleştiri, yorum, tanıtım ve değerlendirmeleri yer alır. Kitapta, Lefkoşa Belediye Tiyatrosu ve aynı dönemde sahnelediği "*Kıbrıs, Rumca Küstüm Türkçe Kırıldım*", "*Ada*" ve "*Kayıp*" oyunları Türkiye sanat ortamına övgülye tanıtılır.

Yaşar Ersoy'un ve Lefkoşa Belediye Tiyatrosu'nun sanatsal çalışmalarını yakından takip eden ve yazan Üstün Akmen'in "*Özdemir Abi'me Mektuplar*" kitabındaki "*Özdemir Abi*", Türk Tiyatrosu'nun duayen kuramcısı, hocaların hocası Prof.Dr.Özdemir Nutku'dur. 1970'li yılların başında Prof.Dr.Özdemir Nutku'nun öğrencilerinden olan Yaşar Ersoy, kendisine bu kitabın adanmasından dolayı çok mutlu olduğunu ve gurur duyduğunu belirtir.

Üstün Akmen, Yaşar Ersoy'a adadığını belirttiği kitabın önsözünde şu değerlendirmeyi yapar:

Yaşar Ersoy ve Üstün Akmen, Lefkoşa, 2012

"Bu kitap,
Yazarı tarafından
Kıbrıs tiyatrosunun duayenlerinden
Bir büyük "usta"ya,
Yaşar Ersoy'a
minnet duygularıyla adanmıştır.

İyi de, kimdir Yaşar Ersoy ve neden Yaşar Ersoy... Yaşar Ersoy, Kıbrıs'ta ortak vatanda barış içinde yaşamak varken Türk ve Rum toplumlarının giderek gergin bir ortama sürüklendiği dönemde doğan (1951) ve iki toplumun çatıştığı yıllarda liseli genç olarak (16 yaşında) "Ekmek tutmadan silah tutan ellerim" diye şiir yazarak mücahitlik yapan, Kıbrıs Barış(!) Harekatından sonra Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) Devlet Tiyatroları'nda altı yıl oyuncu – yönetmen olarak çalışan ve 12 Eylül 1980 kasırgasının etkisiyle işine son verildikten sonra Lefkoşa Belediye Tiyatrosu'nun kurucuları arasında yer alan, Kıbrıs Tiyatro sanatının fenomeni...

Kırık yıldır toplumcu gerçekçi,eleştirel sanat anlayışıyla yaptığı çalışmalarla Kıbrıslıların sevgilisi...

Tiyatro hayatında yüzü aşkın oyun yöneterek ve rol alarak Kıbrıs Türk tiyatro hareketine yeni açılımlar, yeni anlayışlar kazandıran bir tiyartro misyoneri...

Eğitimli insan için sürekli tiyatro eğitim kursları düzenleyen, bu kurslar sonrasında,aralarından yetenekleri saptananları Türkiye'deki konservatuvarlara ya da sahne sanatları fakültelerine gönderen, gidenlerin eğitim süreçlerinde kontrollerini savsaklamayan, mezuniyetlerinden sonra, dileyenleri tiyatrolarının kadrosuna dahil eden bir eğitimci...

2015'de açılması planlanan 500 koltuk kapasiteli tam donanımlı yeni Lefkoşa Belediye Tiyatrosu'nun yapımı için canını dişine takan bir kültür- sanat savaşçısı...

Kıbrıs Türk toplumunun tiyatro kültürünün gelişmesi ve yeni dinamiklerin oluşması, ayrıca kültürler arası ilişkilerin sağlanması için Kıbrıs Tiyatro Festivali'nin tam on iki yıldır sürdürülmesi için gecesini gündüzüne katan bir tiyatro delisi...

Kıbrıs Türk Tiyatro Hareketini siyasetin ve yoz bürokrasinin engellemelerinden kurtarmak için uğraş veren "Özerk Kıbrıs Türk Tiyatro Yasa Tasarısı Taslağı"nı hazırlayan kişi...

Yasa taslağını KKTC Bakanlar Kurulu'ndan geçiren, ancak komisyon aşamasında takılan, ama bir başka idealini, çocuk ve gençlik tiyatrosu kurmayı başaran, gençlerin ve çocukların Lefkoşa Belediye Tiyatrosu bünyesindeki düzenli, özverili ve disiplinli çalışmalarını sağlayan bir özveri abidesi...

Çalışmalarını başarıyla sürdüren gençleri daha da motive etmek amacıyla bir de "Okullararası Tiyatro Şenliği" ni yaşama geçiren, gençler arasında yepyeni heycanlara tanıklık eden, bu kutsal çalışmayı Milli Eğitim Bakanlığı her ne hikmetse durdurunca, akıllara seza karar karşısında aklını kaybetmeyen Kıbrıs'ın "aklı evveli"...

Kıbrıs Türk Tiyatro Hareketini yurt dışına taşımak için hummalı bir çalışmanın içinde sürekli boğuşan, TC Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü ile İstanbul Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatroları Genel Sanat Yönetmenliği ile anlaşmalar yapan, bu tiyatrolarla karşılıklı turneler oluşturan , bir tiyatro delisi...

Kıbrıs'ta çeşitli gazete ve dergilerde tiyatro ve kültür-sanat üzerine yazılar yayımlayan, yine tiyatro üzerine biri iki dilde (Türkçe ve Rumca) olmak üzere beş kitabı bulunan araştırmacı - yazar biri...

Barışçıl ilişikler uğruna, Kıbrıs sorununa tiyatronun barışçı elini de katmak için yoğun çaba harcayan, bu amaçla Kıbrıslı Türkler ve Kıbrıslı Rumlar arasında tiyatro sanatı aracılığıyla barış köprüsü "İhdas" eden...

Kapıların kapalı olduğu 1986 yılından bu yana tüm engelleri, yıkarak, aşarak , "bentlerinden taşarak"

Kıbrıs Rum Satirigo Tiyatrosu'yla karşılıklı turneler yapan, ortak oyunlar hazırlayanı, "tertipçisi"

Bence, bütün bu gerekçelerle bu mütavazı kitabı, anasının ak sütü gibi hak edendir, Yaşar Ersoy.

Sizce değmez mi?"

Üstün Akmen bu kitabı yayımladıktan kısa bir süre sonra hayata veda eder. Onun için İstanbul Şehir Tiyatroları Muhsin Ertuğrul Sahnesi'nde tören düzenlenir LBT'nin düzenlediği Kıbrıs Tiyato Festivali'nin 14'üncüsünün açılış gecesinde ise Üstün Akmen, saygı ile anılır ve eşi Şaylan Akmen'e, Üstün Akmen anısına plaket takdim edilir.

Büyük Bir Bahtiyarlıkla Gençlere Devredilen LBT

"Her gün yüz kez göz önünde bulundurduğum bir gerçek var:
Yaptıklarım ve yaşadıklarım, temellerini, ölmüş ya da
yaşamakta olan başka insanların çalışmalarında
buluyor ve ben aldıklarım kadarını eksiksiz verebilmek için
çok çaba harcamak zorundayım"

Albert Einstein

2003 yılına gelindiğinde, Lefkoşa Belediye Tiyatrosu, zamanın dönülmez akışı içinde Yaşar Ersoy'un sanat yönetmenliğinde 23 yaşına ulaşmıştır. 23 yıl pek de kolay geçmemiştir. Özledikleri dünyanın yasalarıyla tiyatro yapmak için yola çıkan 4 kişilik ekip, her türlü baskıya ve engellemelere rağmen, birçok gazeteci yazarın da belirttikleri gibi sanat ve kültür adına büyük bir özverinin, heyecanın ve sevginin destanını yazarak tiyatro ateşini hep canlı tutmuşlardır. Sanatsal dayanışmayı, olanaksızlıklar ve yokluklar içinde, deyim yerindeyse destana dönüştürmüşlerdir. Yaşar Ersoy ve arkadaşları Einstein'ın yukarıdaki düşüncesinde somutlaşan, aynı zamanda Muhsin Ertuğrul'un "*benden sonra tufan olmasın*" sözünden hareketle, sadece oyun sahnelemekle yetinmeyip, Kıbrıs Türk Tiyatrosu'nun sürdürülebilirliği adına da kafa yorarlar. Yaşar Ersoy, oyunlar sahnelemenin ve oynamanın yanı sıra Kıbrıs Türk Tiyatrosu'nun nitelik ve nicelik bakımından gelişmesi için beş hedef belirlemiştir. İdealindeki bu beş hedefin gerçekleşmesi için mücadeleler vermeye ve çalışmaya aralıksız devam

eder. Bu ideallerinin en önemlilerinden biri de kendilerinden sonra LBT'yi ve genel olarak Kıbrıs Türk Tiyatrosu'nu sürdürecek eğitimli insan unsurunu tiyatroya kazandırmaktır.

LBT'nin kurucuları, kendilerinden sonra yetişecek yeni kuşaklar için verdikleri savaşımın ilk adımlarını, 90'lı yılların ilk yarısında konservatuvara öğrenci göndererek atarlar. Tiyatronun 20. yılını tamamladığı 2000'li yıllara gelindiğinde, konservatuvarlardan yetişen bu gençlerin sadece sanatsal değil yönetsel görevler üstlenmeleri için de girişim yapılır. Bunun için atılan ilk adım usta-çırak ilişkisi çerçevesinde oyun yönetmelerinin önünü açmak yönünde olur. O güne kadar Osman Alkaş ve Erol Refikoğlu'nun yönettikleri

birkaç oyun dışında, Belediye Tiyatrosu oyunlarının tamamına yakını, Yaşar Ersoy'un rejisiyle sahnelenmiştir. Bu kez görev gençlerindir. Tuncer Cücenoğlu'nun "*Dosya*" oyunu seçilir ve yönetmen olarak Hakan Elmasoğlu görev alır. Yönetmen yardımcısı Özgür Oktay'dır. Tiyatronun ustaları, bu ilk deneyimlerinde hem maddi hem manevi destekleriyle gençlerin yanında yer alırlar. Kendilerine biçilen yeni role büyük bir heyecanla sarılan gençler, aldıkları sorumluluğun hakkını vermek için canla başla çalışırlar. Çalışmalarda küçük sorunlar ve sıkıntılar yaşansa da "*Dosya*" oyunu başarıyla sahnelenir ve seyircinin beğenisini kazanır. Oyun broşüründe ekip adına genç yönetmen Hakan Elmasoğlu, duygu ve düşüncelerini tarihe kaydederken şunları vurgular:

"*Lefkoşa Belediye Tiyatrosu'nu kuran ve bugüne kadar zorlu mücadele, büyük düşün ve emek veren sanatçılar, yeni jenerasyona deneyim kazandırmak için bu oyunda bir değişime gitmek istediler. Artık bizlerden birinin oyun yönetmesi konusunda bizi cesaretlendirdiler. Onlardan aldığım destekle bir öğrenim süreci, hatta bir okul şeklinde geçecek bir göreve aday oldum. Çalışmaların seyrinde herkesin gösterdiği anlayış, biz gençlere ne kadar güvenildiğinin sözsüz ifadesiydi aslında. Bize inanmış olmalarının karşılığını önümüzdeki yıllarda devraldığımız bu bayrağı daha yükseklere taşıyarak göstereceğiz.*"

Gerçekten de bu süreçte Yaşar Ersoy, LBT'yi hem idari hem de sanatsal yönetim açısından gençlere devretmenin hazırlıklarını planı doğrultusunda sessizce sürdürmektedir. Ancak LBT bayrağını devraldığı zaman bu bayrağı daha yükseklere taşıyacağını belirten Hakan Elmasoğlu'nun, kendi bireysel çıkarları doğrultusunda farklı hesaplar peşinde olduğu birkaç yıl sonra ortaya çıkacaktır.

Genç sanatçılar oyun yönetme deneyimine "*Dosya*" oyunuyla ilk adımlarını atarlarken, diğer yandan Yaşar Ersoy da toplumsal nabız atışını takip eden sanatçı duyarlılığıyla, gündemi yine bam telinden yakalayan Dario Fo ve Franca Rame'nin "*Ödenmeyecek Ödemiyoruz*" oyununu çalışmaktadır. Kıbrıs koşullarında ele alınarak Ersoy'un kendi dramaturjisiyle sahneye taşınan oyun, yazarlarının anarşist tavrının hakkını fazlasıyla verecektir. Yaşanan siyasal, sosyal ve ekonomik çarpıklıklar ekseninde toplumun her kesimini eleştiri oklarıyla vurmayı hedefleyen oyun, büyük bir başarı elde eder. Aliye Ummanel'e göre bu başarı, salt oyunun karakterinden gelen tüm özelliklerinin, yönetmen tarafından anlaşılmış ve uygun oyunculuk teknikleriyle sah-

LBT'nin 30. yılında sahnelenen Orhan Asena'nın yazdığı Yaşar Ersoy'un yönettiği "Ölü Kentin Nabzı" oyununun ekibi, 2010

nelenmiş olmasından kaynaklanmamaktadır. Ona göre asıl başarı, sezgisel bir zamanlamayla alakalıdır. Bu konuda görüşlerini dile getiren LBT'nin dramaturglarından Aliye Ummanel şunları yazmaktadır:

"*Oyunun doğru zamanlaması, Yaşar Ersoy'un yıllardır süren tiyatral ve toplumsal çabasının sezgisel bir sonucu. Bir rastlantı değil. Bir zamanın metinle denk düşmesi gibi basit bir durum hiç değil. Buna, duyarlı bir yönetmenin sezgisi demek istiyorum. Bu hissetmekle ilgili. Yaşar Ersoy'un çevresini bu denli hissetmesi ve yıllardır özümsediklerinin coşkuyla dışa vurumu. Onun ve oyuncuların hissettikleri izleyicinin hissettikleriyle bütünleşti. Samimiyet. Sanırım o etkileşimi anlamak için doğru sözcük bu.*"

Gerçekten de Yaşar Ersoy'un, seçip sahnelediği onlarca oyunda kazandığı başarının sırrı, kendisinin de ifade ettiği gibi; toplumsal ve tarihsel nabız atışını yalana başvurmadan, samimiyetle ve sorumlulukla yakalayıp, tiyatro

sanatının gerektirdiği etik, estetik değerlerle disiplinlerini savsaklamadan, ödünsüz bir tavırla uygulamasından geçmektedir. "*Ödenmeyecek Ödemiyoruz*" oyununu izleyen TC Devlet Tiyatroları Baş Rejisörü Erhan Gökgücü de "*Dario Fo işte böyle sahnelenir ve oynanır!*" demekten kendini alamaz ve bütün sanatçıları, Fo'nun nasıl sahnelendiğine tanıklık etmek için bu oyunu izlemeye çağırır. Oyun, TC Devlet Tiyatroları Genel Müdürü Lemi Bilgin ve Baş Rejisör Erhan Gökgücü'nün önerisiyle Devlet Tiyatroları'nın programına alınır ve bir hafta süreyle Ankara'da ikinci kez sahnelenir. Ankara seyircisi de tıpkı Kıbrıs'ta olduğu gibi oyuna büyük ilgi gösterir.

Einstein'ın dediği gibi aldıkları kadarını eksiksiz verebilmek için çok çaba harcayan LBT'nin kurucuları, gençlerin sadece oyun yönetmekle yetinmeyip idari görevler de üstlenmelerini istemektedirler. Bu nedenle erken emekliliğe hazırlanan Yaşar Ersoy, yol arkadaşlarıyla el ele vererek kurdukları, 20 yılı aşkın süreyle büyük mesafeler kat ederek sıfır noktasından kurumlaşmış yapısıyla örnek bir tiyatro haline getirdikleri LBT'yi, aldıklarından fazlasıyla gençlere devretmeye hazırlanmaktadır. Söz konusu olan sadece tiyatronun devredilmesi değil, Yaşar Ersoy'un çeşitli kitaplar ve belgesel filmlerle 100 yıllık geçmişine ışık tuttuğu Kıbrıs Türk Tiyatro Hareketi çerçevesindeki geleneğin de geleceğe aktarılmasıdır. Yaşar Ersoy, 2003 yılının 5 Şubat günü tüm sanatçıları ve tiyatronun teknik ekibini toplayarak emekliye ayrılacağını açıklar. Bu açıklamanın ardından, tiyatro sanatının evrensel disiplinlerini, normlarını ve LBT'nin sanatsal işleyişini içeren ve kuruluş manifestosuna atıfta bulunan 15 sayfalık yazıyı da tüm ekibe dağıtır.

Yıllardır alışageldikleri, bir arada usta-çırak ilişkisiyle birçok oyuna imza attıkları Yaşar abilerinin ayrılma kararı tüm ekipte hem şaşkınlık hem de üzüntü yaratır. Şaşkınlıklarını gizleyemeyenler bir yana, bu erken ayrılık dolayısıyla üzülüp ağlayanlar olur. Tiyatroya gönül vermiş, tutkuyla bağlanmış, sevdası ve kavgasıyla onu yaşam biçimine dönüştürmüş bir sanatçı için emekli olmak, kuşkusuz ki onun tiyatro yapmayacağı, oyun oynamayacağı ve yönetmeyeceği anlamına gelmemektedir. Sanat Yönetmenliği görevini, süreç içinde kendi yerine, hazırladığı gençlere devretmek isteğindedir sadece. Nitekim, Yaşar Ersoy emekliye ayrıldıktan sonra LBT'de oyunlar sahnelemeyi ve oynamayı, beş idealinden biri olan tiyatro festivalini başlatıp yürütmeyi, LBT adına etkinlikler düzenlemeyi ve kitaplar yazmayı sürdürür. Sanatsal çabala-

rının yanı sıra, bilgi birikimi ve deneyimleriyle LBT'nin yönetimini devralan genç arkadaşlarına yardımcı olur. Onları desteklerken, eğitici, öğretici ve yol gösterici olmayı hiçbir zaman elden bırakmaz. Tek amacı, genç meslektaşlarını yönetime katmak, onlara sorumluluk vermek ve onların yanında durarak, sanatsal üretimleriyle mücadelesini sürdürmektir.

LBT'deki sanat yönetmenliğini kendi isteğiyle devreden Yaşar Ersoy'a, genç meslektaşlarıyla birlikte sanatsal çalışmalarını yürütebilmesi, bilgi ve deneyimlerinden yararlanılabilmesi amacıyla hiçbir yasal ve hukuki boyutu olmayan Lefkoşa Türk Belediyesi Kültür Sanat Koordinatörlüğü sıfatı verilir. Yaşar Ersoy, 2003 Şubatı'ndan 2017 yılına kadar beş belediye başkanı (*Kutlay Erk*, *Cemal Bulutoğluları*, *Kemal Deniz Dana*, *Kadri Fellahoğlu*, *Mehmet Harmancı*) ile hizmet alımı adı altında, cep harçlığı kabilinden çok düşük bir ücretle bu görevi sürdürür. Hatta bazen bu ücreti almaz, almadığı gibi de belediyenin sıkıntılı zamanlarında tiyatro bütçesine katkı yapar, sahnelenecek hemen hemen her oyun ve gidilecek turneler için sponsor bulur. Bu durumun en yakın tanıklarından olan ve çalışkanlığıyla tiyatroyu sırtlanan isimlerden olan mali ve idari sorumlu Ülgen Çakır; "*Yaşar abi, senin yaptığını kimse yapmaz, yapamaz... Hiç kimse tiyatroyu senin kadar sevmez, sevemez... Bizlere hem maddi hem manevi destek veriyorsun, bilgin ve tecrübenle, sahnelediğin oyunlarla bizleri zenginleştiriyorsun*", aynı şevkle çalışan halkla ilişkiler sorumlusu Ceren Aktunç Kanatlı ise "*Hem sanatçılara öğretiyorsun hem bize... birçok şeyi senden öğreniyoruz abi*"derken, yaşının gereği kırlaşan sakallarını karıştırarak tebessüm eden Ersoy, aslında pek çok kimsenin anlayamayacağı bir bahtiyarlığı, yüreğinin derinliklerinde hissetmektedir.

Yasal prosedüre göre Ersoy'un emekliliğiyle birlikte, Sanat Yönetmenliği vasfının, uzun yıllar onun yardımcısı olarak görev yapan Osman Alkaş'a geçmesi gerekmektedir; fakat o da Yaşar Ersoy'un ardından aynı düşüncelerle emekliye ayrılacağını belirtir. Bunun üzerine Yaşar Ersoy, tiyatroyu tiyatrocular yönetir ilkesinden hareketle, siyaset ve bürokrasi erkine fırsat vermeden, gençlerin kendi aralarından birini Sanat Yönetmeni olarak seçmelerini ve seçecekleri kişiyi, bizzat kendisinin Belediye Başkanı ile Belediye Meclisi'ne kabul ettireceğini kesin bir şekilde dile getirir. Sanatçılar, yeni Sanat Yönetmeni olarak oybirliği ile tek aday Hakan Elmasoğlu'nu seçerler. Yaşar Ersoy ve Osman Alkaş, bu seçimin ardından ziyaret ettikleri Belediye

Başkanı Kutlay Erk'ten, sanatçıların kararına saygı gösterilmesini ve Devlet Tiyatrosu'nda olduğu gibi siyaset eliyle atama yapılmamasını talep ederler. Lefkoşa Belediye Başkanı ve Meclisi de bu sanat kurumunun, aslında kâğıt üzerinde olmayan; sanatsal niteliği, üretimi, duruşu ve seyircisinin desteğiyle kazandığı özerkliğine duydukları saygı gereği Elmasoğlu'nun seçildiği görevi onaylarlar. Bu gelişme üzerine gazete köşesinden, Kuzey Kıbrıs'ta kurum olmanın ve ekip çalışması yapmanın hiç de kolay olmadığına vurgu yapan Hasan Kahvecioğlu, kıdemli olanın gençlere fırsat tanımasının, hatta önlerini açmak adına onları eğitmesinin hiçbir kurumumuza nasip olmadığına işaret eder. Bir diğer yazar Ahmet Tolgay ise yaptığı benzetmeyle LBT'nin 4 temel direğinin, lokomotifi gençlere devrederken sağlam raylara yerleştirme konusunda önemli bir aşamaya ulaştıklarına dikkat çeker. Neriman Cahit ve Cenk Mutluyakalı gibi yazarlar da gençlere sunulan olanağın altını çizerlerken; 20 yılı aşkın bir süreyle bir sanat kurumunu sırtlamanın zorluğunu vurgularlar ve yetiştirilen gençlerle daha nice uzun yıllar boyunca bu kurumun omuzlarda taşınabilecek düzeyde olduğunu söylerler.

Osman Alkaş da Yaşar Ersoy gibi erken emekliye ayrıldıktan sonra, oyuncu statüsünde hizmet alımlarıyla LBT'nin oyunlarında 2013 yılına kadar görev almaya devam eder. Ersoy ve Alkaş, emekliye ayrıldıktan sonra devlet tarafından alınan bir kararla sürpriz bir mağduriyete daha maruz bırakılırlar. Anımsanacağı gibi her iki sanatçının 1980 yılında sahneledikleri ve oynadıkları "*Vatandaş Oyunu*"ndan dolayı "*vatan hainliği*" ve "*komünizm propagandası*" suçlamalarıyla Devlet Tiyatroları'nda işlerine son verilmiştir. 23 yıl önce bu suçlamalarla mağdur edilen ve neredeyse bu ülkede yaşam hakları ellerinden alınmış olan sanatçılar, emekli olurken de "*devlete karşı suç işlemiş oldukları*" iddiasıyla bu kez de Devlet Tiyatrosu çatısı altında çalıştıkları yıllar hizmetten sayılmaz. Bu nedenle hem emeklilik ikramiyeleri hem maaşları kesintiye uğratılır. Kendi parti yandaşlarına, uydurma atamalarla şişkin maaşlar ve emeklilikler sağlamayı marifetten sayan egemenler, sırf muhalif oldukları için sanatçıların emeğini, yaratıcılığını, kamu hizmetlerini yok saymaktan beis duymazlar. Yaşar Ersoy'un 6, Osman Alkaş'ın da 2 yıllık sanatsal emekleri bu anlayıştan kaynaklanan yönetsel uygulamalarla adeta çöpe atılmış olur.

Tiyatroda Yaşanan Kırılmalar ve Kopuşlar

Tiyatroda yönetimi devralan genç sanatçılar, seçtikleri sanat yönetmeni ile çalışacak bir yönetim kurulu oluştururlarken büyük bir sorumluluğu üstlenmenin heyecanını yaşarlar. Sağlam bir sanatsal geleneğe, duruşa ve seyirciye sahip olan Lefkoşa Belediye Tiyatrosu'nu daha ileriye nasıl taşıyacakları sorusuyla karşı karşıyadırlar. Yeni ve gelenekten farklı bir şey yapmanın arayışıyla birlikte, seyircinin karşısına çıkacak, kendilerini kabul ettirme savaşı verecek, iddialı ve öncü bir tiyatro anlayışını ortaya koymanın peşindedirler. Bu durum, Yaşar Ersoy'un deyişiyle çok doğru bir yaklaşımdır. Buna rağmen LBT'nin geleneğiyle, tarihiyle bağlarını kopartacak, toplumsal yapıyı gözardı ederek seyircinin yapısını dikkate almayan ve ekip ruhunu ortadan kaldıracak her yeni adım, ayakların havada kalmasına neden olabilecek tehlikeler içermektedir. Gençler, LBT yönetim erkine öyle büyük bir coşku ve arzuyla sarılırlar ki, yönetimi kendilerine büyük bir özveriyle devreden ustaları Yaşar Ersoy ve Osman Alkaş'ı oylama yaparak, oy çokluğuyla toplantılarından çıkartırlar. Halbuki o ustalar, gelecek 14 yılı onlarla birlikte omuzlayıp yürüyecekler, onlarla birlikte oyunlar sahneleyip oynayacaklardır. Nitekim, o yıllarda yaşananların ışığında söyleyebiliriz ki; her iki sanatçı da idari ve mali açıdan düğümlenen sorunların çözümünde, anti demokratik ve baskıcı saldırılara karşı kalkan görevi üstlenerek genç meslektaşlarına destek olmayı sürdürmekten geri durmazlar. 2003'ten 2017'ye kadar zaman zaman üzücü ve kırıcı gerginlikler yaşanır. Başta Yaşar Ersoy olmak üzere, içlerindeki tiyatro sevgisi sayesinde bunların ağırlığını taşıyacak güce sahip olmasalardı LBT ekibi çoktan dağılır giderdi.

2003 yılında büyük bir heyecanla yönetimi devralan gençler yeni ve farklı bir şeyler yapmak adına Roland Topor'un yazdığı "*Joko'nun Doğum Günü*" oyununu repertuvara alırlar. İbrahim Altıok'un yönetmenliğinde canla başla çalışan ekip iyi bir oyun ortaya çıkarır. Ancak, "*Joko'nun Doğum Günü*" gerçeküstü ve absürt biçim anlayışından dolayı seyirciyle buluşamaz. Hep kapalı gişe oynayan ve alışık olmadığı bir durumla karşılaşan tiyatroda birtakım sıkıntılar yaşanır. Ne yapılması ve nasıl yapılması yönündeki tartışmalar can yakıcı bir şekilde sürmektedir.

LBT'yi, büyük bir bahtiyarlıkla gençlere devreden Yaşar Ersoy, aynı yıl iki toplumun yakınlaşması ve barış kültürünün oluşmasına yönelik katkılarını sürdürmek adına Satirigo Tiyatrosu'nda yönetmen koltuğuna oturur. LBT ve Satirigo'nun ortak yapımı olarak, Haldun Taner'in "*Gözlerimi Kaparım Vazifemi Yaparım*" oyununu Yunanca olarak Rum ve Türk oyuncularla birlikte Güney Lefkoşa'da sahneler. Ada tarihinde bir ilk olarak tarihe geçen bu sanatsal girişim, büyük yankı yaratır ve her iki toplumda da heyecan uyandırır.

Aynı dönemde Yaşar Ersoy'un girişimi ile LBT ve İstanbul Şehir Tiyatroları arasında imzalanan işbirliği protokolü gündeme gelir. Bu amaçla Ada'ya gelen Şehir Tiyatroları'nın Sanat Yönetmeni Nurullah Tuncer ve ekibi, LBT'den Yaşar Ersoy, Osman Alkaş ve Sanat Yönetmeni Hakan Elmasoğlu ile işbirliği protokolü çerçevesinde bir program hazırlamak için toplantı yaparlar. Tuncer, toplantı sırasında LBT ile Satirigo'nun ortak yapımını İstanbul'da düzenleyecekleri Tiyatro Festivali'nin programına almayı önerir. Bu öneriyi büyük bir memnuniyet ve onurla kabul edeceğini belirten Yaşar Ersoy, LBT'nin sahnelediği "*Joko'nun Doğum Günü*" oyununu da festival programına almalarını önerir. Tuncer, "*Hayır!*" der ve festivale sadece ortak yapım olan "*Gözlerimi Kaparım Vazifemi Yaparım*" oyununu davet edebileceklerini söyler. Sanat Yönetmenliği görevini yeni devralan Hakan Elmasoğlu bu yanıt karşısında şaşkın, üzgün ve çaresizdir. Kuşkusuz ki Yaşar Ersoy, genç meslektaşlarına yeni devrettiği LBT'yi böylesi önemli bir festivalden mahrum bırakma niyetinde değildir. Her koşulda ve her zaman tiyatroyu devrettiği genç meslektaşlarının yanında duracağını ve onlara destek olacağını gösteren Yaşar Ersoy, Nurullah Tuncer'e kesin bir tavırla "*Ya iki oyun birlikte ya da hiçbiri!*" yanıtını verir. Bu konuşmanın ardından uzlaşma sağlanır ve her iki oyunun da 1 Temmuz - 3 Ağustos 2004 tarihlerinde İstanbul'da düzenlenecek festival programına alınmaları karara bağlanır. Her iki oyun da festival kapsamında sahnelenir ve metropol kent İstanbul'dan dünyaya barış mesajları verilir.

Lefkoşa Belediye Tiyatrosu'nda daha sonra sırasıyla; Hakan Elmasoğlu'nun yönettiği Coşkun Irmak'ın kaleminden "*Memurin Faslı*", Satirigo Tiyatrosu'ndan Hristos Zanos'un Belediye Tiyatrosu ekibiyle sahnelediği Aristophanes'in "*Lysistrata*" ve yine genç kuşak sanatçılardan Kıymet Karabiber'in yönettiği Vasıf Öngören'in "*Oyun Nasıl Oynanmalı*" adlı oyunları seyirciyle buluşturulur. Genç sanatçıların yönettikleri oyunlar usta-çırak ilişkisi içinde ustaları

Yaşar Ersoy'la yaptıkları fikir alış verişleri çerçevesinde kotarılır. LBT'nin kuruluşundan itibaren çocuk oyunlarını sahneleyen Osman Alkaş da aynı anlayış doğrultusunda, Yaşar Ersoy ile istişare ederek bu görev ve sorumluluğu genç meslektaşı Asu Demircioğlu'na devreder. Görevi devralan Demircioğlu, sırasıyla "*Tılsım*", "*Ormanların Barış Ateşi*" ve "*Duvar*" adlı çocuk oyunlarını sahneye taşır.

Bu süreçte LBT'nin 4 kurucusu da emekliye ayrılır, ancak genç meslektaşlarıyla birlikte oyunlar sahnelemeye devam ederler. Oyunlar, genç kuşak sanatçıların heyecanı, eğilimleri ve umutlarıyla seçilir, sahnelenir. Yönetsel zaaflar ve sıkıntılar da yaşanır. Doğaldır ki her sanatçı kendi eğilimlerini öne çıkarmaya çalışırken, bu doğrultuda oyunlar seçilip sahnelenmesini talep etmektedirler. Farklılıklardan mini iktidar çatışmaları ve didişmeler doğmaktadır. Kimi oyunculara ortaya dökülen bencil çıkar hesapları ve özellikle sanat yönetmeninin zaafları, ekip anlayışının yara almasına neden olur. 23 yıl boyunca, kaplumbağa misali sanat yönetmenliği ofisini çantasına sığdırıp LBT'yi kurumlaştıran, onlarca oyuna imza atan ve tüm bunları yaparken tiyatro sanatının evrensel disiplin ve normlarını herşeyin üstünde tutan Yaşar Ersoy'dan sonra, tiyatroda sanatla hiçbir zaman bağdaşmayacak bürokratik eğilimler başgöstermiştir. Bu çerçevede yeni ofis düzenlemeleri, ofisin boyutunu aşan makam masalarının yaptırılması, sanatsal işleyişe bürokratik yaklaşımların hakim kılınmaya çalışılması ve tiyatronun bazı işlerinin yakın akrabalara yaptırılması gibi kayırmacı yaklaşımlar, sadece tiyatro ekibini değil Lefkoşa Belediye Başkanı ve Belediye Meclis üyelerini de rahatsız eder.

İbrahim Altıok, bu dönemde sanatsal anlayışı ve eğilimleri nedeniyle LBT yönetimi ile sıkıntılar yaşar. Altıok'un yazdığı ve ödül kazandığı "*Son Bilet*" oyunu yine kendi rejisiyle çalışılmaktadır. Ekipteki uyumsuzluk, huzursuzluk ve anlayış farklılıkları nedeniyle çalışmalar yarım kalır. Aynı günlerde dramaturg olarak görev yapan İbrahim Altıok ile Aliye Ummanel arasında da bir gerginlik yaşanır. Şöyle ki, lisans eğitimini Hacettepe Üniversitesi'nde Amerikan Edebiyatı alanında tamamladıktan sonra Ankara Üniversitesi'nde "*Tiyatro Teorisi ve Dramaturjisi*" alanında yüksek lisans yapan Ummanel'le eş düzeyde bir dramaturg sayılmak Altıok'u rahatsız etmektedir. İbrahim Altıok, bu konudaki sıkıntılarını Yaşar Ersoy'a açtığında beklediği yanıtı alamaz. Ersoy'a göre asıl olan ortaya konacak eserler ve çalışmalardır. Altıok'a, bu doğ-

rultuda çalışıldığı taktirde iki genç dramaturg olarak LBT'ye zenginlik katacaklarını söyler. LBT'de genel anlamda sanat yönetmeni Hakan Elmasoğlu ile yaşanan anlayış farklılıkları ve özelde dramaturg sorunu nedeniyle yaşadığı huzursuzluklar İbrahim Altıok'u LBT'den kopma noktasına getirir.

Tiyatroya ilk adımlarını Belediye Tiyatrosu'nun Gençlik Tiyatrosu ekibinde atan ve yedi yıl çalıştıktan sonra dramaturji eğitimini de İzmir'de tamamlayıp geri dönen ve LBT'de profesyonel olarak çalışan İbrahim Altıok, kişisel bir kararla 19 Eylül 2005 tarihinde istifasını sunar. Altıok, ayrılırken Yaşar Ersoy'a yazdığı özel mektubunda LBT'nin tarihsel ve toplumsal önemine vurgu yapar. Kendine yeni bir yol çizdiğini ve geride bıraktığı kurumun yaptığı ve yapacağı işlere saygısının her zaman var olacağını ifade ederken, "*yaşama ve tiyatroya dair kavgada sonsuza kadar omuz omuza ve dost olmak dileğinde olduğunu*" belirtir. İbrahim Altıok'un istifa kararında, İzmir'de Sahne Sanatları Fakültesi'nde hocası olan ve o yıllarda YDÜ Sahne Sanatları Fakültesi'yle birlikte K. T. Devlet Tiyatrosu'nda çalışmaya başlayan Dr. Zerrin Akdenizli'nin payının olduğunu da düşünebilir. Nitekim bu ayrılışın ardından K. T. Devlet Tiyatrosu'nda ve YDÜ Sahne Sanatları Fakültesi'nde çalışmaya başlayan İbrahim Altıok, 2011 yılında evlendiği eşi Zerrin Akdenizli ile hem tiyatro çatısı altında hem de fakülte ortamında sanatsal buluşma gerçekleştirir. Altıok ve Akdenizli, çalışmalarını şu sıralar Berlin'de sürdürmektedirler.

2004 yılında Ada'nın kuzeyinde ve güneyinde eşzamanlı olarak yapılan referandum sonrasında Annan Planı olarak bilinen siyasi çözüm planının rafa kaldırılmasının ardından, referandumda büyük bir çoğunlukla "*Evet*" diyen Kıbrıslı Türklerin çözüm ve barış umutları tam anlamıyla suya düşmüştür. Yaşar Ersoy, toplumsal sorumluluğu çerçevesinde, yine çok iyi bir zamanlamayla gündemi sıcak noktasından yakalar. Hem Kıbrıslı Türkleri hem Kıbrıslı Rumları yüzleştirecek ortak bir oyun için kolları sıvar. Satirigo Tiyatrosu ile Lefkoşa Belediye Tiyatrosu'nun ortak yapımı olarak sahneye taşınacak oyun, yıllar önce her iki tiyatronun işbirliğinin temellerini atan ve yine kendisinin sahnelediği Aristophanes'in "*Barış*"ıdır. Referandumdan sonra yaşanan hayal kırıklığı, oyunun farklı bir yorum ve farklı bir bakışla sahnelenmesini gerektirmektedir. Lakin oyunun Satirigo Tiyatrosu'nda sahnelenmesi konusunda sıkıntılar vardır. Yaşar Ersoy'un talep ettiği Kıbrıslı Rum oyuncu kadrosu temin edilemez. Buna rağmen çalışmalarına şevkle başlayan Ersoy, iki haftalık

çalışma sürecinin sonunda elindeki ekipten beklediği verimi alamaz. Tiyatro yönetimiyle görüşen Ersoy, daha iyi bir oyuncu kadrosu oluşturmalarını ya da oyunu sahnelemekten vazgeçeceğini söyler.

Her zaman çizginin üstünde işlere imza atan Yaşar Ersoy, sanatsal duruşundan ve çizgisinden ödün vermeye niyetli değildir. Satirigo Tiyatrosu yönetimindeki isimlerle her zaman dostluk ve sevgi temelinde başarılı çalışmalar kotarmış olmasına rağmen, tanıdığı bir haftalık sürede istediği kadro temin edilmediği için oyunu sahnelemeyeceğini yazılı olarak bildirir. Yaşanan bu can sıkıcı olaya rağmen Yaşar Ersoy başladığı işi yarım bırakmama konusunda kararlıdır. Siyasal gündemi bam telinden yakalamış olmanın verdiği heyecanla çözümü esas yuvasında gerçekleştirir. "*Barışın Engellenemez Komedyası*" LBT oyuncularıyla sahnelenecektir. LBT'nin oyuncu kadrosunun tamamı ve teknik ekiple çalışmalara başlar. Bu çalışma süreci LBT ekibinde büyük bir sevinç ve sinerji yaratır. Yeni oyunun yarattığı bu sinerji, dargınlıkları ve kırgınlıkları da onaran bir süreç olur. Tüm ekibin yüreği oyunun başarısı için atmaktadır. Yaşar Ersoy yönetiminde dekor uygulama ekibi, mask yapımı ve kostüm ekipleriyle birlikte dans ve ritim ekiplerinin oluşturulmasıyla büyük bir prodüksiyonun hazırlıkları, büyük bir heyecanla sürdürülmektedir.

36 kişilik bir ekiple çalışılan oyunun sahneye sığdırılabilmesi ve performansın daha etkili olabilmesi için LBT sahnesi genişletilir. Acar Akalın'ın oyun için hazırladığı özgün müzikleri, Erol Refikoğlu'nun el becerisini ve yaratıcılığını doruğa çıkardığı muhteşem maskları ve Osman Ateş'in mükemmel bir sunum içeren koreografisi ve dans ekibinin performansları, görsel ve işitsel açıdan görkemli bir prodüksiyonun önemli unsurları olurlar. Tüm bu unsurlar, rejinin ve oyuncuların yarattığı enerjiyle birleşince, tarihsel ve toplumsal yürek vuruşunu yakalayan "*Barışın Engellenemez Komedyası*" gündeme oturur ve uzun süre kapalı gişe oynanır. Köşe yazarlarının neredeyse tamamı oyun hakkında yazılar yazar. Güney Kıbrıs'ta da turne programı çerçevesinde sahnelenen "*Barışın Engellenemez Komedyası*" hem Kıbrıslı Rumların hem Kıbrıslı Türklerin barış adına yüzleşme yapmalarını sağlar.

Aynı süreçte, Aliye Ummanel bir oyun yönetme arzusunda olduğunu dile getirir. Ummanel'in bu isteği bazı sanatçıların şiddetli itirazlarına maruz kalır. Onlar, bir dramaturgun oyun yönetemeyeceği düşüncesindedirler. Daha önce dramaturg İbrahim Altıok'un oyun yönetmiş olduğu unutularak, Hakan

Elmasoğlu ve Kıymet Karabiber gibi isimlerin, oyuncu oldukları halde oyun yönetmiş olmalarına rağmen, Ummanel'in dramaturg oluşundan dolayı oyun yönetmesine karşı çıkmaları bir yerde tutarsızlık arzetmektedir. Bu noktada ustaları Yaşar Ersoy devreye girer ve bu tutarsızlığa vurgu yaparak diğerleri gibi Aliye'ye bir şans verilmesini söyler. Ersoy'un desteğiyle yönetmenliğe soyunan Aliye Ummanel, 2006-2007 sezonunda Catherine Anne'nin "*Üç Kadın*" oyununu sahneler. Aynı sezonda Yaşar Ersoy tarafından sahnelenen "*Barışın Engellenemez Komedyası*" oyunu devam etmektedir. Bir önceki sezonda sahnelenen Hakan Elmasoğlu'nun yönettiği "*Dolu Düşün Boş Konuş*" oyununu da ekleyecek olursak, LBT adına oldukça renkli ve parlak bir sezonun yaşandığından söz edebiliriz.

Yaşar Ersoy kendinden sonra da herkese fırsat verilmesi, daha öncekilerde ve Aliye Ummanel örneğinde olduğu gibi herkesin desteklenmesi ve teşvik edilmesi için çaba sarfetmeye devam eder. Belediye Tiyatrosu ekibine katıldığı ilk günden beri oyuncu Hatice Tezcan'ın çocuk oyunlarına karşı yoğun ilgisinin ve sevgisinin farkında olan Ersoy, onu çocuk oyunları sahnelemesi konusunda teşvik eder ve ona destek olur. İranlı yazar Samed Behrengi'nin "*Küçük Kara Balık*" masalından yola çıkılarak oyunlaştırılan metni sahneye taşıması için Tezcan'a telkinlerde bulunur. Bu oyunla birlikte çocuk oyunları denizine dalan Hatice Tezcan, 10 yıldan beri çocuk oyunları sahnelemektedir. Hatice Tezcan ilerleyen yıllarda BRT'de yaptığı ve sunduğu "*İncir Çekirdeği*" programında, Yaşar Ersoy'un gençlere verdiği destekten ve tanıdığı olanaklardan söz ederken şöyle der: "*Ben yirmi yıl önce gençlik tiyatrosuna girdiğim zaman, gerçekten bize insan olarak değer veren bir Yaşar Ersoy'u gördüm... Onlarca insanın hayatına dokundun, babalık yaptın, hayatlarının şekillenmesinde büyük rol oynadın... Evet gerçek olan şeyleri söylüyorum...*" Hatice Tezcan'ın ifade ettiği gerçekleri onlarca genç yaşar. Bu gerçeği kimi gençler Gençlik Tiyatrosu'nda, kimisi de konservatuvar ya da sahne sanatları fakültelerine gideceklerinde, gittiklerinde ve mezun olup geldiklerinde kadrolanacaklarında yaşarlar. Örneğin Ankara Devlet Konservatuvarı'nda, Kıbrıslı Türk gençlerin, temin edilen kontenjan ve bursla eğitim almalarının yolunu açan Yaşar Ersoy, hocası Cüneyt Gökçer'le konuşarak, onun desteğini alarak ve bir zoru başararak Bilkent Sahne Sanatları Fakültesi'nde de Kıbrıslı Türk gençlerin kontenjan ve bursla ya da yarı bursla eğitim almalarının yo-

lunu açar. Bu yoldan giden Hatice Tezcan, Güneş Kozal, Osman Ateş, Birce Birsel Çağlar ve Nehir Demirel gibi Kıbrıslı Türk gençler Bilkent Sahne Sanatları Fakültesi'nde eğitim alarak mezun olurlar. Yaşar Ersoy, sadece tiyatro sanatı alanınındaki insanların hayatına dokunmakla kalmaz, diğer alanlardaki birçok insanın hayatına da dokunur ve onlara katkı yapar. Bu kitapta bunun örneklerini çok görebilirisiniz. Bu kitabın yazarı olarak ben de, LBT'de, Yaşar Ersoy'un dokunuşlarından payıma düşeni aldım diyebilirim.

Yukarıdaki paragrafta sıraladığımız oyunlara, o sezonda Tezcan'ın sahneleyen "*Küçük Kara Balık*" oyunu da eklenir. Böylece LBT'nin o sezonunda, repertuvarına 4 yeni oyun katılmış olur. Yaşar Ersoy, TC Devlet Tiyatroları Genel Müdürü Lemi Bilgin ile yaptığı görüşmeler sonucunda, LBT'nin bu dört oyunla Ankara'da bir tiyatro haftası düzenlemesi karara bağlanır. Bu kararla birlikte, Yaşar Ersoy LBT'ye yeni açılımlar ve yeni heyecanlar kazandırma peşindedir. Bu amaçla, Sanat Yönetmeni Hakan Elmasoğlu ile ekibin onayını alarak, hocası ve Türk Tiyatrosu'nun önde gelen rejisörlerinden biri olan Yücel Erten ile görüşür. Ona, 2007-2008 sezonunda bir oyun sahnelemesini önerir. Bu öneri kabul görür ve karara bağlanır. Seçilen oyun, "*Don Quijote*" oyunundan uyarlanan "*Don Quijote'un Maceraları'nın Dostları Tarafından Temsili*" adını taşımaktadır. Ancak, 2007 yılının Ekim ayında yapılması hedeflenen tiyatro haftası için hazırlıkların başladığı günlerde, LBT tarihinde önemli bir kırılma daha yaşanır.

Yaşar Ersoy'un ardından, sanatçıların seçimiyle Belediye Tiyatrosu'nun Sanat Yönetmenliği görevini devralan Hakan Elmasoğlu'nun hesaplarının farklı olduğu tam da bu dönemde ortaya çıkar. Kendisi gibi eşi de çift uyruklu olduğu için, Adana Devlet Tiyatrosu kadrosuna geçme hazırlıklarını sürdüren Elmasoğlu'nun bu girişiminden LBT ekibi ve belediye yöneticilerinden hiç kimse haberdar değildir. Elmasoğlu, özel bakım ve ihtiyaçları olan çocuğunun tedavisinin Adana'da yapılabileceği gerekçesiyle bir yıllık ödenekli izin ister. Bu bir yıllık sürede de Adana Devlet Tiyatrosu'nda çalışacağını, bunun için gereken koşulları da hazırladığını belirtir. Çocuğunun tedavisi söz konusu olduğu için, bu konuda Yaşar Ersoy'un ve ekibin desteğini alır. Tedavi tamamlandıktan sonra LBT'ye dönmesi beklenen Elmasoğlu'nun esas amacı, ailesiyle birlikte Adana'ya yerleşmek, tüm sosyal ve ekonomik haklarını da güvence altına alarak Adana Devlet Tiyatrosu'na transferini yaptırmaktır. Bu-

nun için çocuğunun hastalığını gerekçe olarak öne süren Elmasoğlu, bir yıl süreyle herkesten gizli tuttuğu kadro transfer çalışmalarını sürdürür.

Hakan Elmasoğlu'nun yanı sıra, Osman Ateş de İngiltere'den aldığı bursla master programına katılacağı gerekçesiyle aynı günlerde izin talebinde bulunur. Sanat Yönetmeni vasfıyla idari yetkiye sahip olan Elmasoğlu, bu konuda yalnız kalmamak için Osman Ateş'in izin talebini de sözlü olarak onaylar. Bu iki izin, Ankara hazırlıklarını sürdüren tiyatroda karışıklık yaşanmasına neden olur. Her iki oyuncu da iki oyunda önemli roller üstlenmişlerdir. Bunun yanı sıra Hakan Elmasoğlu bir oyunun da yönetmenliğini yapmıştır. Bu durum üzerine Yaşar Ersoy devreye girer ve eğitim hakkının geçerli olduğunu, ancak planlanmış turne programı nedeniyle Ateş'in master programını bir yıl ertelemesini ister. Buna rağmen Ateş, master programını erteleyemeyeceğini ve Hakan Elmasoğlu gibi ödenekli izin kullanma talebini yineler. Bu gelişme üzerine sert ve kırıcı tartışmalar yaşanır. Osman Ateş, her şeyi göze alarak, ödenekli ya da ödeneksiz izin talebi onaylanmadan İngiltere'ye gider. Yaşanan gelişmeler üzerine Lefkoşa Belediye Meclisi, Osman Ateş'in görevine son verme noktasına gelir. Konunun görüşüleceği gün, herşeye rağmen başta Yaşar Ersoy olmak üzere tüm sanatçılar Belediye Meclisi toplantısına katılırlar ve Osman Ateş'in bir yıl ödeneksiz izinli sayılması kararının üretilmesini sağlarlar. Dönemin belediye meclis üyesi Semavi Aşık ise söz konusu kararın, sanatçıların isteği üzerine alındığı şerhini yazdırır.

Bu arada çocuğunu tedavi ettirmek bahanesiyle bir yıl ödenekli izin alan ve eşiyle birlikte Adana'ya giden Hakan Elmasoğlu, Adana Devlet Tiyatrosu'nda çalışmaya başlamıştır. Bu sırada da transferini gizlice gerçekleştirmek için gerekli bütün bürokratik işlemlerini birer birer halleder. Sigortasını ve İhtiyat Sandığı'nı sessiz sedasız oraya aktaran Elmasoğlu'nun, Kıbrıs'ta bıraktığı evi boşalttığı, eşyalarını ve arabasını satılığa çıkardığı zaman işin rengi belli olur. Kendisine neler olduğunun sorulduğu zaman artık diyecek söz yoktur ve oyuncu olarak transferini Adana Devlet Tiyatrosu'na yaptırdığını itiraf eder. Hakan Elmasoğlu ile Osman Ateş'in ayrılmasının ardından sahneledikleri oyunlar adına kolu kanadı kırılmış hale gelen LBT, Ankara programını iptal etmek zorunda kalır. Elde kalan tek oyun olan Aliye Ummanel'in sahneye taşıdığı "*Üç Kadın*", Yaşar Ersoy ve Osman Alkaş'ın girişimi, Lemi Bilgin'in de oluruyla önce Ankara'da sahnelenir, ardından da Yaşar Ersoy'un oğlu Ulaş'ın

da o yıllarda yönetici ve sanatçı olarak görev yaptığı Sivas Devlet Tiyatrosu'nun 10. yılı kapsamında bu kente taşınır. Ankara'da dört oyunla gerçekleştirilmesi planlanan "*Tiyatro Haftası*" iptal edilse bile "*Üç Kadın*" oyunuyla başarılı bir turne gerçekleştirilir. Turne bitiminde başta oyunun yönetmeni Aliye Ummanel ve LBT ekibi Yaşar Ersoy'a ve Osman Alkaş'a teşekkür ederler.

Sanat Yönetmenliği makamının boş kalması, emekliliğine rağmen bu tiyatronun temellerinden tutun da her aşamasında emeği ve alın teri bulunan Yaşar Ersoy'un yeniden ve etkin bir şekilde devreye girmesine neden olur. Kısa süreliğine de olsa Sanat Yönetmenliği görevini yeniden üstlenir ve arkadaşlarından bir an önce yeniden seçim yapmalarını, sonuna kadar güvenebilecekleri birini aralarından seçmelerini ister. Ersoy, bu kez onları yarı yolda bırakmayacak sağlam bir isim üzerinde uzlaşmalarını talep eder. Yine Yaşar Ersoy'un önerisi üzerine, hükümet tarafından rafa kaldırılan "*Özerk Tiyatro Kurumu Yasa Taslağı'nda*" yer alan birim tiyatro anlayışına göre 3 yılda bir, kadrodaki herhangi bir sanatçının, sanat yönetmeni adayı olup seçilebileceği bir sistem üzerinde anlaşan sanatçılar, bu göreve oybirliğiyle Kıymet Karabiber'i seçerler. Yaşar Ersoy'dan da her zaman destek ve yol gösterici olacağı konusunda söz alan Karabiber bu görevi kabul eder. Bunun üzerine Ersoy ve Alkaş, daha önceki sanat yönetmeninin seçiminde olduğu gibi Belediye Başkanı Cemal Bulutoğluları ile görüşerek Kıymet Karabiber'in sanat yönetmenliğinin onaylanmasını sağlarlar. Ancak görev süresinin tamamlanacağı 3. yıla girilirken, Belediye Personel Yasası'nda yapılan değişiklikle Kıymet Karabiber'in görevi asal *(muvazzaf)* statüye çekilir ve emekli olacağı yıla kadar sanat yönetmenliği devam edecek şekilde yeniden düzenlenir.

Esasen LBT'de yasal olarak "*Sanat Yönetmenliği*" diye bir makam, mevki, ünvan yoktur. 1980'de LBT'yi kuran, sevgi, dosluk, dayanışmayla mayalanarak, ekip ruhuyla çaşılan sanatçılar, üçüncü yılın sonunda sözleşmeli sanatçı kadrosundan, Belediye Meclisi onayı ile asal *(muazzaf)* sanatçı kadrolarına geçerler. Bu süreçte hem sanat yönetmeliği, hem rejisörlük, hem oyunculuk görevlerini yürüten Yaşar Ersoy, sanatçı arkadaşlarının da onayı ile LBT'nin sanat yönetmenliği görevini yürütebilmesi için, Lefkoşa Türk Belediyesi Personel Yasası'nda yer alan "*Kültür Sanat Şubesi Amiri*" kadrosuna atanır. Ancak Yaşar Ersoy "*Kültür Sanat Şube Amiri*" tanımına, sanatın evrensel disiplinlerinden ve normlarından yola çıkarak, itiraz eder. "*Şube Amiri*" ya da

"*Müdür*" tanımının Maliye Dairesi'nde, Tapu Dairesi'nde vb. olabileceğini ama bir sanat kurumunda olamayacağını belirtir. Sanat yönetmeliği görevini yürütecek bir sanatçının ise "*Şube Amiri*" olarak adlandırılmasının absürdlüğünü anlatır. Ancak nasıl ki, uzun yıllar mücadele etmesine rağmen "*Özerk Tiyatro Kurumu Yasası*"*nı* hayata geçirmeyi başaramayan Yaşar Ersoy, LTB Personel Yasası' ndaki "*Kültür Sanat Şube Amiri*" yerine "*Sanat Yönetmeni*" yazdırmayı başaramaz. Bunun üzerine Yaşar Ersoy, Lefkoşa Belediye Başkanı Mustafa Akıncı ile de konuşarak Personel Yasası'nda yer alan ve memur anlayışının bir ifadesi olan "*Şube Amiri*" yerine yasada olmasa da sanatın evrensel disiplinleri, etiği ve normlarını esas alarak "*Sanat Yönetmeni*" tanımını kullanacağını söyler ve kamuoyuna da bunu kabul ettirerek bir gelenek ve içtihat oluşturur.

Yaralar Sarılırken

LBT'nin yaşadığı kriz dönemi atlatılmıştır. Ekip, ustaları Yaşar Ersoy ve yeni Sanat Yönetmeni Kıymet Karabiber ile yoluna devam ederken, sanatçılar arasında kaynaşma ve bütünleşme ortamının yeniden yaratılabilmesi adına tüm sanatçıların görev alacakları bir oyun düşünülür. LBT tarihinde hemen her dönemde olduğu gibi ekip çalışması ruhuyla hazırlanacak bir oyun sahnelenmesi düşüncesi hakim olur. Başlarında da tiyatronun kurucusu ve ustaları Yaşar Ersoy vardır. 2007-2008 tiyatro mevsiminde, aydın sorumluluğunun ne olduğunu anlatan Raşit Çelikezer'in "*Yağmurum Olsana*" oyunu sahnelenir. Bu sırada oyunun dramaturji çalışmasını yapan Aliye Ummanel, tiyatro yönetimine danışarak, tiyatro ile ilgili burs kazandığını ve üç aylık eğitim için İngiltere'ye gitmesi gerektiğini söyler. Bir plan ve program dahilinde, gençlerin bilgi ve deneyimlerini eğitimle pekiştirmelerinin teşvik edilmesi kuşkusuz ki kurumların da daha ileriye taşınabilmesi adına büyük önem arzetmektedir. Aliye Ummanel'in talebi de bu gerekçeyle, üstelik bu kez belediye yönetimine dahi sunulmadan, Yaşar Ersoy'un inisiyatif ve sorumluluğuyla onaylanır ve 3 ay ödenekli izne ayrılmasına karar verilir. Bu süreçte Sanat Yönetmeni Kıymet Karabiber, hocası Yaşar Ersoy'la koordineli bir şekilde LBT'de yaraların sarılması ve verimli bir dönemin yaşanması için

27 Mart Dünya Tiyatro Günü'nde Raşit Çelikezer'in yazdığı Yaşar Ersoy'un yönettiği "Yağmurum Olsana" oyununun temsili öncesinde LBT ekibi. 2008

çalışır. Ersoy'un desteği ve ekibin de uyumlu çalışmasıyla amaç sağlanır. Bu dönemde LBT, Yaşar Ersoy'un yönetiminde sahnelenen "*Yağmurum Olsana*" oyunuyla seyirciyi buluşturur. Aynı oyunla LBT, TC Devlet Tiyatroları'nın düzenlediği Konya'daki "*1. Uluslararası Bin Nefes Bir Ses Tiyatro Festivali*"ne ve Trabzon'daki "*10. Uluslararası Karadeniz Tiyatro Festivali*"ne katılarak başarılı bir sezon geçirir.

"*Yağmurum Olsana*" oyununun sahnelendiği sezon, daha önce de sözünü ettiğimiz gibi Kıbrıs Tiyatro Festivali'nin başladığı dönemde, istenmeyen kırgınlıkların yaşandığı Hüseyin Köroğlu ile LBT'nin yolları yeniden kesişir. O dönemde yaşananların muhasebesini birlikte yaptıkları Yaşar Ersoy ile yeniden kucaklaşan Köroğlu, kendisinin bağlı bulunduğu İstanbul Şehir Tiyatroları ile LBT işbirliği çerçevesinde ortak bir oyun sahneleme teklifinde bulunur. Sanat Yönetmeni Kıymet Karabiber olduğu için Yaşar Ersoy, onunla da görüşmelerini söyler. Ancak bu konuda görüşmeleri ve işin yürütülmesini ondan isteyen Karabiber'in, bu noktadaki yol göstericisi yine ustası Er-

soy'dur. Hiçbir hukuki boyutu olmayan Kültür Sanat Koordinatörü sıfatıyla LBT adına inisiyatif kullanan Yaşar Ersoy, İstanbul Şehir Tiyatroları Genel Sanat Yönetmeni Orhan Alkaya ile işbirliği protokolü imzalar. Bu çerçevede de Hüseyin Köroğlu'nun yöneteceği yeni oyunun hazırlıklarına başlanır. 2. Dünya Savaşı'nda işgal altındaki Fransa'da bir doğum günü kutlaması için bir araya gelen yakın dostların, iki Nazi subayının öldürülmesi üzerine Gestapo tarafından iki rehine seçmeleri istenince birbirlerine karşı yabancılaşıp canavarlaşmalarını anlatan Vahe Katcha'nın "*Canavar Sofrası*" oyunu her iki tiyatronun ortak yapımı olarak sahnelenir. İki tiyatrodan oyuncuların rol aldıkları "*Canavar Sofrası*", prömiyerini Kıbrıs Tiyatro Festivali kapsamında yaptıktan ve Lefkoşa temsillerini tamamladıktan sonra, 3 hafta süreyle İstanbul'daki 3 farklı sahnede izleyiciyle buluşur.

Başarılı İstanbul temsillerinden sonra, yurtiçi ve yutrdışı yeni temsillerin planlanması beklenirken İstanbul Şehir Tiyatroları Yönetim Kurulu'nun mali nedenleri göstererek beklenmedik tek taraflı kararıyla "*Canavar Sofrası*" oyunu sahneden kaldırılır ve dekoru da parçalanarak geri dönüşüme gönderilir. LBT ekibi ve rejisör Hüseyin Köroğlu tarafından kötü bir süpriz olarak değerlendirilen bu karara tepki gösterilir ama kararı değiştirilemez.

Toplum "not to be" Noktasına Doğru Giderken, Tiyartoda Direniş Çığlığı

Ekonomik, sosyal ve kültürel sorunların girdabında bunalan ve her geçen gün değerlerini yitiren Kıbrıslı Türkler, Türkiye'nin alt yönetiminde bir başka deyişle işgalinde, demokrasisi ve yönetimi iğdiş edilmiş bir şekilde yaşamaktadır. 2002 yılında Kıbrıs sorununun çözümüne dair Annan Planı'nın gündeme gelmesiyle birlikte umutlarını yeniden bileyerek yollara, sokaklara, meydanlara dökülen; çözüm ve barıştan yana direniş gösteren Kıbrıslı Türkler, 2004 referandumunda bu yönetim anlayışı ve dünyadan yalıtılmışlıktan kurtulmak için "*Evet*" yönünde % 65'lik bir irade ortaya koymuşlardır. Buna karşılık, Güneyden yükselen % 75'lik "*Hayır*" kararı, Kıbrıslı Türkler adına umudun kapısının bir kez daha yüzlerine çarpılması anlamını taşımaktadır.

Çözüm ve barış umutları yeniden dibe vuran halk, büyük bir hayal kırıklığı yaşar. Ekonomik, sosyal ve kültürel sorunlarıyla, Türkiye'nin alt yönetiminde yeniden çaresiz ve acz içindedir. "*Anavatan-Yavruvatan*" söylemleriyle biçimlendirilen politikalarla üretimden kopartılan Kıbrıslı Türkler, her anlamda ve her alanda Türkiye'ye bağımlı ve mahkûm bir şekilde toplumsal zehirlenmeden nasibini almaya devam etmektedir.

Ankara'dan yapılan müdahaleler ve Lefkoşa'daki işbirlikçileri eliyle uygulanan rejimin sınırları içinde iyice yozlaşan ve yok olma sürecine giren toplum, tarihine, kültürüne ve coğrafyasına yabancılaşır. Her şey, şair Faize Özdemirciler'in de vuguladığı gibi "*biz buralıyız ama buralar bizim değildir*" şeklinde yaşanır olur. Ne acıdır ki, Kıbrıslı Türklerin büyük bir çoğunluğu da ganimete dayalı konformist yaşamını sürdürebilmek amacıyla verili olan bu düzeni sorgulamadan kabul eder ve içselleştirir. Herkes yemesinde, içmesinde, gezmesinde, eğlencesinde, yaşanan sürecin çarpıklıklarını ve elimizden alıp götürdüklerini sorgulamadan tüketmeye ve soluk almaya devam etmektedir. Adeta nabzı atmayan ölü bir toplum gibi... Kıbrıslı Türkler Hamlet'in sorunu olan "*to be or not to be*" *(olmak ya da olmamak)* sürecini arkada bırakır ve sadece "*not to be*" *(olmamak)* gerçeği ile karşı karşıya kalır. Aydın ve sanatçı sorumluluğunu her zaman ön planda tutan Yaşar Ersoy, herşeye rağmen toplumun bu ölmeden ölen haliyle yüzleşmesini sağlamak ister. Toplumsal nabzın yeniden atmasınının gerekliliğini vurgulamak için kolları sıvar. "*Ölü Kentin Nabzı*" oyunu, LBT'nin 30. yılında bu düşünceler ışığında sahnelenir.

2010 yılına gelindiğinde, LBT 30. yılını kutlamaktadır. Kuruluşundan itibaren eleştirel düşüncenin ışığında toplumcu gerçekçi çizgisinden ödün vermeden yoluna devam eden tiyatronun kurucularından Yaşar Ersoy, 30. yıl için Orhan Asena'nın Pinochet rejiminin Şili'de yarattığı faşizan baskılardan yola çıkarak kaleme aldığı üç oyunu bir araya getirdiği bir kolaj oyun çıkarır. Yazarın "*Şili'de Av*", "*Bir Başkana Ağıt*" ve "*Ölü Kentin Nabzı*" oyunlarından kotardığı oyun "*Ölü Kentin Nabzı*" adıyla sahnelenir. Sahnelediği ve oynadığı her oyuna, yüreğinin taa içinden başlayan, o oyunu bilinci ve bilgisiyle parlatan Ersoy'un, gazeteci Hasan Hastürer'e o günlerde verdiği röportajında da vurguladığı gibi, bu oyun; yaşanan rezilliklere, sömürüye, savaşlara, darbelere, müdahalelere, baskıcı faşist yöneticilere, duyarsızlıklara, sinmişliğe, susmuşluğa, teslimiyete karşı bir demokrasi, barış, özgürlük ve adalet çığlığıdır.

Yaşar Ersoy, "*bu çığlıkla biz tarafımızı belirliyoruz*" der. Oyun çok etkili olur ve toplumu dalga dalga sarmalına alarak bir yüzleşmeyi gerçekleştirir.

Ümit İnatçı, 7 Şubat 2010 tarihli Afrika gazetesindeki yazısında "*Ölü Kentin Nabzı oyunu, yazarını aşan bir başarıyla yönetildiği için, Lefkoşa Belediye Tiyatrosu'nun yaratıcılık hanesine bold harflerle yazılabilir*" ifadelerini kullanır. Cenk Mutluyakalı ise 15 Şubat 2010 tarihli Yenidüzen gazetesinde "*Ölü Kentin Nabzı, LBT'nin çok iddialı olacak ama bugüne kadar izlediğim en iddialı performansı... Oyun Kıbrıs gerçeklerine de cuk oturmuş*" diye yazar. Oyun hep kapalı gişe oynar ve her oyunda olduğu gibi bu oyun hakkında neredeyse yazmayan köşe yazarı kalmaz. LBT sanatçıları ve Yaşar Ersoy, bir yandan ödünsüz geçen 30 yılın, bir yandan da "*Ölü Kentin Nabzı*" oyunuyla tiyatronun toplumsal işlevini yerine getirmiş olmanın ve bunu seyirci ile buluşturmanın onurunu bir kez daha yaşarlar.

LBT'de aynı sezonda Aliye Ummanel'in yazıp yönettiği tek perdelik, kısa ama çarpıcı "*Passa Tempo*" oyunu sahnelenir. LBT ile TC Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü'nün işbirliği protokolü çerçevesinde, her iki oyun 6-7-8 Nisan 2010 tarihlerinde Ankara'da perde açar. Ankara seyircisinin yoğun ilgisiyle gerçekleştirilen temsilleri, eleştirmenler ve sanatçılar da büyük bir beğeniyle karşılarlar. Ankara'da bulundukları günlerde Yaşar Ersoy, LBT Sanat Yönetmeni Kıymet Karabiber, Lefkoşa Belediye Meclisi üyesi Tuncer Bağışkan ve sanatçılar Osman Alkaş ile Aliye Ummanel, TC Devlet Tiyatroları Genel Müdürü Lemi Bilgin ve Ankara Devlet Tiyatrosu Müdürü Serhat Nalbantoğlu ile bir toplantı yaparlar. Bu toplantıda her iki tiyatro kurumunun ilişkilerinin geliştirilerek sürdürülmesi, kültürler arası ilişkilerin karşılıklı saygı ve eşitliğe dayalı olacak şekilde artırılması konusunda anlaşmaya varırlar. Toplantıda ortaya çıkan görüşler basın yoluyla kamuoyunun gündemine de taşınır. LBT, bu çerçevede Türkiye'nin en saygın festivallerinden biri olan 12. Uluslararası Adana Tiyatro Festivali'ne "*Ölü Kentin Nabzı*" oyunuyla katılır.

"Türkiye'nin Kıbrıs İli" ve Reddedilen Ödüller

Türkiye Direklerarası Seyirci Ödülü, 2011 yılına kadar Lions Direklerlerarası Seyirci Ödülü adıyla bir arada söylenmekteydi. Bu ödül, aynı yıldan itibaren sadece "*Direklerarası Seyirci Ödülü*" adıyla süregeldi. Ödül kurumunun yöneticilerinin belirlediği kişiler tarafından oyunlar seyredilir ve ödüller Türkiye'nin şehirleri baz alınarak verilir. 2009-2010 sezonunda bu ödülün kapsamı içine Kıbrıs da alınır. O yıl yapılan değerlendirme sonucunda, 10. Lions Direklerarası Seyirci Ödülü'nün "*Ölü Kentin Nabzı*" oyunuyla en iyi yönetmen dalında Yaşar Ersoy'a verilmesi karara bağlanırken, tiyatroya da özel ödül verileceği açıklanır. Yaşar Ersoy ve LBT yönetimi, jürinin seçim kriterlerini sanatın evrensel disiplin ve değerleriyle bağdaştırmadıkları gerekçesiyle bu ödülü kabul etmeyeceklerini açıklarlar. Ersoy'un ve LBT'nin yıllardan beri savundukları değerler ve tiyatro ile verdikleri savaşımın tersine, Lions Direklerarası Seyirci Ödülü yöneticilerinin değerlendirmesine göre Kıbrıs, Türkiye'nin illeri arasında gösterilmiş, sapla saman, elmalar armutlar birbirine karıştırılmış, entegrasyoncu ve asimilasyoncu politikalara hizmet edilmiştir.

Bu ödüllerin geri çevrilmesi, kısa ve net bir şekilde dile getirilen iki gerekçeyle kamuoyuna yansıtılır. Lefkoşa Belediye Tiyatrosu, Türkiye'nin Kıbrıs diye bir ili olmadığını vurgularken, tiyatronun felsefesi ile etik ve estetik değerlerinin de Lions Direklerarası Seyirci Ödülü yöneticilerinin değerlendirme biçimiyle bağdaşmadığı belirtilir. Sadece bu gerekçelerle ödülün reddedilmesiyle yetinilmez, ileriki yıllarda da bu ödül yönetimi tarafından değerlendirme kapsamına alınmalarına izinlerinin olmadığı yönünde kesin tavır belirlenir.Türkiye'den gelen bu ödülün reddedilmesinin ve bunun bir açıklamayla basında yer bulmasının ardından TC Lefkoşa Büyükelçisi Şakir Fakılı, Belediye Başkanı Cemal Bulutoğluları'nı telefonla arayarak, ödülün reddedilmesinden ve bunun basına yansımasından dolayı üzüntülerini dile getirir. Belediye başkanı oyunun yönetmeni ve LTB Kültür Sanat Koordinatörü Yaşar Ersoy'u arayarak büyükelçilik ile görüşmelerini ve ödülü kabul ederek durumun düzeltilmesini ister. Ersoy, başkana bu işe karışmamasını, kararlarından ve tavırlarından geri adım atmalarının söz konusu olmadığını söyler. Yaşanan gelişmeler üzerine Büyükelçi Şakir Fakılı ile görüşen Yaşar Ersoy, ödülü neden reddettiklerini anlatır. Büyükelçi, kendilerinin devreye

Kerem Yücel, Döndü Özata, Osman Alkaş, Osman Ateş, Barış Refikoğlu ve Özgür Oktay
Orhan Asena'nın yazdığı Yaşar Ersoy'un yönettiği "Ölü Kentin Nabzı" oyununda, 2010

girip Kıbrıs'ın Türkiye'nin illeri arasında gösterilmesi hususunu düzelteceklerini, Kıbrıslı Türkler ile Türkiye'nin içinden geçtikleri hassas bir dönemde bu ödülün kabul edilmesinde yarar gördüğünü söyler. Yaşar Ersoy, ödül kurumunun üst üste hata yaptığını, sanatın evrensel disiplinlerine, etik değerlerine ve en önemlisi Kıbrıslı Türk kimliğine yönelik yanlışlar içinde bulunduğunu ve bu nedenle ödülü kesinlikle kabul etmeyeceklerini dile getirir ve konu kapanır.

Türkiye tiyatro ve sanat çevrelerine de yansıyan Yaşar Ersoy'un ve LBT'nin tavrı bu çevrelerden destek bulur. Türkiye Tiyatro Eleştirmenleri Birliği Başkanı Üstün Akmen, bir bildiriyle Lions Direklerarası Seyirci Ödülü yöneticilerini eleştirirken, Ersoy ve LBT'nin onurlu bir duruş sergilediklerini belirterek onlara destek verir. Söz konusu ödül kurumunun Kıbrıs'ı Türkiye'nin ili gibi değerlendirmesini "*vahim cehalet*" olarak nitelendiren Üstün Akmen, iane

Lefkoşa Belediye Tiyatrosu Türkiye X. Lions Tiyatro Ödüllerini reddetti...

Lefkoşa Belediye Tiyatrosu kazandığı ödülü reddetti

Lefkoşa Belediye Tiyatrosu, Türkiye X. Lions Tiyatro Ödülleri'ni almayı reddetti ve gerekçesini açıkladı:

Kıbrıs, Türkiye'nin kenti değildir

TÜRKİYE X. LİONS TİYATRO ÖDÜLLERİNİ LEFKOŞA BELEDİYE TİYATROSU REDDETTİ

dağıtır gibi ödül dağıtıldığını ve sanata hizmet edilmediğini ifade ederken, ödül kurumu yöneticilerine, bu iyi niyetli ama yararsız girişimlerine son vermeleri çağrısı da yapar. Ancak, söz konusu ödül kurumu 2012 yılında Lions adından vazgeçerek "*Direklerarası Seyirci Ödülü*" adıyla, Türkiye'de olduğu gibi Kıbrıs'ta da, Üstün Akmen'in ifadesiyle iane dağıtır gibi ödül dağıtmayı sürdürür. Sanat çevrelerinden ne yazık ki bu duruma ne bir ses ne bir nefes misalinden hiçbir tepki gelmez. Tiyatrolarımız ve sanatçılarımız da bu ödül kurumunun sapla samanı karıştırır, atla eşeği yarıştırır şekilde yaptığı değerlendirmelerle belirlediği ödülleri gurur(!) ve övünçle(!) almaya devam ederler.

1974'ten bu yana bir alt yönetim muamelesine tabi tutulan Kuzey Kıbrıs'a, ekonomik, sosyal ve kültürel paketler, Türkiye hükümetlerinin dayatmalarıyla getirilir, Türkiye'de ne varsa Kıbrıs'ta da olacak söylemleriyle Ada'nın kuzeyi arka bahçeye dönüştürülürken; tiyatro alanında ödüller dağıtan Direklerarası Seyirci Ödülü yöneticilerinin tavrı da aynı anlayışın yansımasından başka bir şey değildir. Türkiye'nin illeri arasından seçim yapılarak veri-

len ödüller, Kuzey Kıbrıs, sanki Türkiye'nin bir iliymiş gibi değerlendirilerek buraya da taşınır. Ne acıdır ki, her konuda olduğu gibi pek çok Kıbrıslı Türk, hatta toplumun aydın sayılabilecek konumdaki bazı sanatçıları, hiçbir sorgulama yapmaksızın bunu da kabul edip cebe indirmekten beis duymazlar.

Tiyatroda Yönetmenin Yeri

LBT, Kıbrıs Türk toplumunun yaşadığı toplumsal ve siyasal ateş çemberinde 1980 yılında patlayan bir tomurcuktur. LBT, toplumsal sorumlulukla zamanın nabzını samimiyetle yakalayarak Kıbrıs Türk tiyatro hareketi içinde Brechtyen bir anlayışla sahneledikleri ilk oyunlarından dolayı "*vatan hainliği*" ve "*komünizm propagandası*" suçlamalarıyla haklarında soruşturma açılan ve işten atılan dört sanatçının ellerinde yeşertilen bir fidandır. Demokrasi ve barış sancılarını ve özlemlerini yaşayan ve "*yaşama sanatı*"na hizmet etmek için sanatsal üretimlerle yol alan LBT, yayından fırlayan bir ok gibi zamanın dönülmez akışı içinde 30 yaşına ulaşır. Yaşar Ersoy, LBT'nin 30 yılında 23 yıl sanat yönetmenliği, 7 yıl boyunca da hiçbir hukuki yanı olmayan sanat koordinatörlüğü yapar. Sevdası ve kavgasıyla 30 yılını verdiği Lefkoşa Belediye Tiyatrosu'nun yönetiminde, son yedi yılında genç meslektaşlarıyla sorumluluk paylaşımı yaparak görev alan Ersoy, 2011 yılında yaptığı basın açıklamasıyla, yönetimden çekildiğini ve bundan böyle sadece oyun yönetip oynayacağını dile getirir. Onun için sevdası ve kavgasıyla kurulan bir tiyatroyu, sevda ve kavgayla yürünen bir yolun 30. yılında genç tiyatro sanatçılarına devretmek, gerçekten güzel bir bahtiyarlıktır. Yaşar Ersoy, basın açıklamasında dile getirdiği düşüncelerini ve kararını resmi bir yazıyla LBT Sanat Yönetmeni Kıymet Karabiber'e ve tüm çalışanlara bildirir. Bu yazıda, 2011-2012 sezonundan başlayarak LBT'nin tüm yönetsel ve sanatsal işlerini, tüm karar ve uygulamalarını LBT yönetimi ile ekibine tamamen devrettiğini açıklar. LBT'nin de bundan böyle Lefkoşa Türk Belediyesi Kültür Sanat Koordinatörlüğü'nden bağımsız olarak yürütüleceğini belirterek onlara başarı diler. Tabii ki Yaşar Ersoy'un yönetimden kopuşu bıçakla keser gibi olmaz. LBT yönetimi ve ekibi, ustaları ve hocaları olarak kabul ettikleri Yaşar Ersoy ile bir süre daha yönetsel işleri birlikte sürdürürler. Lefkoşa Türk Belediyesi'nin idari ve mali so-

runlar yaşadığı, çalışanların ödenemediği, grevlerin yaşandığı ve grev günlerinde toplanmayan çöplerden dolayı kentin aylarca karantina bölgesi haline dönüştüğü, belediye başkanı ve meclis üyelerinin bakanlar kurulu kararıyla görevden alınarak belediyenin kayyum yönetimine devredildiği dönemlerde yaşanan sorunlar, tiyatroyu da etkiler ve sarmalına alır. Bu dönemde sahnelenen bazı oyunlarda da sanatsal sorunlar yaşanır. Yaşar Ersoy, bu sorunların yaşandığı dönemde genç meslektaşlarının yanında yer almaya devam eder. Mali ve sanatsal sorunların çözümünde katkısını esirgemez. Oyunların sahnelenmesi için bir yandan para bulmaya çalışırken bir yandan da sanatsal sıkıntıların aşılması için görüşlerini paylaşır.

LBT'deki 30 yılı boyunca 4-5 oyun hariç, hemen hemen tüm oyunların yönetmenliğini Yaşar Ersoy yapmıştır. Bu dönemde genç bir yönetmen olarak Aliye Ummanel öne çıkar. Onun ardından Bilkent Sahne Sanatları Fakültesi'nde reji eğitimini tamamlayarak LBT ekibine katılan Nehir Demirel'in dönüşü de Ersoy'un, yönetmen açısından, tiyatronun geleceğine yönelik endişelerini giderecektir. Sanat yaşamının her döneminde "*benden sonra tufan olmasın*" anlayışıyla hareket eden Yaşar Ersoy, oyuncu konusunda olduğu gibi yönetmen konusunda da rahatlar ve mutlu olur. Ersoy'a göre genç yönetmenlerin yetişmesi hem LBT'nin hem de Kıbrıs Türk tiyatro hareketinin geleceğe yürümesini sağlayacak en önemli unsurlardan biridir. Yönetmen Yaşar Ersoy, Kıbrıs Türk Tiyatro Hareketi'nde bir ilki temsil etmektedir. Kapı-pencere, sağdan gir-soldan çık sahneleme anlayışından sonra "*Yönetmen Tiyatrosu*" anlayışı ve dramaturgi 70'li yılların ikinci yarısında onunla başlamıştır.

Yaşar Ersoy'a göre yönetmen, sahnedeki bütün unsurların uyum içinde bütünlüğünü sağlayacak bir estetikçi, bir düşünür ve bir örgütçüdür. Ona göre yönetmen, sahnelemek için seçilen bir oyunun çalışmasına başlamadan, başladıktan sonra ve provalar süresinde hatta oyunun prömiyeri yapıldıktan sonra da sorulması gereken soruları sorup, sanatın, bilimin, felsefenin, tarihin, sosyolojinin, psikolojinin ışığında doğru yanıtları ekibiyle birlikte bulmaya çalışan kişidir. Tiyatroda yönetmen, doğa-insan-yaşam ilişkisini yakından izleyen, sanatı için sonuçlar çıkaran, sahip olduğu birikime güvenmeyip kendini sürekli gelişime açık tutan, zamanın değerini en iyi bilen ve toplumun tarihsel toplumsal nabız atışını yakalayan, yaptığı tiyaroyla birlikte seyircisini de oluşturan uzmandır. Onun yönetimindeki LBT, 30 yıl boyunca bu anlayışla

oyunlar sahneler, seyircisini oluşturur ve seyircisiyle birlikte var olur. Her şey seyirci içindir. Bu nedenle, genç ve yeni yönetmenlerin yetişmesi gerektiğini hep vurgular, onları teşvik eder, destekler ve onlara şans tanınması gerektiğini ısrarla dile getirir. Aliye Ummanel ve Nehir Demirel'in yönetmen olarak oyun sahnelemelerini de bu düşünceler ışığında çok önemser ve önlerini açmak adına onlara destek verir.

Aliye Ummanel'in başarılı bir rejiyle sahneye taşıdığı Yiğit Sertdemir'in "O. B.E.B." (*Ortak Bölenlerin En Büyüğü*) oyununun turnesi, belediyede yaşanan kriz, grevler ve ekipteki bir oyuncunun yarattığı negatif tavırlar ve sıkıntılar nedeniyle yapılamaz. Turnenin yanı sıra, davet alınan festivallere katılım da gerçekleştirilemez. Morali bozulan Aliye Ummanel kırgınlık yaşar ve bir daha oyun sahnelememe kararı alır. Yaşar Ersoy, geç öğrendiği bu karardan vazgeçmesi için onunla uzun uzun konuşur. LBT'nin yönetmen olarak ona ihtiyacı olduğunu, yönetmenlik vasfına haiz olduğunu ve bu işi iyi yaptığını söyler. Bu konuşma etkili olur ve Aliye Ummanel genç yönetmen olarak başarılı ve ses getiren oyunlarla bu alandaki çalışmalarına devam eder.

Yaşar Ersoy, 30. yılda LBT tarihini, yaşananları, sahnelenen oyunları, oyunlar hakkında yazılanları belgelerle tarihe kaydetmek ihtiyacı ve sorumluluğuyla "*Sevdası ve Kavgasıyla Bir Ülkenin Yaşamında Rol Almak*" adlı ansiklopedik boyutta bir kitap yayımlar. Khora Yayınları tarafından 694 sayfa olarak basılan eserin önsözünde, bu kitabı yayımlamaya neden gereksinim duyduğunu şöyle dile getirir:

> *"Bu ihtiyaç, bu ülkenin yaşamında rol alan LBT'nin 30 yıllık sevdası ve kavgasıyla yaşananları, yapılanları, yaratılanları, yazılanları anımsamak ve anımsatmak; 30 yılda biriktirilenlerden ders almak, yaşananlara tanıklık etmek; bir miras oluşturmak ve o mirası Kıbrıs Türk Tiyatro Hareketi'ne bırakmak içindir... Kısacası, dünden bugüne nasıl gelindiğini, yarına nasıl gidilmesi gerektiğini düşündürmek, sorgulamak ve sorgulatmak içindir. Çünkü bellek yitimi ve kuşaklar arası kopukluk, bu neo-liberal/postmodern zamanların en önemli toplumsal hastalığı haline gelmiştir. (...) Bu belleksiz, vefasız ülkede, LBT'nin 30 yılda yarattığı kurumsal geleneği, onun meslek etiğini ve estetiğini, disiplinini, topluma ve insanlığa karşı sorumluluk ve yurt sevgisini*

gelecek kuşaklara aktarmak ve belgelemek ihtiyacından doğmuştur... Elbette aynı gelenekten gelen ama sonradan kendine farklı yollar çizen, tiyatroyu ve dünyayı daha farklı algılayan sanatçılar olabilir. Ama sonuçta gelinen noktadan herkes geriye dönüp o çok uzaklardaki başlangıcına baktığı zaman, kendini tiyatro dünyasına uğurladıktan sonra el sallayanlarını görecektir. Bu kitap, zaman yolculuğunda toplumun kültürel yaşamını kuşaktan kuşağa aktararak zenginleştirenlerin, dünden bugüne, bugünden yarına uğurlayanların, bugünün kuşaklarına da bir el sallayışlarıdır. Yolları açık ve aydınlık olsun dileğiyle... Bu kitap, LBT'nin 30 yıllık sanatsal yaşam mücadelesi sonunda neler yapılarak, yaratılarak, biriktirerek ve zenginleştirerek genç kuşağa bırakıldığının, verildiğinin de belgesidir."

"*Sevdası ve Kavgasıyla Bir Ülkenin Yaşamında Rol Almak*" kitabı, gerçekten de benzerine rastlanmayan bir eser olarak hem toplum hem tiyatro tarihimizi belgelerle kayda alır. Kitap, bellek yitimine bir karşı duruş, manipülasyona ve spekülasyona karşı da tarih önünde bir yüzleşme görevini yerine getirir.

Birçok gazeteci yazar kitap hakkında yazar. Bir örnek olarak Cenk Mutluyakalı'nın 22 Ağustos 2012 tarihli Yenidüzen gazetesindeki yazısından kısa bir alıntı yapalım:

"*Nefis bir cilt, baskı... 693 sayfa... ve tabii ki daha önemlisi içerik... 1979 dan bugüne tiyatromuz. Ve aslında, tiyatromuzla birlikte hayatımız, siyasetimiz, kavgamız. Tek tek her oyunun afişi var, yazılanlar, çizilenler, fotograflar, belgeler var... Siyasi yönetimlerle mücadele, çelişkiler, yalanlar... Tam bir başvuru kitabı. Yaşar Ersoy gibi uğraşsa çalışsa keşke niceleri ve çok daha fazla 'kayıt' altına alınsa bu ülkenin tarihi... Çok daha zor olurdu o zaman, birilerinin bize 'siz de nerden çıktınız' demesi!*"

Yaşar Ersoy, LBT'nin 30. yılında sahnelediği ve oynadığı "*Ölü Kentin Nabzı*" oyunundan sonra, 2012-2013 sezonunda "*Kabare Kıbrıs*" oyununu sahneye taşır. Bu oyunda maddi ve manevi tüm toplumsal değerlerin akıl almaz bir şekilde nasıl kirlendiği, çürüdüğü, yok oluşa sürüklendiği ve toplumun da

duyarsız bir şekilde "*Dur bakalım ne olacak*?" diyerek bu yok oluşu seyredişi gülmece ile anlatılır. Oyunda, şaka, alay, hiciv, ironi ve taşlama başroldedir. "*Kabare Kıbrıs*" güncel gerçeklerle yoğun bir yüzleşme ve hesaplaşma olarak gündeme oturur. Eleştiri ve taşlama sadece iktidarı değil muhalefeti, sendikaları ve vatandaşlarıyla tüm bir toplumu hedef almaktadır. Uzun süre kapalı gişe oynayan "*Kabare Kıbrıs*" Kıbrıs Türk basınında da gündemi belirleyen yanıyla öne çıkar. Köşe yazarları toplum sorunlarını oyundan hareketle dile getirmeye ve tartışmaya ağırlık verirler. Yobazlığın ve gericiliğin eleştirildiği bazı sahnelerden dolayı, dinle alay ediliyor gerekçesiyle Yaşar Ersoy, LBT ve Kıbrıslılar, sosyal medya üzerinden AKP ve Recep Tayyip Erdoğan'a şikayet edilir.

Sevdası ve kavgasıyla inandığı dünyanın yasalarıyla tiyatro yapmayı sürdüren ve tiyatroyu amaç değil araç olarak gören Yaşar Ersoy, sanatıyla her zaman yeşermemiş umutların, yaşanmamış sevgilerin, verilmemiş hakların alacaklılarının yanındadır. Ona göre sanat, tiyatro ve edebiyat mutlak bir taraf seçmeli ve politik tavır takınmalıdır. Bu tavır takınılırken her zaman estetik ortalamanın üstüne çıkılması gerektiğinin altını çizer. Toplumcu gerçekçiliğin, içerik ve yetkin biçimin kaynaştırılması olduğunu bilincine kazıyan Yaşar Ersoy, her oyununda bunun uygulayıcısıdır. "*Kabare Kıbrıs*" oyunundan sonra farklı biçim özellikleri olan ve Athol Fugard'ın "*Saf Tiyatro*" diye nitelendirdiği "*Ada*" oyununu sahneler. Bu oyunla onurlu bir direnişi ve başkaldırıyı sahneye taşır. Tarih boyunca, dün olduğu gibi bugün ve gelecekte de topluma yönelik sanatsal ya da politik bir eylemin, onurdan ve yüce bir duygudan yoksun kaldığı zaman sıfırlanacağını, yok olacağını göstermeye çalışır. Ona göre Kıbrıslı Türklerin ezici çoğunluğu, 1974'ten beri süregelen ganimete dayalı konformist yaşamını koruyabilmek için, onurunu ayaklar altına almış ve çiğnetmiştir.

"Sevdasıyla kavgasıyla bir ülkenin yaşamında rol almak"

"Tarihe bir belge"

"Önemli bir eser"

Yaşananlara ışık tutacak

Ersoy "Sevdasıyla Kavgasıyla Bir Ülkenin Yaşamında Rol Almak" kitabını tanıttı

İflah Olmaz Rejîm Karşıtı Bîr Sanatçı

Hasan Kahvecîoğlu

Dîle kolay... Tam 37 yıl olmuş... 1980 sonbaharından söz edîyorum... Kıbrıslı Türkler'în savaş sonrası "ganîmet"le haşır neşîr oldukları dönem...Şîmdîkî Cumhurbaşkanı Sayın Akıncı, Lefkoşa'nın Beledîye Başkanı... Bugünlerdekî gîbî panayırlar, acayîp îsîmlî festîvaller, çalgılı türkülü, defîlelî, ünlü sanatçı showları yok... Lefkoşa Beledîyesî, îlk kez bîr "Kültür Sanat Şenlîğî" düzenlemeye karar verîyor... Şenlîk îçînde de "Vatandaş" adlı bîr oyun sahnelenecek... Yenîşehîr'de beledîyenîn eskî bîr ambarı, tîyatro salonuna dönüştürülüyor... Sandalyeler tıkış tıkış yerleştîrîlîyor ve oyun başlıyor...

Kîmse o akşam "perde" denîldîğî anda, yepyenî bîr "dönem"e gîrîleceğînîn asla farkında değîl... Ama o akşam, "Kıbrıs Türk tîyatro hareketî" o kırık dökük sahneden "Vatandaş"a el salladı ve 37 yıldır da "vatandaş"la bağını koparmayarak hem o tîyatronun, hem de toplumun sahnesînde, varlığını güçlenerek sürdürmeyî başardı... O akşam sergîlenen "Vatandaş Oyunu", "tîyatro"nun sarsıcı gücünden korkan geleneksel tutucu egemenlerîn saldırılarına uğradı...

Dört kîşîydîler: Yaşar Ersoy, Osman Alkaş, Erol Refîkoğlu ve Işın Refîkoğlu (Cem...) Oyunu yöneten ve oyunda rol alan Yaşar Ersoy, Osman Alkaş'la bîrlîkte "Devlet Tîyatroları"ndan kovuldu... İyî kî kovuldular... Arkasından Sayın Akıncı'nın desteğî île "Lefkoşa Beledîye Tîyatrosu" kuruldu...

Bugün; Kıbrıslı Türkler'de özelde tîyatroya ve genelde sanata, kültüre karşı bîr "çağdaş duyarlık" oluşmuşsa, bu; o akşam o eskî ambardakî sahnede başlayan bîr yorucu serüvenîn başarısıdır... Bugünlerde 37. yılını tamamlayan bu serüvende "başrol" oyuncularından bîrîdîr Yaşar Ersoy...

Aslında Yaşar Ersoy 49 yıldır sahnededîr... "Sahne Lîmasol" , "Mücahît Tîyatrosu", "Devlet Tîyatrosu" ve kuruluşunu arkadaşlarıyla bîrlîkte gerçekleştîrdîğî "Canım" dîyerek ömrünü adadığı Lefkoşa Beledîye Tîyatrosu, bu 49 yıllık serüvenîn yaşandığı kurumlardır... O, 49 yıllık bu serüvende

100'ü aşkın oyun sahneledī ve oynadı... 49 yıl önce çıktığı sahneden onu kimse aşağıya indiremedī... Hiçbir zaman, salt bir "oyuncu" olmayı kabullenmedī... Orada durmadı... Sahnesinin klasik "sınır"larına hapsolmadı... Tiyatronun toplumsal işlevini başka alanlara da taşımaktan çekinmedī... Kısacası; "Gözlerimī kaparım, vazifemī yaparım" demedī, bir "mīsyon" insanı oldu...

Yaşar'ı, 30 yıl önce o köhne belediye ambarındakī "Vatandaş Oyunu"ndan berī izliyorum... Ta ilk günlerde ilk dikkatimī çeken özelliği "ekip çalışması"na verdiği önemdī... Çok uzun yıllar yukarıda sözünü ettiğim dört kişiyle "tiyatro" yaptı... Ama sahneledīği her oyun, bir öncekine hep fark attı... Oyuncuları, bir öne çıkardı, bir gerī çektī... Böylece her oyunda, elindekī kısıtlı kadroyu en etkin biçimde kullandı. Farklı oyuncuların farklı yeteneklerinin görünür kılınmasını sağladı... Çoğu zaman, birkaç kişilik oyunlarla bile izleyicī ustalıkla yaratılan "kalabalık" görüntülere şahit oldu... Her oyunun ışık düzenlemesī, kostümlerī ve dekoru, bu "ekip" ruhu ile yoğruldu... Sahnelenen her oyun; "Ortak üretkenliğin" sinerjisī ile beslendī...

Hepsinden önemlisī ise; "oyun yazarlığı..." Lefkoşa Belediye Tiyatrosu; büyük ustaların; Anton Çehov'un, Azīz Nesin'in, Arīstophanes'īn, Yaşar Kemal'in, Shakespeare'in, Athol Fugard'ın oyunlarını sahnelerken, Fikret Demirağ, Filiz Naldöven, Ferīha Altıok, Nerīman Cahit gibī kendī insanımızı da sahneye taşıdı...

Ama ben, asıl; Vatandaş Oyunu, Oku Adam Ol, Kuzeyname, Doktor Civanım, Yavaş Gel Savaş gibī oyunlardakī "kolektivizmī" sevdim... salonların tıkabasa dolmasını sağlayan bu oyunlar, hep bu daracık "kadro"nun ortak ürünüydü... Hiç unutmam; oyun broşürlerinde "Yazan: LBT Ekibī" diye bir ifade vardı... İşte o günlerin hem oyuncusu, hem dramturgu, hem yazarı olan bu "LBT Ekibī" bugünün "duayen"lerī olarak anılıyor...

Şunu söylemem gerekiyor kī Yaşar Ersoy'u tanımlamak için bu "duayen" sözcüğü yeterlī gelmiyor... Yaşar; Lefkoşa Belediye Tiyatrosu'nu bir "okul"a dönüştürdü... Gençlerī tiyatroya özendirdī, yeteneklī çocuklara eğitim ve burs imkanları sağladı, kadroyu genişletmek için karar odakları ile kıyasıya

mücadeleler yaptı, Lefkoşa Belediye Tiyatrosu'nun geleceğini yapmak için insana yatırıma öncelik verdi... LBT'nin oyunlarını izlerken, yönetmenlikte de kadro arkadaşlarına yarattığı "fırsat"ları hep takdirle gözlemledim. Bazı oyunlarda geriye çekilerek, gençlere alan açması etkileyiciydi...

Yine gözlemlediğim bir başka konu da; oyunlarda kullandığı, harekete geçirdiği yerel enerjilerimizdi... Her oyunda izleyici oyuncular dışında birkaç yeni "isim"le tanıştı... Canlı olarak oyunlara gitarıyla, kemanıyla, piyanosuyla katkı koyan onlarca "müzikçi" vardı... Oyunların dekorlarını, posterlerini yapan pek çok resim sanatçısı bu tiyatro sayesinde "görünür" oldu...

Tüm bu anlattıklarım, sevgili Yaşar Ersoy'un kendi "profesyonel" uğraş alanı içindeki farklı karakteristik yaklaşımları... Ancak yukarıda da değindiğim gibi Yaşar'ın asıl derdi, bu ülkede kültür ve sanatın "özerk" bir yapıda siyasetçinin maskarası olmadan yönetilmesiydi... Bu konudaki çabaları ayrı bir kitap bile olabilir... Yaşar Ersoy bu konuda tasarılar hazırladı... Bakanlıklarla, resmi makamlarla, sivil toplumla, siyasi partilerle çalışmalar yaptı... Zaman zaman hedefe de çok yaklaştı... Ama olmadı... Siyasetçi elindeki yetkileri paylaşmaya yaklaşmadı...

Yaşar, oyununu oynayıp, maaşını alan ve evine gidip oturan biri olmadı... Hele hele "memur" hiç olmadı...

Sivil toplumda aktif bir "Barışçı" olarak görev alırken, tiyatro dışındaki sanatların da toplumda ilgi görmesine yönelik çalışmaları oldu... Tiyatro ile "barış"a katkı koymak, Yaşar'ın ve arkadaşlarının bu topluma yaptıkları en büyük hizmetlerden biridir... Rum Satirigo tiyatrosu ile kurduğu ilişki sayesinde, herkesin "barış" sözcüğünden korktuğu yıllarda sınırları zorladı, Kıbrıs Türk tiyatrosunu Rum izleyicisi ile buluşturdu... Bu konuda yaptıkları tam bir "başarı" öyküsüdür...

Yaşar Ersoy, yalnızca Rum tarafı ile de yetinmedi... Lefkoşa Belediye Tiyatrosu olarak Türkiye'de en prestijli sahnelerde oyunlar sahneledi. Türkiye'deki tiyatro kurumları ile ortak projelere imza attı. Kurduğu çok yönlü iletişim ağı sayesinde "Tiyatro Festivali"ne her yıl ülke dışından onlarca

sanatçının gelmesini ve Kıbrıslı Türkler'in başka tiyatrolarla buluşmasını sağladı.

Kendi alanında araştırmacıları hayran bırakacak biçimde "Kıbrıs Türk toplumunda tiyatro"nun tarihini yazdı... O müthiş arşivci yönü ile yukarıda sözünü etiğim 30 yıllık dönemle ilgili belgelere dayalı eserler ortaya koydu...

Hele başkenti bir tiyatro binasına kavuşturma serüveni yaşadı ki, her adımı "ibretlik" öykülerle doludur... Ambarlarda, yazlık sinemada tiyatro yaptı... Belediyeye butik bir salon kazandırdı. Hedefi, şimdiki fuar alanında bir "Tiyatro kompleksi" yaratmaktı... Dev bir proje hazırlattı... Parasını sağlamak için çalmadık kapı bırakmadı... Ama bir gün, bir de baktı ki, proje iptal edildi, parası başka yerlere aktarıldı...

Cemal Bulutoğluları zamanında, şimdiki Belediye Binası'nın arkasında yeni bir tiyatro binası girişiminde bulundu. İnşaatın bir bölümü yapıldı. Belediye batırılınca, kendi girişimleri ile sağladığı TC yardımı parayı başka yerlere harcadılar ve o da yarım kaldı.

Yaşar Ersoy; bu toplumun "sath-ı mail"ini kocaman bir sahneye dönüştürmeyi ve üzerinde hem sanat hem de eylem yapmayı başarmış, iflah olmaz bir rejim karşıtı sanatçıdır... Sadece sahnede değil, bu ülkenin yaşamında etkin "rol aldı..." Geleneksel tabulara, yasaklara, aymazlıklara; düşüncelerı, nefesi, beyni, zekası ve enerjisi ile dokundu... Egemenler karşısında; neredeyse yarım yüzyıldan beri hep toplumu savundu...

Kırık dökük bir ambarda "vatandaş" diye bağırmaya başladığı akşamın üzerinden tam 30 yıl geçti...

Şu anda bir "vatandaş" olarak geçen 30 yılda yapamadıklarının "burukluğu" yanında, yaptıklarından eminim ki büyük bir gurur duymaktadır...

Böylesine zorlu ama dopdolu, kavgalı ama verimli bir yaşam sürdürebilmiş kaç kişimiz var ki?

Hatalardan Ders Almak

Kahrolsun İnkar
Yaşasın İtiraf
Faize Özdemirciler

Sanatsal duruşu ile yaşamdaki duruşu tutarlı bir çizgide ilerleyen ve gelişen Yaşar Ersoy'a göre tiyatro, her zaman onurlu bir direnişin aracı olarak tanımlanmalıdır. 1974 trajedisinin 40. yılında, bu anlayışı yansıtan "*Kıbrıs Rumca Küstüm, Türkçe Kırıldım*" oyunuyla sahnededir. Faize Özdemirciler'in şiirlerinden kurgulayıp yönettiği ve oynadığı, Ersen Sururi'nin başarılı müzikleriyle hayat bulan oyun, tek kişilik performansla hem Türk hem Rum izleyicilerle buluşturulur. "*Kahrolsun inkâr, yaşasın itiraf*" diyerek yüzleşmeyi ve sorgulamayı izleyicilerin yüzüne bir tokat gibi indiren oyun, bütün Kıbrıslıları acılı tarihleriyle yüzleştirir. Ülkesine ve inasanına duyguğu aşkla, doğru bildiği herşeye duyduğu aşk arasında hiçbir ayrım yapmayan insanların bilinciyle Yaşar Ersoy, "*Kıbrıs Rumca Küstüm Türkçe Kırıldım*" oyunun sunar. Sanat çevrelerinde Yaşar Ersoy'un "*Magnum-Opus*"u *(başyapıtı)* olarak değerlendirilen oyunun, iki toplum liderinin müzakere masasında; yönetim, mal-mülk, toprak konusundaki görüşmeler sürerken, müzakerelerin ana başlıklarından birisinin de Faize Özdemirciler'in şiileri ve bu şiirlerden oluşan "*Kıbrıs Rumca Küstüm Türkçe Kırıldım*" oyununun olmasını öneren akademisyenler ve gazeteciler olur.

"*Kıbrıs Rumca Küstüm, Türkçe Kırıldım*" oyunu, Niyazi Kızılyürek'in Yunanca çevirisiyle Güney Kıbrıs'taki Satirigo Tiyatrosu'nda üstyazılı olarak da sahnelenir ve hem izleyici hem kamuoyu nezdinde de yankı yaratır. Salonda izleyici koltuğunda oturan Limasol Rialto Tiyatrosu'nun yöneticileri oyunu Limasol'a da davet ederler. Limasol Rialto Tiyatrosu'nda 8 Haziran 2015 tarihinde yapılan temsili, her iki toplum lideri Mustafa Akıncı ve Nikos Anastasiadis eşleriyle birlikte izlerler. Oyundan sonra basın önünde birlikte açıklama yapan liderler, oyunun hataların itirafı olduğunu ve hatalardan ders alınarak genç kuşağa daha iyi bir gelecek bırakılması gerektiğinin altını çizerler. Lakin, hatalardan bir türlü ders alınmadığını ve aynı liderlerin, müzakere masalarının altında ve arkasında ayaklarını ve kafalarını karıştıran iki taraflı

Rialto Tiyatrosu'nda Ersen Sururi, Nikos Anastasiadis, Faize Özdemirciler, Mustafa Akıncı, Yaşar Ersoy ve Niyazi Kızılyürek "Kıbrıs, Rumcu Küstüm Türkçe Kırıldım" oyunu sonrası seyircileri selamlarken, Leymosun, 2015

milliyetçi hezeyanlar ve çok taraflı çıkar çatışmaları nedeniyle "*nafile*" çözüm görüşmelerinden bir türlü sonuç alamadıklarını yaşayarak görmekteyiz.

Yaşar Ersoy, 10 yıl önce Satirigo Tiyatrosu'nda Yunanca olarak sahnelediği "*Gözlerimi Kaparım Vazifemi Yaparım*" oyunuyla Limasol'da turne yapmış ve ortak vatanın bölünmesinden ve Limasol'dan ölüm korkusuyla kaçmasından dolayı bu turnede çok karışık duygular yaşamışken, bu kez çok farklı duygular içindedir. Duygulardaki farklılığın en önemli nedeni, oyunun içeriğiyle birlikte, Rialto Tiyatrosu salonunu tıklım tıklım dolduran seyircinin gözyaşları içinde liderlerle birlikte onu alkışlamalarıdır. 60 yıllık trajik bir tarihle; savaşlar, göçler, ölümler, öldürmeler, katliamlar, tecavüzler ve kayıplarla yüzleşilir. Her iki toplum da tüm bunları, kendilerine "*Enosis*" ve "*Taksim*" diye belletilen hataları sonucunda yapmış ve yaşamışlardır.

"Türklüğümüzden ve Rumluğumuzdan
kediler köpekler yarattılar
kavga pişirdiler
göç pişirdiler
katliam pişirdiler
zafer diye koydular tabaklarımıza
yutturdun bize hepsini
yuttuk biz de..."

Yaşar Ersoy, bu oyunu Leymosun'da oynarken çocukluğunu, gençliğini, ailesini, evini, arkadaşlarını, okulunu, savaş yıllarını, mücahitliğini, korkularını, yanında vurulup ölen arkadaşlarını, esirliğini, kaçışını, vatanın bölünmesini, kısacası o yıllardaki tüm yaşanmışlığını hatırlar ve rolünü bu hatıraların üstüne inşa ederek oynar. Oyunun sonunda selama durduğunda, 40 yıl önce ölüm korkusuyla kaçtığı Leymosun'da bu kez Kıbrıslı Rum izleyiciler gözyaşlarını akıtırken, onu ayakta coşkuyla alkışlarlar. Yaşar Ersoy'un içinden o an, sahici sanatın barışçıl gücüne yönelik duygu ve düşünceler geçmektedir. Tarih boyunca hep bir arınma ve temizlenme aracı olan sanat, genellikle kralların,iktidar sahiplerinin ve politikacıların günahlarını temizleyen en etkili unsur olagelmiştir. "*Kıbrıs Rumca Küstüm, Türkçe Kırıldım*", Kıbrıslıların yaptığı yanlışlarla günahlardan arınması ve barış kültürünü yaratması için, bütün günahlarını itiraf etmesi ve özür dilemesi gerektiğinin altını çizen bir oyun olarak kayda geçer.

Kıbrıslı Türk ve Kıbrıslı Rum toplumunun yakınlaşması, ülkelerinin bölünmesine neden olan hatalarıyla yüzleşmeleri ve barış kültürünün yaratılması için, kapılar açılmadan önce, 1987'den beri tiyatro sanatı vasıtasıyla mücadele veren Yaşar Ersoy'un öncülüğünde LBT, bu amaçla bir çok ilke imza atar. Aynı doğrultuda, aynı sezon (2014-15) Aliye Ummanel'in yazıp yönetiği "*Kayıp*" oyunu da bölünen adanın iki yarısında izleyiciye sunulur ve bir yüzleşme sağlanmasına katkı yapar. Kıbrıs'ın kanayan yaraları arasında yer alan kayıplar sorununu işleyen oyun, "*bu toprağın altında ne kadar kayıp varsa, üstünde de bir o kadar var*" vurgusunu yaparak, geçmiş, bugün ve gelecekle bir hesaplaşmayı gerçekleştirir.

Ersen Sururi ve Yaşar Ersoy Faize Özdemirciler'in şiirlerinden Yaşar Ersoy'un uyarlayıp yönettiği "Kıbrıs, Rumca Küstüm Türkçe Kırıldım" oyununda, 2015

Çözüme Dair Yeşeren ve Sararan Umutlar

Kuzey Kıbrıs'ta 2015 yılının Nisan ayında yapılan seçimlerin ikinci turunda Mustafa Akıncı'nın Cumhurbaşkanı seçilmesi, Kıbrıs'ta çözüm ve barış adına hem Türkler hem Rumlar arasında sevinç yaratır. Çözüm adına kurulan müzakere masalarında, yıllardan beri bir sonuç üretilememiş, süreç sürekli tıkanmış olsa bile, çözüm ve barış vaadini seçim propagandasının odak noktasına yerleştiren Akıncı'nın seçilmiş olması her iki tarafta da umutların yeniden yeşermesine neden olur. Kıbrıslıların büyük çoğunluğu Akıncı ile Anastasiadis'in Kıbrıs sorununa adil ve kalıcı bir çözüm getireceğine inanırlar ve heyecanlanırlar. ABD ve AB başta olmak üzere dünyadan da aynı doğrultuda mesajlar gelir.

Bu kitabın bir önceki bölümünde de aktardığımız gibi Limasol'daki Rialto Tiyatrosu'nda "*Kıbrıs Rumca Küstüm, Türkçe Kırıldım*" oyununu birlikte izleyen ve Ada'nın 60 yıllık tarihiyle yüzleşen liderler, hatalardan ders aldıklarını açıklarlar. 8 Haziran 2015 gecesi, Ada tarihine Rumca küsenler ile Türkçe kırılanların tiyatroda buluşması ve anlaşma yapmaya karar vermeleri olarak yazılır. Gece, liderlerin çözüm ve barış amacına bağlı oldukları ve bu amaca bağlı kalacakları açıklamalarıyla biter. Tüm Kıbrıslılar, müzakerelerden olumlu sonuçlar çıkacağı yönünde umutlu bir bekleyiş içine girerler. 2015 yılı sonunda çözüm olacağı açıklamaları yapılır. Bu açıklamalar umutları bir o kadar daha kabartır. Ancak yıl sonu gelir geçer ve çözüm ertesi yıla kalır. 1968 yılından beri Kıbrıs sorununa çözüm bulmak için devam eden müzakerelerde, çözüm için bu kez 2016 sonu işaret edilir ve çalışmalar bu doğrultuda ilerler. İki tarafın şoven unsurları ve barış düşmanları her zamanki gibi tetikte beklemekte, görüşmeleri, çözüm ve barış çabalarını baltalamak için ellerinden geleni yapmaktadırlar.

Birbirlerine "*Arkadaşım*" diye hitap eden ve çözümden yana iyi niyetli bir hava yaratan Mustafa Akıncı ile Nikos Anastasiadis, görüşmelerin başlangıcından itibaren 18 ay boyunca, sosyal amaçlı buluşmalar dışında resmi düzeyde 55 görüşme yaparlar. Bu süre zarfında müzakerecilerin yaptığı toplantı sayısı 145'i bulur. Her toplantı ve müzakere görüşmeleri sonrasında BM Genel Sekreteri'nin Kıbrıs Özel Temsilcisi Espen Barth Eide ile kameraların karşısına geçen liderler, kamuoyuna "*ilerleme kaydettik, ilerleme var*"

açıklamaları yaparak, sıcak ve samimi bir ortamda dostluk kokan fotoğraf karelerinden gülümsemeye devam ederler. Bu açıklamalar ve kamuoyuna yansıyan fotoğraf kareleri sayesinde, yıllardan beri barış düşü kurmakla yetinen Kıbrıslıların yüreklerinde kanat çırpmaya hazırlanan beyaz güvercinler belirmektedir.

Her iki toplumun çözüm ve barış yanlısı siyasi partileri, sendikaları, dernekleri ve birlikleri ara bölgedeki Cirit Sahası ya da Taksim Sahası olarak bilinen alanda barış mitingleri düzenlerler. 18 Eylül 2015 tarihinde Türk-Yunan dostluğunun sembol isimlerinden Zülfü Livaneli ile Maria Farantouri şarkılarıyla, Kıbrıslı tiyatro sanatçıları Yaşar Ersoy ve Popi Avraam ise barış şiirleri ve konuşmalarıyla çözüm ve barış istemlerini dillendirirler. 2017 yılının Ocak

Christina Hristofia ve Yaşar Ersoy ara bölgede yapılan iki toplumlu barış eyleminde, Lefkoşa 2017

Yaşar Ersoy ve Popi Avraam ara bölgede yapılan iki toplumlu 1 Eylül Barış mitingi, Lefkoşa 2015

ayında, garantör ülkelerin katılımıyla Cenevre'de gerçekleştirilen beşli konferans öncesinde yine ortak bir miting düzenlenir. Kıbrıslıların barış ve yeniden birleşme mesaji, 10 Ocak günü gerçekleştirilen mitingde Yaşar Ersoy ve Christina Hristofia tarafından okunan şiirler, konuşmalar ve örgütler adına hazırlanan ortak bildirinin okunmasıyla verilir.

Yaşamı boyunca alkışı ve ihaneti gören, savaşı yaşayan ama barışı göremeyen Yaşar Ersoy, başta tiyatro olmak üzere görev aldığı tüm demokratik kitle örgütlerinde ve yaşamın hemen her alanında her dönem barış ve demokrasi saflarında yer alır, mücadele verir. Umutların yeşerip boy verdiği 2015 yılından sonraki süreçte de bölünen vatanın barış ve demokrasi ile yeniden birleştirilmesi mücadelesinde bir nefer olarak görev alan Yaşar Ersoy ile onun gibi barışa hasret tüm Kıbrıslıların barış güvercinleri, iki liderin verdikleri ılımlı ve olumlu mesajlarla havalanmak için gününü ve saatini heyecanla beklemektedirler. Akıncı ve Anastasiadis, önceki liderlerin yaptıkları gibi birbirlerini "*suçlama oyunu*"na girmeden, çözümden yana koydukları ortak ve kararlılık içeren tavırları ve duruşlarıyla iki topluma da güven aşılarlar. En önemlisi de iki toplumun acı da olsa gerçeklerden hareket ederek bir çözüme ulaşabilecekleri izlenimini yaratırlar.

2016 yılının Kasım ayında İsviçre'nin Mont Pelerin kasabasında düzenlenen zirve toplantısına kadar "*Arkadaş ve Leymosunlu*" olan iki lider Kıbrıs sorununun esasını oluşturan toprak, mülkiyet, siyasi eşitlik ve garantörlük konularıyla yüzleşince gerçeğin zemininden kayarlar ve 1968 yılından beri olageldiği gibi birbirlerine karşı "*suçlama oyunu*"na girişirler. Bavullara doldurulan umutlarla gidilen İsviçre Alpleri'ndeki Mont Pelerin zirvesi, görüşme sürecinde katedilen mesafenin "*Sysiphos'un Kayası*" gibi dibe yuvarlanmasıyla sonuçlanır. Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın ve diğer Türk yetkililerin, "*toprak konusunda* "% 30'*un altına inmeyiz*!", "*Güzelyurt'u vermeyiz*!", "*Garantörlükten vazgeçmeyiz*!" hatta "*Kuzeyi ilhak ederiz*!" yönündeki açıklamalarına karşı, Yunanistan ve Kıbrıs Cumhuriyeti yetkililerinin karşıt söylemlerle yaptığı açıklamalarla "*suçlama oyunu*" tırmanır ve Mont Pelerin zirvesi sonuçsuz noktalanır. Uçmaya hazırlanan barış güvercinlerinin kanatları bir kez daha kırılmıştır.

BM Genel Sekreteri'nin Kıbrıs Özel Temsilcisi Espen Barth Eide'nin girişimleri ve kapalı kapılar ardında büyük güçlerin baskı ve telkinleriyle kısa

bir süre sonra Cenevre'de beşli konferans yapılması kararı alınır. İki toplum liderinin yanı sıra garantör ülkeler İngiltere, Türkiye ve Yunanistan temsilcilerinin katılımlarıyla 9-12 Ocak 2017 tarihlerinde toplanan konferanstan da sonuç alınamaz. Sonuç alınması bir yana garantörlerin katılımı gerginliği ve birbirlerini suçlama çabalarını daha da tırmandırır. Kıbrıs sorununun temel nedenlerini garantörlerin politikalarında aramak yanlış olmayacaktır. Nitekim sömürgecilik mantığının temelini oluşturan böl-yönet politikalarıyla etnik farklılıkları kullanarak iki toplumu çatıştıran İngiltere'nin ardından, Enosis ülküsüyle darbe yapan Yunanistan ve bozulan anayasal düzeni yeniden tesis etmek adına kuzeyini işgal ederek Ada'yı bölen Türkiye. Adı geçen garantörlerin Cenevre görüşmelerini iyice çıkmaza sokmaları çözüm ve barış yanlıları için sürpriz olmaz.

Herhangi bir sonuç alınamadan dağılan Cenevre'deki beşli konferansın ardından çözüm ve barış görüşmeleri teknik komiteler düzeyinde ve iki liderin zoraki olarak bir araya geldikleri Lefkoşa'daki ara bölgede devam eder. Bu görüşmeler, tam anlamıyla "*The show must go on!*" (*Gösteri devam etmeli!*) anlayışıyla sürüdürülür. Kör de olsa ve topal da kalsa sürdürülen görüşmelere bir darbe de Güney Kıbrıs'taki meclis tarafından vurulur. Ada'nın Yunanistan'a bağlanması amacıyla 1950 yılında kilise tarafından örgütlenen "*Plebisit*"in, aşırı sağcı Rum örgütü ELAM'ın politikalarının yansıması olarak yıldönümlerinde okullarda kutlanması kararı, müzakere masasını bir kez daha berhava eder. Bu karara karşı Akıncı'nın masada koyduğu tepkiye, "*sigara içmek*" amacıyla kapıyı çarparak çıkan Anastasiadis'in tavrı eklenince, yeşeren umutlar bir kez daha sarartılır hatta kurutulur. Bu gerilim nedeniyle iki ay ara verilen müzakerelere metazori olarak yeniden başlanır. Lefkoşa'da yeniden başlayan müzakereler 5'li konferans adıyla ve garantör devletlerin; Türkiye, Yunanistan, İngiltere'nin katılımıyla Mont Palerin'ne, ardından Cenevre'ye ve nihayetinde Crans Montana'ya taşınır. Ancak tarafların samimiyetten uzak tutumları ve birbirlerini suçlama oyunlarına girmeleri sonucu, müzakere masası bu kez tam anlamıyla çöker. Bu çöküşle birlikte fırsatı kollayan milliyetçilik, şovenizm ve ayrılıkçılık tırmanışa geçer...

30 Yıllık "Tiyatronun Sınır İhlali" Kitaplaşırken

İki toplumun yakınlaşması, birbirlerini tanıması, empati yapması, barış kültürünün yaratılması ve bu doğrultuda bölünen ortak vatan Kıbrıs'ın yeniden birleştirilmesi için tiyatro sanatı aracılığıyla mücadele etmek, her zaman için Yaşar Ersoy'un birincil görevi arasında olmuştur. Bu mücadelenin yurtseverlik, barışseverlik ve insanlık görevi olduğunu ve bu görevleri onur addettiğini dile getiren Yaşar Ersoy, bu amaçla bir çok ilklere imza atar. Daima, her yerde ve her koşulda Bertolt Brecht'in "*Kaleminle yazarak savaş! / Sen yalnız bir savaşçı değilsin. Okurun da senin yanın sıra/Savaşa girecektir!*" dizelerindeki görüşlerinden hareketle, düşlediği dünyanın yasalarıyla toplumcu gerçekçi tiyatro yapan Ersoy'un, barış ve yeniden birleşme yönündeki düşüncelerinden hareketle 1986-87 sezonunda LBT ile Satirigo Tiyatrosu arasında işbirliği ve dayanışma başlattığını, bu kitabın daha önceki bölümlerinde de aktarmıştık. Kuzey ve Güney arasındaki kapıların kapalı olduğu ve hiçbir temasın olmadığı o dönemde, birbirini "*düşman*" bellemiş iki toplum arasında teması savunmak, işbirliği yapmak ve barış kültüründen bahsetmek "*vatan hainliği*" ile eş değerdedir. Söz konusu olan ırkçılık, milliyetçilik ve şovenizm temelinde bir kültürle yoğrulmuş genç kuşaklarını bu doğrultuda eğitmiş olan toplumlardır.

Böylesi koşullar altında, herşeyi göze alarak işbirliğini başlatan LBT ve Satirigo Tiyatrosu, Ada coğrafyasında yaşayan farklı kültürleri ötekileştirmeden barış içinde yaşatmayı; farklılıkları bir zenginlik olarak kabul etmeyi ve hoşgörü, empati oluşturmayı; zenginliğimiz olan çok kültürlülüğü tanımayı, anlamayı ve ona saygı duymayı yaşam biçimi haline getirmeyi; tiyatro sanatı aracılığıyla iletişime geçmeyi ve ortak değerler yaratmayı, olmazsa olmazları olarak kabul ve ilan ederler. Her iki tiyatro her türlü engele, tehdide, zorluğa ve baskıya rağmen 1987'den 2017'ye kadar, 30 yıl boyunca ayrılıkçı sınırı ihlâl ederek, barikatları aşarak onlarca etkinlik, karşılıklı turneler, ortak oyunlar, tiyatro karnavalı, söyleşiler, sergiler ve belgesel gösterimi yaparlar. Yaşar Er-

soy'un sanat yönetmenliğinde LBT'nin ve Hristos Zanos'un sanat yönetmenliğinde Satirigo Tiyatrosu'nun başlattıkları işbirliği ve dayanışma diğer barış ve çözüm yanlısı örgütler için de öncü ve cesaret verici olur.

Yaşar Ersoy'un "*sanat, yerleşik düzenin sınırlarını ihlâl ettiği sürece insancıl ve barışçıl işlevini yerine getirir*" şiarından hareket eden LBT ile Satirigo Tiyatrosu'nun 30 yıllık barış mücadeleleri, belgelerle yazılır ve 2017 yılının başlarında kitaplaştırılır. Türkçe ve Yunanca olarak yayımlanan kitabı, sınır ihlâlinin baş kahramanlarından olan Yaşar Ersoy ile Kostas Kafkaridis kaleme alırken, çevirisini Kıbrıslı Türkolog Maria Siakalli yapar. Umut Ersoy'un tasarımıyla Khora Yayınları arasında çıkan kitap Ada'nın kuzeyinde ve güneyinde satışa sunulur. Bu kitapta da görüleceği gibi bu iki tiyatro kurumunun barış mücadelesinde; Yaşar Ersoy, Hristos Zanos, Osman Alkaş, Kostas Kafkaridis, Erol Refikoğlu, Popi Avraam, Işın Cem, Stelyos Kafkaridis, Yücel Köseoğlu, Aliye Ummanel, Mikis Loizu, Andonis Polaskoridis ve Spiros Pantelidis gibi isimler öne çıkar.

LBT ve Satirigo'nun 30 yıllık barış mücadelesinde, Yücel Köseoğlu'nun aktörlüğünün yanı sıra çevirmen olarak da çok önemli ve değerli bir yeri vardır. 2011 yılında kaybettiğimiz Yücel Köseoğlu, iki toplumlu her etkinlikte anadilinden başka bir dil konuşamayan Yaşar Ersoy'un yanında mükemmel Yunancası ile her zaman, severek ve isteyerek çevirmen sıfatıyla da yer alır.

"Tiyatronun sınır ihlali"
kitabı tanıtıldı

"*Tiyatronun Sınır İhlali*" kitabı, 30 Ocak 2017'de arabölgede bulunan Dayanışma Evi'nde Kıbrıslı Türklerin ve Kıbrıslı Rumların yoğun katılımıyla düzenlenen etkinlikte tanıtılır. Ektinlikte Prof. Dr. Niyazi Kızılyürek, İki Toplumlu Kültürel Miras Komitesi Eş Başkanı Takis Hadjidemetriou ve gazeteci Hasan Kahvecioğlu kitap ve LBT ile Satirigo Tiyatrosu'nun otuz yıllık sanatsal mücadelesi hakkında sunumlar yaparlar. 20 Şubat

2017'de Satrigo Tiyatrosu'nda düzenlenen etkinlikte ise İki Toplumlu Sanat Teknik Komitesi Eş Başkanı Andrulla Vasiliu, gazeteci Larku Larkus ve Prof. Dr. Niyazi Kızılyürek konuşma yaparlar. "*Tiyatronun Sınır İhlali*" kitabına ilgi gösteren AKEL Kültür Komitesi de 15 Mayıs 2017'de Eğlence Semti'ndeki Atlas Derneği salonunda düzenlediği etkinlikte kitabın tanıtımını yapar. AKEL Lefkoşa İlçe Sekreteri Hristos Hristofidis'in sunumuyla başlayan etkinlikte Güney Kıbrıs'taki Gazeteciler Birliği Başkanı Yorgos Frangos, gazeteci Hasan Kahvecioğlu, gazeteci Ralli Papageorgiyu kitap hakkında konuşma yaparlar ve kitabın iki toplumun yakınlaşma ve barış mücadelesine çok değerli katkılar sağladığını vurgulayarak, kitabın yazarları Yaşar Ersoy ve Kostas Kafkaridis'i kutlarlar.

"*Ustamız, Hocamız Yaşar Ersoy'a Teşekkür Ederiz*"

Daha önce de değindiğimiz gibi Yaşar Ersoy, LBT'deki 30 yılının 23'ünde Sanat Yönetmeni, geri kalanında ise Sanat Koordinatörü olarak görev aldıktan sonra sorumluluklarını genç meslektaşlarına devreder. Bundan böyle sadece oyunlar yönetip oynamak arzusunda olduğunu dile getiren Yaşar Ersoy, ülkesi ve toplumu için bilinçli düş gören, o düşü bir ideale dönüştüren, idealinin gerçekleşmesi için sabırla, inatla ve sevgiyle çalışan bir bireydir. Tiyatro sanatının ülkesinde gelişip yaygınlaşması amacıyla belirlediği 5 idealinden biri olan ve 2003 yılında başlattığı Kıbrıs Tiyatro Festivali'ni Sanat Yönetmenliği görevinden emekliye ayrıldığı yılda hayata geçirir. Binbir zorlukla ve mücadeleyle, "*olmaz*"ı olur, "*olanaksız*"ı olanaklıyla dönüştürmenin bahtiyarlığıyla başlayan Festival'in perdeleri, 2 Haziran 2003 tarihinde Nazım Hikmet'in "*Benerci Kendini Niçin Öldürdü*" oyunuyla açılır. Mehmet Ulusoy'un uyarlaması ve rejisiyle sahnelenen oyun büyük yankı uyandırır. Başladığı ilk temsilden itibaren her yılı ve her temsili, salonu tıklım tıklım dolduran seyirciyle yaşayan ve toplumun yüz akı olarak değerlendirilen Kıbrıs Tiyatro Festivali, Kıbrıslı Türk tiyatroseverleri birçok değerli ve nitelikli oyunla buluşturur.

Hayatını bir sevda ve kavgayla yaşayan ve yaptığı tiyatroyu da bu koşullarda sürdüren Yaşar Ersoy için yaktığı her ateş, günü kurtarma adına değildir.

Tam tersine o, yapılanları geleceğe taşımak, gelenek oluşturmak, kurumsallaştırmak ve topluma mal etmek sorumluluğuyla çalışmaya devam eder. Albert Einstein'ın "*aldıklarım kadarını eksiksiz verebilmek için çok çaba harcamak zorundayım*" görüşünden hareket eder. Gençlere güvenmenin ve onlara fırsat yaratmanın, toplumsal gelişme ve kurumsallaşma adına bir ödev ve sorumluluk olduğunu yazar ve bunu çıktığı her platformda dillendirir. Yaşar Ersoy, 2013 yılında yaptığı açıklamayla tıpkı LBT'yi devrettiği gibi "*Kıbrıs Tiyatro Festivali*" ateşini de genç meslektaşlarına devredeceğini açıklar. LBT fuayesinde yapılan toplantıda bu kararını genç meslektaşlarına iletir. Onların bu konuda yaşadıkları heyecan, sevinç ve korkuyla karışık duygusal karmaşaya gerek olmadığını dile getiren Ersoy, son 3-4 yıl boyunca festivalin organizasyonunda çalışan ve deneyim kazanan bir kadro oluştuğunu ve kendisinin de her zaman olduğu gibi "*sol memenin altındaki cevahir kararmadığı sürece*" hep yanlarında olacağını ifade eder.

11. Kıbrıs Tiyatro Festivali'nin açılış töreninde yaptığı konuşmada, bu kararını tiyatro izleyicileri ve basın mensupları önünde de teyit eder. 2014 yılında düzenlenen 12. Kıbrıs Tiyatro Festivali ilk kez, Yaşar Ersoy'un dışında LBT'nin genç ekibi tarafından kotarılır. Ersoy, o yılki festival kitapçığında "*Öyleyse Bahtiyarım*" başlıklı yazısında "*...Bir kuşaktan bir kuşağa devam ediyor hem LBT, hem Tiyatro Festivali...*" diye vurgularken, Muhsin Ertuğrul'un "*benden sonra tufan olmasın*" şiarıyla hareket ettiğini yazar. LBT ve Tiyatro Festivali'ni genç meslektaşlarına devrettiği için "*bahtiyar*" olduğunu belirttiği yazısının sonunu şöye tamamlar:

> "*...Ve şimdi izleyicilerle birlikte ben de koltuğuma oturup tiyatro izleyeceğim... Nazım Hikmet Usta'dan esinlenerek: ne memleketimde yaşanan rezillikler, ne hırsızlıklar, yolsuzluklar... ne adaletsizlik, ne haksızlık, ne sömürü, ne karanlık... bunların hepsini ışığıyla aydınlığa çıkartacak ve bir yüzleşme, sorgulama sağlayacak tiyatro sanatının festivali başlıyor... Öyleyse bahtiyarım!*"

Festival Komitesi Başkanlığı görevini devralan LBT'nin Sanat Yönetmeni Kıymet Karabiber, 12. Kıbrıs Tiyatro Festivali kitapçığındaki yazısında Yaşar Ersoy'a teşekkür ederken şu düşünceleri dile getirir:

12. Kıbrıs Tiyatro Festivali'nde LBT Sanat Yönetmeni Kıymet Karabiber Yaşar Ersoy'a plaket sunarken, Lefkoşa, 2014

> *"Lefkoşa Belediye Tiyatrosu'nun kurucularından ve bu ülkede bir ilk olan Kıbrıs Tiyatro Festivali'nin mimarı ve komite başkanı, yıllarca LBT ile festival çalışmalarını yürüten ustamız, hocamız Yaşar Ersoy'a böylesine bir mirası tümüyle bizlere devrettiği için teşekkür ederiz."*

Festivalin açılışında yapılan konuşmalarla da Yaşar Ersoy'a teşekkür edilerek plaket verilir.

Ertesi gün tüm gazetelerde Yaşar Ersoy'un, Festival'in yönetimini genç sanatçılara devretmesi en geniş şekilde yer alırken Ersoy'un bu tavrı ise takdir edilerek örnek gösterilir ve bu konuda köşe yazıları yayımlanır. Bu yazılardan bir örnek olarak tarihe not düşmek amacıyla Mehmet Levent'in 12 Eylül 2014 tarihli Afrika gazetesindeki yazısından kısa bir alıntı yapalım:

"Yaşar Ersoy, Kıbrıs Tiyatro Festivali'nin mimarıdır. Tiyatro sanatına neredyse bir ömür hasretmiş, toplumsal mücadelerde ve ayınlanmada herzaman halkın yanında saft tutmuş Yaşar Ersoy'un önde gelen ideallerinden biriydi böyle bir festivali yaşama geçirip kurumsallaştırmak. Onbir yıl bu festivalin

mutfağında baş aşçı olarak çalıştıktan sonra, bu idalini gerçeklerştirmiş olmanın mutluluk ve gururu içinde bu görevi genç artkadaşlarına devretti.

Kuşkusuz bu onurlu davranış, başta siyasetçilerimiz olmak üzere her kademeye örnek olacak cistendir. Bunu anlayacak cibiliyeti olanlara tabii.

(.....) Tıklım tıklım dolu salon onu ayakta alkışlarken, O, bu vefa dolu sevgi gösterisinin hayatının en büyük ödülü olduğunu söyleyerek teşekkür etti. ''

"*Temeli, Harcı Sağlam Bir Tiyatro Geleneği Emanet Aldık*"

Yaşar Ersoy, 1968 yılında "*sahne tozu*" denilen sihirli iksiri yuttuğundan beri o tozun peşinde bir ömür geçirir. Amatör olarak başladığı tiyatro çalışmalarını, Ankara Devlet Konservatuvarı'ndan mezun olduktan sonra profesyonel olarak sürdürür. En başından itibaren bütün dileği seyirci karşısında oyun oynamak olsa da zaman ve yaşananlar, sadece oyuncu olarak devam etmesine elvermez. Ülkenin ve Kıbrıs Türk Tiyatro Hareketi'nin birçok sorunu ve eksiği vardır ve hal böyleyken onun için A'dan Z'ye tiyatronun her cephesinde uğraşmak, yapmak, yazmak, üretmek ve yaratmak engellenemez bir zorunluluk haline gelir, sevdalı bir yaşam biçimine dönüşür.

Geriye dönüp baktığımızda bir sevda ve kavgayla sahne tozunun peşinde yürürken "*vatan hainliği*" ve "*komünizm propagandası*" suçlamalarıyla, arkadaşlarıyla birlikte K. T. Devlet Tiyatrosu'ndan atılır. 1980 yılında Osman Alkaş, Erol Refikoğlu ve Işın Cem ile Lefkoşa Belediye Tiyatrosu'nu kurarlar. Kadrosunda sadece bu dört oyuncunun bulunduğu LBT, 5 yıl boyunca Yücel Erten'in söylemiyle "*dört duvar bir tabut bu berhane*" denilen bir ambarda Emmanuel Robles'ten Çehov'a, Yaşar Kemal'den Aziz Nesin'e gönüllülerin ve tiyatro sevdalılarının da katılımlarıyla 10 kişilik, 25 kişilik oyunlar sahnelerler. 5. yılda daha olanaklı bir binaya kavuşurlarken, şartları zorlayarak kadrolarına bir oyuncu (*Gülgün Sakallı*) bir de ışık uygulayıcısı (*Hasan Anılır*) katarlar. İlk kez ışık yapabilmek için 6 adet spot alırlar. O güne kadar sahneyi ev ampulleriyle aydınlatan sanatçılar için 6 adet spot sevinç kaynağı olur.

Tiyatroyu seven, tiyatro denilince içleri kıpır kıpır eden, tiyatroya gönül vermiş ve onu her zaman için yaşam biçimi olarak değerlendirmiş olan 5 oyuncu ve 1 teknisyenden oluşan bu ekip, 16 yıl boyunca ekip anlayışıyla ve

"*iki kalas bir heves*" ile toplumsal bir sanat projesi ve hareketi olarak LBT'yi Kıbrıs Türk Tiyatro Hareketi tarihine yazarlar. Olanaksızlıklar içinde yaşanan bu süreçte sanatsal mucizeler gerçekleştirirler. Yaşar Ersoy'un derlediği "109 *Yazarın Kaleminden Lefkoşa Belediye Tiyatrosu*" kitabında bu süreci belgeleyen yüzlerce makale yer almaktadır. 1996 yılından başlayarak, büyük mücadelelerle oyuncu ve teknik kadrosunu genişleten LBT, 2000'li yıllarda da genişlemeye ve büyümeye devam eder. Oyuncu ve teknik kadrosunun yanı sıra kendi bünyesinde idari, mali ve halkla ilişkiler kadroları oluşturur. 4 oyuncuyla sanat serüvenine başlayan LBT, 2017 yılına gelindiğinde farklı statülerde görev yapan 30'u aşkın kadrosu ve ortaya koyduğu sanatsal, toplumsal değerlerle, hemen her kesim tarafından örnek gösterilen "*toplumun yüzakı*" olarak değerlendirilmektedir.

Büyük özveri, emek, sanatsal yaratı ve mücadele ile kurulan, yaşayan, gelişen ve kurumlaşan Lefkoşa Belediye Tiyatrosu'nu ve Kıbrıs Tiyatro Festivali'ni genç meslektaşlarına 2014 yılından itibaren tamamen devreden Yaşar Ersoy, yarattığı bu kurumların onların ellerinde daha ileriye taşınacak olmasının umuduyla bahtiyardır. Yönetimi her anlamda devralan genç sanatçılar adına, Sanat Yönetmeni Kıymet Karabiber, iki yılın ardından sezon başında yapılan değerlendirme toplantısından sonra, 31 Ağustos 2016'da sosyal medya hesabından şu açıklamayı yapar:

> "*Kolektif sanat yapmanın en önemli kaidesi, dirençli, inançlı, savaşçı, tutkulu ve çalışkan sanatçılardır. Biz ustalarımızdan, onların mücadelesinden bunları öğrendik. Ellerini, deneyimlerini, sevgilerini esirgemediler bizden. Emanet etmekten hiç gocunmadılar. Temeli, harcı sağlam bir tiyatro geleneği emanet aldık. Çok değerli bir çabanın neferleri olmaya çalıştık.*"

Sahne Tozunun Tiryakisi

Sahne tozunun tiryakisi Yaşar Ersoy ise bu süreçte, mezara kadar götüreceği sanatçı kimliği ve toplumsal sorumluluğuyla oyunlar sahnelemeyi, oynamayı ve kitap yazmayı sürdürür. Sahnelediği ve oynadığı "Kıbrıs, Rumca Küstüm Türkçe Kırıldım" oyununa devam ederken, LBT'de peş peşe iki oyun daha sahneler. "*Halktan Biri*" ve "*Tekerlek İzleri*" adlı bu oyunların ardından Kuzey Kıbrıs'ta bir ilke daha imza adarak "*Bozan*" oratoryosunu yönetir.

Sam Bobrik'in "*Halktan Biri*" oyununda ABD ' nin çirkin yüzünü izleriz. Oyunda, kapitalizmin neoliberal politikalarının kurbanı olan emekçi insanların, işten atılan, işsiz kalanların durumu yansıtılır. "*Halktan Birinde*" , kapitalis sistemin tüm ülkelerde şaşmaz bir şekilde benzer kurallarla işlediği çarpıcı bir şekilde anlatılır.

Yaşar Ersoy yine gündemi yakalayan reji ve dramaturgi çalışmasıyla, ABD emperyalizminin müdahaleleri, işgalleri, yaptırdığı darbeler, Büyük Ortadoğu Projesi, Arap Baharı savsatalarıyla ülkeleri nasıl işgal ettiği ve halkları nasıl katlettiği, sömürdüğü toplumcu gerçekçi anlayışla gözler önüne serilir. Her oyunda yenilikler deneyen Yaşar Ersoy, bu oyununda da konstrüktivist sahne tasarımıyla, metinde yaptığı dramaturgi ve uyarlama ile dinamik, enerjik ve esembl ritmi yüksek bir oyunu, izleyiciyle buluşturur. Oyunun rejisini, oyuncularını, dekor, ışık ve koreografisini beğenen ve *"Tiyatronun tanrılarından kocaman aferini hak ettiler"* diye yazan Türkiye Tiyatro Eleştirmenler Birliği Başkanı Üstün Akmen, 30 Eylül 2015 tarihli Evrensel gazetesinde, oyunun enerjisini şöyle tanımlar: "*Dışavurumcu anlayışla groteskin ve farsın politik güldürü ile harmanlanması sahnede ciddi anlamda fırtına yaratmış.*"

Provalar süresinde Özgür Oktay'ın ayağının kırılması, Melihat Meliz Beşe'nin bel fıtığının azması gibi engellere rağmen provalar aksamadan sürdürülür. Özgür Oktay'ın, Döndü Özata'nın, Osman Ateş'in, Melihat Meliz Beşe'nin ve Umut Ersoy'un uyumlu, disiplinli çalışmasını değerlendiren gazeteci- yazar Ahmet Tolgay'ın ifadesiyle "*Oyunu izleyici hiç sıkılmadan, sahneye konsantre olarak baştan sona büyük bir keyif, ilgi ve merakla izliyor. Zeka ürünü bir mizahla sonlandırılan oyunun dramatik yapısı 'şimdi ne olacak ?' merakıyla izleyicisini avcunun içine alıyor.*"

Osman Ateş, Umut Ersoy, Özgür Oktay, Melihat Melis Beşe ve Döndü Özata, Sam Bobrick'in yazdığı Yaşar Ersoy'un yönettiği "Halktan Biri" oyununda, 2015

Kıbrıs Türk Ortopedik Özürlüler Derneği, kurulduğu günden itibaren engelli insanların yaşadığı haksızlıkları, ayrımcılıkları,ötekileştirmeleri ve devlet/toplum tarafından var olan "*farkındalık*"sızlığı kısaca engellenmelerini her platformda anlatmaya çalışır ve bunun düzeltilmesi için mücadele verir. Kendisi de bir engelli olan Orkun Bozkurt, bunu bir de tiyatro yolu ile anlatmak ister. Bu konuda bir de oyun yazar ve Yaşar Ersoy'la konuşur. Ersoy'dan aldığı eleştiri ve görüşler doğrultusunda düzeltmelere başlanır. Lakin o günlerde Dernek Başkanı Mustafa Çelik'in beklenmedik vefatı ile yaşanan şok ve travma oyun çalışılmasını gündemden düşürür. Uzun bir aradan sonra Orkun Bozkurt bu kez Aysan Özcezarlı ile birlikte bir oyun çalışıp Yaşar Ersoy'a teslim ederler. Tam bu süreçte ise Orkun Bozkurt çok ciddi bir şelikde hastalanır ve uzun süre hastahanenin yoğun bakım biriminde yaşam mücadelesi verir. Yoğun bakımdan çıkıp hastahanede tedavisini sürdürürken Orkun'un aklında tek şey var; can dostum diye tanımladığı Mustafa Çelik'e verdiği sözü yerine getirmek. O söz, engellilerin sorunlarını sahneye taşıyacak bir oyun yazmaktır. Hastahanede tedavisi sürdüğü sırada ziyaretine giden Yaşar Ersoy'a "*Abi yapacak mıyız bu oyunu ?*" diye sorar. Ersoy ona "*Sen iyileş yapacağız..söz*" der. Orkun Bozkurt hasta yatağında, Aysan Özcezarlı ve Yaşar Ersoy'la birlikte, sevgi ve heyecanla metin üzerinde çalışırlar. "*Te-*

Orkuz Bozkurt ve Aysan Özcezarlı'nın yazdığı Yaşar Ersoy'un yönettiği engelli amatör oyuncularla LBT ekibin birlikte oynadığı "Tekerlek İzleri" oyunundan enstantaneler, 2015

kerlek İzleri" diye adlandırılan oyunu yeniden bir dramaturgi çalışmasından geçiren Yaşar Ersoy, Dernek Başkanı Günay Kibrit'e ve Orkun Bozkurt'a "*sizler de, engelli arkadaşlar da bu oyunda oynayacaksınız*" dediği zaman, herkes hem şaşırır hem sevinir. Böylece LBT'nin profesyonel sanatçı ekibi ile derneğin engelli üyeleri bir araya getirilerek, oyun, bir ekip ruhuyla sahnelenir.

Ersoy, çalışma günlerinin sabah saatlerinde LBT'nin profesyonel ekibiyle, öğleden sonraları ise K.T. Ortopedik Özürlüler Derneği binasında, oyunda

rol alan engellilerle sevgi ve inatla çalışır. Orkun Bozkurt ise nöbetçi rejisör gibi hiç aksatmadan, her provada, her saat tekerlekli sandalyesiyle hazır ve nazır yerini alır. Oyunda tekerlekli sandalyeleriyle sekiz engeli rol alır. Günay Kibrit, Orkun Bozkurt, Sevdiye Tecimer, Hatice Kuyucu, Özlem Sesli, Ömer Cumhur Bulduk, Emrullah Alşan, Yusuf Usul tekerlekli sandalyeleriyle profesyonel bir oyunda, sahneye çıkan ilk Kıbrıslı Türk engelli amatör oyuncular olarak Kıbrıs Türk Tiyatro Harekti'ne yazılırlar.

"*Hiç ayak izim olmadı kumlarda...*
Ne çok isterdim oysa
Tekerlek izlerimi bırakabildim yalnızca
Kimse gör(e) medi!"

Orkun Bozkurt'un yukarıdaki dizeleri ile başlayan oyun, her temsilde AKM'yi tıklım tıklım dolduran izleyicileri, kah güldürerek, kah ağlatarak bir yüzleşme sağlar. Cenk Mutluyakalı 24 Mayıs 2015 tarihli Yenidüzen gazetesinde oyun hakkında şöyle yazar:

"*Harika bir proje Tekerlek İzleri... proje diyorum çünkü bir 'oyun' un ötesi... Bir kere meseleye sadece artık biraz da 'ticarileşen' sosyal sorumluluk gözlüğünden bakmalayım... Ortada bir 'tiyatro oyunu' var... Çok güçlü bir 'sorgulama' var... işbirliği var, dayanışma var... Kimi anlarda 'kabare' tadında, güldüren... Kimi anlarda gözlerinizin ta içine bakarak içinizdeki kor kömüre soğuk su dökülmüş gibi titreten sözcükler var, duygu var, ses var, oyunculuk var. Orkun Bozkurt ve Aysan Özcezarli'nın kalemine sağlık.... Yaşar Ersoy'a ve tüm ekibine teşekkürler.*"

Kıbrıs Türk Tiyatro Hareketi'nde engellilerin sorunlarını ele alan ve bir ilk olarak yazılan ve sahnelenen "*Tekerlek İzleri*" oyunu, hayatını engellilerin sorunlarının çözümüne adayan ve bunun için mücadele eden Mustafa Çelik'e ithaf edilir.

Prova ve temsiller süresinde, bu oyunda rol alan üç çocuktan; Baran Yardım, Öykü Oktay ve Helin Şen'den bahsetmemek olmaz. Yaşları küçük ama disiplinleri, tiyatroya sevgi ve bağlılıkları, büyüklere örnek olacak şekilde bü-

yük yaşanır... Yaşar Ersoy'un ifadesiyle "*tiyatro terbiyesini analarının karnında almış*" gibi davranırlar. Uzun süren provalarda ve temsil gecelerinde antrelerini beklerler sabırla... temsillerin hiç bitmemesini isterler. Küçük yaşlarında büyük "*farkındalık*" gösterirler...

Bozuk Düzeni Bozmak İçin "Bozan" Oratoryosu

Yapılmamış olanı yapmayı, denenmemiş olanı denemeyi, yeni bir şey yapmayı sanat yaşamının dürtüsü sayan ve bu nedenle Kıbrıs Türk Tiyatro Hareket'inde bir çok ilke imza atan Yaşar Ersoy, "*Tekerlek İzleri*" oyununun hemen ardından bir düşünü daha gerçeklertirmek için çalışmaya başlar. Amacı Kıbrıs'ta hiç yapılmamış bir oratoryo gerçekleştirmektir. Gerçekleştireceği oratorya, sevdasına ve kavgasına denk olmalı... bozuk düzene karşı olmalı... Bu amaçla Nazım Hikmet, Luis Aragon, Ahmed Arif , Orkun Bozkurt, W. Shakespera, Serkan Uçar, Bertolt Brecht, Mahmut Anayasa, Fatva Tukan,Hasan Hüseyin, Feriha Altıok, Aliye Ummanel, Neriman Cahit, Faize Özdemirciler ve Fikret Demirağ'ın şiirlerinden yaptığı kurgu ve dramaturgi ile bir metin oluşturur. Adına da "*Hayat Yolunda Sevda ve Kavgaya Dair Bozan Oratoryosu*" der. "*Neden Bozan*?" sorusuna ise bu "*bozuk düzeni bozmak için*" yanıtını verir.

Yaşar Ersoy'un bir amacı da Lefkoşa Belediye Tiyatrosu ile Lefkoşa Belediye Orkestrası'nı bir ortak projede buluşturmaktır.Bu nedenle Lefkoşa Belediye Orkestrası'nda çok iyi iki besteci olan Hüseyin Kırmızı*(Japon)* ve Cahit Kutrafalı'ya, şef olarak da Oskay Hoca'ya güvenir ve onlarla çalışmaya başlar. Bu projenin koordinatörlüğünü de Can Sözer'e verir. Kısa sürede yoğun ve çoşkulu bir çalışma sonunda besteler yapılır ve Lefkoşa Belediye Orkestrası'nın 20 kişilik ekibi tarafından icra provalarına başlanır. LBT'den ise okuyucu olarak Özgür Oktay, Döndü Özata, Hatice Tezcan, İzel Seylani, Umut Ersoy, Erol Refikoğlu ve Yaşar Ersoy görev alır.

Yaşar Ersoy'un yönetmenliğinde iki ay süreyle yapılan provalardan sonra herkesi şaşırtan performansla bir ilk olarak kayıtlara geçen "*Bozan*" oratoryosu çok olumlu eleştiriler ve alkışlar alır. Gazeteci yazar Sami Özüslu 11 Nisan 2016 tarihli Yenidüzen gazetesinde "*müzikle, şiirle, tiyatroyla düzen*

mi bozulurmuş ?" diye sorduktan sonra karalı bir şeklide "*Bozulur elbette*" yanıtını verir ve şöyle devam eder:

> "*Bozan oratoryosu bunca umutsuzluğun, kötü gidişatın ve yok olma psikozunun arasında adeta bir 'Işık' gibi geldi. Kararmış hayallerin, solmuş umutların kırılan duyguların ilacı oldu.*
>
> *(...) Dünyanın, Türkiye'nin ve ülkemizin şairlerinden özenle seçilmiş ve harmanlanmış barış ve direniş mesajlarıyla yüklü şiirler... sahnede dizilmiş yirmi civarında müzik insanı... Pırıl pırıl iki gencimizin bestelediği, dünyanın her yerinde iş yapabilecek kalitede, hakikaten evrensel müzik... Ve orkestranın yamacına dizilmiş , ses tellerinden değil, şiirleri yüreklerinden okuyan tiyaronun eski ve yeni ustaları.... Hıncahıç dolu salonda herkes,hepimiz büyülendik adeta...*
>
> *Savaşlara hayır, barışa evet demek için....*
>
> *Sömürüye karşı kavga vermek, emekle dayanışmak için...*
>
> *Kurulu düzeni bozmak , yenisini kurmak için....*
>
> *Bozan bizi bozmadı ama, bozacak birilerini....*"

Kötü düzenin, kötü işlerini bozmak için "*Bozan*" oratoryosunu yaptıklarını söyleyen Yaşar Ersoy , bu amaçla şiir müzik ve tiyatronun işbirliği yaptığını belirtir.

Bozuk düzenin eğemenlerinin milyonlarca parasına, milyonlarca askerine, bürokrasisine, mafyasına, çetesine karşı şiir, müzik, tiyatro nasıl baş edebilir sorusuna ise Ersoy'un yanıtı, büyük yazar Lev Tolstoy'un sözleriyle olur: "*bütün kötülüklere karşı mücadelede sanatın yalnızca bir tek, ama çok güçlü bir silahı var: Hakikat*"

49 yıllık sanat yaşamında "*bütün kötülüklere*" karşı toplumcu gerçekci bir anlayışla "*hakikat*"ın saffında mücadele veren Yaşar Ersoy'u bazı çevereler hatta yakın arkadaşları zaman zaman sanata politika karıştırmakla ya da politika yapmakla eleştiriler.Onun sahnelediği oyunlarda , hep politik bir tutum, tavır olduğu yazılır, söylenir. Doğrudur. Yaşar Ersoy, amatör tiyatro yapmaya başladığı günlerden itibaren kültürel- politik öncüllerinden toplumsallığı soyutlamadan oyun seçer ve sahneler. Bu nedenle , toplumcu gerçekci, ilerici eleştirel bir tiyatro politikası sürdürür. Bunu sürdürürken doğal

Hüseyin Kırmızı ve Cahit Kutrafalı'nın müziklerini yazıdığı, Yaşar Ersoy'un yönettiği, Şef Oskay Hoca yönetiminde Lefkoşa Belediye Orkestrası ve Lefkoşa Belediye Tiyatrosu'nun ortak yapımı "Bozan Oratoryosu"ndan enstantaneler, 2016

olarak bozuk düzene karşı her dönemde çizgisini koruyarak, bir toplumsal muhalefetin, bir karşı duruşun, bir direncin tiyatrosunu yapmaya, yaygınlaştırmaya çalışır. Taa amatör yıllarında "*Çürük Elma*", "*72. Koğuş*" gibi oyunlarla sanat yaşamına başlamasını, lise yıllarındaki yarışmalarda okuduğu toplumcu gerçekci şiirleden dolayı hakkında açılan soruşturmaları, Yaşar Ersoy'un gençlik yıllarında başlayan toplumcu muhalif anlayışının göstergeleri olarak sayabiliriz. Genç yaşlardan başlayarak Yaşar Ersoy'un dünyaya bakış açısı, sanatını, sanatçı duyarlılığı ve sorumluluğu da dünyaya bakışını biçimlendirir, geliştirir, güçlendirir... Ve bu süreç içinde sanatın evrensel ölçüleri dışına çıkmadan, sanat yapar. Bu anlayışı, yaşamının her alanında bilinçli bir şekilde gelişerek, tutarlı ve ödünsüz sürer. Yaşar Ersoy'un bu sağlam "*duruş*"u hakkında birçok yazarın yazdığını Filiz Besim 8 Nisan 2014 tarihli Yenidüzen gazetetsinde şöyle ifade eder:

> "*Bazı insanlar özel koruma altına alınmalı diye hissediyorum bazen... Kişisel yeteneklerinden değil sadece; onunla birlikte 'duruş' denilen tavrı becerebildiklerinden...*
>
> *Herkesin hızla irtifa kaybettiği bu çağda sağlam durmayı başarbildiklerinden... İnatla, ısrarla... çoğalarak, çoğaltarak... Yaşar Ersoy onlardan biri.Toplumsal sorumluluğundan, duruşundan ve sanatından asla taviz vermeyen biri...*"
>
> Sanatından taviz vermeden üretimini, yaratımını sürdüren Ersoy, kendisinin ifadesiyle "*sanatsal üretimini bir koşulda yapar; estetik ortalamanın hep üstüne çıkarak.*"

Yaşar Ersoy, kendisini ve kurucusu olduğu, 23 yıl Sanat Yömetmenliği'ni, 13 yıl da Sanat Koordinatörlüğünü yaptığı LBT'yi "*sanata politika karıştırıyor*" diye eleştirenlere yanıtı, tiyarto kuramcısı Agusto Boal'dan verir:

> "*Tiyatro eylemi zorunlu olarak ploitiktir. Çünkü insanların bütün eylemleri politiktir ve tiyatro da bu eylemlerden yalnızca biridir... Tiyatroyu politikadan soyutlamaya çalışanlar bizi temel bir yanlışa sürüklemek istiyorlar ki, bu da politik bir tutumdur... tarihsel olarak tiyatronun politik olmadığını savunanların tezleri bizzat tarih tarafından çürü-*

tülmüştür. Zira tarihteki politik mücadelelerde tiyatronun ve sanatın etkin rolü, görmezden gelinmeyecek binlerce örneklerle doludur."

Bu yanıtı veren Yaşar Ersoy, üç bin yıl öncesinden; Aristophanes'ten Aiskhylos'tan başlayarak her çağa ait onlarca yazarı örnek vererek Bertolt Brecht 'in şu sözleriyle noktayı koyar: "*Politika tiyatro yapamaz ama tiyatro politika yapar.*"

Tiyatroyu, sanatı politikadan, toplumsallıktan soyutlama analayışları özellikle 1980'li yıllarda başlar. O yıllarda, yeni dünya düzeni olarak adlandırılan ve küreselleşen neoliberalizm, postmodern durum dalgası, depolitizasyon doğrultusunda kapitalist patronların "*toplum diye birşey yoktur*" fetvalarıyla hayatın her alanını tüketim ekonomisine göre şekillendirirken, tiyatro-sanat da payına düşeni alır. Kültürel politik öncüllerden toplumsallığın çıkartıldığı; toplum sorunları yerine, bireysel sorunların öne çıktığı bir süreç yaşanmaya başlanır. Toplumcu gerçekçilik yerine ise postmodern durum dalgasının şekillendirdiği bireyci sanat anlayışı, çözümsüz "*mıymıntı*" hümanist sızlanmalar yer alır. Yaşar Ersoy tüm bu anlayışlara karşı çıkarak düşüncesini şöyle ifade eder:

"*Sahnelenen bir oyun, ancak toplumsal bağlam içinde yorumlanırsa, oyunculuk ve sahneleme tekniklerinin dramaturjik bağlamı netleşir.*"

Ersoy, bu anlayışla ısrarla tiyatro yapmaya devam ederken, neoliberal – postmodern durum dayatmalarıyla sadece tiyatro değil, genel olarak sanat da depolitik eğilimlerle salt "*biçim*" peşine düşer... Ve neredeyse bu anlayışla sanat yapmaya çalışan sanatçı, Brecht'in ifade ettiği gibi hüner göstersi yapan sirk cambazına dönüşür ya da şapkadan tavşan çıkaran "*Showman*"e...

Prof. Dr. Ayşegül Yüksel Türkiye'deki tiyatroları işaret ederek şu vurguyu yapar:

"*Tam ödenekli tiyatorlar ile özel tiyatroların çoğu 'sanat ile politika birbirine karıştırılmamalıdır' düşüncesi içinde ülkenin sorunları ile ve toplumla ilgisi olmayan sanat değeri tartışılır oyunlar sergilemeyi sürdürmektedirler.*"

Prof. Dr. Yüksel'in vurgu yaptığı husus sadece Türkiye için geçerli değil, ülkemizde ve dünyada da aynı anlayış yaşanır. Prof. Dr. Yüksel'in bu ve benzeri eleştiriler karşısında söz konusu tiyatrolar, bu kez birşey söylemeden bir şey söyler*(miş)* gibi yaparak ya da söylemek istediğini postabsürd, postsoyut biçim içinde eriterek , anlamsızlaştırarak hatta bulamaca dönüştürerek oyun sahnelerler. Bu durumda da Yaşar Ersoy'un belirttiği gibi: "*Güya özgürlükçü, toplumcu, politik olduklarını zannederlerken postmodern duruma uygun özgürlükçü, hümanist sızlanmalarla oyunlar sahneleyerek, sistemin uyarcası olurlar.*"

"*Sevdayım tepeden tırnağa*
Sevda: görmek, düşünmek,anlamak
Sevda: doğan çocuk, yürüyen aydınlık
Sevda: salıncak kurmak yıldızlara
Sevda: dökmek çeliği kanter içinde
Komünistim
Sevdayım tepeden tırnağa."

Nazım Hikmet' in bu dizeleri ile başlayan "*Bozan*" oratoryosunda "*komunistim*" sözcüğüyle tüyleri diken diken olanlar "*Yaşar Ersoy yine politika yapıyor*" teraneleriyle eleştiri yaparlar. Egemen çevrelerden gelen bu '*teranelere*' gülüp geçerken, yakın arkadaşlarından da aynı minvalde gelen '*teraneler*' karşında Yaşar Ersoy üzülür ama bu üzüntüsünü içinde yaşar. Bu şekildeki anlayışların, postmodern bulamaç zamanların, depolitizasyon dayatmalarının, hiçbir şey söylemeden birşey söylermiş gibi yapma hallerinin ve konformist, popülist yaşam biçiminin bir sonucu olduğunu düşünür.

"*Bozan*" oratoryosuyla "*Yaşar politika yapılıyor*" gibi bazı eleştirilere rağmen, oratoryo geniş izleyici kitlesi tarafından büyük bir beğeni kazanır. Oratoryo, Lefkoşadan sonra Mağusa Kültür Sanat Festivali'nde, Girne Kültür Sanat Günleri'nde, Beyarmudu Mesarya Tiyatro Festivali'nde izleyici ile buluşur. Sami Özuslu'dan başka Çiğdem Dürüst, Mehmet Levent, Tayfun Çağra, Hasan Hastürer, Cenk Mutluyakalı gibi gazeteci yazarlar "*Bozan*" hakkında çok olumlu eleştiriler yazarlar. Dünyanın ve Kıbrıs'ın meselelerine şiirin, müziğin, tiyatronun etkili diliyle bakıldığını ve bir sevdanın, kavganın,umudun

gösterildiğini belirtirler. Kıbrıs Türk toplumunda ilk kez oratoya yapıldığını yazan Cank Mutluyakalı 15 Mayıs 2016 tarihli Yenidüzen gazetesinde şu ifadeleri okuyucusuyla paylaşır:

> *"Kimi tanımlar henüz bize yabancı. Oratoryo gibi... Hiç denenmemiş...Ve yurdumda 'ilk'leri deneyen de hep aynı insanlar... Yürekli insanlar... Elbette salt "ilk" olmak yetmez, yetkin olmalı, ışık vermeli, değer katmalı. Lefkoşa Belediye Tiyatrosu ve Orkestrası cesur bir denemeyle, sahip olduğu imkanların üzerinde bir sonuç ortaya çıkardı."*

Bir yıl sonra, 2017 de ise "*Bozan*" ortatoryosunun kayıtları Opus Music Recors'da yapılarak 1000 adet CD olarak satışa da arz edilir. CD'lerin arz edildiği tarihte "*Bozan*" oratoryosu YDÜ-AKM' de izleyiciye son bir gece daha sunulur. Gecede gişeden ve CD satışından elde edilen gelir de "*LTB Kadın Sığınma Evi*"ne bağışlanır.

Sahne tozunun tiryakisi ve ülkesinin sevdalısı Yaşar Ersoy, gerçekten durmak bilmez. Yeni projelerin peşinde koşmayı sürdürür. Bölünen ülkesinin yeniden birleşmesi ve barış kültürünün oluşturulması mücadelesinde, liderlerin "*Müzakere Masası*" Crans Montana'da çökmesine rağmen, tiyatro sanatı vasıtasıyla barışa katkı yapmayı öncelikleri arasında sayar. Bu nedenle bir ayağı Kuzey'e basarken bir ayağı da Güney'e basar... Bu amaçla yeni projeler oluşturmak için çalışmalar yapar. Diğer yandan da "*Devletin Tiyatro Tarihi*" adlı kitabını yazmayı sürdürür.

Ve 'Bitti' Dedi

Yaşar Ersoy, 1940'lı yılların sonlarından anlatmaya başlayarak 2017'ye gelir. Bir nehir gibi akarak, şehvetle konuşarak, hatırladıklarını ve hatırlatmak istediklerini anlatarak gelir... gelir ve durur. Boş gözlerle bakar ve "*bitti*" der... Gerçekten anlatacakları, hatırladıkları bitmişti. Anlatmayı sürdürebilmesi için 2018'i, 2019'u ve daha nice yılları yaşaması gerekir.

O, diline pelesenk ettiği Nazım Hikmet'in "*kararmasın yeter ki sol memenin altındaki cevahir*" dizesinde olduğu gibi, cevahiri kararmadığı süre yaşamaya ve üretmeye devam edecek...

Ama "*sevdası ve kavgasıyla bu ülkenin yaşamında rol alan*" Yaşar Ersoy'un 2017'ye kadar olan macerası, kendi deyişiyle "*bitti*". Evet, "*macera*"... sonuçta bu hayat bir maceradır.

Esasında bu kitabın macerası da benim için 1990 yılında, Yaşar Ersoy'u tanıdığım zaman başlar... LBT'de, onun yönetiminde Gençlik Tiyatrosu'nda çalışmaya başladığım zaman... Herkesin vurguladığı gibi bitmez tükenmez enerjisi, sevgisi ile çoğalarak, çoğaltarak onlarca genç insanla tiyatro yapmaya çalıştığı zamanlarda ...

Tiyatronun yalnız bir "*gösteri*" sanatı değil, sürekli yaşamı-insanı sorgulayan, hesaplaşmayı hiç elden bırakmayan bir "*Halk Okulu*", "*Hayat Okulu*" olduğunu inatla topluma anlatmaya çalıştığı, oyunlar yönetip oynadığı zamanlarda tanıdım onu...

Tiyatroyu özerk, özgür bir yapıda kurumsallaştırmak; konservatuvarlara gençleri göndermek, mezun olan gençlerin tiyatroda istihdam edilmelerini sağlamak; çağdaş bir tiyatro binasını topluma kazandırmak için mücadele ettiği zamanlarda tanıdım onu...

Baskılara, yasaklara, tehditlere karşı dik durarak, toplumsal sorumluluğundan, sanatından asla taviz vermediği zamanlarda tanıdım onu... ve tanıdıkça daha çok sevdim, saygı duydum ve hep hocam olarak bildim. Onunla her konuşma, çalışma, hayatın gerçeği ile sanatın gerçeğinin sentezi niteliğinde öğreticiydi...

Onunla bu kitabı yazmak için yaptığım her konuşmada, ben de onunla dertleşirim, hüzünlenirim, sevinirim, umutlanırım, öfkelenirim, çoğalırım, dünü öğrenirim, geleceği düşlerim...

Kim ne derse desin Yaşar Ersoy, Kıbrıs Türk Tiyatro Hareketi'nde çok ayrı, öncü bir yere sahiptir derim...

"*Kim unutturmaya çalışırsa çalışsın, biliyoruz ki, tiyatronun binlerce yıla sahip geleneğinde toplumsallık ve işlevsellik vardır. Bu işlevsellik insan içindir... Hayat içindir... Toplum içindir...*" diye vurgular Ersoy. Bu işlevselliğin bir sonucu olarak da, o, neyi, niçin, nasıl, kimin için yaptığının bilincinde hareket eder. Onunla birlikte çalışan, birlikte birçok iş yapan, yaptığı tiyatroyu izleyen, sahnelediği ve oynadığı oyunlar üzerine onlarca söyleşi yapan, yazan ve bu kitabın yazarı olan bir kişi olarak şunu kesinlikle söyleyebilirim ki, Yaşar Ersoy'un yaptığı tiyatro tıpkı kendisine benzer, kendisi de tıpkı yaptığı tiyatroya... Kısacası şunu söylemek isterim: Yaptığı tiyatro ile yaşamı birbirine benzer, birbirini yalanlamaz... O hayattaki duruşu ile sahnedeki sanatsal duruşu birbiriyle tutarlı olan ender sanatçılardan biridir.

Yaşar Ersoy'la birlikte bir çok iş yaptık. Onu tanıdıkça gördüm ki, bu coğrafyaya, bu toplumun tarihine, kültürüne, sanatına, tiyatrosuna, siyasetine dair çok yaşanmışlığı, mücadelesi, tanıklığı var.

Yaşar Ersoy'un biyografisini yazmak bir yerde İngiliz Sömürge yönetiminin son yıllarından başlayarak, bu kitabın yayınlandığı tarihe kadar yakın tarihimizin sosyal, kültürel, sanatsal, siyasal tarihini yazmaktır diye düşündüm. Teklifimi yaptım. O da "*ben de aynı şeyi düşünüyorum*" diyerek heycanla çalışmaya başladık. Bu çalışma yaklaşık bir yıl sürdü. Yaşar Ersoy'la, küçük ölçekte bir tiyatro müzesi niteliğinde olan tavan arasındaki çalışma odasında buluştuk... O, konuşmayı şehvetle seven tavrıyla bir nehir gibi akarak anlattı, ben yazadım...

Bu kitap yayımlandığı zaman; "*sevdası ve kavgasıyla, düşlediği hayatın yasalarıyla, tiyatro yapan*" hayatını tiyatroya adayan Yaşar Ersoy, 2017'nin sonuna geldiğinde, tiyatroyla tanışmasının ve sahne tozunu içine çekmesinin 49'uncu yılına girecek. Aralıksız 49 yıl... Amatör, profosyenel toplam 49 yıl... O tiyatroyla, tiyatro da onunla uğraşır. Bu uğraşla geçen bir ömür... Türk Tiyatrosunun önde gelen yönetmenlerinden hocası Yücel Erten'in tanıklığı ve saptamasıyla bu ömür "*mücadeleci, yaratıcı, doğru bildiğinden şaşmaz, aşık bir tiyatro adamı*" olarak yaşanır.

O, yaşamının her döneminde hep gelecek yılın projelerini oluşturmakta, sahneleyeceği oyunları planlamaktadır. Onu tanıyanlar, sanatını takip eden

gazeteciler, son zamanlarda ürettiği her yeni projede bir final havası olduğunu ama sonu gelmeyen bir final... final üstüne final yaptığını yazarlar.

Deneyimli gazeteci Hasan Kahvecioğlu bu 'Final' konusunu şöyle yazar:

> *"Yaşar Usta, final üstüne, final yaparak bir türlü sahneden elini ayağını çekmiyor ve çekeceğe de benzemiyor... Yüksek tansiyon onu yakalasa da, haplarla ilaçlarla inadına sahnede 'diklenmeyi' sürdürüyor...*
>
> *Yarım asra yaklaşan sahne işçiliğinden sonra artık bir 'Tiyatral Jubile' ile karşınıza çıkacak diye beklerken, bir de bakarsınız ki tutku ve cesaretle yakası açılmamış yeni bir denemeye girişiyor..."*

Çünkü Yaşar Ersoy hayata ve insana karşı, son nefesine kadar taşıyacağı sorumlulukları olduğunu söyler. Bu sorumluluğu da tiyatro sanatıyla yerine getirirken "*Sanat, en yüce sanat olan yaşama sanatına hizmet eder*" düşüncesinden yola çıkar. Bu kitap için çalışmaya başladığımız ilk buluşmada Yaşar Ersoy, Gabriel Garcia Marques'in "*Anlatmak için Yaşamak*" adlı kitabından bir alıntı ile söze başlar:

> *"Hayat, insanın yaşadığı değildir; aslolan, hatırladığı ve anlatmak için nasıl hatırladığıdır."*

Yaşar Ersoy da hatırladığını ve anlatmak için nasıl hatırladığından yola çıkarak, neler hatırlatmak istediklerini anlatır... hem de sayısız dökümana dayanarak. Bir nehir gibi anlatırken sevinir, güler, üzülür, gözlerinden yaşlar akar, öfkelenir, kahreder, kendine kızar, ama en çok da vefasızlığa içi acır... ve "*bir deyiş var*" der:

> *"Vefalı insan; birçok zararınızı görse de, bir iyliğinizi unutmaz. Ama nankör insan; bir tek zararınızı görse bütün iyliklerinizi unutur."*

Vefasızlık, ona hep, Shakespeare'n "*Kral Lear*" oynunu hatırlatır... Evlatları tarafından haksızlığa, saygısızlığa, vefasızlığa uğrayan ve doğaya sığınarak yaşamını sürdüren Kral Lear'ın, fırtınalı, gök gürültülü, yağmurlu, şimşekli bir gecede haykırışını hatırlatır:

Es yaman rüzgar es
Olamazsın gaddar
Nankör insan kadar
Gürleyin gökler var gücünüzle
Yağdırın, saçın ateşlerinizi
Sellere boğun bizi
Yağmur, fırtına, yıldırım, ateş
Sizler benim kızlarım değilsiniz,
Ben sizi nankörlükle suçlayamam ki.

Egemen güçler karşısında her zaman dik duran ve mücadele eden ama dostlarından, arkadaşlarından gelen vefasızlık, duyarsızlık ve yalan karşısında can evinden hançerlenmiş gibi olduğunu ifade eden Ersoy, "*duvarı nem, insanı gam yıkar*" derken gözleri nemlenir...

Yaşar Ersoy'un en önemli derdi de adeletsizliğe ve sömürüye dayalı bozuk düzendir. Bunların yanı sıra, ülkesinin bölünmesine, işgal ve ganimet rejimi altında yağmalanmasına, demografik yapısının bozulmasına, demokrasisinin iğdiş edilmesine, toplumun kendi coğrafyasına, tarihine, kültürüne yabancılaşmasına ve büyük bir çoğunluğun sesiz kalarak, bu rejimden nemalanmasına kahrolduğunu, öfkelendiğini, isyan duyguları yaşadığını belirtir. Yaşar Ersoy, bu duyguları, taa çocukluk yaşlarında zengin-fakir çelişkisini iç güdüleri ile; gençlik yıllarından itibaren ise, ezen-ezilen, sömüren-sömürülen ve emek-sermaye çelişkisini, sınıf bilincine vardığı zaman yaşar. 2017'ye bu kitabın son sayfasına kadar yazılı olan yaşamını, duruşunu, sanatını ve mücadelesini bu bilinç şekillendirir. Mücadelesinde yenilse bile teslim olmaz. Elinden geleni yaptım diyebilme bahtiyarlığını yaşamak içim inatla, sevgiyle yeniden dener. Onun, sevda, kavga, emek ve üretim ile geçen yaşamında eksikleri, yanlışları da olmuştur kuşkusuz... Ama hayata ve insana karşı genelde utanılacak, hesabı verilmeyecek iki yüzlülük yaptığı söylenemez... Bu yüzden başını öne düşürdüğü, omurgasını -*ankilozan spondilit hastalığı dışında*- eğip büktüğü görülmez. O hep onurlu dik duruşuyla, doğru bildiğini, iyi bildiğini, güzel bildiğini, haklı bildiğini söyler ve yapar. Onun hakkında ve yaptıklarıyla ilgili çeşitli gazetelerde, dergilerde ve kitaplarda yüzlerce yazı yayımlanır ve böylece tarihe kaydedilir.

Bol kavga, bol sevda, bol üretim ve bol bol tiyatro ile geçen bir yaşam... Daha da bol bol yaşanması dileği ile...

Ama hatırlananlar, anlatılanlar ve yazılanlar manipülasyona, inkara, unutmaya ve unuturmaya fırsat tanımayacak bir karşı tarih niteliğinde, dersler çıkarmamızı bekliyor. Nerden geliyoruz, nereye gitmekteyiz?..

Yaşar Ersoy'un değişi ile "*Bu topraklarda yaşamak ve varolmak için ne yaptık, ne ürettik ? Çünkü sadece ilenmekle yetinirsek, dostum şair Fikret Demirağ'ın dediği gibi 'sormaz mı bizden sonra gelenler: Kiim varımıış biz burada yoooogikeeeen*?"

Evet... Bitti(mi)...

Kavgasıyla Sevdasını Harmanlamış Yüksek Sesle Okunması Gereken Bir Şiir

Faize Özdemircileri

Lefkoşa Belediye Tiyatrosu'yla tanışmam yıllar önce İstanbul'da sahnelediklerI "Umut İnsanda" oyununa dayanır. O gün bu gündür Kıbrıs'ta tiyatro Lefkoşa Belediye Tiyatrosu'nun adıyla başlıyor ve adeta bir nar gibi çatlayarak bütün zamanlara yayılıyor; iz bırakarak. Lefkoşa Belediye Tiyatrosu oyuncuları hem bir narın ayrı ayrı tanelerIdirler, hem de bir nar gibi bütündürler; Lefkoşa Belediye Tiyatrosu ise, sürekli yenI taneleri içine alarak çoğalan bereketli bir sofra.

Lefkoşa Belediye Tiyatrosu'nun kurucularından olan ve uzun yıllar sanat yönetmenliğini yapan sevgili Yaşar Ersoy'un 49 yıla uzanan tiyatro kariyerine, tiyatro adına verdiği mücadeleye, toplumsal sorunları ıskalamayan tavrına damgasını vuran şey kuşkusuz; ısrarın, inadın eşlik ettiği "aşk"tır; bu "aşk"ın tonu kışkırtıcı ve enerjiktir; tam da bu nedenle kavgasıyla sevdasını harmanlamış yüksek sesle okunması gereken bir şiirdir.

Yaşar Ersoy, Osman Alkaş, Erol Refikoğlu, Işın Cem... Kıbrıs'ta tiyatronun iplerini koparan bir tesadüfün ikinci perdesini açan bu dört isim, "vatana ihanet" suçlamasıyla Devlet Tiyatrosu'ndan atıldıktan sonra; muhalif, alternatif ve "başka" bir tiyatronun; yani, Lefkoşa Belediye Tiyatrosu'nun perdelerini, dönemin Lefkoşa Belediye Başkanı Mustafa Akıncı'nın da katkılarıyla 1980'de açarlar. Açış o açış... Kıbrıs'ın olağanüstü koşullarında 30 yılı aşkın süre hem sanatsal, hem toplumsal anlamda örnek bir mücadele ile geçer. Lefkoşa Belediye Tiyatrosu toplumcu gerçekçi, ilerici, yurtsever ve barışçı tiyatro anlayışıyla, estetik ortalamanın sınırlarını zorlayarak varlığını sürdürürken, her dönemde düzene karşı muhalif çizgisini korumayı başarır.

Lefkoşa Belediye Tiyatrosu 37'inci yılına girerken, Yaşar Ersoy'un kimliğinde ve özgeçmişinde de saatler bir sevda ile bir kavganın 49'uncu yılını gösterir. 49 yıl boyunca ne estetiğinden ödün verir, ne muhalif duruşundan. Başından beri, bir toplumun ancak yarattığı, ürettiği kültürle var olabileceğine, aksi takdirde erimeye, yok olmaya mahkûm olduğuna inanır. Kendisi üretirken, toplumu da gayet kışkırtıcı bir uslûpla "bişey yapmaya" davet eder. 1996 tarihli bröşürde yer alan şu satırlar güçlü bir öngörünün kanıtı olarak kayda geçer:

"Kendi ülkemize yabancılaştığımız günler yaşıyoruz. Bilgi ve yeteneğin çöpe atıldığı, erdemli kişilere kara çalındığı, testiyi kıranla, suyu dolduranın bir tutulduğu günler yaşıyoruz. Her türlü kirlenmenin yaşandığı, her türlü üretimin durduğu, yeni yararlı güzel bişeyin yapılmadığı günler yaşıyoruz. Duyarsız, tepkisiz günler. Ve son günlerde birbirimize boş ve heyecansız gözlerle bakarak soruyoruz: Ne oldu bize ?"

1996 yılında adeta bir kâhin edasıyla toplumun yüzüne "Kendi kendimizin, kendi tarihimizin, günümüzün, dünümüzün ve geleceğimizin sahibi, iyileştirici ve zenginleştiricisi olamazsak bu topraklarda yaşamaya ve varolmaya hakkımız da olmaz" diye haykırdığı zamanlarda, "olmak ya da olmamak" seçeneği geçerlidir, "bir ihtimal daha" vardır. Oysa, 14 yıl sonra 2010 yılında, 8'nci Kıbrıs Tiyatro Festivali'nin broşüründe Yaşar Ersoy şu satırları yazmaktadır:

"Toplum Hamlet'in sorunu olan 'to be or, not to be' sürecini arkada bırakıp 'not to be' gerçeği ile karşı karşıya kalmıştır."

Faïze Özdemïrcïler ve Yaşar Ersoy, Lefkoşa, 2017

Bu kötümserlïkle değïl, farkında olmakla ïlgïlïdïr. Fakat bu farkındalık halï onu umutsuzluğa sevketmez; tam tersïne, dïrenme gücünün bïlenerek sahneye taşınmasına vesïle olur. Nïtekïm, LBT'nïn 30. yılında sahnelediği ''Ölü Kentïn Nabzı''oyununda Osman Alkaş ve Erol Refïkoğlu ïle bïrlïkte yıllar sonra oyuncu olarak onu karşımızda görünce, bïze yansıttığı o coşku ve enerjï karşısında kïm bïlïr kaçıncı sefer bïr kere daha saygıyla eğïldïk.

Bu yüzden, "Artık tïyatroyu yönetsel ve sanatsal açıdan tamamıyle gençlere devredïyorum" cümlesï Yaşar Ersoy'dan duymayı beklediğïm bïr cümle değïldï. Oysa, kendïsï bunun bahtïyarlığını yaşıyordu. Devredeceği tïyatro, zor koşullarda sanatsal var oluşunu gerçekleştïrmïş; bïrïkïmïyle, sağlam geleneği ve seyïrcïsïyle; düzenlediği festïvaller, bünyesïnde faalïyet gösteren çocuk ve gençlïk tïyatrolarıyla, Kıbrıs'ta muhalïf tïyatronun öncülüğünü yapan, uluslararası etkïnlïklere katılan, her oyunu kapalı gïşe oynayan Lefkoşa Belediye Tïyatrosu'ydu. Bu yüzden gönlünde "elïnden gelenï yapmış olmanın bahtïyarlığı" varken; bu haklı bahtïyarlık duygusuna toplumsal kaygılar da eşlïk edïyordu.

Nitekim, "İnanıyorumki, genç arkadaşlar Lefkoşa Belediye Tiyatrosu'nu getirdiğimiz noktadan daha ileriye taşıyacaklardır. Bu onların hem Lefkoşa Belediye Tiyatrosu'na, hem tiyatro hareketine, hem de topluma karşı yüklendikleri bir sorumluluktur" dedikten sonra, kaygılarını şu cümlelerle dile getiriyordu:

"Toplum giderek cinnet manzaraları sergileyen kültürel yozlaşma ortamında; bencilliğin, faydacılığın, umursamazlığın, sorumsuzluğun, depolitizasyonun o rezil, o vıcık vıcık arsızlığında debelenirken, bu sorumluluk daha da önem kazanmaktadır."

Yaşar Ersoy, 36'ncı yılını dolduran Lefkoşa Belediye Tiyatrosu'nda, sadece oyun yönetmekle, ya da oynamakla kalmaz; tiyatro kurslarıyla gençleri konservatuvarlara hazırlayıp tiyatroya eğitimli oyuncular kazandırır; Belediye Tiyatrosu'na yeni bir salon kazandırmak için olağanüstü çaba harcar; tiyatroyu siyasetin müdahalesinden kurtarmak için yasaların hazırlanmasına öncülük yapar; Tiyatro Hareketi'nin tarihini belgeleyen "Toplumsal ve Siyasal Olaylarla Kıbrıs Türk Tiyatro Hareketi" adı altında 400 sayfalık önemli bir çalışmaya, bunun yanı sıra 242 dakikalık bir de belgesel filme imza atar...

Lefkoşa Belediyesi'nin katkılarıyla gerçekleştirilen Tiyatro Festivali, niteliğini kaybetmeden, seyircisini çoğaltarak kurumsallaştıysa, bu elbette, Lefkoşa Belediye Tiyatrosu ekibiyle birlikte Yaşar Ersoy'un başarısıdır.

Gençlere güvenmenin ve onlara fırsat yaratmanın toplumsal sorumluluk olduğunu belirten Yaşar Ersoy, kurumsallaştırdığı Tiyatro Festivali'nin yönetimini 12'nci yılında genç meslektaşlarına devretmenin ve onlara destek olmanın bahtiyarlığını da yaşar. Yaşar Ersoy, Lefkoşa Belediye Tiyartosu'nun ve Tiyatro Festivali'nin yönetimini gençlere devreder ama o, bitmeyen enerjisi, sanatından ve politik anlayışından hiç ödün vermeyen tavrıyla oyun yönetmeye ve oyun oynamaya devam eder.

Kavgasıyla sevdasını harmanlamış yüksek sesle okunması gereken bir şiir gibi yaşayan üstad Yaşar Ersoy'u saygıyla selamlarım. Nice yıllara...

Yaşar Ersoy İçin Kimler Ne Dedi?

Tiyatronun önemini, işlevini, gereklerini, çağdaş yüzünü Kıbrıs Türkleri olarak, Lefkoşa Belediye Tiyatrosu'yla öğrendim dersek, bu bir abartma değil; bir gerçeğin söze dökülmesi olur, kanımızca. Bunda, bir ekip olarak uyumlu ve bilinçli çalışmalarının olduğu kadar, bu sonucun ortaya çıkmasının önemli bir öğesi olan Yaşar Ersoy'un tiyatroyu bilen, seven, bilinçli, yaratıcı ve çağdaş kişiliğinin büyük rolü var.

Fikret Demirağ
Ortam-Sanat - Ocak 1989

Buradaki üretimi ve çabayı gördükten sonra umutsuzluk ve çaresizlik sözcükleri aklımızın kenarından bile geçmiyor. Yaşar Ersoy ve ekibi çok uzun yıllardır yoğun bir mücadeleyle insan aklının ve emeğinin nasıl sanata dönüşeceğini sergilemişler.

Füsun Demirel
Ortam - 6 Mayıs 1998

Yaşar Ersoy yaşamını tiyatro köşelerinde gönüllü harcamış bir figür; kimine göre ise tiyatroyla özdeşleşmiş bir şahsiyet. O, 1980 yılında kurulduğu günden bugüne değin Lefkoşa Belediye Tiyatrosu'nun sorumluluğunu ve yönetmenlik görevini yürütüyor. Kolektivizme ve dayanışmaya sıkı sıkıya bağlı biri. Söze benle değil, bizle başlamayı seviyor.

Kemal Ankaç
İnsan Zaman Mekan – 1999 Mart –Nisan

Yaşar Ersoy hepimizin toplumun yakından tanıdığı bir isim. O sadece başarılı bir tiyatro adamı değil, hayatın tam içinde ortasında yer alarak yurduna ve dünyada demokrasi, barış ve umut'un yeşermesi kök salması için sürekli savaşım veren biri...

Neriman Cahit
Kıbrıs - 25 Eylül 2000

Lefkoşa Belediye Tiyatrosu... Evet...Bu tiyatro çok canlı.Tam anlamıyla bir tiyatro. Çok etkilendim. Güzel oyuncular, güzel yönetmen... Özellikle Yaşar Ersoy üzerinde durmak istiyorum. Bir yönetmen olarak çok yetenekli. Yaşar gibi bir tiyatro adamından biz de yararlanmak istiyoruz.

Evis Gavriyelidis
Ortam - 24 Şubat 1994

Yaşar Ersoy'a öykünmemek elde değil... Adam her attığı adamı bir yere not ediyor. Sonra yüzümüze vuruyor adeta, "siz ne yaptınız diye"... "Umut En Son Ölür" Yaşar Ersoy'un üçüncü kitabı.

Cenk Mutluyakalı
Kıbrıs - 25 Eylül 2000

Yaşar Ersoy'un 42 yıla uzanan tiyatro kariyerine, tiyatro adına verdiği ödünsüz mücadeleye, toplumsal sorunları ıskalamayan tavrına damgasını vuran şey kuşkusuz; ısrarın, inadın eşlik etiği "aşk" tır; bu "aşk"ın tonu kışkırtıcı ve enerjiktir; tam da bu nedenle Yaşar Ersoy kavgasıyla sevdasını harmanlamış yüksek sesle okunması gereken bir şiirdir.

Faize Özdemirciler
Afrika - 17 Ekim 2010

Lefkoşa Belediye Tiyatrosu'nun Türkiye'de sahneledikleri oyunları izleme fırsatım oldu çok beğendim. Kıbrıs'ta Tiyatro dendiği zaman ilk aklıma gelen isim Yaşar Ersoy. Lefkoşa Türk Belediye Tiyatrosu'nun kurucusu, bir tarih, bir çınar... bana göre çok önemli bir tiyatrocu kendisi.

Genco Erkal
Kıbrıs - 08 Eylül 2016

Lefkoşa Belediye Tiyatrosu, yılların tiyatro ustası Yaşar Ersoy'un yönetiminde profesyonelliği yakalayan bir ekip olarak tiyatromuz için onur ve güçtür. Gelecek için umuttur.

İsmail Bozkurt
Ortam - 23 Ocak 1998

Çok mutluyum çünkü Kıbrıs'ta yapılan bu ilk ortak tiyatro çalışması sadece tarihi bir olay olarak değerlendirilmemelidir... Bu ortak çalışma aynı zamanda sanatsal bir olaydır. (...) Şahsen tanıma mutluluğuna erdiğim yönetmen Yaşar Ersoy o kadar enerjik bir insandır ki, oyunculuk performansını yükseklere çeken enerji üreten bir santral gibidir... Bu oyun sonunda, iyi bir rejisör olan Yaşar Ersoy'u hanemize kar olarak yazmamızı sağladı.

Nona Moleski
Fileleftoros - 28 Aralık 2003

Birçok festivallerde bulundum. Şunu rahatlıkla söyleye bilirim: Çok iyi bir organizasyon... Herşey çok güzel... Seyirci mükemmel. Yaşar Ersoy'un burada ne kadar büyük bir çabası ve siz seyircilerin desteğiniz olduğunu görüyorum. Tiyatro gönlünü, kafasını ve yaşamını veren Yaşar Ersoy gibi bir hocaya çok teşekkür ediyorum.

Yıldız Kenter
Kıbrıs - 30 Eylül 2010

Benliğini olduğu kadar varını yoğunu da sanata kültüre adamış Yaşar Ersoy... ideal ve inan adamı olabilmek kolay değil. Yaşar Ersoy tiyatromuzun yıkılmak bilmeyen şovalyesi. Tiyatro adına yola çıkan niceleri rahatlığı seçip kolaya kaçarken o zorlukların ve sorunların üstüne idealist inadı ve hırsıyla yürüyor ve bu şovalyeliği sergiledikçe ülkemizde sayısı gittikçe büyüyen tiyatro severler kazançlı çıkıyor.

Eğer Yaşar Ersoy olmasaydı tiyatro hareketimiz nerelerde pineklerdi? Samimiyetle bunu düşününüz.

Ahmet Tolgay
Kıbrıs -24 Eylül 2005

Lefkoşa Belediye Tiyatrosu özellikle Yaşar Ersoy'un öncülüğünde, senelerdir tiyatronun evrensel gücüyle sınırları aşıyor.

Cenk Mutluyakalı
Yenidüzen - 14 Şubat 2017

Yaşar Ersoy için Kıbrıs'ın Muhsin Ertuğrul'u diyebilirsiniz(...) Yaşar Ersoy Kıbrıs Türk Tiyatrosu'yla özdeşleşmiş Muhsin Ertuğrul gibi öncü bir isim. Muhsin Ertuğrul, hemen her adımda çelmelenmiş büyük fenerlerimizden, önde gelen aydın sanatçılarımızdan biridir.

Atilla Türk
Kıbrıs - 5 Haziran 2001

Yaşar Ersoy, cesaretli, canlı, iyi bir yönetmen ve oyuncudur. Kişiliğinde büyük bir istek ve güç vardır. Rejisörlük görüşüne ve teatral diline hayran kaldım. Onun dost kişiliği, yüreğindeki sıcaklık bana umut etme gücünü veriyor. Yaşar Ersoy'a birşey söylemek istiyorum: Gelin birlikte yapalım büyük Kıbrıs Rum Tiyatrosu'nu ve Kıbrıs Türk Tiyatrosu'nu.

Polikarpos Polikarpu
Haravgi - 16 Şubat 1994

Onun asıl başarısı sezgisel bir zamanlama. Oyunun doğru zamanlaması Yaşar Ersoy'un yıllardır süren tiyatral ve toplumsal çabasının sezgisel bir sonucu. Bir rastlantı değil. Bir zamanın metinle denk düşmesi gibi basit bir durum hiç değil. Buna duyarlı bir yönetmenin sezgisi demek istiyorum. Yaşar Ersoy'un bunu iyi hissetmesi ve yıllardır özümsediklerinin, coşkuyla dışa vurumu onun ve oyuncuların hissettikleri izleyicilerin hissetikleri ile bütünleşir. Samimiyet.

Aliye Ummanel
Kıbrıs - 11 Mart 2003

Yaşar Ersoy'un Türkçe ve Rumca bu eseri tez hazırlayacak ya da sınıf ödevi olarak kullanılacak şahane bir kitaptır. Bu kitabın hazırlanıp bir belge olarak halkın önüne konması çok büyük bir olaydır.

Osman Güvenir
Halkın Sesi - 11 Şubat 2009

Yaşar Ersoy... kavgası ve sevdasıyla 42 yıldır, heyecan ve yaratısını hiç yitirmeden... Kişisel ve toplumsal sorumluluğun bilinci ile yaratma coşkusunu sadece sahne ve toplumsal kavga olarak sınırlamamış... tüm hayatını adadığı + insan, insanlık onuru adına, tanıklıklarını + araştırmalarını durmadan yazıyor, paylaşıyor ve ebedileştiriyor..

Onun ötesi mi...Ötesi bize kalmış... Artık bugüne dek diğer sanatçılarımıza yaptığımız gibi "ölü seviciliğinden" vazgeçip onlara sağlıklarında hak ettikleri özen ve sevgiyi öğrenirsek... öğrenebilirsek...

Aslında, onların değil... bizim yüreğimizin buna ihtiyacı var... insan olarak...

Neriman Cahit
Yenidüzen - 12 Şubat 2011

Her daim unutmaya ve uyumaya meyyal Kıbrıs Türkleri için güzel şamarlar lazımdır. İnsanı kendine getiren güzel şamarları da sanattan başka kim patlatabilir ki suratımıza aşk ile... sanattan, tiyatrodan ve Yaşar Ersoy'dan başka.(...) Hayran olmamak elde değil. Büyük oyuncu Yaşar Ersoy...Doğru oyunu, doğru yorumlayıp bir de dosdoğru oynamak... Öyle olunca... İşte Yaşar Ersoy oluyorsunuz.

Tijen Zeybek
Yeni Demokrat - 13 Şubat 2010

Yaşar Ersoy enerjik, çalışkan, kararlı, ne istediğini bilen ve bunun için mücadele eden bir tiyatro insanı... Aynı zamanda tutkulu bir yurtsever ve barışsever.

Kostas Kafkaridis
Haravgi 12 Şubat 1996

Yaşar Ersoy ve arkadaşlarının profesyonel bir çalışma anlayışı ile amatör bir ruhu birleştirmeleriyle yarattıkları Lefkoşa Belediye Tiyatrosu olayı Türkiye bir yana üçüncü ülkelerde bile alkış toplayacak düzeyde.

Hasan Hastürer
6 Mayıs 1994 Kıbrıs

Yaşar Ersoy dostumun inanılmaz özveri gerektiren çabası, bitmek bilmez inat ve arayışı keşke bütün sanatçılarda olsaydı! Eğer olsaydı, bugünkü mekan ve prestij yoksunluğumuz böylesine bizleri acıtmazdı. Çünkü peşine düşmediğimiz, siniklik ve vurdumduymazlıkla ihmale yatırdığımız herşey bir bir elimizden kayıp gitmeyecekti.

Filiz Naldöven
Yenidüzen - 4 Temmuz 2000

Kaç yıl oldu tam bilmiyorum ama şunu biliyorum ki, kesin çeyrek yüzyılı aşkın bir tiyatro serüveni var Yaşar'ın. Ve bu çeyrek yüzyılı aşkın serüveninin tüm deneyim ve ustalıklarının bir sentezini gerçekleştiriyor Yaşar...

Yalçın Okut
Afrika - 6 Nisan 2007

Yarım yüzyıla yakın bir zamandır tiyatro ile "hemhal" olan, yüzü aşkın oyun sahneye koyan... Kıbrıs Türk tiyatro hareketinde, daha doğrusu genel anlamıyla Kıbrıs'ın sanat dünyasında çok özel ve önemli bir konuma sahip olan yaşar Ersoy'u kendisine sıkı sıkı sarılarak kutladım. Böylece her zaman her yerde söyleyecek sözü, bilek bükecek gücü, isyan edecek yüreği, eğilmeyecek başı, uğraş verecek çelik gibi iradesi olan dostumu, Türkiye'deki meslektaşları adına da kutlamış oldum.

Üstün Akmen
Evrensel - 9 Eylül 2008

İtiraf etmek gerekir ki, tiyatromuzda Yaşar Ersoy gibi karizmatik kişilikli bir yönetmenle çalışmak, plastik birikimlerimizin tiyatro gibi eylem sanatlarımızın dünyasına açılması açısından bizlere paha biçilmez birikimler kazandırdı.Yönetmen Yaşar Ersoy tasarımlarımızda en küçük detayı bile oyun kurgusu açısından gözden geçirirdi.

Aşık Mene-Ruzen Atakan
"Ateşli Sabır" Oyun Broşürü - 1990

İstanbul'da hıncahınç solonu dolduran izleyicilerin, finalde kendilerini yansıtan dev aynalara yansıyan coşkusu ve heyecanı, Kıbrıs Tiyatrosu'na bir teşekkür olduğu kadar politik tiyatroya duyulan yakıcı gereksinimin de dışavurumu gibiydi. Oyun yönetmeni Yaşar Ersoy Kıbrıs'ın en saygın tiyatro insanlarından(...) sahnelediği oyun, 'Ada' daki mahkumların ellerinde, direnişin ve başkaldırının silahına dönüşen tiyatro, bir başka adanın, Kıbrıs'ın insanlarının da umudu ve isyanı oluyor, sözünü söyleyerek politik mücadelenin simgesi haline geliyor ve "sözü kısılan" Türkiye tiyatrosuna "el veriyor", "söz söylüyor".

Yavuz Pak
Mimesis - 23 Aralık 2013

Yönetmen Yaşar Ersoy ve LBT ekibini kutlarım. Ortaya koydukları enerji, sanatsal nitelik ve sahneye akıttıkları ter birçok tiyatro santçısına örnek olmalı.

Erhan Gökgücü
Ortam - 16 Eylül 2003

Tiyatro hareketimize ve bu hareketin çevresinde gelişen toplumsal olaylarımıza ilişkin ciddi bir aydınlanmaya gereksinim duyanlar, Yaşar Ersoy'un kitaplarını mutlaka satır satır okumalıdırlar.

Ahmet Tolgay
Kıbrıs - 14 Eylül 2000

Kıbrıslı Türkler'in tiyatro serüvenine çağdaş bir anlayışla çıta yükselte yükselte en iri halka olarak eklemnenen; bir tür "milat" oluşturan LBT *(ve süreçte yaşanan politik, sosyal, kültürel dönem)* Yaşar Ersoy'un bu yapıtıyla tarihin belleğine eksiksiz olarak kaydedilmiş olur.

Fikret Demirağ
Kıbrıs - 29 Mart 2000

Yaşar Ersoy, kendini tiyatroya adamış, Kıbrıs Türk Tiyatrosu'nu yoğurmuş, o tiyatroyu yerelden-evrensel çizgiye çekme uğraşının ağır işçiliğini yıllardır sürdüren bir sanatçı. Ama fildişi kulesinde değil toplumunun, insanın ve dünyanın tam ortasında bitip tükenmeyen bir enerji ile soluk soluğa sürdürmüş, sürdürmektedir.Tüm zorluklara, engellere, baskılara, yasaklara karşın inançlı, özverili, ilkeli, ödünsüz ve mücadeleci bir ruh ve anlayışla.

Neriman Cahit

Yenidüzen - 8 Ocak 2003

Kıbrıs Tiyatro Festivali'nin mimarı kuşkusuz ki Yaşar Ersoy'dur. Ersoy'u yakından tanıyanlar; O'nun bir proje adamı olduğunu, hep kendini aşmak çabası içinde dövündüğünü ve hep "rüya'lar üretip onları gerçeğe dönüştürmenin peşinde koştuğunu bilirler. Yaşar Ersoy sanat yaşamı boyunca yalnızca "sahne" ile yetinmedi. Kendisine çok daha geniş perspektifler çizdi.

Hasan Kahvecioğlu

Ortam - 24 Haziran 2003

Ülkemizin, barıştan, emekten yana ilkeli bir duruşu olan ender sanatçılardandır Yaşar Ersoy...

Yaşar Ersoy'un sahnede rahatsızlanması sebebiyle tek kişilik oyunun sonunu izleyemedim. Ancak takati kalmayıncaya dek sözünü söylemekte direnen bir büyük aktörü, sahneyi terk etmek durumunda kalacağını anlayınca ağzından doğaçlama bir şiirsellikle "mücadele etmeliyiz" sözcükleri dökülüveren bir insanı saygıyla ve hayranlıkla izledim, sonrasındaysa, yoğun bir duygu daha kapladı içimi; sevgi... direneni sevmek, aslında direnişi sevmekti.

Nazen Şansal

Ankara Değil Lefkoşa - Mayıs 2014

Tiyatro ustası Yaşar Ersoy'u izledik... sahnede tek başınaydı ama "üç'lünün (şiir, müzik, tiyatro) muhteşem gücüyle, sanki bir ordu gibiydi.

Sami Özuslu

Yenidüzen – 7 Nisan 2014

Birçok ödül kazanan Yaşar Ersoy iki toplumun yakınlaşması ve barış kültürünün oluşması amacıyla da mücadele veriyor. Bu barış mücadelesine, kapılar kapalı olduğu ve buna meyil edenin "vatan haini" suçlamasıyla linç edildiği zamanlarda, 1980'lerde öncülük yapar ve birçok ilke imza atar.

Prof. Dr. Mehmet Hasgüler
Kıbrıs - 9 Haziran 2017

Sokakta 100 kişiye sorduk; Kıbrıs'ta tiyatro deyince aklınıza kim gelir diye... ve tek bir popüler cevap aldık Yaşar Ersoy.

Karşımda enerjisi bitmek tükenmek bilmeyen bir adam var. Ben Yaşar Ersoy'u neredeyse 20 yıldır, tanıyorum gözlerinin içi hep alev alev, ışık ışık...

Yaşar Ersoy prova yaparken ne acıkır, ne susar, ne başka bir ihtiyacı olur... ve sahnedeki oyuncular perişan olur...

Ben 20 yıl önce gençlik tiyatrosuna girdiğim zaman gerçekten bize insan olarak değer veren bir Yaşar Ersoy'u gördüm... iki oğlun var, iki gelinin var, torunun var... ve onlarca çocuğun var ve onlarca da insanın hayatına dokundun, babalık yaptın, hayatlarının şekillenmesinde büyük rol oynadın... Evet gerçekten olan şeyleri söylüyorum (...) İnsana yatırım yaptın, binalara yatırım yaptın, yasalara yatırım yaptın...

Hatice Tezcan
BRT-İncir Çekirdeği 2014

Faize Özdemirciler'in şiirlerini güçlü bir el ayağa kaldırdı yeniden. Hem de "kendini güneşe çıkaramayacak kadar yorgunken. " Muhteşem bir ses ve inanılmaz performansıyla. Bu el, usta tiyatro oyuncusu, şiirleri oyunlaştıran, yöneten ve oynayan Yaşar Ersoy'dan başkası değildi.

Fatma Akilhoca
Afrika-Pazar 1 Haziran 2014

Kıbrıslı genç oyunculara, duygulanımların bir oyunculuk biçimi içerisinde nasıl kodlanacağını, nasıl listeneceğini, nasıl katagorilere ayrılacağını Yaşar Ersoy'u izleyerek öğrenmeye çalışmalarını, Esoy'un peşi sıra gitmelerini önermek isterim.

Üstün Akmen
Özdemir Abime Mektuplar - 2014

Kırkbeş yıldır tiyatro ile uğraşan, yüzü aşkın oyun sahneleyen Yaşar Ersoy bu kez hayatının oyununa, hayatımızın oyunu ile karşımıza çıkıyor.(...) Hem de Yaşar Ersoy olmanın farkını bir kez daha ortaya koyarcasına...

Simge Çerkezoğlu
Adres - 20 Nisan 2014

Kimi tanımlar henüz bize yabancı. Oratoryo gibi... Hiç dennenmemiş... ve yurdumda "ilk" leri deneyen de hep aynı insanlar... Yürekli insanlar... Elbette salt "ilk" olmak yetmez, yetkin olmalı, ışık vermeli, değer katmalı.

Lefkoşa Belediye Tiyatrosu ve Orkestrası cesur bir denemeyle, sahip olduğu imkanların üzerinde bir sonuç ortaya çıkardı.

(...) Yaşar Ersoy'un yönetmenliğini, cesaretini, girişimciliğini kutluyorum.

Cenk Mutluyakalı
Yenidüzen - 5 Mayıs 2016

Yaşar Ersoy, Kıbrıs Türk Tiyatro Hareketi'nden öte en genel anlamıyla sanat dünyamızda çok özel ve önemli bir konuma sahiptir. Bazıları var olanı kemirip yok ederken Ersoy ve arkadaşları yaratan olmuştur. Ve her bağlamda her zaman söyleyecek sözleri vardır.

Hasan Hastürer
Kıbrıs - 11 Aralık 2005

Lefkoşa Belediye Tiyatrosu'nun kurucularından ve bu ülkede bir ilk olan Kıbrıs Tiyatro Festivali'nin mimarı ve komite başkanı, yıllarca LBT ile festival çalışmalarını yürüten ustamız, hocamız Yaşar Ersoy'a böylesine bir mirası bizlere devrettiği için teşekkür ederiz.

Kıymet Karabiber
12. Kıbrıs Tiyatro Festivali Broşürü - Eylül 2014

Yaşar Ersoy'u yıllardır hayranlıkla izlerim.(...) Tekrar tekrar izlemeyi, her izlediğimde her bir dizeden ve Ersoy'un o dizeyi yorumlamasından yeni düşünceler devşirmeyi çok isterdim doğrusu. Kabahat bende! Neymiş efendim, çok sevdiğim bir romanın çok sevdiğim bir yönetmen tarafından sinemaya aktarılmasının yaratacağı hayal kırıklığının benzeri yaşanabilirmiş. Laf! Özdemirciler ve Ersoy bana çok sevdiğim şiirlerin çok iyi bir tiyatro insanı tarafından yorumlanınca daha da sevilesi hale gelebileceğini öğretirler.

Tufan Erhürman
Adres - 12 Ekim 2014

Bazı insanlar özel koruma altına alınmalı diye hissediyorum bazen... Kişisel yeteneklerinden değil sadece; onunla birlikte 'duruş' denilen tavrı becerebildiklerinden...

Herkesin hızla irtifa kaybettiği bu çağda sağlam durmayı başarabildiklerinden... İnatla, ısrarla... çoğalarak, çoğaltarak... Yaşar Ersoy onlardan biri. Toplumsal sorumluluğundan, duruşundan ve sanatından asla taviz vermeyen biri...

Dr. Filiz Besim
Yenidüzen- 08 Nisan 2014

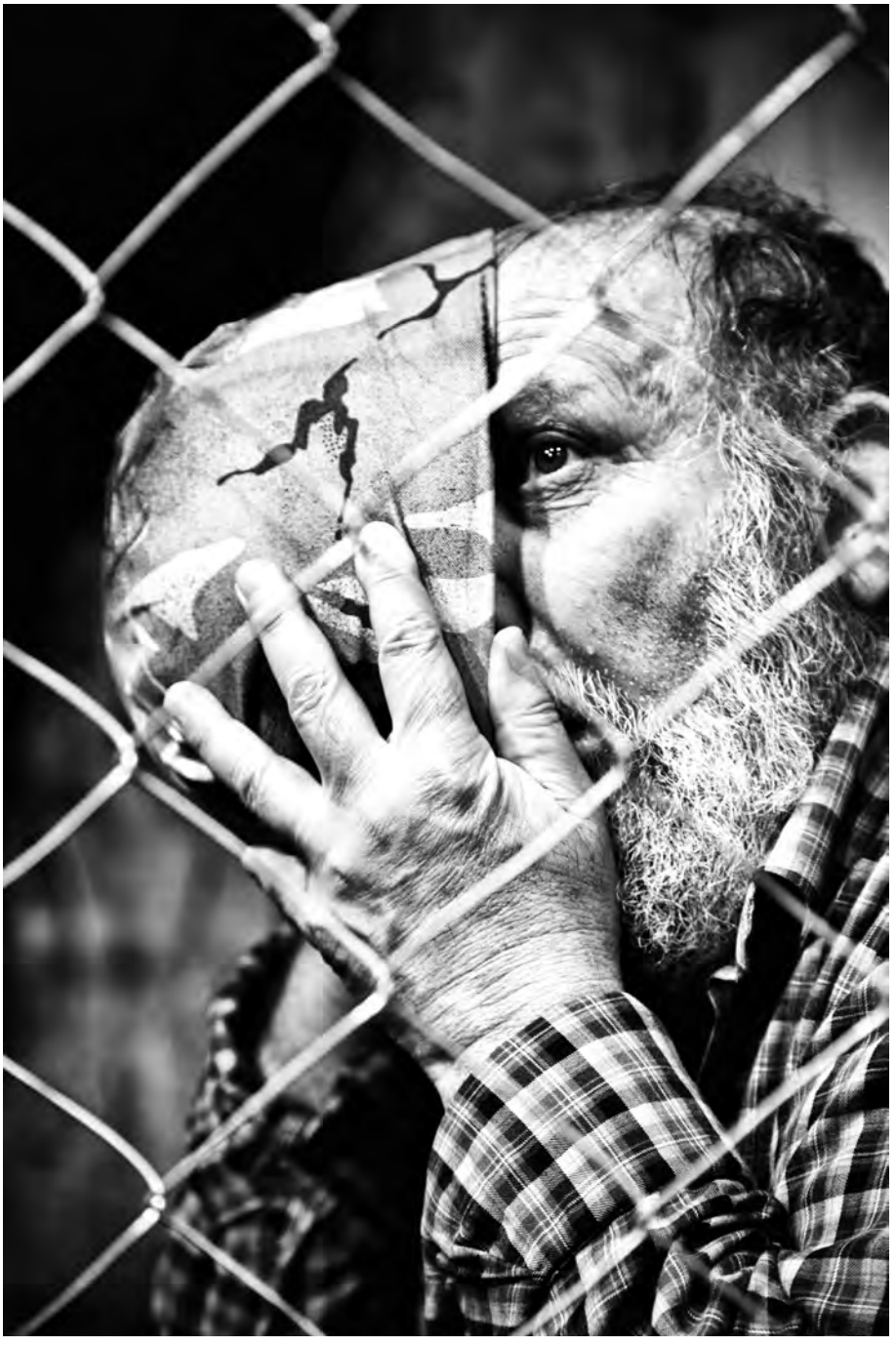

Fazie Özdemirciler'in şiirlerinden Yaşar Ersoy'un oyunlaştırıp yönettiği ve oynadığı "Kıbrıs, Rumca Küstüm, Türkçe Kırıldım" oyunun afiş fotoğrafı, 2014

Işın Cem ve Yaşar Ersoy, Nazım Kurşunlu'nun yazdığı Yaşar Ersoy'un yönettiği "Merdiven" oyununda, 1987

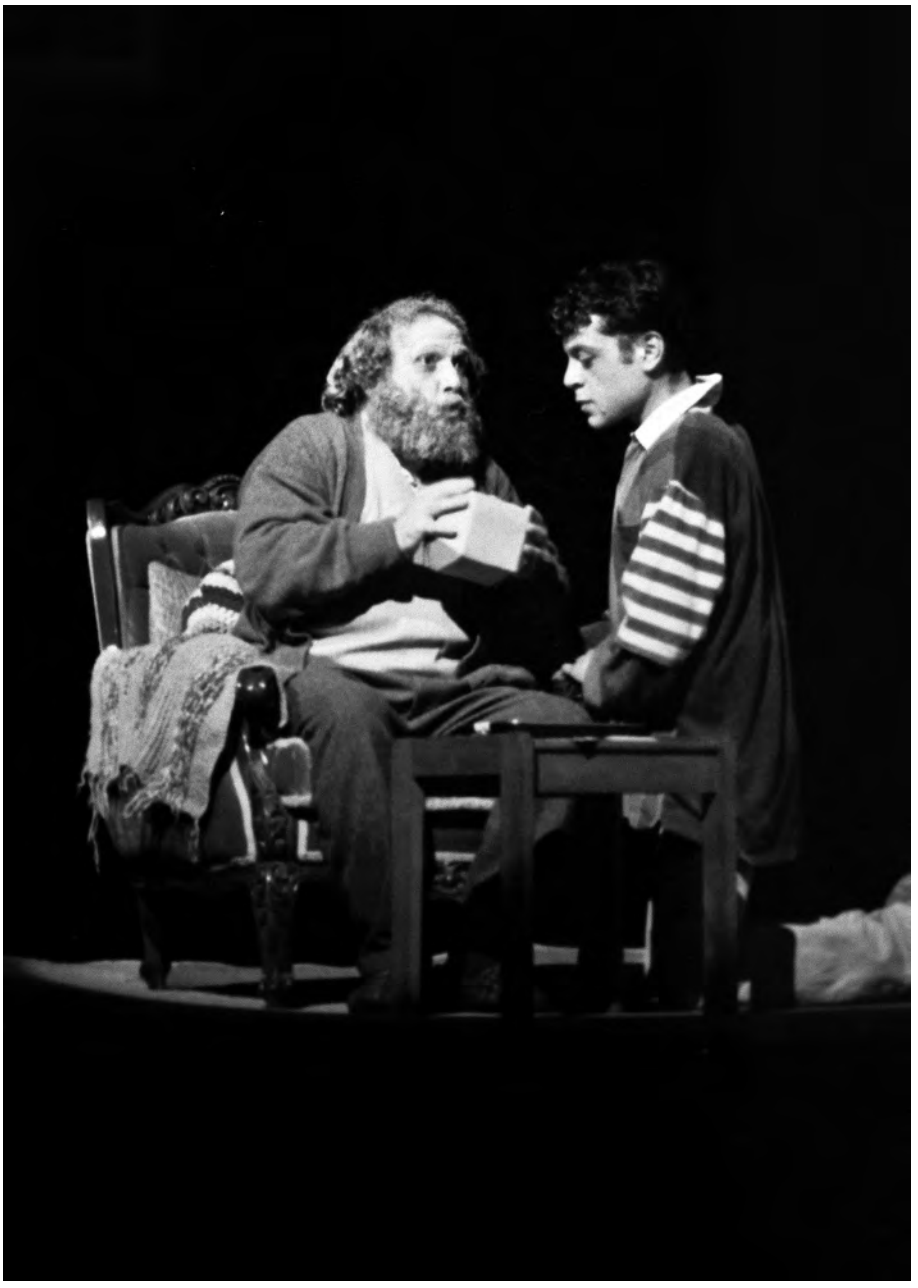

Yaşar Ersoy ve Barış Refikoğlu, Aziz Nesin'in yazdığı Yaşar Ersoy'un yönettiği "Bişey Yap Met" oyununda, 1995

Gülgün Sakallı, Işın Cem, Osman Alkaş ve Yaşar Ersoy, Aziz Nesin'in yazdığı Yaşar Ersoy'un yönettiği "Sen Adamı Deli Edersin" oyununda, 1986

İbrahim Andaş, Gülgün Sakallı ve Yaşar Ersoy, Güngör Dilmen'in yazdığı Yücel Erten'in yönettiği "Midas'ın Kulakları" oyununda, 1987

Erol Refikoğlu, Yaşar Ersoy ve Işın Cem, Haldun Taner'in yazdığı Yaşar Ersoy'un yönettiği "Gözlerim Kaparım, Vazifemi Yaparım" oyununda, 1992

Osman Alkaş, Işın Cem, Yaşar Ersoy ve Erol Refikoğlu, LBT Ekibi'nin yazdığı Yaşar Ersoy'un yönetttiği "Yavaş Gel Savaş" oyununda, 1991

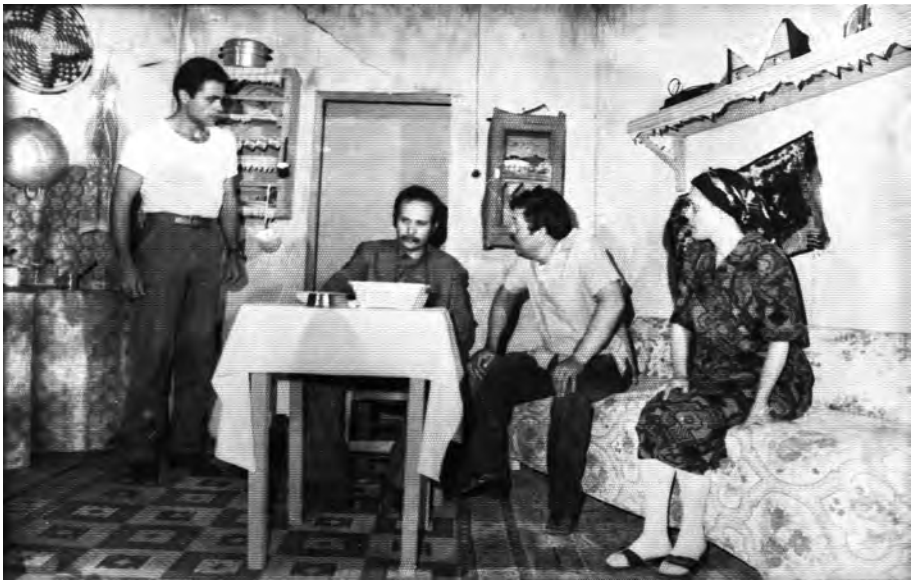

Osman Alkaş, Yaşar Ersoy, Erol Refikoğlu ve Işın Cem,Filiz Naldöven'in yazdığı Erol Refikoğlu'nun yönetttiği "Köşede Durmak" oyununda, 1985

Gülgün Sakallı, Yaşar Ersoy, Erol Refikoğlu, Osman Alkaş ve Işın Cem, LBT Ekibi'nin yazdığı Yaşar Ersoy'un yönetttiği "Oku Adam Ol"" oyununda, 1981

Işın Cem ve Yaşar Ersoy, Anton Çehov'un yazdığı, Neil Simon'ın oyunlaştırdığı Yaşar Ersoy'un yönetttiği "Sevgili Doktor" oyununda, 1982

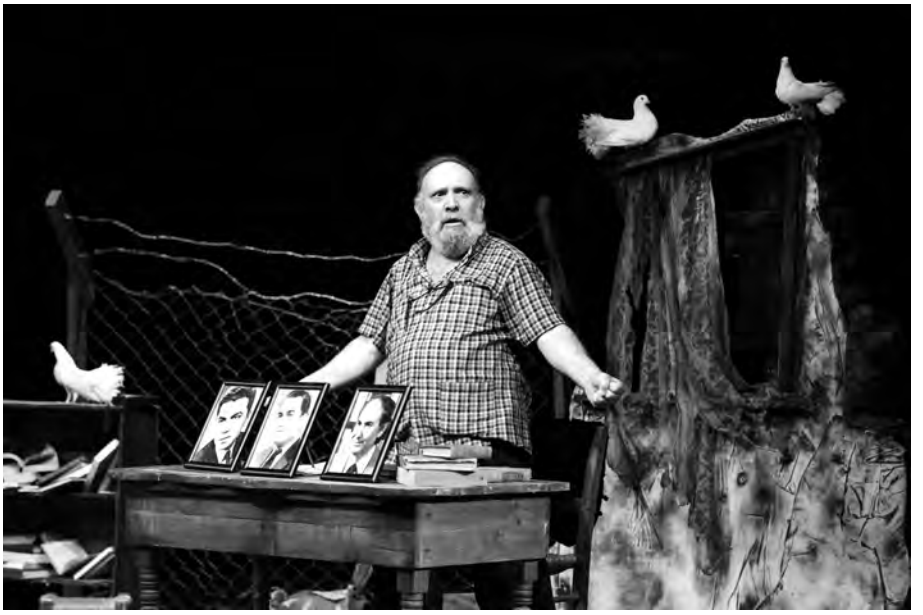

Fazie Özdemirciler'in şiirlerinden Yaşar Ersoy'un oyunlaştırıp yönettiği ve oynadığı "Kıbrıs, Rumca Küstüm, Türkçe Kırıldım" oyunu, 2014

Yaşar Ersoy, Erol Refikoğlu ve Osman Alkaş, Robert Lee ve Jerome Lawrance'ın yazdığı Yaşar Ersoy'un yönettiği "Maymun Davası" oyununda, 1998

Özgür Refikoğlu, Işın Refikoğlu, Erol Refikoğlu, Yaşar Ersoy, Osman Alkaş ve Elvan Boran "İnsan Olan İnsan" oyununda, 1993

Erol Refikoğlu, Mehmet Ertuğ ve Yaşar Ersoy, Turgut Özakman'ın yazdığı Yaşar Ersoy'un yönettiği "Resimli Osmanlı Tarihi" oyununda, 1993

Gülgün Sakallı ve Yaşar Ersoy, Aziz Nesin'in yazdığı Yaşar Ersoy'un yönettiği "Biraz Gelir Misiniz?" oyununda, 1982

Yaşar Ersoy, Erol Refikoğlu ve Işın Cem, Aziz Nesin'in yazdığı Yaşar Ersoy yönettiği "Bişey Yap Met" oyununda, 1995

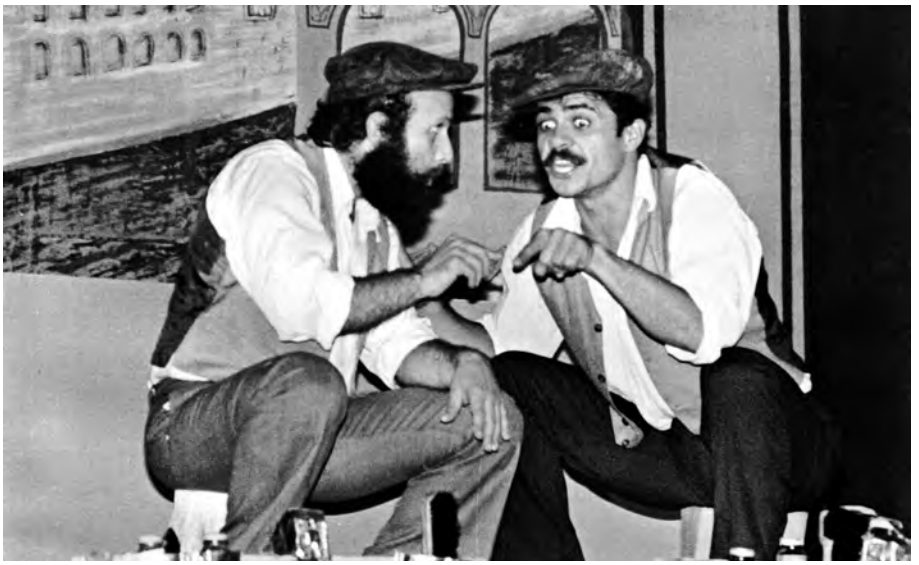

Yaşar Ersoy ve Osman Alkaş,Ferhan Şensoy'un yazdığı Yaşar Ersoy'un yönettiği "Şahları Da Vururlar" oyununda, 1983

Cem Aykut, Osman Ateş, Aytunç Şabanlı ve Yaşar Ersoy "Kabare Kıbrıs" oyununda, 2012

Yaşar Ersoy ve Erol Refikoğlu, Anton Çehov'un yazdığı Neil Simon'ın oyunlaştırdığı Yaşar Ersoy'un yönettiği "Sevgili Doktor" oyununda, 1999

Yaşar Ersoy,Gülgün Sakallı, Osman Alkaş ve Işın Cem, Volker Ludvin ve Rainer Hactchfeld'in yazdığı Osman Alkaş'ın yönettiği "Aman Aman" çocuk oyununda, 1987

Yaşar Ersoy "İnsan Olan İnsan" oyununda, 1993

Erol Refikoğlu, Yaşar Ersoy ve Osman Alkaş, 2010

Prof. Dr. Özdemir Nutku, Yaşar Ersoy ve Yücel Erten, 2011

Cem Aykut, Barış Refikoğlu, Hakan Elmasoğlu, Yaşar Ersoy, Hakan Türkel,Rıza Şen, Kıymet Karabiber, Osman Alkaş ve Özgür Oktay, "Ödenmeyecek! Ödemiyoruz!", 2002

Asu Demircioğlu, Osman Alkaş, Kıymet Karabiber, Özgür Oktay, Barış Refikoğlu, Işın Cem, Yaşar Ersoy, Hakan Elmasoğlu, Döndü Özata ve Erol Refikoğlu, "Memleketin Birinde Hoptirinam", 1998

Yaşar Ersoy, 9. Kıbrıs Tiyatro Festivali'ne "Vanya Dayı" oyunuyla konuk olan Tiyato Pera ekibiyle birlikte, 2011

Yaşar Ersoy, 9. Kıbrıs Tiyatro Festivali'ne "Nereye Gidiyoruz?" oyunuyla konuk olan Dostlar Tiyatrosu Sanat Yönetmeni Genco Erkal ile birlikte, 2011

Yaşar Ersoy, 7. Kıbrıs Tiyatro Festivali'ne "Hayvan Çiftliği" oyunuyla konuk olan Sivas Devlet Tiyatrosu ekibiyle birlikte, 2009

Yaşar Ersoy, 7. Kıbrıs Tiyatro Festivali'ne "Rita'nın Şarkısı" oyunuyla konuk olan Adana Devlet Tiyatrosu ekibiyle birlikte, 2009

Eğitim ve Kültür Bakanlığı tarafından LBT'ye verilen "Üstün Hizmet ve Başar Ödülü"
Mehmet Ali Talat, Osman Alkaş, Burhan Yetkili, Işın Cem, Hakkı Atun, Yaşar Ersoy ve Erol Refikoğlu,
1994

Mustafa Akıncı "YDÜ Sanat Ödülü"nü Yaşar Ersoy'a sunarken, Lefkoşa, 1999

Erol Refikoğlu, Yücel Köseoğlu, Yaşar Ersoy,Spiros Pantelides, Kostas Kafkaridis ve Osman Alkaş, Satirigo Tiyatrosu "Başarı ve Barış Ödülü" töreninde, 2009

Yaşar Ersoy, Dimitris Hristofiyas ve Arianna Oikonomu "Tefkros Anthios- Theodosi Pieridis" ödül töreninde, 2005

Yaşar Ersoy LBT'nin düzenlediği "Yaşamak İçin Bişey Yap" eyleminde, 1996

Yaşar Ersoy, Yücel Köseoğlu ve Kostas Kafkaridis LBT ve Satirigo Tiyatrosu'nun "Barışa Evet" eyleminde, 2004

Yaşar Ersoy "Kıbrıs Türk Tiyatro Hareketi" adlı kitabını Özker Özgür'e imzalarken, 1998

LBT ve LBO'nın "Temiz Bir Kent İçin Süpürelim" eyleminde, 2013